

ОСНОВНА ШКОЛА "ПРЕДРАГ ДЕВЕЏИЋ"
БРАЊСКА БАЊА

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА
И ВАСПИТАЊА

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2026.год.

ЈУН, 2022. ГОДИНЕ
БРАЊСКА БАЊА

На основу члана 119. Став1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања Републике Србије („СЛ. ГЛАСНИК РС,, бр. 88/2017) и члана 48. Статута Основне школе „Предраг Девеџић,, у Врањској Бањи, на предлог Наставничког већана седници од 14.06.2022. године и Школски одбор на седници од 16.06.2022. године донео је

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Основне школе „Предраг Девеџић,,
у Врањској Бањи
за период од 01.09.2022. до 31.08.2026. године

Образложење

Стручни актив за развој школског програма Основне школе „Предраг Девеџић,, у Врањској Бањи сагласно Закону о основама система образовања и васпитања, припремио је ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА. У програму су истакнути: сврха, циљеви и задаци образовања и васпитања, као и обавезни и препоручени садржаји обавезних и изборних предмета, листа предмета и фонд часова (недељни и годишњи),.

На основу изложеног Наставничко веће школе на седници од 14.06.2022. године, а Школски одбор на седници од 16.06.2022. године донели су одлуку да усвоје ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА за период од 01.09.2022. до 31.08.2026. године.

Директор школе

Председник Школског одбора

(Весна Анђелковић)

(Александар Стевановић)

САДРЖАЈ

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ	7
УВОД	8
1. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	9
2. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	10
3. НЕДЕЉНИ И ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	15
4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ	18
5. ПРОГРАМ КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	18
6. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ	19
7. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА	19
8. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ И ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА	24
9. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	25
10. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	25
11. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРЈЕНТАЦИЈЕ	26
12. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	28
13. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	28
14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	29
15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ	30
16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	30
17. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ	31
18. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ	33
19. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА	34
20. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА	35
21. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	36
22. ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА	37
23. ПРОГРАМ ПЕДАГОШКОГ АСИСТЕНТА	38
24. ПРЕДСТАВЉАЊЕ РАДА ШКОЛЕ	40
25. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА У ТОКУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА	40
26. ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШП	40

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

Основна школа „Предраг Девеџић,,
Врањска Бања
Краља Петра I Ослободиоца 44
Тел./факс: 017/7455-218
e-mail: ospdevedzic@yahoo.com
www.skola-vranjskabanja.edu.rs

Име и презиме директора школе: Весна Анђелковић

Школски објекти:

Матична школа се налази у Врањској Бањи. Зграда матичне школе изграђена је 1968. године. Школа има 18 учионица; кабинете за биологију, хемију, информатику, ликовну културу и музичку културу; фискултурну салу; модерну библиотеку; канцеларије: за наставнике, директора, секретара, педагошко-психолошку службу, рачуноводство; савремену кухињу са трпезаријом; зубну амбуланту и велико школско двориште са изграђеним теренима за фудбал и кошарку.

Издвојена одељења се налазе у: Првонеку (1-8. разреда), Топлацу, Кумареву, Изумну и Старом Глогу (1-4. разреда). Школске зграде у издвојеном одељењу у Првонеку је новосаграђена (2006.), док су школски објекти у осталим издвојеним одељењима стари и руинирани. У издвојеним одељењима Изумну и Старом Глогу школе се налазе у породичним кућама. Имају просторије - учионице и двориште у коме се углавном изводи настава физичког васпитања.

У В О Д

Основна школа „Предраг Девеџић,, налази се у центру Врањске Бање. Школу похађа 416 ученика из Врањске Бање и околине, од тога 398 ученика је у матичној школи, а 18 у издвојеним одељењима.

Школу похађају ученици ромске националне мањине. Број ученика Рома је 77. Они су укључени у ученичке колективе и имају сва права и обавезе као и остали ученици. Наставу слушају на српском језику. Од школске 2017/18. уведен је и предмет Ромски језик са елементима националне културе.

У школу ученици могу да долазе пешке или аутобусом. Превоз ученика организован је преко „Кавим – Јединства“ Компаније за превоз, којим се свакодневно превози 216 ученика.

У школи постоји савремена кухиња са трпезаријом где се храни око 200 ученика и 20-так запослених.

При школи постоји зубна амбуланта са савременом опремом. Стоматолог врши систематске прегледе и контролу зуба свих ученика у школи.

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ ОСТВАРУЈЕ ЈЕ : СРПСКИ ЈЕЗИК

Основно образовање и васпитање остварује се у трајању од осам година у два образовна циклуса. Први циклус обухвата први, други, трећи и четврти разред. Други циклус обухвата пети, шести, седми и осми разред.

Полазне основе за израду школског програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл.Гласник РС“, бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018 – др. закони, 10 од 15. фебруара 2019, 6 од 24. јануара 2020, 129 од 28. децембра 2021.)
- Закон о основном образовању и васпитању („Сл.Гласник РС“ , бр.55 од 25. јуна 2018, 101 од 10. новембра 2017, 27 од 6. априла 2018 – др. закон, 10 од 15. фебруара 2019, 129 од 28. децембра 2021, 129 од 28. децембра 2021 – др. закон)
- ПРАВИЛНИК о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника "Службени гласник РС", број 109 од 19. новембра 2021.
- ПРАВИЛНИК о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање "Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020.
- ПРАВИЛНИК о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању "Службени гласник РС", бр. 34 од 17. маја 2019, 59 од 22. априла 2020, 81 од 5. јуна 2020.
- ПРАВИЛНИК о организацији и остваривању екскурзије у средњој школи "Службени гласник РС", број 30 од 25. априла 2019.
- ПРАВИЛНИК о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи "Службени гласник РС", број 30 од 25. априла 2019.
- ПРАВИЛНИК о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање "Службени гласник РС", број 74 од 5. октобра 2018.
- Извештај о раду школе за претходну школску годину,
- Услови рада школе.

1. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм има за циљ обезбеђивање квалитета образовања, односно функционално повезивање свих активности како би се успоставио, пратио и унапређивао квалитет образовања.

Школским програмом се обезбеђује остваривање наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и локалне заједнице. Ослонац су реални потенцијали школе који се искоришћавају на најбољи начин.

Школски програм разрађује све видове образовног и васпитног рада. Садржи обавезне и изборне предмете, факултативне активности, као и начин и поступак остваривања прописаних планова и програма.

Школским програмом се постиже усклађеност услова у којима школа функционише (материјално-технички, људски, финансијски и непосредно окружење) и потреба и интересовања ученика и родитеља.

Сврха програма образовања и васпитања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;
- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;
- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

2. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Наставни план и програм обавезних, изборних предмета и пројектне наставе по разредима, са начином и поступцима остваривања урађени су према Правилницима који су изашли у Службеном Гласнику РС:

1. [Правилник](#) о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања: 11/2019-61
2. [Правилник](#) о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања: 11/2019-1
3. [Правилник](#) о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности основне школе: 5/2019-363
4. [Правилник](#) о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања: 5/2019-61
5. [Правилник](#) о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања: 5/2019-6
6. [Правилник](#) о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања: 18/2018-1
7. [Правилник](#) о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања: 16/2018-47, 3/2019-1

Правилник о допунама Правилника о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 3/2019) ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, односно 17. априла 2019. године, а примењује се почев од школске 2019/2020. године (види члан 2. Правилника - 3/2019-1).

8. [Правилник](#) о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83

Правилник је ступио на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, односно 31. августа 2018. године, а примењује се почев од школске 2018/2019. године (види члан 4. Правилника).

Правилник о допунама Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 3/2019) ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, односно 17. априла 2019. године, а примењује се почев од школске 2019/2020. године (види члан 2. Правилника - 3/2019-83).

9. [Правилник](#) о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18
10. [Правилник](#) о допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 7/2011-7
11. [Правилник](#) о допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 7/2011-1
12. [Правилник](#) о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математика и природа и друштво: 5/2011-141
13. [Правилник](#) о допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 3/2011-129
14. [Правилник](#) о изменама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 3/2011-124
15. [Правилник](#) о програму завршног испита у основном образовању и васпитању: 1/2011-1, 1/2012-1, 1/2014-1, 12/2014-1, 2/2018-1
16. [Правилник](#) о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања: 5/2010-4
17. [Правилник](#) о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања: 2/2010-13, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-7, 5/2014-85, 11/2016-505, 11/2016-586, 7/2017-12, 12/2018-64, 10/2019-1

Правилник о измени Правилника о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник 11/2016), ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, односно 3. септембра 2016. године и примењује се од школске 2019/2020. године. Ученици који у школској 2016/2017. години похађају осми разред, стичу образовање по наставном програму предмета „Информатика и рачунарство” који је био на снази до ступања на снагу овог правилника (види чл 2. и 3. Правилника - 11/2016-586). Правилник о измени и допунама Правилника о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 12/2018) ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, а примењује се почев од школске 2018/2019. године, осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за осми разред, који се примењује почев од школске 2021/2022. године (види члан 2. Правилника - 12/2018-64). Правилник о изменама и допунама Правилника о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 10/2019) ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, односно 6. августа 2019. године, а примењује се почев од школске 2020/2021. године (види члан 2. Правилника – 10/2019-1).

18. [Правилник](#) о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 2/2010-1

19. [Правилник](#) о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања: 6/2009-1, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-1, 11/2016-461, 11/2016-584, 12/2018-55, 3/2019-189, 12/2019-1
20. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за осми разред основне школе: 7/2008-28
21. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за осми разред основне школе: 6/2008-1
22. [Правилник](#) о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања: 5/2008-1, 3/2011-129 (др. правилник), 1/2013-24, 5/2014-3, 5/2014-85, 11/2016-410, 11/2016-582, 3/2018-1, 12/2018-46
23. [Правилник](#) о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 2/2008-24
24. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за седми разред основне школе: 2/2008-1
25. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за седми разред основне школе: 7/2007-1
26. [Правилник](#) о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања: 6/2007-1, 2/2010-5, 7/2010-9 (др. правилник), 3/2011-129 (др. правилник), 1/2013-18, 4/2013-177, 11/2016-364, 11/2016-580, 6/2017-7, 8/2017-1, 9/2017-1, 12/2018-36, 15/2018-77 (др. правилник)

Правилник је престао да важи у делу који се односи на наставни план и програм за пети разред основног образовања и васпитања, даном ступања на снагу Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, број 15/2018), односно 31. августа 2018. године (види члан 3. Правилника – 15/2018-77).

27. [Правилник](#) о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 15/2006-1
28. [Правилник](#) о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања: 3/2006-4, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 3/2011-124 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-12, 11/2014-8, 11/2016-322, 11/2016-577, 7/2017-1, 12/2018-27

Правилник о измени и допунама Правилника о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 12/2018) ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, а примењује се почев од школске 2018/2019. године, осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за четврти разред, који се примењује почев од школске 2021/2022. године (види члан 2. Правилника - 12/2018-27).

29. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за пети разред основне школе: 15/2005-49

30. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе: 15/2005-47
31. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе: 9/2005-18
32. [Правилник](#) о наставним плану и програму предмета Верска настава за пети разред основне школе: 9/2005-9
33. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе: 2/2005-16
34. [Правилник](#) о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања: 1/2005-1, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 2/2010-1 (др. правилник), 7/2010-4, 3/2011-124 (др. правилник), 3/2011-129 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-2, 11/2014-4, 11/2016-263, 11/2016-575, 12/2018-18

Правилник о измени и допунама Правилника о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 12/2018) ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, а примењује се почев од школске 2018/2019. године, осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за трећи разред, који се примењује почев од школске 2020/2021. године (види члан 2. Правилника - 12/2018-18).

35. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе: 23/2004-24
36. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за трећи разред основне школе: 23/2004-14
37. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе: 20/2004-3
38. [Правилник](#) о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања: 10/2004-1, 20/2004-1, 1/2005-81, 3/2006-1, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 2/2010-6, 7/2010-1, 3/2011-124 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-8, 4/2013-181, 14/2013-1, 5/2014-1, 11/2014-1, 11/2016-168, 11/2016-573, 6/2017-5, 12/2018-9

Правилник о измени и допунама Правилника о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања ("Службени гласник РС - Просветни гласник", број 12/2018) ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику”, а примењује се почев од школске 2018/2019. године, осим у делу који се односи на програм предмета „СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК” за други разред, који се примењује почев од школске 2019/2020. године. (види члан 2. Правилника -12/2018-9).

39. [Правилник](#) о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи: 11/2012-1, 15/2013-9, 2/2016-1, 10/2016-275, 11/2016-552, 2/2017-1, 3/2017-12, 13/2018-62, 11/2019-206
40. [Правилник](#) о степену и врсти образовања наставника који изводе образовно-васпитни рад из изборних предмета у основној школи: 11/2012-7, 15/2013-10, 10/2016-275, 11/2016-552, 2/2017-1, 11/2017-179
41. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе: 10/2003-64
42. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за други разред основне школе: 8/2003-1
43. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за први разред основне школе: 5/2001-14
44. [Правилник](#) о врсти стручне спреме наставника Верске наставе за први разред основне школе и критеријумима и начину оцењивања ученика који похађа Верску наставу: 5/2001-13, „Службени гласник РС“, број 93/2004-1 (др. правилник)
45. [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за први разред основне школе: 5/2001-3, „Службени гласник РС“, број 93/2004-1 (др. правилник)
46. [Правилник](#) о наставном плану и програму основног образовања и васпитања за време непосредне ратне опасности, ратног стања или ванредних прилика: 21/1997-1
47. [Правилник](#) о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи: 2/1992-9, 2/2000-9

**3. НЕДЕЉНИ И ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА
ОБАВЕЗНИХ, ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА И
ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА**

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72				
5.	Природа и друштво					2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
9.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: А		20	720	21	756	21	756	21	756

Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ									
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ромски језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	72
УКУПНО: Б		1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*
УКУПНО: А + Б		21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*
2.	Пројектна настава							1	36
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Додатна настава					1	36	1	36
5.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељенског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		
		Број одељења		Број одељења		
		нед.	год.	нед.	год.	
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	
2.	Енглески језик	2	72	2	72	
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	
4.	Музичка култура	2	72	1	36	
5.	Историја	1	36	2	72	
6.	Географија	1	36	2	72	
7.	Физика			2	72	
8.	Математика	4	144	4	144	
9.	Биологија	2	72	2	72	
10.	Техничка и технологија	2	72	2	72	
11.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	
12.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54 ³	2	72+54 ³	
УКУПНО: А		24	918+54	25	954+54	
Ред. број	Б.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ					
1.	Грађанско васпитање/ Верска настава ⁴	1	36	1	36	
2.	Руски језик/Француски језик	2	72			
3.	Ромски језик са елементима националне културе	2	72	2	72	
УКУПНО: Б		3-5	108-180	3-5	108-180	
УКУПНО: А+Б		27-30	1026-11134	28-31	1062-1170	
Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети						
Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА					
1.	Редовна настава	27-30	1026-1134	28-31	1062-1170	
2.	Слободне наставне активности	1	36	1	36	
3.	Допунска настава	1	36	1	36	
4.	Додатна настава	1	36	1	36	
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА					
1.	Час одељењског старешине	1	36	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36	36	1	36
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње		1-2	До 2 дана годишње	

Pe	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Број одељења		Број одељења	
		нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност	4	144	4	136
2.	Енглески језик	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	1	36	1	34
4.	Музичка култура	1	36	1	34
5.	Историја	2	72	2	68
6.	Географија	2	72	2	68
7.	Физика	2	72	2	68
8.	Математика	4	144	4	136
9.	Биологија	2	72	2	68
10.	Хемија	2	72	2	68
11.	Техничка и технологија	2	72	2	68
12.	Информатика и рачунарство	1	36	1	34
13.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	102
УКУПНО: А		28	1008	28	952
Ред. број	Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ				
1.	Грађанско васпитање/ Верска настава	1	36	1	34
2.	Руски језик/Француски језик	2	72	2	68
3.	Ромски језик са елементима националне културе	2	72	2	68
УКУПНО: Б		3-5	108-180	3-5	102-170
УКУПНО: А+Б		31-34	1116-1224	31-34	1054-1122
Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети					
Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА				
1.	Редовна настава	31-34	1116-1224	31-33	1054-1122
2.	Слободне наставне активности	1	36	1	34
3.	Допунска настава	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	34
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА				
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	34
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

ДОПУНСКИ РАД

Допунски рад се организује за ученике који у редовној настави одређеног предмета не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмских подручја.

Допунски рад се организује почев од октобра месеца током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе.

Допунски рад се организује на нивоу разреда у предметној настави са по једним часом недељно почев од октобра месеца, тако да је укупан број часова допунског рада до краја школске године 32 по предмету.

ДОДАТНИ РАД

Додатни рад се организује за ученике од 4. до 8. разреда који су изнадпросечних способности и посебних интересовања за наставу одређеног предмета, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само из појединих програмско-тематских подручја редовне наставе.

Додатни рад се организује на нивоу разреда у предметној настави. Изводи се по један час недељно почев од октобра месеца до краја школске године. Укупан број часова је 32 по предмету.

5. ПРОГРАМ КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Циљ и задаци програма:

Организовање културног живота школе. Осмишљавање садржаја који ће допринети подизању нивоа квалитета културног профила школе. Јавна културна презентација школе која ће привући родитеље да се одреде за нашу школу. Интеграција школе у културни, јавни живот града. Сагледавање значаја просвете за општи културни развој савременог друштва.

МЕСЕЦ	АКТИВНОСТ	РЕАЛИЗАТОР(И)
септембар	Свечани пријем првака, 1. септембар	Александра Поповић, Милица Стојиљковић, Слађана Аризановић
септембар	Дан ослобођења Врањске Бање од фашизма, 6. септембар	Милица Стојиљковић
октобар	Дечија недеља	Наставници разредне наставе, наставници предметне наставе
октобар	Дан ослобођења Врањске Бање у Првом светском рату, 3. октобар	Милица Стојиљковић
децембар	Обележавање Нове године	Наставници разредне наставе
децембар	Обележавање божићних празника	Вероучитељи
децембар	Новогодишњи хуманитарни вашар	Слађана Аризановић и Ученички парламент, наставници разредне наставе
јануар	Дан ослобођења Врањске Бање од Турака, 26. јануар	Милица Стојиљковић, Горан Чворовић
јануар	Савиндан, 27. јануар	Ивана Стаменковић, Милица Стојиљковић, Горан Чворовић
март	Осми март, 8. март	Наставници разредне наставе
март	Промоција „Зрачка“, 18. март	Јелена Стојановић
март	Дан школе, 19. март	Милица Стојиљковић

април	Светски дан дечије књиге, 2. април	Милица Стојиљковић, Александра Поповић
април	Дан сећања на Доситеја Обрадовића	Милица Стојиљковић, Александра Поповић
мај	Дечији фестивал „Време радости“, мај	Наставници разредне наставе
током године	Промоција школе преко Фејсбук-странице	Јелена Стојановић
током године	Обавештавање јавности о школским активностима преко веб-сајта	Јелена Стојановић

6. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Циљ и задаци програма:

- Стицање навике за систематским вежбањем
- Развијање осећаја за фер плеј
- Припремање за школска такмичења
- Развијање љубави деце према базичној физичкој вештини-трчању
- Развијање осећаја за фер плеј.

	АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
1	Фудбал 5-8. разред	Новембар-децембар	Стручно веће физичког васпитања
2	Одбојка 5-8. разред	Новембар-децембар	
3	Одбојка 5-8. разред	Април – мај	
4	Фудбал 1-4. разред	Април – мај	Учитељи 1-4. разреда
5	Између две ватре 1-4. разред	Април – мај	

7. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА

Циљ и задаци програма:

едукација свих актера школе у циљу сензибилизације на појаву и препознавање насиља, злостављања и занемаривања;

- помоћ ученицима у стицању увида у персоналне проблеме и указивање на могуће начине њиховог решавања;
- перманентно разрађивање начина и техника за праћење и процену предузетих мера и остваривање ефикасности;
- кроз сарадњу са Тимом за инклузивно образовање и Тимом за социјалну заштиту, пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању и опсервација и идентификација ученика с одређеним социјалним проблемима.

Свако насиље над ученицима може се спречити ако школа креира климу у којој се:

- учи, развија и негује култура понашања и уважавања личности, не толерише насиље, не ћути у вези са насиљем, развија одговорност свих, сви који имају сазнање о насиљу обавезују на поступање.

У циљу унапређивања квалитета живота и рада ученика примењују се:

- мере превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика,

- мере интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи.

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности школа:

- 1) прати остваривање програма заштите;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) анализира стање и извештава.

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за конструктивно реаговање на насиље;
- 4) обезбеђује заштита ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања.

Превентивне активности

<i>Садржај рада</i>	<i>Време реализације</i>	<i>Облик рада</i>	<i>Носиоци реализације</i>
Правила понашања у школи - пано у холу школе	Септембар	Изложба	Одељењске старешине Ученички парламент
Сајам секција у школи "Слободно бирам слободну активност" – укључивање ученика у рад секција школе	Септембар	Промоција секције – изложба у холу школе	Руководиоци секција и ученици-чланови секција
О насиљу и дискриминацији	Октобар, новембар	Предавање на ЧОС-у	Одељењске старешине
О толеранцији - слични а различити	Октобар	Разговор и радионица на ЧОС-у	Одељењске старешине
Толеранција као инспирација, примери толерантног понашања	Новембар	Изложба радова ученика	Наставници српског језика, Тим за заштиту
Обележавање Светског дана толеранције	16. новембар	Изложба радова	Ученички парламент
Ненасилна комуникација – како решавамо сукобе	Децембар	Разговор и радионица на ЧОС-у	Одељењске старешине
Хуманитарна акција - Помажемо кад можемо	Јануар	Тимски рад	Покрет за хуманост Ученички парламент

Обележавање Светског дана загрљаја	21. јануар	Перформанс	Тим за заштиту, Ученички парламент
Развијање и неговање навика љубазног и учтивог понашања – Није тешко бити фин!	Фебруар	Разговор и радионица на ЧОС-у	Одељењске старешине
Организација спортских сусрета ученика - Фер плеј	Октобар, децембар, март	Колективни спортови	Наставници физичког васпитања
Недеља лепих порука	Мај	Изложба у учионици и холу школе	Одељењске старешине, Ученички парламент
Примери лепог понашања Похвала за НАЈ понашање	Јун	ЧОС	Одељењске старешине

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу активности предузима самостално одељењски старешина, односно наставник, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељенском заједницом, групом ученика и индивидуално.

На другом нивоу активности предузима одељењски старешина у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са законом.

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе).

Трговина људима као нејтежи и најкомплекснији облик насиља и кривично дело коме деца и млади могу бити изложени, подразумева интерсекторску сарадњу, због чега је важно благовремено откривање могућности да неко дете буде жртва трговине људима. Инструмент за процену ризика и рано откривање потенцијалних жртава трговине људима је Ревидирана листа индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су у ризику да постану жртве трговине људима, као и јасне процедуре поступања у случајевима сумње или сазнања о трговини људима.

Редослед поступања у интервенцији

- 1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно.
- 2) Зауостављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља.
- 3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након зауостављања насиља и злостављања.
- 4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања и предузимања одговарајућих мера и активности. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.
- 5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за све ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

6) Ефекте предузетих мера и активности прати одељењски старешина, тим за заштиту, психолог и педагог, ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Прати се понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци). Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Превентивне активности

<i>Садржај рада</i>	<i>Време реализације</i>	<i>Облик рада</i>	<i>Носиоци реализације</i>
Правила понашања у школи - својим личним ставом и понашањем подстичемо недискриминаторно безбедно окружење за све	Током године	Разговор	Одељењске старешине и предметни наставници
Укључивање ученика у рад секција у школи – Промоција секција у школи	Септембар	Промоција секције – изложба у холу школе	Руководиоци секција и ученици-чланови секција
Обележавање Европског дана језика	26. септембар	Изложба радова	Тим за културну и јавну делатност школе
О дискриминацији	Октобар, новембар	ЧОС	Одељењске старешине
Да нам антидискриминација буде инспирација	Децембар	Изложба радова ученика	Наставници српског језика, Тим за заштиту
Хуманитарна акција – Помажемо кад можемо	Јануар	Тимски рад	Покрет за хуманост Ученички парламент
Стручно усавршавање запослених на препознавању и реаговање на дискриминаторно понашање	Током године	Тимски рад	Наставници предметне и разредне наставе
Дан безбедног интернета	7. фебруар	Разговор	Наставник информатике
Обележавање Дана нулте толеранције	1. март	Изложба радова ученика	Тим за културну и јавну делатност школе, Тим за заштиту
Обележавање Светског Дана Рома	8. април	Перформанс	Тим за културну и јавну делатност школе
Превазилажење стереотипа и предрасуда	Април	Радионица	Одељењски старешина, Тим за заштиту
Праћење, вредновање и извештавање о остваривању и ефектима програма	У току и на крају године	Извештај	Тим за заштиту

Интервентне активности

1) Проверавање добијене информације да се дискриминаторно понашање припрема или се догодило обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно (изјаве свих учесника у дискриминацији: дискриминисаног ученика, извршиоца дискриминације и индиректних учесника – сведока; изјаве наставника: дежурни наставник, одељењски старешина, предметни наставник, затим преглед видео записа или анонимном анкетом учесника у образовању).

2) Зауостављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника обавеза је свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног, дежурног наставника или помоћног радника, да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике.

Након зауостављања сукоба, ако се посумња у повређивање дискриминисаног лица, затражиће се пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад.

Смиривање учесника подразумева, најпре, одвојене разговоре са извршиоцем дискриминације и са дискриминисаним лицем, а ако се процени да је могућ, без опасности по наставак сукоба, и заједно учесницима и родитељима.

3) Обавештавање и позивање родитеља (након зауостављања сукоба учесника – детета или ученика, као дискриминисаног лица и извршиоца дискриминације, обавештавају се и позивају родитељи, а ако родитељ није доступан, обавештава се центар за социјални рад.

4) Прикупљање релевантних информација и консултације врше се ради:

разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа дискриминације, ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. Процену нивоа увек врши тим за заштиту. Да би извршио правилну процену, тим за заштиту прикупља све релевантне податке, консултује, осим директора, одељењског старешину, дежурног наставника, предметног наставника, другог запосленог као очевица, представника ученичког парламента. Тим за заштиту информише родитеље и укључује их у појачан васпитни рад и план заштите од дискриминације.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво дискриминације, као и да одреде одговарајуће мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу, Повереника и др.

5) Предузимање мера и активности према учеснику у образовању, и то за све нивое дискриминације. План заштите од дискриминације сачињава се за конкретну ситуацију сваког од нивоа и за све учеснике – дискриминисано лице, извршиоца дискриминације и сведоке.

План заштите од дискриминације садржи: активности усмерене на промену понашања и ставова који су допринели дискриминаторном понашању – појачан васпитни рад, рад са родитељем, одељењском заједницом, укључивањем ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања.

За сваки процењени ниво дискриминације директор школе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство – надлежну школску управу, у року од 24 сата од догађаја. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика.

6) Праћење ефеката предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, тим за заштиту, психолог и педагог,) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Прати се понашање учесника у образовању које је дискриминисано лице и које је извршилац дискриминације, али и оних који су индиректно били укључени (сведоци).

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности школа:

1. прати остваривање програма заштите установе

2. евидентира све случајеве дискриминације
3. прати остваривање конкретних планова заштите
4. анализира стање и извештава.

8. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ И ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

<i>Област</i>	<i>Садржај рада</i>	<i>Начин и облик реализације</i>	<i>Носиоци реализације</i>
АКТИВНОСТИ СА УЧЕНИЦИМА	Израда паноа о штетности дроге, пушења и алкохола: излагање литерарних радова, ликовних радова, цртежа, порука, фотографија и сл.	Тимски рад	Тим за борбу против наркоманије, ОС наставници
	Обележаване значјних датума: разговори, предавања и изложбе радова	Тимски рад	Наставници, ликовна и литерарна секција, ОС
	<i>Тема за ЧОС: "Болести зависности - ЗНАЊЕМ ПРОТИВ ЗЛА "</i>	Предавање, разговор	Одељ. старешине
	Превенција болести зависности: дрога, алкохол, пушење	Разговор, предавање	Одељ. старешине, наставници биологије
	Промоција здравих стилова живота - уређивање паноа учioniци и холу школе	Тимски рад	Наставник ликовне културе, српског језика
	<i>Тема за ЧОС: " Дрога или живот - ЗНАЊЕМ ДО ПРАВОГ ИЗБОРА "</i>	Предавање, разговор	Одељењске старешине
	Превенција и заштита деце од опојних дрога и алкохола	Предавање на ЧОС-у	Представник ПУ Врање
	Индивидуални рад са ученицима	Разговор	ОС, педагог/психолог
	Укључивање ученика у рад по секцијама у школи - слободне активности	Ваннаставне активности	Предметни наставници, руководиоци секција
	Укључивање ученика у хуманитарне акције и наградне конкурсе: Црвенг крста, Завода за заштиту здравља, Народног универзитета, Еколошког покрета, Дечјег савеза	Ликовни и литерарни конкурси	Предметни наставник
	Обезбеђивање редовног похађања школе (посебно ученика из осетљивих група)	Праћење и извештавање родитеља	Одељењске старешине
Идентификација ученика са асосијалним понашањем: бежање од школе, прекид школовања, отпор према ауторитету, туче, скитња, просјачење, коцкање.	Систематско праћење ученика	Одељ. старешине, стручни сарадници	

АКТИВНОСТИ СА РОДИТЕЉИМА	Улога породице у формирању одговорног односа према здрављу	Тема за род. састанак	Одељ. старешине
	Заштита и очување здравља	Тема за род. састанак	Одељ. старешине
АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	Стручно усавршавање наставника у циљу развијања компетенција и превентивни рад са ученицима и родитељима	Предавања, разговори, размена искуства	Тим за борбу против наркоманије, предметни настав.
	Информисање свих запослених о процедурама реаговања у ситуацијама сумње или сазнања о употреби дроге	Предавање на састанцима стручних органа	Тим за борбу против наркоманије

9. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Слободне наставне активности ученици имају у сваком разреду, од петог до осмог, бирају један од три програма СНА. Ученици и њихови родитељи су пре избора упознати са понуђеним програмима на часу одељенског старешине, на родитељском састанку. Одабрани програми СНА су за ученика обавезни а успех се изражава описном оценом и не утиче на општи успех.

Сврха СНА је да допринесу остваривању општих исхода образовања и васпитања, развијању кључних и општих међупредметних компетенција потребним за сналажење у свакодневном животу. Осим тога, подршка су професионалном развоју ученика који на крају основне школе доносе важну одлуку о наставку школовања. Доприносе бољем упознавању ученика и њиховој сарадњи.

Програми СНА садрже циљ, компетенције, исходе, теме, кључне појмове садржаја, упутство за дидактичко-методичко остваривање и оцењивање ученика.

Школа ће понудити следеће програме СНА које је припремио Завод који су дати у две групе. Прву чине програми намењени ученицима 5. и 6. разреда, а другу 7. и 8. У првој групи су Вежбањем до здравља, Животне вештине и Медијска писменост, а у другој Предузетништво, Моја животна средина и Уметност. Стручна друштва су за ученике 5. и 6. разреда припремила Домаћинство, Цртање сликање и вајање, Чуvari природе, Музиком кроз живот и Сачувајмо нашу планету, а за ученике 7. и 8. разреда Филозофија са децом.

Начин остваривања програма и улога наставника

Програми СНА се реализују кроз активност ученика, повезивањем њиховог школског и ваншколског искуства, учењем путем решавања проблема, сарадњом и тимским радом, као и употребом савремених технологија у образовне сврхе.

Сваки појединачни програм СНА садржи дидактичко-методичко упутство које даје комплетну слику о природи конкретног програма и његовом остваривању.

10. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Ваннаставне активности као облик васпитно-образовног рада обухвата предмете којима се задовољавају интересовања ученика. Садржаји о облици ваннаставних активности омогућују ученику да открије, задовољи и даље развије интересовања, склоности и способности за поједине области живота, рада и стваралаштва.

Слободне активности подстичу стваралаштво, задовољавају интелектуални радозналост ученика, пружају прилику ученицима за заједнички рад, дружење, забаву и спорт, чиме испуњавају део слободног времена корисним садржајима.

Слободне активности (рад у секцијама) организује се на нивоу школе. Ученици се на почетку године опредељују за рад у појединим секцијама. Изводи се по један час недељно почев од треће недеље до краја школске године.

Н а з и в	Фонд часова
КУЛТУРНО - УМЕТНИЧКЕ АКТИВНОСТИ	
1. Литерарно-новинарска секција	36
2. Драмско-рецитаторска секција	36
5. Ликовна секција	36
6. Библиотечка секција	36
6. ХОР	10
7. Секција француског језика	26
8. Секција руског језика	36
9. Секција енглеског језика	36
НАУЧНО - ИСТРАЖИВЧКЕ АКТИВНОСТИ	
1. "Млади биолози"	36
2. "Млади математичари"	36
3. "Млади физичари"	20
4. "Млади хемичари"	12
5. "Млади историчари"	28
6. "Млади географи"	36
КЛУБ МЛАДИХ ТЕХНИЧАРА	
1. Саобраћајна секција	36
2. Секција за програмирање	36
СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	
1. Кошаркашка секција (девојчице)	10
2. Кошаркашка секција (дечаци)	10
3. Фудбалска секција	12
4. СТОНИ - ТЕНИС	12
5. Одбојкашка секција	12
6. Стрелаштво	6
ШКОЛСКИ МАРКЕТИНГ	
1. Школски лист „ЗРАЧАК„	35. број
2. Сајт школе, уређивање	
3. ФБ страница школе, уређивање	

11. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ и задаци програма:

Ученици кроз радионице, тестове, интроспекцију и саветовање препознају своје таленте, интересовања, вредности, склоности и могућности; освешћивање личних афинитета и капацитета ученика у оквиру стицања реалне слике о себи.

Ученици истражују свет занимања и професија, која су знања, вештине и особине потребне за успешно бављење занимањем, какве могућности постоје на тржишту рада; стицање знања о различитим информационим понудама о школи и занимању, као и оспособљавање ученика да активно и самостално користе расположиве информације.

Ученици се упознају са могућностима за школовање - школама, факултетима и другим образовним установама и сазнају како изгледа школовање за њихово жељено занимање; упознавање ученика са начинима информисања о могућностима школовања.

Ученици се упознају са представницима жељених занимања и радним окружењем, испробавају поједине радне задатке и распитују се о занимањима и потребном школовању; упознавање са светом рада и опробавање ученика у аутентичним ситуацијама у свету рада.

Ученици треба да боље познају себе, имају потребне информације и да су сигурнији у доношењу одлука и оснажити ученике да самостално донесу одлуку о даљем школовању и занимању.

Задаци	Активности	Носиоци активности	Време
Информисање о активностима ПО	Информисање : - Наставничког већа - Савета родитеља - Школског одбора - Одељењских заједница 7. и 8. разреда - Ученичког парламента	ТИМ за ПО, директор, ОС	Август - септембар
Планирање рада на пројекту ПО	Школски ТПО креира акциони план имплементације ПО у сарадњи са разредним већем 7.и 8. разреда	Школски тим за ПО и ОС за 7-8. разреда	Август.
Обезбедивање услова за реализацију радионица са ученицима/цама	Креирање распореда реализација радионица са ученицима/цама Информисање ОЗ 7.и 8. разреда Информисање ОС 7.и 8. разреда Информисање родитеља	Школски тим за ПО ОС 7. и 8. разреда	Септембар
Реализација програма ПО	Реализација радионица са ученицима/цама 7. и 8. разреда	Школски тим за ПО, Предметни наставници, ОС	Од октобра до јуна
	Реализација састанака са родитељима ученика/ца 7. и 8. разреда	Школски тим за ПО ОС 7. и 8. разреда	Родитељски састанак у септембру и априлу
	Организовање акција из области ПО: излагање промо-материјала са сајма образовања у ПО кутку,експерти у школи, ПО у школском часопису, индивидуални разговори П/П са ученицима којима треба додатна помоћ око избора занимања	Школски тим за ПО ОС 7. и 8.разреда педагог/психолог	Од октобра до јуна
	Реализација реалних сусрета кроз распитивање у предузећу/школи и испробавање праксе	ШТ ПО ОС 7. и 8. разреда Директор	Од октобра до јуна
Успостављање мреже школа ПО	Сарадња са другим ОШ у реализацији активности из програма ПО и менторским школама	Школски тим за ПО	Од октобра до јуна

Евиденција	-креирање модела за евиденцију	ТИМ за ПО	Након сваке реализоване радионице
Извештавање	Креирање и достављање извештаја: стручним и управним органима школе	ТИМ за ПО	Сумарно после модула и након реализације пројекта
Евалуација програма ПО	Упоредјивање резултата на почетку и на крају програма	ТИМ за ПО	Током трајања програма до уписа у средњу школу

12. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ и задаци програма:

Здравствена заштита ученика, Развијање личних хигијенских навика, Развијање свести о важности превенције и заштите здравља, Изградња односа поштовања и уважавања међу половима,

Развијање свести о важности превенције и заштите здравља уста и зуба,

Развијање свести о здравим стилевима живота, важности превенције, здраве исхране итд.

	АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
1	Лекарски прегледи ученика 1. разреда	Март, април	Родитељи
2	Редовни систематски прегледи ученика 1,3,5,7. разреда	Октобар, март	ОС и родитељи
3	Вакцинација ученика	Март	ОС и родитељи
4	Систематски зубарски прегледи ученика	На почетку школске године	ОС и родитељи

13. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА

Циљ и задаци програма:

-Врло је битно истакнути да је заштита детета јединствен процес у коме учествују различити системи а кључна реч је сарадња.

-Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља

-Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља,школски одбор,ученичкипарламент,наставничко веће)

-Дефинисање процедура и поступака социјалну заштиту и реаговање у датим ситуацијама

-Сарадња са релевантним службама и континуирано евидентирање

-Саветодавни рад са родитељима

-Пружање помоћи ученицима са поремећајем у понашању, тј. са запуштеним ученицима, оних који долазе из проблематичних породица.

	АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
1	Организација хуманитарних акција за помоћ ученицима и наставницима -увид у социјално стање ученика - сарадња између ОС и родитеља -прикупљање школског прибора и уџбеника -организовање бесплатне ужине и превоза - акција новогодишњих слатких пакетића -акција поклон пакета – одећа и обућа	Септембар	Одељењске старешине, Слађана Аризановић, Зорица Марјановић
2	Брига о ученицима из осетљивих друштвених група -хуманитарна акција поводом Дана Рома (школски прибора)	Април	
3	Организација прикупљање средстава кроз акције школског спорта, добровољних акција... -Крос солидарности –	Март	
4	Сарадња са разним организацијама: -Сарадња са Црвеним крстом у хуманитарним акцијама -учешће на ликовним и литерарним конкурсима	Новембар - Април	
5	-Пружање помоћи ученицима са поремећајем у понашању, тј. са запуштеним ученицима, оних који долазе из проблематичних породица	Новембар, јануар, март	

14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ и задаци програма:

- Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине, схвате значај озонског омотача, изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, постицање на тимски рад, схвате значај очувања биодиверзитета, упознају природне ресурсе и значај рационалног коришћења
- Изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, развој еколошке свести
- Познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља.
- Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, развој еколошке свести.

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Уређење зелених површина у школском дворишту. Засађивање нових садница. У току дечје недеље сади се дрво генерације.	Септембар – октобар	Еколошка и ликовна секција. Ученици првог разреда.
Едукација ученика и родитеља о значају заштите животне	Новембар – децембар	Руководиоци секција и наставници разредне наставе.

средине. Прдметни наставници (памфлети, плакати, панои).		
Сарадња са локалном самоуправом Представници локалне службе за заштиту животне средине Предавања и заједничке акције.	Фебруар –март	Руководиоци ликовне и еколошке секције.
22. Април-дан планете Земље. Постављање штанда на тргу испред школе. Дељење летака, памфлета са порукама становништву за очување животне средине.	Април	Руководиоци и чланови еколошке и ликовне секције. Ученици петог разреда.
Едукација ученика нижих разреда о примарном разврставању отпада (папир, пластика, стакло, органски отпад). ЕКО – игрице. ЕКО-квиз.	Мај	Ученици од 1-4 разреда. Тим за екологију. Наставници разредне
5. Јун-Дан заштите животне средине. Пригодна сценографија у холу школе.	Јун	Руководиоци и чланови Еколошке и ликовне секције.

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Циљ и задаци програма:

- Утицати на повећање свести о безбедности у саобраћају
- Учешће у акцијама месне заједнице
- Учешће у културним, спортским и другим активностима локалне управе

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Организација трибина, предавања,	Новембар	Сарадња са Муп-ом, Учитељи
Контролни прегледи возила приликом одласка на екскурзије, излете и школе у природи	Октобар, мај	
Заједничке акције озелењавања, уклањања графита, чишћење околине школе	Март	Сарадња са месном заједницом Ученици, учитељи
Организација културно-забавних и спортских манифестација	Март	
Упознавање ученика са својствима лековите воде и занимањима људи	Јун	Ученици, учитељи

16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Циљ и задаци програма:

- Узејамно повезивање и деловање школе и породице као услов за успешно остваривање циљева васпитања и образовања деце
- Ојачати породицу, указати на важност правилног функционисања породице; Успоставити добру сарадњу ради јединственог деловања на васпитање и образовање деце

- Утицати на правилан избор занимања

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Здравље, психофизички и социјални развој ученика	Октобар	Одељењски старешина, родитељ
Резултати учења, понашања	Новембар	
Услови живота у породици		
Информисање родитеља о циљевима и задацима и значају професионалне оријентације ученика	Април - мај	Чланови тима за ПО
Учешће у решавању социјалних и здравствених проблема ученика	Децембар	Одељењски старешина, родитељ
Организовање слободног времена		
Укључивање родитеља у реализацију ПО, тј. пружање подршке детету при избору занимања и средње школе	Јун	Чланови тима за ПО
Непосредно укључивање у акције, урђења, реконструкције постојећих и изградњу нових школских објеката, терена за спорт	Октобар	Одељењски старешина, родитељ

17. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ и задаци програма:

- проширивање и усвајање дела наставног програма, непосредним упознавањем садржаја наставних предмета, појава и процеса и природно-географских феномена, као и односа у природној и друштвеној средини
- упознавање културног наслеђа
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика
- развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима
- развијање позитивних социјалних односа
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја

Циљ:

Циљ екскурзије, као облика образовно-васпитног рада, јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.

- продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика,
- повезивање и примењивање знања и умења,
- развијање љубави према отаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима,
- неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва,
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно,
- проучавање објеката и феномена у природи,
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима
- упознавање с начином живота и рада људи појединих крајева,
- развој и практиковање здравих стилова живота,

- развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња,
- развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора,
- оснаживање ученика у професионалном развоју,
- подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање,
- развијање способности оријентације у простору.

Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћења
Предлози дестинација излета, наставе у природи и екскурзија за све узрасте	Стручне вође пута, руководиоци разредних већа на основу извештаја дају предлог - руководиоци одељењских већа	Директор , Стручне вође пута, руководиоци разредних већа	Јул-август	Извештај о предлогу, Записници наставничких већа
Упознавање родитеља са свим сегментима реализације	На родитељским састанцима и Савету родитеља родитељи се информишу о предлозима дестинације Одређивањем дневница за наставнике на седници Савета родитеља	ОС и родитељи	септембар	Записници СР и родитељских састанака
Анкетирање родитеља о настави у природи, екскурзијама и излетима	Реализација анкетирања родитеља ученика	руководиоци одељењских већа ОС, секретар школе	После реализованих екскурзија, излета и наставе у природи	Анкетни листови, евиденција
Расписивање тендера, прикупљање понуда, састанци представника родитеља и избор агенција	Прикупљена тендерска документација и извршен избор	Директор, секретар школе, Представници родитеља	Прво полугође	Записници састанака, одлуке
Реализација екскурзије, излета	Упознати ученике са маршрутом и садржајем на часовима одељенског старешине. Упознати ученике и родитеље са правилима	Директор, одељењске старешине и остали учесници	Октобар, април, мај и јун	Извештаји о реализацији и извештавање наставничком већу, савету родитеља и школском одбору, После екскурзије проверити

	понашања. Континуирано током реализације проверавати понашање ученика и повезивање знања са школским градивом			ученичка знања и стечена искуства, анкетирање ученика
Анализа реализованих излета, наставе у природи и екскурзија	Анализа са ученицима на ЧОС- у	Одељењске старешине, стручне вође пута	После реализованих екскурзија, излета или наставе у природи	Записници са родитељских састанака, седница Наставничког већа, Савета родитеља и Школског одбора
Надзор примене прописа	Инспекцијски прегледи везани за безбедну реализацију излета, наставе у природи и екскурзија	Полицијска управа, директор	После реализованих екскурзија, излета или наставе у природи	Извештаји надзора

18. ПРОГРАМ РАДА БИБЛИОТЕКЕ

Циљ и задаци програма:

- Развијање културе читања код ученика, говорне културе као и потреба, навика и интересовања закоришћење библиотечке грађе
- Оспособљавање за самостално коришћење и проналажење потребне књижне и некњижне грађе
- Оспособљавање ученика у овладавању вештина за учење током читавог живота

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
планирање и програмирање рада са ученицима у библиотеци;	Август, септембар	Библиотекар Наставници
припремање програма рада библиотекарске секције;		
планирање набавке литературе и публикације за ученике, наставнике и сараднике		
сређивање ученичких картона и уписивање нових чланова;	Септембар, октобар	Библиотекар Одељењски старешина
раздуживње ученика књигама раније задужених;		
позајмљивање сиромашним ученицима одговарајући уџбеника;		
рад са секцијама;	Новембар - јун	Библиотекар Стручно веће
испитивање потреба и интересовања за књигом и др. библ. грађом;		

развијање навика за чување књиге, заштиту и руковање књижне и некњижне грађе;	срп.јез.
организовање сусрета са познатим личностима (писцима и др. јавним културним радницима);	
издавање књижне и некњижне литературе наставницима и ученицима;	
планирање набавке књижне и некњижне грађе;	
информисање стручних актива, стручних сарадника и директора о набвци нове литературе;	
организовање посебне сарадње са наставницима одвојених одељења у систематском коришћењу књижне и некњижне грађе;	

19. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Формирање ученичког парламента Избор председника и главног одбора; Израда плана рада ученичког парламента	Септембар	Чланови ђачког парламента Предметни наставник: Слађана Аризановић
Давање мишљења о правилима понашања у школи; Дечја недеља – акције у оквиру дечје недеље; Организација ваннаставних активности	Октобар	
Давање мишљења о односу наставника и ученика; Давање мишљења о релацијама екскурзија; Обележавање Светског дана толеранције: 16. Новембар; О толеранцији – анкетање ученика	Новембар	
Обавештење ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање; Давање мишљења о дисциплини и успеху;	Децембар	
Хуманитарна акција – помажемо кад можемо; Обележавање Светског дана загрљаја: 21 јануар Обележавање Дана Светог Саве - активности ученика;	Јануар	
Организација забавног живота; Разматрање могућности боље сарадње међу одељењима;	Фебруар	
Предлози и мишљења о обављању васпитно-образовног рада; Активности поводом Дана школе;	Март	
Разматрање односа међу ученицима; Давање мишљења о очувању школске имовине;	Април	
Трибина – презентација образовних профила; Организација спортских такмичења;	Мај	
Давање мишљења о спровођењу матуре; Давање мишљења о припремној настави за завршни испит.	Јун	

20. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Дневно трајање продуженог боравка је:

- преподне од 7.30 до 12.30

Школа и учитељ ће усклађивати време почетка продуженог боравка са потребама родитеља. Распоред активности је следећи:

7.30 – Ученике прихвата учитељ задужен за продужени боравак и води их у учионицу која је намењена само њима. У зависности од својих интересовања, потреба и жеља, деца се укључују у различите активности.

9.05-9.20 – Пауза за доручак

9.20-10.05 – Израда домаћих задатака из предмета из којих имају задужења.

10.05-10.20 – Пауза

10.20-11.05 – Увежбавање технике читања и писања. У овом делу рада, учитељу задуженом за рад у продуженом боравку, помажу учитељи 1. и 2. разреда као и наставник српског језика.

11.05-12.05 – Слободне активности тј. физичке активности. Игра у школском дворишту (бадминтон, фудбал, ластиш, трчање, скакање, играње школице, бацање лопте у обруче). Сала ће се користити у хладним данима, мада им зимске игре на снегу неће шкодити. Рад у радионицама Чувари осмеха, Буквар дечјих права, Народна традиција.

12.05-12.30 – Одмор и припрема за редовну наставу.

13.00 – Почетак редовне наставе.

Полазници: ученици 1. и 2. разреда који похађају редовну наставу, у другој смени, укључују се на иницијативу родитеља у програм продуженог боравка и похађају пре редовне наставе.

Активности:

Обавезне - израда домаћег задатка и учење

Слободне - гледање ТВ програма, шетње, спортске активности...

Време за топли оброк и одмор.

Пратеће активности се реализују у периоду слободног времена. Реализују се у седам група и то:

Мала школа великих ствари – област која обухвата учење у социјалном, културном погледу. Уче се о пожељним и непожељним облицима понашања, о односима са собом и окружењем, о начину комуникације, о традицији и модернизацији итд. Учи се и основа лепог понашања, правилима, обавезама, емоцијама...

Оловка пише срцем – област која има циљ да ученику помогне да савлада технику читања и писања на елементарном нивоу. Кроз ову активност ученици ће развити способност говорног изражаја, комуникацијске способности, развијање способности за емоционални доживљај и разумевање књижевног изражаја, учење нових термина (богаћење рјечника).

Заронимо у свет чудесних облика и боја – је ликовно-вајарска секција. Уз помоћ облика и боја долазимо до уметничког изражаја.

Певам, плешем, глумим – је музичко-драмска секција. ритам, покрет, звук, глас су елементи које ће деца користити у малим музичким и драмским радионицама.

Игре без граница – је активност која је проистекла из потребе деце за игром и рекреацијом. Игре доприносе њиховом моторичком индивидуалном развоју, развоју другарства и начина комуникације.

Активности по избору ученика – обухватају различите облике дечијег стваралаштва.

Видео пројекције – обухватају гледање дечијих анимираних и играних филмова различитих жанрова, ТВ програма...

Распоред часова обавезних и пратећих активности					
	Понедељак	Уторак	Среда	Четвртак	Петак
1	Рад са ученицима на завршавању школских задатака тј. израда домаћих задатака, увежбавање и примена наученог у редовној настави				
2					
3	Игра без граница	Игра без граница	Игра без граница	Игра без граница	Игра без граница
4	Шарам – стварам	Мала школа великих ствари	Видео пројекције	Певам, пишем, глумим	Оловка пише срцем
5	Активности по избору ученика		Видео пројекције		Активности по избору ученика

У продуженом боравку деца свакодневно добијају топли оброк, али родитељи нису у обавези да га узимају за своје дете, већ само ко жели.

О опремању простора у продуженом боравку брине се школа тако што се у току школске године, а највише на почетку набављају неопходна дидактичка средства која служе за учење и забаву ученика, едукативне играчке, разне друштвене игре.

21. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Циљ је да сви запослени буду оспособљени за безбедан и здрав рад а на основу домаћих и Стратегија ЕУ, а водећи рачуна посено о примени прописа из области МОР-а.

Активности	Начин остваривања	Носиоци активности	Временска динамика	Начин праћењења
Обука запослених о могућим узроцима и опасностима од пожара, о употреби заштитне ватрогасне опреме и демонстрација гашења пожара	чланови ватрогасне јединице града реализују обуку запослених најмање једном током трајања програма	директор, ватрогасна јединица и запослени	Прво полугодиште	Записници
Упознавање ученика са планом евакуације и противпожарне заштите	Радионице на часовима ЧОС-а	руководилац противпожарне заштите	Октобар-новембар	Записници у Дневницима рада - часови ЧОС-а
Вежба евакуације ученика и запослених у случају пожара и других екстремних ситуација	Извођење вежбе евакуације	Ватрогасна јединица, руководилац противпожарне заштите, Муп	Прво полугодиште	евиденција тима за безбедност

Безбедност здравља на раду запослених и ученика – заштита од пожара	Редовна контрола противпожарних апарата	Ватрогасна јединица у сарадњи са школом и локалном самоуправом, руководиоца Тима	Прво полугодиште	Записници о редовној контроли противпожарних апарата
Побољшање безбедности у саобраћају запослених и ученика школе	Покретање иницијативе ради побољшања безбедности у саобраћају постављањем лежећих полицајаца на прилазима школе, појачано дежурство саобраћајних полицајаца, организовање предавања о саобраћају Часови ОС: „Безбедност у саобраћају“	Саобраћајна полиција, наставници, ОС, ученици, родитељи и запослени у школи	Прво полугодиште	Опомињање ученика који се небезбедно понашају у саобраћају од стране запослених школе и обавештавање родитеља и одељенских старешина Евиденција ЧОС-а
Одржавање безбедним школски простор и околину током зиме	Чишћење снега и леда на прилазима школи, и скидање леденица са крова на улазима школе	Запослени у школи – помоћно особље	У зимским месецима	
Реализација дежурстава	Редовно дежурство наставника према утврђеном распореду Редовно вођење књиге дежурства са белешкама о догађајима	Директор, наставници	Током школске године	Евиденција о дежурству Књига дежурства

22. ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Инклузивно образовање се односи на укључивање детета/ученика са тешкоћама у редован васпитно-образовни систем, односно то је могућност школе да обезбеди квалитено образовање свој деци, без обзира на њихове различитости.

То је процес препознавања и одговарања на различите потребе деце кроз повећање учешћа у учењу, али и у животу и раду школе. У ову групу спадају ученици са сметњама и тешкоћама у учењу и развоју, ученици из маргинализованих група, те даровити ученици и њима је потребна додатна подршка у учењу.

Школа може да прилагоди простор и услове, може да предвиди додатне и посебне активности или распоред активности, а може да прилагоди методе и наставна средства.

У циљу оптималног развоја детета одређује се врста индивидуално образовног плана, односно врста подршке у образовању.

Садржај рада	Носиоци реализације	Време
Израда програма рада школског тима за инклузивно образовање	Тим за инклузивно образовање	Септембар
Идентификовање ученика којима је потребна додатна подршка и образовању	Учитељ, предметни наставник, ОС	На почетку шк.године
Формирање ИОП Тима за ученика коме је потребна додатна подршка и ИОП	ОС, наставник, ПП служба, ПА, родитељ	Септембар
Израда педагошких профила за ученике којима је потребна додатна подршка	Тим за инклузију	На почетку шк.године
Израда и усвајање ИОП-а	Тим за инклузију, Педагошки колегијум	На почетку шк.године
Праћење реализације ИОП-а	Тим за ИО, Педагошки колегијум	Током шк. године
Сарадња са установама и појединцима из других установа (Дом здравља, Центар за соц.рад, ИРК)	Чланови Тима за ИО	Током шк.године
Сарадња са родитељима ученика који имају потребу за додатном подршком	ОС, предметни наставник	Септембар - Јун
Праћење напредовања ученика и оцењивање ученика	Предметни наставници, Тим за ИО	Децембар, јун
Извештавање на седницама стручних органа	Руководилац тима	Током шк. године
Израда извештаја о раду инклузивног тима	Тим за инклузију	Јун

23. ПРОГРАМ ПЕДАГОШКОГ АСИСТЕНТА

Садржаји рада и активности		Време реализације	Сарадници у раду
АКТИВНОСТИ У ШКОЛИ			
У НАСТАВИ	1. Учесће у планирању		
	-сарадња са учитељима у планирању реализације појединих наставних јединица у разредној настави	Током школске године	
	-сарадња са наставницима у планирању реализације појединих наставних јединица у предметној настави		
	-сарадња са стручним сарадником око планирања активности око помоћи у реализацији наставе		
	2. Пружање потребних информација учитељима и стручним сарадницима		
-информисање учитеља, наставника и стручних сарадника о постигнућима ученика ромске националности	Месечно и на класификационим периодима		

	-информисање о проблемима у раду са ученицима ромске националности	По потреби	
	-информисање о породичној ситуацији		
	3. Учесће у редовној настави		
	-асистирање наставницима у реализацији планираних сарджаја		
	-пружање непосредне помоћи деци у усвајању градива		
	-учествовање у осмишљавању и избору најадекватнијих садржаја и материјала за рад		
	-пружање помоћи у комуникацији између деце и наставника	По потреби	
	-праћење и подржавање деце у формирању позитивног односа према школи (развијање навика за редовно похађање наставе, чување књига и школског прибора , школске имовине...)		
	4. Учесће у допунској настави		
	-асистирање наставницима у реализацији планираних сарджаја	Током године	
	-учествовање и утицај на одабир деце	Септембар,октобар	
	5. Вођење евиденције о редовном похађању редовне и допунске наставе		
У ОСТАЛИМ ШКОЛСКИМАКТИВНОСТИМА	1. Неопходне интервенције		
	-Интервенисање код нередовног похађања наставе, обезбеђивање редовности	По потреби	
	-Подстицање сарадње породице и школе	Током године	
	-Укључивање ромских родитеља у школске активности (Савет родитеља, предавања за родитеље, акције и сл...)		
	2. Присуствовање наставничком и одељењском већу		
	3. Покретање рада секција		
	-учешће у раду драмско рецитаторске секције са активностима афирмације ромске културе и традиције	Октобар, јануар, март	
	4. Прикупљање података о броју, стању и потребама ромске деце		
	-Вођење евиденције о бројном стању деце ромске националности	Током године	
	-Праћење социјалног статуса деце у оквиру одељења		
	-Праћење здравствено -хигијенског статуса деце		
	-Прикупљање и вођење евиденције о посебним интересовањима и склоностима ромске деце		
	5. Стручно усавршавање		
	-У складу са исказаним потребама	По потреби	

24. ПРЕДСТАВЉАЊЕ РАДА ШКОЛЕ

Све значајне и битне активности о реализацији образовно васпитног рада школа објављује на својој интернет страни www.skola-vranjskabanja.edu.rs и на фејсбук страни ОШ „Предраг Девеџић“ Врањска Бања.

25. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА У ТОКУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

- у току сваког часа, кроз све активности и фазе (знање, ангажовање, однос према раду);
- кроз индивидуални рад;
- кроз групни рад и комуникацију;
- кроз контролне и писмене задатке (српски језик и математика);
- кроз примену стечених знања у остваривању садржаја осталих предмета и активности које их допуњују.

Оцењивање ученика је бројчано и обухвата:

- усвојеност наставних садржаја (знања, умења, вештина)
- примену стечених знања
- ангажовање ученика, однос према раду.

Описно оцењивање: веронаука/грађанско васпитање.

26. ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШП

Оцењивањем се процењује постигнутост задатака у савлађивању Школског програма. Податке и запажања о напредовању о развојним потребама ученика добићемо на основу следећих питања:

- да ли су ученици учили успешно?
- да ли је брзина ученика била прилагођена ученицима у одељењу и разреду?
- да ли су активности биле прилагођене ученицима?
- да ли су наставна средства и методе прилагођени ученицима и колико су им били од користи?

Одговоре на ова питања добићемо на основу: посматрања, ангажованости, активности, креативности, кооперативности ученика, испитивања:

- усмено (разговором, усменим излагањем ученика на задате теме, ученичким објашњењем појава, процеса и појмова, јавним презентовањем самосталног или групног рада, дискусијама, расправама, усменим испитивањем целе групе или одељења у форми кратких питања и одговора и сл.)
- писмено (диктати, краће писмено одговарање, писмени тематски радови, контролни задаци, пригодни неформални тестови)
- ученички радови и продукти ученичких активности везано за разна истраживања проблема
- домаћи радови
- разговор са ученицима у свим сегментима процеса учења и наставе
- задовољство ученика на часу

У процесу праћења и оцењивања укључени су: наставници, ученици, родитељи, педагошко – психолошка служба школе, стручне институције, директор, просветне власти...

Праћење остваривања Школског програма у целини може се остварити кроз:

- сталне састанке стручног актива
- консултације са надзорницима за осигурање квалитета
- посете суседним школама и разменом искуства са њима
- реорганизацију планова, циљева, задатака, садржаја, активности и метода
- израду тестова.

ОСНОВНА ШКОЛА „ПРЕДРАГ ДЕВЕЦИЋ“
ВРАЊСКА БАЊА

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
ОБАВЕЗНИХ, ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ
ПРЕДМЕТА, СНА, ВАННАСТАВНИХ
АКТИВНОСТИ, ДОДАТНЕ И ДОПУНСКЕ
НАСТАВЕ

ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС
ОСНОВНОГ
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
(1.9.2022.-31.8.2026.)

ЈУН, 2022.

ПРВИ РАЗРЕД

ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023.год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Разредна настава

Место	Број ученика	Број одељења
	I разред	
Врањска Бања	40	2
1. одељење	20	
2. одељење	20	
Издвојена одељења		
Топлац		
Кумарево	1	
Бујковац		
Изумно		
Првонек		
Стари Глог	1	
Укупно у ИО	2	
Укупно за школу	42	2

Специфичности:

- У првом разреду је 25 ученика – путника.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У први разред уписано је 14 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

2. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА РЕДОВНА И ИЗБОРНА НАСТАВА

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА

I РАЗРЕД												
БРОЈ ОДЕЉЕЊА										2		
БРОЈ НЕДЕЉА										36		
ПРЕД МЕТ	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ									ИЗБОРНА НАСТАВА		УКУПНО ЧАСОВА
	Српски језик	Енглески језик	Математика	Свет око нас	Ликовна култура	Музичка Култура	Физичко и здравствено васпи	Дигитални свет	*Грађанско васпитање / Верска настава	**Ромски језик са елементима националне културе		
ФОНД ЧАСОВ А	Н	5	2	5	2	1	1	3	1	1	2	21-23
	Г	180	72	180	72	36	36	108	36	36	72	756-828
	С	360	144	360	144	72	72	216	72	72/36	36	

НАПОМЕНЕ:

- При опредељивању за изборни предмет родитељи су бирали:
- * изборни предмет: Грађанско васпитање или Верска настава,
- ** Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези. Формирана је једна група за ученике 1. и 2. разреда.
- Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, односно оперативни планови рада наставника саставни су део Школског програма и чине његов прилог – анекс.

ОБЛИЦИ ИБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	I	
	Недељно	Годишње
Редовна настава	20	756-828
Допунска настава	1	36
Остали облици образовно-васпитног рада		
Час одељењског старешине	1	36
Ваннаставне активности	1	36
Екскурзија	1 дан годишње	

Остваривање наставе у 1. разреду врши се по:

- ПРАВИЛНИКУ о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18, 2/2020-1
- ПРАВИЛНИКУ о изменама и допуни Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања Члан 1. У Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/17, 12/18, 15/18, 18/18 и 1/19)

Назив предмета		СРПСКИ ЈЕЗИК		
Циљ	Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			
Разред	први			
Годишњи фонд часова	180 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличног текста; - разуме оно што прочита; - активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; - препозна песму, причу и драмски текст; - одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; - уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; - изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; - препозна загонетку и разуме њено значење; 	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	<p>Глас и слово; штампана и писана слова ћириличног писма.</p> <p>Речи и реченице као говорне и писане целине.</p> <p>Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање.</p> <p>Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима.</p> <p>Језичке игре.</p> <p>Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе.</p> <p>Писање (преписивање, самостално писање и диктат).</p> <p>Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног.</p> <p>Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетска компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p> <p>решавање проблема.</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Писана провера</p>
		КЊИЖЕВНОСТ	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</p> <p>Поезија</p> <p>Народна песма, <i>Ја сам чудо видео</i></p> <p>Јован Јовановић Змај, <i>Зимска песма</i></p> <p>Војислав Илић, <i>Пролетња зора</i>/Воја</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење, компетенција</p>

<ul style="list-style-type: none"> - препозна басну и разуме њено значење; - разликује слово, реч и реченицу; - правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; - правилно употреби велико слово; - учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; - усмено описује ствари из непосредног окружења; - бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; - напамет говори краће књижевне текстове; - учествује у сценском извођењу текста; - пажљиво и културно слуша саговорнике; - слуша, разуме и парафразира поруку; - слуша интерпретативно читање и казивање 		<p>Царић, <i>Пролеће/Мира Алечковић, Ветар сејач</i> Десанка Максимовић, <i>Првак; Хвалисави зечеви/У гостима/Ливадско звонце</i> Гвидо Тартаља, <i>Китова беба/Мрави/Постеља за зеку</i> Бранко Ћопић, <i>Јежева кућица</i> (читање у наставцима) Душан Радовић, <i>Јесења песма/Срећна Нова година</i> Љубивоје Ршумовић, <i>Ау што је школа згодна; Дете/Деца су украс света</i> Стеван Раичковић, <i>Цртанка/Бранислав Лазаревић, Сликар</i> Перо Зубац, <i>Добар друг ти вреди више</i> Драгомир Ђорђевић, <i>Није лако бити дете</i></p> <p>Проза Народна прича, <i>Свети Сава и ђаци</i> Народна прича, <i>Деда и репа /Голуб и пчела</i> Народна басна, <i>Лисица и гавран</i> Доситеј Обрадовић, <i>Два јарца; Две козе</i> Лав Николајевич Толстој, <i>Два друга</i> Драган Лукић, <i>Јоца вози тролејбус/Игор Коларов, Дум-дум Оливер и његов бубањ</i> Ђуро Дамјановић, <i>Дан кад је јутро било слово/Весна Ђоровић Бутрић, Ноћни ћошак</i> Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, <i>Загонетке лаке за прваке ђаке</i>, <i>Загонетке</i> Григора Витеза и Бране Цветковића)</p> <p>Драмски текстови Гвидо Тартаља, <i>Зна он унапред</i> Душан Радовић, <i>Тужабаба</i> Александар Поповић, <i>Неће увек да буде први</i></p>	<p>за сарадњу, естетска компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.</p>	<p>ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Писана провера</p>
--	--	--	--	---

<p>књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у краћу целину; - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; - гласно чита, правилно и са разумевањем; - тихо чита (<i>у себи</i>) са разумевањем прочитаног; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту. 		<p>Бора Ољачић, <i>Први дан у школи</i> Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: <i>Буквар</i> ДОМАЋА ЛЕКТИРА <i>Јован Јовановић Змај</i>, Песме за децу (избор) Избор из басни и сликовница за децу Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - песма; - прича; - догађај; место и време збивања; - књижевни лик - изглед, основне особине и поступци; - драмски текст за децу; - шаљива песма; - басна; - загонетка. 		
	<p>ЈЕЗИК ГраMATика, правопис и ортоепија</p>	<p>Реченица; реч; слово. Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.</p>		

	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Говорење	Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање, препричавање и описивање. Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре.	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција	Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера
		Слушање	Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње.		
		Писање	Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. Писана порука. Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста. Реченице/кратак текст погодан за диктирање.		
		Читање	Књижевни текстови. Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, <i>Буквар</i> ; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивног понашања (бонтон); о месту у којем		

ученици живе; о животињама итд.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Наставу почетног писања и читања учитељ мора да организује, упознавањем сваког детета тако да омогући његов лични најбржи и најефикаснији напредак и развој. За усавршавање читања и писања користе се систематска вежбања и организовање активности на три нивоа.

Језик(граматика и правопис) се ученицима представља и тумачи у оквиру вежби слушања,говорења,читања и писања, тако што запажају језичке појмове без њиховог именовања.

У настави језика одређује се на основу систематског праћења говора и писања ученика.

У настави граматике развијати самосталност и радозналост ученика, како би се појачао њихов истраживачки и стваралачки однос према језику.

Стрпљиво и упорно неговање знања и умења-примењивост и стваралаштво. Сазнајни процес подразумева учестало спајање индукције и дедукције,анализе и синтезе,конкретизације и апстракције,теоријски обавештења и практичне обуке

Тумачење текста има изразита обележја спонтаног и слободног разговора са ученицима. Инвентив- но мотивисање,подстицање и усмеравање, ученицима се омогућава да уочавају,запажају,откривају,упоређују,објашњавају,образлажу дате појединости које чине предметност датог текста.

Усмена и писмена вежбања су допуна основних облика језичког изражавања(препричавање, причање,описивање) и оне вишеструко утичу на подизање нивоа ученичке језичке културе.

Методе рада
Облици рада

▪Интерактивна▪Дијалогска▪Кооперативна▪Демонстрације▪Илустрације▪Фронтални рад▪Индивидуални рад▪Групни рад▪Рад у паровима

Активност наставника

Активност ученика

Планира, креира и организује наставу.
Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства.
Омогућује примену научног.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени

▪Игре речима и сликама▪Игре асоцијације
▪Говорне игра▪Посматрање богаћење речника
▪Препричавање ▪Описивање▪Осмишљавање приче▪Рецитовање и читање
▪Драмске игре ▪Прављење речника

Назив предмета		ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		
Циљ		Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик свајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.		
Разред		први		
Годишњи фонд часова		72 часа		
ИСХОДИ Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме кратка и једноставна упутства и аналоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и аналоге; - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалности и извињења једноставним начинима; - разуме једноставно исказане честитке 	<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, ислично); успостављање контакта при сусрету.</p> <p>Садржаји <i>Hi! Hello.</i> <i>Good morning/afternoon/evening/night.</i> <i>How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow).</i> <i>Have a nice day/weekend! Thank, same to you!</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: Формална и неформална поздрављања; устаљена правила учтивости.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду</p> <p>Обезбеђивање корелације са сродним предметима</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p>
<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалности и извињења једноставним начинима; - разуме једноставно исказане честитке 	<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и друге особе, присутних и одсутних.</p> <p>Садржаји</p>		

<p>иодговаранањих; - упутиједноставнечеститке; - препознаименујеживабића, предметеиместаизнепосредногкру жења; - разумеједноставнеописеживихбића, предметаиместа; - опишеживабића, предметеиместакористећиједностав најезичкасредства; - разумесвакодневнеисказеувезисане посреднимпотребама, осетимаиосећањимаиреагујенањих; - изразиосновнепотребе, осетеиосећањакраткимиједноставни мјезичкимсредствима; - разумеједноставнаобавештењаопол ожајуупросторуиреагујенањих; - тражиипружикраткајједноставнаоб авештењаоположајуупростору; - разумеједноставнеисказекојимасеиз ражаваприпадање/неприпадање, поседовање/непоседовањеиреагујен ањих; - тражиодајеједноставнеисказекојима сеизражаваприпадање/неприпадање , поседовање/непоседовање; - разумеједноставнеисказезаизражава њедопадања/недопадањаиреагујена њих; -</p>	<p>ИТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p><i>Му наме 'сМариа/И'мМариа. Вхат 'с уоурнаме? Тхисисму фриенд. Хиснаме 'с/намеисМарко. Мариа, тхисисБарбара. Барбара, тхисисМариа. ТхисисМиссИвона. Схе 'сму теацхер. ТхатисМрЈонес. Хе 'с уоуртеацхер. Хов олдаре уоу? И'мсевен. Хе 'стен. Вхо 'стхис/тхат? Ит 'сму фатхер. ИсТом уоурбротхер/фриенд? Јес, хеис/Но, хеисн 'т. ИсЈане уоурсистер/фриенд? Јес, схеис/Но, схеисн 'т. Вхо 'синтхепицтуре? Ит 'сму систер. Хернаме 'сСусан.</i></p> <p>Личнезаменицеуфункцијисубјекта - <i>И, уоу ...</i> Присвојнипридеви- <i>му, уоур...</i> Показнезаменице - <i>тхис, тхат</i> Глаголтобе - <i>тхеПресентСимплеТенсе</i> Питањаса <i>Вхо /Хов (олд)</i> Основнибројеви (1-10)</p> <p>(Интер)културнисадржаји:Препознава њенајосновнијихсличностииразликаунач инуупознавањаипредстављањаунашојзем љииземљамаенглескогговорногподручја.</p>		
<p>- разумеједноставнеисказекојимасеиз ражаваприпадање/неприпадање, поседовање/непоседовањеиреагујен ањих; - тражиодајеједноставнеисказекојима сеизражаваприпадање/неприпадање , поседовање/непоседовање; - разумеједноставнеисказезаизражава њедопадања/недопадањаиреагујена њих; -</p>	<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИ ХУПУТСТАВА И НАЛОГА</p>	<p>Језичкеактивности укомуникативнимситуацијама Слушањеналогоаипутставаиреаговањена њих; давањекраткихиједноставнихупутстава (комуникацијаучионици - упутстваиналозикојеразмењујуучесници унаставномпроцесу, упутствазаигруислично).</p> <p>Садржаји <i>Лет 'сстарт. Оуиет, PLEASE. Листентоме! Лоок! Лоокатме/тхепицтуре! Ситdown. Стандуп. Турнароунд. Јумп. Сау</i></p>		

<p>тражимишљењеиизражавадопадање /недопадањеједноставнимјезичкимс редствима.</p>		<p><i>хелло/гоодбуето уоурфриенд. Опен/Цлосе уоурбоокс/нотебоокс. Путдоун уоурпенцилс. Пицкуптхеруббер. Wasx уоурхандс. Опентхе window, please. Цомеин. Цомехере/тотхебоард. Гивеме уоурбоок, please. Дон 'тдотхат. Листенандсау/синг/до/нумбер/матцх/дра w/repeat... Цутоут/стицк/тоуцх/поинтто... Цолоуртхедоор уеллоу. Цоунтфром ... то .... Му турнnow.Хурру уп! Оуицк! Wатцхоут! Иундерстанд/Идон 'тундерстанд. И 'мфинисхед.</i></p> <p>Императив</p> <p>(Интер)културнисадржаји: Поштовањеосновнихнормиучтивости; дечјепесмеодговарајућегсадржаја.</p>		
	<p>ПОЗИВИРЕАГОВАЊЕНАПОЗИВЗАУЧЕШЋЕУЗАЈЕДНИЧКОЈАКТИВНОСТИ</p>	<p>Језичкеактивности укомуникативнимситуацијама Слушањекраткихједноставнихпозиваназа једничкуактивностиреаговањенањих (позивнарођендан, игру, дружење...); упућивањеиприхватање/одбијањепозива назаједничкуактивност, узкоришћењенајједноставнијихизраза.</p> <p>Садржаји <i>Лет 'сплау футболл/тхемемору гаме/гототхепарк/синг. Цомеандплау witxме! Цоетому биртхдау парту. Цоол! Супер! Греат! ОК. Аллригхт. Сорру, Ицан 'т.</i></p> <p>Императив</p> <p>(Интер)културнисадржаји:Прикладноп рихватањеиодбијањепозива;</p>		

		прославарођендана, игре, забаваиразонода.		
	ИСКАЗИВАЊЕМ ОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	<p>Језичкеактивности укомуникативнимситуацијама Слушањеједноставнихискажакојимасетра жипомоћ, услугаилиобавештење; давањеједноставног, усменогдговоранаискажанумолбу; изражавањееприхватањемолби, захвалностииизвињења.</p> <p>Садржаји <i>ЦанИхавенаапле, please? Yes, хере уоуаре. Тханк уоу/Тханк уоу, Мариа/Тханкс. Yoу're welцоme. Но, сорру/Нотnow/Но, уоуцан't. Цан уоухелпме, please? Цан/Мау Ихавесоме wатер, please? Цан/Мау Игототхетоилет/гооут/цомеин? Ехцусеме, Теацхер, ...?Ицан'tсее. Цан уоумове, please? Сорру, цан уоуреаеаттхат, please? И'мсорру И'млате. Ит'сОК. Нопроблем.</i></p> <p>Модалниглаголизаизражавањемолбе - цан/мау</p> <p>(Интер)културнисадржаји: Правилаучтивекомуникације.</p>		
	ЧЕСТИТАЊЕ	<p>Језичкеактивности укомуникативнимситуацијама Слушањекраткихиједноставнихустаљени хизражакојимасечеститапразник, рођендан; реаговањенаупућенучеститкуиупућивањ екраткихпригоднихчеститки.</p> <p>Садржаји <i>Ханпу биртхдау то уоу! Мерру Цхристмас! Ханпу Нев Year! Ханпу</i></p>		

		<p><i>Еастер! Тханкс, самето уоу!</i></p> <p>(Интер)културнисадржаји: Најзначајнији празници и начини обележавања/прославе и честитања; пригодне дечје песме и игре.</p>		
	<p>ОПИСИВАЊЕ ЖИВИХ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање краћих једноставних описа живих бића, предмета и места у којима се појављују информације о пољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених описа живих бића, предмета и места.</p> <p>Садржаји <i>Ит 'са/ан...</i> <i>Ит 'схорт/лонг/смалл/биг/блуе...</i> <i>Ит 'са блуерулер.</i> <i>Ицан се онеред апле анд тво уеллоу бананас/тх ре блуе анд фоу роранге балло нс. Хере 'сау рау он.</i> <i>Их ат цолоу рисит? Ит 'с блуе/Тхеу рау он ис блуе.</i></p> <p>Глаголи <i>хавегот, тобе</i> за давање описа Правилна множина именица: <i>боок - боокс, апле - аплес...</i> Модални глагол <i>цану</i> з глагол <i>сее</i></p> <p>(Интер)културнисадржаји: Дечје песме и приче одговарајуће садржаја.</p>		
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање исказа у вези са потребама, осетима, осећањима;</p>		

		<p>саопштавањесвојихпотреба, осетайосећањаи (емпатично) реаговањенатуђа.</p> <p>Садржаји <i>И'мтхирсту/хунгру.</i> <i>Хере'сасандвицхфор уоу. До уоу вантсоне water? Yes, please. Но, тханк уоу. Are уоухаппу/сад/хот/цолд?</i></p> <p><i>ТхеПресентСимплеТенсе (бе, вант)</i> Модалниглаголцанзаизражавањепредлог а</p> <p>(Интер)културнисадржаји: Правилаучтивекомуникације.</p>		
	<p>ИСКАЗИВАЊЕП ОЛОЖАЈАУПРО СТОРУ</p>	<p>Језичкеактивностиукомуникативнимс итуацијама Слушањекраткихтекстоваукојимасенајед ноставначинописујеположајупростору; усменотражењеидавањейнформацијапо ложајупростору.</p> <p>Садржаји <i>Wхере'сму дад? Исхеинтхебедроом? Но, хе'синтхебатхроом. Wхере'с уоурдог? Ит'синтхегарден. Wхере'сму баг? Ит'сонтхецхаир. Wхере'стхетоилет? Ит'схере/овертхере.</i></p> <p>Прилозиипредлозизаизражавањеположај аипросторниходноса - <i>хере, тхере, ин, он</i> Питања<i>саWхере</i></p> <p>(Интер)културнисадржаји:Културастан овања: село, град.</p>		
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕП РИПАДАЊА/НЕ ПРИПАДАЊАИП ОСЕДОВАЊА/Н</p>	<p>Језичкеактивностиукомуникативнимс итуацијама Слушањекраткихтекстовасједноставним исказимазаизражавањеприпадања/непри</p>		

	<p>ЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p>падањаипоседовања/непоседовањаиреаговањенањих; усменоисказивањеприпадања/неприпадањаипоседовања/непоседовања.</p> <p>Садржаји <i>Тхисисму балл. Истхат</i> <i>уоурбике?И'веготадог. Хаве</i> <i>уоуготанет? Хе/Схе'сготтвобротхерс.</i> <i>Вхо'сгота/ан...?</i></p> <p>Присвојнипридевиму, уоур... <i>Хавегот</i>заизражавањеприпадања/поседовања</p> <p>(Интер)културнисадржаји:Породица, пријатељи, кућниљубимци, играчке.</p>		
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Језичкеактивностиукомуникативним ситуацијама Слушањекраткихтекстовасједноставним исказимазаизражавањедопадања/недопадањаиреаговањенањих; усменоисказивањеслагања/неслагања, допадања/недопадања</p> <p>Садржаји <i>До уоуликеицецеам? Уес, Идо/Но,</i> <i>Идон'т. Иликеапплесандорангес.</i> <i>Идон'тликемилкорџеесе. До</i> <i>уоуликегамес?</i></p> <p><i>ТхеПресентСимплеТенсеглаголалике</i></p> <p>(Интер)културнисадржаји: Хранаипиће.</p>		

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

Комуникацијасеостварујекроз: кратке дијалоге, игрепогађања, физичкеактивности, такмичења у којима наставник учествује као ментор али и као партнер у игри.

Методерада Облицирада

▪Интерактивна▪Кооперативна▪Комуникативна▪Практична▪Рецептивна▪Радупаровима▪Минидијалози
▪Играпоулогама

Активност наставника

Активност ученика

Уважаваразликe
Помаже
Прилагођаванаставуинтерсовањимаипотребамаученика
Бирапоступкерада
ОбјашњаваЦртаПодстиче
Пратирадученика
Мотивише

Слушање
Понављање
Цртање
Играпоулогама
Пева
Боји

Назив предмета		МАТЕМАТИКА		
Циљ		Циљ ученика предмета <i>математика</i> је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основне апстрактног критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основна знања и вештине за развој математичких појмова.		
Разред		први		
Годишњи фонд часова		180 часова		
ИСХОДИ Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - одредити међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упоредити предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике предмета изне посредне околине; - именује геометријске телове и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуре у којима састоји од познатих облика; - разликује: криву, праву, изломљену, 	ГЕОМЕТРИЈА	<p>ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА</p> <p>Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријске телове: лопта, коцка, квадар, валјак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Комуникација - Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Дигитална компетенција - Одговорно учење у демократском друштву - Естетичка компетенција - Сарадња - Предузетничка - За одговоран однос према здрављу - За одговоран однос према околини 	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Писана провера</p>
	ЛИНИЈЕ	<p>Права, крива и изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.</p>		
	БРОЈЕВИ	<p>Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројној правој. Упоредивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројној правој. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакости мас једном операцијом. Динар, кованце и новчанице до 100 динара.</p>		

<p>затворенуиотворенулин ију; - цртаправулинијуидужп омоћулеңџира; - бројиунапредиуназадис апрескоком; - прочита, запише, упоредиуредибројевеп рвестотинеиприкажеих набројевнојправој; - користиреднебројеве; - разликујепарнеинепарн ебројеве, одрединајвећиинајмањ иброј, претходникаиследбеник а; - користипојмове: сабирак, збир, уманјеник, уманјилац, разлика; - сабираиодузимадваједн оцифренабројанезапису јућипоступак; - сабираиодузимадо 100 безпрелазапрекодесети це; - раставибројнасабиркеи применизамену местаиз друживанјесабиракарад илакшеграчунања; - решитекстуалнизадатак</p>	<p style="text-align: center;">МЕРЕЊЕИМЕРЕ</p>	<p>Мерењедужиненестандарднимјединица мамере.</p>		
--	---	--	--	--

<p>саједномоперацијом;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликујеновчанеапоен едо 100 динараиупоредињихову вредност; - уочиправилоиодредисл едећичланзапачетогниз а; - прочитаикористиподатк есаједноставнијегстуби чногисликовногдијагра маилитабеле; - измеридужинузадатом, нестандардномјединицо ммере; - пресликатачкеифигуреу квадратнојмрежинаосно вузадатогупутства. 				
--	--	--	--	--

НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Главна одлика програма математике је стештосвакцентованиопажајни појмови, којисе остварују кроз добро планирану активност. Формирање појмова заснива се на игри практичној активности ученика. Во дисерачуна даједететудоступа њасанкључпокомеје извршено издвајање и тиме у његовој свести потпуно одређена реализација припадности.

Коришћење дијаграмских слика у представљању линија. Навизуелан начини стицања својстварелације-ученици сами уочавају и исправно представљају-идеја пресликавања.

Упознавање својства и осмишљавање операција сабирања и одузимања као и релацијских знакова (=, >, <).

Операције севрше усмено уз записивање одговарајућих израза и једнакости.

Инсистирање на томе да ученици текстуално записане задатке приказују бројевним исказима и даречима исказују бројевне изразе, односно да их читају.

Математички језик чине основни симболи и изрази формуле. То је језик тачан, јасан и истовремено прецизан.

<p>Методерада Облицирада</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪Илустративно-демонстративна ▪Писанихиграфичкихрадова ▪Решавањепроблемаугрупи ▪Фронталнирад ▪Индивидуалнирад ▪Групнирад ▪Радупаровима 	
<p>Активностнаставника</p>	<p>Активностученика</p>	
<p>Планира, креираиорганизујенаставу. Бирасадржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, дајеупутства. Омогућујеприменунаученог.Партнеруучењу. Пратиефектесопственоградаирадаученика.</p>	<p>ПосматрањеУочавањеИменовањеЦртање МерењеКласификовање Упоредивање Процењивање Уопштавање</p>	

Назив предмета	СВЕТОКОНАС				
Циљ	Циљ учења предмета <i>светоконас</i> је стеупознавање себе, свог природног друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.				
Разред	први				
Годишњи фонд часова	72 часа				
ИСХОДИ Позавршетку разреда учени ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода	
<ul style="list-style-type: none"> - препознаи и скаже радост, страх, тугу и бесуважавајући себе и друге; - правремено и примерено ситуацији и скаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - се понашати тако да уважава разлику личности својих вршњака и других људи; - придржавати се договорених правила понашања у школи и прихвати последице ако их прекрши; - сарађујесавршњацима у заједничким активностима; - одржавати личну хигијену и адекватно се одевајући уочувања здравља; - чувати своју, 	НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ	Ја и други	Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учење у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.	Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера
		Породични дом, школа	Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова групе. Правила понашања појединца и групе. Празници: породични, школски.		
		Здравље и безбедност	Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до		

<p>школску и имовину других;</p> <ul style="list-style-type: none"> - прати инструкции о драслиху опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише примере неопасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедности на путу до школе и приликом кретања улицом са безбедношћу; - снађесе у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: деловидана, обданица и ноћ, дани, недеље, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прејуче, преко сутра; - посматрајемо и опавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; 			<p>школе (кретање улицом са безбедношћу, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у домишколској средини, саобраћају, током природних непогода).</p>		
		<p>Оријентација у простору и времену</p>	<p>Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: деловидана, обданица и ноћ, дани, недеље, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прејуче, преко сутра.</p>		
		<p>Човекствара</p>	<p>Човекради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјализација предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина)</p>		

<p>- учествујеуизвођењуједнос тавниогледакојимаиспит ујеприроднефеномене;</p> <p>- разликујеприродуодпроиз водаљудскограданапример имаизнепосредногокруже ња;</p> <p>- препознајеобликепојављив ањаводеунепосредномокр ужењу: потоци, реке, баре, језера;</p> <p>- препознајеизгледземљишт аунепосредномокружењу: равница, брдо, планина;</p> <p>- идентификујебиљкеиживо тињезнепосредногокруже њанаосновуњиховогспоља шњегизгледа;</p> <p>- уочаваразноврсностбиљак аиживотињанаосновуспољ ашњегизгледа;</p> <p>- препознајеглаву, труп, рукеиногекаоделоветелаи њиховуулогууњеговомсва кодневномживоту;</p> <p>- препознајеулогучулавида, слуха, мириса, укусаидодирауњеговомсва кодневномфункционисању исазнавањуокружења;</p> <p>-</p>		<p>Разноврсности риродe</p>	<p>ињиховасвојства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко).</p> <p>Сунчевасветлоститопло та.</p> <p>Основна својстваваздух а: провидност, мирис, кретање.</p> <p>Облиципојављивања во де: потоци, реке, баре, језера, киша, снег.</p> <p>Облиципојављивања во деунепосредномокруже њу.</p> <p>Основна својства во де: укус, мирис, провидност, растварапојединематер ијале.</p> <p>Изгледземљишта: равница, брдо, планина.</p> <p>Изгледземљиштаунепос редномокружењу.</p> <p>Основна својства земљи шта: боја, растреситост, влажност;</p> <p>Карактеристичнебиљке иживотињеунепосредно мокружењу.</p> <p>Изгледиделовителабиљ ака.</p> <p>Изгледиделовителажив отињана примеримасиса ра, птица, риба, инсеката.</p> <p>Човековотело - деловитела (глава, труп,</p>		
---	--	--	--	--	--

<p>штедиводуиодлажеотпадн апредвиђенаместа; - сепонашатакоданеугрожав абиљкеиживотињеунепоср едномокружењу; - повезујерезултатеучењаир адасауложенимтрудом.</p>			<p>рукеиноге) ичула (вида, слуха, укуса, мирисаидодира). Значајводе, ваздуха, земљишта, сунчевесветлостиитопл отезаживотбиљака, животиња/човека. Одговоранодносчовека премаживотнојсредини (штедњаводе, одлагањеотпаदानепредв иђенаместа, бригаобилкамаиживоти њама).</p>		
---	--	--	---	--	--

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

Светоконас- односисесамонанепосредноокружење- мојаоколина
 Основнаинтенцијаовогнаставногпредметанијесамоусвајањепрограмскихсадржајавећподстицањеразвојнихпотенцијаладетета.
 Развојјеусмереннаинтелектуалне,психофизичке,когнитивно-конативнихисоцијално-афективнихсфераличностидететакрозциљеве:
 експлицитне-идејеводилеиимплицитне, садржаниуизбору,структурииначинуреализациједрограма.
 Упрвомразредупредностимајуистраживачкеактивностизаснованеначулномсазнању,
 стеченепрактиковањемкрозекспериментеуосмишљенојобразовнојактивности,каоиусвакодневномживотуиспонтанојигри.

**Методерада
Облицирада**

партиципативне, решавањепроблем-ситуација, кооперативне, интерактивне, амбијенталноучење

Активностнаставника

Активностученика

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже,
упоређује, доказује, смишља, истиче,
доводидозакључка, усмерава, препоручује,
задаје,

посматрање, описивање, процевивање, груписање, праћење, бележење, практиковање,
експериментисање, истраживање, сакупљање, играње, активностиуоквирумими-пројекта.

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА			
Циљ	Циљ учења предмета <i>ликовна култура</i> је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитивно однос према култури и уметничком наслеђу своје државе и народа.			
Разред	први			
Годишњи фонд часова	36 часова			
ИСХОДИ Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје објект и простор; - пореди своје утиске и утиске других уметничких дела, изгледу објекта/предмета и облицима из природе и окружења; - одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај објекта у простору и у равни; - црта различитим подлогама и форматима папира; - користи материјале и приборе складирања конструкцијама; - обликује једноставне фигуре од меког материјала; - одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; 	ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ	<p>Простор. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човекобликовао.</p> <p>Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика и изначајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави.</p> <p>Уметничка знања и производи. Слика - сликар, вајар - скулптура, фотограф - фотографија...</p> <p>Изглед употребних предмета којима суди зајнирали уметници.</p> <p>Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека...).</p> <p>Правила понашања и обичаја у различитим установама културе, договорена правила понашања.</p>	<p>комуникативна компетенција</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>дигитална компетенција за сарадњу, естетичка компетенција за одговорно учешће у демократском друштву,</p> <p>компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p>
	ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	<p>Облици. Облици из природе, облици који је створио човек, правилни и неправилни облици.</p>		

<p>ијала;</p> <ul style="list-style-type: none"> - преведеједноставнепојмовеиинформацијеуликовнирад; - изрази, материјаломитехникомпоизбору, својезамисли, доживљаје, утиске, сећањаиопажања; - преобликује, самимиусарадњисадругима, употребнепредметемењајућиизнамену; - изразипознатепојмовеимикомипокретомтела, беззвука; - повежеодабрануустановукултуресањеномнаменом; - поштуједоговореиправилапонашањаиоблачењаприликомпосетеустановамакултуре. 		<p>Својстваоблика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто).</p> <p>Положајобликаупросторуиуравни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно).</p> <p>Кретање.Покретниинепокретниоблици. Кретањебићаимашина. Смеркретањаоблика (налево, надесно, нагореинадоле). Безбедностусаобраћају - илузијавеличинепокретнихинепокретнихобјекатауодносунудаљеностодпосматрача.</p> <p>Светлостисенка.Природниивештачкиизвориосветљења. Променаосветљеностиутокудана. Изгледобликаисенкеузависностиодосветљења.</p>		
	<p>ОБЛИКОВАНЈЕ</p>	<p>Материјалиприбор.Поступциправилногибезбедногруковањаиодржавањаматеријала, прибораираднеповршине, значајодржавањахијениебезбедногруковањаприбором.</p> <p>Обликовањескулптуре.Обликовањемекихматеријалапоступкомдодавања.</p> <p>Спајањеразноврснихматеријала.</p> <p>Обликовањецртежа.Врстелинија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна,</p>		

		<p>спирална, таласаста, степенаста...).</p> <p>Изражајна својства линија у односу на материјали прибор.</p> <p>Обликовање слике. Боја природних облика и боја облика које створио човек.</p> <p>Изражајна својства боје у односу на материјали прибор.</p> <p>Преобликовање. Предмети и материјали погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...).</p> <p>Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа; адецу и уџбеника, уметничка дела...</p>		
	<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<p>Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип.</p> <p>Цртани анимирани филм-традиционално урађени (слободоручно обликовани или на цртаниковима) и савремени (урађени у апликативном програму).</p> <p>Прича у цртаном анимираним филму. Изглед места и ликовова.</p> <p>Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепописање. Украсна слова.</p> <p>Традиција. Празници и украшавање.</p> <p>Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.</p>		

НАЧИНОСТВАРИВАНЈАПРОГРАМА

Ликовнакултурадајесвакомслободу,креативнострелизацијесопственихидеја.

Најважнијејеизвршитиидентификацијусадржајаполазећиодопажањаоколине (природеивештачкогчовековогкружења-објекатакојејечовекначинио)

Учењеодприроде,посматрање,опажањеиучавањенепоновљивостиприродеизчегаћепроизаћиипотребаочувањеприроде, апотомсимболичанизразкарактеристичнихелеменатакојићеозначитиприродуученика (визуелнииликовнирад)

Грађењекодученикаискуствонаискуство,попринципуочекивањанеочекиваног

**Методерада
Облицирада**

демонстративно-илустративне, дијалогска, кооперативне, истраживачка, експеримент

Активностнаставника

Активностученика

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже,
упоређује, доказује, смишља, истиче,
доводидозакључка, усмерава, препоручује,
задаје,

посматрање, учавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање,
процењивање.

Назив предмета		МУЗИЧКА КУЛТУРА		
Циљ		Циљ учења предмета <i>музичка култура</i> је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз инди видуално и колективно музичко искуство које им се подстиче развијањем креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културног свога и других народа.		
Разред		први		
Годишњи фонд часова		36 часова		
ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима у тискеослушаном делу, особито тона, доживљај прегласне музике и њеног тицаја на тело и зашто је тишина важна; - разликује одабранезвукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; - препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; - повезује музичко дело у односу на његову блиску ситуацију, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; - поштује договорена правила понашања 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук - лик, музика - радња.</p> <p>Композиције које илуструју различита осећања.</p> <p>Звукитон (извори).</p> <p>Звуцитела (пулс, куцање срца, дисање...). Звучни из природи и окружења.</p> <p>Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...).</p> <p>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак - дуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок).</p> <p>Тишина и одсуство звука.</p> <p>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.</p> <p>Музички дијалог (хор, гласи хор, гласи инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).</p> <p>Различити жанрови везани за ситуације свакодневног живота (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...).</p> <p>Музичка прича.</p>	<p>комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>компетенција за сарадњу,</p> <p>естетичка компетенција,</p> <p>компетенција за одговорно учење у демократском друштву,</p> <p>компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p>

<p>њаприслушањумузике; - користисамосталноилиузпомоћодраслих, доступненосиоцезвука; - изговарауритмуузпокретбројалице;</p>		<p>Карактерделаиелементимузичкеизражајности (условљеност). Музичкибонтон. Музикаиздравље. Носиоцизвука (це-деплејер, емпе 3 плејер, рачунар...).</p>		
<p>- певапослухупесмеразличитогсадржајаирасположења; - певапослухуузпокретнароднепесме, музичкеигре; - примењујеправиланначинпевањаидоговоренаправилапонашањаугрупномпевањуисвирању; - свирапослухузвучнеономатопејеиилустрације, ритмичкупратњуузбројалицеипесме, једноставнеаранжмане, свирачкедеоницеумузичкимиграма; - повезујепочетнетоновепесамамоделаиједноставнихнаменскихпесамасабојама, ритамсаграфичкимприказом; - објашњава својимречимадоживљајсвогитуђеизвођења; - учествујеушколскимприредбамаиманифестацијама; - направидечјеритмичкеинструменте;</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕМУ ЗИКЕ</p>	<p>Изговорбројалицеуритмуузпокрет - плјескање, пуцкетањепрстима, корачање, дланомонадланицу, ударомоклупу. Звучнеономатопејеиилустрације. Држањетелаидисање - правиланначинпевања. Правилнадикција - изговарањebrзалицаибројалица. Певањепесамапослухуразличитогсадржајаикарактера. Певањепесамуузпокрет - песмеузигруинароднепесме. Певањемоделаинаменскихпесамаиповезивањенихпословнихпочетнихтоноваузбоју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плавоисол-црвено). Дечјиритмичкиинструментииначииасвирањанањима. Свирањепослухупратњеузбројалицеипесме - пулс, ритам, груписањеудара. Певањееиизвођењемузичкихигараузсвирањенадечјиминструментима - песмеузигру, дидактичкеигре, музичкедраматизације. Свирањееинструменталнихаранжмананадечјимритмичкиминструментимаинаалтернативнимизворимазвука. Свирањеграфичкипредстављеногритма. Музичкибонтон.</p>		
<p>- стваразвучнеефекте,</p>	<p>МУЗИЧКОСТВ</p>	<p>Изрададечјихритмичкихинструменатао</p>		

<p>покретеузмузику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу забројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмички мударалкама, једноставну мелодију на краћим задатим текстовима; - изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.</p>	<p>АРАЈАШТВО</p>	<p>дразличитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природно спонтано или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета у музику ојасе изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставних ритмичких пратњи користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставних ритмичких пратњи уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства - изговору ритму, различитим покретима, предметима и дејим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дејим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставних мелодија на краћим текстовима. Бирање познатих музичких садржаја, звучних омотапеја и илустрација за стварање звучне приче - праћење литерарног текста.</p>		
---	-------------------------	---	--	--

НАЧИНО СТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Музичка култура својим садржајима и активностима значајно доприноси целокупном развоју ученика.
Развија љубав, смисао залепими узвишеним, оплећењу је и улепшава живот кроз:

- *певање и свирање по слуху, опонашањем, уз постепено познавање и усвајање ритмичких структура и интонације*
- *слушање музике и усвајање основних појмова из опште музичке културе*
- *активности музичком стваралаштву и повезивањем са осталим предметима*

Методерада Облицирада	демонстративно-илустративна, партиципативна, кооперативна, дијалошка	
Активностнаставника	Активностученика	
– објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	слушање, понављање, вежбање, певање, стварање звука, ритмичко праћење песме.	

ФИЗИЧКОИЗДРАВСТВЕНОВАСПИТАЊЕ				
Називпредмета				
Циљ	Циљ учења предмета <i>физичкоиздрaвственoвaспитaњe</i> је да ученику напређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Разред	први			
Годишњи фонд часова	108 часова			
ИСХОДИ Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне, двоставне опште припремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи својенемоторичке вештине у игри и у свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држителo; - примењује правилну технику удисања приликом вежбања; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе у музичку пратњу; - игра дечји и народни плес; 	ФИЗИЧКЕСПОСОБНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> Вежба за развој снаге. Вежба за развој покретљивости. Вежба за развој издржљивости. Вежба за развој брзине. Вежба за развој координације. 	<ul style="list-style-type: none"> комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учење у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини. 	<ul style="list-style-type: none"> Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Ходање и трчање		

<ul style="list-style-type: none"> - користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања; 		Скакања и прескакања	Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања у вис. Прескакање дуге вијаче. Вежба скакања и прескакања упором рукама. Игре у коришћењу различитих облика скакања и прескакања.		
<ul style="list-style-type: none"> одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија фери бодри учеснике у игри; - прихвата сопствену победу и пораз; 		Бацања и хватања	Бацање лоптице из места удаљину и циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте у вис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем циља.		
<ul style="list-style-type: none"> - уредно одлаже својстварипреинакон вежбања; - наведе деловесвог атлета и препозна њихову улогу; - уочи промену у расту код себе и других; 		Пузања, вишења, упори и пењања	Пузања на тлу. Пењања. Провлачења. Вислежећи опружено. Помицања у лево и десно у вису лежећем и вису слободно. Упори.		
<ul style="list-style-type: none"> - уочи разлику измеђ здравог и болесног стања; - примењује здравствено-хигијенске мере пре, током и након вежбања; - одржава личну хигијену; 		Вежба на тлу	Основни садржаји Основни ставови и положаји. Поваљка на леђима. Став на лопатицама (свећа). Колутна предизучња у чучању. Поваљка на стомаку. Састав од научених елемената.		

<p>- учествује у државању у простору науке и животиборивости;</p> <p>- схвати значај коришћења воћа и исхране;</p> <p>- правилно се понаша за столом.</p>			<p>Игреса у својим вежбама.</p> <p>Проширени садржаји Колутна задизчучњаучучањ, низкосуповршину. Одељењскотакмичењесазад атомкомбинацијомвежби.</p>		
		<p>Вежберавнотеже</p>	<p>Ходање по линији. Ходање по шведској клупи. Лаганотрчањена шведској клупи или ниској греди. Кратак саставна линија и обележење на тлу, шведској клупи и ниској греди.</p>		
		<p>Вежбе сареквизитима</p>	<p>Вежбе обликовања сареквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре сареквизитима. Игреса ластишом.</p>		
		<p>Плеси Ритмика</p>	<p>Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз плесаки уз музичку пратњу. Галоп напред. Дечији поскок. Њихање и кружење вијачом и литраком. Сувожнскокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.</p>		

		Полигони	Комбиновани полигонод усвојених вештина (вежби).		
	ФИЗИЧКА ИЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Културне вежбања и играња	Основни термини у вежбању. Вежбама безбедно. Чувамо своје и туђествари. Правила елементарних игара. Некадизгубим, анекада победим. Навијам фер.		
		Здравствене активности	Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље. Косебрине о мом здрављу. Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим. Хигијена простора у коме вежбамо. Животна мирница и правилна исхрана. Заједно за столом.		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Процес физичког васпитања усмерен је на: развијање физичке способности - снаге, брзине, издржљивости, прецизности, гибљивости и покретљивости на свим часовима, ван часовних у школи и ван школе, да се о основним стварима моторичких знања, умења, навика и формирања правилног држања тела.

Програм за развијање физичке способности изводи се у припремном делу часа, као вежба обликовања, фронтално на свим ученицима истовремено, који утичу на општу физиолошку и емоционалну припрему за вежбе, на својство покретљивости - апарат за кретање.

Кретање локомоторног карактера (трчање, скакање, пењање, пузање, вишење, ходање)
и манипулативног карактера (хватања, ношења, додавања предмета и реквизита)

Методерада Облицирада	демонстративна, дијалoшка, интерактивна, кооперативна,	
Активностнаставника		Активностученика
– објашњава, образлаже, упоређује, смишља, истиче, усмерава, препоручује, задаје, показује, помаже,		трчање, скакање, ходање, бацањеихватањелопте, пењање, вежбање, плесање, игра.

Назив предмета	ДИГИТАЛНИ СВЕТ
Циљ	Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник; 	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	<p>Различит изглед дигиталних уређаја. Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p>	<p>комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика. Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p>

<p>– упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; – наброји основне податке о личности; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; – именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; – анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; – уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); – доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.</p>	<p>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</p>	<p>Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).</p>		
	<p>АЛГОРИТАМСК И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</p>	<p>Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у</p>		

односу на приказани
алгоритам.

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

**Методерада
Облицирада**

демонстративна, дијалогска, интерактивна, кооперативна,

Активностнаставника

Активностученика

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже,
упоређује, доказује, смишља, истиче,
доводидозакључка, усмерава, препоручује,
задаје,

посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив предмета		ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		
Циљ	Циљ учења програма грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.			
Разред	први			
Годишњи фонд часова	36 часова			
ИСХОДИ Позавршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - наведе учему је успешани чему жели да напредује; - уочава међусобне разлике и личностиса другим ученицима у одељењу; - понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; - препозна код себе и других основна осећања; - препозна је пример поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; - преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; - тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; 	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у одељењу	Идентитет Ко сам ја? Наше ја к стране, учему смо успешни, учему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која ја оседају. Наше личности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају.	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учење у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.	Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова
Потреба и права Разлике између жеља и основних животних потреба. Права детета Кршење и заштита права Препознавање кршења права детета. Ко месе обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.				

<p>- разликује добро и лошо комуникацију у општем општественом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима;</p> <p>- комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме;</p> <p>- слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да другима дају мишљење;</p> <p>- сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму;</p>	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Одељење/група које одређује</p>	<p>Функционисање заједнице Одељење/група које одређује. Вредности одељења/групе - равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила одељења/групе и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.</p>		
<p>- договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима;</p> <p>- својим речима образложи неопходност правила које регулишу живот у заједници;</p> <p>- препозна добрестранесвога одељења и оно што би требало променити/побољшати;</p>	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Комуникација и сарадња</p>	<p>Комуникација Слушање/неслушање. Како разговарати и држити се са њима. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. Сарадња Групу рад, договарање и сарадња савршњацима и одраслима.</p>		
<p>- заједно савршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу;</p> <p>- учествује у изради плана једноставне акције;</p> <p>- са другима ученицима изводи документ у једноставној акцији;</p> <p>- доприноси промоцији акције;</p> <p>- наједноставнији начин вреднује изведену</p>	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАЦИЈА Акција одељења/групе</p>	<p>Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи Кораци у планирању и извођењу акције. Чим се поносимо и чименисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности коју ћемо се bavити. Одређивање циља и израда плана акције - подделаулога, договор о роковима,</p>		

кцију.		<p>начинуреализације. Извођењеидокументовањесакције - видео, фотографије, текстовиисл. Промоцијаакцијенанивоушколе - приказивањедругимоделењима, родитељимаисл.,прављењепостераилипаноа, објављивањеприлогаушколскомлисту. Вредновањесакције - чимесмозадовољни, штајемоглобитибоље.</p>		
--------	--	--	--	--

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

Сазнањеосебиидругима,,утемељенојенаинтеракционистичкојтеоријипсихичкогразвојапокојојјесоцијалнаинтеракцијаосновниконструктивничинилацразвојаученика.

Методскуокосницупредметачинеинтерактивнерадионицесафокусомнасимболичкомизражавањуиразмениуокружјердајумогућностученицимадапостанусвеснисвојихунутрашњихдоживљаја. Битнеодреднице:

искуственоучење- личниаутентичнидоживљајиченикакрозразменуугрупи, анепреношењемготовихзнања,туђихувида

игровниконтекст- којипомажеученицимадасеопустеиослободидакрозигрупронађурешењазапроблемесакојимасусученици

Најважнијизадатакодраслогједпомогнеученицимадаформирајупозитивнусликуосеби,дастекнусамопоуздање,даосетедакрозпросецразменесадругимаобогаћујусвојуличност.

Битноједанаставниксвојимпонашањем,начиномрадаиодносомпремадецидемонстриравредностикојежелидањеговиученициу своје.

**Методерада
Облицирада**

Интерактивнерадионице
Искуственоучење
Учењекрозигру

Активностнаставника

Активностученика

– објашњава, чита, пише, црта,
образлаже, упоређује, доказује,
смишља, истиче, доводи до закључка,
усмерава, препоручује, задаје,

изражавају, размењују, постају свесни
уобличавају, размењују, уче, пробају, истражују, суочавају

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ наставе веронауке је степрихватање да је постојање израз заједничности, а да личност постоји само у заједници слободна другом личношћу.

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

уоче да се кроз слободни однос љубави према некоем и личне чему тај неко или нешто конкретизује, односно да постојање јединствено и непоновљиво;
уоче да љубав човека према другим људима и природи њима дајене поновљиве вредности постојање;
уоче да до нога кога заволимозависиинаше постојање;
науче да је човек икона Божија у правозбог тога што може да друга бићачини непоновљивим.

Наставне теме	Наставни садржаји	Методерада Облицирада	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>Човек је икона Божија (човекима својство да љубавључини нешто постоји, слично као што може Бог). 5, 5+0</p> <p>Бог је заједница личности Оца и Сина и Светога Духа (биће као заједница, као љубав). 6, 3+3</p> <p>Човек као биће заједнице. 7, 5+2</p> <p>Исус Христос је посредник између Бога и створенепри</p>	<p>Љубав према људима – према Богу, Празнујемо Васкресење Христово, Човек домаћин света и свештеник природе, Христос – узори извор вредности сваког људског бића, Литургија место, време сједињења са Христом</p> <p>Објашњење крштења, појмовивезани за Литургију, опистока Литургије, Учешће у свих свакогау Литургији</p> <p>Христово љубав према људима и свету, Љубав као човекољубље, Предпочетак Великог Поста, Човеки природа у заједници</p> <p>Исус Христос као посредник између Бога Оца и људи – природе, Црква као заједница љубави</p>	<p>дијалогска, кооперативна, демонстрације, илустрације, вербално-текстуална индивидуални рад, рад у паровима, групни рад</p>	<p>комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p>

<p>роде. 9, 5+4</p> <p>Црква је заједница свих људи и цели природ кроз Христа Богом.</p> <p>4, 2+2</p> <p>Православна иконографија апоказује светичове ка заједници Богом. 5, 2+3</p>	<p>Литургија – дело свих и приношење свега, Учеснициу Литургији и ехаристијски дарови, Епископ као првина Литургији,</p> <p>Црква – тело Христово</p> <p>Рад као служење, а не стицање средстава „потрошњу,,</p> <p>Штаби смо највише желели да радимо да би смо служили другим људима</p>			
---	--	--	--	--

НАЧИНО СТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Настава православног катихизиса у 1. и 2. разреду основне школе треба да буде припрема ученика да прихвати да је постојање израз заједнице, односно да је личност заједница са другом личношћу. Зато наставитреба користити на дечја искуства којанатоуказују. То се може остварити кроз приче, цртеже којегде се сама црта и инакојима ће увек бити представљена бића у односу, тј. целина онога што се црта (нпр. родитељи, браћа, сестре, кућа, двориште све заједно; море илађена мору са птицама и сунцем итд. преко дружења и организовања таквих врста игара којегде се указива на заједницу са другим као основ постојања). Да би притом била избегнута опасност од схватања да свака врста заједнице може бити основистинског постојања, треба увек имати науму и истичати литургијско искуство заједнице и литургијску структуру којегде је утемељена слобода, а не на природним нагонима.

Појмове као што су: Бог, личност, слобода, љубав, треба такође, увек тумачити на основу искуства заједнице са другим човеком, односно литургијског искуства заједнице. Како говоримо о Богу, свет треба тумачити у оквиру Литургије, њене структуре и радњи којегде се тамо одвијају.

Натај начин ће се избећи апстрактност која је страна деци овог узраста и постићи то да се Бог сусреће и види кроз живе и конкретне чланове Литургије у једном догађају, што је суштина хришћанског учења о оваплоћењу Бога Сина, отоме да је личност заједнице са Богом као другом личношћу и да је слобода љубав према другој личности.

Активност наставника	Активност ученика
<p>објашњава, чита, пише, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>читање, причање, препричавање, богађењеречника, рецитованье, описивање, писање, слушање, учовање, откривање, процењивање, закључивање</p>

РОМСКИ ЈЕЗИК

Циљ и задаци

Циљнастава ромског језика је да ученици савладају основне законитости ромског, као матерњег језика, да на њему комуницирају, да упознају књижевност свог народа, других народа и националних мањина у Србији; да упознају светску књижевност, изградјују свест о друштвено-историјској и културној улози језика и књижевности у повезивању народа и националних мањина и њихових култура; да се упознају са варијантним особеностима ромског језика и развијају језичке толеранције према другим језицима. Настава ромског језика, такође, има за циљ да оспособи ученике за:

- слушање и разумевање говора;
- усмено изражавање;
- читање и разумевање текста;
- писмено изражавање на основу одредјене тематике.

Задаци наставе ромског језика јесу да:

- оспособи ученике за компетентно комуницирање и изражавање на ромском језику;
- оспособи ученике у почетној фази да усвајају основне карактеристике фонолошког система језика, изговора гласова, ритам и карактеристичну интонацију;
- да оспособи ученике да усвајају основне законитости ромског језика;
- да ученици усвајају графички систем и основне знакове из правописа у оквиру усвојеног градива;
- да се ученици васпитавају у духу толеранције према варијантама и карактеристикама ромског језика;
- да се упознају са елементима традиције, историје и културе Рома;
- да развијају и негују позитиван став према језицима и културној баштини народа и националним мањинама у Србији и Црној Гори и јачају свест о потреби сарадње и заједничког живота;
- да се оспособе за самостално читање и писање;
- да развијају потребу за књигом и да самостално развијају способност писаних састава;
- да се навикавају да редовно и критички прате штампу, радио и телевизију, електронску пошту и интернет.

Оперативни задаци:

- да ученици усвоје лексички фонд од 150 до 200 речи које су неопходне за разумевање наставних јединица;
- да ученици разумеју у усменом говору пет до шест реченица;
- разумевање дијалога на релацијама: наставник - ученик; ученик - ученик;
- постављање питања и давање одговора на постављена питања;
- излагање наставних садржаја уз помоћ наставника (препричавање);
- излагање наставног садржаја на оба језика (српски и ромски) уз помоћ наставника;

Наставне теме	Наставни садржаји	Методе рада Облици рада	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>Култура усменог изражавања Теме: Личност ученика</p>	<p>У оквиру културе усменог изражавања постоје теме и облици усменог изражавања.</p> <ul style="list-style-type: none"> - представљање, казивање о себи. <p>Породица</p> <ul style="list-style-type: none"> - чланови породице, родбина, називи родбинских односа, ужа и шира породица. <p>Пријатељи</p> <ul style="list-style-type: none"> - лични, породични, представљање. <p>Кућа (стан)</p> <ul style="list-style-type: none"> - место, положај, опис, делови, ствари у кући. <p>Школа</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученик, наставник, други ученици, другови, учионица и ствари у њој, школски прибор. <p>Улица</p> <ul style="list-style-type: none"> - објекти, саобраћај, људи, опис пута од куће до школе, места за игру, опасности, сналажење на улици. <p>Природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - животињски и биљни свет околине; живот природе према годишњим добима, чување природе. Називи дрвећа, воћа, поврћа, цвећа из непосредне близине, домаће животиње. <p>Време и бројеви -</p> <ul style="list-style-type: none"> исказивање прошлог, садашњег и будућег, тачно и оријентационо време, назив дана, месеци и годишња доба, бројање од 1 до 100. <p>Облици:</p> <p>Питања и одговори</p> <ul style="list-style-type: none"> - постављање питања употребом упитних речи интонацијом. <p>Вежбе</p> <ul style="list-style-type: none"> - постављања питања. Потврдан и одричан говор у краћој и дужој форми, интонација питања и 	<p>Кооператвне, интерактивне, партиципативне методе, амбијентално-репрезентативна ситуација, игровни контекст.</p>	<p>комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак Писана провера</p>

	<p>интонација одговора.</p> <p>Причање - о доживљеном, конкретном, слушаном, видјеном.</p> <p>Описивање - околине и људи према главним одредницама: ко, шта, када, како, где. Изражавање пуном реченицом.</p> <p>Дијалог - између ученика о познатом, заједнички доживљеном.</p> <p>Препричавање - кратких приповедања, басни, бајки, личних доживљаја.</p> <p>Разговор о основним значењима једноставних и према тематици народних пословица, одгонетање загонетки, певање песама.</p> <p>Конструкције за нормалан изговор. Стална пажња усмерена на правилан изговор гласова, речи и облика, интонацију реченице, ред речи у реченици, замену речи из других језика речима из матерњег. Богаћење речника, именовање људи, ствари и појава и садашњем, прошлом и будућем времену.</p> <p>Литература Кратке, народне умотворине на ромском језику. Преведене песме, рецитације и игре које се уче у првом разреду. Сва тематика предвидјена програмом треба да се реализује помоћу погодних сликовница.</p> <p>Уџбеници: Ромска писменица Традиционална ромска књижевност Сликовнице Радна свеска Оријентациони распоред годишњег фонда часова (72 часа годишње)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рад на сликовници (говорне вежбе) -10 2. Рад на "Писменици" - 38 3. Слободно изражавање -10 4. Учење песама, прича игара... - 8 5. Учење традиционалних песама - 4 			
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Овај наставни план за неговање матерњег ромског језика припремљен је за оне ученике основних школа, чији је матерњи језик ромски, а похадјају одељења са српским наставним језиком или језиком других националних мањина. Задаци образовања из матерњег језика су овде, природно идентични са задацима образовања из српског као матерњег језика у настави, са специфичним карактеристикама ромског језика. Званично писмо ромског језика је латинично. Методолошки поступци неговања српског језика као матерњег и ромског језика битније се не разликују од метода који се примењује у редовној настави у првом и другом разреду. Садржај у овим разредима остварује се на основу сликовнице и ромске писменице које ће омогућити паралелно учење ромског и српског латиничног писма.

Циљ програма рада је неговање матерњег језика и оспособљавање ученика да пишу, читају и правилно говоре матерњи језик. Поред тога, циљ је да се ученици упознају са основним правилима свог матерњег језика, да их науче и усвоје. Истовремено треба да обогаћују свој речник, развијају осећај према лепом и да се упознају са културом и историјом Рома. Управо због тога, циљ неговања матерњег језика јесте оспособљавање ученика, којима је матерњи језик ромски, а похадјају школу на српском језику, да своја знања, мисли и осећања изражавају (усмено и писмено) на ромском језику.

Програм рада на неговању матерњег језика у неким сегментима прати програм рада и српског језика (граматика, књижевност, теорија). Све садржаје учити компаративно на оба језика.

Припремни период

Припремни период реализује се на исти начин као и за учење српског језика у редовној настави.

Обухвата говорне вежбе и провере говорних способности. У овом периоду са првим разредом треба радити само са сликовницама, а када се започне са учењем графиције (латиничног писма) у предмету српски језик почети са учењем ромског писма. Слова учити по истој методици као и у редовној настави. Указати на значај ромског језика (функција развијања свести о националној и мултиетничкој припадности ромске заједнице).

Елементи културе Рома Упознавање елемената културе, историје и традиције Рома, у нижим разредима углавном се остварује упознавањем и приближавањем дела традиционалне књижевности. Ученици уче напамет песме, питалице, бројалице, пословице. Играју и певају. Развијање способности говорног изражавања

Способност говора код ученика треба доследно развијати од првог до осмог разреда. У првом разреду ученици говоре о доживљајима, причају краће приче, догађаје, разговарају о предметима, сликама.

Ове вежбе говора примењивати и у другом разреду. Већ од првог разреда треба посветити посебну пажњу прикладном изговору гласова, интонацији и обогаћивању фонда речи. оквиру тематских јединица наведених у наставном плану обратити пажњу на састављање реченица и правилан изговор гласова и речи. На постављена питања ученици треба да одговарају целим реченицама. Треба са ученицима увежбавати лепо казивање и драматизацију текстова.

Активност наставника

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,

Активност ученика

Посматрање, описивање, бележење, праћење, сакупљање, исреживање, експериментисање, стварање, играње.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	НАСТАВНА ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
	Приче из прошлости	3	1	4
	Радови и празници	3	1	4
	Крсне славе и зимски празници	12	4	16
	Пролећно биље	7	1	8
	Ручни радови и одећа у прошлости	3	1	4
	УКУПНО:	28	8	36

ДОПУНСКА НАСТАВА

Математика		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	Геометрија – предмети у простору и односи међу њима	2
2.	Геометрија – линија и област	3
3.	Геометрија – класификација предмета према својствима	1
4.	Природни бројеви до 100	11
5.	Мерење и мере	1
Укупно		18

Српски језик		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	Почетно читање и писање	9
2.	Књижевност	5
3.	Језик	1
4.	Језичка култура	3
Укупно		18

ДРУГИ РАЗРЕД ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. ДО 31. VIII 2023.ГОД.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Разредна настава

Место	Број ученика	Број одељења
	II разред	
Врањска Бања	47	2
1. одељење	23	
2. одељење	24	
Издвојена одељења		
Топлац		
Кумарево	2	
Бујковац		
Изумно		
Првонек		
Стари Глог	1	1
Укупно у ИО	3	1
Укупно за школу	50	3

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. У другом разреду је 28 ученика – путника.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У други разред уписано је 9 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

2. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА РЕДОВНА НАСТАВА

II РАЗРЕД												
БРОЈ ОДЕЉЕЊА										3		
БРОЈ НЕДЕЉА										36		
ПРЕДМЕТ	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ									ИЗБОРНА НАСТАВА		УКУПНО ЧАСОВА
	Српски језик	Енглески језик	Математика	Свет око нас	Ликовна култура	Музичка култура	Физичко и здравствено васпитање	Дигитални свет	Грађанско васпитање / Верска настава	**Ромски језик са елементима националне културе		
ФОНД ЧАСОВА	Н	5	2	5	2	2	1	3	1	1	1	22-24
	Г	180	72	180	72	72	36	108	36	36	36	792-864
	С	540	216	540	216	216	108	324	108	144/72	36	

НАПОМЕНЕ:

- При опредељивању за изборни предмет родитељи бирају:
  1. изборни предмет: Грађанско васпитање или Верска настава,
  2. ** Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези. Формирана је једна група за ученике 1. и 2. разреда.
- Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, односно оперативни планови рада наставника саставни су део Школског програма и чине његов прилог – анекс.

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	II	
	Недељно	Годишње
Редовна настава	22-23	828
Допунска настава	1	36
Остали облици образовно-васпитног рада		
Час одељењског старешине	1	36
Ваннаставне активности	1	36
Екскурзија	1 дан годишње	

Остваривање наставе у 2. разреду врши се по:

Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања:
16/2018-47, 3/2019-1, 5/2021-1

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

2.разред

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
Разред	други
Годишњи фонд часова	180 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
- разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; - одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; - одреди редослед догађаја у тексту; - уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; - разликује стих и строфу; - уочи стихове који се римују; - објасни значење пословице и	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма: <i>Да вам певам што истина није/Мишија моба</i> Народна песма: <i>Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу</i> Јован Јовановић Змај: <i>Пролећница/Хвала</i> Војислав Илић: <i>Први снег</i> Бранко Ћопић: <i>Огласи "Шумских новина"</i> (одломци), <i>Болесник на три спрата</i> Душан Радовић: <i>Лепо је све што је мало,</i>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно. Процес праћења и вредновања ученика започети иницијалном

<p>поуке коју уочава у басни; - наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; - чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; - изражајно рецитије песму; - изводи драмске текстове; - износи своје мишљење о тексту; - разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; - разликује врсте речи у типичним случајевима; - одређује основне граматичке категорије именица и глагола; - разликује реченице по облику и значењу; - поштује и примењује основна правописна правила; - влада основном техником читања и писања латиничког текста; - пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); - користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; - правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину; - учествује у разговору и пажљиво</p>		<p><i>Мама</i> Драган Лукић: <i>Школа, Равнотежа</i> Мирослав Антић: <i>Тајна</i> Душко Трифуновић: <i>Два јарца</i> Григор Витез: <i>Дохвати ми, тата, мјесец</i> Александар Сергејевич Пушкин: <i>Бајка о рибару и рибици</i> (читање у наставцима) Проза Народна прича: <i>Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом</i> Народна прича: <i>Седам прUTOва</i> Народна басна: <i>Бик и зец/Коњ и магарац</i> Доситеј Обрадовић: <i>Пас и његова сенка/Коњ и магаре</i> Десанка Максимовић: <i>Бајка о лабуду</i> Гроздана Олујић: <i>Шаренорепа</i> Градимиr Стојковић: <i>Деда Милоје</i> Мирјана Стефановић: <i>Златне рибице не праве штету</i> Ђани Родари: <i>Кад дедица не зна да прича приче</i> Су Ју Ђин: <i>Свитац тражи пријатеља</i> Феликс Салтен: <i>Бамби</i> (одломак по избору) Драмски текстови Александар Поповић: <i>Два тисма</i> Ана Миловановић: <i>Слатка математика</i> Гвидо Тартаља: <i>Оцене</i> Тоде Николетић: <i>Шума живот значи</i> Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и</p>	<p>околини, решавање проблема</p>	<p>проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа чиме је повратна информација прилагођена, довољно јасна и информативна. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученици се оспособљавају и охрабрују да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак</p>
--	--	---	---	---

<p>слуша саговорника; - разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); - изражајно чита ћирилички текст.</p>		<p>часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама</i> 3. Десанка Максимовић: <i>Ако је веровати мојој баки, Прстен на морском дну, Бајка о трешњи, Сликарка зима, Како су пужу украли кућу, Три патуљка, Чика-Мраз, Божић-батини цртежи, Траве говоре бакиним гласом, Орашчићи-палчићи, Кћи вилиног коњица</i> (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама <i>Ма шта ми рече (Једног дана, Др, Десет љутих гусара, Ишли смо у Африку, Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми рече, Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца)</i> 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама <i>(Кад сам био мали, Бабе су нам сјајне, Рецепт за dedu, Све су мајке, Ја сам био срећно дете, Једном давно ко зна када, Првоаприлска песма, Ми имамо машту,</i></p>	<p>других ученика.</p>
---	--	---	------------------------

		<p><i>Тајанствена песма, Бити пекар то је сјајно, Успон једног лава, Стонога, Вештице су само трик)</i></p> <p>6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, <i>Прича из ормана</i>, Весна Видојевић Гајевић, <i>Бркљача</i>, Дејан Алексић, <i>Једном је један дечко зевнуо.</i></p> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стих, строфа, рима; - народна успаванка; - басна; - бајка; - тема, место и време збивања, редослед догађаја; - главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); - лица у драмском тексту за децу. 		
	<p>ЈЕЗИК Грамматика, правопис и ортоепија</p>	<p>Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема</p>	

		<p>речце <i>ли</i> и речце <i>не</i> уз глаголе.</p> <p>Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама.</p> <p>Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице <i>ОШ, бр., итд., стр.</i> и <i>нпр.</i>).</p>		
	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Друго писмо (латиница): штампана и писана слова.</p> <p>Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања.</p> <p>План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања.</p> <p>План описивања на основу непосредног посматрања.</p> <p>Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање.</p> <p>Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета.</p> <p>Сценско приказивање драмског/драматизованог текста.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу,</p> <p>естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p> <p>решавање проблема</p>	

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура, усвајање другог писма (латинице).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Српског језика заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области.

У настави књижевности најважније је код ученика развијати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус. Читање тражи време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења.

У настави језика, ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на развијање исхода и ученичких компетенција за примену граматичких правила у писаној и говорној комуникацији.

Правописна правила ученици усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз упознавање са новим садржајима, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченица и текстова.

Правописне вежбе омогућавају ученицима да посебно обратe пажњу на правописне захтеве и на њихову улогу у тексту. Системска примена одговарајућих правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да правописна правила ученици практично и спонтано примењују.

Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе српског језика. Њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени да квалитетно и сврсисходно усмено и писмено комуницирају.

Основни облици усменог и писменог изражавања су препричавање, причање и описивање.

Усвајање другог писма - латинице планира се најчешће за друго полугодиште јер су ученици у првом разреду овладали ћириличким писмом, али је потребно добро утврдити читање и писање ћириличног писма и радити на што бољој техници читања. Због свега наведеног, учитељ има могућност да самостално одлучи када ће почети са усвајањем другог писма. У срединама у којима би писање представљало оптерећење за ученике, писана слова другог писма могу се обрадити у првом полугодишту трећег разреда. Учитељи посебну пажњу треба да обратe на писање слова ч и ћ, ц и ђ, њ и љ.

Код учења писаних слова латинице посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Писање се може увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина.

Методe рада
Облици рада

•Интерактивна•Дијалoшка•Кооперативна•Демонстрације•Илустрaције•Фронтални рад•Индивидуални рад•Групни рад•Рад у паровима

Активност наставника	Активност ученика
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪Игре речима и сликама▪Игре асоцијације ▪Говорне игра▪Посматрање богаћење речника ▪Препричавање ▪Описивање▪Осмишљавање приче▪Рецитовање и читање ▪Драмске игре ▪Прављење речника

Назив предмета	СТРАНИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ наставе и учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	други (први страни језик)
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - разуме кратке и једноставне 	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); успостављање контакта при сусрету и усмено изражавање прикладних поздрава приликом растанка.
	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА	Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање кратких и једноставних упутстава (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање

<p>молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; - разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко</p>		<p>позива на заједничку активност, уз коришћење најједноставнијих израза.</p>
	ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	<p>Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу; изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења.</p>
	ЧЕСТИТАЊЕ	<p>Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.</p>
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	<p>Слушање краћих једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места.</p>
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	<p>Слушање исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа.</p>
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	<p>Слушање кратких текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено тражење и давање информација о положају у простору.</p>
	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	<p>Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ужем комуникативном контексту.</p>
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	<p>Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено исказивање припадања/неприпадања и</p>

<p>време</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разуме једноставне исказе који се односе на изражавање способности; - тражи информацију о туђим способностима и саопшти шта он/она или неко други може/не може/уме/не уме да уради; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине. 		поседовања/непоседовања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања
	ИЗРАЖАВАЊЕ СПОСОБНОСТИ	Слушање једноставних исказа који говоре о способностима; постављање питања у вези са способностима и одговарање на њих, усмено.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ И БРОЈЕВА	Слушање једноставних исказа који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено.

ENGLISKI JEZIK

Komunikativna funkcija	Jezički sadržaji
POZDRAVLJANJE	<p><i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you!</i></p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Formalno i neformalno pozdravljanje; ustaljena pravila učtivosti.</p>
PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH; DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI; DAVANJE I TRAŽENJE OSNOVNIH INFORMACIJA O DRUGIMA	<p><i>My name's Maria /I'm Maria. What's your name? What's your phone number? It's... This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's a doctor. Who's this/that? It's my father. Is this your family? She's not my sister, she's my friend. Who's in the picture? It's my brother. His name's Milan. How old is he? He's 12.</i></p> <p>Lične zamenice u funkciji subjekta - <i>I, you ...</i> Prisvojni pridevi - <i>my, your...</i> Pokazne zamenice - <i>this, that</i> Glagol <i>to be</i> - <i>the Present Simple Tense</i> Pitanja sa <i>Who/What/How (old)</i> Osnovni brojevi (1-20)</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Prepoznavanje najosnovnijih sličnosti i razlika u načinu upoznavanja, predstavljanja i razmene osnovnih ličnih podataka u našoj zemlji i zemljama engleskog govornog područja.</p>
RAZUMEVANJE I DAVANJE JEDNOSTAVNIH UPUTSTAVA I NALOGA	<p><i>Let's start/begin. Are you ready? Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in/over /here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and</i></p>

	<p><i>say/chant/sing/do/number/find /match/draw/paint/repeat... Cut out/stick/point to... Colour the door yellow. Count from ... to .... My turn now. Touch your eyes. Move your body. Put on your T-shirt. Take off your shoes. Hurry up! Quick! Watch out! I understand /I don't understand. I'm finished.</i></p> <p>Imperativ Prisvojni pridevi - <i>my, your...</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Poštovanje osnovnih normi učtivosti; dečje pesme odgovarajućeg sadržaja.</p>
<p>POZIV I REAGOVANJE NA POZIV ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI</p>	<p><i>Let's play football /the memory game/go to the park/sing. It's time for lunch/school! Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't.</i></p> <p>Imperativ</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Prikladno prihvatanje i odbijanje poziva; proslava rođendana, igre, zabava i razonoda</p>
<p>ISKAZIVANJE MOLBE, ZAHVALNOSTI I IZVINJENJA</p>	<p><i>Can /May I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria /Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, ...? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe - <i>can/may</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Pravila učtve komunikacije.</p>
<p>ČESTITANJE</p>	<p><i>Happy birthday to you! Here's a present for you! It's New Year's Eve. Happy New Year! It's Christmas Eve. Merry Christmas! It's Valentine's Day! Happy</i></p>

	<p><i>Valentine's Day! Happy Easter! Thanks, same to you! Hurray!</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Najznačajniji praznici i način obeležavanja /proslave i čestitanja; prigodne dečje pesme i igre.</p>
<p>OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA I POJAVA</p>	<p><i>What's this/that? It's a/an... Is it a/an...? It's not a pen, it's a pencil. It's not short, it's long. What colour is it? It's grey. The crayon is grey. She's got a small nose and big blue eyes. She's wearing a white dress. I've got two hands and two feet. Has he got four legs? No, he hasn't, he's got two legs. This is my house. It's got big windows. Has it got a garden? There's a park/toyshop/supermarket in my town. There are two playgrounds, too.</i></p> <p>Glagoli <i>have got, to be</i> za davanje opisa Egzistencijalno <i>There is/are...</i> Pravilna množina imenica: <i>leg - legs, arm - arms...</i> Nepravilna množina osnovnih imenica: <i>foot - feet...</i> <i>The Present Continuous Tense</i> za opisivanje trenutnih radnji.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Dečje pesme i priče odgovarajućeg sadržaja.</p>
<p>ISKAZIVANJE POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p><i>I'm not thirsty, I'm hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. I want fruit. No, thank you. I'm so happy/sad! Are you hot/cold?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Pravila učtve komunikacije.</p>
<p>ISKAZIVANJE POLOŽAJA U PROSTORU</p>	<p><i>Where's my dad? Is he in the house? No, he's in the garage. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's under the chair/in the wardrobe. Where's the toilet? It's here/over there.</i></p>

	<p>Prilozi i predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa - <i>here, there, in, on, under</i> Pitanja sa <i>Where</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Kultura stanovanja: selo, grad.</p>
ISKAZIVANJE VREMENA	<p><i>What day is it today? It's Monday. It's cold and rainy today.</i> <i>The Present Simple Tense</i> glagola <i>to be</i> Pitanja sa <i>What</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled mesta.</p>
IZRAŽAVANJE PRIPADANJA/NEPRIPADANJA I POSEDOVANJA/NEPOSEDOVANJA	<p><i>This is my ball. Is that your bike? I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a /an...? Here's your pen.</i></p> <p>Prisvojni pridevi <i>my, your...</i> <i>Have got</i> za izražavanje pripadanja/posedovanja</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Porodica, prijatelji, kućni ljubimci, igračke.</p>
IZRAŽAVANJE DOPADANJA/NEDOPADANJA	<p><i>Do you like orange juice? Yes, I do. /No, I don't. I like fish and chips, but I don't like chicken or rice. Do you like games? I love my family.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> glagola <i>like/love</i>.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Popularna hrana i piće; porodica</p>
IZRAŽAVANJE SPOSOBNOSTI	<p><i>I can/can't sing. I can draw, but I can't read. Can you swim? Yes, I can. No, I can't. No, but I can run This is my parrot. It can talk. A penguin can't fly.</i></p> <p>Modalni glagol <i>can</i> za izražavanje sposobnosti.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Školske aktivnosti, kućni ljubimci i svet prirode</p>

IZRAŽAVANJE KOLIČINE I BROJEVA	<p><i>How many balls? 15 balls.</i></p> <p>Osnovni brojevi do 20. Pravilna množina imenica. Pitanja sa How many.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Školsko okruženje.</p>
--------------------------------	--

Ključni pojmovi sadržaja: komunikativni pristup, funkcionalna upotreba jezika, interkulturalnost.

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

Програм наставе и учења за стране језике у првом циклусу основног образовања и васпитања усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у програму наставе и учења посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане и невербалне), формално и садржински централну позицију програма наставе и учења заузимају управо *комуникативне функције*.

Предности наставе страног језика у првом **и другом** разреду основне школе у вези су са специфичностима усвајања језика на раном узрасту. Основна карактеристика раног учења није аналитичко учење, већ усвајање језика на сличан начин на који се усваја матерњи језик - дете страни језик користи искључиво у комуникацији и у ситуацијама које су блиске његовим интересовањима. Рани почетак учења страног језика отвара пут за развијање вишејезичности и достизање виших нивоа језичке компетенције који су релевантни за даље школовање и професионални живот.

С обзиром на то да се исходи **операционализују** преко језичких активности у комуникативним ситуацијама, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само на тај начин ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем учења страног језика.

Пошто је програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, ово је драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације (нпр. поздрављање

наставника на страном језику у учионици, али и ван ње). Сва кратка и једноставна упутства у настави која се често понављају треба да буду на страном језику уз обавезну одговарајућу гестикулацију (ако нпр. наставник каже *слушај*, пожељно је да покаже ту активност стављајући руку иза уха). Такође се подстиче интеракција с другим ученицима, која се може, као благи вид медијације, реализовати давањем упутстава на матерњем језику (нпр. питај друга или другарицу како се зове и колико година има, шта воли/не воли да једе, итд.; одговори на питања друга/другарице), или увођењем покрета као невербалног средства комуникације.

Пожељно је да се драмске активности попут играња улога, мини скечева, луткарских мини представа, импровизација и прича из стварног живота што више користе у настави, не само на овом узрасту, већ и касније.

Социокултурну компетенцију, као скуп знања о свету уопште, сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији се језик учи, треба уводити од самог почетка учења страног језика на најнижем узрачном нивоу, јер су та знања потребна за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће.

Интеркултурна компетенција подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене..
комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.

<p>Методерада Облицирада</p>	<p>▪Интерактивна▪Кооперативна▪Комуникативна▪Практична▪Рецептивна▪Радупаровима▪Минидијалози ▪Играпоулогама</p>
<p>Активност наставника</p>	<p>Активност ученика</p>
<p>Уважаваразликe Помаже Прилагођаванаставуинтерсовањимаипотребамаученика Бирапоступкерада ОбјашњаваЦртаПодстиче Пратирадученика Мотивише</p>	<p>Слушање Понављање Цртање Играпоулогама Пева Боји</p>

Назив предмета	МАТЕМАТИКА
Циљ	Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	180 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - одреди десетице најближе датом броју; - усмено сабира и одузима бројеве до 100; - користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; - примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; - усмено множи и дели у оквиру 	БРОЈЕВИ	<p>Први део</p> <p>Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање).</p> <p>Римске цифре И, В, Х, Л, Ц</p> <p>Други део</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Рад с подацима и информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно</p>	<p>Праћење и процењивање степена остварености исхода, обезбеђује што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај</p>

<p>прве стотине;</p> <ul style="list-style-type: none"> - израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; - реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; - одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; - одреди делове (облика $\frac{1}{n}$) дате величине; - изрази одређену суму новца преко различитих апоена; - прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; - прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; 		<p>Множење и дељење (таблично) Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. Замена места и здруживање чинилаца.</p> <p>Трећи део</p> <p>Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација.</p> <p>Разломци облика $\frac{1}{n}$, $1 \leq n \leq 10$, визуелно и симболичко представљање.</p>	<p>учешће у демократском друштву Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговорно учење у демократском друштву Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.</p>	<p>процес започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је</p>
--	--	---	---	--

			Ослањати се на постојеће искуство и знање ученика, и настојати да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.	добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.
- разликује дуж, полуправу и праву; - одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); - одреди обим геометријске фигуре; - нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;	ГЕОМЕТРИЈА	Први део Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских		

<ul style="list-style-type: none"> - очи подударне фигуре на датом цртежу; - очи симетричне фигуре; - допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву; 		<p>фигура без употребе формула.</p> <p>Други део</p> <p>Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; - измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине - чита и запише време са часовника; - користи јединице за време у једноставним ситуацијама 	<p>МЕРЕНЈЕ И МЕРЕ</p>	<p>Мерење дужине стандардним мерним јединицама (м, дм, цм).</p> <p>Мерење времена (дан, месец, година, час, минут).</p>		

Кључни појмови садржаја: сабирање, одузимање, множење, дељење, једначина, део целине, мерење дужине и времена, правоугаоник, квадрат, дужина, обим, римске цифре.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Ученици се оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука. Наставници у својој свакодневној наставној пракси се ослањају на исходе, јер они указују шта је то за шта ученици треба да оспособљени током учења предмета у једној школској години. Остваривањем исхода, ученици граде основне математичке концепте, основним математичким процесима и вештинама оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција. Игролике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

<p>Методерада Облицирада</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪Илустративно-демонстративна ▪Писанихиграфичкихрадова ▪Решавањепроблемаугрупи ▪Фронталнирад ▪Индивидуалнирад ▪Групнирад ▪Радупаровима 	
<p>Активностнаставника</p>		<p>Активностученика</p>
<p>Планира, креираиорганизујенаставу. Бирадржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, дајеупутства. Омогућујеприменунаученог.Партнеруучењу. Пратиефектесопственоградаирадаученика.</p>		<p>ПосматрањеУочавањеИменовањеЦртање МерењеКласификовање Упоређивање Процењивање Уопштавање</p>

Назив предмета	СВЕТ ОКО НАС
Циљ	Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
Разред	други
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; - оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; - се понаша тако да уважава различитости других људи; - прихвати последице када прекрши правила понашања групе; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; 	НАСЕЛЈЕ СА ОКОЛИНОМ	Други и ја	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно. Наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што је повратна информација прилагођена, довољно јасна и
		Култура живљења		

<p>- препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима;</p> <p>- одреди тип насеља на основу његових карактеристика;</p> <p>- повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља;</p> <p>- одржава личну хигијену - руку, зуба и чулних органа;</p> <p>- примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином;</p> <p>- безбедно поступа пре и током временских непогода;</p> <p>- истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала;</p> <p>- одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета;</p> <p>- пронађе нову намену коришћеним предметима;</p> <p>- наводи примере различитих облика кретања у окружењу;</p>			<p>водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства).</p> <p>Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза.</p> <p>Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз).</p> <p>Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору.</p>		<p>информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације.</p> <p>Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
		Човек ствара	<p>Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада.</p> <p>Еластичност материјала.</p> <p>Својства материјала одређују њихову употребу.</p> <p>Нова намена предмета направљених од различитих материјала.</p> <p>Занимања људи у граду и селу.</p>		
		Кретање и оријентација у простору и времену	<p>Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи).</p>		

<p>- одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће;</p> <p>- измери растојање које тело пређе током свог кретања;</p> <p>- пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката;</p> <p>- именује занимања људи у свом насељу са околином;</p> <p>- одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину;</p> <p>- забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена;</p> <p>- разликује облике рељефа у свом насељу и околини;</p> <p>- разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини;</p> <p>- идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења;</p> <p>- повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама;</p>			<p>Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равной подлози и пређено растојање тела.</p> <p>Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објеката.</p> <p>Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба.</p> <p>Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена.</p>		
		<p>Разноврсност природе</p>	<p>Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице.</p> <p>Рељеф у насељу и околини.</p> <p>Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала).</p> <p>Површинске воде у насељу и околини.</p> <p>Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства).</p> <p>Функције (улога) делова тела живих бића.</p> <p>Разноврсност биљака у</p>	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција за учење, • комуникативна компетенција, • компетенција за сарадњу, • рад с подацима и информацијама, • дигитална компетенција, • естетичка компетенција, • одговоран однос према околини, • одговоран однос према здрављу. 	

<ul style="list-style-type: none"> - разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; - разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; - наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; - штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; - разврста отпад на предвиђена места; - негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; - препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - повеже резултате рада са уложеним трудом. 			<p>окружењу (зелјасте и дрвенасте; лишћарске и четинарске).</p> <p>Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи).</p> <p>Значај биљака и животиња за човека.</p> <p>Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).</p> <p>Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште - неопходни услови за живот.</p> <p>Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.</p>		
--	--	--	---	--	--

Кључни појмови садржаја: природа, оријентација у простору и времену, кретање, култура живљења.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Приступ настави и учењу треба да буде *повезан и са логиком и методологијом научне дисциплине* одакле произлази одређени садржај. Изучавање биолошких садржаја треба да укључи посматрање и праћење биолошких феномена; изучавање садржаја хемије и физике - закључивање на основу спроведеног огледа или експеримента, итд. Развијање система појмова подразумева континуиран рад учитеља на успостављању хоризонталне (унутар једног разреда) и вертикалне повезаности (између разреда) садржаја унутар Света око нас и, касније, Природе и друштва. Важно је да се кадгод је могуће приступи корелацији и интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у ближем природном и друштвеном окружењу. За потребе овог предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи. Приступ настави и учењу треба да буде *повезан и са логиком и методологијом научне дисциплине* одакле произлази одређени садржај. Изучавање биолошких садржаја треба да укључи посматрање и праћење биолошких феномена; изучавање садржаја хемије и физике - закључивање на основу спроведеног огледа или експеримента, итд. Развијање система појмова подразумева континуиран рад учитеља на успостављању хоризонталне (унутар једног разреда) и вертикалне повезаности (између разреда) садржаја унутар Света око нас и, касније, Природе и друштва. Важно је да се кадгод је могуће приступи корелацији и интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у ближем природном и друштвеном окружењу. За потребе овог предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи. Поред коришћења званично одобрених уџбеничких комплеката, у остваривању програма за Свет око нас препоручује се коришћење шире литературе и осталих извора информација: штампаних, аудио-визуелних и електронских медија. Посебно се препоручује коришћење аутентичних природних и друштвених извора, као најверодостојнијих показатеља стварности, појава и процеса у конкретном непосредном окружењу, као и дидактичких материјала који одражавају посебности датог окружења/контекста у коме ученици живе.

**Методерада
Облицирада**

партиципативне, решавањепроблем-ситуација, кооперативне, интерактивне, амбијенталноучење

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	посматрање, описивање, проценивање, груписање, праћење, бележење, практиковање, експериментисање, истраживање, сакупљање, играње, активности у оквиру мини-пројекта.

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА
Циљ	Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред	други
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; - изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; - користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; - изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; 	ОБЛИЦИ	<p>Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу).</p> <p>Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...).</p> <p>Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика).</p>	компетенција за комуникацију, естетичка компетенција, компетенција за рад са подацима и информацијама, компетенција за учење и компетенција за сарадњу.	Елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: - Однос према раду - Однос према себи - Однос према другима
	СПОРАЗУМЕВАНЈЕ	<p>Тумачење (невербално и визуелно изражавање; садржај визуелних информација).</p> <p>Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке).</p>	Компетенција за рад са подацима и информацијама развија се на	- Разумевање - Повезивање - Оригиналност - Вербално изражавање -

<ul style="list-style-type: none"> - идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; - преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; - тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; - изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; 	<p>ЛИКОВНЕ ИГРЕ</p>	<p>Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук).</p> <p>Замишљања (стварност и машта).</p>	<p>јединствени начин. Ученици користе информације и податке (визуелне, аудитивне, аудиовизуелне, текстуалне, вербалне, тактилне...) као подстицај (мотивацију) за стварање.</p>	<p>Употреба техника Самопроцена радова је вербална а захтеви се уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; - повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; - пружи основне информације о одабраном музеју; - разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. 	<p>ПРОСТОР</p>	<p>Простор (обликовање простора - школа, учионица, соба; музеј).</p> <p>Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у простору).</p> <p>Сцена (маске, костими, реквизити).</p>		

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја.

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

У другом разреду ученици се развијају и уче кроз разноврсне активности и задатке који подстичу радозналост и задовољство у истраживању, експериментисању, размишљању, повезивању, изражавању, стварању, дружењу и сарадњи. Наставник прво показује ученицима како да истражују, а затим их подстиче да то раде самостално.

Методерада Облицирада

демонстративно-илустративне, дијалогска, кооперативне, истраживачка, експеримент

Активностнаставника

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже,
упоређује, доказује, смишља, истиче,
доводидозакључка, усмерава, препоручује,
задаје,

Активностученика

посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање,
процењивање.

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.
Разред	други
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; - разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - издвоји основне музичке изражајне елементе; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; - повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; - изговара бројалице у ритму, уз покрет; 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња.</p> <p>Композиције које илуструју различита осећања.</p> <p>Звук и тон (извори) - звуци из природе и окружења.</p> <p>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (висок-дубок).</p> <p>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.</p> <p>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група</p>	<p>Настава је усмерена на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир.</p> <p>Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење</p>	<p>Потребно је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању</p>

<ul style="list-style-type: none"> - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; - повезује ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - направи дечје ритмичке инструменте; - осмисли покрете уз музику; - осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; - осмисли одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - према литерарном садржају 		<p>свирача, оркестар).</p> <p>Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика.</p> <p>Музичка прича.</p> <p>Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Музика и здравље.</p> <p>Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).</p>	<p>музике и музичко стваралаштво. Дигитална, решавање проблема, вештина комуникације, естетичка, вештина сарадње, рад са подацима и информацијама, еколошка, предузетничка, еколошка,</p>	<p>музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је степен ангажовања, уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности, потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - повезује ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - направи дечје ритмичке инструменте; - осмисли покрете уз музику; - осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; - осмисли одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - према литерарном садржају 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Изговор бројалице у ритму уз покрет.</p> <p>Звучне ономотопеје и илустрације</p> <p>Правилан начин певања - држање тела и дисање.</p> <p>Правилна дикција - изговарање брзалица и бројалица.</p> <p>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера.</p> <p>Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме.</p> <p>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (a1 бела, xa1 љубичаста боја).</p> <p>Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.</p> <p>Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме - пулс, ритам,</p>		

<p>изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.</p>		<p>груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон.</p>	
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Креирање сопствених покрета уз музику. Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст.</p>	<p>вештина за живот у демократском друштву.</p>

Кључни појмови садржаја: звук, тон, певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон.

НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени **музички садржаји** (бројалице, песме, музичке игре, ритмички аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник остварује наставу користећи глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Програм наставе и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школска установа.

Методерада Облицирада

демонстративно-илустративна, партиципативна, кооперативна, дијалогска

Активност наставника

– објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,

Активност ученика

слушање, понављање, вежбање, певање, стварање звука, ритмичко праћење песме.

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	други
Годишњи фонд часова	108 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела; - успостави правилно држање	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.	-КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ	Индивидуалн и напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности
	МОТОР ИЧКЕ ВЕШТИ НЕ	Ходање и трчање		

<p>тела;</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно дише током вежбања; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - уочава улогу делова тела у вежбању; - очува промене у расту код себе и других; 		<ul style="list-style-type: none"> - елементарне игре са ходањем. <p>Техника трчања:</p> <ul style="list-style-type: none"> - трчање преко препрека, - трчање са променом ритма, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање стартом из различитих почетних положаја, - трчање 30 м - елементарне игре са трчањем. 		<p>ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуалн и напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.</p>
	Скакања и прескакања	<p>Прескакање вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком.</p> <p>Комбинације скокова,</p> <p>Скок удаљ и увис из места и залета.</p> <p>Скок са повишене површине.</p> <p>Припремне вежбе за прескок: игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.</p>		
	Бацања и хватања	<p>Ходање и трчање са котрљањем лопте.</p> <p>Бацање лоптице из места у даљину и у циљ.</p> <p>Бацање лоптице из кретања.</p> <p>Бацање лопте увис без и са okreом за 360о.</p> <p>Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању.</p> <p>Додавање лопте једном и другом руком.</p> <p>Вођење лопте у ходању и трчању.</p>		

<p>- препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;</p> <p>- примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;</p> <p>- одржава личну хигијену;</p> <p>- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;</p> <p>- наведе врсте намирница у исхрани;</p> <p>- препознаје везу вежбања и уноса воде;</p> <p>- повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље;</p> <p>- препозна лепоту покрета у вежбању;</p> <p>- се придржава правила вежбања;</p> <p>- вреднује успех у вежбању;</p>		<p>Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол.</p> <p>Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ.</p> <p>Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, хватање, додавање).</p>		
	<p>Пузања, вишења, упори и пењања</p>	<p>Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем.</p> <p>Помицање у вису предњем окретањем за 180о, са укрштеним хватом.</p> <p>Њихање уз помоћ.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Узмак корацима уз косу површину.</p> <p>Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама.</p>		
	<p>Вежбе на тлу</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Два повезана колута напред.</p> <p>Колут напред и скок пруженим телом.</p> <p>Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину.</p> <p>Колут назад.</p> <p>Састав од научених елемената.</p> <p>Игре усвојених вежби.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Колут напред из упора стојећег опружених ногу.</p> <p>Колут преко лопте.</p> <p>Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.</p>		

		<p>Основни садржаји Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама.</p> <p>Проширени садржаји Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 90о и 180о. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 180°. Одељенско такмичење.</p>		
		<p>Вежбе обликовања сареквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Прескакање вијаче на различите начине. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластисом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита</p>		
		<p>Основни садржаји Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију - састав. Основни ритмички покрети са реквизитима.</p> <p>Проширени садржаји</p>		

			Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом		
		Полигони	Кобиновани полигон од усвојених вештина (вежби).		
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА		Култура вежбања и играња	Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада победим. Навијам пристojно.		
		Здравствено васпитање	Моје здравље и вежбање. Мишићи, зглобови и кости мога тела. Телесни развој.. Лична хигијена. Хигијена простора за вежбање. "Шарени-разноврсни оброк" - правилна исхрана. Значај воде за организам и вежбање.		

Кључни појмови садржаја: базична кретања, вежбање, игра, здравље, васпитање.

НАЧИНОСТВАРИВАЊАПРОГРАМА

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине,
- физичка и здравствена култура.

Већина исхода у програму је развојног карактера и протеже се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања, узимајући у обзир узраст ученика и сензитивне периоде развоја физичких способности.

Програм другог разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.

Методерада Облицирада

демонстративна, дијалoшка, интерактивна, кооперативна,

Активност наставника

- објашњава, образлаже, упоређује,
истиче, усмерава, препоручује, задаје,
показује, помаже,

Активност ученика

трчање, скакање, ходање, бацањеихватањелопте, пењање, вежбање, плесање, игра.

Назив предмета	ДИГИТАЛНИ СВЕТ
Циљ	Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне удбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; 	<i>ДИГИТАЛНО ДРУШТВО</i>	Учење путем школске платформе за онлајн учење. Учење уз помоћ дигиталних удбеника. Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.	<ul style="list-style-type: none"> - КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ дигитална компетенција, одговоран однос према околини, 	

<p>– креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици;</p> <p>– својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет;</p> <p>– наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја;</p> <p>– објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја;</p> <p>– разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету;</p> <p>– реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин;</p>			<p>решавање проблема</p>	
<p>– наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу;</p> <p>– организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја;</p>	<p>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</p>	<p>Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја.</p> <p>Понашање на интернету – интернет бонтон.</p> <p>Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја.</p> <p>Примерена реакција у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.</p> <p>Организација времена и услова за рад при онлајн учењу.</p> <p>Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине</p>		
	<p>АЛГОРИТАМСК И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</p>	<p>Разлагање проблема на мање целине.</p> <p>Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема.</p> <p>Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен.</p>		

		Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.		
--	--	--	--	--

Кључни појмови садржаја: онлајн учење, дигитална слика, покретна слика, умрежавање дигиталних уређаја, комуникација, лични подаци, одлагање електронског отпада, алгоритам, програмирање у визуелном програмском језику.

НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	
Методерада Облицирада	демонстративна, дијалогска, интерактивна, кооперативна,
Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање.

Назив програма	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.
Разред	други
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; - успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; - искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; - препозна и уважи осећања и потребе других; - наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дејчим правима; - прихвата и образлаже на 	<p>ЉУДСКА ПРАВА</p> <p>Ја и други у различитим групама</p>	<p>Групни идентитет Ко смо ми - сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...).</p> <p>Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи.</p> <p>Осећања Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо.</p>	<p>Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља предмета и развоја међупредметних компетенција.</p> <p>Између исхода постоји повезаност.</p> <p>Остваривање</p>	<p>Оцењивање ученика у Грађанском васпитању је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање које није само у овом изборном програму већ и у развоју неколико међупредметних компетенција,</p>

<p>примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости;</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ; - се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; - наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; - разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; - саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; - даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу; - представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; - се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; - наводи примере одговорности одраслих и ученика за 		<p>Веза осећања са мислима и понашањима.</p> <p>Потребе и права Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима.</p> <p>Права детета Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког.</p> <p>Кршење и заштита права Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи. Знам како и коме да се обратим за помоћ.</p>	<p>једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода што се препознаје у томе да се неки исходи</p>	<p>посебно <i>Одговорно учешће у демократском друштву</i>, где овај изборни програм има највећи допринос. Наставник има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Показатељи су: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени</p>
	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>Школа као заједница Вредности школе као заједнице - равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Правила у школи и њихова функција. Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице.</p> <p>Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно? У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и</p>	<p>у истој или сличној формулацији налазе у програмима за више циља предмета и развоја међупредметних компетенција.</p> <p>одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>у истој или сличној формулацији налазе у програмима за више циља предмета и развоја међупредметних компетенција.</p> <p>одговоран однос према околини, решавање проблема</p>

<p>безбедност у школи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; - сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; - износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; - учествује у изради плана једноставне акције; - са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; - доприноси промоцији акције; - на једноставан начин вреднује изведену акцију. 	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Школа као безбедно место</p>	<p>ненасилна комуникација.</p> <p>Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.</p> <p>Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе - на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих - запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.</p>	<p>демократска компетенција</p>	<p>мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Наставник, прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су</p>
	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све</p>	<p>Како учинити школу безбедним местом за све - планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције - подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције - видео-снимци фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе -</p>		

		<p>приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу.</p> <p>Вредновање акције - чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p>	<p>креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима јер и из неуспелих акција може се пуно тога научити.</p>
--	--	---	---

Кључни појмови садржаја: група, школа као заједница, безбедност у школи.

НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за други разред организован је, као и програм за први разред, по моделу спирале што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам*) али се они проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика и да су проверљиви, односно наставник може, пратећи активности ученика, лако да утврди да ли их они остварују и у којој мери. Најчешће су на нивоу примене што значи да се знање и разумевање подразумевају јер без тога нема примене. Такав приступ одговара концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код ученика развија конативну, вољну компоненту која долази до изражаја у понашању

Методерада Облицирада	демонстративна, дијалoшка, интерактивна, кооперативна,	
Активностнаставника	Активностученика	
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводидозакључка, усмерава, препоручује, задаје,	посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање.	

ROMSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

Anav sikavimasko	ROMANI ČHIB E ELEMENTJENCA NACIONALNO KULTURAKE
Reso	Reso sikljovipe <i>rromani čhibjako e elementjenca nacionalno kulturake</i> sito te lenpe džandipe kotar rromani čhib thaj olake karakteristike, lilavnipe thaj kultura Rromengi, sar ini barjaripe džandipasko vaš labaripe čhibjako ano aver-aver sakodivutne komunikaciake situacie, thaj barjaripe godjako kotar poro nacionalno identiteti, vaš te sikljon te dikhlaren alosarde literarno thaj aver artistikane kotora kotar rromani thaj tradicia srbikani thaj aver themengi, vaš lačharipe tradicia thaj kultura rromano themeski thaj barjaripe interkulturalipe.
Klasa	Dujto
Beršesko fondi satjengo	72 satja

REZULTATJA Pedo agorisipe klasako siklovno ka ovol ani situaciate:	UMAL/TEMA	MOTHOVDIPE	KOMPETENCIJE OPŠTE I MEĐUPREDMET NE KOMPETENCIJE	Način provere Ostvarenosti ishoda
<ul style="list-style-type: none"> - ulavel literarno forme: gili, paramisi, bajka, dramako teksti; - sikavel angluno keripe, vakhti thaj than keripasko ano drabarutno teksti; - sikavel rndo keripasko ano teksti; - sikavel stiho thaj strofa; - dikhlarel stihja save silen rima; - mothavol semnipe 	LILAVNIPE	ŠKOLAKI LEKTIRA Poezija Rajko Đurić: <i>Sar šaj te vazdas amen</i> Themutni gili: <i>Amari čhib</i> Ljuan Koko: <i>Abecedaki gili</i> Jovan Jovanović Zmaj: <i>Ivend</i> Desanka Maksimović: <i>Ano suno čhavore bajrona</i> Ljuan Koko: <i>Te bajrova</i> Rajko Đurić: <i>Baro, bareder, majbaro</i> Alija Krasnići: <i>E dako kamljipe</i> Ljuan Koko: <i>Amaro Beogradi</i>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини,	Dikljaripe anglosaripasko thaj notiribe rezultatja sikljovnesko sito formatesko thaj sumatesko thaj realizunelape ano rami e <i>Regulako lil vaš notiribe sikljovnengo ano fundono edukuipe</i> . Prosesi dikljaripe thaj devipe molipe jeke

<p>godaripaske lava, garavde lava, thaj siklovipe savo dikhlarela ano basne;</p> <ul style="list-style-type: none"> - drabarela teksti pačavipa intonacia teksteski; - iloa recituinela gili; - khelela dramatikane tekstja; - sikavela poro gndipe kotar teksti; - ulavela avazi thaj lafori thaj pendjarela vokalja thaj konstonantja; - dikhlarela pašipe thaj ulavipe maškar fundone lavja pi rromani thaj phurano indijaki čhib - dela fundone gramatikake kategorije navnutnake thaj verbeske - pačavinela thaj labarinela fundone lekhavipaske regule; - thagarinela fundone tehnika drabaripasko thaj hramosaripasko, ulavela specifikane avazja ani rromani čhib, džanela te labarinol disave grafeme ano hramosaripe; - labarinela aver, aver forme mujeske thaj lekhipasko 		<p>Rajko Đurić: <i>Gili sovimaski</i> Božidar Timotijević: <i>Grafemeski gili</i></p> <p>Proza</p> <p>Themutni paramisi: <i>O papo thaj i bindalako</i> Themutni paramisi: <i>Godžaver phuro</i> Themutni paramisi: <i>Paramisi kotar eftaranika</i></p> <p>Themutni indijaki paramisi: <i>Kobor sito pondž thaj jekh</i> Jakov Tajc: <i>Maša thaj ruv</i> Rajko Đurić: <i>Amen džas e čhibake dromesa</i> Rajko Đurić: <i>Tikno TV dnevniko</i> Dejan Aleksić, roman (kotor): <i>Čudipaske aventure Azbučko angluno ano trianda grafeme</i></p> <p>Dramake tekstja</p> <p>Aleksandar Popović: <i>Ni kamav sajek te ovavjekto</i></p> <p>Popularno thaj informativno tekstja</p> <p>Ano Grafemari vaš dujto klasa ano margine dendile lavja pi rromani čhib thaj olengo pašipe e phurano indijake lavjenca thaj sanskriti;</p> <p>Dendile Garavdo lavja thaj godaripaske lavja / <i>Garavdo alav</i>;</p> <p>Ano fundone tekstja kotar grafeme dendile informacie ini kotar xanig Rromengi, zanatja, tradicija thaj olenge gila adekvatno grafemi savo sikljolape;</p> <p>Čhavrikano lil pi rromani thaj srbikani čhib</p>	<p>решавање проблема</p>	<p>sikljovneske musaj te lelpe inicijalno nota kotar niveli ano savo sikljovno arakhelape. Sikavno kotar procesi sikljovipasko ano kontinuiteti thaj ano misalutno čhane sikavela sikljovneske pedo kvaliteti oleske reslipasko adžahar so inardutni informacia ovela adaptirimi, kobor manglape šuži thaj informativno vaš te ovel ola rola inicijativno inardutni informacija. Sakova aktivipe sitoј šukar šansa vaš te notirinelpe anglunisaripe thaj devipe inardutni informacija, a sikljovnenge manglape te delpe kvalifikacia thaj te delpe zorakaripe vaš korkore te notirinen poro anglunisaripe ano reslipe rezultatja sikljovipaske, sar ini</p>
---	--	--	------------------------------	---

<p>mothovipe: kerela poro mothavipe, mothavipe, deskripcija;</p> <p>- pedo literarno rromani čhib kerela polugi thaj pherdi laforutni thaj phanela pobut laforutne ani jek harno teksti;</p> <p>- lela kotor ano vakheripe thaj pačavipa šunela aver dženen;</p> <p>- ulavela fundone kotora teksteske (anav, pasusi, anav autoresko, mothovdipe);</p> <p>- iloa drabarinela teksti.</p>		<p>vaš sikljovne kotar 1. dži 4. klasa - <i>Čirikljori</i> (aktuelno informacie, paramisi, gila, garavutno lafja, interesantna geografija, kultura, tradicija...)</p> <p>KHERUTNI LEKTIRA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alija Krasnići: Čhavrikane gila thaj paramisja 2. Trifun Dimić: Kedipe themutne paramisja thaj gila 3. Rajko Ranko Jovanović: Rromane čirikljorra- alosaripe gilengo 4. Zlatomir Jovanović: Jevandjelje vaš čhavorenge pi rromani čhib 5. Alija Krasnići (kedipe themutne paramisjengo): Devla kerma kir <p>Lilavne svatja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stih, strofa, rima - themutni sovimaski gili; - basna; - bajka; - tema, than thaj vakhti keripasko, rndosiripe keripasko; - angluno thaj epizodno rola (dikhipe, karakteri thaj keripe); - persone ano dramatikano teksti vaš čhavorenge. 		<p>anglunisaripe aver sikljovnengo.</p>
	<p>ČHIB</p> <p>Gramatika, lekhipe thaj ortoepija</p>	<p>Avazi, vokali thaj konsonanti.</p> <p>Forma lavjengi: navnutni; verbi; gendo (fundo thaj rndomo).</p> <p>Laforutne (verifikacia thaj nanipe).</p>		

		<p>Baro grafema: hramisaripe anava raštrenko, dizjengo thaj gavengo thaj geografikane anava.</p> <p>Čačikano hramosaripe thaj vakheripe thaj labaripe grafemengo: <i>Kh; Čh; Ph; Th; Rr;</i></p> <p>Čačikano hramosaripe thaj ulavipe grafemengo sar so siton: <i>Dž thaj Dj; Ć thaj Ć;</i> <i>Čh i Čh; H i X; Rr i R; J i Y; N i Nj; L thaj Lj</i> thaj olengo čačikano labaripe.</p> <p>Pučipe adikharipe disave grafemengo ano lilavni (standardno) rromani čhib.</p> <p>Phando thaj ulavdo hramosaripe lavjengo.</p> <p>Interpunkcija: punkto (po agor laforutnako thaj palo rndomo gendo); duj punktja thaj koma ano gendipe.</p>		
	<p>ČHIBJAKI KULTURA</p>	<p>Haljovipe drabarutno teksti prekal amboldipe pedo pučipe.</p> <p>Plani vaš mothovdipe harne tekstesko (lirikano, epikano, dramatikano) kedimo kotar generalno pučipe.</p> <p>Plani te mothavipasko pedo fundo direktno dikhlaripe.</p> <p>Lekhipaske siklovipe: hramosaripe, diktati thaj korkorutno lekhisaripe.</p> <p>Čhibjake sikljovipe: garavde lavja, rebusja, keripe laforutnako, bufljaripe laforutnako.</p> <p>Leksikano-semantikano keripe: džipheridpe laforutnako, mothovdipe dživutrenko thaj šejengo.</p> <p>Scenako sikavipe dramatikano teksti.</p>		

Klidutne svatja: grafeme, lilavnipe, čhib, čhibjake kultura, specifikane avazja

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Садржај у овим разредима остварује се на основу сликовнице и ромске писменице које ће омогућити паралелно учење ромског и српског латиничног писма.

Циљ програма рада је неговање матерњег језика и оспособљавање ученика да пишу, читају и правилно говоре матерњи језик. Поред тога, циљ је да се ученици упознају са основним правилима свог матерњег језика, да их науче и усвоје. Истовремено треба да обогаћују свој речник, развијају осећај према лепом и да се упознају са културом и историјом Рома. Управо због тога, циљ неговања матерњег језика јесте оспособљавање ученика, којима је матерњи језик ромски, а похадјају школу на српском језику, да своја знања, мисли и осећања изражавају (усмено и писмено) на ромском језику.

Програм рада на неговању матерњег језика у неким сегментима прати програм рада и српског језика (граматика, књижевност, теорија). Све садржаје учити компаративно на оба језика.

Припремни период

Припремни период реализује се на исти начин као и за учење српског језика у редовној настави.

Обухвата говорне вежбе и провере говорних способности. У овом периоду са првим разредом треба радити само са сликовницама, а када се започне са учењем графиције (латиничног писма) у предмету српски језик почети са учењем ромског писма. Слова учити по истој методици као и у редовној настави. Указати на значај ромског језика (функција развијања свести о националној и мултиетничкој припадности ромске заједнице).

Елементи културе Рома Упознавање елемената културе, историје и традиције Рома, у нижим разредима углавном се остварује упознавањем и приближавањем дела традиционалне књижевности. Ученици уче напамет песме, питалице, бројалице, пословице. Играју и певају. Развијање способности говорног изражавања

Способност говора код ученика треба доследно развијати од првог до осмог разреда. У првом разреду ученици говоре о доживљајима, причају краће приче, догађаје, разговарају о предметима, сликама.

Ове вежбе говора примењивати и у другом разреду. Већ од првог разреда треба посветити посебну пажњу прикладном изговору гласова, интонацији и обогаћивању фонда речи. У оквиру тематских јединица наведених у наставном плану обратити пажњу на састављање реченица и правилан изговор гласова и речи. На постављена питања ученици треба да одговарају целим реченицама. Треба са ученицима увежбавати лепо казивање и драматизацију текстова.

Активност наставника

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,

Активност ученика

Посматрање, описивање, бележење, праћење, сакупљање, исреживање, експериментисање, стварање, играње.

ВАВННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	НАСТАВНА ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
	Становање у далекој прошлости	6	1	7
	„Има једна кућица драга срцу мом”	13	1	14
	У кући и око ње	6	1	7
	Типови кућа у Србији	4	1	5
	Насеља	2	1	3
	УКУПНО	31	5	36

ДОПУНСКА НАСТАВА

Математика		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	Геометрија – предмети у простору и односи међу њима	2
2.	Геометрија – линија и област	3
3.	Геометрија – класификација предмета према својствима	1
4.	Природни бројеви до 100	11
5.	Мерење и мере	1
Укупно		18

Српски језик		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	Почетно читање и писање	9
2.	Књижевност	5
3.	Језик	1
4.	Језичка култура	3
Укупно		18

ТЕЋИ РАЗРЕД

ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023.год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Разредна настава

Место	Број ученика	Број одељења
	III разред	
Врањска Бања	33	2
1. одељење	16	
2. одељење	17	
Издвојена одељења		
Топлац	4	
Кумарево	3	
Бујковац		
Изумно	2	1
Првонек		
Стари Глог		
Укупно у ИО	9	1
Укупно за школу	42	3

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. У трећем разреду је 19 ученика – путника.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У трећи разред уписано је 3 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА РЕДОВНА НАСТАВА

III РАЗРЕД												
БРОЈ ОДЕЉЕЊА											3	
БРОЈ НЕДЕЉА											36	
ПРЕДМЕТ	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ									ИЗБОРНА НАСТАВА		УКУПН О ЧАСОВ А
	Српски језик	Енглески језик	Математика	Природа и друштво	Ликовна култура	Музичка Култура	Физичко васпи тање	Дигитални свет	Грађанско васпитање / Верска настава	**Ромски језик са елементима националне културе		
ФОНД ЧАСОВА	Н	5	2	5	2	2	1	3	1	1	1	22-23
	Г	180	72	180	72	72	36	108	36	36	36	828
	С	720	288	720	288	288	144	432	108	144/36	36	

НАПОМЕНЕ:

- При опредељивању за изборни предмет родитељи могу да бирају :
  1. изборни предмет: Грађанско васпитање или Верска настава,
  2. ** Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези. Формирана је једна група за ученике 3. и 4. разреда.
- Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, односно оперативни планови рада наставника саставни су део Школског програма и чине његов прилог – анекс.

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	III	
	Недељно	Годишње
Редовна настава	22-23	828
Додатна настава	1	36
Допунска настава	1	36
Остали облици образовно-васпитног рада		
Час одељењског старешине	1	36
Ваннаставне активности	1	36
Екскурзија	1 дан годишње	

Остваривање наставе у 3. разреду врши се по:

Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања:
5/2019-6, 1/2020-1, 6/2020-1

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

3.разред

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	180

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – чита са разумевањем различите текстове; – опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; – изнесе своје мишљење о тексту; – разликује књижевне врсте:	КЊИЖЕВНО СТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Лирска поезија 1. Душан Костић: <i>Септембар</i> 2. Григор Витез: <i>Какве је боје поток /</i> Десанка Максимовић: <i>Вожња</i> 3. Душан Васиљев: <i>Зима</i> 4. Мирослав Антић: <i>Шта је највеће /</i> Ф. Г. Лорка: <i>Луцкаста песма</i> 5. Драган Лукић: <i>Свакога дана /</i> <i>Шта је отац</i> 6. Бранислав Црнчевић: <i>Љутито мече /</i>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и</i>

<p>лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); – разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; – разуме идеје књижевног дела; – уочи основне одлике народне бајке; – разликује народну од ауторске бајке; – представи главне особине јунака; – уочи основне одлике народне епске песме; 		<p>Љубивоје Ршумовић: <i>Аждаја своје чеду тепа</i></p> <p>7. Милован Данојлић: <i>Љубавна песма</i></p> <p>8. Љубивоје Ршумовић: <i>Домовина себрани лепотом</i></p> <p>9. Химна Светоме Сави</p> <p>10. Бранко Стевановић: <i>Занимање Марка Краљевића</i></p> <p>Епска поезија</p> <p>11. Народне песме: <i>Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића</i></p> <p>Проза</p> <p>1. Ла Фонтен: <i>Цврчак и мрав / Езоп: Корњача и зец</i></p> <p>2. Народна приповетка: <i>Свети Сава и сељак без среће</i></p> <p>3. Народна бајка: <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i></p> <p>4. Народна приповетка: <i>Свијету се не може угодити</i></p> <p>5. Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i></p> <p>6. Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i></p> <p>7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јагње</i> (одломак)</p> <p>8. Бранко В. Радичевић: <i>Прича о дечаку и Месецу</i></p> <p>9. Ијан Макјуен: <i>Реч-две о Питеру</i> (одломак)</p> <p>10. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)</p> <p>11. Народна бајка: <i>Баи-Челик</i> (читање у наставцима)</p> <p>12. Јасминка Петровић: <i>Од</i></p>	<p><i>васпитању.</i></p> <p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и</p>
--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> – уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; – разликује опис од приповедања у књижевном делу; – покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; – уочи хумор у књижевном делу; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; – одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; – примењује основна правописна правила; – јасно и разговетно 		<p><i>читања се расте</i> (читање у наставцима)</p> <p>Драмски текстови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i> 2. Александар Поповић: <i>Лед се топи</i> 3. Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i> 4. Лаза Лазић: <i>Суђење</i> <p>Популарни и информативни текстови</p> <p>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др.</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранко Ћопић: <i>Доживљаји Мачка Тоше</i> 2. Избор из поезије Душана Радовића (<i>Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец</i> и друге песме) 3. Браћа Грим: <i>Бајке</i> (по избору) <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – лирска песма, – химна, – епска песма, – народна бајка, – роман, 	<p>учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
---	--	--	--

<p>изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и</p>		<p>– поређење, – персонификација (на нивоу препознавања), – опис, – дијалог, – приповедање, – епски јунак, – драмска радња</p>		
<p>логички акценат, паузе, брзину и темпо; – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; – разликује формални од</p>	<p>ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија</p>	<p>Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: <i>-ов, -ев,</i> <i>-ин; -ски, -чки, -шки</i>). Речца <i>не</i> уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник <i>ј</i> (између самогласника <i>и-о</i> и <i>о-и</i>). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	

<p>неформалног говора (комуникације);</p> <p>– учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови.</p> <p>Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано).</p> <p>Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.</p> <p>Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.).</p> <p>Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире).</p> <p>Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат.</p> <p>Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.</p>		
---	-------------------------------	---	--	--

		<p>Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).</p> <p>Говорне вежбе: рецитованье, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл.</p>		
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Српског језика заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области.

Код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другог и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа.

Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева – градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења нових термина. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду.

Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице.	
Методе рада Облици рада	▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	▪Игре речима и сликама ▪Игре асоцијације ▪Говорне игре ▪Посматрање богаћење речника ▪Препричавање ▪Описивање ▪Осмишљавање приче ▪Рецитовање и читање ▪Драмске игре ▪Прављење речника

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

Назив предмета	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
<ul style="list-style-type: none"> – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; – представи себе и другог; – разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; – разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – саопшти једноставна упутства и налоге; – разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега; – упути позив на заједничку активност; – разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упути кратке и једноставне молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме једноставно исказане 	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.
	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА	Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање једноставних упутстава (комуникација у учioniци – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање / одбијање позива на заједничку активност коришћењем најједноставнијих израза.

<p>честитке и одговори на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> – упуту једноставне честитке; – разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најубичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагује на њих; 		
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p>Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем најједноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.</p>
	<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>Слушање једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.</p>
	<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>Слушање једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Слушање једноставних исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p>Слушање текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем најједноставнијих језичких средстава.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p>Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање</p>

<ul style="list-style-type: none"> – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање; – разуме једноставне исказе за изражавање допадања / недопадања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање / недопадање једноставним језичким средствима; – разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности користећи једноставна језичка средства; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине. 		информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА / НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА / НЕПОСЕДОВАЊА	Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА / НЕДОПАДАЊА	Слушање текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/ недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/ неслагања, допадања/ недопадања коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	Слушање једноставних исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ	Слушање једноставних исказа који говоре о броју и количини нечега; саопштавање броја и количине, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.

Кључни појмови садржаја: комуникативни приступ, функционална употреба језика, интеркултурност.

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ	<i>Hi/Hello, how are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great. Good morning/afternoon/evening/night. Goodbye./Bye. See you later/tomorrow/on Monday.</i>

	<p><i>Have a nice day /weekend/holiday! Thanks, same to you!</i> Личне заменице – <i>I, you ...</i> Глагол <i>to be – the Present Simple Tense</i> Императив (Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>
<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p><i>Hi, I'm Andrija. Hello, I'm Alex. How old are you? I'm (nine). I'm in Year 3. Where are you from? I'm from Serbia. How do you spell your name? It's A-N-D-R-I-J-A. Have you got any brothers or sisters? Yes, I have/I've got one sister. No, I'm an only child. How many aunts/uncles have you got? This is my cousin/sister Vanja. Nice to meet you. Nice to meet you, too. What's your/his/her/their address? It's 12, Zvezdarskih jelki Street, Belgrade. What's your/his/her/their phone number? It's oh/zero-six-four-double five/five-five... I'm 10 today. How old is your mum/dad? She/He's 32. Where are your parents today? Are they at work? No, they're at home. Are your friends at school now? Yes, they are. This is my friend Ana. She's/She is in my class. That's Tea's dog. Its name is Spot. This is our teacher, Mr/Miss/Mrs Jones. That is Mr Turner. He's/He is a policeman. Who are those children? They're our neighbours. What are their names? Pavle and Milica. Who's the boy in the picture? It's my Brazilian pen pal, Bruno. Tell me about your family/country. Write soon!</i> Личне заменице – <i>I, you ...</i> Присвојни придеви – <i>my, your ...</i> Показне заменице – <i>this/that, these/those</i> <i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања Питања са <i>Who/What/Where/How (old/many)</i> Предлози за изражавање места – <i>from, in ...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом Императив Основни бројеви (0-100) Алфабет (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; конвенције у писању личних заменица; конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса; употреба титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); разлике између српске азбуке и енглеског алфавета; конвенције у писању разгледница и писама.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ</p>	<p><i>Listen, point and repeat. Listen again. Match the words with the things/people in the picture. Order the lines. Ask and answer questions about the photo on page 38. Spell your name. Ask your friend to spell his/her name. Write/Circle the letters/numbers. Write/Say true or false. Complete the</i></p>

УПУТСТАВА И НАЛОГА	<p><i>sentences/dialogue. Complete the table with ticks and crosses. Read the story. Read and check. Think of a place/person. Come and help! Wait and see! Watch out! Hurry up! Close/Open the door/a window, please! Smile! It's my/your/Oliver's turn!</i></p> <p>Императив Присвојни придеви – <i>my, your...</i> Алфабет Бројеви 0-100 (Интер)културни садржаји: Поштовање основних норми учтивости.</p>
ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	<p><i>Can we meet on Saturday and play football? I'm sorry, I've got a music class on Saturday, but we can meet on Sunday. Really? Sunday is ok for me too! Great! See you at the park! It's hot today. Let's go to the beach! Sorry, but I can't swim! I'm very tired. Let's go home! Come and meet my friends! Listen to the music!</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање предлога и способности Императив (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>
ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	<p><i>Can you spell that again, please?/ Can you write it on the board, please? Can /May I read the story? Of course you can. Can/May I sit here, please? No, it's Nina's seat. Can/May I borrow your dictionary? Yes, here you are. Thank you/Thanks. You're welcome. Thanks for your help.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i> Саксонски генитив са именицама у једнини (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.</p>
ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	<p><i>Welcome to my birthday party! Happy birthday to you! Thanks! How many candles are there on your birthday cake? Happy New Year!/Merry Christmas!/Happy Valentine's Day!/Happy Easter! Thanks, same to you! Let's have a party. Let's celebrate! What do you do on New Year's Day? We open our presents and watch films about Santa Claus and his reindeer. At Easter we decorate Easter eggs. Children dress up for Halloween. Look at the fireworks!</i></p> <p>Императив <i>The Present Simple Tense</i> за описивање уобичајених радњи (само као опција, рецептивно) Питања са <i>What/How many</i> (Интер)културни садржаји:</p>

	<p>Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p><i>Who's this? It's Johnny Depp, my favourite actor. He's American. That's a photo of my family. Look, they're all smiling. How many teeth has your baby brother got? What colour are his eyes? I've/I have got two hands. She's/She has got black hair. He's/He has got big ears. She's/She is tall and slim. My dad's new car is fast and cool. What are these? They're my new felt tip pens. Belgrade is the capital of Serbia. Our city is old, but very nice. There are a lot of beautiful mountains and lakes in my country. What's the capital of England? London buses are red, but its taxis are black. Where are you in this photo? I'm in Sydney, it's a big city in Australia. There are a lot of strange animals and funny birds.</i></p> <p>Глаголи <i>have got, to be</i> за давање описа Показне заменице – <i>this/that, these/those</i> Егзистенцијално <i>There is/are...</i> Питања са <i>Who/What/Where/How many...</i> Правилна множина именица: <i>pen – pens, bus – buses, city – cities...</i> Неправилна множина основних именица: <i>tooth – teeth...</i> Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом. (Интер)културни садржаји: Познате личности из области спорта, глуме, музике...; престонице земаља енглеског говорног подручја; препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>She's tired/bored. She wants to go home. Is he hungry/thirsty? Does he want a sandwich/a glass of orange juice? They're not cold, they're hot! Are you OK? Is he happy? No, he's sad. His dog is lost.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i> (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>They're at the cinema/museum. Where's your brother? He's in bed. Where's my English dictionary? It's here on my desk. Where are my trainers? They are over there, under the bed. Where's the Statue of Liberty? It's in New York. The London Eye is next to the River Thames.</i></p> <p>Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>here, there, in, on, at, next to, under...</i> Питања са <i>Where</i> Употреба и изостављање одређеног члана у изразима <i>at the park/beach/cinema/museum, at home/school/work, in bed...</i> (Интер)културни садржаји: препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p><i>What time is it? It's twelve (o'clock). It's a quarter to/past twelve. It's half past twelve. What day is it today? It's Wednesday. It's a nice, sunny day. Is it snowy? No, but it's rainy and windy today. I've got a basketball game at a quarter to four/on Saturday.</i></p>

	<p>Питања са <i>What/When</i> Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past...</i> (Интер)културни садржаји: радна недеља и викенд.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>It's Alex's guitar. Is that Anna's bag? These are not their jackets. Sophie's mum and dad have got/have a big house. My friend hasn't got/doesn't have any brothers or sisters. Have you got/Do you have a bike?</i> Присвојни придеви <i>my, your...</i> Показне заменице – <i>this/that, these/those</i> <i>Have got/Have</i> за изражавање припадања/поседовања Саксонски генитив са именицама у једнини (Интер)културни садржаји: породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА / НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>Does he like music? Yes, he loves it./No, he doesn't. Who's your favourite tennis player? What's your favourite hobby? It's an amazing poster! Those computer games are fantastic!</i> <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love</i> Питања са <i>Who/What</i> (Интер)културни садржаји: интересовања, хобији</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>My brother can play football, but he can't act. How many languages can your dad speak? Can you play the guitar? I can't ride a bike.</i> <i>We are late for our school bus.</i> <i>Look! She's/She is wearing a dress. Is he wearing jeans? Yes, he is. No, he isn't. What are you doing?</i> <i>I'm/I am eating a biscuit. What are they doing? They are not/aren't playing, they're watching TV.</i> Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних радњи Питања са <i>What/Where/When/How many...</i> (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ</p>	<p><i>How many children are there in your class? There are 11 boys and 14 girls.</i> <i>How many classes have we got today? We've got four classes.</i> <i>Her granny is 65.</i> Правилна множина именица: <i>boy-boys, girl-girls, class-classes...</i> Неправилна множина основних именица: <i>child-children...</i> Питања са <i>How much/many</i> Основни бројеви 0-100 (Интер)културни садржаји: Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.</p>

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ постепено води наставника од исхода и комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и **примењују следећи ставови:**

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива на социјалној интеракцији у учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.);
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

<p>Методе рада Облици рада</p>	<p>▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима</p>
<p>Активност наставника</p>	<p>Активност ученика</p>
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<p>▪Игре речима и сликама▪Игре асоцијације ▪Говорне игра▪Посматрање богаћење речника ▪Препричавање ▪Описивање▪Осмишљавање приче▪Рецитовање и читање▪Драмске игре ▪Прављење речника</p>

Назив предмета	МАТЕМАТИКА
Циљ	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	180

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност 	БРОЈЕВИ	<p>Бројеви прве хиљаде.</p> <p>Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак).</p> <p>Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).</p> <p>Зависност резултата од промене компонената.</p> <p>Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$.</p> <p>Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$.</p> <p>Римске цифре D, M.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција 	Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) наставник сагледава постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за

<p>бројевног израза са највише три рачунске операције;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; 		<p>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$).</p> <p>Упоредивање разломака са једнаким именицима.</p> <p>Децимални запис броја са једном децималом.</p>		<p>процену напредовања и давање повратне информације, а ученици се оспособљавају и охрабрују да процењују сопствени напредак у учењу.</p>
<p>– реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину;</p> <p>– уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$);</p> <p>– упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким именицима;</p> <p>– резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом;</p> <p>– уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа;</p> <p>– чита и користи податке</p>	<p>ГЕОМЕТРИЈА</p>	<p>Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу).</p> <p>Угао, врсте углова.</p> <p>Троугао, врсте троуглова.</p> <p>Кружница и круг.</p> <p>Правоугаоник и квадрат.</p> <p>Обим троугла, квадрата и правоугаоника.</p> <p>Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира.</p> <p>Конструкције троугла и кружнице.</p> <p>Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција 	

<p>представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);</p> <ul style="list-style-type: none"> – црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; – користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; – чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); – измери површину 	<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција 	
--	---------------------------------	---	---	--

<p>геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом);</p> <p>– примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.</p>				
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Бројеви

У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1000. Исходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као збирови вишеструких декадних јединица ($234 = 200 + 30 + 4$). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења.

Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10.

Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција.

Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици у рачунању. Зависност резултата од промене компоненти операција, као важна особина, обрађује се кроз примере у циљу стицања функционалних знања. Симболички запис аритметичких правила се не ради у трећем разреду.

Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењују вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна

у продавници, процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција.

Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом.

Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева записаних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година.

Геометрија

У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резонувања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ уведене појмове.

Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.

У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства.

Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност.

Мерење и мере

У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да процењују и мере различите предмете из окружења.

Методе рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	Посматрање Уочавање Именовање Цртање Мерење Класификовање Упоредивање Процењивање Уопштавање

Кључни појмови садржаја: бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности.

Назив предмета	ПРИРОДА И ДРУШТВО
Циљ	Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; 	МОЈ КРАЈ	Природа, човек, друштво	Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа

<ul style="list-style-type: none"> – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; – разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – примени поступке 			<p>на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну возњу ролера, тротинета и бицикла. Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи.</p> <p>Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха).</p> <p>Мерење температуре воде, ваздуха и тела.</p> <p>Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; • Водене животне заједнице: баре, језера и реке. <p>Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница.</p> <p>Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима.</p> <p>Начини преношења и мере заштите од заразних болести</p>		<p>тако да је повратна информација прилагођена, довољно јасна и информативна како би била подстицајна повратна информација. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	--	--	--	--

<p>(мере) заштите од заразних болести;</p> <ul style="list-style-type: none"> – се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе 			<p>(грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).</p>		
	Оријентација у простору и времену	<p>Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије“ перспективе. План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци). Мој крај на географској карти Републике Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век).</p>	<p>комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција</p>		
	Прошлост	<p>Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана,</p>			

<p>светлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; – разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким 			дечије игре.		
	Кретање	Кретање тела по путањи (правилинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.			
	Материјали	Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). Вода и друге течности као	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском		

<p>активностима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом. 			<p>растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања.</p> <p>Топлотна проводљивост материјала.</p> <p>Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца).</p> <p>Значај рециклаже.</p> <p>Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала.</p> <p>Рационална потрошња.</p> <p>Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.</p>	<p>друштву,</p> <p>естетичка компетенција</p>	
---	--	--	--	---	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Код свих ученика треба развијати осећај богатства у различитостима међу припадницима различитих националности указивањем на постојање људи који славе другачије празнике, имају различите обичаје, културу становања, исхрану, облачење и сл.

Уважавање окружења у којем ученици живе директно је у вези са уважавањем искустава и знања ученика. Ученици у процес наставе и учења улазе са идејама и представама о свету, себи и свему другом што их окружује. Изградили су их личним ангажовањем у свакодневним активностима, како у школи, тако и ван школе у другим образовним, културним и свакодневним животним активностима – учењем, читањем, писањем, играњем, слушањем, посматрањем, размишљањем, разговарањем, итд. Зато је веома важно да полазне тачке у развоју научних идеја о природним и друштвеним појавама и процесима буду управо идеје и искуства са којима ученици долазе у школу и улазе у процес учења. Кроз разноврсне активности којима се уважава средина у којој ученици живе и њихово свакодневно искуство из конкретне средине, ученицима се омогућава да доживе и разумеју разноликост и међусобну повезаност свих чинилаца који делују у њиховом природном и друштвеном окружењу. Истовремено се подстиче њихова радозналост за откривање појава и процеса у природној и друштвеној заједници.

Основна интенција наставе Природа и друштво усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.

Предметни исходи Природе и друштва показују шта су ученици оспособљени да учине, предузму, изведу и обаве на крају разреда захваљујући знањима, ставовима и вештинама које су развили учењем овог предмета. Исходи се остварују у спрези садржаја, метода наставе и учења и активности ученика некад унутар једне теме, а најчешће кроз више тема. Зато границе међу темама проучавања треба схватити условно и флексибилно. Неки исходи су по својој природи међупредметни и оствариваће се кроз активности у оквиру више наставних предмета

Методе рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућава примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада ученика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ посматра, описује, процењује, групише, прати, бележи, експериментира, истражује, сакупља, игра, активности у оквиру мини-пројекта.

Кључни појмови садржаја: крај, човек, животне заједнице, оријентација у времену и простору, прошлост краја, кретање, материјали.

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; 	МАТЕРИЈАЛИ	<p>Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре.</p> <p>Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија,</p>	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учење у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву	На почетку сваког задатка/активности наставник кратко информише ученике шта ће учити и зашто то уче. То је нарочито важно зато што се учење одвија кроз игролике, забавне задатке и активности, па се може десити да ученици не обрате пажњу на процес учења и стварања. По завршетку рада

<ul style="list-style-type: none"> – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. 		<p>дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.</p>		<p>излажу се сви радови како би ученици могли да пореде решења и уче једни од других. Самопроцена радова је вербална или писана. Наставник тражи од ученика да усмено опишу свој рад.</p>
	<p>СПОРАЗУМЕВА ЊЕ</p>	<p>Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације.</p> <p>Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет.</p> <p>Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...</p>	<p>сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учење у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	
	<p>КОМПОЗИЦИЈА</p>	<p>Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа.</p>	<p>сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка,</p>	

	Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.	решавање проблема, рад са подацима и информацијама,	
ПРОСТОР	Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама... Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.	одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Ученици се развијају и уче кроз разноврсне активности и задатке који подстичу радозналост и задовољство у истраживању, експериментисању, размишљању, повезивању, изражавању, стварању, дружењу и сарадњи. Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор – облик, линија; у другом разреду четири: простор – облик, линија, боја; у трећем пет: простор – облик, линија, боја, текстура и од четвртог шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено да истражују и откривају те везе.

Методе рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
------------------------------------	--

Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Умерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	<ul style="list-style-type: none"> ▪ посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање.

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура.

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	36

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље. Дигитализација.</p>	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву,	Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и

<p>изражајним могућностима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од <i>ха</i> до <i>це</i>².</p> <p>Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од <i>це</i>¹ до <i>ге</i>¹).</p>	<p>сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>подршке.</p>
--	-----------------------------------	--	--	-----------------

<ul style="list-style-type: none"> ; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; 		<p>Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> – изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама. 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).</p>	<p>сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	
<p>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p>				
<p>Програм наставе и учења усмерен је на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање</p>				

ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени музички садржаји (песме, музичке игре, ритмички и мелодијски аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би достигао програмске исходе, наставник реализује наставу користећи слушање, глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Наставни програм омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школска установа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

<p>Методе рада Облици рада</p>	<p>▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима</p>
<p>Активност наставника</p>	<p>Активност ученика</p>
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<p>▪ слушање, понављање, вежбање, певање, стварање звука, ритмичко праћење песме.</p>

Кључни појмови садржаја: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, нотно писмо.

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	108

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; - правилно држи тело; 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ 	<p>Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене</p>
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика		

<ul style="list-style-type: none"> - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - правилно изводи и контролише покрете у различитим 		Спортска гимнастика	<p>Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.</p>		<p>посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.</p>
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	<p>Између четири ватре Мини-рукомет. Футсал – „мали фудбал“.</p>		
		Плес и ритмика	<p>Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Народно коло „Савила се бела лоза винова“. Народно коло из краја у којем се школа налази.</p>		
		Пливање	<p>Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања.</p>		
		Полигони	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p>		
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	<p>Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање</p>		

<p>кретањима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - прати промене у тежини и висини код себе и других; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета у вежбању; - се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању. 			<p>материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности.</p>		
		<p>Здравствено васпитање</p>	<p>Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.</p>	<p>- БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ</p>	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине, и

- физичке и здравствене културе.

Већина исхода у програму је развојног карактера и протежу се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања, узимајући у обзир узраст ученика и сензитивне периоде развоја физичких способности.

Програм трећег разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.

У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре.

Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања.

Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе.

Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању на наставним и ваннаставним активностима.

Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.

Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.

У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре.

Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања.

Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе.

Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању на наставним и ваннаставним активностима.

Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.

Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.

Методе рада Облици рада	▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	▪ трчање, скакање, ходање, бацање и хватање лопте, пењање, вежбање, плесање, игра.

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

Назив предмета	ДИГИТАЛНИ СВЕТ			
Циљ	Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.			
Разред	Трећи			
Годишњи фонд часова	36 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селекује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне 	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	<p>Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре (функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock, Delete, Backspace тастера).</p> <p>Селектовање и основно едитовање текста (брисање, додавање).</p> <p>Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање.</p> <p>Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање.</p> <p>Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност о томе како су резултати претраге одабрани и ранжирани; критички однос према резултатима претраге).</p> <p>Етичко коришћење туђих дигиталних материјала.</p> <p>Коришћење технологије ван школе- примери дигитализације у свакодневном</p>	<p>комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно. Оцењивање усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Способности ученика – на</p>

<p>садржаје;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно; – објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; 		<p>животу у чијој је основи вештачка интелигенција.</p>		<p>ономе што може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
---	--	---	--	--

<p>– означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава;</p> <p>– решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус);</p>	<p>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</p>	<p>Дигитални углед.</p> <p>Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника.</p> <p>Дигитално насиље.</p> <p>Примерена комуникација у дигиталном окружењу.</p> <p>Израда личног плана коришћења дигиталних уређаја.</p>		
<p>– утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање;</p> <p>– уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање;</p> <p>– решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање;</p> <p>– наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно);</p> <p>– наведе аритметичке операторе (+, -, * и /) и у конкретном примеру предвиди</p>	<p>АЛГОРИТАМСК И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</p>	<p>Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема.</p> <p>Оператори поређења и аритметички оператори.</p> <p>Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен.</p> <p>Уочавање и исправљање грешака у програму.</p>		

результат њиховог извршавања; – примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; – објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима.				
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА				
Методе рада Облици рада	▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима			
Активност наставника	Активност ученика			
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	▪Игре речима и сликама ▪Говорне игра ▪Посматрање ▪Препричавање Описивање▪Осмишљавање приче			

Кључни појмови садржаја: уређивање текста, обрада слике, претраживање интернета, дигитални материјали, понашање у дигиталном окружењу, алгоритам, програмирање у визуелном програмском језику.

2. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив програма	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.
Разред	трећи
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима 	<p>ЉУДСКА ПРАВА</p> <p>Сви различити, а сви равноправни</p>	<p>Различитост Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице. Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници.</p> <p>Равноправност мушкараца и жена Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности.</p> <p>Осетљиве друштвене групе</p>	<p>комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини.</p>	<p>Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у остваривању исхода из овог програма већ и у развоју неколико међупредметних компетенција.</p>

<p>је потребна помоћ и подршка;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру; – укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; – наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце; – наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; – наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; – опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; – пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; 		<p>Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права.</p> <p>Стереотипи и предрасуде Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију.</p> <p>Дискриминација Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових права и достојанства. Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.</p>		
	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p> <p>Ја и други у</p>	<p>Локална заједница Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих</p>		

<p>– испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;</p> <p>– заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.</p>	<p>локалној заједници</p>	<p>права.</p> <p>Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, кулурним и уметничким активностима.</p> <p>Комуналне услуге</p> <p>Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаци, димничари.</p> <p>Институције и организације</p> <p>Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације.</p> <p>Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници.</p> <p>Наша локална заједница</p> <p>Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана.</p> <p>Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље).</p> <p>Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у</p>		
---	----------------------------------	--	--	--

		<p>инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз). Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно. Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад.</p>		
	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне помоћи</p>	<p>Солидарност Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажаљења и солидарности. Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца). Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције). Медији као подршка солидарности. Волонтирање Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама.</p>		

		<p>Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост.</p> <p>Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца).</p> <p>Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници.</p>		
	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p> <p>Акција солидарности у локалној заједници</p>	<p>Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници</p> <p>Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ.</p> <p>Одређивање циља акције.</p> <p>Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације.</p> <p>Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл.</p> <p>Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или панона, објављивање прилога у школском листу.</p> <p>Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p>		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

У трећем разреду ученици проширују свој радијус кретања и сваким даном све боље упознају своју локалну заједницу. Знају где је пошта или где су спортски терени, где се иде код лекара или у куповину. Међутим, недовољно познају ко је обезбедио воду, направио пут или организовао превоз људи, одношење ђубрета, сређивање парка или чишћење снега на улицама. У трећем разреду ученици проширују свој радијус кретања и сваким даном све боље упознају своју локалну заједницу. Знају где је пошта или где су спортски терени, где се иде код лекара или у куповину. Међутим, недовољно познају ко је обезбедио воду, направио пут или организовао превоз људи, одношење ђубрета, сређивање парка или чишћење снега на улицама. ученике треба подстицати да мисле и о потребама других, а не само о сопственим, и да јачају свест и осетљивост за специфичне разлике међу људима у заједници по полу, узрасту, здравственом стању, образовању, националности, вери. ученике треба подстицати да мисле и о потребама других, а не само о сопственим, и да јачају свест и осетљивост за специфичне разлике међу људима у заједници по полу, узрасту, здравственом стању, образовању, националности, вери. ученике треба подстицати да мисле и о потребама других, а не само о сопственим, и да јачају свест и осетљивост за специфичне разлике међу људима у заједници по полу, узрасту, здравственом стању, образовању, националности, вери.

Методe рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалoшка ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪Игре речима и сликама ▪Игре асоцијације ▪Говорне игре ▪Посматрање богаћење речника ▪Препричавање ▪Описивање ▪Осмишљавање приче ▪Драмске игре

Кључни појмови садржаја: равноправност, стереотипи и предрасуде, дискриминација, локална заједница, солидарност, волонтирање.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	НАСТАВНА ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
	Камен по камен палата	5	/	5
	У чаршији дућан до дућана	11	1	12
	Одело чини човека	9	/	9
	Откуд мени ова снага	9	1	10
	УКУПНО:	34	2	36

ДОПУНСКА НАСТАВА

Математика		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	Геометријска тела и фигуре	6
2.	Природни бројеви до 1000	24
3.	Мерење и мере	6
Укупно		36

Српски језик		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	ЈЕЗИК	14
2.	КЊИЖЕВНОСТ	12
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	10
Укупно		36

ДОДАТНА НАСТАВА

Математика		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	Геометријска тела и фигуре	6
2.	Природни бројеви до 1000	24
3.	Мерење и мере	6
Укупно		36

Српски језик		
Редни број теме	Назив теме	Број часова
1.	ЈЕЗИК	14
2.	КЊИЖЕВНОСТ	12
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	10
Укупно		36

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023.год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Разредна настава

Место	Број ученика	ИОП	Број одељења
	IV разред		
Врањска Бања	48		2
1. одељење	24		
2. одељење	24	1	
Издвојена одељења			
Топлац	1		1
Кумарево	2		1
Бујковац			
Изумно			
Првонек			
Стари Глог			
Укупно у ИО	3		2
Укупно за школу	51	1	4

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. У четвртом разреду је 27 ученика – путника.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У четврти разред уписано је 3 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА РЕДОВНА НАСТАВА

IV РАЗРЕД											
БРОЈ ОДЕЉЕЊА										4	
БРОЈ НЕДЕЉА										36	
ПРЕДМЕТ	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ							ИЗБОРНА НАСТАВА			УКУПНО ЧАСОВА
	Српски језик	Енглески језик	Математика	Природа и друштво	Ликовна култура	Музичка култура	Физичко и здравствено васпитање	Грађанско васпитање/ Верска настава	**Ромски језик са елементима националне културе		
ФОНД ЧАСОВА	Н	5	2	5	2	2	1	3	1	1	22-23
	Г	180	72	180	72	72	36	108	36	36	828
	С	540	216	540	216	216	108	324	108	36	

НАПОМЕНЕ:

- При одређивању за изборни предмет родитељи могу да бирају :
  1. изборни предмет: Грађанско васпитање или Верска настава,
  2. ** Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези. Формирана је једна група за ученике 3. и 4. разреда.
- Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, односно оперативни планови рада наставника саставни су део Школског програма и чине његов прилог – анекс

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	IV	
	Недељно	Годишње
Редовна настава	21-24	828
Додатна настав	1	36
Допунска настава	1	36
Пројектна настава	1	36
Остали облици образовно-васпитног рада		
Час одељењског старешине	1	36
Ваннаставне активности	1	36
Екскурзија	1 дан годишње	

Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања: 11/2019-1, 6/2020-20, 7/2021-671

Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања: 3/2006-4, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 3/2011-124 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-12, 11/2014-8, 11/2016-322, 11/2016-577, 7/2017-1, 12/2018-27

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

4.разред

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	180 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија <ol style="list-style-type: none"> 1. Шаљива народна песма <i>Женидба вратца Подунавца</i> 2. Војислав Илић: <i>Јесен</i> / Владислав Петковић Дис: <i>Зима</i> 3. Момчило Мошо Одаловић: <i>Молитва за маму</i> 4. Мирослав Антић: <i>Космонаутска песма</i> 5. Бранко Миљковић: <i>Песма о цвету</i> 6. Добрица Ерић: <i>Завичај</i> / Отаџбина је наша очевина / Момчило Мошо Одаловић: <i>Птице косовчице</i> 7. Мирослав Антић: <i>Прва љубав</i> / <i>Најљубавнија песма</i> / Алексије Марјановић: <i>Љубав</i> 8. Бранко Топић: <i>Месец и његова бака</i> / Десанка Максимовић: <i>Пауково дело</i> 9. Бранислав Црнчевић: <i>Кад би мени дали један дан</i> 10. Владимир Андрић: <i>Дај ми крила један круг</i>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i>

<p>песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст;</p> <p>– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;</p> <p>– именује позитивне и негативне особине ликова;</p> <p>– уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам);</p> <p>– тумачи идеје књижевног дела;</p> <p>– препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима;</p>		<p>11. Народна песма <i>Милош у Латинима</i> 12. Народна песма <i>Јетрвица адамско колена</i></p> <p>Проза</p> <p>1. Народна прича о животињама: <i>Међед, свиња и лисица</i> 2. Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i> 3. Народна приповетка: <i>Ветар и сунце</i> 4. Народна бајка: <i>Пепељуга</i> 5. Бранислав Нушић: <i>Прва љубав</i> (одломак из <i>Аутобиографије</i>) 6. Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i> 7. Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i> 8. Светлана Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> 9. Лав Николајевич Толстој: <i>Врабац и ласте / Два мрза</i> 10. Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i> 11. Весна Алексић: <i>Детективско срце</i> 12. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно Паче – читање у наставцима</i></p> <p>Драмски текстови</p> <p>1. Гвидо Тартаља: <i>Подела улога</i> 2. Љиљана Крстић: <i>Кад пролеће дође</i> 3. Дејан Алексић: <i>Слава</i></p> <p>Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу)</p> <ul style="list-style-type: none"> • о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; • о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; • о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету • бонтон. <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <p>1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу</p>	<p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцентат би требало да буде на</p>
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; 		<ol style="list-style-type: none"> 3. Јасминка Петровић: <i>О дугмету и срећи</i> 4. Рене Гијо: <i>Бела Грива</i> 5. Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i> 6. Александар Поповић: <i>Пепељуга</i> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: <i>Песме о мајци</i> 3. Светлана Велмар Јанковић: <i>Књига за Марка / Очаране наочаре</i> 4. Горан Петровић: <i>Разлике</i> 5. Едмондо де Амичис: <i>Срце</i> 6. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> 7. Михаел Енде: <i>Бескрајна прича</i> (одломак) 8. Астрид Линдгрен: <i>Пипи Дуга Чарапа</i> 9. Златко Васић: <i>Чаробно путовање</i> 10. Урош Петровић: <i>Мартинина велика загонетна авантура</i> 11. Гордана Тимотијевић: <i>Сличице / Владимир из чудне приче</i> 12. Угљеша Шајтинац: <i>Чарна и Несвет</i> 13. Момо Капор: <i>Сања</i> 14. Весна Алексић: <i>Брљиво срце</i> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – шаљива народна песма, – прича о животињама, – особине народне епске песме, – приповетка, – роман за децу, – персонификација, – опис природе и ликова, – приповедање у 1. и 3. лицу, 	<p>учениковим способностима</p> <p>– на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и</p>
---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> – изводи драмске текстове; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна 		<p>– сукоб драмских лица.</p>		<p>давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ЈЕЗИК Граматика и правопис</p>	<p>Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именоване врсте непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (subjekat, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам subjekta; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији subjekta; изостављени subjekat. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији subjekta, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу subjekta или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова;</p>		

<p>правописна правила;</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно пише сва три модела управног говора; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; 		<p>имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. <i>Ружно Паче...</i>); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца <i>ли</i>; скраћени упитни облик <i>је ли</i> (<i>је л'</i>) према узрочном везнику <i>јер</i>. Предлог <i>са</i> уз заменице (нпр. <i>са мно</i>, <i>с њом</i> и сл.). Писање вишечланих бројева.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, 	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалогској форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл. Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица <i>Ви</i> из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца <i>ли</i>, предлог <i>са</i>, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених</p>		

<p>приватно писмо;</p> <ul style="list-style-type: none"> – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији– формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. 		<p>израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.</p>		
---	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Српског језика заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области.

Код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер

ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другог и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа.

Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева – градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења нових термина. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду.

Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице.

<p>Методе рада Облици рада</p>	<p>▪Интерактивна ▪Дијалoшка ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима</p>
<p>Активност наставника</p>	<p>Активност ученика</p>
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<p>▪Игре речима и сликама ▪Игре асоцијације ▪Говорне игре ▪Посматрање богаћење речника ▪Пре причавање ▪Описивање ▪Осмишљавање приче ▪Рецитовање и читање ▪Драмске игре ▪Прављење речника</p>

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

Назив предмета	СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
<ul style="list-style-type: none"> – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства; – представи себе и другог; – разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; – поставља једноставнија питања личне природе; – у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета; – разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; – саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење; – разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин; – упути позив на заједничку активност; 	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.
	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање једноставнијих текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање једноставнијих позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем једноставнијих исказа.

<ul style="list-style-type: none"> – разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; – упуту кратке и једноставније молбе; – искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; – упуту једноставније честитке; – разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описебића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; – разуме једноставније исказе којима се изражава припадање / неприпадање, 	<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем једноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.</p>
	<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа којима се честитају празници и други значајни догађаји; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.</p>
	<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>Слушање једноставнијих описа бића, предмета, места и појава; давање кратких описа бића, предмета, места и појава; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета, места и појава.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p>Слушање текстова у којима се на једноставнији начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/</p>	<p>Слушање текстова с једноставнијим исказима за</p>

<p>поседовање / непоседовање и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> – тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање; – разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања / недопадања и реагује на њих; – изражава допадање / недопадање уз најједноставније образложење; – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. 	<p>НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p>изражавање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовањакоришћењем једноставнијих језичких средстава.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/ НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање интересовања, допадања/недопадањакоришћењем једноставнијих језичких средстава.</p>
	<p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p>

Кључни појмови садржаја: комуникативни приступ, функционална употреба језика, интеркултурност.

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
-------------------------------	------------------

<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ</p>	<p><i>Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK.</i> <i>Good morning/afternoon/evening/night.</i> <i>Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year!</i> <i>Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you!</i> <i>Welcome to our school/town/city!</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i> Глагол <i>to be – the Present Simple Tense.</i> Императив. Предлози са прилошким одредбама за време: <i>on, in...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>
<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p><i>Which/What school do you go to? I go to (school's name) Primary School. What's the name of your school?</i> <i>What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class 4₁/4a, and you?</i> <i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade.</i> <i>This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher. Who's your class teacher?</i> <i>Who's the class monitor? Who's absent? Everybody's present.</i> <i>Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island.</i> <i>Where does your friend live? She's Montenegrin. She lives in the mountains. Do you live in a flat or a house?</i> <i>Peter's family are from the USA. His mum works in a restaurant. Where does his dad work?</i> <i>These are my aunt Sladana and her husband Zoran. They've got twin daughters. Those are my uncle Miodrag and his wife Ana. How many children have they got? They've got three sons. What are your cousins' names? How old are they?</i> <i>It's Marija's eleventh birthday today./She's 11 today. When's your birthday? It's in May/on 5th May/May 5th.</i> <i>Who's the winner of the competition?</i> <i>Who's the world skateboarding champion?</i> <i>Who are the characters in the story? Who are they? The boys'/girls'/children's names are...</i></p>

	<p><i>Tell me about your family/friends.</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i> Присвојни придеви: <i>my, your...</i> Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i> <i>Have got</i> за изражавање поседовања. <i>The Present Simple Tense.</i> Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/How (old/many).</i> Правилна множина именица: <i>daughter-daughters, son-sons...</i> Неправилна множина основних именица: <i>child – children...</i> Предлози са прилошким одредбама за место: <i>from, in, on...</i> Предлози са прилошким одредбама за време: <i>in, on...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима. Императив. Основни бројеви 0-100. Редни бројеви 1-30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Устаљена правила учтивости; употреба титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); конвенције у писању/изговору датума; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ, ТРАЖЕЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА</p>	<p><i>Hurry up! We're late for school!</i> <i>Stand up! Sit down! Sit up straight!</i> <i>Take out your books/notebooks! Put them down/away!</i> <i>Get quiet, everyone!</i> <i>Which page? Turn to page 20. / Page 20, everyone!</i> <i>Whose turn is it? It's Stefan and Filip's turn!</i> <i>Listen to the question! Listen and tick or cross. Put up your hand when you finish!</i> <i>Complete the sentence/dialogue/description.</i></p>

	<p><i>Describe your room/house. Make a project about your town.</i></p> <p><i>Let's take some photos of the new lab for our school website. E-mail the photos to the ICT teacher.</i></p> <p><i>Put the forks on the left side and knives and spoons on the right side of the plate. How many forks/knives/spoons? Place the teaspoon on the saucer.</i></p> <p><i>Put the candle inside the pupkin! What's next?</i></p> <p><i>Look at my school report card! It's all 5s/As!</i></p> <p><i>Look at the shooting star! Make a wish!</i></p> <p><i>Don't sit down! Don't talk in class! Don't open the window – it's cold in here! Don't touch that – it's hot! Watch out!</i></p> <p><i>The floor is wet.</i></p> <p><i>Take off your shoes! Put on your trainers! Be quick!</i></p> <p><i>Let's practise! Just a second/moment/minute, please! Ready, steady, go!</i></p> <p><i>Time to eat, everyone! Ask the dinner/cleaning ladies.</i></p> <p><i>Come in! Come back! No way! Go away! Stop it! Leave me alone!</i></p> <p><i>Move over! Make way!</i></p> <p><i>Stop! We can't cross the road here! The traffic light is red!</i></p> <p><i>Say hello/goodbye! Say "Cheese"! Wave goodbye!</i></p> <p><i>Anyone else? Is that all? That's all for today!</i></p> <p>Императив.</p> <p>Питања са <i>What/Which/Whose/How many/much...</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>book-books, notebook-notebooks...</i> Множина именица које се заврша вају на <i>-y, -o, -f/fe: photo-photos, knife-knives...</i></p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом.</p> <p>Бројеви 0-100.</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Поштовање основних правила учтивости.</p>
--	--

<p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p>	<p><i>Look! There's a game on the playing field/in the playground! Come on, let's go and watch! Sorry, I can't, I don't have/haven't got time.</i> <i>Let's play hide and seek! I hate hide and seek, let's go swimming!</i> <i>How about rollerblading/riding bikes? Let's do eeny-meeny-miny-moe to decide! OK then!</i> <i>Are you coming to the swimming pool with us? No, I'm not, I've got a cold.</i> <i>Can you join our team and play with us? Great! I love handball! Welcome to the team! Come with us! / Sorry, I can't play handball. I don't know the rules.</i> <i>Let's buy a present for Luka. What/How about a CD? That's a good/great idea!</i> <i>Let's make/write birthday/Mother's Day/New Year/Christmas cards!</i></p> <p>Императив . Модални глагол <i>can</i> за изражавање предлога и способности. <i>Have got.</i> <i>The Present Simple Tense.</i> <i>The Present Continuous Tense.</i> <i>What/How about.</i> Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са називима игара/хобија/спорта.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p><i>Can/May I have a whiteboard marker/pen, please? Yes, here you are/here it is. Thank you/Thanks. You're welcome.</i> <i>Can I sharpen my pencil? Of course you can.</i> <i>Excuse me, teacher, can you repeat the last sentence, please?</i> <i>Can you spell that for me, please?</i> <i>Can/May I insert the disc?</i> <i>Can/May we sit down here? No, they are Nikola's and Ema's seats.</i> <i>Can I have my ball back? Sorry, it's those boys' ball.</i> <i>Can I touch the animals? No, you can't, it's dangerous.</i> <i>Can you pass the salt, please?</i></p>

	<p><i>Can I have a slice of bread?</i> <i>Thanks a lot. Thank you for your help/everything.</i> <i>I'm sorry I'm late. Can you help me with these boxes, please? Oh sorry, I'm in a hurry. I'm late for my piano class.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе: <i>can/may</i>. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Правила учтивне комуникације.</p>
<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p><i>Best wishes for the New Year. I wish you a merry Christmas and many gifts from Santa Claus. Dear Family, I love you so much and that's why I'm sending this card.</i> <i>Happy Easter to you and your family. Hope you have a wonderful day!</i> <i>Happy Mother's Day! Happy Women's Day! Happy Saint Sava's Day! Happy teachers' Day! Happy April Fools' Day! Happy Halloween! Happy Holiday!</i> <i>We wish you a great school year! We wish you good teachers and new friends!</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>teacher-teachers...</i> Неправилна множина основних именица: <i>woman-women...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.</p>

ОПИСИВАЊЕ БИЋА,
ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА

I'm small but strong! My friends are brave and clever. Maša's polite. She's an intelligent girl. That boy isn't nice. Our teacher is kind but strict.

This homework is easy. Those exercises are hard. Easy peasy! It's a piece of cake!

It's a lie! It's true! That's fair/unfair!

Which is your bag, Sam? The blue bag, Sir/Mr Wilson.

Which girl is Sophie? She's wearing large earrings and sunglasses.

What's the weather like? It's hot and sunny/cold and windy today. It's raining cats and dogs!

On my birthday I usually have a party with my friends from school. How do you celebrate your birthday?

On Women's Day we usually give flowers or small presents to our mums, aunts and grannies.

We celebrate Saint Sava's Day in our school. It's on 27th January. I'm in the school play this year!

April Fools' Day is a special day for jokes and tricks. In fact, it's only half a day because April Fools' Day finishes at midday. No more jokes after lunchtime, please!

Every year at New Year we have a party.

On Easter Sunday we always have a basket of eggs on the table and we eat special food. Do you eat special food on Easter Sunday in your country?

On Halloween children in Britain and America often dress up as witches or ghosts and play 'trick or treat'. Halloween games are fun. What a great pumpkin lantern!

Weekdays aren't fun!

My home is a typical Serbian house. There's a living room, a kitchen, two bedrooms, a bathroom, an attic, and a small garden in front of the house. It's got lots of windows, so it's very light! The attic is spooky. There aren't any windows, so it's very dark. What's your home like?

James Bond is a famous British spy. He's clever and good-looking. Prince Marko is a Serbian national hero. There are a lot of poems about him.

The colours of the Serbian flag are red, blue and white. What are the colours of your country's flag? How many stars are there on the American flag? There are 50 stars.

London stands/lies on the Thames River. Belgrade stands/lies on the Sava and the Danube Rivers.

Tell me about your town/country.

Глаголи *have got, to be* за давање описа.

Показне заменице: *this/that, these/those*.

Егзистенцијално *There is/are*.

	<p>Питања са <i>Who/What/Which/Where/How many...</i> Правилна множина именица и неправилна множина основних именица. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са основним географским појмовима, са редним бројевима и са називима празника. Редни бројеви 1-30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Познате личности из областиспорта, глуме, музике, књижевности, националне историје; престонице и препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>What's the matter? Are you OK/alright? Is everything OK/alright...? I'm feeling/I feel bad. Here, have a glass of water/an orange!</i> <i>I'm feeling/I feel crazy. Don't be silly!</i> <i>I'm angry with you. I'm sorry about that!</i> <i>I'm so happy/glad for you!Bravo! Well done!Thanks.</i> <i>Oh, I love you so much!</i> <i>I'm sorry for your loss. Do you need a hug?</i> <i>Nina's unhappy. She misses her cat. I'm sorry for her cat.</i> <i>We're worried. We're having an English test today.Good luck!</i> <i>Aleksa's upset. He doesn't know the answer. Bad luck! Don't worry!</i> <i>We are always excited on holidays.</i> <i>I don't care! It doesn't matter!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense.</i> <i>The Present Continuous Tense.</i> Императив.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>Our school is opposite the park.</i> <i>Where's your classroom? It's on the ground/first/second floor. It's between the language lab and the music room.</i></p>

	<p><i>The school canteen is downstairs, next to the gym. It's the third door on the left/right. The library is upstairs. There's a garden in front of/behind my house. Where are my new CDs? They are on the bookshelves/on the top/bottom shelf. The cat's hiding under the bed. Where's Zoja? She's at Una and Tea's house. Excuse me, I'm looking for the cinema. / Where's the cinema? Go straight on/past the shops. Turn left/right at the cafe. It's on the left/right. Where are the famous monuments in your city/town? Madame Tussauds is a famous wax museum in London. Where are the famous museums in your country?</i></p> <p>Предлози, прилози и прилошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: <i>in, on, at, next to, under, in front of, behind, between, opposite, here, there, downstairs, upstairs, (on the) left/right, straight on/past...</i></p> <p>Питања са <i>Where</i>.</p> <p>Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима.</p> <p>Редни бројеви 1-30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p><i>What's the date today? It's 3rd March. When's your School Day? It's on 15th November. What time is it now? It's 10.05. It's time for my Maths class. When does the fifth class start/finish? It starts/finishes at half past 12. What time does the ice rink open? What time does it close? On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and finishes at half past 1. There is a break between 9.30 and 10. What time does your school start/finish? What time do you have breaks? In the afternoon I go to my volleyball practice. I train for an hour. I meet my friends at the weekend. We go on holiday in summer. There are two terms in the school year in my country. The first term starts in September and finishes in January. The</i></p>

	<p><i>second term starts in February and finishes in June.</i> <i>When does spring/summer/autumn/winter start? It's usually warm and rainy in spring. Winters in Canada are very cold and snowy.</i> <i>On 31st October people around the world celebrate Halloween. When are your favourite celebrations/festivals?</i> <i>In Australia Easter isn't in spring – it's in autumn!</i></p> <p>Питања са <i>What/When/What time.</i> Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past, between...</i> Употреба/изостављање чланова у изразима <i>in the. morning/afternoon/evening, at the weekend/at weekends, have breakfast/lunch/dinner, by bus/car/bike, go on holiday</i> и сл., као и са редним бројевима, месецима, годишњим добима и називима празника. Редни бројеви 1-30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању/изговору датума; конвенције у саопштавању времена; радна недеља и викенд.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>I haven't got/don't have my homework today.</i> <i>Has anyone got/Does anyone have wet wipes? Who's got a paper tissue?</i> <i>What have you got for lunch?</i> <i>Whose are these jackets? They are Adrijan's and Petar's/my friends' jackets.</i></p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i> Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i> <i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања. <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/have.</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>

<p style="text-align: center;">ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/ НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. Why do you like it? It's fun and interesting.</i></p> <p><i>Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity? My brother's crazy about water sports! He thinks/says they're cool. What about you? Do you like dancing? Yes, I love it. / No, I hate it. What do you like doing at the weekend?</i></p> <p><i>How do you like the new game? It's boring/fantastic.</i></p> <p><i>I love doughnuts. They are yummy! This pizza's delicious/disgusting. Chips are my favourite food!</i></p> <p><i>I don't like Halloween. Tricks are scary. I love national celebrations. They are fun!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i>.</p> <p>Питања са <i>Who/What/Which/How</i>.</p> <p>Употреба/изостављање чланова са називима игара/хобија/спорта/ празника.</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Конвенције у писању знакова навода; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису; интересовања, хобији.</p>
<p style="text-align: center;">ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>What are your friends doing now/at the moment? Lazar's helping Magdalena with her homework. Maksim's talking on his mobile phone. Teodora's looking for her eraser. What are you looking for/at? Why's Vanja crying? I don't know.</i></p> <p><i>Why are they smiling? You're joking! I'm having fun with my friends!</i></p> <p><i>I can do a lot of things. I can talk about my family. I can write, but I can't spell! I can say hello and goodbye in German.</i></p> <p><i>Who/What can you see? Can you hear something?</i></p> <p><i>I don't walk to school, I go by bus. My friend Anastasija goes by car. I listen to music on the bus.</i></p> <p><i>We usually have soup, salad, potatoes and some meat for lunch. What does your family have for breakfast/lunch/dinner?</i></p> <p><i>In the UK children start school at the age of 5, but in my country they start school at the age of 7.</i></p> <p><i>The Queen of England lives in Buckingham Palace. Where does the American President live? He lives in the White House.</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних радњи.</p>

	<p><i>The Present Simple Tense</i> за описивање уобичајених радњи. Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности. Питања са <i>What/Where/When/How many...</i> Употреба/изостављање чланова и у изразима <i>at the moment, at the weekend/at weekends, go/walk to school, start/finish school, have fun, by bus/car/bike</i> и сл.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; обичаји и начин живљења људи у земљама енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА</p>	<p><i>This is our first day at school.</i> <i>Tuesday is the second day of the week.</i> <i>November is the eleventh month of the year.</i> <i>We live in the twenty-first century.</i> <i>Z is the twenty-sixth letter of the English alphabet.</i> <i>How many subjects have you got at school? We've got nine subjects. What about you?</i> <i>How many teeth have you got? I've got 24 teeth, and you?</i> <i>How tall are you? I'm 1 metre 50 cm tall.</i> <i>How old is your little brother? He's 2 and a half years old.</i> <i>Can I have 2 kilos of strawberries / a litre of yoghurt, please?</i> <i>Excuse me, how much are these bread rolls? They are 50 pence/cents/dinars each.</i> <i>How much is this dictionary? It's 15 pounds/euros.</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>subject-subjects, dinar-dinars...</i> Неправилна множина основних именица: <i>tooth-teeth...</i> Множина основних именица које се заврша вају на <i>-y, -o, -f/fe</i>: <i>strawberry-strawberries, kilo-kilos, tomato-tomatoes...</i> Питања са <i>How much/many/old/tall...</i> Основни бројеви 0-100. Редни бројеви 1-30. Употреба одређеног члана са редним бројевима.</p>

(Интер)културни садржаји:

Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ постепено води наставника од исхода и комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и **примењују следећи ставови:**

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива на социјалној интеракцији у учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање,

запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.);

- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на nižем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

Методе рада
Облици рада

▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације
▪Илустрације▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима

Активност наставника

Активност ученика

Планира, креира и организује наставу.
Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства.
Омогућује примену наученог.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени

▪Игре речима и сликама▪Игре асоцијације
▪Говорне игре▪Посматрање богаћење речника
▪Препричавање ▪Описивање▪Осмишљавање приче▪Рецитоване и читање▪Драмске игре ▪Прављење речника

Назив предмета	МАТЕМАТИКА
Циљ	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	180

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног изрази и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак 	БРОЈЕВИ	<p>Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0.</p> <p>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$).</p> <p>Упоређивање разломака са једнаким бројоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема, рад са подацима и информацијама</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде</p>

<p>користећи бројевни израз, једначину или неједначину;</p> <ul style="list-style-type: none"> – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина 		<p>имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.</p>	<p>усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и</p>
--	--	--	--

<p>представљања проблема;</p> <ul style="list-style-type: none"> – именује елементе и опише особине квадра и коцке; – црта мреже и прави моделе квадра и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадра и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења. 				<p>учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	ГЕОМЕТРИЈА	Квадар и коцка.		
	МЕРЕЊЕ И	Мерење површине (m^2 , dm^2 , cm^2 , mm^2 , km^2 , ha, a).		

	МЕРЕ	Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадрата и коцке. Мерење запремине (m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3). Запремина квадрата и коцке.		
--	-------------	---	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Бројеви (132; 42 + 90)

Геометрија (12; 4 + 8)

Мерење и мере (28; 9 + 19)

Напомена: за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

Редослед реализације тема:

1. Бројеви – први део (рачунске операције);
2. Мерење и мере – први део (површина квадрата и правоугаоника);
3. Бројеви – други део (једначине и неједначине);
4. Геометрија;
5. Бројеви – трећи део (разломци и децимални бројеви);
6. Мерење и мере – други део (површина и запремина квадрата и коцке).

Предложена подела тема и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела. Овакав предлог је дат због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје.

Основа за писање исхода и избор садржаја је чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука.

Исходи представљају основ за избор наставних садржаја, доприносе и лакшем избору наставних стратегија, метода и по ступака, чиме се олакшава дидактичко-методичко креирање процеса поучавања и учења. Достицањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција као што су комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

Методе рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	Посматрање Уочавање Именовање Цртање Мерење Класификовање Упоредивање Процењивање Уопштавање

Кључни појмови садржаја: природни бројеви, декадни систем, својства операција, израз, једначине и неједначине, разломци, децимални запис броја, коцка, квадар, површина и запремина.

Назив предмета	ПРИРОДА И ДРУШТВО
Циљ	Циљ учења Природе и друштвајесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; 	МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Природне и друштвене одлике Србије Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема, рад са подацима и информацијама	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима

<ul style="list-style-type: none"> – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; – повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримерним садржајима у дигиталном окружењу; – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаривањем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног 					<p>мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да</p>
---	--	--	--	--	---

<p>струјног кола;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким 					<p>учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати</p>
--	--	--	--	--	---

<p>активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.</p>					<p>и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
		<p>Човек – природно и друштвено биће</p>	<p>Човек – природно, друштвено свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.</p>		
		<p>Материјали</p>	<p>Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојак смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања.</p>		

			Опасност и заштита од пожара.		
		Прошлост Србије	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанаки развој модернесрпскедржаве (Први и Другисрпскиустанак–узрок и ток; вођеустанка;култура, начинживота). Србија у савременодоба (Првисветскират, настанакујугословенскедржаве, Другисветскират, променаобликаавладавине, распадјугословенскедржаве и осамостаљењеСрбије;култура, начинживота).		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм предмета Природа и друштво задржао је постојећи оквир, план наставе и учења од два часа недељно, односно 72 часа годишње и досадашњи завичајни принцип.

Принцип животне близине, тзв. завичајни принцип, одређује просторну и временску блискост природних и друштвених појава и процеса и као такав представља једну од суштинских одлика овог предмета. У првом разреду се креће од просторно и временски најближих феномена за ученика, док се у старијим разредима просторни и временски оквир постепено шири. Конкретно, оквир унутар ког се остварују предметни исходи у првом разреду чине садржаји из најближег и непосредног окружења ученика, у оквиру области под називом *Непосредно окружење ученика* – дом, школа, насеља/дела насеља у коме ученик живи, у другом разреду просторни оквир се проширује на *Насеље са околином*, у трећем разреду на *Крај у коме ученици живе*², а завршава се у четвртном разреду облашћу под називом *Моја отаџбина – Република Србија*.

Принцип животне близине овом програму обезбеђује високу осетљивост на контекст у коме ученици живе, односно отвореност за садржаје из учениковог окружења и флексибилност за уважавање карактеристика и одлика најразличитијих средина у којима деца из Србије живе. У том смислу предмет Природа и друштво подразумева отвореност и за садржаје од значаја за националне мањине у складу са простором проучавања природних и друштвених појава у четвртном разреду – *Моја отаџбина – Република Србија*. Поред тога, код свих ученика треба развијати осећај

богатства у различитостима међу припадницима различитих националности указивањем на постојање људи који славе другачије празнике, имају различите обичаје, културу становања, исхрану, облачење и сл.

Основна интенција наставе Природа и друштво усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.

<p>Методе рада Облици рада</p>	<p>▪Интерактивна ▪Дијалoшка ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима</p>
<p>Активност наставника</p>	<p>Активност ученика</p>
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену научног.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<p>▪ посматра, описије, процењује, групише, прати, бележи, експериментише, истражује, сакупља, игра, активности у оквиру мини-пројекта.</p>

Кључни појмови садржаја: отаџбина, оријентација у времену и простору, интеркултуралност, природни ресурси.

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА			
Циљ	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.			
Разред	Четврти			
Годишњи фонд часова	72 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за 	КОМПОЗИЦИЈА	<p>Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер).</p> <p>Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални.</p> <p>Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема, рад са подацима и информацијама</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима</p>

<p>стваралачки рад;</p> <ul style="list-style-type: none"> – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.			<p>мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика.</p> <p>Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и</p>
--	--	--	--

				<p>на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и</p>
--	--	--	--	---

				напредак других ученика.
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.		
	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела.		
	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Ученици се развијају и уче кроз разноврсне активности и задатке који подстичу радозналост и задовољство у истраживању, експериментисању, размишљању, повезивању, изражавању, стварању, дружењу и сарадњи.

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У четвртом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено да истражују и откривају те везе.

Методe рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалoшка ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрaције ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
------------------------------------	---

Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену научног. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	<ul style="list-style-type: none"> ▪ посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање .

Кључни појмови: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учењаМузичке културе је да код ученика развијеинтересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Композиције различитог карактера.</p> <p>Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).</p> <p>Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора).</p> <p>Дела фолклорне традиције српског и других народа.</p> <p>Музичка прича.</p> <p>Музика у служби других медија.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Музика и здравље.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено</p>

<p>нотног текста песме различитог садржаја и расположења;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације: – учествује у школским приредбама и манифестацијама. 				<p>на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе</p>
---	--	--	--	---

				<p>што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације,</p>
--	--	--	--	---

				<p>а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (<i>Andante.Moderato.Allegro</i>). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму $ce^1-це^2$.</p>		

		Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. <i>Це-дур</i> лествица. Репетиција, прима и секунда волта.		
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономотопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.		
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА				
<p>Природа саме музике, па и предмета Музичка култура указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Нагласак у свакој од области је на развоју способности код ученика да комуницирају са другима кроз слушање, извођење и стварање музике као и способности да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.</p> <p>Инсистирање на развоју критичко-аналитичког мишљења има за циљ да помогне ученицима да превазиђу површно расуђивање и да развију лично гледиште (засновано на адекватним информацијама) као и да науче како да артикулишу своје креативне и уметничке изборе. Ученицима треба дати могућност да буду инвентивни и маштовити у свом размишљању, а не само да пронађу тачан одговор .</p> <p>Учење о музичкој уметности не може се посматрати само као учење музичке писмености и извођење музичких композиција. Учење, поред нужне концентracије на развијању знања и вештина, код ученика, сходно њиховом узрасту и годинама проведеним у учењу музике, треба да развије његову комплетну личност негујући принципе вршњачког учења, одговорности и лидерства, великодушности и посвећености другима и појединачног доприноса у остваривању заједничких циљева. На овај начин непосредно укључивање ученика у музичке активности има функцију социјалне кохезије и спасавања од друштвене маргинализације.</p> <p>Програм наставе и учења усмерен је на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.</p>				
Методe рада Облици рада		<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалoшка ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима 		
Активност наставника		Активност ученика		
Планира, креира и организује наставу.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ слушање, понављање, вежбање, певање, стварање звука, ритмичко праћење песме. 		

<p>Бира садржаје. Умерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	
---	--

Кључне речи: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, лествица, темпо, репетиција.

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	108

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> - примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно држи тело; - самостално коригује неправилно држање; - правилно подиже, 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p>Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости.</p> <p>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.</p> <p>Вежбе за развој координације.</p> <p>Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p> <p>Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу,</p> <p>естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p> <p>решавање проблема, рад са подацима и информацијама</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање</p>

<p>носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;</p>				<p>информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе</p>
---	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - прати промене у сопственој тежини и висини; - сагледа резултате физичких способности; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - увиди значај правилне исхране за вежбање; - повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета и кретања; - користи научена вежбања у рекреацији породице; - правилно реагује у случају повреде у школи; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; 				<p>и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању</p>
---	--	--	--	--

- учествује у предлагању садржаја и начина рада.					исхода предмета, као и напредак других ученика.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој.		
		Спортска гимнастика	Основни садржаји Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. – састав.		
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Мини–рукомет. Футсал – „мали фудбал“. Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке. Јацент.		
		Плес и ритимика	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“.		

			Народно коло из краја у којем се школа налази.		
		Пливање	Основна обука пливања. Скок на ноге.		
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.		
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила вежбања. Основна правила мини- -рукомета, фудсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време.		
		Здравствено васпитање	Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.).		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне

<p>области:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичке способности, - моторичке вештине, и - физичке и здравствене културе. <p>Већина исхода у програму је развојног карактера и протежу се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања, узимајући у обзир узраст ученика и сензитивне периоде развоја физичких способности.</p> <p>Програм трећег разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.</p> <p>У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре.</p> <p>Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања.</p> <p>Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе.</p> <p>Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању на наставним и ваннаставним активностима.</p> <p>Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.</p> <p>Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.</p> <p>У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре.</p> <p>Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања.</p> <p>Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе.</p> <p>Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању на наставним и ваннаставним активностима.</p> <p>Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.</p> <p>Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.</p>	
<p>Методе рада Облици рада</p>	<p>▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима</p>
<p>Активност наставника</p>	<p>Активност ученика</p>
<p>Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје.Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену научног.Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени</p>	<p>▪ трчање, скакање, ходање, бацање и хватање лопте, пењање, вежбање, плесање, игра.</p>

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив програма	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.
Разред	четврти
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; – аргументује добити од заједничког живота људи 	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи	<p>Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро– задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – <i>Мисли глобално делуј локално.</i></p> <p>Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, Демократска компетентција</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на</p>

<p>припадника различитих култура;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; – образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, 			<p>добивање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током</p>
--	--	--	---

<p>посебно деце и младих;</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; – испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању. 				<p>процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у</p>
---	--	--	--	--

				остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција	<p>Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе.</p> <p>Културни идентитет Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других.</p> <p>Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима.</p> <p>Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет.</p> <p>Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.</p>		
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња	<p>Потрошачко друштво Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача.</p> <p>Медији и потрошачка култура Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама.</p>		

		Права потрошача Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.		
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција	Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за четврти разред организован је, као и програми за претходна три, по моделу спирале што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам*), али се они проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Све четири области су једнако важне и доприносе достизању исхода и развоју међупредметних компетенција.

Програми Грађанског васпитања у првом циклусу основног образовања и васпитања, по свом циљу и концепцији, најближи су програмима обавезног предмета Свет око нас, односно Природа и друштво. Како ученици расту повећавају се и њихове когнитивне, емотивне и социјалне способности да упознају појаве у свету који их окружује. Зато се у првом разреду, као и у наведеном обавезном предмету, проучавају појаве из најближег окружења (породица, одељење), затим у другом разреду то су појаве из школског окружења, у трећем разреду из шире заједнице, а у четвртм појаве које се односе на цео свет и планету Земљу. Окосницу програма за четврти разред чине вредности, права, одговорност, различитост, равноправност.

Методе рада Облици рада	<ul style="list-style-type: none"> ▪Интерактивна ▪Дијалогска ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима
Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада ученика	<ul style="list-style-type: none"> ▪Игре речима и сликама ▪Игре асоцијације ▪Говорне игре ▪Посматрање богаћење речника ▪Препричавање ▪Описивање ▪Осмишљавање приче ▪Драмске игре

Кључни појмови: право на здраву животну средину, култура, интеркултуралност, права потрошача.

РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Nav predmetosko	RROMANI ČHIB E KOTORENCA PALE NACIONALNO KULTURA				
Res	Res sikavimasko ande predmeto <i>Rromani čhib e kotorenca pale nacionalno kultura</i> si te pindžaras thaj zuravas džanglipe pale rromani čhib, lilaripe thaj e kultura rromengi, sar vi te barjaras džanglipe čhibako ande averčhande trajoske kotora, sar vi barjaripe gindosko pale nacionalno identiteto, sar amarengo khajda vi aver manušengo save trajin paša amende.				
Klaso	Štarto				
Beršesko fondo sikavimasko	72				
ISHODO SIKAVIMSKO Kana del pes gata e tema/kotor sikljarno džanela te:	KOTOR/ E TEMA	SAINĆARIPE	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЃУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода	
<p>– Šaj te keren svato bi ačhavimasa thaj te losaren kotora ande paramiča save si ramosarde ande porogramo;</p> <p>– Džanen te keren svato aver manušenca, jakha ande jakha, numaj prikal o telefono sar kerel pes orta svato;</p> <p>– Šaj te mothon e paramiča savi si lačhardi ande jekh pinta numaj ande nekabor pinte (sar vareso so sas);</p> <p>– Šaj te mothon e paramiča kana des len but pučipa pe save</p>	ČHIBAKI KULTURA	VORBA	<p>E vežbe katar vakeripe Vakeripe – vorba varekasa; Vakeripe so sas khajda te phenen po rindo sar si čhutine e pinte. Vakeripe khajda te avel so majbut pučipa. Vakeripe Vakeripe šejengo (šejengo (sar xačarde e paramiča). Vakeripe sar e vežba. Vakeripe katar e džuvdimata thaj o trujalipe. Sikamnengo gindo pale kova so drabarde. Kana nakhaven trubun te len alavari. Vakeripe angle amala.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема, рад са подацима и информацијама</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би</p>

<p>musaj te mothon e paramiča;</p> <p>– Šaj te ramon paramiča savi ašunde ande jekh pinta numaj ande nekabor pinte;</p> <p>– Mothon e paramiča savi si ramosardi (sar nekabor pinte, sar jekh pinta, kana pučes len) džanen te ramon xarno lil.</p>			<p>Baxtaripe.</p> <p>Baxtaripe pe sumnale thaj bare đesa (khelipe sar trubul te avel ando trajo, e kultura kana keras svato varekasa, pakipe pale aver manuš).</p> <p>E vežbe pale ramosaripe.</p> <p>Vakeripe so sas Ramosaripe irimaske svaturja pe pučipa ande save si pinturake kotora.</p> <p>Te pherdon vakerora alavenca save si line andar e paramiča.</p> <p>Vakeripe andar e paramiča Vakeripe khajda te pučen so majbut pučipa (trubun te ramon boldo svato pe pučipa).</p> <p>Xarne paramiča pale čhavorra ande štarto klaso.</p> <p>Čhibake khelimata.</p> <p>Korkorutno vakeripe pe teme, katar 10–15 vakerora.</p>	<p>trebalo da bude usmereno na добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да</p>
---	--	--	---	--

					<p>учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању</p>
--	--	--	--	--	---

					исхода предмета, као и напредак других ученика.
<p>– Lel sama so aver keren svato, thaj či čhina vel len ando svato;</p> <p>– Ašunel, xaćarel thaj phenel so xaćarda;</p> <p>– Xaćarel krlesa xarno drabaripe džanlipasko ramope;</p> <p>– Xaćarel interpretativno drabaripe ande lilaripe.</p>		E recepcia	<p>Orta numaj aver khelimata.</p> <p>E recepcia vakerimaski.</p> <p>E recepcia kana krlesa drabaren paramiča.</p> <p>Vakerimasko res.</p> <p>Khlemata save zuraven ašundipe.</p> <p>E interpretacia džanglipaski.</p> <p>E interpretacia lilaripaski.</p>		
<p>– Šaj te orta ramol vakerora thaj te phandel vakerora po sainćaripe;</p> <p>– Džanel te ramol šampme thaj ramosarde grafemurja;</p> <p>– Korkoro šaj te ramol po varesoske teme, katar 10–15 vakerora;</p> <p>– Neve alava šaj te čhol orta ande vakerora;</p>		Ramosaripe	<p>Ramorarimaske vežbe.</p> <p>Ramosaripe so sas pe pućipa save si čhutine pe pinte.</p> <p>Vakerora savenca džipheren paramiča.</p> <p>Vorba thaj ramope.</p> <p>Vorba po fundo pućimasko (ramosarde irimaske alava po pućipe).</p> <p>Ramosaripe, diktato, ketano ramope.</p> <p>Orta ramope vakerora, save naj orta ramome.</p> <p>Čitra, ramosaripe čitrako, anav pale teksto savo ramolpes.</p>		

			Orta ramope, korkoro orta ramon.		
<p>– Šaj te pindžarel importantne kotora ande lilaripe;</p> <p>– Šaj te dikhel sima ande lilaripe thaj leski karakteristika;</p> <p>-Šaj te dikhel so si lače a so naj lače maškar e sima;</p> <p>-Šaj te dikhel ververipe maškar tradicijsko thaj ramome lilaripe;</p> <p>-Šaj te pindžarel fundo giljako, paramičako;</p> <p>-Korkoro šaj te khuven e paramiča e sima a savo mothol o lilvarno ande paramiča;</p> <p>-Šaj te pindžren kotora save mothon;</p> <p>– Šaj te xaćaren kaj ande amende varesoske paramiča džungaven šukar thaj džungale haćaripa;</p> <p>– Xaćarel nava sar kaj si stiho, strofa, e basna, paramiča, thaj aver;</p> <p>– Xaćarel nava sar kaj si than, vrijama ande savi kerele pes svato ande paramiča, lilaripasko</p>	LILARIPE	<p>Školaki lektira – Losaripe Čhavrikane đilja <i>Čhavorendi điljarni 1–4/</i> losaripe A. Krasnići – <i>So vaćaren e đuvdimata</i>, losaripe Kamljarde thaj informativne paramiča: losaripe andar pinturaki enciklopedia thaj andar e čhavrikane lila.</p> <p>Lila: Lil drabarimasko pale štarto klaso. Bućarno lil. Kamljardo thaj informativno ramosaripe: Losaripe katar ilostrovano enciklopedia thaj čhavrikane rromane lila.</p> <p>E proza Šaipe te haćaren prozno lilaripasko ramope. Katar soske, katar kaske kerel pes svato ande paramiča, angluno res paramičako. Šaipe te losaren angluno majšukar kotor paramičako. E karakteristike simaske (pindžaripe thaj šipe te aćhen pe rig simaske)</p> <p>Gilja Fundosko dikhipa thaj haćaripa ande gili, thaj pindžaripe soske si stilske figure. E komparacia.</p> <p>Teatrako ramope</p>			

<p>sima, pherjasno lilaripe;</p> <p>– Pe gođi šaj te andar o muj vakerel xarne lilaripaske kotora.</p>		<p>Teatro, artisturja, e pozornica.</p>		
<p>– Džanen kana trubun te čhon artikula paše muršikano ling, džuvljikano thaj liduj linga.</p> <p>– Džanen te ramon baro teljarno grafemo kana ramon nava alaveske, gaveske, foroske thaj aver;</p> <p>– Džanen kana ramon pes džanutne thaj lindine sarnavna;</p> <p>– Ramon baro teljarutno grafemo kana ramon sumnale đesa;</p> <p>– Orta ramon semnurja pale interpunkcia;</p> <p>– Pindžaren modalne kernavna;</p> <p>– Pindžaren navna.</p>	<p>E GRAMATIKA</p>	<p>Lila:</p> <p>R. Đurić, <i>Standardizacija romskog jezika</i>, Kali Sara, Sarajevo 2012.</p> <p>R. Đurić, <i>Parvupos romskog jezika</i>, Visoka škola strukovnih studija za vaspitače, Vršac 2011.</p> <p>Xaćaripe sar kaj si: vakerora, alav, slogo.</p> <p>Baro grafemo po teljaripe thaj punkta po agor vakerimako.</p> <p>Džanutne thaj lindine sarnavna.</p> <p>Baro teljarutno grafemo ande ramosaripe navna manušenge.</p> <p>Baro teljarutno grafemo ande ramosaripe gavenge thaj foroske navna.</p> <p>Ramosaripe navna sumnale đesengo.</p> <p>Orta vorbin aspirate.</p> <p>Navna thaj modalne kernavna.</p> <p>Semnurja interpunkciake.</p> <p>Navna thaj modalne kernavna.</p> <p>Mothovipe thaj ramosaripe andar e paramiča save</p>		

		si ramome ande školaki lektira. Lekharimaske vežbe.		
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА				
<p>Kana sikljona čavorrenca o predmeto <i>Rromani čhib e kotorencia pale nacionalno kultura</i> trubun te len sama pe fundoske pedagogikane gindurja kaj si o sikamno ande sikavimakso centro, godolastar sikljarno trubul te pindžarel thaj te dikhel so šaj te sikljol o čavorro thaj te khajda arakhel o metodo sar trubul te sikljol lesa, thaj te šaj so majbut sikljol neve sikavimaske kotora.</p> <p>Ande sikavipe trubul te so majlačhe prezentuil lilaripa save sikamne bi pharimasa sičona. Gadava trubula lenge pale majdur sikljope, te barjaren o džanglipe pale rromani čhib thaj e kultura.</p> <p>Paše fundoske metode, ande sikavipe trubun te avel tumen vi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – e metoda drabarimaski – e metoda vorbaki – vorbaki metoda – e metoda haljarimaski (monološko metoda) – e metoda praktikane bućako naučno – rodipaski metoda andar e čhibake kotora, e dijalektologija, prozodija, rromane dijalekturja, kidipe averčhande tradicijake lilaripasa, buti neve tehnologijasa. <p>Trubun te ande buti čavorrenca si tumen averčhande kotora bućake sar kaj si: buti jekhe čhavoresa, buti duje čavorrenca, buti ketane čavorrenca – sikljope trujal averčhande khelimata sar kaj si e kvizurja, mothovipa andar o muj thaj aver sar te alava save but drom phenen pes sikljon. Pučipa thaj boldo svato – pučipe khajda te vazden o krlo. E vežbe – pučas, das boldo svato kaj naj vareso numaj te si vareso, ande xarni thaj lungo forma, e intonacia pučimaski thaj boldo alav e intonacijasa. Vakeripe – pale kova so sas amenge, so ašundam, dikhlam. Mothovipe – pale trujalipe thaj e manuša (kon, so, kana, sar, kaj), mothovipe pherde alavenca. Dijalogo – maškar sikamne pale vareso so džanen, so sas lenge ketane.</p> <p>Vakeripe – xarne paramiča, e basne, kova so xaćarde. Fundosko svato pale rromane garadine alava, đilabipe gilengo. E konstrukcija pale vorbaki komunikacija. Len sama te orta mothon e grafemenge krla, alava, e intonacija rindo alavengo, aver alava save si čhutine ande rromani čhib. Barjaripe alavengo, alava pale manuša thaj šeja ande prezento, perfekto thaj futuro. Sikavipe rromane čhibako e kotorencia pale nacionalno kultura del fundoske džanglipa andar e čhib, lilaripe thaj nacionalno kultura. Ko sikamno trubus te džungadon kamipe te drabaren, ramon, kiden rromane alava, te pindžaren, sikljon thaj afirmišin rromani kultura, tradicija thaj rromano trajo. Sikljope si lačhardo khajda te pindžaren, len sama, thaj te afirmišin rromani kultura, sikljon stanadardno rromani čhib te keren svato thaj te ramon, te barjaren rromani čhib thaj rromano alavari, te pindžaren sikamnes e rromane tradicijasa thaj historijasa.</p>				
Методе рада Облици рада	▪Интерактивна ▪Дијалoшка ▪Кооперативна ▪Демонстрације ▪Илустрације ▪Фронтални рад ▪Индивидуални рад ▪Групни рад ▪Рад у паровима			

Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада учени	<ul style="list-style-type: none"> ▪Игре речима и сликама ▪Игре асоцијације ▪Говорне игра ▪Посматрање богаћење речника ▪Препричавање ▪Описивање ▪Осмишљавање приче ▪Драмске игре

Importantne alava: lirsko gilji, paramiča, navna, e semna interpunkciake, tradicia, modalne kernavna. E korelacia: bašalimaski kultura, pinturaki kultura.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

Планом наставе и учења у првом циклусу основног образовања и васпитања дефинисана је Пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационо-комуникационих технологија. Усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.

Пројектна настава почива на савременим схватањима детета, наставе, учења, функције образовања и сазнавања као социјалне конструкције подржане кроз сарадничко деловање, коришћењем различитих извора информација и активности. Применом пројектне наставе долази до повезивања познатог и непознатог, учења помоћу примера, учења примењивањем, развоја процедуралних знања, коришћења информационо-технолошког, као и комбиновања конвергентног (логичког) и дивергентног (стваралачког) мишљења. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе, али се овом врстом наставе поред централног захтева, који се односи на тражење решења за неки проблем, потенцирају још и процедуре, планирање, евалуирање, презентовање резултата, коришћење савремених технологија на правилан начин и наравно, тимски рад, односно процес сарадње, који је изнад самог резултата у решавању проблема.

Пројектна настава је део целокупног образовно-васпитног рада и треба да прати наставни процес уважавајући специфичности наставних предмета у четвтом разреду. Ослободилачки планирања и организације пројектне наставе су: уважавање узраста ученика и њихове природне радозналости, коришћење ваншколских знања, вештина и искустава ученика, укључивање свих ученика уз поштовање њихових различитости, повезивање садржаја свих наставних предмета и употреба савремених информационо-комуникационих технологија. Зато ова врста наставе омогућава да наставни предмети буду смислено међусобно повезани као и доведени у везу са свакодневним животом ученика. На тај начин се обезбеђује разумевање сврхе онога што се учи, функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација ученика.

Пројектна настава је драгоцен начин рада јер од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација, способност решавања проблема, самостално учење, рад у групи, сарадњу, критички однос према властитом и туђем раду, доношење одлука, аргументовање, усвајање другачијих, нових начина рада, планирање, поштовање рокова и преузимање одговорности.

С обзиром на узраст ученика четвртог разреда и чињеницу да су се са оваквим начином рада сусрели у првом разреду, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник и даље главни организатор активности уз све више прилика у којима ће се самосталност ученика испољавати где год је то могуће. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта. Као и у претходним разредима и у четвртном је важно наставити са култивисањем сарадње и начина на који се комуницира у групи што су важни циљеви пројектне наставе, јер доприносе јачању одељењске кохезије.

Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке:

- дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи;
- планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта, подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада;
- реализацију планираних активности;
- приказ добијених резултата и продуката пројекта;
- вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта).

При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. За четврти разред, као и за први, други и трећинајпримеренији је и даље полуструктурирани тип пројекта с том разликом да наставник сада више укључује ученике, не сао у давање предлога и избор тема, већ и у планирање и самостално остваривање, а за поједине ученике и вођство у одређеним деловима пројекта. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажење материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе ученика на млађем школском узрасту.

Кроз пројектну наставу треба наставити рад на развијању основа дигиталне писмености. На крају четртог разреда ученик би требало да буде у стању да:

- правилно рукује ИКТ уређајима;
- предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак и могућности употребе ИКТ-а;
- користи одговарајуће алатке програма за цртање и сачува свој цртеж;
- уреди краћи текст и сачува га на рачунару;
- направи једноставну презентацију користећи мултимедијалне садржаје;
- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ одраслог;
- критички бира садржаје са интернета и затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима;
- зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја;
- безбедно користи интернет и по потреби пријави и/или затражи помоћ одраслог.

Један од важних исхода реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), а њихов квалитет није приоритет.

Ученике треба стављати у ситуације да одређују и планира редослед активности у решавању одређених пројектних задатака, што, осим развијања самосталности, представља увод у алгоритамски начин размишљања. На пример: редослед активности чији ће продукт бити плакат са знаменитим личностима краја; редослед активности у прављењу кућице за птице, у изради школског часописа итд.

Пројектна настава јесте захтевнији облик рада који подразумева добру припрему наставника. Планом је предвиђено да се реализује са једним часом недељно, али сам наставник ће проценити каква динамика рада највише одговара могућностима ученика и фази у којој је пројекат. То значи да, уколико је потребно, Пројектна настава се може организовати и на другачији начин (на пример као двочас сваке друге недеље).

Родитељи треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и њеним најважнијим исходима. Они треба да подрже самосталне активности своје деце, или њихов заједнички рад са другом децом, као и да разумеју зашто је важно да не преузимају њихове задатке у жељи да имају боље продукте.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

	НАСТАВНА ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	УКУПНО
НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	На млађима свет остаје	4	/	4
	Носимо, вучемо, превозимо	1	/	1
	Путовање је најбоље учење	2	1	3
	Пут широк, врата отворена	13	1	14
	Весело срце кудељу преде	5	1	4
	Шором чезе, а Дунавом лађе	2	/	2
	Од добошара до рачунара	3	3	6
	УКУПНО:	30	6	36

ДОПУНСКА НАСТАВА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Ред. број часа	Наставна јединица
1	Вежбање читања
2	Заједничке и властите именице
3	Променљиве врсте речи
4	Пишимо правилно
5	Састав-Долазе нам октобарске боје
6	Именице и заменице
7	Врсте именица
8	Род и број придева
9	Придеви и именице - слагање у роду и броју
10	Пишемо управни и неуправни говор
11	Објекат - препознавање и одређивање
12	Ред речи у реченици
13	Правилно изговарање и писање сугласника ч и ћ и ц и ђ
14	Глаголски додаци
15	Основни и редни бројеви
16	Писање сугласника Ј
17	Скраћенице
18	Атрибут - препознавање и одређивање

Математика

Ред. број часа	Наставна јединица
1	Сабирање и одузимање до 1000
2	Множење и дељење до 1000
3	Упоредивање бројева до милион
4	Јединице мере за површину
5	Сабирање и одузимање преко 1000
6	Писмено сабирање и одузимање преко 1000
7	Израчунавање површине правоугаоника
8	Израчунавање површине квадрата
9	Редослед рачунских операција
10	Површина коцке
11	Писмено множење
12	Писмено дељење
13	Површина квадра
14	Једначине са множењем и дељењем
15	Неједначине са множењем
16	Неједначине са дељењем
17	Разломци
18	Задаци са разломцима

ДОДАТНА НАСТАВА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Ред. број часа	Наставна јединица
1	Реченице по значењу и саставу; Просто проширена и просто непроширена реченица;
2	Сложена реченица;
3	Управни и неуправни говор;
4	Категорије речи; Самосталне и несамосталне речи;
5	Именице (значење, врста и служба у реченици);
6	Акцентатски систем у стандардном језику; Вежбе у говору са правилним акцентовањем; Акцентовање кратких речи (у тексту);
7	Придеви (врста, значење, писање и служба у реченици);
8	Проучавање говора у крају у којем се налази школа; Вежбе у замењивању локализма;
9	Анализа савремених књижевних дела (тема, композиција, ликови);
10	Глаголи (појам и основно значење презента, перфекта и футура);
11	Личне заменице;
12	Писање поштанских образаца, молб, честитки, писама;
13	Постепено увођење ученика у разумевање основних одлика лирске и епске песме;
14	Бројеви (основни и редни, вишечлани, бројеви у сложеним речима);
15	Заменице и бројеви;
16	Неговање писменог изражавања; Писање слободних састава и поетских стихова;
17	Одабирање најлепших прозних и поетских одломака из програмских дела – књига; Анализа одабраних одломака;
18	Учење напамет одабраних одломака из прозних дела или одабраних песама.

МАТЕМАТИКА

Ред. број часа	Наставна јединица
1	Изрази са сабирањем и одузимањем;
2	Писање и читање вишецифрених природних бројева;
3	Сабирање и одузимање природних бројева – текстуални, проблемски и сложенији задаци;
4	Изводљивост сабирања и одузимања у скупу природних бројева;
5	Решавање проблемских сабирањем и одузимањем; и текстуалних задатака са
6	Решавање проблемских задатака применом једначина и неједначина;
7	Множење и дељење природних бројева – текстуални, проблемски и сложенији задаци;
8	Множење и дељење природних бројева – текстуални, проблемски и сложенији задаци;
9	Закони комуникативности, асоцијативности и дистрибутивности множења;
10	Множење вишецифрених бројева (изрази, проблемски задаци);
11	Множење и дељење – решавање сложенијих задатака;
12	Проблемски задаци који се свде на решавање једначина са множењем и дељењем;
13	Површина правоугаоника и квадрата – сложенији задаци;
14	Примена израчунавања површине квадра и коцке;
15	Самостално састављање простих и сложених израза;
16	Разломци;
17	Запремина коцке и квадра;
18	Решавање текстуалних, проблемских и сложенијих задатака из наставних тема.

ПЕТИ РАЗРЕД

ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023. Год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Предметна настава

Место	Број ученика	ИОП	Број одељења
	V	V	3
Врањска Бања	60		
1. одељење	20	1	
2. одељење	20	1	
3. одељење	20	1	
Укупно за школу	60	3	3

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. Број ученика – путника у петом разреду је 32.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У пети разред уписано је 19 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД	
		Број одељења 3	
		недељно	годишње
1.	Српски језик и књижевност	5	180
2.	Енглески језик	2	72
3.	Ликовна култура	2	72
4.	Музичка култура	2	72
5.	Историја	1	36
6.	Географија	1	36
7.	Математика	4	144
8.	Биологија	2	72
9.	Техничка и технологија	2	72
10.	Информатика и рачунарство	1	36
11.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54 ³
УКУПНО: А		24	918
Ред. број	Б.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	недељно	годишње
1.	Грађанско васпитање/ Верска настава	1	36
2.	Руски језик/Француски језик	2	72
3.	Ромски језик са елементима националне културе	2	72
УКУПНО: Б		3-5	108-180
УКУПНО: А+Б		27-29	1026-1098
Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети			
Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	недељно	годишње
1.	Редовна настава	27-29	1026-1098
2.	СНА	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Додатна настава	1	36
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36
3.	Екскурија	До 2 дана годишње	1-2

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

5. разред

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
Циљ	Циљеви наставе и учења <i>српског језика и књижевности</i> јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
Разред	пети
Годишњи фонд часова	180 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од	ЛИРИКА Лектира <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма: <i>Вила зида град</i> 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: <i>Певам дању, певам ноћу</i> 4. Милица Стојадиновић Српкиња: <i>Певам песму</i> 5. Душан Васиљев: <i>Домовина</i>/Алекса Шантић: <i>Моја отаџбина</i> 6. Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању</i>

	<p>карактеристика уметничке књижевности</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шалив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и 	<p>7. Милован Данојлић: <i>Шљива/Десанка Максимовић: Сребрне плесачице</i></p> <p>8. Пеђа Трајковић: <i>Кад књиге буду у моди</i></p> <p>Књижевни термини и појмови</p> <p>Песник и лирски субјекат.</p> <p>Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме.</p> <p>Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац).</p> <p>Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност.</p> <p>Стилске фигуре: епитет, оноματοпеја.</p> <p>Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (последичке) и породичне.</p>	<p>према околини, решавање проблема</p>	<p>ученика у основном образовању и васпитању.</p> <p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на</p>
		<p>ЕПИКА</p> <p>Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна песма: <i>Свети Саво</i> 2. Народна песма: <i>Женидба Душанова</i> (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. <i>Еро с онога свијета</i> 4. <i>Дјевојка цара надмудрила</i> 5. Милован Глишић: <i>Прва бразда</i> 6. Стеван Сремац: <i>Чича Јордан</i> (одломак) 7. Бранко Ћопић: <i>Поход на Мјесец</i> 8. Иво Андрић: <i>Мостови</i> 9. Данило Киш: <i>Дечак и пас</i> 10. Горан Петровић: <i>Месец над тепсијом</i> (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине") 		

	<p>негује српску културноисторијску баштину</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст 	<p>11. Антон Павлович Чехов: <i>Шала</i></p> <p>Књижевни термини и појмови</p> <p>Писац и приповедач.</p> <p>Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу.</p> <p>Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља.</p> <p>Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака.</p> <p>Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича.</p> <p>Врста стиха према броју слогова: десетерац.</p> <p>ДРАМА</p> <p>Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранислав Нушић: <i>Кирија</i> 2. Душан Радовић: <i>Капетан Џон Пиплфокс</i> 3. Љубиша Ђокић: <i>Биберче</i> <p>Књижевни термини и појмови</p> <p>Позоришна представа и драма.</p> <p>Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија.</p> <p>Драмске врсте: једночинка, радио-драма.</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p> <p>(бирати до 2 дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вук Ст. Караџић: <i>Моба и прело</i> (одломак из дела <i>Живот и обичаји народа српскога</i>) 2. Доситеј Обрадовић: <i>О љубави према науци</i> 3. М. Петровић Алас: <i>У царству гусара</i> (одломци) 4. Милутин Миланковић: <i>Успомене, доживљаји, сазнања</i> (одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу 	<p>учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике</p>
--	--	---	---

		<p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Епске народне песме</i> (о Немањићима и Мрњавчевићима - преткосовски тематски круг) 2. <i>Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче</i> (избор); кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) 3. Бранислав Нушић: <i>Хајдуци</i> 4. Данијел Дефо: <i>Робинсон Крузо</i> (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: <i>Доживљаји Хаклберија Фина/Краљевић и просјак/Доживљаји Тома Сојера</i> 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: <i>Зеленбабини дарови</i> (одломци)) 7. Игор Коларов: <i>Аги и Ема</i> 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) <p>Допунски избор лектире (бирати до 3 дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Јовановић Змај: <i>Песмо моја</i> (из <i>Булића</i>) 2. Стеван Раичковић: <i>Велико двориште</i> (избор)/<i>Мале бајке</i> (избор) 3. Иван Цанкар: <i>Десетица</i> 4. Љубивоје Ршумовић: <i>Ујдурме и зврчке из античке Грчке</i> (избор)/Густав Шваб: <i>Приче из старине</i> 5. Џон Р. Р. Толкин: <i>Хобит</i> (одломци) 6. Никол Лезије: <i>Тајна жутог балона</i> 7. Корнелија Функе: <i>Господар лопова</i> (одломак) 8. Вида Огњеновић: <i>Путовање у путопис</i> (одломак) 9. Владислава Војновић: <i>Приче из главе</i> (избор, осим приче <i>Позориште</i>) 10. Дејан Алексић: <i>Музика тражи уши</i> (избор)/<i>Кога се тиче како живе приче</i> (избор) 11. Јован Стерија Поповић: <i>Лажа и паралажа</i> (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: 	<p>треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	--	--

			<p><i>Сирано де Бержерак</i> (одломак о путу на Месец)</p> <p>Дело завичајног аутора по избору.</p>		
<p>ЈЕЗИК</p>	<p>Граматика (морфологија, синтакса)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају дефлексију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима) 	<p>Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози.</p> <p>Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске).</p> <p>Промена именица (дефлексија): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа.</p> <p>Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место).</p> <p>Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева.</p> <p>Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу.</p> <p>Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица <i>себе, се</i>.</p> <p>Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на <i>-ица</i>) и редни бројеви.</p> <p>Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени);</p>		

		<p>глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур И.</p> <p>Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину); апозиција.</p>		
Правопис	<p>- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова</p> <p>- користи правопис (школско издање)</p>	<p>Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева.</p> <p>Заменица <i>Ви</i> из поштовања.</p> <p>Одрична речца <i>не</i> уз именице, придеве и глаголе; речца <i>нај</i> у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви.</p> <p>Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).</p>		
Ортоегија	<p>- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице</p> <p>- говори јасно поштујући књижевнोजезичку норму</p> <p>- течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове</p>	<p>Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви).</p> <p>Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица.</p> <p>Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).</p>		

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог</p> <p>- издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)</p> <p>- саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште</p> <p>- проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту</p> <p>- напамет говори одабране књижевне текстове или одломке</p>	<p>Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл)</p> <p>Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору.</p> <p>Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције.</p> <p>Осам домаћих писмених задатака.</p> <p>Четири школска писмена задатка.</p>		
------------------------	---	---	--	--

Методе рада Облици рада

Практично смисаоно учење, кооперативно учење, интерактивно и амбијентално учење, учење путем открића и решавања проблема, учење кроз игру, вербално – текстуалне методе: дијалог, монолог (усмено излагање, причање, описивање, објашњење), текст метода (рад на тексту, рад са уџбеником), очигледне методе, илустративни и демонстративни радови, практични рад, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, коективни рад.

Начин остваривања програма

Наставни програм предмета *Српски језик и књижевност* чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност - 70 часова, Језик - 70 часова и Језичка култура - 40 часова. Све три области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Наставни програм *српског језика и књижевности* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

КЊИЖЕВНОСТ

Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима - *лирика, епика, драма* и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обogaћен савременим, актуелним делима. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.

Исходи везани за наставну област књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. У петом разреду негује се, пре свега, доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

ЈЕЗИК

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним (књижевним) српским језиком. Усвајају језичких правила и граматичке норме, разумеју њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, које имају за циљ богаћење речника и развијање способности и вештине изражавања. Све врсте тих вежбања, чији је циљ развијање језичког мишљења, изводе се на тексту или у току говорних вежби.

Када су у питању домаћи задаци, препоручује се да се четири задатка пишу ћирилицом, а четири латиницом (наизменично). Годишње се ради четири школска писмена задатка - по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање побољшане верзије састава).

Школске писмене задатке требало би писати ћирилицом, а два исправка латиницом.

Приликом реализације програма предмета *српски језик и књижевност* наставници треба да користе и савремене технологије (нпр. видео-бим, паметну таблу и сл.). Осавремењивање часова може се постићи и коришћењем електронских уџбеника и других наставних средстава.

Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену научног. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада ученика.	читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитоване, драмске игре, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, истраживање, процењивање, закључивање

Назив предмета

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред

пети

Годишњи фонд часова 72 часа

ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	САДРЖАЈИ
Поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту	<ul style="list-style-type: none"> - разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; - постави и одговори на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.). Садржаји <i>Хелло. Хи. И'м Мариа. Вхат'с уоур наме? И'м/Му наме ис... Тону ис ИИ. Хов олд аре уоу? И ливе ин (таун, циту, виллаге). Вхере до уоу ливе? И ливе ат нумбер 46 Блацк Стреет. Му бест фриенд ливес нехт доор. Вхат'с уоур адресс? Вхат'с уоур пхоне нумбер? Хаве уоу гот/До уоу хаве ан емаил адресс? Тхесе аре му парентс. Тхеир намес аре ... И цан'т плау теннис, бут И цан до карате. Цан уоу плау тхе гуитар?Му биртхдау ис он тхе 21ст оф Мау. Вхен ис уоур биртхдау? Тхис ис Мисс Мау. Схе'с му теацхер. Тхис ис Мр Црисп. Хе'с му теннис цоацх.</i>

		<p><i>Тхе Пресент Симпле Тенсе</i> за изражавање сталних радњи. <i>Хаве гот/Хаве</i> за изражавање поседовања. Личне заменице у функцији субјекта - <i>И, уоу ...</i> Присвојни придеви - <i>му, уоур...</i> Показне заменице - <i>тхис/тхесе, тхат/тхосе</i> Питања са <i>Вхо/Вхат/Вхере/Вхен/Хов(олд)...</i> Основни бројеви (1-1000). Предлози за изражавање места - <i>ин, ат...</i> Предлози за изражавање времена - <i>ин, он, ат...</i> Употреба неодређеног члана са именицама у једнини. Изостављање члана испред назива спортова. Употреба одређеног члана уз називе музичких инструмената. (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (<i>Мр, Мисс, Мрс, Мс, Сир</i>); имена и надимци; начин писања адресе.</p>
<p>Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места</p>	<p>- разуме једноставнији опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; - упореди и опише карактеристике живих бића, предмета, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Вхо 'с тхе боу витх схорт фаир хаир анд а блацк јацкет? Вхат 'с Мариа wearинг? Схе 'с wearинг а нице вхите Т-схирт анд дарк блуе јеанс. Му бротхер ис цлевер, бут лазу. Му бест фриенд ис кинд анд фиендлу. Тхере ис/исн 'т а цинема/хоспитал ин му тоун. Тхере аре твоу биг бооксхопс ин му тоун. Вхат 'с тхис/тхат овер тхере? Ит 'с а спортс цендре. Хов фар ис ит? Зебрас аре вхите вилд анималс витх блацк анд вхите стрипес. А цхеетах ис а фаст, дангероус анимал. Хов дееп ис тхе Адриатиц Сеа/тхе Пацифиц Оцеан? Хов лонг ис тхе Данубе/тхе Тхамес Ривер? Лаула ис преттиер тхан Сусан. Вхо 'с тхе бест студент ин уоур цласс? Тхис цар ис море</i></p>

		<p><i>ехпенсиве тхан тхат оне. Лондон ис ларгер тхан Белграде. Абоут еигхт миллион неопле ливе тхере. Белграде ис муџ смаллер, бут...</i></p> <p><i>Тхе Пресент Симпле Тенсе и Тхе Пресент Цонтинуоус Тенсе за изражавање радњи и стања у садашњости</i></p> <p>Глаголи <i>хаве гот, то бе</i> за давање описа</p> <p>Питања са <i>Wхо/Wхат/Wхере/Wхен/Wхиџх/Хов</i> (олд, фар, деен, лонг...)</p> <p>Егзистенцијално <i>Тхере ис/аре...</i></p> <p>Употреба одређеног члана са именицама које означавају лица и предмете који су познати саговорнику, као и уз имена река, мора и океана.</p> <p>Употреба/изостављање одређеног члана уз имена градова и држава.</p> <p>Поређење придева (правилно и неправилно поређење).</p> <p>(Интер)културни садржаји: географске карактеристике Велике Британије; биљни и животињски свет.</p>
<p>Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније предлоге и одговори на њих; - упути једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.</p> <p>Садржаји</p> <p>И тхинк we цан го оут тхис афтерноон. Wху нот? Лет'с до ит. Сорру. И</p>

		<p>џан'т. И муст до му хомевоу. Сорру, И тхинк тхат'с боринг. Лет'с до сометхинг елсе. Хов абуот гоинг то тхе џинема? Греат. Вхат тиме? Сее уоу тхен.</p> <p>Лет'с маке панџакес. Тхат'с а гоод идеа. Вхат схалл ве до? Лет'с плау Монополу. Вху дон'т ве меет ат тхе спортс џентре? Вхат тиме? Халф паст тво. Фине. И'лл сее уоу ат тхе спортс џентре ат халф паст тво. Воулд уоу лике то џоме то му биртхдау парту он Сундау? И'м сорру, бут И џан'т маке ит. И'д лове то, тханкс.</p> <p>Императив <i>Хов абуот</i> + глаголска имениџа <i>Вху дон'т ве</i> + инфинитивна основа глагола <i>Воулд уоу лике</i> + инфинитив глагола Модални глаголи за изражавање предлога - <i>џан/џоулд/схалл</i> Глагол <i>вилл</i> за изражавање одлуџа (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.</p>
<p>Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути једноставне молбе и захтеве; - затражи и пружи кратко обавештење; - захвали и извине се на једноставан начин; - саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих исџаза којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>џан И хелп уоу? Ит'с ОК, И џан до ит. Мау И аск а џuestion? Суре. Вхат до уоу вант? До уоу вант ан оранге? Јес, PLEASE. Но, тханк уоу. џан уоу пасс ме ан оранге, PLEASE? Оф џourse, хере уоу аге. Тханк уоу веру муџ/со муџ. И вант ан apple. џан И хаве тхис one? Анутхинг елсе? џан И borrow уоур пен? Сорру, уоу џан'т. И вант то го хоме. џан we буу лемонаде тхере? Но, we џан'т. Ох но. И'м сорру. Вхен доес тхе movie старт? Ит стартс ат 8.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе и захтева - <i>џан/џоулд/мау</i>. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникаџије.</p>

<p>Разумевање и давање упутстава</p>	<p>- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње; - да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.);</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Драг (тхе word) анд дроп ит ин тхе цоррект плаце. Тхrow тхе дице. Мове уоур токен... Пресс тхе буттон анд wait. Инсерт тхе цоин ин тхе слот. Пеел тхе онионс анд цхоп тхем. Пут тхе сауцепан он тхе стове.</i></p> <p>Императив Личне заменице у функцији објекта - <i>ме, хер, хим...</i> (Интер)културни садржаји: традиционалне/омиљене врсте јела.</p>
<p>Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења</p>	<p>- разуме честитку и одговри на њу; - упуту пригодну честитку; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Цхилдрен ин Бритаин усуаллу хаве тхеир биртхдау партиес ат хоме. Еверубоду сингс Хаппу Биртхдау! Ин Бритаин, неопле опен тхеир пресентс он Цхристмас Дау. Он Еастер Сундау цхилдрен офтен хунт фор еггс. Хаппу Валентине'с Дау! Саме то уоу! Росес аре ред, виолетс аре блуе, му хеарт ис фулл оф лове фор уоу. Ин му цоунтру we целебрате а лот оф дифферент фестивалс, бут му фавоурите ис... Гоод луцк! Цонгратулатионс! Велл доне! Луцку уоу! И'м со хаппу фор</i></p>

		<p><i>yoу! I'm sorry to hear thаt/абоут thаt! It's а pity!</i></p> <p><i>Тхе Пресент Симпле Тенсе</i> за изражавање уобичајених радњи. Изостављање члана испред назива празника. Изостављање члана испред именица употребљених у општем смислу. (Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања/прославе; честитање.</p>
<p>Описивање догађаја и способности у садашњости</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње и способности; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/активности и способности користећи неколико везаних исказа; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>И ливе ин а флат он тхе фирст флоор. Вхат до уоу усуаллу до он Сундаус? До уоу ливе ин а хоусе ор ин а флат? Му систер доесн'т го то сцхоол. Вхат тиме до уоу го то бед/доес схе гет уп? Хе невер тидиес хис роом. И џан џлеан му дад'с џар. Вхен до Америџанс џелеbrate Халловеен? Вхен доес винтер старт? Вхере до пенгуинс ливе? Вхат аре уоу доинг ат тхе момент? И'м феединг му џат. Ве'ре гоинг он а сцхоол трип тодау. Тхеу'ре хавинг диннер now. И нормаллу го то сцхоол бу бус, бут тодау И'м гоинг он фоот. И'м доинг му хомеворк. И алwауs до ит афтер диннер. И џан спеак тхрее лангуагес, бут now И'м спеакинг Енглисх. И ам гоод ат матхс.</i></p> <p><i>Тхе Пресент Симпле Тенсе</i> за изражавање уобичајених и сталних радњи <i>Тхе Пресент Цонтинуоус Тенсе</i> за изражавање тренутних и привремених радњи Модални глагол <i>џан</i> за изражавање способности Прилози за учесталост - <i>усуаллу, офтен...</i> Предлози за изражавање правца кретања - <i>то, фром...</i> Предлози за описивање начина кретања - <i>бу (џар), он (фоот)...</i></p>

		<p>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>
<p>Описивање догађаја и способности у прошлости</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled but plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и најчешћих неправилних глагола Модални глагол <i>could</i> за изражавање способности у прошлости (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости (историјска личност, писац,</p>
<p>Исказивање жеља, планова и намера</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме жеље планове и намере и реагује на њих; - размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање о жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо, СМС, имејл и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friend. I'm going to do my</i></p>

		<p><i>homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friend's this evening, so I'm going to play all my favorite computer games. Oh! Are you?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (want)</i> <i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола. <i>Going to</i> за изражавање будућих планова. Употреба неодређеног члана уз називе занимања. (Интер)културни садржаји: свакодневни живот и разонода; породични односи.</p>
Исказивање потреба, осета и осећања	<p>- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба;</p> <p>предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање, својих осећања и реаговање на туђа.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i> Императив <i>Why don't we/you</i> + инфинитивна основа глагола <i>How about</i> + глаголска именица <i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона.</p>

<p>Исказивање просторних односа и величина</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставнија питања и одговори на њих; - разуме обавештења о простору и величинама; - опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима; 	<p>Лезичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Wхицх роом ис ит ин? Wхере 'с тхе либрару? Ит 'с он тхе лефт/ригхт. Ис тхе софа бу тхе доор? Wхат 'с нехт то/неар тхе табле? Wхере аре тхе (боокс)? Тхеу 'ре он тхе топ/боттом схелф. Ит 'с ин фронт оф/бехинд тхе wardrobe. Wхере до уоу до уоур хомеворк? Wхере ис схе? Схе 'с ат тхе супермаркет/ин/ат тхе парк... Тхе бакеру ис бетвеен тхе сцхоол анд тхе супермаркет. How wide/лонг/дееп ис тхе ривер? Ит 'с 45 метрес wide/2 километрес лонг. Ан елепхант ис биггер тхан а хиппо. Тхе Блуе wхале ис тхе биггест анимал ин тхе ворлд. Wхат ис тхе ларгест роом ин уоур хоусе/флат? Тхе роом аbove/below. Му town ис ин тхе нортх-east оф Србиа.</i></p> <p>Предлози за изражавање положаја и просторних односа - <i>ин фронт оф, бехинд, бетвеен, опPOSITE...</i></p> <p>Питања са <i>Wхат/Wхере/Wхицх/How (фар, дееп, лонг...)</i></p> <p>Поређење придева (правилно и неправилно поређење).</p> <p>Употреба одређеног члана са суперлативом придева.</p> <p>(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице (инч, стопа...); природа.</p>
<p>Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опише дневни/недељни распоред активности; - опише метеоролошке прилике и климатске 	<p>Лезичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката</p>

	<p>услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;</p>	<p>(нпр. о часовним зонама, упоређивање климатских услова у својој земљи са климатским условима једне од земаља циљне културе и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do you have lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. It was born in January/on the first of January/January the first... ..on Christmas/Easter Day... Колумбус открио Америку 1492/он 15ти центури. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/хот ин суммер/фриезинг ин зимтер. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред вожње, ТВ/биоскопски програм и сл.) и уобичајених радњи.</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних и привремених радњи</p> <p><i>The Past Simple Tense</i></p> <p>Предлози за изражавање времена - <i>in, on, at, to, past, after...</i></p> <p>Питања са <i>When, What (time/day)...</i></p> <p>Редни бројеви до 100.</p> <p>(Интер)културни садржаји: климатски услови у Великој Британији; разлика у часовној зони (Београд-Лондон).</p>
<p>Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза</p>	<p>- разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе;</p> <p>- размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.).</p>

	<p>- представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;</p>	<p>Садржаји</p> <p><i>Ремембер то бринг уоур мемберсхип цард. Јоу цан 'т сит хере, тхе сеат исн 'т фрее. Цан уоу усе уоур пхоне ин цласс? Но, ве цан 'т. Јоу мустн 'т усе уоур пхоне ин цласс. Јоу муст врите ин инк. До уоу хаве то wear униформс ат сцхоол? Тхеу хаве то/дон 'т хаве то wear униформс ат сцхоол. И муст студу тодау. И хаве то феед оур дог еверу морнинг. И муст/хаве то го now.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе - <i>цан/цан 'т, муст/муствн 'т</i> <i>(Нот) Хаве то</i> за изражавање обавезе и одсуства обавезе (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>Изражавање припадања и поседовања</p>	<p>- разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих. <i>Ис тхис уоур дог? Но, ит 'с Стеве 'с дог. Вхосе хоусе ис тхис? Ит 'с Јане анд Саллу 'с хоусе. Тхеу 'ре Јане 'с анд Саллу 'с багс. Тхесе аре тхе цхилдрен 'с тоус. Тхат 'с му парентс ' цар. Тхис ис му бланкет. Тхис бланкет ис мене. Тхис исн 'т уоур цард. Ит 'с херс. И 'ве гот/И хаве а рулер. Хаве уоу гот/До уоу хаве а пен? Саллу хасн 'т гот/доесн 'т хаве ан умбрелла.</i></p> <p>Садржаји</p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) - <i>му фриенд 'с/фриендс 'цхилдрен 'с боокс</i> Присвојни придеви <i>му, уоур...</i> Присвојне заменице <i>мене, уоурс...</i> <i>Хаве гот/Хаве</i> за изражавање поседовања Питања са <i>Вхосе</i> (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>

<p>Изражавање интересовања, допадања и недопадања</p>	<p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања; - опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>И'м интересед ин (свимминг). Вхат (спортс) аре уоу интересед ин? Му хоббу ис (цоллеџтинг багдес). Вхат 'с уоур хоббу? И лове свимминг бецаусе И'м гоод ат ит. И дон'т лике скиинг. И'м бад ат ит. Вхат до уоу лике доинг? Петер досен'т лике фоотбалл. Саллу ис цразу абоут данџинг. Му фавоуриите спорт ис теннис. Вхат 'с уоур фавоуриите спорт? Вхат аре уоур хоббиес анд интересс? Фифтеен оут оф тхирту неопле лике теннис - еигхт боус анд севен гирлс.</i></p> <p>Придевско-предлошке фразе - <i>интересед ин, гоод/бад ат, цразу абоут...</i> Глаголи <i>лике/лове/хате</i> + глаголска именица Питања са <i>Вхат, Вхо, Вху ...</i> (Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).</p>
<p>Изражавање мишљења (слагања и неслагања)</p>	<p>- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано</p>

		<p>тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? И think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. That's not true. It's not sure. И like/don't like it because it's boring.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (think, like, agree...)</i></p> <p>Питања са <i>What, Why, How ...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>
<p>Изражавање количине, бројева и цена</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; - пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; - на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта; - састави списак за куповину - намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.); - изрази количину у мерама - 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл. 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи...); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. И haven't got any food for you. И've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. И need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Цан И have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...</i></p> <p>Основни бројеви до 1000.</p>

		<p>Правилна множина именица. Множина именица које се завршавају на -у, -ф/фе: <i>стравбериес, схелвес, книвес...</i> Множина именица које се завршавају на -о: <i>килос, потатоес...</i> Синкретизам једине и множине: <i>схееп, фисх...</i> Најчешћи облици неправилне множине (<i>мен, вомен, цхилдрен, пеопле, феет, теетх, мице...</i>) Бројиве и небројиве именице - поундс, монеу... Детерминатори - <i>соне, ану, но.</i> Квантификатори - <i>муцх, ману, а лот оф.</i> Питања са <i>Хов муцх/ману.</i> (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; локална мерна јединица за тежину (фунта); валута, намирнице и производи специфични за циљну културу.</p>
--	--	---

Методе рада Облици рада

Интерактивна, дијалогска, кооперативна, демонстрације и илустрације, рад у групи, рад у пару, вежбање фронтални рад, индивидуални рад, групни рад, рад у паровима

Начин остваривања програма

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и

циљем;

- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;

- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

Активност наставника

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,

Активност ученика

слушање, писање, читање, певање, рецитовање, реаговање, класирање, упоређивање, проналажење, повезивање, разумевање, препричавање, описивање, богаћење речника

Назив предмета

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ

Циљ наставе и учења *ликовне културе* је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Разред

пети

Годишњи фонд часова **72 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
РИТАМ	<ul style="list-style-type: none"> - опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; - гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; - користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; - разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; - направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; - исказа своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност;	<p>Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор;</p> <p>Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала;</p> <p>Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма - понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања; Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу; Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад - звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под

		окурењу, плес...; Уметничко наслеђе - значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.		којим ученик може да примени
ЛИНИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - опише линије које уочава у природи, окурењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; - гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; - користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; - црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; 	<p>Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окурењу. Линија као ивица тродимензионалних облика;</p> <p>Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање - дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање.</p> <p>Цртање светлом;</p> <p>Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације...</p> <p>Врсте уметничког цртежа - скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања;</p> <p>Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји; Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија;</p> <p>Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окурења, звуци из природе и окурења, музика, кретање у природи и окурењу, текст, писмо...);</p> <p>Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука...</p> <p>Уметничко наслеђе - значај наслеђа првих цивилизација.</p>		знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа
ОБЛИК	<ul style="list-style-type: none"> - пореди облике из природе, окурења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; - наслика реалне облике у 	<p>Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици;</p> <p>Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из</p>		тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била

	<p>простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон;</p> <ul style="list-style-type: none"> - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; - преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; - комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; - објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; 	<p>различитих углова. Стилизовање облика;</p> <p>Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина);</p> <p>Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни - линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика;</p> <p>Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...);</p> <p>Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности.</p> <p>Обликовање простора светлом;</p> <p>Обликовање (дизајн) употребних предмета.</p> <p>Преобликовање материјала и предмета за рециклажу;</p> <p>Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...);</p> <p>Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту;</p> <p>Уметничко наслеђе - наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.</p>		<p>подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
<p>ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; - изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне 	<p>Различите врсте комуникације од праисторије до данас;</p> <p>Невербална комуникација - читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела;</p> <p>Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање;</p> <p>Уметничко наслеђе - значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.</p>		

информације; - објасни зашто је наслеђе културе важно.			
--	--	--	--

Методе рада Облици рада
--

Демонстративно-илустративна, дијалошка, кооперативне, истраживачка, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, тимски рад.

Начин остваривања програма

Програм није организован по предметним областима, јер није пожељно, а често ни могуће, одвојено изучавати садржаје различитих предметних области (ни стандарди постигнућа за крај школовања нису организовани по предметним областима). Из тог разлога је на овом месту само дат опис предмета (без стриктне поделе на предметне области или области учења).
--

Развој ученика

Настава <i>ликовне културе</i> је индивидуализована и усмерена на целокупан развој ученика, а пре свега на развијање опажања и памћења, креативности, стваралачког мишљења, еманципације, емпатије, свести о општем и личном добру, толеранције, способности сарадње и разумевања различитости, естетичких критеријума, моторике и индивидуалних способности. Развијати и побуде као што су: знатижеља; мотивисаност; отвореност за стицање нових искустава; осетљивост за проблеме; преузимање ризика; толеранција према нејасноћама и самопоуздање, а од спознајних функција: флексибилност; оригиналност; спознају и памћење.
--

Креативност

Сваки ученик има потенцијал који може да развије уколико му се пружи прилика. У складу са тим, све се чешће истиче потреба за учењем креативности и у настави се већ примењују неке технике за развој креативности (на пример, олуја идеја). Настава предмета <i>ликовна култура</i> има огроман потенцијал за развијање креативности сваког ученика (не само ученика који су даровити за уметност). Због тога је важно да ученици постепено стичу свест о томе на који начин су долазили до идеја за рад, шта их је мотивисало, као и да та искуства могу применити и у другим ситуацијама.
--

Опажање

Опажање се темељи на знању и осећајима ученика. Наглашава се ликовно-естетска перцепција, дакле ликовни и тактилни опажаји, спознаја и осећаји у којима ученици проналазе смисао у комуникацији с околином и уметничким ликовним делима. Задаци сваке наставне јединице развијају способност посматрања и уочавања карактеристика ликовних елемената. Треба увек осигурати пуно ликовних примера и подстицати ученике да изразе оно што су истраживали, подједнако речима као и ликовно-техничким средствима.

Ликовне технике и материјал

Ликовне технике и материјал обрађују се кроз кратко упутство и савете током рада, у оној мери која је неопходна, јер се учење заснива на самосталном (и у сарадњи са другима) истраживању изражајних могућности техника, прибора и материјала. Наставник указује ученицима и на основне карактеристике неког материјала или прибора. Ученици могу да буду демотивисани уколико покушају да добију секундарне боје или жељени тон мешајући водене боје које садрже мању количину (неквалитетног) пигмента. Једно од решења је да заједно експериментишу позајмљујући једни другима материјал. Употребљена амбалажа, уколико није припремљена (опрана, термички обрађена и сл.) садржи штетне микроорганизме.

Теорија обликовања

Појмови из теорије обликовања објашњавају се на примерима уметничких дела и на примерима из природе и урбаног окружења. Знања из теорије обликовања нису примењива само у ликовном раду и настави других предмета, већ и у свакодневном животу ученика. Теорија обликовања се од петог до осмог разреда постепено учи и примењује, а предвиђено је да ученици буду упознати са могућом применом стечених знања у свакодневном животу, наставку школовања и у различитим занимањима.

Медијска писменост и комуникација

Као и до сада, садржаји који омогућавају стицање медијске писмености планирају се у корелацији са садржајима предмета *српски језик* и односе се на читање (разумевање) садржаја слике, текста и мултимедијалних садржаја. Имајући у виду да су ученици све раније изложени различитим садржајима на интернету, као и штетним (негативним) порукама које се провлаче кроз рекламе, игрице, музичке спотове, мимове и др. потребно је успоставити и корелацију са садржајима предмета *информатика и рачунарство, техника и технологија, грађанско васпитање* или *веронаука*, као и са осталим предметима који предвиђају медијско описмењавање.

Медијска писменост подразумева и способност визуелног споразумевања, односно комуницирање медијумима ликовних уметности. Осим слободног и спонтаног изражавања, које је заступљено у највећем проценту, ученици се оспособљавају и да изражавају своје идеје, замисли, поруке, ставове, емоције... различитим медијумима ликовних уметности.

Уметничко наслеђе

Садржаји уметничког наслеђа обухватају ликовна дела и споменике културе из прошлости и уметничка дела настала у 20. и 21. веку, епохе, стилове, правце, појаве, трендове, уметнике и уметничке групе, значајне споменике културе, манифестације, установе културе, установе за заштиту културне баштине... Приликом обраде ових садржаја фокус није на меморисању података, већ на развијању сензибилитета за доживљавање и разумевање дела, као и на сагледавању развоја уметности кроз историју и међусобног утицаја уметности и друштва. Неизоставни садржаји су најзначајнија дела из светске културне баштине, а посебна пажња се посвећује баштини на тлу Србије. Ови садржаји се планирају у корелацији са садржајима предмета *историја и музичка култура*, а могу да се обраде кроз интегрисану наставу, пројектне задатке, играње улога, инситу...

Активност наставника

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,

Активност ученика

- посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање, осмишљавање, реализација и презентација.

Назив предмета

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ

Циљ наставе и учења *музичке културе* је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред

пети

Годишњи фонд часова

72 часа

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ЧОВЕК И МУЗИКА	<ul style="list-style-type: none"> - наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);	<p>Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине.</p> <p>Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава.</p> <p>Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим;</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће

		Појава првих нотација, пентатоника;		повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<ul style="list-style-type: none"> - класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике ударалјки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација); 	<p>Најстарији инструменти: тело, ударалјке, дувачки, жичани;</p> <p>Ударалјке - настанак, првобитни облик и развој;</p> <p>Ритмичке ударалјке као најједноставнија група инструмената;</p> <p>Мелодијске ударалјке;</p>		
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике; 	<p>Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената;</p> <p>Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора;</p> <p>Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа;</p> <p>Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;</p>		

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	П е в а њ е	<ul style="list-style-type: none"> - пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; 	<ul style="list-style-type: none"> Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; 			
	С в и р а њ е	<ul style="list-style-type: none"> изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...); 	<ul style="list-style-type: none"> Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом; 			
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		<ul style="list-style-type: none"> - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за 	<ul style="list-style-type: none"> Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија 			

	музичко стваралаштво.	и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.		
--	-----------------------	--	--	--

Методe рада
Облици рада

Демонстративно-илустративна, дијалoшка, истраживачка, индивидуални рад, рад и паровима, групни рад

Начин остваривања програма

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује овај дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика,
- Музички инструменти,
- Слушање музике,
- Извођење музике,
- Музичко стваралаштво.

ЧОВЕК И МУЗИКА

Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву је данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за пети разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немуричким аспектима праисторије и антике на детаљнији и специфичнији начин.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, једно од најстаријих средства изражавања човека, информације о првим музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског контекста и свакодневног живота. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилике када се и на који начин музика изводила некада и сада.

Инструменти Орфовог инструментаријума могу бити полазна тачка за класификацију инструмената у зависности од начина стварања звука (ударалке, дувачки и жичани). Посебан фокус је на инструментима из групе ударалки, као најједноставнијим и присутним од самог почетка музичког изражавања. Информације треба да буду сведене и усмерене на настанак, првобитан облик и развој, као и основне карактеристике, изражајне могућности и примену ритмичких и мелодијских ударалки.

У настави треба максимално тежити да се до знања о инструментима дође из непосредног искуства свирања, слушања и анализе, а не фактографским набрајањем података. У томе, као и у примени знања из ове области, могу помоћи и доступне ИКТ апликације.

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају "константа" у процесу ученичке а/перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту праисторије и антике, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела - описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене.

Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и критичко мишљење.

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Научна истраживања указују да читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.

С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, важно је имати на уму да начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музику (плес) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину (обред).

Кроз примену на одговарајућим примерима музичких вежби и композиција, обрадити елементе музичке писмености. То су разлике између дура и мола, а-мол лествица (природна и хармонска), појам предзнака - повисилица и разрешилица, прости и сложени тактови, шеснаестина ноте у групи и предтакт.

Певање

Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Ученике не треба потцењивати у смислу поједностављеног литерарног и музичког садржаја. Што је музичко дело квалитетније, то је већи потенцијал природне позваности ученика да учествује у музичком догађају.

Пре почетка певања потребно је спровести кратке вежбе за правилно дисање и распевавање. Посебно треба обратити пажњу на правилну дикцију. Рад на песми почиње фрагментима. У току рада треба указати на грешке, исправити их колико је то могуће, па тек на крају извести композицију у целини. Наставник треба да узме у обзир гласовне могућности ученика преодабира песама за певање.

Свирање

Приликом инструменталног музицирања користити ритмичке и мелодијске инструменте (Орфов инструментаријум, као и друге доступне инструменте). Пошто су ученици описмењени, свирање на мелодијским инструментима биће олакшано јер се могу користити нотни примери појединих песама које су најпре солмизационо обрађене. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се, поред осталог, развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Дечије музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких репродуктивних и стваралачких активности и знања.

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- музичка питања и одговоре,
- компоновање мелодије на задати текст,
- састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива,
- импровизација игре/покрета на одређену музику,
- илустрацију доживљаја музике,
- израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних),
- музичко-истраживачки рад,
- осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката,
- осмишљавање музичких квизова,
- осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација,
- креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...

Програм рада треба прилагодити индивидуалним могућностима, зрелости и нивоу претходног знања сваког ученика.

Активност наставника	Активност ученика
- свира, пева, објашњава, чита, пише, подстиче, импровизује, уводи, понавља, препоручује, процењује, слуша, преноси знање, комбинује, развија предиспозиције за музичко обликовање, развија естетски однос према музици, образлаже,	- певање и свирање, - слушање музике и усвајање основних појмова - активности у музичком стваралаштву.

Назив предмета	ИСТОРИЈА
Циљ	Циљ наставе и учења <i>историје</i> је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
Разред	пети
Годишњи фонд часова	36 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); - лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; - разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; - именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; - разврста историјске изворе према њиховој основној подели; - повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); 	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва.</p> <p>Хронологија - рачунање времена.</p> <p>Подела прошлости и периодизација историје.</p> <p>Историјски извори - дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Сродне науке и помоћне историјске науке.</p> <p>Историја око нас.</p> <p>Историјско наслеђе - тековине.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу,</p> <p>естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p> <p>решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања оцењивање постигнућа ученика је формативно сумативно и реализује у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да применити знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом</p>
ПРАИСТОРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; - разликује основне одлике каменог и металног доба; 	<p>Основни садржаји</p> <p>Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци).</p> <p>Подела праисторије (камено, метално доба).</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира,</p>		

		Лепенски Вир, Винча...).		нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
СТАРИ ИСТОК	<ul style="list-style-type: none"> - лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; - користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; - одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; - наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; - идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; - разликује врсте писама цивилизација Старог истока; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; - изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; - прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; - визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; 	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам Старог истока - географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија).</p> <p>Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија - царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока.</p> <p>Основне одлике привреде и свакодневни живот - обичаји, занимања, култура исхране и становања.</p> <p>Култура и историјско наслеђе народа Старог истока - религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...).</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Специфичности египатске религије.</p> <p>Специфичности религија цивилизација Месопотамије.</p> <p>Основне одлике јудаизма.</p> <p>Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).</p>		
АНТИЧКА ГРЧКА	- опише особености природних услова и	Основни садржаји		

	<p>географског положаја античке Грчке; - лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; - приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој; - идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; - истражи основна обележја и значај религије старих Грка; - разликује легенде и митове од историјских чињеница; - наведе значај и последице освајања Александра Великог; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; - израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; - користи основне историјске појмове;</p>	<p>Појам античке Грчке - географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси - Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат - узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре).</p> <p>Проширени садржаји Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип ИИ, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба.</p>	
АНТИЧКИ РИМ	<p>- лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; - наведе основне разлике између античке римске републике и царства; - разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима;</p>	<p>Основни садржаји Појам античког Рима - географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - истражи основна обележја и значај религије античког Рима; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; - наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; - лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију. 	<p>провинције, привреда). Рим у доба царства - принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство - појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).</p> <p>Проширени садржаји Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...).</p> <p>Римски пантеон. Гладијаторске борбе.</p>	
--	---	--	--

Методe рада
Облици рада

Фронтални рад Монолошка Читање и анализа историјских извора Активне методе рада дијалошка, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад

Начин остваривања програма

Програм је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (*Основи проучавања прошлости, Праисторија, Стари исток, Античка Грчка и Антички Рим*), дати исходи, основни и проширени садржаји.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.

Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости

завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су у функцији остваривања исхода предвиђених програмом.

Ученици у пети разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода, како у оквиру једне, тако и више тема, постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода.

Битно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као "прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе "како је уистину било", већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле.

Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их "оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору.

Треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење Поверпоинт

презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да унапреди део своје наставне праксе. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

Активност наставника	Активност ученика
Усмерава рад, пружа знање, развија креативно и критичко мишљење код ученика, консултовање са другим наставницима,	Чита, разуме, стиче знања, упознаје културе, користи историјске карте

Назив предмета

ГЕОГРАФИЈА

Циљ

Циљ наставе и учења *географије* је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

Разред

пети

Годишњи фонд часова

36 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;	<p>Ширење географских хоризоната и велика географска открића.</p> <p>Одговорност човека према планети Земљи.</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да</p>

ВАСИОНА		<ul style="list-style-type: none"> - разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене; 	<p>Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа.</p> <p>Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.</p>		<p>буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	Облик Земље и структура њене површине	<ul style="list-style-type: none"> - помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач; 	<p>Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи</p> <p>Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.</p>		
	Земљина кретања	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; - повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; - повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева; 	<p>Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време.</p> <p>Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.</p>		
	Унутрашња грађа и рељеф Земље	<ul style="list-style-type: none"> - разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча 	<p>Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената.</p> <p>Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у</p>		

	<p>(вулканизам, земљотреси, набирање и раседање);</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови); 	<p>случају земљотреса.</p> <p>Стене: магматске, седиментне, метаморфне.</p> <p>Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина.</p> <p>Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра.</p> <p>Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).</p>		
<p>Ваздушни омотач Земље</p>	<ul style="list-style-type: none"> - опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских 	<p>Атмосфера (састав, структура и значај).</p> <p>Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар).</p> <p>Климатски чиниоци, основни типови климе.</p> <p>Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).</p>		

		непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);			
	Воде на Земљи	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања; 	<p>Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници.</p> <p>Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења.</p>		
	Биљни и животињски свет на Земљи	<ul style="list-style-type: none"> - помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи. 	<p>Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.</p>		

Методе рада
Облици рада

вербално-текстуалне методе: монолог (усмено излагање, причање, описивање, објашњавање, тумачење...); дијалог (разговор, дискусија...); текст-метода (рад са уџбеником, рад на тексту...); очигледна метода: илустративни и демонстративни радови...практични рад (неме карте...); учење путем открића и решавања проблема; учење кроз игру; индивидуални рад ученика (самостални); рад у паровима (тандем); групни рад; фронтални (колективни) рад...

Начин остваривања програма

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само најбољи ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са образовним стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Јако је важно да при планирању за конкретан час наставник, поред својих, испланира и активности ученика.

У фази планирања наставе и учења треба имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Акцент наставе географије у петом разреду је да ученик увиди значај изучавања географије за њега лично и да изучавањем предвиђених наставних области развије знања, вештине, ставове и вредности за одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље. Програм се ослања на савремена достигнућа и перспективе развоја географске науке, корелативан је и примерен интересовањима и развојним способностима ученика. Он уважава дефинисане стандарде постигнућа за овај предмет за крај основног образовања и васпитања, као и међупредметне компетенције.

Програмску структуру чине три области:

1. Човек и географија
2. Васиона
3. Планета Земља

На првом наставном часу наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем географије, не улазећи у терминологију географских дисциплина. На овом часу је потребно помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком. Заједно са ученицима навести примере и разлоге зашто се изучава географија. Такође је потребно упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад.

Програмску област *Васиона* чине најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони, Сунчевом систему, облику и величини Земље, њеном положају у васиони и о небеским телима Сунчевог система. Кроз ову наставну област потребно је информисати ученике о основним карактеристикама осталих небеских тела, без фактографских података о планетама: величина, удаљеност до Земље и слично. Препоручује се

наставнику, ако има могућности, да са ученицима посети Планетаријум и Народну опсерваторију у Београду и да за време ведрих ноћи у локалној средини покаже ученицима видљива сазвежђа и оријентацију помоћу звезде Северњаче.

Трећу програмску област *Планета Земља* чине садржаји физичке географије и разврстани су у шест тема.

Посебан значај имају исходи који се односе на облик и величину Земље и распоред континената и океана. За достизање исхода предвиђених овом темом најбоље је користити демонстративно-илустративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земље глобуса и географске карте. Имајући у виду оријентацију програма предмета и његов фокус на развијање функционалних знања ученика, географска карта и њено коришћење током просеца учења и подучавања је обавезна. Упознавање ученика са картом и са основним појмовима картографске писмености према наставном програму започиње у првом циклусу основног образовања и васпитања и представља основу развијања функционалних знања. Зато треба радити на даљем унапређивању сналажења ученика на карти током петог разреда, што представља основу за касније изучавање картографског градива у шестом разреду.

За ученике овог узраста посебно може бити тешко разумевање Земљине ротације, револуције и последица ових кретања. Због тога је потребно посебну пажњу посветити обради и утврђивању ових садржаја. Наставнику се препоручује примена очигледних наставних средстава (глобус, батеријска лампа, телуријум, видео записи, анимације...) и демонстративно-илустративне методе и методе експеримента како би се могао постићи висок степен разумевања и достизања предвиђених исхода. То ће бити предуслов за касније усвајање низа других појмова који су у вези са сменом обданице и ноћи, сменом годишњих доба, формирањем климатских појасева, односно свих појмова који су у вези са временом и климом и уопште, појавама и процесима у атмосфери, као и у хидросфери и биосфери.

При обради наставних садржаја Револуција Земље и Топлотни појасеви треба објаснити термине, као што су екватор, Гринич, северни и јужни повратник и северни и јужни поларник. Не треба улазити у терминологију географске ширине, дужине и часовних зона, јер ће то бити предмет изучавања у шестом разреду.

Наставна област *Планета Земља* има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акцент треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљотреса, екстремних температура, атмосферских непогода, бујица и поплава...) и треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу.

Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину. Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту природе.

Потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Један од значајних исхода петог разреда је да се од ученика очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. Препорука је да се приликом планираног излета ученици упознају са објектима геонаслеђа и развију правилне ставове о његовом значају и очувању.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад

Активност наставника

планира, креира и организује наставу
бира садржаје
бира методе и облике учења/наставе
обезбеђује ресурсе, наставна средства и помагала
прикупља и пружа информације ученицима
подстиче ученике, даје савете и пружа помоћ
усмерава, реализује, деномстрира, објашњава, даје упутства...
омогућује примену наученог, партнер у учењу
прати ефекте сопственог рада и рада ученика
организује и мотивише ученике да активно учествују у раду
успоставља добру комуникацију код ученика и са ученицима
уочава индивидуалне способности ученика и развија индивидуалност ученика
подстиче ученике да повежу задати контекст са животним ситуацијама

Активност ученика

прати – континуирано посматра
бележи опажања – графички и симболички
групише – уочава сличности и различитости ради класификовања
практикује- у настави, свакодневном животу, игри и раду
истражује-испитује својства и особине, везе...
осмишља, реализује и презентује
сарађује са другим ученицима у заједничким активностима

Назив предмета

МАТЕМАТИКА

Циљ

Циљ наставе и учења *математике* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред

пети

Годишњи фонд часова

144 часа

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; - одреди и примени НЗС и НЗД; - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; - правилно користи речи <i>и</i>, <i>или</i>, <i>не</i>, <i>сваки</i> у математичко-логичком смислу; 	<p>Први део</p> <p>Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + p$, $0 \leq p < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика.</p> <p>Други део</p> <p>Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом</p>

		НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.		нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> - анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор; 	<p>Тачке и праве; односи припадања и распореда.</p> <p>Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.</p>		
УГАО	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; - измери дати угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова); 	<p>Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова).</p> <p>Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова.</p> <p>Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови.</p> <p>Углови на трансверзали. Транслација и углови.</p>		

<p>РАЗЛОМЦИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, - заокругли број и процени грешку заокругљивања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; - сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер; 	<p>Први део</p> <p>Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоређивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева.</p> <p>Други део</p> <p>Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака.</p> <p>Трећи део</p> <p>Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $n < (n+q)/2 < q$.</p>		
<p>ОСНА СИМЕТРИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој прави. 	<p>Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.</p>		

Методе рада Облици рада

Интерактивна, дијалогска, кооперативна, демонстрације и илустрације, вежбање писаних и графичких радова, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, фронтални рад

Начин остваривања програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Природни бројеви и дељивост (34; 16+18)

Основни појмови геометрије (17; 7+10)

Угао (17; 7+10)

Разломци (55; 23+32)

Осна симетрија (13; 5+8)

У наставном програму су садржаји појединих тема подељени на два или три дела, због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. Предложени редослед реализације тема:

1. Природни бројеви и дељивост - први део;
2. Основни појмови геометрије;
3. Природни бројеви и дељивост - други део;
4. Разломци - први део;
5. Угао;
6. Разломци - други део;

7. Осна симетрија;

8. Разломци - трећи део.

Предложена подела тема и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела.

Напомена: за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

Појам осносиметричне фигуре се такође усваја интуитивно, што значи да се низом примера указује да постоје фигуре које имају једну или више оса симетрија и фигуре које немају ту особину.

Ученике научити да користећи геометријски прибор, конструишу симетралу дужи, симетралу угла, нормалу из тачке на праву и примене њихове особине у проблемским задацима.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- читати, записивати и упоређивати Усваја основне рачунске операције у скуповима, чита, састављаразне изразе, упознаје и решава једначине и неједначине, примењује правила,

Назив предмета	БИОЛОГИЈА
Циљ	Циљ наставе и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.
Разред	пети
Годишњи фонд часова	72 часа

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> - истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; - групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; 	<p>Жива бића, нежива природа и биологија.</p> <p>Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће.</p> <p>Једноћелијски и вишећелијски организми.</p> <p>Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића).</p> <p>Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса.</p> <p>Дисање као размена гасова у различитим срединама.</p> <p>Излучивање.</p> <p>Надражљивост.</p> <p>Покретљивост - кретање.</p> <p>Размножавање: бесполно и полно.</p> <p>Раст и развиће. Дужина живота.</p> <p>Промене које човек пролази током</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p> <p>решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>.</p> <p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној</p>

		развића; пубертет и полна зрелост.		комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;	Живот у воденој и копненој средини - изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом - изглед, прилагођености на начин живота.		
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) - узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.		
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље;		

	ненасиљан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;	животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).		оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напаци. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.		

Методe рада Облици рада

интерактивна, дијалoшка, кооперативна, демонстрације, илустрације, смисаоно-рецептивна, вербално-текстуална, практично смисаоно учење, фронтални рад, индивидуални рад, групни рад, рад у паровима

Начин остваривања програма

Ученици у пети разред улазе са знањем основних биолошких појмова, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима, али и да се по томе разликују, и да на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Док се не појаве уџбеници који одговарају овом програму, препоручује се да наставници израђују материјале за учење.

Акцент наставе биологије у петом разреду је на разумевању концепта разноврсности живог света и његовог значаја за природу и човека, значаја процеса који карактеришу живот и односа који се успостављају у природи. То би требало да буде добра основа за даље учење биологије и осталих предмета из природне групе и развој научног и критичког приступа биолошким феноменима.

Област: Порекло и разноврсност живог света

У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелами и једру са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле. Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца...

Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд.). Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика. Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика. Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље.

После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што *a priori* знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних "атрибута" (карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућава увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције. Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина. Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија...

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 16 за обраду, 8 за утврђивање, 9 за вежбе и 1 час за систематизацију.

Област: Јединство грађе и функције као основа живота

У овој области је акценат на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за *живот у воденој и копненој средини* жаба, комарац, вилин коњиц итд.; за *живот у води* речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за *живот на копну* човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за *живот под земљом* кртица, ровац, кишна глиста итд.) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и интересовању ученика. Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма - прилагођеност (адаптација). Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за радионичарски рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 5 часова за обраду, 4 за утврђивање, 1 за вежбу и 1 час за систематизацију

Област: Наслеђивање и еволуција

Исходи ове области доприносе промени концептуалне основе учења биологије јер уводе филогенетско-еволутивни приступ који повезује све области знања у биологији. Такође, савремена сазнања из области наслеђивања и еволуције (генетика, молекуларна биологија, биотехнологија, медицина) су већ део опште (медијске) културе, што ове садржаје чини неопходним у свакодневном животу.

У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.

Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета *информатика и рачунарство* и *техника и технологија*.

У петом разреду, неопходно је увести само појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично.

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 3 часа за обраду, 1 за утврђивање, 2 за вежбе и 1 за систематизацију.

Област: Живот у екосистему

Исходи у овој области омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја.

Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 3 за утврђивања, 4 за вежбе и 1 за

систематизацију.

Област: Човек и здравље

У овој области акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 2 за утврђивање (један је за дебату), 1 за вежбу и 1 за систематизацију.

У настави оријентисаној на постизање исхода, предност имају групни начин рада и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи *ВебОвест*, *пројект-басед леарнинг*, *тхематиц унитс*, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Проблеми су решиви уз сарадњу са стручним сарадницима и колегама из одељенских већа и стручног већа.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.

Назив предмета

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ **Циљ** наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред **пети**

Годишњи фонд часова **72 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју - наводи занимања у области технике и технологије - процењује сопствена интересовања у области технике и технологије - организује радно окружење у кабинету - правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	<p>Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије.</p> <p>Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной
САОБРАЋАЈ	<ul style="list-style-type: none"> - процени како би изгледао живот људи без саобраћаја	Улога, значај и историјски развој саобраћаја.		

	<ul style="list-style-type: none"> - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени - наводи професије у подручју рада саобраћај - направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају - користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима - аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник - повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика - одговорно се понаша као путник у возилу - показује поштовање према другим учесницима у саобраћају - анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла 	<p>Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени.</p> <p>Професије у подручју рада саобраћај.</p> <p>Употреба информационих технологија у савременом саобраћају</p> <p>Саобраћајна сигнализација - изглед и правила поступања.</p> <p>Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају - рачунарска симулација и саобраћајни полигон.</p> <p>Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају.</p> <p>Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.</p>	<p>формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у</p>
--	--	--	--

				остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет - правилно чита технички цртеж - преноси податке између ИКТ уређаја - примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару - користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима - користи Интернет сервисе за претрагу и приступање онлине ресурсима - преузима одговорност за рад - представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер 	<p>Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија).</p> <p>Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника).</p> <p>Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број - вредност).</p> <p>Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање).</p> <p>Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, смартпхоне, дигитални фотоапарат).</p> <p>Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике.</p> <p>Креирање документа у програму за обраду текста.</p> <p>Форматирање текста, уметање слике и графике.</p> <p>Интернет претрага и приступ онлине ресурсима.</p>		

<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повезује својства природних материјала са применом - објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже - сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) - направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом - самостално израђује једноставан модел 	<p>Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали.</p> <p>Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине).</p> <p>Врсте, својства и примена природних материјала.</p> <p>Технологија прераде и обраде дрвета.</p> <p>Технологија прераде и обраде коже.</p> <p>Текстилна технологија.</p> <p>Технологија производње папира.</p> <p>Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета - сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање).</p> <p>Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала - маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.</p>		
<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе - одабира материјале и алате за израду предмета/модела - мери и обележава предмет/модел - ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате - користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења - самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ - показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева 	<p>Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата.</p> <p>Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа.</p> <p>Тимски рад и подела задужења у тиму.</p>		

	<p>и постизању успеха</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова - активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима - пружи помоћ у раду другим ученицима - процењује остварен резултат и развија предлог унапређења 			
<p>Методe рада Облици рада</p>				
<p>Усмено излагање Дијалог Рад на тексту Илустрација Демонстра-ција Метода писаних радова Практичан рад Дискусија Тестирање Фронтални Индивидуални групни Рад у пару</p>				
<p>Начин остваривања програма</p>				
<p>Наставни предмет Техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика, ради њиховог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења.</p> <p>Један од најважнијих задатака је да код ученика развије свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно ућење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.</p> <p>Наставни програм за пети разред орјентисан је на остваривању исхода, исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет Техника и технологија.</p> <p>Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: животно и радно окружење, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање.</p>				
<p>Активност наставника</p>		<p>Активност ученика</p>		
<p>Објашњава, образлаже, демонстрира, црта, истиче, упоређује, усмерава, препоручује, поставља питања, подстиче, мотивише, даје упутства, вреднује резултате рада.</p>		<p>Учествовање у разговору, записивање, препознавање, постављање питања, решавање задатака и вежби из радне свеске, одговарање на постављена питања, усвајање нових знања, размењивање знања и искуства, повезивање предходног са новим знањем, допуњавање и кориговање одговора, извођење закључака, цртање, именовање, сумирање рада, извођење закључака.</p>		

Назив предмета	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
Циљ	Циљ наставе и учења <i>информатике и рачунарства</i> је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.
Разред	пети
Годишњи фонд часова	36 часова

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја - прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања - креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - сачува и организује податке - разликује основне типове датотека 	<p>Предмет изучавања информатике и рачунарства.</p> <p>ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера.</p> <p>Подешавање радног окружења.</p> <p>Организација података.</p> <p>Рад са сликама.</p> <p>Рад са текстом.</p> <p>Рад са мултимедијом.</p> <p>Рад са презентацијама.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>.</p> <p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p>

<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; - доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету - реагује исправно када дођу у контакт са непримерним садржајем или са непознатим особама путем интернета - приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај - информацијама на интернету приступи критички - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету - разуме значај ауторских права - препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем - рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету 	<p>Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на интернету. Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.</p>		<p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других</p>
<p>РАЧУНАРСТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-логички смисао речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", израза "ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их 	<p>Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", "ако...онда". Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам. Увод у тему програмирања. Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање.</p>		

	<p>алгоритамски</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму 	<p>Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом.</p> <p>Програм - категорије, блокови наредби, инструкције.</p> <p>Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).</p>		<p>ученика.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен - поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника 	<p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима.</p> <p>Представљање резултата пројектног задатка.</p>		

Методe рада
Облици рада

дијалoшка, демонстрацијe, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, фронтални

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм наставног предмета информатика и рачунарство, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан

је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три тематске целине: **ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство.**

У настави оријентисаној на постизање исхода потребно је уважити стечене дигиталне вештине ученика. У планирању и припремању наставе, наставник полази од исхода које треба остварити и планира, не само своје, већ, преваходно активности ученика на часу. Наставник треба да буде више оријентисан ка менторској улози, а мање ка предавачкој. Потребно је да наставник програмске исходе, који треба да се достигну до краја петог разреда, разложи на исходе – кораке за сваки час, било да се ради о часовима обраде или утврђивања, а које треба да оствари сваки ученик. Такође, треба да за сваки час планира и припреми средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама из разредног већа због успостављања корелација међу предметима.

Потребно је радити на развоју алгоритамског начина мишљења у поступку решавања проблема и задатака, развоју логичког мишљења и изградњи личних стратегија за учење уз примену ИКТ-а.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је активности осмислити тако да укључују практичан рад, уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима. Пожељно је да планиране активности на часу прати сажето и јасно упутство ученику за реализацију задатка, уз демонстрацију поступка. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност, односно да се кроз дискусију са ученицима одаберу најадекватнији алати, концепти и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, истрајност, аналитичност, самосталност у раду и спремност на сарадњу.

Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету се могу се наћи примери добре праксе који се, уз прилагођавање условима рада и поштовањем ауторских права, могу користити.

С обзиром да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера изводи се са половином одељења, један час недељно, у рачунарском кабинету/дигиталној учионици.

Активност наставника	Активност ученика
-упознаје, приказује, објашњава, усмерава, препоручује, представља, образлаже, упоређује, доказује, истиче, усмерава, препоручује,	- слуша, прати, понавља, упоређивање, проналажење, повезивање, разумевање,

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ПЕТИ РАЗРЕД
Циљ	Циљ наставе и учења <i>физичког и здравственог васпитања</i> је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања изобласти физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	пети
Годишњи фонд часова	72 часа + 54 часа (обавезне физичке активности ученика)

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околина, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТОВИ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика 15, 5+10 ФВ 113, 214, 313	<ul style="list-style-type: none"> - комбинује и користи досегнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта		

		физичких способности са атлетским дисциплинама	Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) Препоручени садржаји Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 kg Бацање „вортекс-а“ Тробој		условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. . Акцентат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба
	Спортска гимнастика 20, 10+10 ФВ 111, 211, 316, 317	– одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела – користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри – процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици	Обавезни садржаји Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон Препоручени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав);		
	Основе тимских и спортских игара Рукомет 22, 10+12 ФВ 111, 211, 311	– користи елементе технике у игри – примењује основна правила рукомета у игри – учествује на унутародељенским такмичењима	Обавезни садржаји Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - принципи индивидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета		

			Спортски полигон Препоручени садржаји Напредни елементи технике, тактике и правила игре: <ul style="list-style-type: none"> - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне одбране. 		оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	Плес и ритмика Ритмичка гимнастика и народни плесови 3,1+2 ФВ 111, 211, 311	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других клтура 	Обавезни садржаји Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друшвених плесова Препоручени садржаји Вежбе са обручем Вежбе са лоптом		
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)	Физичко вежбање и спорт	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима сврху и значај вежбања - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама - примени мере безбедности током вежбања - одговорно се односи према 	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе)		

		<p>објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање</p> <ul style="list-style-type: none"> - примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама - навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом“ - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна естетику у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности 	<p>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању</p> <p>Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање</p> <p>Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј“ (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација)</p> <p>Писани и електорнски извори информација из области физичког васпитања и спорта</p> <p>Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...)</p> <p>Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела)</p> <p>Планирање дневних активности</p>		
	Здравствено васпитање	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве намирнице и њихову енергетску вредност 	<p>Физичка активност, вежбање и здравље</p> <p>Основни принципи вежбања и врсте физичке активности</p> <p>Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре</p>		

		<ul style="list-style-type: none"> - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника и израчуна трошкове. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - чува животну средину током вежбања 	<ul style="list-style-type: none"> и после вежбања Лична и колективна хигијена пре и после вежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после вежбања Вежбање и играње на чистом ваздуху – чување околине приликом вежбања 		
--	--	---	--	--	--

Начин остваривања програма

Концепција *физичког и здравственог васпитања* заснива се на јединству часовних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Главна промена у савременој концепцији и пракси образовања и васпитања, па тако и у програму предмета *физичко и здравствено васпитање*, је померање тежишта са наставних садржаја на јасно дефинисане исходе, односно са наставних садржаја на процес учења и његове резултате.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли у предмету *физичко и здравствено васпитање*, и учешћем у *обавезним физичким активностима*. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине, спортови и спортске дисциплине и
- физичка и здравствена култура.

Они омогућавају да се циљ овог предмета достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа.

. Обавезне физичке активности ученика

Физичке активности ученика доприносе остваривању постављеног циља и исхода *физичког и здравственог васпитања*. Ове активности организују се у оквиру редовног распореда или према посебном распореду у складу са просторним могућностима школе и потребама ученика у трајању од 1,5 час недељно.

План рада ових активности је саставни је део планирања у *физичком и здравственом васпитању*.

Начини организације рада обавезних физичких активности ученика:

- реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. У школама које имају одговарајуће материјално-техничке и просторне услове, фонд од 1/2 школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, може се реализовати тако што ће ученици сваке друге недеље имати још један час ових активности, или на други начин који предложи Стручно веће физичког и здравственог васпитања. Ради ефикаснијег рада и обухваћености свих

ученика дозвољено је спајање два одељења истог разреда. Два наставника раде истовремено са два одељења.

- реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Фонд од 1/2 школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, реализује се **кумулятивно**, једном у тромесечју, у укупном трајању од 6 школских часова, односно 4,5 сати.

Стручно веће може предложити неки други начин организације ових активности, посебно уколико се школа определи да ове активности реализује изван школе (пливање, скијање, клизање, оријентиринг итд.).

Програмски садржаји обавезних физичких активности

Обавезни програмски садржаји ових активности су:

- Кондиционо вежбање ученика у трајању од најмање 20 минута;

- Мали фудбал:

1. Вођење и контрола лопте,
2. Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала,
3. Шутирање на гол и основе игре у нападу (откривање),
4. Одузимање лопте и основе игре у одбрани (покривање),
5. Вежбе са два и три играча,
6. Игра са применом основних правила за мали фудбал.

Препоручени програмски садржаји ових активности:

- Обучавање и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима:

1. Атлетике;
2. Гимнастике;
3. Плеса и ритмике;
4. Других активности предвиђених програмом школских такмичења.

- Мали фудбал:

1. колективна игра у одбрани и нападу,
2. техника игре голмана,
3. игра уз примену правила

- Пливање;

- Скијање;

- Клизање;

- Бадминтон;

- Стони тенис;

- Оријентиринг;

- Друге активности по избору Стручног већа школе.

Методe рада

Облици рада

дијалoшка,
кооперативна,
демонстрације,
илустрације,

	индивидуални рад, рад у паровима, групни рад фронтални
Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	трчање, скакање, ходање, бацање и хватање лопте, пењање, вежбање, играи плес.

Назив предмета:	ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
Годишњи фонд часова:	36
Разред:	Пети

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
И - УВОД 1. Упознавање садржаја програма и начина рада	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању. 	<ul style="list-style-type: none"> моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања. 	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са садржајем програма и начином рада Прелиминарна систематизација 	<p>Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација ("знања о вери"), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p>
ИИ - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА 2. Религија и култура старог света 3. Човек тражи Бога	<ul style="list-style-type: none"> Упознати ученике са основним елементима религије и културе старог века. Упознати ученике са паганским митовима и легендама о вечном животу. Припремити ученике за сусрет са Откровењем Истинитог Бога. 	<ul style="list-style-type: none"> моћи да именује неке политеистичке религије. моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века 	<ul style="list-style-type: none"> Религија и култура старог света Човекова жеђ за Богом и вечним животом Митови и легенде 	<p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.</p> <p>Врсте наставе Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p>
ИИИ - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ 4. Божије Откровење 5. Свето Писмо (настанак, подела)	<ul style="list-style-type: none"> Развити код ученика свест о Богу као личности која се открива човеку Упознати ученике са појмовима Светог Предања и Светог Писма 	<ul style="list-style-type: none"> моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; моћи да објасни да је рођење Христово догађај 	<ul style="list-style-type: none"> Божије Откровење Свето Писмо (настанак, подела) 	<ul style="list-style-type: none"> теоријска настава (35 часова) практична настава (1 час) <p>Место реализације наставе • Теоријска настава се реализује у учионици;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Објаснити ученицима узрок и начин настанка Библије 	<p>који дели историју на стару и нову еру;</p> <ul style="list-style-type: none"> моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка моћи да разликује Стари и Нови Завет бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи; 		<ul style="list-style-type: none"> Практична настава се реализује у цркви - учешћем у литургијском сабрању; <p>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</p> <ul style="list-style-type: none"> Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспонована наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима
<p>ИВ - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА</p> <p>6. Стварање света 7. Стварање човека 8. Прародитељски грех 9. Човек изван рајског врта</p>	<ul style="list-style-type: none"> Пружити ученицима знање да Бог из љубави ствара свет да би му дао вечно постојање; Оспособити ученике за разумевање посебности улоге човека у свету, као споне између Бога и света. Објаснити ученицима повест о првородном греху и његовим последицама; Указати ученицима на начин на који се Бог стара о свету и човеку од Адама до Ноја; Пробудити у ученицима осећај одговорности за свет који их окружује. 	<ul style="list-style-type: none"> моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом 	<ul style="list-style-type: none"> Шестоднев Стварање човека "по икони и подобју" Прародитељски грех Човек изван рајског врта (Каин и Авел, Ноје, Вавилонска кула) 	

		<ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу; 		<p>извођења наставе - узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <ul style="list-style-type: none"> • У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. <p>Евалуација наставе Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина:</p> <ul style="list-style-type: none"> • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитивањем ставова; <p>Оцењивање Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усмено испитивање; • писмено испитивање;
<p>В -Старозаветна историја спасења</p> <p>10. Аврам и Божији позив 11. Исак и његови синови 12. Праведни Јосиф 13. Мојсије 14. Пасха</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознати ученике са старозаветним личностима и догађајима • Указати ученицима на везу између старозаветних личности и Христа • Указати ученицима на повезаност Пасхе и Христа • Указати ученицима на етичку вредност старозаветних списа • Развијање свести ученика о старању Божјем за свет кроз библијску историју; • Пружити ученицима знање о старозаветним мотивима у иконографији. 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја • моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом • моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта • моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести • моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији. 	<ul style="list-style-type: none"> • Аврам и Божији позив • Исак и његови синови • Праведни Јосиф • Мојсије • Пасха 	
<p>ВИ - ЗАКОН БОЖИЈИ</p> <p>15. На гори Синају 16. Десет Божјих заповести 17. Закон Божији као педагог за Христа</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Објаснити ученицима околности у којима је Бог дао Закон преко Мојсија; • Пружити ученицима основно знање о томе да се кроз заповести Божје остварује заједница између Бога и људи; • Пружити ученицима основ за разумевање да су Десет Божјих заповести водич и припрема за Христове заповести љубави 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; • моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; • моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу; • бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу. 	<ul style="list-style-type: none"> • Добијање Божијих заповести на гори Синају • Садржај Десет Божјих заповести • Смисао Декалога као припреме за Христа 	

<p>ВИИ - МЕСИЈАНСКА НАДА</p> <p>18. "Земља меда и млека"</p> <p>19. Цар Давид</p> <p>20. Соломон и јерусалимски храм</p> <p>21. Псалми Давидови</p> <p>22. Старозаветни пророци</p> <p>23. Месијанска нада</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознати ученике са појмом "обећане земље" и њеним значајем за "изабрани народ Божији" • Објаснити ученицима значај старозаветне Скиније и Храма • Указати ученицима на улогу старозаветних царева и пророка • Указати ученицима на лепоту Давидових псалама • Објаснити ученицима појам Месије • Предочити ученицима специфичности библијског текста и омогућити им да доживе његову сликовитост 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана • моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи • моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства • знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију • моћи да наведе неке од старозаветних пророка • моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије • увидети значај покајања и молитве као "жртве угодне Богу" на основу одељака поучних и пророчких књига 	<ul style="list-style-type: none"> • Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) • Цар Давид • Соломон и јерусалимски храм • Псалми Давидови • Старозаветни пророци • Месијанска нада 	<ul style="list-style-type: none"> • посматрање понашања ученика; <p>Оквирни број часова по темама</p> <p>Увод - 1</p> <p>Религија и култура старог света - 3</p> <p>Откривење - Свет Библије - 4</p> <p>Стварање света и човека - 7</p> <p>Старозаветна историја спасења - 7</p> <p>Закон Божији - 4</p> <p>Месијанска нада - 8</p> <p>Евалуација - 1+1</p>
--	--	---	--	--

Методe рада
Облици рада

дијалoшка, кооперативна, демонстрације, илустрације, вербално-текстуална индивидуални рад, рад у паровима, групни рад

Начин остваривања програма

Циљ наставе у 5. разреду јесте да ученици на примеру старозаветне историје уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, који се огледа у сједињењу свих створених бића са Богом преко човека, и поред тога што је то први човек Адам одбио да испуни. Бог је после греха првог човека променио начин остварења тог циља, али је циљ због кога је свет створен остао исти. Конкретна реализација тога циља почиње од избора Аврама и благосиљања јеврејског народа у њему, што означава почетак Цркве која има исту структуру као будуће Царство Божије.

Ови старозаветни догађаји, којима почиње остварење Царства Божијег у историји, показују, међутим, и то да се и у новом начину остварења Царства Божијег не заобилази човек и да Бог такође остаје при томе да апсолутно поштује слободу човека, да се преко њега и његовом сарадњом то Царство и оствари, као што је то био случај и са првим човеком Адамом.

Кроз старозаветну историју почиње, међутим, да се назире и то коју је личност одабрао Бог да уместо првог Адама буде та спона између Њега и света како би се тај план испунио, као и то на који ће се начин то сада остварити. Старозаветни догађаји и старозаветна Црква типови су и праслика оваплоћења Сина Божијег који ће постати нови Адам, његовог страдања и васкрсења, као и новозаветне Христове Цркве.

Десет Божијих заповести дате су јеврејском народу да би регулисале однос старозаветне Цркве са Богом, као и односе међу члановима Цркве. На основу позива Божијег Авраму и оснивања старозаветне Цркве, треба показати да се и старозаветна Црква, као новозаветна, темељи на вери у Христа и будући догађај сабрања око Њега и сједињења с Богом у њему, што ће донети бесмртност свима и целој природи.

Овај програм треба реализовати читајући кључне одломке из Старог Завета и тумачећи их из перспективе будућег Царства Божијег, односно из перспективе новозаветних догађаја, као што и новозаветне догађаје треба тумачити из перспективе другог доласка Христовог и Царства Божијег. На овај начин ћемо указати ученицима на спасење као историјски процес: Стари завет је сенка, Нови је икона, а истина је стање света у будућем веку (Св. Максим Исповедник).

Активност наставника	Активност ученика
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитовање, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, процењивање, закључивање</p>

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Назив предмета

Циљ

Циљ наставе и учења *грађанског васпитања* је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Разред

пети

Годишњи фонд часова

36 часова

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
ЉУДСКА ПРАВА Права детета	<ul style="list-style-type: none"> - разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу посебне заштите права детета; - на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја; 	<p>Потребе и права Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила.</p> <p>Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање</p>
ДЕМОКРАТСКО	- поштује правила одељенске заједнице и	Права и функционисање		

<p>ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања; - препозна одговорност одраслих у заштити права деце; - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ;</p>	<p>заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања.</p> <p>Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника).</p> <p>Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља.</p>		<p>стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. . Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље</p>	<p>- препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова</p>	<p>Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција.</p> <p>Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално.</p>		<p>стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. . Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да</p>

	(препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба;	Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља.		процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; - идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); - учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; - учествује у извођењу акције; - процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; - презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређивање живота у школи.	Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.		

Методe рада

Облици рада

дијалoшка, кооперативна, демонстрације, илустрације, вербално-текстуална индивидуални рад, рад у паровима, групни рад групна дискусија симулација играње улога

Начин остваривања програма

Програм наставног предмета *грађанско васпитање*, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по моделу спирале и оријентисан је на остваривање исхода. Теме по областима се спирално развијају што значи да се постојећи садржаји из разреда у разред проширују и продубљују, а многи исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, унапређују. Типичан пример таквог исхода су они који се односе на комуникацију. Активно слушање и конструктивно реаговање су исходи који се постепено унапређују кроз бројне активности и садржаје. Слично је

и са јачањем осетљивости за потребе и права других, препознавање дискриминације и многе друге исходе који се не могу брзо и лако остварити обрадом само једног програмског садржаја. Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.

Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе.

Садржај *грађанског васпитања* има природну везу са другим наставним предметима. То се види у исходима који се односе на препознавање добрих примера и кршење људских права у садржајима који се обрађују у историји или у књижевним делима која се читају у оквиру српског језика и књижевности, односно матерњег језика. Из тог разлога, међупредметно планирање је велика подршка остварењу циља овог предмета.

Посебну пажњу треба обратити на последњу област програма где се претходно стечена знања и вештине интегришу и практикују. Акције треба да буду мале и изводљиве али да имају све неопходне кораке. Ученике треба охрабривати када наиђу на тешкоће и јасно указивати да су и неуспеле акције такође добре, јер њиховом анализом долазимо до увида који су кораци били погрешни. Бројни су примери тема у оквиру којих се могу осмислити акције у школи у корист права детета. На пример, вршњачка подршка је важан сегмент укупне подршке инклузивног образовања, тако да је укљученост младих људи у овај сегмент живота и рада школе веома значајан. Он се огледа управо у заједничком промишљању наставника и ученика на тему како осмислити план подршке, како га најуспешније реализовати, водећи рачуна о потребама сваког ученика обухваћеног инклузивним образовањем.

У предмету *грађанско васпитање* продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. Они се могу користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе, у раду ученичког парламента, у локалној заједници или локалним медијима.

За реализацију наставе овог предмета и остваривање дефинисаних исхода, врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем даје пример и доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима; он је тај који даје повратне информације и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Битно је да наставник обезбеди равноправну укљученост сваког ученика (уважавајући различитост како у стилевима учења тако и у типу личности). Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексцијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Посебан захтев за наставнике представља потреба за припремом нових, актуелних материјала који најбоље одговарају садржају и исходима. Они се могу наћи у различитим изворима информација. За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове. Не треба занемарити ни интернет и различите социјалне мреже јер су то облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми

живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, другим облицима кршења права, као и дигиталном насиљу. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости, уз обавезу да поштује и уважи друге и другачије погледе и мишљења. Наставник треба да подстиче код ученика способност да разумеју сопствену одговорност у ситуацијама дискриминације и насиља, као и да бирају конструктивне начине реаговања на њих.

Због специфичног статуса предмета (изборност у сваком разреду) сасвим је извесно да ће група у петом разреду бити хетерогена по искуству у области грађанског васпитања (најчешће промене изборног предмета дешавају се на преласку у други циклус). Зато је важно на почетку школске године пажљиво и уз поштовање процедура донети правила рада (јер група без реда и основних правила не може бити демократска). Битно је и да сви ученици учествују у доношењу правила како би свима била разумљива њихова функција. А да би се поштовала важно је да се договоре и прихвате начини њихове контроле (ученици одлучују о мерама за њихово непоштовање). Неколико првих часова су прилика да се ученици подсети шта су научили, да размене сопствена знања, ставове, вредности и вештине као и да се уведу у садржаје којима ће се бавити. Посебну пажњу треба обратити на ученике који се по први пут у петом разреду сусрећу са овим предметом. На основу утврђених потреба ученика, наставник ће планирати реализацију наставе за сваку конкретну групу. Таква ситуација неуједначеног предзнања је прилика за вршњачко учење јер током часа *грађанског васпитања* ученици уче једни од других и доприносе настави својим искуствима, знањима и способностима.

Значај предмета налази се и у чињеници да исходи *грађанског васпитања* у великој мери доприносе развоју неколико међупредметних компетенција и да се његови садржаји врло добро уклапају у различите ваннаставне активности. Посебно је значајан допринос развоју међупредметне компетенције комуникација јер се при раду на свим садржајима инсистира на исказивању сопственог мишљења, осећања, ставова и то на начин који не угрожава друге, као међупредметне компетенције решавање проблема јер је приступ предмету да се у свакој тематској целини ученици оснажују да препознају проблеме али и активно траже решења.

Чињеница да се предмет описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. *Грађанско васпитање* пружа изузетну могућност за неговање саморефлексије (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да се остваре.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- дискусија, расправа, преговарање, дијалог, интервју, дописивање, прикупљање помоћидраматизација, - стичу знања, усвајају вредности и развијају примерене вештине учећи са другима

Назив предмета

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред

пети

Годишњи фонд часова **72 часа**

РУСКИ ЈЕЗИК

ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	САДРЖАЈИ
Поздрављање	- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у). Садржаји <i>Привет, Ира! Здравствуй, Витя Здравствуйте, Анна Ивановна! Добрый день, Виктор Павлович! Доброе утро! Добрый вечер! До завтра! До свидания! Как дела? Хорошо, спасибо. Нормально. Так себе. Ничего. Пока! Пока-пока!</i> (Интер)културни садржаји: формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости; лична имена и имена по оцу (патроними), надимци.
Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима	- представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Иницирање упознавања, посредовање у упознавању и представљање других особа, присутних и одсутних, усмено и писано; слушање и читање кратких и једноставних текстова којим се неко представља; попуњавање формулара основним

		<p>личним подацима (пријава на курс, претплата на дечји часопис, налепница за пртљаг, чланска карта и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Как тебя зовут? Меня зовут Ирина. Я Ирина. Кто это? Это Марина? Я Ирина, привет! Его зовут Виктор. Сколько ему лет? Ему 12 лет. Её зовут Анна. Очень приятно. Мне тоже. Это мой друг. Это моя подруга Лена, одноклассница. А это Зина. Она соседка. Это Анна Ивановна Иванова, учительница. Это мой двоюродный брат. Он из Белграда. Он из Сербии. Наташа из Москвы.</i></p> <p>Личне заменице: <i>я, ты, он/она, они</i> (номинатив, генитив и датив),</p> <p>Упитне заменице и прилози: <i>кто, как, сколько.</i></p> <p>Показни прилог: <i>это,</i></p> <p>Генитив именица с предлогом <i>из.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: формално и неформално представљање; имена; имена по оцу, презимена и надимци; именовање средства; именовање градова, земаља.</p>
<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и налога</p>	<p>- разуме упутства и налоге и реагује на њих;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Кто дежурный? Кого нет на уроке? Кто отсутствует? Открой(те) учебник/рабочую тетрадь/тетрадь. Слушай(те) и повторяй(те)! Не кричите! Тихо! Выйди(те) к доске! Сотри(те) с доски! Открой(те) окно/дверь. Прослушай(те) песню! Прочитай(те) текст. Мы читали текст? Встань(те)! Садись! Садитесь! Мы на прошлом уроке прослушали песню?</i></p>

		<p>Заповедни начин фреквентних глагола (<i>слушать/прослушать, читать/прочитать, писать/написать, повторять/повторить, встать, сесть...</i>),</p> <p>Прошло време фреквентних глагола.</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости, песме.</p>
Исказивање правила понашања	<p>- разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Извините, можно сесть? Садитесь. Не шумите! Можно войти? Да, конечно. Нет. Можно взять твою ручку? Да, конечно. Нет, к сожалению. Она мне нужна. Извините за опоздание.</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола.</p> <p>Предикатив <i>можно</i>.</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима, значење симбола.</p>
Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	<p>- разуме позив и реагује на њега;</p> <p>- упуту позив на заједничку активност;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, усмено или писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, користећи најједноставније изразе молби, захвалности, извињења.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Давай играть в футбол/баскетбол! Поиграем вместе?</i></p>

		<p><i>Приглашаю тебя ко мне на день рождения/вечеринку. Приходи ко мне на вечеринку! Ты сможешь прийти ко мне на день рождения завтра в семь? Вечеринка у меня дома/в кафе. Спасибо за приглашение, я обязательно приду. К сожалению, я не смогу прийти. Извини, но я не смогу прийти. Вечеринка/день рождения, к сожалению, без меня.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола. Прва и друга конјугација. Заповедни начин фреквентних глагола. Акузатив и локатив именица с предлозима <i>в/на</i>. Датив именица с предлогом <i>к</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: прикладно прихватање и одбијање позива, рођендани, прослава рођендана, игре.</p>
<p>Исказивање молбе, захтева и захвалности</p>	<p>- разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упуту кратке и једноставне молбе и захтеве; - исказе и прихвати захвалност на једноставан начин;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Дай мне, пожалуйста, ручку. Можно? Конечно, пожалуйста, вот она. Спасибо! Не за что. Ничего. Нет, к сожалению, ручка мне нужна. Извини(те), можно вопрос?</i></p> <p>Заповедни начин фреквентних глагола. Предикатив <i>можно</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>
<p>Честитање</p>	<p>- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упуту једноставне честитке;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном</p>

		<p>облику; упућивање кратких пригодних честитки у усменом и писаном облику.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>С днём рождения! Поздравляю тебя с днём рождения! С Новым годом! С Рождеством! С Днём защитника Отечества! С Восьмым марта! Счастливо! Желаю тебе/вам всего хорошего: здоровья, счастья, успеха. Тебе/вам тоже всего хорошего. Поздравляю с успехом! С приездом! Добро пожаловать!</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола. Инструментал именица с предлогом с. (Интер)културни садржаји: најзначајнији празници и начин обележавања/прославе.</p>
<p>Описивање живих бића, предмета, места и појава</p>	<p>- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Она высокая и стройная. У неё голубые глаза и длинные светлые волосы. Какие у тебя глаза? Какого цвета у тебя футболка? Она в красной рубашке. У меня есть кошка. Её зовут Мурка. Она маленькая, белая. На столе ручка. Она зелёная. У неё большой дом. Он красивый. На картинке - Москва, столица России. Это мой дом. Он большой и красивый.</i></p> <p>Придеви. Род, број и слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у</p>

		<p><i>них; у Ивана, у Ирины).</i> Присвојне заменице: <i>мой, твой, наш, ваш, их.</i> (Интер)културни садржаји: култура становања, однос према живој и неживој природи.</p>
<p>Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности</p>	<p>- разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Что делает Витя? Он делает уроки. Ира читает газету/журнал. Стрѐнка ходит в садик. Саша по понедельникам ездит на тренировки по футболу. Вика и Макс помогают маме по дому. Ира встаёт обычно в восемь утра. Уроки начинаются в девять. Каждый день Миша гуляет с собакой. Утром мы вместе завтракаем. Папа возвращается с работы. Он стоит в пробке.</i></p> <p>Глаголи кретања (садашње време): <i>идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать.</i> Садашње време фреквентних глагола. Прилози за време: <i>утром, днём, вечером.</i> (Интер)културни садржаји: радно време, разонода, живот породице.</p>
<p>Исказивање потреба, осета и осећања</p>	<p>- разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима осећањима; саопштавање потреба и осета и предлагање решења у вези с њима; усмено и писано исказивање својих осећања и (емпатично) реаговање на туђа.</p>

		<p>Садржаји</p> <p><i>Мне хочется есть. Брату хочется пить. Мне холодно. Тебе сделать бутерброд? Налить сестре воды? У меня болит зуб. Хочешь кушать? Нет, спасибо, не хочу.</i></p> <p>Безличне реченице. Глагол <i>хотеть</i>. Датив личних заменица и именица. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона.</p>
<p>Исказивање просторних односа и величина</p>	<p>- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу/оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Скажите, пожалуйста, как прийти до Большого театра? Театр недалеко. Идите сначала прямо, а потом налево. Слева театр.</i></p> <p>Генитив, инструментал и локатив с предлозима. Прилози за правац и место: <i>прямо, налево, направо, слева, справа, недалеко, напротив.</i> (Интер)културни садржаји: јавни простор, култура становања.</p>
<p>Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)</p>	<p>- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; - тражи и даје кратка и једноставна обавештења</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно</p>

	<p>о хронолошком/метеоролошком времену;</p>	<p>време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на аутобуској/железничког станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Который час? Пять часов. Когда ты встаёшь? Я встаю в восемь часов. Во сколько начинается первый урок? Первый урок начинается в девять. Какая погода сегодня? Идёт дождь. Какое сегодня число? Второе мая. Какая погода на улице? Холодно? Когда ты едешь в Россию?</i></p> <p>Садашње време најфреквентнијих глагола. Садашње време у значењу будућег. Глаголи кретања: <i>идти/ходить; ехать/ездить</i>. Бројеви 1-20. Облици <i>час, часа, часов</i> уз бројеве до 12. Интонација упитних исказа без упитне речи). (Интер)културни садржаји: клима, разговор о времену, географске дестинације.</p>
<p>Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања</p>	<p>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	<p>Лезичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. У меня нет мобильного. У кого есть сестра/брат? Это твоя собака? Нет. Да, моя. У них в голове только компьютеры. Это дом</i></p>

		<p><i>бабушки.</i></p> <p>Конструкције за изражавање посесивности: <i>у+ ген. личних заменица</i> и именица (<i>у меня, у мамы</i>); именица + именица у генитиву (<i>дом папы</i>).</p> <p>Општа негација (<i>нет</i>).</p> <p>Присвојне заменице.</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.</p>
<p>Изражавање допадања/недопадања</p>	<p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;</p> <p>- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Ира, ты любишь футбол? Нет, не люблю. Мне нравится баскетбол. Макс любит заниматься теннисом. Какой твой любимый спорт? Я люблю читать. Мне этот комикс не нравится. Петя любит музыку. Он гитарист. Виктору не нравится бутерброд.</i></p> <p>Глагол <i>любить</i>.</p> <p>Безлична употреба глагола <i>нравиться</i>.</p> <p>Општа негација (<i>не</i>).</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...), храна, спорт.</p>
<p>Изражавање количине и бројева</p>	<p>- разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;</p> <p>- тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано</p>

- изрази присуство и одсуство некога или нечега;

коришћење једноставних исказа са бројевима до 100.

Садржаји *Сколько мальчиков, сколько девочек в классе? В классе 12 мальчиков и 15 девочек. Сколько тебе лет? Мне 15 лет. Который час? Пять часове две минуты У нас в школе есть гардероб. У Виктора нет собаки.*

Упитне заменице.

Основни бројеви (1–100).

(Интер)културни садржаји: друштвено окружење, путовања.

Назив предмета

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред

пети

Годишњи фонд часова **72 часа**

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	САДРЖАЈИ
Поздрављање	- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у) Садржаји <i>Салут! Ту вас биен? Боњоур, сава? Ча ва, мерци! Бонсоир! Бонненуит!</i> <i>Боњоур, Монсиеур. Ауревоир, Мадаме.</i> <i>А демаин. А биентџт.</i> Питање интонацијом. (Интер)културни садржаји: формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости; лична имена и надимци.
Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима	- представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Иницирање упознавања, посредовање у упознавању и представљање других особа, присутних и одсутних, усмено и писано; слушање и читање кратких и једноставних текстова којим се неко представља; попуњавање формулара основним личним

		<p>подацима (пријава на курс, претплата на дечји часопис, налепница за пртљаг, чланска карта и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Je m'appelle Милица. Je suis сербе.</i> <i>J'habite à Крагујевац.</i> <i>Tu t'appelles comment? Comment allez-vous?</i> <i>Tu habites où?</i> <i>J'ai onze ans. Et toi, tu as quel âge.</i> <i>C'est mon papa/maman/ma sœur/mon père. Il s'appelle Зоран.</i></p> <p>Ненаглашене личне заменице у функцији субјекта. Наглашене личне заменице (<i>moi, toi</i>) Присвојни придеви (<i>mon/ma, ton/ta, son/са</i>). Упитне речи (<i>comment, quel/quelle</i>). Основни бројеви 1-100. Презент глагола <i>avoir</i> и <i>être</i> и глагола прве групе. (Интер)културни садржаји: формално и неформално представљање, име, име и презиме, именовање сродства, градова, земаља; земље француског говорног подручја.</p>
<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и налога</p>	<p>- разуме упутства и налоге и реагује на њих;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Où est absent? Où n'est pas là?</i> <i>Vous comprenez? C'est clair? Je ne comprends pas. Vous pouvez répéter, s'il vous plaît? Excusez! Répondez!</i> <i>Lisez! Regardez! Dessinez! Vous allez écouter un dialogue.</i> <i>Ouvrez/fermez vos livres. Lisez la main. Prenez vos cahiers.</i> <i>Déjeunez-vous! Très bien!</i> <i>C'est parfait! Vous avez fini?</i></p>

		<p><i>J'ai fini. J'ai fait mon devoir. Pardon, Madame, je suis en retard.</i></p> <p>Императив фреквентних глагола.</p> <p>Блиско будуће време (у устаљеним изразима везаним за активности у учионици).</p> <p>Сложени перфект (у устаљеним изразима везаним за активности у учионици).</p> <p>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости, песме.</p>
Исказивање правила понашања	<p>- разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Силенце. Илестинтердитдефаиредубруит. Ентрее либре. Не пас ноуррир лес анимаух.</i></p> <p>Именице.</p> <p>Негацијане <i>пас</i> + <i>инфинитив</i> (рецептивно).</p> <p>Униперсоналне конструкције (<i>ил ест...</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима, значење симбола.</p>
Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	<p>- разуме позив и реагује на њега;</p> <p>- упути позив на заједничку активност;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, усмено или писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, користећи најједноставније изразе молби, захвалности, извињења.</p> <p>Садржаји</p>

		<p><i>Он ва ау цинéма? Виенс цхез мои апрès л'éцолé. Ту веух јоуер авец мои?</i> <i>Оуи, супер!</i> <i>Дéсолé, је не пеух пас.</i> <i>Je т'инвите à мон анниверсаире.</i> Лична заменица он. Садашње време неправилних глагола (<i>аллер, венир, поувоир</i>). Заповедни начин. Питање интонацијом. Негација (<i>не/н'... пас</i>). (Интер)културни садржаји: прикладно прихватање и одбијање позива, рођендан и прослава рођендана, игре.</p>
<p>Исказивање молбе, захтева и захвалности</p>	<p>- разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе и захтеве; - исказе и прихвати захвалност на једноставан начин;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Est-ce que je ne uxsortir? Tu pourrais me prêter ton portable, s'il te plaît?</i> <i>Tu me donnes ton numéro de téléphone?</i> <i>Voilà. Merci! Je t'en prie.</i> <i>Цхер Пиерре, пеух-ту ме рендре мон ливре де франсаис демаин?</i> Питањесаест-це que. Инверзија (у устаљеним изразима). Кондиционалучтивости (<i>ту порраис...</i>). (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>
<p>Честитање</p>	<p>- разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање кратких пригодних честитки у усменом и</p>

		<p>писаном облику.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Бон анниверсаире! Бонне аннѐе!</i> <i>Бонне фѐте! Јоуеух Ноѐл!</i> <i>Браво, трѐс биен!</i> <i>Мерци, а̀ тои/а̀ воус аусси!</i></p> <p>Придеви (бон, бонне). Узвичнереченице. Предлози (а̀).</p> <p>(Интер)културни садржаји: најзначајнији празници и начин обележавања/прославе.</p>
<p>Описивање живих бића, предмета, места и појава</p>	<p>- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Ма меиллеуре амие с'аппелле Ивана: Елле ест петите ет блонде.</i> <i>Елле аиме ле спорт.</i> <i>Ле цхиен де мон воисин ест гранд ет ноир. Мон ё̀цоле ест гранде.</i> <i>Ма цлассе ест цлаире.</i> <i>Брухеллес ест ла цапитале де ла Белгиџе.</i> <i>Ц'ест уне белле вилле.</i></p> <p>Описни придеви. Род придева (петит/петите, гранд/гранде, блонд/блонде; беау/бел/белле). Конструкција за изражавање припадања (де + именица). Присвојни придеви (мон/ма, тон/та). Презентативи (ц'ест/це сонт...).</p> <p>(Интер)културни садржаји: култура становања, однос према</p>

		живој и неживој природи.
Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Je vais à l'école à huit heures.</i> <i>Il rentre de l'école à quatre heures.</i> <i>Je déjeune avec mes grands-parents le dimanche.</i> <i>Après l'école il joue au basket.</i> <i>Je sors tousjours avec mes amis.</i> <i>A quelle heure commentez le film?</i> <i>Le mercredi je vais à la piscine.</i></p> <p>Одређени члан (<i>le, la, l' les</i>).</p> <p>Садашње време фреквентних правилних глагола (<i>rentrer, déjeuner, jouer, commenter</i>) и неправилних глагола (<i>aller, sortir</i>).</p> <p>Презент глагола <i>être</i>.</p> <p>Предлози (<i>à, de, avec</i>).</p> <p>Прилози за време (<i>tousjours, souvent</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: радно време, разонода, живот породице.</p>
Исказивање потреба, осета и осећања	<ul style="list-style-type: none"> - разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима осећањима; саопштавање потреба и осета и предлагање решења у вези с њима; усмено и писано исказивање својих осећања и (емпатично) реаговање на туђа.</p> <p>Садржаји</p>

		<p><i>Je voudrais du jus d'orange.</i> <i>J'ai faim/soif/sommeil/chaud/froid.</i> <i>Брррр!!!</i> <i>Нон, merci, je n'ai pas faim.</i> <i>Je suis content. J'ai peur.</i> <i>Il est malade.</i> <i>Pourquoi est-il triste?</i> Кондиционал учтивости (<i>je voudrais</i>) Негација (<i>ne/n'... pas</i>). Презент глагола <i>avoir</i>. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона.</p>
<p>Исказивање просторних односа и величина</p>	<p>- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу/оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Il y a un petit chat dans la rue.</i> <i>Il est sous la voiture. Je vais le mettre sur la fenetre. La cuisine est devant/derrière la table.</i> <i>Ma rue est longue. Cette place est grande.</i> <i>La pharmacie est à côté, première rue à gauche.</i> Неодређени члан (<i>un, une, des</i>). Предлози (<i>dans, sous, sur, devant, derrière</i>). Прилози за место (<i>ici, là, à côté</i>). (Интер)културни садржаји: јавни простор, култура становања.</p>
<p>Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)</p>	<p>- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; - тражи и даје кратка и једноставна</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на</p>

	<p>обавештења о хронолошком/метеоролошком времену;</p>	<p>аутобуској/железничког станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Quelle heure est-il?</i> <i>Il est six heures.</i> <i>Hier, je suis allée à la bibliothèque.</i> <i>Demain, je vais aller au cirque.</i> <i>Quel temps fait-il chez toi?</i> <i>Il pleut. Il fait beau. Il neige.</i></p> <p>Униперсонални глаголи и конструкције (<i>il est...</i>, <i>il fait...</i>).</p> <p>Бројеви 1–20.</p> <p>Презент неправилних глагола (<i>être, aller, faire</i>).</p> <p>Сложени перфект фреквентних глагола.</p> <p>Блиско будуће време фреквентних глагола.</p> <p>Парцијално питање са упитним речима (<i>quel/quelle</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: клима, разговор о времену, географске дестинације.</p>
<p>Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања</p>	<p>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <p>- тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>C'est à moi. C'en est pas mon cartable. c'est le livre de Sophie.</i> <i>C'est ta robe?</i> <i>A qui est ce stulo?</i> <i>J'ai deux frères.</i> <i>Je n'ai pas de sœur.</i></p>

		<p>Конструкција за исказивање припадања (<i>à moi, à toi, à qui</i>).</p> <p>Присвојни придеви (<i>мон/ма, тон/та, сон/са</i>).</p> <p>Негација (<i>не/н'... пас</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.</p>
<p>Изражавање допадања/недопадања</p>	<p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;</p> <p>- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Д'аццорд. Је суис д'аццорд. Је не суис пас д'аццорд. Воус ётес д'аццорд? Ј'аиме ле цхоцолат/ла мусицеу/лес воуагес. Ј'аиме дессинер/цхантер/лире.</i></p> <p><i>Је н'аиме пас це спорт. Ма матиёре прэфёрее ест ле спорт.</i></p> <p>Именице.</p> <p>Одређени члан (<i>ле, ла, л', лес</i>).</p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p>Конструкција са инфинитивом (<i>ј'аиме дессинер</i>).</p> <p>Негација (<i>не/н'... пас</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...), храна, спорт.</p>
<p>Изражавање количине и бројева</p>	<p>- разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;</p> <p>- тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима;</p> <p>- изрази присуство и одсуство некога или нечега;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Данс ма цлассе ил у а 25 ёлёвес. Је воудраис ун кило де поммес, с'ил воус плаит.</i></p>

		<p><i>Цомбиен цоѝте цетте троуссе?</i> <i>Ил у а беауцоуп де цхатс данс це јардин.</i> Основни бројеви 1-100. Прилози (<i>беауцоуп, пеу, моинс, плус</i>). Временска одредница <i>илуа</i>. Упитне речи (<i>цомбиен</i>). (Интер)културни садржаји: друштвено окружење, путовања.</p>
--	--	--

Методе рада Облици рада

Наставне методе:
**ТПР, аудио-лингвална,
 комуникативна, дијалог,
 демонстративна, комбинована,
 рад на тексту, писана**

Облици рада:

Фронтални, индивидуални, групни рад, рад у пару

Наставна средства:

уџбеник, радна свеска, ЦД, рачунар, постери, разгледнице, француски часописи,

Начин остваривања програма

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним **релативним** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;

- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;

- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;

- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;

- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;

- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;

- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;

- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;

- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;

- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;

- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Предвиђена је израда једног писменог задатка у току школске године.

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);
- степен самосталности ученика (од вођеног/усмеравањег писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији *монолошког излагања*, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији *интеракције*, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

Активност наставника	Активност ученика
Организовање наставног процеса Мотивација и подстицање ученика Развијање интересовања ученика Давање упутстава и команди Давање информација Интерпретирање,односно објашњавање Демонстрирање Постављање(логичких) питања Показивање на илустрацији	Представљање себе и других Поздрављање Тражење и давање обавештења Описивање лица и предмета Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама) Разумевање и давање једноставних упутстава и команди Постављање и одговарање на питања Слушање и реаговање на команде наставника или са траке (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мањуалне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту. Певање у групи Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације) Разумевање писаног језика: - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...) препознавање везе између група слова и гласова

извршавање прочитаних упутстава и наредби

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз,

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;

(употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);

- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;

Писање по диктату, попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер)

- писање честитки и разгледница - писање краћих текстова

ШЕСТИ РАЗРЕД

ШКОЛСКА 2022/23. ГОДИНА

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023. год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Предметна настава

Место	Број ученика	ИОП	Број одељења
	VI		
Врањска Бања	65		3
1. одељење	17	2	
2. одељење	19	2	
3. одељење	19	2	
	VI		
Првонек	1		1
Укупно за школу	56	6	4

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. Број ученика – путника у шестом разреду је 28.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У шести разред уписано је 11 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА

4.1. ПРЕДМЕТНА НАСТАВА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ШЕСТИ РАЗРЕД	
		Број одељења 4	
		недељно	годишње
1.	Српски језик и књижевност	4	144
2.	Енглески језик	2	72
3.	Ликовна култура	1	36
4.	Музичка култура	1	36
5.	Историја	2	72
6.	Географија	2	72
7.	Математика	4	144
8.	Биологија	2	72
9.	Техничка и технологија	2	72
10.	Информатика и рачунарство	1	36
11.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54 ³
12.	Физика	2	72
УКУПНО: А		25	954
Ред. број	Б.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	нед.	год.
1.	Грађанско васпитање/ Верска настава ⁴	1	36
2.	Руски језик/Француски језик	2	72
3.	Ромски језик са елементима националне културе	2	72
УКУПНО: Б		3-5	108-180
УКУПНО: А+Б		28-30	1026-1134
Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети			
Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	недељно	годишње
1.	Редовна настава	28-30	1026-1134
2.	СНА	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Додатна настава	1	36
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње	1-2

Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
Циљ	Циљevi учeнјa Српског језика и књижевности јe судасe ученикoсoсoбидa правилнo користити српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, уговору и писанју; да кроз читанјe и тумачeнјe књижевних дела развијачиталачкe компетeнцијe које, уз књижевнo знaнјe, обухвaтa јe мoциoнaлнo и фaнтaзијскo живљaвaнјe, живoпaмћeнјe, истраживачкo пoсмaтрaнјe; пoдстичу имaгинaцију и уметничкe сeнзибилитeт, eстетскo дoживљaвaнјe и критичкo мишљeнјe, мoрaлнo прoсуђивaнјe и aсoцијaтивнo пoвeзивaнјe; дaсe oдгoвaрaјућим врстaмa читaнјa oсoбoблaвa дa усмeрeнo приступa дeлу и приликoм тумачeнјa oткривa рaзличитe слoјe вe изнaчeнјa; дa стичe oснoвнa знaнјa o мeстy, улoзи и знaчaју језика и књижевности у култури, кa o и мeдијскoј писмeнoсти; дa стичe и рaзвигaнјa ји рa хумaнистичкa знaнјa и дa нaучикa кo фoнкциoнaлнo дa пoвeзујe сaдржaјe прeдмeтних oблaсти.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	144 часа

ИСХОДИ Пoзaвршeткy рaзрeдa учeникe бити устaнјудa:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин проверe Остварeности исхoдa
– пoвeжe књижевнe терминe и пoјмoвe oбрaђивaнe у прeтхoдним рaзрeдимa сaнo вим дeлимa кoјa читa; – читa сa рaзумeвaнјeм; пaрaфрaзирa прoчитaнo и oписујe свoј дoживљaј рaзличитих врстa књижевних дeлa и нaучнo-пoпулaрних тeкстoвa; – oдрeдирoд књижевнoг дeлa и књижевнoг врстy; –	КЊИЖЕВНОСТ	ЛИРИКА Лектира 9. Обреднe лирскe нaрoднe пeсмe (избор) 10. Ђурa Јакшић: Вeчe 11. Јoвaн Дучић: Сeлo 12. Мирослaв Антић: Плaвa звeздa 13. Вeљкo Петровић: Рaтaр / Алeксa Шaнтић: O, класјe мoјe 14. Дeсaнкa Максимовић: Грaчaницa / Voјислaв Илић: Свeти Сaвa 15. Стeвaн Рaичкoвић: Хвaлa сунцy,	Кoмyникaтивнa компeтeнцијa, компeтeнцијa зa учeњe, компeтeнцијa зa сaрaдњy, eстетичкa компeтeнцијa, дигитaлнa компeтeнцијa,	Прaћeњe нa прeдoвaњa и oцeњивaњe пoстигнyћa учeникa је фoрмaтивнo и сyмaтивнo и рeализујe сe у склaдy сa <i>Правилником o oцeњивaњу учeникa у oснoвнoм oбрaзoвaњу и вaспитaњу.</i>

<p>прави разлику измеђуделалирског, епскогидрамског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевнoуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмскe радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олафакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и изразне јихову улогу у књижевнoуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује их стапнуће идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевнoуметничком делу, служеће с аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тоноделегичног тона; – илустрира веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости и описане у књижевним делима; –</p>		<p>земљи, трави 16. Милован Данојлић: Овај дечак зовесе Пепо Крста 17. Сергеј Јесенјин: Песма о керуши Књижевни термини и појмови Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлика лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрште-на, обгрљена; улогариме у обликованју стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). ЕПИКА Лектира 12. Народна песма: Смрт Мајке Југовића 13. Народна песма: Марко Краљевићуки дасвадбарину 14. Петар Кочић: Јаблан 15. Исидора Секулић: Буре (одломак)/Бранко Ћопић: Чудесна справа 16. Иво Андрић: Аска и вук 17. Антон Павлович Чехов: Ванјка/Италио Калвино: Шумана ауто-пу-ту (избирке прича Марко Валдо или годишња доба у граду) 18. Светлана Велмар Јанковић:</p>	<p>одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што</p>
--	--	--	---	--

<p>уважавана националне вредности и негује културно историјску баштину; – препоручи књижевна дела у кратком облику; – упореди књижевна филмска дела, позоришну представу и драмски текст; – повеже граматичке појмове обрађене претходним разредима савременог наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађањем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једном оставним примерима и примену књижевне језичке норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребу њих у складу с нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно применује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговору речи; – употребљава различите облике усмено писаног изражавања: причавање различитих типова текстова, безајмање и сајмање,</p>		<p>Сирото ждребе (из књиге за Марку) Књижевни термини и појмови Основна атема и кључни мотиви. Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића) ДРАМА Лектира 6. Коста Трифковић: Избирачица (одломак) 7. Миодраг Станисављевић: Имитр кузаконја имамо (одломак) 8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак) Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монологи дијалог удра-ми. Дијаскалије, реплика. Етап драмске радње (заплет и расплет). НАУЧНО ПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Животи обичаја народа српскога: Божић (одломак); Ћурђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чароце (одломци) 2. Владимир Хулпах:</p>	<p>ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	---	--

<p>причање (одогађајимаидоживљајима) иописивање; – разликујеиградиаутментативеидемин утиве; – састављаобавештење, вестикратакизвештај; – разумеосновназначењакњижевногин еуметничкогтекста; – проналази, повезујеитумачиексплицитноимлиц итносадржанеинформацијеукраћем, једноставнијемкњижевноинеуметн ичкомтексту; – драматизујеодломакодабраногкњиже вноуметничкогтекста; – говоријасно, поштујућистандарднојезичкунорму; – изражајночитаобрађенекњижевнетек стове.</p>		<p>Легендеоевропскимградовима (избор) 3. НиколаТесла: Мојиизуми (поглављепоизбору) 4. Жан- БернарПиј, СержБлок, АнБланшар: Енциклопедијалошихђака, бунтовникаиосталихгенијалаца (избор) 5. ГрозданаОлујић: Билисудецакаоити (избор)</p>		
		<p>ДОМАЋАЛЕКТИРА</p> <p>1. ЕпскенароднепесмеоКосовскомбоју (избор) 2. ЕпскенароднепесмеоМаркуКраљеви ћу (избор) 3. БраниславНушић: Аутобиографија 4. АнђелаНанети: Мојдекајебиотрешња 5. ВеснаАлексић: Каљавиконј (ПричаобогинјиЛади – Звезданавода; ПричаобогуСварогу – НебескиковачиПричаобогуСтрибор у – Сеченскосветло) 6.</p>		

		Бранко Ћопић: Орловиранолете 7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице		
		Допунски избор лектире (бирати 3 дела)		
		1. Добрица Ерић: Месечевим иљеници (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологије песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађенје куће, Пашта, пашта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмо писац (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повелја слободу земљи безустава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и праћу 9. Џејмс Крис: Тим Талирили Продатис мех 10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 11. Реј Бредбери: Маслачково вино		

			(избор) 12. ИванаБрлићМажуранић: Причеиздавнина (избор) 13. ВладиславаВојновић: Причеизглаве (причаПозориште – од-ломци) 14. ЈасминкаПетровић: Овојенајстрашнијиданумомживоту 15. АлександарПоповић: Снежанаиседампатуљака, драмскабајка		
	ЈЕ ЗИ К	Граматика	Поделаречипонастанку: простеречиитворенице; породицаречи, уочаванјекоренаречи. Саставниделовитвореница (творбенеоснове, префиксиисуфикси). Граматицкаосноваиграматицкинаст авциупоређењјусатворбеноосново мисуфиксима. Настанакгласоваиговорниоргани; поделагласова: самогласнициисугласници (прависугласнициисонанти); Поделасугласникапозвучностиипом естуизговора. Поделаречинаслогове; слоготворнор. Гласовнепромене – уочаванјеуграђењјупромениречи: непостојаноа; променалуо; палатализа-ција; сибиларизација; јотованје; једначенјесугласникапозвучности;		

		<p>једначенјесугласникапоместуизгово ра; губљенјесугласника. Заменице: неличнеименичкезаменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевскезаменице: присвојне (снагласкомнаупотребузаменицесво ј, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматицкекатегоријезаменица: род, број, падежилице. Грађенјеоисновназначенјаглаголски хвремена: аорист, имперфекат (самонанивоупрепознавања; имперфекатглаголабити); плусквам- перфекат. Независнепредикатскереченице – појамкомуникативнефункције; поделанаобавештајне, упитне, заповедне, жељнеиузвичнереченице.</p>		
	Правопис	<p>Писањеименавасионскихтела. Растављањеречинакрајуреда (основнаправила). Правописнарешенјаувезисагласовни мпроменама. Писањеименичкихипридевскиходр ичнихзаменицасапредлозима. ПисањезаменицеВашвеликимпочет нимсловом. Правописнарешенјаувезисаписањем обрађенихглаголскихоблика.</p>		

		Ортоепија	Правиланизговоргласовач, ћ, џ, ч, р. Дугиикраткиакценти.		
--	--	------------------	---	--	--

Методе рада Облици рада

Практично смисаоно учење, кооперативно учење, интерактивно и амбијентално учење, учење путем открића и решавања проблема, учење кроз игру, вербално – текстуалне методе: дијалог, монолог (усмено излагање, причање, описивање, објашњење), текст метода (рад на тексту, рад са уџбеником), очигледне методе, илустративни и демонстративни радови, практични рад, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, коективни рад.

Начин остваривања програма

Наставни програм предмета *Српски језик и књижевност* чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност - 70 часова, Језик - 70 часова и Језичка култура - 40 часова. Све три области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Наставни програм *српског језика и књижевности* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

КЊИЖЕВНОСТ

Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима - *лирика, епика, драма* и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обogaћен савременим, актуелним делима. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.

Исходи везани за наставну област књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. У петом разреду негује се, пре свега, доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

ЈЕЗИК

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним (књижевним) српским језиком. Усвајају језичких правила и граматичке норме, разумеју њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, које имају за циљ богаћење речника и развијање способности и вештине изражавања. Све врсте тих вежбања, чији је циљ развијање језичког мишљења, изводе се на тексту или у току говорних вежби.

Када су у питању домаћи задаци, препоручује се да се четири задатка пишу ћирилицом, а четири латиницом (наизменично). Годишње се ради четири школска писмена задатка - по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање побољшане верзије састава). Школске писмене задатке требало би писати ћирилицом, а два исправка латиницом.

Приликом реализације програма предмета *српски језик и књижевност* наставници треба да користе и савремене технологије (нпр. видео-бим, паметну таблу и сл.). Осавремењивање часова може се постићи и коришћењем електронских уџбеника и других наставних средстава.

Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада ученика.	читање, причање, препричавање, богаћење речника, рецитовање, драмске игре, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, истраживање, процењивање, закључивање

Назив предмета	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учења Страног језика једасе ученику свајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
<p>Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>разуме једноставнијетекстове које се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;</p> <p>– поздравити и отпоздравити, представити се и другог користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>размени једноставније информације личне природе;</p> <p>у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</p> <p>разуме једноставнијетекстове које се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – описати и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке актив-</p>	<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ</p> <p>И ДРУГИХ ИТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p> <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова које се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, форумуларни сл.);</p> <p>реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација од другима.</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/поређење бића, предмета, појава и места.</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова које садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање о некој предлози и уч</p>

ности одговоринанјихузодговарајућеобразложе
нје; – упутипредлоге,
саветеипозивеназаједничкеактивностикористећ
иситуационоприкладнекомуникационемоделе; –
затражиипружидодатнеинформацијеувезисапре
длозима, савети-
маипозивиманазаједничкеактивности; –
разумеубичајенемолбеизахтевеиреагујенанјих;
– упутуубичајенемолбеизахтеве; – честита,
захвалисеиизвинисекористећиједноставнијајези
чкасредства; –
разумеиследиједноставнијаупутстваувезисуоби
чајенимситуа-цијамаизсвакодневногживота; –
пружиједноставнијаупутстваувезисуобичајеним
ситуацијамаизсвакодневногживота; –
разумеједноставнијетекстовеукојимасеописујур
аднјеиситуацијеусадашњости; –
разумеједноставнијетекстовеукојимасеописујус
пособностииумећа; –
разменипојединачнеинформацијеи/илинеколико
информацијаунизуюјесеодносноснараднјеусадаш
њости; – опишераднје,
способностииумећакористећинеколиковезанихи
сказа; –
разумеједноставнијетекстовеукојимасеописујуи
скуства, догађајииспособностиупрошлости; –
разменипојединачнеинформацијеи/илинеколико
информацијаунизуюискуствима,
догађајимаиспособностимаупрошлости; –
опишеунеколикокраћих,
везанихисказаискуства, догађајизпрошлости; –
опишенекиисторијскидогађај,

ЕШЋЕУЗАЈЕДНИЧКОЈАКТИ ВНОСТИИРЕАГОВАЊЕНА ЊИХ

ИЗРАЖАВАЊЕМОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊАИЗАХВАЛНОС ТИ

РАЗУМЕВАЊЕИДАВАЊЕУП УТСТАВА

ОПИСИВАЊЕРАДЊИУСАДА ШЊОСТИ

ОПИСИВАЊЕРАДЊИУПРО ШЛОСТИ

ОПИСИВАЊЕБУДУЋИХРАД ЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)

ешћаузаједничкојактивности;
писанјепозивницезапрославу/журкуилиимејла/СМС-
акојимсеуговаразаједничкаактивност; прихватанје/од-
бијанјепредлога, усменоилиписано,
узпоштованјеосновнихнормиучтивостиидаванјеодговарај
ућегоправданја/ зговора.
Слушанјеичитанјеједноставнијихисказакојимасенешточе
стита, тражи/нудипомоћ, услуга,
обавештнјеилисеизражаваизвинјенје, захвалност;
усменоиписаночеститанје, траженјеидаванјеобавеште-
нја, упућиванјемолбезапомоћ/услугуиреагованјенанју,
изражаванјеизвинјенјаизахвалности.
Слушанјеичитанјетекстовакојисадржеједноставнијаупуте
тва (нпр. заизрадузатака, пројекатаисл.)
свизуелномподршкомибезнје;
усменоиписанодаванјеупутстава.
Слушанјеичитанјеописаиразменјиванјеисказаувезисастал
ним,
убичајенимитренутнимдогађајима/активностимаиспо-
сности-ма; усменоиписаноописиванјесталних,
убичајенихитренутнихдогађаја/активностииспособности
.
Слушанјеичитанјеописаиусменоиписаноразменјиванјеик
азаувезисаискуствима,
догађајима/активностимаиспособностимаупро-шлости;
усменоиписаноописиванјеискустава,
догађаја/активностииспособностиупрошлости;
израдаипрезентацијапројекатаоисторијскимдогађајима,
личностимаисл.
Слушанјеичитанјекраћихтекстоваувезисаодлукама,
плановима, намерамаипредвиђанјима;
усменоиписанодоговарање/извештаванјеоодлукама,

историјску личностисл. –
разумеједноставнијеисказекојисеодноснонаодлук
е, обећања, планове,
намереипредвиђањаиреагујенанјих; –
размениједноставнијеисказеуезисаобећањима,
одлукама, плано-вима,
намерамаипредвиђањима; –
саопштиштаон/онаилинекодругипланира,
намерава, предвиђа; –
разумеубичајенеизразеуезисажељама,
интересованјима, потребама,
осетимаиосећањимаиреагујенанјих; –
изразижеље, интересованја, потребе,
осетиосећањаједноставни-
јимјезичкимсредствима; –
разумеједноставнијапитањакојасеодноснонаорије
нтацију/положајпредметаибићаупросторуиправа
цкретањаиодговоринанјих; –
затражииразмеобавештенјаооријентацији/поло
жајупредметаибићаупросторуиправцукретања;
–
описеправацкретањаипросторнеодносеједноста
вним, везанимисказима; –
разумеједноставнијезабране, правилапонашања,
својеитуђеобаве-зеиреагујенанјих; –
размениједноставнијеинформацијекојесеодносе
назабранейправилапонашањаушколиинајавном
месту, каоинасвојеитуђеобавезе; –
саопштиправилапонашања,
забранеилистусвојихитуђихобавезакористећиод
говарајућајезичкасредства; –
разумеједноставнијеизразекојисеодноснонапосед

ИСКАЗИВАЊЕЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТАИОСЕЋАЊА

ИСКАЗИВАЊЕПРОСТОРНИ ХОДНОСАИУПУТСТАВАЗАО РИЈЕНТАЦИЈУУПРОСТОРУ

ИЗРИЦАЊЕДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛАПОНАШАЊАИОБ АВЕЗА

ИЗРАЖАВАЊЕПРИПАДАЊА ИПОСЕДОВАЊА

ИЗРАЖАВАЊЕДОПАДАЊАИ НЕДОПАДАЊА

ИЗРАЖАВАЊЕМИШЉЕЊА

плановима, намерамаипредвиђањима.
Слушанјеичитанјеисказауезисажељама,
интересованјима, потребама, осетимаиосећањима;
усменоиписанодоговаранјеуезисазадовољавањемжељаи
потреба; предлаганјерешенјауезисаосетимаипотребама;
усменоиписаноисказиванјесвојихосећањаиреагованјенат
уђа.
Слушанјеичитанјеједноставнијихтекстовауезисасмером
кретањаиспецифичнијимпросторнимодносима;
усменоиписаноразменјива-
нјеинформацијауезисасмеромкретањаипросторнимодно
сима;
усменоиписаноописиванјесмеракретањаипросторниходн
оса.
Слушанјеичитанјеједноставнијихисказауезисазабранама
, прави-лимапонашањаиобавезама;
постављањепитањауезисазабрана-ма,
правилимапонашањаиобавезамаиодговаранјенанјих;
усменоиписаносаопштаванјезабрана,
правилапонашањаиобавеза.
Слушанјеичитанјеједноставнијихтекстовасисказимаукоји
масеговориштанекоима/немаиличијејенешто;
постављањепитањауезисаприпаданјемииодговаранјенанј
их.
Слушанјеичитанјеједноставнијихтекстовакојисеодноснона
изра-жаванједопаданја/неподанја;
усменоиписаноизражаванједопаданја/неподанја.

Слушанјеичитанјеједноставнијихтекстовауезисатраженј
емми-шљенјаиизражаванјемслаганја/неслаганја;
усменоиписанотраженјеммишљенјаиизражаванјеслаганјаи
неслаганја.

ованје и припадност; –
формулише једноставније исказе које се односе на
оседовање и
припадност;

<p>– пита каже шта неко има/нема и чије је нешто;</p> <p>– разуме једноставније исказе које се односе на изражавање допаданја и недопаданја и реагујеманјих;</p> <p>– изрази допаданје и недопаданје уз једноставно образложење;</p> <p>– разуме једноставније исказе које имају траженимишљење и реагујеманјих; – изражава мишљење, слаганје/неслаганје и даје кратко образложење;</p> <p>– разуме једноставније изразе које се односе на количину и цену; – пита саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; – пита/каже/израчуна колико нешто кошта.</p>	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ</p> <p>КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова које говори о количини и цени; постављање питања у вези са количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на темпоралној осовини (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); записивање и израчунавање цена.</p>
---	---	--

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
<p>POZDRAVLJANJE I PREDSTAVLJANJE SEBE I RUGIH I TRAZENJE/DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA</p>	<p><i>What's your first/lastname/surname? Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy. Where do you live? I live in Sunny Street. How do you get to school? I walk there/take the bus... What does your father do? He's a science teacher. Have you got/Do you have any brothers or sisters? No, I'm a only child, but my mum's got two sisters, Sophia and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I am her favourite nephew. This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school? Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year. The Present Simple Tense za izražavanje stalnih i uobičajenih radnji. The Past Simple Tense glagola to be i ostalih glagola (pravilnih i nepravilnih). The Past Continuous Tense. The Present Perfect Tense učeštalijih glagola (pravilnih i nepravilnih). Pitanja sa Who/What/Where/When/Why... Pitanja sa prepozicionim glagolima. Upotreba i izostavljanje članova približemo određivanja julica, u fiksnim izrazima (go to school/by car/on foot...), sa osnovnim geografskim pojmovima (nazivima ulica, gradova, država...) (Inter)kulturni sadržaji: ustaljen pravilaučtive komunikacije; imena i nadimci; rodbina, porodični odnosi i rodbinske veze; veći gradovi u zemlji i kulture.</i></p>

<p>OPISIVANJE LIČA, PREDMETA, MESTA, POJAVA, RADNJI, STANJA I ZBIVANJA</p>	<p><i>What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class. What's she like? He's smart and hard-working. Noah doesn't care about anyone. He's so selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy. Her clothes are cool! Samuel is as tall as his brother/ not as (so) tall as his father. This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop. Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere. Why is he exhausted? Because the trip was exhausting. The party was really exciting. Everybody was excited. She looks really unhappy. How does she swim? He swims well.</i></p>
---	---

	<p><i>We worked hard. He was running fast. It is raining heavily. Are they listening carefully? Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye. The buildings are amazing /fantastic. That's the cafe where my sister works. Is that the message which/that Tom sent? There's somebody/nobody/no one in the street. There was nothing strange in his voice. Everything was OK. This chair's uncomfortable. That's impossible!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense za izražavanje pojave, radnji, stanja iz bivanja u sadašnjosti, The Past Simple Tense i The Past Continuous Tense za izražavanje pojave, radnji, stanja iz bivanja u prošlosti.</i></p> <p><i>Poređenje prideva po jednakosti as...as, not so/as...as. Poređenje prideva sa least the least. Pridevi sa nastavcima –edi –ing.</i></p> <p><i>Tvorba i upotreba prilogazanačina (beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...)</i></p> <p><i>Upotreba određenog člana u superlativu prideva. Upotreba/izostavljanje određenog člana u nazivima mesta. (spomenici, muzeji, ulice, parkovi...). Relativne zamenice who, which, that, whose, where... Neodređene zamenice (somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...).</i></p> <p><i>Pitanja sa What...like, How, Why...</i></p> <p><i>Negativni prefiksi un-, im-...</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: osobenost našeg zemlje iz zemalja govornog područja i jezika (znamenitosti, geografske karakteristike i sl.)</p>
<p>IZNOŠENJE PREDLOGA I SAVETA, UPUĆIVANJE I REAGOVANJE NA NJIH</p>	<p><i>I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming. Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks. What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday. Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class. Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister. Why don't we go to the park? Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud. We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring. If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus. If you don't feel well, you should see a doctor. I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks. If you don't stay up late, you won't feel tired. You shouldn't eat too much chocolate.</i></p> <p><i>Don't give your real name on the Internet.</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense za unapred dogovorene radnje. Zapovedni način. Izrazi: How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's... Modalni glagoli za izražavanje predloga – can/could/may/might. Modalni glagoli za izražavanje saveta i poziva.</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: primjeri upućivanja na predlog, saveta i poziva i reagovanja na predloge, savete i pozive.</p>

IZRAŽAVANJE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENJA, IZVINJENJA, ČESTITANJA I ZAHVALNOSTI	<p><i>Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy. Could I have a glass of water, please? Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it. May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you. Will you open the door for me? Sure. I'm so sorry for... It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter.</i></p> <p><i>Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart. That's very kind of you. That means a lot to me. Don't mention it. It's nothing. You're welcome. Well done. Congratulations! Happy (festival).</i></p> <p><i>When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45. Which book do you want? There it is. Can I try on those trousers, please? Which ones? The blue ones.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe i zahteva – can/could/may. Would you like...? Will za izražavanje molbi. The Present Simple Tense za izražavanje tvrdnji i programa, redova i rasporeda. Zamenice one, ones.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: pravilna učtiva komunikacije, značajni praznici i događaji, čestitanja.</p>
RAZUMEVANJE I DAVANJE UPUTSTAVA	<p><i>Read the explanation and circle the correct words. State your problem and describe how you feel about it. Use the expressions below. Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places. To end the call, tap the „end call” button (typically a red button on the left side of your cellphone) or close your phone. Do not touch the adapter with your hands.</i></p> <p>Zapovedni način. (Inter)kulturni sadržaji: pravilna učtivost i uskladanost stepena formalnosti i situacijom.</p>
OPISIVANJE RADNIH USLOVA I ŽIVOTNIH USLOVA	<p><i>She rarely takes the bus to school. They usually play games in their free time. Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't. How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days? My sister doesn't eat fish. Water freezes at zero degrees Celsius. If/When you heat ice, it melts. What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them. Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to? Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris. We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown? We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any. I can't see anybody/anyone. How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.</i></p>

	<p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje stalnih i uobičajenih radnji. <i>The Present Continuous Tense</i> za izražavanje trenutnih i privremenih radnji. Razlike u potrebi glagolskih oblika <i>The Present Simple Tense</i> i <i>The Present Continuous Tense</i>. <i>The Present Perfect Simple Tense</i> za izražavanje radnji koje su počele u prošlosti i još uvek traju. Nultikondicional. Pitanja sa prepozicijom glagolima. Modalni glagolcan za izražavanje sposobnosti.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi – nastavne i van nastavnih aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
<p>OPISIVANJE RADNJI U PROŠLOSTI</p>	<p><i>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week. She used to wear glasses. Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV. At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't. I was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat. While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in. As soon as I saw them, I started to run. They have finished their project. They finished it yesterday. Who did you get the letter from? Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London. He has just arrived. I've already learnt to use that program. Have they arrived yet? They haven't finished their dinner yet.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> pravilnih i nepravilnih glagola, sve u potrebi. <i>The Past Continuous Tense</i>, sve u potrebi <i>Used to</i>. Kontrastiranje u potrebi značenja glagolskih oblika <i>The Past Simple Tense</i> i <i>The Past Continuous Tense</i>. <i>The Present Perfect Simple Tense</i> za izražavanje iskustava i radnji u neodređenoj prošlosti <i>ever, never, just, already, yet...</i> Kontrastiranje u potrebi značenja glagolskih oblika <i>The Past Simple Tense</i> i <i>The Present Perfect Simple Tense</i>. Modalni glagol <i>could</i> za izražavanje sposobnosti u prošlosti Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...). Pitanja sa <i>Who/What/Where/When/Why...</i> Pitanja sa prepozicijom glagolima.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji, epohalna otkrića; važni jeličnosti iz prošlosti</p>
<p>OPISIVANJE BUDUĆIH RADNJI (PLANOVA, NAMERA, PREDVIĐANJA)</p>	<p><i>When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer. I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks. I promise I won't be late. I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk. It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party. Look at those cars! They're going to crash! What are you doing tonight? We're replaying football with friends.</i></p>

	<p><i>Would like + imenica/infinitiv glagola. Stative verbs (want, promise, believe, think...)</i> <i>The Future Simple Tense za izražavanje odluka donetih u trenutku govora, obećanja i predviđanja osnovu znanja, iskustva i verovanja. Going to za izražavanje plana, namera i predviđanja osnovu čulnih opažanja.</i> <i>The Present Continuous Tense za izražavanje nepredodgovorenih i/ili planiranih radnji.</i> (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtivosti u skladu s stepenom formalnosti u situacijom.</p>
<p>ISKAZIVANJE ŽELJA, INTERESOVANJA, POTREBA, OSETLJIVOSTI</p>	<p><i>I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in? My hobby is collecting badges. What's your hobby? I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty. Would you like some lemonade? What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game. Are you tired? I'm exhausted. I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened / upset / scared... Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right. Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that. I've got/I have a terrible headache. Take a painkiller. My ear hurts. I'm sorry to hear that. Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it. I'm in trouble. I don't know what to do.</i> <i>Stative verbs (be, want, hurt, have, feel, know...) Zapovedninačin.</i> <i>Why don't we/you + infinitiv osnovnog glagola. Would like + imenica/infinitiv glagola. Upotreba pridevsko-predložkih izrazitih tired of / sick of / fed up with / bored with. The Present Perfect Simple Tense</i> (Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; interesovanje, hobi, zabava, raznodna, sport i rekreacija.</p>
<p>ISKAZIVANJE PROSTORNI HODNOSAIUPUTSTAVAZA ORIJENTACIJU U PROSTORU</p>	<p><i>Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go straight on until you get to (abridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...</i> <i>Zapovedninačin. Predložici za izražavanje položaja i prostornih hodnosa – in front of, behind, between, opposite...</i> (Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipična izdavanja.</p>
<p>IZRICANJE DOZVOLA, ZABRANA, PRAVILA PONAŠANJA I OBAVEZA</p>	<p><i>Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use. You can/can't sit there. These seats are/isn't free. Can I use your mobile phone? Sure. You mustn't use calculators during the exam. Students must turn off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at your school? John can't come because he has to work.</i></p>

	<p><i>I must get up early tomorrow morning. I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends. They won't let us feed the animals. Our head teacher made us clean our classroom last Friday. John couldn't come because he had to work.</i></p> <p><i>He didn't have to come early yesterday. You should slow down, you shouldn't trundle down the corridor.</i></p> <p>Zapovedninačin. Modalni glagoliza izražavanje dozvole, zabrane, pravilaponašanja prisustvo/odsustvo obaveze – can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't. Let/Make + infinitiv na osnovu glagola. (Inter)kulturni sadržaji: ponašanje javni mesta; značenje znakova i simbola.</p>
IZRAŽAVANJE PRIPADANJA I POSEDOVANJA	<p><i>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have an pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.</i></p> <p>Saksonski genitiv sa imenicom u jednini množini (pravilna i nepravilna množina) – my friend's/ friends'/ children's books. Privojnice zamenice mine, yours... Pitanja Whose. (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj imovini.</p>
IZRAŽAVANJE DOPADANJA I NE DOPADANJA	<p><i>I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing? Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.</i></p> <p>Pridevsko-predložke fraze – interested in, good/bad at, crazy about... Glagoli like/love/hate/enjoy/can't stand + glagolska imenica Pitanja What, Who, Why ... (Inter)kulturni sadržaji: umetnost, književnost, zamlade, strip, muzika, film.</p>
IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA	<p><i>Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right. The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful. I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends. I enjoy skiing. Me too. I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!</i></p> <p>Stative verbs (think, like, agree, believe...) Pitanja What, Why, How ... (Inter)kulturni sadržaji: poštovanje osnovnih normi u čitavi komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>

IZRAŽAVANJE KOLIČINE I BROJEVA I CENA	<p><i>How many people are there (in the park)? There are two women/women and three children (in the park). How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves. A lot of/Lots of people went to the match. A lot of/Lots of snow falls in winter. There were loads of apples on the table. There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars). In my school, 60% of children eat junk food.</i></p> <p>Osnovni brojevi preko 1000. Pravilna množina imenica. Množina imenica koje završavaju na -y, -f/fe: strawberries, shelves, knives... Množina imenica koje završavaju na -o: kilos, potatoes... Sinkretizam jednine i množine: sheep, fish... Najčešći oblici pravilne množine (men, women, children, people, feet, teeth, mice...).</p> <p>Brojevi i brojevi imenice – pounds, money... Kvantifikatori – much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little. Pitanja How much/many.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; valute ciljnih kultura.</p>
--	--

Методе рада Облици рада
Интерактивна, дијалогска, кооперативна, демонстрације и илустрације, рад у групи, рад у пару, вежбање фронтални рад, индивидуални рад, групни рад, рад у паровима
Начин остваривања програма
<p>Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; - битно је значење језичке поруке; - знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;

- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Активност наставника

Активност наставника

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме, кроз практични рад способљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу својих других народа.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ РАЗРЕДА У ЧЕНИК НЕБИТИ УСТАЊА:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – користи добра неинформација коју од стицаја стваралачки рад; – прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; 		<p>Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје).</p> <p>Дејство боја (утицај боје остављан на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје).</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневности</p>

<p>– обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу;</p> <p>– изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном сликовном техником;</p> <p>– опиши свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;</p> <p>– идентификујте теме одабраних уметничких дела и ицилјеве једноставних визуелних порука;</p> <p>– повезујте карактеристичан експонат и одговарајући музеј;</p> <p>– разматрајте друге начине како је ученици о гдетазнања може применити.</p>	<p>БОЈА</p>	<p>Светлост боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст).</p> <p>Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика).</p> <p>Уметничко наслеђе (музеји и експонати).</p>	<p>формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и</p>
	<p>КОМУНИКАЦИЈА</p>	<p>Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима);</p>	

	улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некадисад).		напредак других ученика.
ТЕКСТУРЕ	Текстура (врста текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облици текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).		
УОБРАЗИЈА	Стваралачка уобразиља (стварностимашта, значајмаште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).		
ПРОСТОР	Амбијент (елементикојичине амбијент – дизајн тереријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активности учење; обликовање школског простора; поставка изложбе).		
Методе рада Облици рада			

Демонстративно-илустративна, дијалогска, кооперативна, истраживачка, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, тимски рад.

Начин остваривања програма

Програм није организован по предметним областима, јер није пожељно, а често ни могуће, одвојено изучавати садржаје различитих предметних области (ни стандарди постигнућа за крај школовања нису организовани по предметним областима). Из тог разлога је на овом месту само дат опис предмета (без стриктне поделе на предметне области или области учења).

Развој ученика

Настава *ликовне културе* је индивидуализована и усмерена на целокупан развој ученика, а пре свега на развијање опажања и памћења, креативности, стваралачког мишљења, еманципације, емпатије, свести о општем и личном добру, толеранције, способности сарадње и разумевања различитости, естетичких критеријума, моторике и индивидуалних способности. Развијати и побуде као што су: знатижеља; мотивисаност; отвореност за стицање нових искустава; осетљивост за проблеме; преузимање ризика; толеранција према нејасноћама и самопоуздање, а од спознајних функција: флексибилност; оригиналност; спознају и памћење.

Креативност

Сваки ученик има потенцијал који може да развије уколико му се пружи прилика. У складу са тим, све се чешће истиче потреба за учењем креативности и у настави се већ примењују неке технике за развој креативности (на пример, олуја идеја). Настава предмета *ликовна култура* има огроман потенцијал за развијање креативности сваког ученика (не само ученика који су даровити за уметност). Због тога је важно да ученици постепено стичу свест о томе на који начин су долазили до идеја за рад, шта их је мотивисало, као и да та искуства могу применити и у другим ситуацијама.

Опажање

Опажање се темељи на знању и осећајима ученика. Наглашава се ликовно-естетска перцепција, дакле ликовни и тактилни опажаји, спознаја и осећаји у којима ученици проналазе смисао у комуникацији с околином и уметничким ликовним делима. Задаци сваке наставне јединице развијају способност посматрања и уочавања карактеристика ликовних елемената. Треба увек осигурати пуно ликовних примера и подстицати ученике да изразе оно што су истраживали, подједнако речима као и ликовно-техничким средствима.

Ликовне технике и материјал

Ликовне технике и материјал обрађују се кроз кратко упутство и савете током рада, у оној мери која је неопходна, јер се учење заснива на самосталном (и у сарадњи са другима) истраживању изражајних могућности техника, прибора и материјала. Наставник указује ученицима и на основне карактеристике неког материјала или прибора. Ученици могу да буду демотивисани уколико покушају да добију секундарне боје или жељени тон мешајући водене боје које садрже мању количину (неквалитетног) пигмента. Једно од решења је да заједно експериментишу позајмљујући једни другима материјал. Употребљена амбалажа, уколико није припремљена (опрана, термички обрађена и сл.) садржи штетне микроорганизме.

Теорија обликовања

Појмови из теорије обликовања објашњавају се на примерима уметничких дела и на примерима из природе и урбаног окружења. Знања из теорије обликовања нису примењива само у ликовном раду и настави других предмета, већ и у свакодневном животу ученика. Теорија обликовања се од петог до осмог разреда постепено учи и примењује, а предвиђено је да ученици буду упознати са могућом применом стечених знања у свакодневном животу, наставку школовања и у различитим занимањима.

Медијска писменост и комуникација

Као и до сада, садржаји који омогућавају стицање медијске писмености планирају се у корелацији са садржајима предмета *српски језик* и односе се на читање (разумевање) садржаја слике, текста и мултимедијалних садржаја. Имајући у виду да су ученици све раније изложени различитим садржајима на интернету, као и штетним (негативним) порукама које се провлаче кроз рекламе, игрице, музичке спотове, мимове и др. потребно је успоставити и корелацију са садржајима предмета *информатика и рачунарство, техника и технологија, грађанско васпитање* или *веронаука*, као и са осталим предметима који предвиђају медијско описмењавање.

Медијска писменост подразумева и способност визуелног споразумевања, односно комуницирање медијумима ликовних уметности. Осим слободног и спонтаног изражавања, које је заступљено у највећем проценту, ученици се оспособљавају и да изражавају своје идеје, замисли, поруке, ставове, емоције... различитим медијумима ликовних уметности.

Уметничко наслеђе

Садржаји уметничког наслеђа обухватају ликовна дела и споменике културе из прошлости и уметничка дела настала у 20. и 21. веку, епохе, стилове, правце, појаве, трендове, уметнике и уметничке групе, значајне споменике културе, манифестације, установе културе, установе за заштиту културне баштине... Приликом обраде ових садржаја фокус није на меморисању података, већ на развијању сензибилитета за доживљавање и разумевање дела, као и на сагледавању развоја уметности кроз историју и међусобног утицаја уметности и друштва.

Неизоставни садржаји су најзначајнија дела из светске културне баштине, а посебна пажња се посвећује баштини на тлу Србије. Ови садржаји се планирају у корелацији са садржајима предмета *историја* и *музичка култура*, а могу да се обраде кроз интегрисану наставу, пројектне задатке, играње улога, инситу...

Активност наставника	Активност ученика
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>- посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање, осмишљавање, реализација и презентација.</p>

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укукус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	36

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– повеже различите видове музичког изражавања с друштвено-историјским амбијентом у коме су настали;</p> <p>– наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе;</p> <p>– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси;</p> <p>– опише улогу музике у средњовековној Србији;</p>		<p>Средњи век:</p> <p>Рано хришћанска музика.</p> <p>Византијско певање.</p> <p>Грегоријански корал.</p> <p>Рани облици вишегласја – мотет.</p> <p>Световна музика средњег века: трубадури, трувери</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током</p>

<p>– уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе;</p> <p>– из двојначине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима;</p> <p>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања и нотација);</p> <p>– опиши разлику у начину добијања звука код инструменталних композиција;</p> <p>– препознај инструменти и групе према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне</p>	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p>минезенгери.</p> <p>Духовна и световна музика у средњо-вековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса</p> <p>Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал.</p> <p>Највећи представници ренесансе у области инструменталне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо.</p> <p>Инструментална музика ренесансе.</p>		<p>процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Инструментална музика ренесансе: оргулје, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.</p>		

<p>бликесред-његвекаиренесансе; – коментаришеслушаноделоодноснонаизвођачкисаставиинстру-менте ; –</p> <p>идентификујерепрезентативнемузичкепримеренајзначајнијихпредставникасредњегвекаиренесансе; – уочисличностииразликеизмеђуправославнеи</p> <p>(римо)католичкедуховнемузике; – идентификујеелементесредњовековнемузикекаоинспирацијуумузици савременогдоба; – изводимузичкепримерекористећиглас,</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Елементимузичкеизражајности: темпо, динамика, тонскебојеразличитихгласоваиинструмената. Слушањесветовнеидуховнесредњовековнеиренесанснемузике. Слушањевокалних, вокално-инструменталнихиинструменталнихкомпозиција, домаћихистранихкомпозитора.Слушањеделатрадиционалненароднемузике. Слушањеделаинспирисанихфолклором.</p>		
<p>покретитрадиционалнеи/илиелектронскеинструменте, самосталноиугрупи; – примењујеправилнотехникупевања; – примењујеразличитасредстваизражајногпевањаисвирањаузависностиодврсте, намеиикарактеракомпозиције; – развијекоординацијуимоторикукрозсвирањеипокрет; – примењујепринципсарадњеимеђусобногподстицањаузаједничкоммузичирању; – користимузичкеобразцеуосмишљавањумузичкихцелинакрозпевање, свирањеипокрет; –</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певањепесамапослухусамосталноиугрупи. Певањепесамаиззногтекстасолмизацијом. Извођење (певањеилисвирање) једноставнихритмичкихимелодијскихмотиваустилумузикесредњегвекаиренесансе. Певањепесамаукомбинацијисапокретом. Свирањепослухудечјих, народнихиуметничкихкомпозицијанаинструментимаОрфовогиинструментаријаи/илинадругиминструментима. Свирањеиззногтекстадечјих, народнихиуметничкихкомпозицијанаинструментимаОрфовогиинструментаријаи/илинадругиминстру</p>		

<p>комуницира у групи импровизујући мањемузичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лошутуцај прегласне музике на здравље; – користимогућности ИКТ-а за само стално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>		<p>ментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом</p>		
	<p>МУЗИЧКО СТВАРЛАШТВО</p>	<p>Креирање пратње за песмеритмичким извучним ефектима, користећи при томе различите изворезвук а.</p> <p>Креирање покрета у музику коју ученици изводе. Стварање мелодија на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарја и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.</p>		

**Методе рада
Облици рада**

Интерактивна, дијалогска, кооперативна, демонстрације и илустрације, рад у групи, рад у пару, вежбање фронтални рад, индивидуални рад, групни рад, рад у паровима

Начин остваривања програма

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује овај програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и

потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика,
- Музички инструменти,
- Слушање музике,
- Извођење музике,
- Музичко стваралаштво.

ЧОВЕК И МУЗИКА

Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву је данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за пети разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немузичким аспектима праисторије и антике на детаљнији и специфичнији начин.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, једно од најстаријих средстава изражавања човека, информације о првим музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског контекста и свакодневног живота. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилике када се и на који начин музика изводила некада и сада.

Инструменти Орфовог инструментаријума могу бити полазна тачка за класификацију инструмената у зависности од начина стварања звука (ударалке, дувачки и жичани). Посебан фокус је на инструментима из групе ударалки, као најједноставнијим и присутним од самог почетка музичког изражавања. Информације треба да буду сведене и усмерене на настанак, првобитан облик и развој, као и основне карактеристике, изражајне могућности и примену ритмичких и мелодијских ударалки.

У настави треба максимално тежити да се до знања о инструментима дође из непосредног искуства свирања, слушања и анализе, а не фактографским набрајањем података. У томе, као и у примени знања из ове области, могу помоћи и доступне ИКТ апликације.

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају "константа" у процесу ученичке а/перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту праисторије и антике, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела - описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене.

Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и критичко мишљење.

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Научна истраживања указују да читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.

С обзиром на то да ће певање и свирање произићи из историјског контекста, важно је имати на уму да начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музику (плес) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину (обред).

Кроз примену на одговарајућим примерима музичких вежби и композиција, обрадити елементе музичке писмености. То су разлике између дура и мола, а-мол лествица (природна и хармонска), појам предзнака - повисилица и разрешилица, прости и сложени тактови, шеснаестина ноте у групи и предтакт.

Певање

Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Ученике не треба потцењивати у смислу поједностављеног литерарног и музичког садржаја. Што је музичко дело квалитетније, то је већи потенцијал природне позваности ученика да учествује у музичком догађају. Пре почетка певања потребно је спровести кратке вежбе за правилно дисање и распевање. Посебно треба обратити пажњу на правилну дикцију. Рад на песми почиње фрагментима. У току рада треба указати на грешке, исправити их колико је то могуће, па тек на крају извести композицију у целини. Наставник треба да узме у обзир гласовне могућности ученика преодабира песама за певање.

Свирање

Приликом инструменталног музицирања користити ритмичке и мелодијске инструменте (Орфов инструментаријум, као и друге доступне инструменте). Пошто су ученици описмењени, свирање на мелодијским инструментима биће олакшано јер се могу користити нотни примери појединих песама које су најпре солмизационо обрађене. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се, поред осталог, развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Дечије музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких репродуктивних и стваралачких активности и знања.

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- музичка питања и одговоре,
- компоновање мелодије на задати текст,
- састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива,
- импровизација игре/покрета на одређену музику,
- илустрацију доживљаја музике,
- израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних),
- музичко-истраживачки рад,
- осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката,
- осмишљавање музичких квизова,
- осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација,
- креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...

Програм рада треба прилагодити индивидуалним могућностима, зрелости и нивоу претходног знања сваког ученика.

Активност наставника	Активност ученика
<ul style="list-style-type: none"> - свира, пева, објашњава, чита, пише, подстиче, импровизује, уводи, понавља, препоручује, процењује, слуша, преноси знање, комбинује, развија предиспозиције за музичко обликовање, развија естетски однос према музици, образлаже, 	<ul style="list-style-type: none"> - певање и свирање, - слушање музике и усвајање основних појмова - активности у музичком стваралаштву.

Назив предмета	ИСТОРИЈА
Циљ	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјско догађаје, појаве, процесе личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развијевештинекритичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ РАЗРЕДА У ЧЕНИК НЕБИТИ УСТАЊУДА:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;</p> <p>– пореди историјске појаве;</p>	ОСНОВИ ПРОУЧАВА	<p>Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нов век, преиндустријско доба, хронолошки и просторни оквири).</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног</p>

<p>– наведенајзначајнијепоследиценастанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем ираном новом веку;</p> <p>– на основу датих примера, изводи закључако повезаности наци</p>	<p>НЈА ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова са знајна вредност (писани и материјални).</p>	<p>ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини.</p>
<p>оналне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – са гледа значаји улогу истакнутих личности и датом историјском контексту; – приказујена историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правцем миграција и просторна селјен Срба и њиховим суседима у средњем ираном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег ираног новог века; – изводи закључако значај српске сре</p>	<p>ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље Балканско полуострво (доселјавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земља, христијанизација, ширење писмености). Истакнут личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије III, краљ Михаило, Ћирило и Методије.</p>	<p>Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и</p>

<p>дњовековне државности и издвајана јистакнутијевладарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, усредњемираномновомвеку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења усредњемираномновомвеку; – напонуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образложена најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег ираног века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње усредњемираномновомвеку; – илуструје примерима значајних промена различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важности утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средње</p>	<p>ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>Државно уређење (типове европских монархија; република). Сустрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Креташирати, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (кралјевина и царство, деспотовина, аутоке-фална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, право верје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, ви-тешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о кралју Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, кралј Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендер бег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.</p>	<p>охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
---	---	--	--

<p>гираногновог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне текстуралне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности и везаних за развој културе сећања.</p>			
	<p>ЕВРОПА, СВЕТИ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМНО ВОВЕКУ (Прединдустријско доба)</p>	<p>Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промена у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...).</p> <p>Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице).</p>	

	<p>Општеодликакултурераногновогвека (основнаобележјахуманизма иренесансе; књижевност, политичкамисао, променеу свакодневном животу, обичајииверовања – прогон „вештица”...).</p> <p>Реформацијаипротивреформација (узроци, протестантизам, католичкареакција – улогајезуита; верскисукобииратови).</p> <p>Појаваапсолутистичкихмонархија (променеудржавномуређењу, централизацијадржаве, положајвладара).</p> <p>ВрхунацмоћиОсманскогцарства (освајања, државаидруштво).</p> <p>ЖивотСрбаподосманском, хабзбуршкомимлетачком влашћу (обноваПећкепатријаршије; мењањеверскогикултурног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешћеу ратовима, отпориисеобе, положајпривилегије, Војнакрајина).</p> <p>Истакнутеличности: ЈоханГутенберг, ИзабелаКастилјска, КристифорКолумбо, ФернандоМагелан, ЛеонардодаВинчи, МикеланђелоБуонароти, НиколоМакијавели, НиколаКоперник, Исак</p>		
--	--	--	--

	<p>Нјутн, Мартин Лутер, Карло ВиФилип ИИХабзбуршки, Елизабета И, Вилијам Шекспир, Луј ХИВ, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније ИИИ Црнојевић, Арсеније ИВ Јовановић.</p>		
--	--	--	--

Методе рада

Облици рада

Фронтални рад
Монолошка
Читање и анализа историјских извора
Активне методе рада
дијалогска, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад

Начин остваривања програма

Програм је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (*Основи проучавања прошлости, Праисторија, Стари исток, Античка Грчка и Антички Рим*), дати исходи, основни и проширени садржаји.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.

Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су у функцији остваривања исхода предвиђених програмом.

Ученици у пети разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и

на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода, како у оквиру једне, тако и више тема, постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода.

Битно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као "прича" богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе "како је уистину било", већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле.

Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их "оживи у свом уму", у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору.

Треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија

(употреба интернета, прављење Powerpoint презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да унапреди део своје наставне праксе. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

Активност наставника	Активност ученика
Усмерава рад, пружа знање, развија креативно и критичко мишљење код ученика, консултовање са другим наставницима,	Чита, разуме, стиче знања, упознаје културе, користи историјске карте

Назив предмета	ГЕОГРАФИЈА
Циљ	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ РАЗРЕДА УЧЕНИК НЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;</p> <p>– одређује математичко географско положајна 3 емлји; – анализира, чита и тумачи опште географске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитску навигациону систему; – доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихову утицајна формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; –</p>	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Друштвена географија, предмет проучавања и подела.	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање</p>
	ГЕОГРАФСКА КАРТА	<p>Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски). Картографски знаци и методе за представљање релјефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитска навигационих система.</p>		

<p>анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; – анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе развоја насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесне структуре – рама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама</p>	<p>СТАНОВНИШТВО</p>	<p>Основни појмови о становништву: демографски развој и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање становништва. Миграције становништва. Структура становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.</p>	<p>информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији.</p>
<p>и процесима;</p>		<p>Појама настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља.</p>	<p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на</p>

—
уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности;
—
доводи у везу размештај привредних објеката и

НАСЕЉА

Величина и функција насеља.

Типовина насеља.

Урбанизација.

квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

<p>квалитет животне средине;</p> <p>– вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини,</p>		<p>Град – унутрашња структура и односи са околним простором.</p> <p>Село и рурални процеси.</p>		
<p>Србији, Европи и свету; – објасни политичко-географску структуру државе; – представи процес који судовели до формирања савремене политичко-географске карте света; – објасни како се издвајају географске регије; – илустрирају помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процес на простору Европе.</p>	<p>ПРИВРЕДА</p>	<p>Привреда, привредне делатности и сектори привреде.</p> <p>Пољопривреда и географски простор.</p> <p>Индустрија и географски простор.</p> <p>Саобраћај, туризам и географски простор.</p> <p>Ван привредне делатности.</p> <p>Развијени и неразвијени региони и државе и савремене гео-економске односе у свету.</p> <p>Концепт одрживог развоја.</p>		
	<p>ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ</p>	<p>Појама настанак првих држава.</p> <p>Географски положај државе.</p> <p>Величина и компактност територије државе.</p> <p>Појама функција државних граница</p> <p>Главни град.</p> <p>Облик владавине.</p> <p>Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата.</p> <p>Политичко-</p>		

	географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.		
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	Географска регија и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Населја Европе. Привреда Европе. Географска регија Европе.		
Методе рада Облици рада			
<p>вербално-текстуалне методе: монолог (усмено излагање, причање, описивање, објашњавање, тумачење...); дијалог (разговор, дискусија...); текст-метода (рад са уџбеником, рад на тексту...); очигледна метода: илустративни и демонстративни радови... практични рад (нема карте...); учење путем открића и решавања проблема; учење кроз игру; индивидуални рад ученика (самостални); рад у паровима (тандем); групни рад; фронтални (колективни) рад...</p>			
Начин остваривања програма			

Наставни програм географије за шести разред основног васпитања и образовања ослања се на савремена достигнућа и на перспективе развоја географске науке, а примерен је интересовањем и потребама ученика. Стечена знања и вештине ученици ће примењивати у истаживању и анализирању одређених географских појава и процеса који се односе на наставне садржаје предвиђене програмом.

Програмску структура чини пет наставних тема:

1. Увод-упознати ученике са циљевима, задацима и програмским садржајем географије
2. Планета Земља- истаћи облике појављивања, основне одлике и распрострањености воде на Земљи, као и њихов значај, одлике биљног и животињског света, њихову хоризонталну и вертикалну распрострањеност и њихов значај.
3. Становништво и насеља на Земљи – указује на најважније демографске и демогеографске проблеме човечанства.
4. Географска средина и људске делатности
5. Регионална географија Европе- треба да пружи могућности сагледавања општих одлика континента да би се на основу тога јасније могле уочити особености појединих региоалних целина и појединих држава Европе.

Активност наставника	Активност ученика
<p>планира, креира и организује наставу бира садржаје бира методе и облике учења/наставе обезбеђује ресурсе, наставна средства и помагала прикупља и пружа информације ученицима подстиче ученике, даје савете и пружа помоћ усмерава, реализује, деномстрира, објашњава, даје упутства... омогућује примену наученог, партнер у учењу прати ефекте сопственог рада и рада ученика организује и мотивише ученике да активно учествују у раду успоставља добру комуникацију код ученика и са ученицима уочава индивидуалне способности ученика и развија индивидуалност ученика подстиче ученике да повежу задати контекст са животним ситуацијама</p>	<p>прати – континуирано посматра бележи опажања – графички и симболички групише – уочава сличности и различитости ради класификовања практикује- у настави, свакодневном животу, игри и раду истражује-испитује својства и особине, везе... осмишља, реализује и презентује сарађује са другим ученицима у заједничким активностима</p>

Назив предмета	ФИЗИКА
Цилј	Цилј учења Физике је естеу познавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основна научна писмености, оспособљавање за учење и распознавање физичких појава и активности стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основна научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.
Разред	шести
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ РАЗРЕДА УЧЕНИК НЕБИТИ УСТАЊУДА:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– разликује врсте кретања према облику путања и према промени брзине и одређује средњу брзину;</p> <p>– објашњава узајамно деловање тела у непомоћном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела које јанису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);</p> <p>– разликује деловање силе Земљине тежине и тежине тела;</p> <p>– повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке</p>	УВОДУ ФИЗИКУ	<p>Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника.</p> <p>Физика и медицина. Метод истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...).</p> <p>Огледи којима илустрју различите физичке појаве (из свакодневног живота).</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <p>– Како савитим лаводе?</p> <p>– Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто?</p> <p>– Када настаје електрично прањење?</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о</p>

<p>(проблемситуације);</p> <p>– демонстрираутицајтрењаиотпорасреди ненакретањетелаипри-мењуједобреилошестранеовихпојавау свакодневномживоту;</p> <p>– демонстрирапојавуинерцијетела, деформацијетелаподдејством силе, узајамноделовањенаелектрисанихтела иузајамноделовањемагнета, притисакчврстихтелаитечности; – разликујепреношењесилепритискакрозчврстателаитечностиинаводипримере примене (хидрауличнапреса, кочницааутомобила, ходањепоснегу...); – познајеприменухидростатичкогпритисака (принциправадОВОДА, фонтане);</p> <p>– изражавафизичкевеличинеуодговарајућиммернимјединицамамеђународногсистема (СИ) иразликујеосновнеиизведенефизичкевеличине, претваравећејединицеумањеиобрнуто (користипрефиксемикро, мили, кило, мега); – процењујевредностнајмањегподеокако димензијинструмената (односно, тачност мерења); – меритежину, дужину, време,</p>	<p>КРЕТАЊЕ</p>	<p>– Направидугу.</p> <p>– Опишимоликпредметауравномисферномогледалу.</p> <p>Улогамерењауфизициу свакодневномживоту (мерењевремена, дужине, површинеизапремине...).</p> <p>Кретањеу свакодневномживоту. Релативносткретања. Појмовиивеличинекојимасеописујекретање (путања, пут, време, брзина, правацисмеркретања). Векторскикарактербрзине. Поделакретањапремаобликупутањеибрзинитела. Зависностпређеногпутаибрзинеодвременинакодравномерногправолинијскогкретања. Променљивоправолинијскогкретање. Средњабрзина. Демонстрациониогледи: – КретањекуглицепоГалилејевомжлјебу. – Кретањемехураваздуха (иликуглице) крозвертикалнопостављенудугупровидницевсатечношћу. Лабораторијскавежба 1. Одређивањесредњебрзинепроменљивогкретањетелаисталнебрзинеуравномерногкретањапомоћу стакленецевисамехуром (иликуглицом).</p>	<p>обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен</p>
	<p>СИЛА</p>	<p>Узајамноделовањедватулау непосредном додируипоследицетаквогделовања: покретање,</p>	

<p>запреминуимасуинаосновумеренихвредности одређујегустинуипритисак; – одређујесредњувредностмереневеличинеигрешкумерења; – решаваквалитативне, квантитативнеиграфичкезадатке (брзина, тежина, густина, притисакчврстихтелаитечности...).</p>		<p>зауостављањеипроменабрзинетела, деформацијатела (истезање, сабијање, савијање), трењеприкретањутелапохоризонталнојп одлозиипорприкретањутелакрозводуи ваздух. Узајамноделовањедвателакојанисуу неп осредномдодиру (грави-тационо, електрично, магнетно). Силакаомераузајамноделовањадватела, правацисмерделовања. Векторскикарактерсиле. Слагањесилаистогправца. Проценаинтензитетасиледемонстрацион имдинамометром. СилаЗемљинетеже. Тежинателакаопоследикаделовањасиле Земљинетеже. Демонстрациониогледи. – Истежањеисабијањееластичнеопруге. Трењеприклизањуйкотр-лјању. Слободнопадање. – Привлачењеиодбијањенаелектрисанихтела. – Привлачењеиодбијањемагнета.</p>	
		<p>Основнеиизведенефизичкевеличинеињи ховејединице (префиксимикро, мили, кило, мега). Међународнисистеммера. Мерилаимерниинструменти (опсегитачност). Директноиииндиректномерење. Појамсредњевредностимереневеличинеи грешкемерењапри директниммерењима.</p>	<p>начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>

	МЕРЕЊЕ	<p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>– Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Мерење димензијата лењира самим метарском поделом.</p> <p>2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре.</p> <p>3. Мерење еластичне силе притезања у сабијању опруге.</p> <p>4. Мерење силе трења приклизању или котрљању тела по равnoj подлози.</p>		
--	---------------	--	--	--

Методе рада Облици рада
<p>вербално-текстуалне методе: монолог (усмено излагање, причање, описивање, објашњавање, тумачење...); дијалог (разговор, дискусија...); текст-метода (рад са уџбеником, рад на тексту...); очигледна метода: илустративни и демонстративни радови... практични рад (неме карте...); учење путем открића и решавања проблема; учење кроз игру; индивидуални рад ученика (самостални); рад у паровима (тандем); групни рад; фронтални (колективни) рад...</p>
Начин остваривања програма

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само најбољи ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са образовним стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Јако је важно да при планирању за конкретан час наставник, поред својих, испланира и активности ученика.

У фази планирања наставе и учења треба имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Акцент наставе физике у шестом разреду је да ученик увиди значај изучавања за њега лично и да изучавањем предвиђених наставних области развије знања, вештине, ставове и вредности за одговоран однос према себи, природи. Програм се ослања на савремена достигнућа и перспективе развоја науке, корелативан је и примерен интересовањима и развојним способностима ученика. Он уважава дефинисане стандарде постигнућа за овај предмет за крај основног образовања и васпитања, као и међупредметне компетенције.

На првом наставном часу наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем физике. На овом часу је потребно помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са физиком као науком. Такође је потребно упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад

Активност наставника

планира, креира и организује наставу, бира садржаје, бира методе и облике учења/наставе, обезбеђује ресурсе, наставна средства и помагала прикупља и пружа информације ученицима подстиче ученике, даје савете и пружа помоћ усмерава, реализује, деномстрира, објашњава, даје упутства... омогућује примену наученог, партнер у учењу прати ефекте сопственог рада и рада ученика организује и мотивише ученике да активно учествују у раду успоставља добру комуникацију код ученика и са ученицима уочава индивидуалне способности ученика и развија индивидуалност ученика подстиче ученике да повежу задати контекст са животним ситуацијама

Активност ученика

прати – континуирано посматра бележи опажања – графички и симболички групише – уочава сличности и различитости ради класификовања практикује- у настави, свакодневном животу, игри и раду истражује-испитује својства и особине, везе... осмишља, реализује и презентује сарађује са другим ученицима у заједничким активностима

Назив предмета	МАТЕМАТИКА
Циљ	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основне апстрактног критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у далјем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основна далја развоја математичких појмова.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	144 часа

ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ РАЗРЕДА УЧЕНИК НЕБИТИ УСТАЊУДА:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цели и рационалне бројеве (записане у облику разломака или у деци малном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставну проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и процену у реалним ситуацијама; –</p>	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	<p>Скуп целих бројева ($\mathbb{Z}$). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева. Основна рачунске операције у скупу $\mathbb{Z}$ и њихова својства. Изразиса целим бројевима.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о</p>
	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	<p>Првидео Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева. Основна рачунске операције у скупу $\mathbb{Q}$ и њихова својства. Изразиса рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in \mathbb{Q}, a \neq 0$). Другидео Координатни систем. Приказ података у координатном систему.</p>		

<p>прикаже податке и зависности између две величине у координатном систему (стубичаста, тачкасти или линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкцију других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди дали судва троугла подударна на основу уставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапеза на основу задати хелемената (странице и угловитроуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и оснеси</p>		<p>Приказ зависности између величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.</p>	
<p>ТРОУГАО</p>		<p>Првидео Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други видео Основне конструкције троуглова.</p>	<p>обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог</p>

<p>метрије и транслације у једноставнијим задацима;</p> <p>– израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.</p>		<p>Појам подударности и ставови подударности.</p> <p>Централна симетрија и подударност.</p> <p>Осна симетрија и подударност.</p> <p>Центар описане и уписане кружнице троугла.</p>		<p>постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ЧЕТВОРОУГАО</p>	<p>Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла.</p> <p>Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде</p> <p>паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкција трапеза.</p>		

		Делтоид.		
	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеца. Површина четвороугла са нормалним дијагоналама.		

Методе рада Облици рада

Интерактивна, дијалогска, кооперативна, демонстрације и илустрације, вежбање писаних и графичких радова, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, фронтални рад

Начин остваривања програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

У наставном програму су садржаји појединих тема подељени на два или три дела, због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и

Напомена: за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

Цели бројеви (Z)—је значајна математичка структура која се добија додавањем негативних целих бројева скупу $\mathbb{N}_0$ а природни бројеви у том ширем скупу важе као позитивни цели бројеви. Обратите пажњу на супротне бројеве, апсолутну вредност броја и операције у скупу целих бројева и то све на карактеристичне примере. Затим својства сабијања и множења и законе који за њих важе.

Рационални бројеви (Q)—проширење скупа $\mathbb{Q}^+$ позитивних рационалних бројева тече на потпуно аналоган начин као и проширење скупа $\mathbb{N}_0$ при чему се треба позивати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система Z .

Тему **решавање једначина и неједначина** обрадити после проширења бројевних система до скупа рационалних бројева јер тек у овом скупу решавање једначина и неједначина је изводљиво без ограничења. Решавање неједначина облика $ax + b > c$ изводи се тако што се прво реши

једначина $ax+b=c$ И надје њено решење x_0 па је тада решење ове неједначине $x > x_0$ за $a > 0$ и $x < x_0$ за $a < 0$.

Појму **процент** треба посветити посебну пажњу као исказивање количинских односа из свакодневне употребе, тј. проценте треба схватити као разломке са имениоцем 100, а ученици треба да науче значење шта је то рецимо 60%, снижено за 7%.

Геометрија – дефиниције геометријских фигура: троугла, квадрата, правоугаоника, ромба, паралелограма, трапеза исказати истицењем њихових карактеристичних средстава преко страница и углова. Извести једноставна тврдјења о збиру углова у троуглу и спољашњем углу троугла, о односу страна и углова троугла, и тд. Запazити да се четвороугао разлаже на троуглове при чему се подударност користи за изводјење појединих својства четвороугла. Конструкције у геометрији имају велики образовно развојни значај јер се тиме на овом нивоу наставе доказује постојање објекта чији су елементи задати. Једначење површина геометријских фигура постиже се на класичан начин ослањајући се на разложиву и допунску једнакост тј. нпр. полатећи од површине правоугаоника допуњавањем и разлагањем изводе се формуле за површину паралелограма, тругла и трапеза.

Уз све садржаје наводити историјске податке указујући на време, прилике и значајне ствараоце у тим далеким временима али додајући и коментаре којима се указује на предност савременог излагања **Цели бројеви (Z)**—је значајна математичка структура која се добија додавањем негативних целих бројева скупу $\mathbb{N}_0$ а природни бројеви у том ширем скупу важе као позитивни цели бројеви. Обратити пажњу на супротне бројеве, апсолутну вредност броја и операције у скупу целих бројева и то све на карактеристичне примере. Затим својства сабијања и множења и законе који за њих важе.

Рационални бројеви (Q)—проширење скупа $\mathbb{Q}^+$ позитивних рационалних бројева тече на потпуно аналоган начин као и проширење скупа $\mathbb{N}_0$ при чему се треба позивати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система $\mathbb{Z}$.

Тему **решавање једначина и неједначина** обрадити после проширења бројевних система до скупа рационалних бројева јер тек у овом скупу решавање једначина и неједначина је изводљиво без ограничења. Решавање неједначина облика $ax+b > c$ изводи се тако што се прво реши једначина $ax+b=c$ И надје њено решење x_0 па је тада решење ове неједначине $x > x_0$ за $a > 0$ и $x < x_0$ за $a < 0$.

Појму **процент** треба посветити посебну пажњу као исказивање количинских односа из свакодневне употребе, тј. проценте треба схватити као разломке са имениоцем 100, а ученици треба да науче значење шта је то рецимо 60%, снижено за 7%.

Геометрија – дефиниције геометријских фигура: троугла, квадрата, правоугаоника, ромба, паралелограма, трапеза исказати истицењем њихових карактеристичних средстава преко страница и углова. Извести једноставна тврдјења о збиру углова у троуглу и спољашњем углу троугла, о односу страна и углова троугла, и тд. Запazити да се четвороугао разлаже на троуглове при чему се подударност користи за изводјење појединих својства четвороугла. Конструкције у геометрији имају велики образовно развојни значај јер се тиме на овом нивоу наставе доказује постојање објекта чији су елементи задати. Једначење површина геометријских фигура постиже се на класичан начин ослањајући се на разложиву и допунску једнакост тј. нпр. полатећи од површине правоугаоника допуњавањем и разлагањем изводе се формуле за површину паралелограма, тругла и трапеза.

Уз све садржаје наводити историјске податке указујући на време, прилике и значајне ствараоце у тим далеким временима али додајући и коментаре којима се указује на предност савременог излагања

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- читати, записивати и упоређивати Усваја основне рачунске операције у скуповима, чита, састављаразне изразе, упознаје и решава једначине и неједначине, примењује правила,

Назив предмета	БИОЛОГИЈА
Цилј	Цилј учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумева њезначаја биолошких разноврсности и потреб за одрживим развојем.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕТКУ РАЗРЕДА УЧЕНИК ЊЕБИТИ УСТАЊУДА:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– упореди грађу животиња, билјака и бактеријананивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу животног процеса нанивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибори школских микроскопа и израду и поимања готових самосталних препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животног</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски ниво организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амeba, ћелија квасца. Удружи-вање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, билјака и животиња. Основне животне функције нанивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. Разлике у грађи билјака, гљива и животиња и начину функционисања, као и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и билјне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о</p>

<p>средине, станишта, популације, екосистема и еколошких ниша; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; –</p>	<p>ЖИВОТНЕ ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>Популација, станиште, екосистем, еколошких ниша, адаптације, живот-неформе, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактори облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>		<p>обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у</p>
<p>илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос животног средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; –</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај полја шњег средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.</p>		<p>свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном</p>
<p>повеже еволутивне промене са следном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло животног на Земљи; – одреди положај непознатих врста на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радovima научника који су допринели и изучавању људског здравља и изнесу свој став о значају њихових истраживања</p>		<p>Постанак животног на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелијаса)</p>		<p>проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен</p>

<p>а; – одржаваличнухигијенуихигијенуживотногпросторауцилјуспречавањаинфекција;</p> <p>– доведеувезуизмењенопонашањелјудисакоришћењемпсихоактивних супстанци;</p> <p>– збринеповршинскеозледекоже, укажепрвупомоћуслучајуубода инсеката, сунчаницеитоплотногудараизатражилекарскуюпомоћкад проценидајепотребна; – повежеузрокенарушавањаживотносрединесапоследикамапоживотнусрединуилјудскоздрављеиделујеличнимпримеромуцилјузаштитеживотносредине; – користиИКТидругуопремууистраживању, обрадиподатакаиприказурезултата. – табеларноиграфичкипредстави прикупљјенеподаткеиизведеодговарајућезакључке; – разматра, угрупи,</p>	<p>ПОРЕКЛОИ РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>једромипојававишећеличности).</p> <p>„Дрвоживота” (заједничкопореклоиосновнипринципифилогеније, сродностисличност).</p> <p>Организмибезједра. Организмисаједром. Положајосновнихгрупаједноћелијскихивишећелијскихорганизама на „дрветуживота”.</p>		<p>начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ЧОВЕКИЗДРАВ ЉЕ</p>	<p>Оболјењакојаизазивају, односнопреносебактеријеиживотиње. Бактеријеиантибиотици. Путевипреношењазаразнихболести. Повредеипрвапомоћ: повредекоже, убодиинсекатаидругихбес-кичмењака, тровањехраном, сунчаница, топлотниудар. Превенцијаипонашањеу складусаклиматскимпараметрима. Последицеболестизависности – алкохолизам.</p>		

штаикакојеучио/училаигдетазн ањаможедапримени.			
Методе рада Облици рада			
интерактивна, дијалогска, кооперативна, демонстрације, илустрације, смисаоно-рецептивна, вербално-текстуална, практично смисаоно учење, фронтални рад, индивидуални рад, групни рад, рад у паровима			
Начин остваривања програма			
<p>Ученици у шести разред улазе са знањем основних биолошких појмова, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима, али и да се по томе разликују, и да на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Док се не појаве уџбеници који одговарају овом програму, препоручује се да наставници израђују материјале за учење.</p> <p>Акцент наставе биологије у петом разреду је на разумевању концепта разноврсности живог света и његовог значаја за природу и човека, значаја процеса који карактеришу живот и односа који се успостављају у природи. То би требало да буде добра основа за даље учење биологије и осталих предмета из природне групе и развој научног и критичког приступа биолошким феноменима.</p> <p>У настави оријентисаној на постизање исхода, предност имају групни начин рада и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи <i>ВебОвест</i>, <i>пројект-басед леарнинг</i>, <i>тхематиц унитс</i>, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити.</p> <p>Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Проблеми су решиви уз сарадњу са стручним сарадницима и колегама из одељенских већа и стручног већа.</p>			

Активност наставника	Активност ученика
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.</p>

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА				
Назив предмета				
Циљ	Циљ учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне болји увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			
Разред	шести			
Годишњи фонд часова	72 часа			
ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:				
<ul style="list-style-type: none"> - повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу њихове намене; - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж 	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<p>Значај и развој грађевинарства.</p> <p>Просторно и урбанистичко планирање.</p> <p>Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора.</p> <p>Кућне инсталације.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>.</p> <p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној</p>

<p>уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола;</p> <ul style="list-style-type: none"> - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера 				<p>комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и</p>
---	--	--	--	--

<p>заштите на раду;</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; - одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова. 				охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.		
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација		
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала.		

		<p>Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије</p>		
	<p>КОНСТРУКТОРС КО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје,</p>		

		поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.		
--	--	---	--	--

**Методе рада
Облици рада**

дијалогска, демонстрације, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад, фронтални

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Увод у архитектуру и грађевинарство. На интересантан начин, уз помоћ медија, приказати развој грађевинарства и архитектуре од праисторије до данас.

Техничко цртање у грађевинарству. У обради ове наставне теме, ученицима јасно дефинисати основне фазе у реализацији једног објекта. То су : фаза препознавања потребе за градњом у којој значајну улогу има инвеститор; фаза пројектовања грађевинског објекта у којој се трага за функционалностима, конструктивним и естетским решењима објекта и фаза извођења објекта у којој се јасно препознају основни, завршни и инсталациони радови.

Информатичка технологија. Циљ увођења информатичке технологије у шести разред је да се оствари континуитет примене рачунара у настави техничког образовања. Ова наставна тема се реализује после наставне теме техничко цртање и програмирање..

Грађевински материјал. Проширити знање о материјалима који се користе у грађевинарству.

Енергетика. Указати на значај врсте изабраног материјала за градњу грађевинских објекта, на могућност штедње енергије и коришћење неконвенционалних извора енергије, како при пројектовању нових објеката, тако и могућностима доградње термо-изолације на постојећим објектима.

Техничка средства у грађевинарству. Алате и машине у грађевинарству обработити тако да се у првом кораку направи груба подела механизације и за сваку од њих наброје карактеристични представници. Излагања поткрепити сликама и по могућности моделима. На исти начин обработити и наставну тему Техничка средства у пољопривреди.

Саобраћајни системи. Градиво проширити са аспекта саобраћајних објеката, њихове намене, функционисања и организације

саобраћаја.

Култура становња. На основу посматрања планова, макета, слика насеља градских и сеоских, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становништа,

Конструкторско моделовање у грађевинству - модули. Обавеза свих, без обзира на избор активности, је да израде свој „пројекат“ по коме изводе моделовање.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- чита цтреж, познаје врсте материјала, стиче навике за рационално коришћење материјала, учи да користи рачунар

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО				
Назив предмета				
Циљ	Циљ учења <i>информатике и рачунарства</i> је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.			
Разред	шести			
Годишњи фонд часова	36 часова			
ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:				
<ul style="list-style-type: none"> - правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног 	ИКТ	<p>Дигитални уређаји и кориснички програми.</p> <p>Управљање дигиталним документима.</p> <p>Рад са сликама.</p> <p>Рад са текстом.</p> <p>Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>.</p> <p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj</p>
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу.</p> <p>Интернет сервиси.</p> <p>Правила безбедног рада на Интернету.</p> <p>Претраживање Интернета,</p>		

производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом;		одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских права.		формалној и неформалној комуникацији. Процес
<ul style="list-style-type: none"> - објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности. 	РАЧУНАРС ТВО	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми.		праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса
	ПРОЈЕКТН И ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.		наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне

				информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
Методe и облици рада				
дијалoшка, демонстрације, илустрације, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад				
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА				
<p>За тематску целину Рад са текстом главни акценат стављам на рад са табелама које нису обрађиване у петом разреду. Кроз примере и једноставне вежбе обрађујем појмове редова и колона табеле, креирање табеле, појам ћелије, уметање редова и колона, брисање редова и колона, спајање и дељење ћелија, промену ширине и висине редова и колона. Обрађујем, такође, кретање по табели, унос текста у табелу, формирање текста унутар ћелије, копирање и премештање текста. Објасним постављање разних врста оквира и сенчења ћелија табеле, као и аутоматско формирање табела. Затим прелазим на комплексније вежбе са табелама и објасним уметање табела у стране са текстом и сликама. У оквиру исте теме ученици овладавају напреднијим техникама за обликовање страница као што су: уметање заглавља и подножја на страну, уметање броја стране, датума и времена, прелом стране, промена позадина стране. Наставну јединицу подешавања формата папира и маргина као и преглед папира пре штампања и технику самог штампања кратко поновим, у односу на пети разред и кроз задату вежбу проверим колико су ученици усвојили од презентованог садржаја.</p> <p>Ову тематску целину обрађујем у програмима Мицрософт Оффице Ворд.</p> <p>Тематску целину Интернет демонстрирам на примерима. Појам глобалне и локалне рачунарске мреже објасним што је могуће једноставније. Повезивање на Интернет објасним више теоријски, а пошто постоји могућност покажем и практично. Циљ ове теме је да створи слику код ученика о Интернету и правилним начинима коришћења. Кроз практичан рад по задатку објасним рад са сервисима Интернета (Веб и електронска пошта), начине ефикасног коришћења сајтова за циљано претраживање Интернета, као и начине преузимање текста и слика са Интернета и њихово складиштење на меморијске јединице. Посебну пажњу посветим објашњавању структуре Веб и електронске адресе.</p>				

Детаљно образложим структуру електронске поруке, начинима креирања, чувања, брисања, читања и одговарања на примљену електронску пошту. Посебну пажњу посветим сигурном и безбедном претраживању интернета и сигурној и безбедној комуникацији. Обавезно ученицима објасним значај заштите личних података при раду на Интернету и правила понашања на непознатим Веб сајтовима. Посебно истакнем опасност од откривања личних података непознатим саговорницима на Интернету. Упутим ученике да питају родитеље и наставнике за савет у случају да нису сами у стању да одлуче да ли је нека активност на Интернету безбедна или не.

У оквиру тематске целине Графика ученицима представим различите изворе дигиталних слика. Почети од креирања једноставних цртежа, затим објасним сликање екрана и обраду тако добијених слика. Након тога демонстрирам поступак скенирања и фотографисања дигиталним фотоапаратом. Омогућим свим ученицима да стекну практично искуство у раду са скенером и дигиталним фотоапаратом. Поновим кроз вежбу преузимање слика са Интернета.

Посебну пажњу посветим начинима обраде слика и детаљно објаснити промену димензија и резолуције слике, селекцију, копирање и одсецање делова слике, подешавање осветљења и колорита слике. За обраду ове теме суштински је важно да ученици усвоје сазнања о типовима записа дигиталних слика. Разјасним појмове битмапирана и векторска графика и особине појединих формата. Ученике научим да разликују различите типове записа дигиталних слика и да врше конверзију из једног формата у други. Кроз вежбу покажем ученицима како се врши припрема слика за штампу, екрански приказ и објављивање на Интернет странама.

Активност наставника	Активност ученика
-упознаје, приказује, објашњава, усмерава, препоручује, представља, образлаже, упоређује, доказује, истиче, усмерава, препоручује,	- слуша, прати, понавља, упоређивање, проналажење, повезивање, разумевање,

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ				
Циљ	Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.				
Разред	шести				
Годишњи фонд часова	72 часа + 54 часа обавезних физичких активности				
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода	
<ul style="list-style-type: none"> - примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околина, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или	
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Обавезни садржаји Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Истрајно трчање - припрема за крос. Скок увис (опкорачна		

<p>различитим кретањима, изводи ротације тела;</p> <ul style="list-style-type: none"> - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - контролише покрете и одржава тело у води; - преплива 25 м техником краула и леђног краула; - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на главу; - поштује правила понашања у води, и око водене средине; 			<p>техника).</p> <p>Бацање "вортекс-а".</p> <p style="text-align: center;">Проширени садржаји</p> <p>Тробој.</p>		<p>покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	Спортска гимнастика		<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон.</p> <p style="text-align: center;">Проширени садржаји</p> <p>Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).</p>		
	Основе тимских и спортских игара		<p style="text-align: center;">Основи садржаји</p> <p>Кошарка: Основни елементи технике и</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима значај примењених вежби; - процени ниво сопствене дневне физичке активности; - препозна начине за побољшање својих физичких способности; - препозна могуће последице недовољне физичке активности; - правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама; - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; - прихвати победу и пораз; - вреднује спортове без обзира 			<p>правила:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индивидуалне одбране, - откривање и покривање (сарадња играча), - основна правила кошарке. <p style="text-align: center;">Проширени садржаји</p> <p>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дриблинг (сложеније варијанте), - финтирање. <p>Основни принципи колективне одбране и напада.</p>			
		<p>Плес и ритмика</p>	<p style="text-align: center;">Основи садржаји</p> <p>Вежбе са вијачом. Народно коло "Моравац". Народно коло из краја у којем се школа налази.</p>			

<p>на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора; - користи здраве намирнице у исхрани; - користи само препоручене додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује након повреда; - чува животну средину током вежбања; - препозна последице конзумирања дувана.</p>			<p>Проширени садржаји</p> <p>Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер.</p>			
		Пливање	<p>Основни садржаји</p> <p>Предвежбе у обучавању технике пливања. Техника краула. Техника пливања леђног краула. Одржавање на води ради самопомоћи.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Роњење у дужину 5-10 м.</p>			
		Полигони	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p>			
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	<p>Основни садржаји</p> <p>Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим</p>			

			<p>субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).</p> <p>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.</p> <p>Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање.</p> <p>Облици насиља у физичком васпитању и спорту.</p> <p>"Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација).</p> <p>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта.</p> <p>Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...).</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике.</p> <p>Значај вежбања у породици.</p> <p>Планирање вежбања у оквиру дневних активности.</p>			
		Здравствено васпитање	<p>Основни садржаји</p> <p>Значај физичке активности за здравље.</p> <p>Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после</p>			

			<p>вежбања.</p> <p>Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања.</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа у исхрани.</p> <p>Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака.</p> <p>Поступци ученика након повреда (тражење помоћи).</p> <p>Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору).</p> <p>Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање.</p> <p>Последице конзумирања дувана.</p>			

Методe рада
Облици рада

дијалoшкa, кооперативнa, демонстрацијe, илустрацијe, индивидуални рад, рад у паровима, групни рад фронтални

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програмска концепција физичког васпитања у основној школи заснива се на јединству наставних, ванчасовних и ваншколских

организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља физичког васпитања.

Програм физичког васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења, ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу.

Програм физичког васпитања остварује се кроз следеће етапе: утврђивање стања; одређивање радних задатака за појединегрупе ученика; утврђивање средстава и метода за остваривање радних задатака; остваривање васпитних задатака; праћење и вредновање ефеката рада; оцењивање.

Теоријско образовање треба да буде усклађено са нивоом интелектуалне зрелости и знањима која су ученици стекли у другим наставним предметима.

Ученицима који, услед ослабљеног здравља, смањених физичких или функционалних способности, телесних деформитета, не могу да прате обавезни програм, обезбеђен је корективно педагошки рад који се, реализује у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Процес физичког васпитања усмерен је на:

- развијање физичких способности (гипкост, снага, брзина, издржљивост, окретност и прецизност),
- спровођење разних метода и облика рада путем којих се постижу оптималне вредности као основа за успешно стицање моторичких знања, умења, навика и формирања правилног држања тела,
- теоријско образовање, које подразумева стицање одређених знања, путем којих ће ученици упознати суштину процеса вежбања и законитости развоја младог организма, као и стицање хигијенских навика, знања о здрављу.

Приликом избора облика рада примењују се фронтални рад (у почетној фази обучавања, групни рад који се примењује у фази увежбавања и индивидуални рад који се примењује за ученике мањих способности као и за ученике надпросечних способности).

Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године на основу јединствене методологије, која предвиђа следеће тематске целине:

- стање моторичких способности,
- усвојене здравствено хигијенске навике,
- достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима,
- однос према раду.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	трчање, скакање, ходање, бацање и хватање лопте, пењање, вежбање,играи плес.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив предмета	ДРУГИ СТРАНИЈЕЗИК
Цилј	Цилј учења Страног језика је да се ученику свајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
<p>– разуме краће текстове којима се односно поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздравити и отпоздравити, представити се и другог користећи једноставна језичка средства;</p> <p>– поставити одговор на једноставна питања личне природе;</p> <p>– у неколико везаних исказа саопштити информације о себи и другима;</p> <p>– разумети једноставан опис особа, биљака, животиња, предмета, појава и места; –</p>	<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И</p> <p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ</p> <p>/</p> <p>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ</p> <p>ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ</p> <p>И ДРУГИМА</p>	<p>Слушање и читање краћих, једноставних текстова којима се односно поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; реаговање на усмени или писани импулс саговорника иницирање комуникације; усмено и писано давање информације о себи и другима; усмено и писано тражење информације о другима.</p>
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, ПОЈАВА И МЕСТА	Слушање и читање једноставних описа бића, предмета, појава и места;

<p>описе карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства; –</p> <p>разуме једноставне предлоге и одговори на њих; –</p> <p>упути једноставан предлог; –</p> <p>пружи одговарајући изговори одговарајуће о правдање; –</p> <p>разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; –</p> <p>упути једноставне молбе и захтеве; –</p> <p>затражи и пружи кратко обавештење; –</p> <p>захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства; –</p> <p>саопшти кратко поруку којом се захвалјује; –</p> <p>разуме и следи једноставна упутства у вези са обичајним ситуацијама из свакодневног живота; –</p> <p>даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања; –</p> <p>разуме честитку и одговори на њу; –</p> <p>упути пригодну честитку; –</p> <p>разуме једноставне текстове у којима се описују ситуације, уобичајене и тренутне радње; –</p> <p>размени информације које се односе на опис догађаја и радњи садашњости; –</p> <p>описе сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа; –</p> <p>разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости; –</p> <p>размени информације у вези са догађајима у прошлости; –</p> <p>описе неколико краћих, везаних исказа догађаја из прошлости; –</p>	<p>ПОЗИВИ РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p> <p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p>усмено и писано описивање бића, предмета, појава и места.</p> <p>Слушање и читање једноставних текстова којима садрже предлоге; усмено и писано договарање о које предлози аучешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. прославу рођендана, спортску активност и сл.); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања.</p> <p>Слушање и читање једноставних њихових исказа којима се нуди/тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговања на њу; усмено и писано изражавања захвалности и извињења.</p> <p>Слушање и читање текстова којима садрже једноставна упутства (нпр. за наставну активност, за компјутерску или обичну игру, за употребу апарата/апликација, рецепт за прављење јела и сл.) савизуелно по-дршкови безње; усмено давање једноставних упутстава за декватну гестикацију или безње;</p>
---	---	---

<p>разуме планове и намере и реагујенањих; – размени једноставне исказе у вези са својимитуђ им плановима и намерама; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава; – разуме свакодневне изразе у вези са непосредни миконкретним желјама, потребама, осетима и осећањима и реагујенањих;</p> <p>– изрази основне желје, потребе, осете и осећања користећи једностав- на језичка средства;</p> <p>– разуме једноставна питања која се односе на поло- жај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих; – разуме обавештења о положају предмета и бића у</p>		писано давање једноставних упутстава.
	УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗА ХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова у којима се честитају празници, рођендани и значајни догађаји или се израж ава жалјење; реаговање на пућену честитку у усмено и писаном облику; упући- вање пригодних честитки у усмено и писа ном облику.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДНИ УСАДАШН ЈОСТИ	Слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним тренутним догађајима, активностима и способностима; тражење и давање информација о сталним, уобичајеним тренутним догађајима, активностима и способностима, у усмено и писаном облику; усмено и писано давање краћих описа о стал ним, уобичајеним тренутним догађајима, активностима и способностима.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДНИ УПРОШЛОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова у којима се описују догађа- ји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и акти вности у прошлости.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПЛАНОВА И НАМЕРА	Слушање и читање краћих, једноставних текстова у вези са планови- ма и намерама; усмено и писано договарање о планираним

простору и правцу кретања;		активностима.
----------------------------	--	---------------

РУСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	<p><i>Здравствуй/те! Привет! Как тебя зовут? Меня зовут Елена. Как твоя фамилия? Моя фамилия Петров. Ты откуда? Я из Москвы, а ты? Я из Сербии, из Белграда. Сколько тебе лет? Мне 12 лет. Я родился /родилась 17 марта. На какой улице ты живёшь? Я живу на улице Школьная, дом 13, квартира 11. На каком этаже? На втором. У тебя есть имейл? Это моя семья – маму зовут Мария, папу Виктор, сестру Ирина, а брата Иван. В каком классе ты учишься? Как зовут твою учительницу? Мою учительницу зовут Анна Ивановна. Это мой друг Саша, а это моя подруга Лена, они мои одноклассники. Какие школьные предметы ты любишь? Ты занимаешься спортом? Я занимаюсь футболом, тренируюсь три раза в неделю. Пока! Презент повратных глагола: учиться, заниматься, Презент глагола с суффиксом -ОВА-, -ЕВА-: рисовать, танцевать, тренироваться. Презент глагола жить.</i></p> <p><i>Конструкција за изражавање посесивности личним заменицама: у + ген (у меня, у тебя, у него, у неё, у нас, у вас, у них). Родименица, номинатив једине и множине.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: Опште прихваћене нормепонашања, учтивости; имена, патроними, презимена; представљање, степени сродства; нумерисање спратова.</p>
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПОЈАВА И МЕСТА	<p><i>Он высокий и стройный. У него/неё голубые глаза и светлые волосы. Какой у тебя рост? Какие у тебя глаза? А у твоей подруги? Что надела Лена? Она надела зелёную юбку, блузку в полосу и чёрный свитер. Моя сестра маленькая – моложе меня на 3 года, но умная и трудолюбивая. У меня котёнок, маленький, белый, пушистый. Моя родина – Сербия. Белград столица Сербии, он меньше Москвы. В нём много достопримечательностей. Москва – столица России. Санкт-Петербург – северная столица России.</i></p> <p>Придеви. Род, број и слагање сименицама. Присвојне заменице: мой, твой, наш, ваш, их.</p> <p>Слагање сименицама. Конструкција за изражавање посесивности: у + ген (у меня, у тебя, у него, у неё, у нас, у вас, у них). Прост компаратив фреквентних придева/прилога: больше, меньше, лучше, моложе, старше.</p> <p>Неконгруентни атрибути изражена кузативом са предлогом в: блузка в полосу.</p> <p>Прошло време фреквентних глагола.</p> <p>(Интер)културни садржаји: најважније географске карактеристике Русије,</p>

	градовињиховезнаменитости.
ПОЗИВНА РЕАГОВАЊЕ И ПОЗИВНА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	<p><i>Ја хочу пригласити тебе на Новый год/вечеринку. Вечеринка у мене дома. Папа, разреши нам пригласити све ходни класници! Ну, ладно, пусть все придут. У мене к тебе просьба. Спасибо за приглашение, я обязательно приду. Завтра, к сожалению не смогу. Извини, но я не смогу прийти. День рождения, к сожалению, без меня. Давай играть в баскетбол! Поиграем вместе? Пусть Саша играет в футбол. Давай пойдём в кино завтра! Где встречаемся? Около метро. Восколько? Впять. Он согласен (согласна; согласны). Он не против? Заповедни начин: прволицемножине (сречцом давай и безње): Поиграем вместе! Давай поиграем вместе! Давай играть вме-сте!; трећелицејединине/множине: Пусть Саша играет! Упитни искизидебезупитнеречи. Интонација. Предлошко-надежне конструкције (у, около, без+ген.; к+дат; в, на +акуз; с, за+инстр; на+лок). Модалне конструкције (лично и безлично): менадо; я должен/должна.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: разонода; прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕНЈА И ИЗВИЊЕЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	<p><i>Тебе помочь? Нет, спасибо. Да, пожалуйста. Что тебе нужно? Тебе нужна ручка? Нет, у меня есть. Ты хочешь апельсин? Хочу, спасибо. Здесь можно фотографировать? Передай, пожалуйста, соль. Конечно, вот она. Спасибо огромное! Незачто. Ничего. Извини(те), можновопрос? Садашње време глаголахотеть. Предикативно можно. Интонација упитних исказа безупитнеречи.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, дружење и пријателјски односи.</p>
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	<p><i>Переведи и сравни! Обрати внимание! Обведи кружком букву правильного ответа. Составь предложения! Постарайтесь угадать! Прочитай стихи! Закрой глаза! Расскажи себе! Пропусти один ход! Иди два хода вперёд/назад. Возьми яблоко, нарежь его на ломтики! Налей воду в кастрюлю! Сварипельмени! Погазонам не ходить! Вобувине не ходить! Осторожно! Двери закрываются!</i></p> <p>Заповедни начин.</p> <p>(Интер)културни садржаји: поштовање правила понашања.</p>
УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ	<p><i>С празником! Поздравляю тебя с днём рождения! Желаю тебе здоровья, счастья и удачи! Всего хорошего! С Новым годом, с новым счастьем! С Рождеством! Счастливо! Тебе/вам то же все хорошее. Поздравляю с успехом! С приездом! Добро пожаловать! С днём победы! С восьмым марта! Спасибо тебе за твою любовь. Целую тебя крепко!</i></p>

	<p>Садашњеипрошловреме глагола. Глаголихотеть, желать/пожелать кому что, поздравить (кого с чем).</p> <p>(Интер)културнисадржаји: значајни празници и догађаји и начине обележавања; честитање.</p>
<p>ОПИСИ ВАН ЈЕ ДОГАЂАЈА И РА ДН ЈЕ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>Я живу на втором этаже. Ты живёшь в одноэтажном или многоэтажном доме? У меня брат и сестра. Они не ходят в школу. Что ты делаешь по воскресеньям? Восколько ты ложишься спать вечером? У него в комнате беспорядок. Он сейчас завтракает. Что ты обычно ешь на завтрак? Обычно я в школу езжу на автобусе. Каждый день я хожу на тренировки по баскетболу. После школы я гуляю с собакой. Я хорошо знаю математику. Она умеет играть на гитаре? Ты можешь позвонить мне сегодня вечером? Я позвоню тебе после ужина. Когда-нибудь встретимся? Папа стоит в пробке. Я хорошо плаваю. Моя маленькая сестрёнка ещё не ходит. Мы едем на экскурсию! Немогу дождаться!</i></p> <p>Глаголикретања (садашње време): иди/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать. Будуће време. Прилози за време: утром, днём, вечером, ночью, весной, осенью. Садашње време глагола ест и пить.</p> <p>(Интер)културнисадржаји: породични живот; животушки – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>
<p>ОПИСИ ВАН ЈЕ ДОГАЂАЈА И РА ДН ЈЕ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>Как ты провёл свои летние/зимние каникулы? Как ты провёл выходные? Что ты выучил на уроках русского языка? Где ты был в прошлую среду в пять часов? Я был дома. Ты смотрела вчера фильм? Восколько начался фильм? Я не смотрел телевизор вчера. Ты ездил к бабушке? По телевизору показывали мой любимый сериал. В пять лет я умел плавать. Мы побежали к реке. Сегодня утром дедушка носил дрова в сарай. Я привёз из Москвы книгу для тебя. Пушкин родился в Москве.</i></p> <p>Прошлое время частых возвратных и не возвратных глагола. Прилози за време: вчера, сегодня, утром, вечером, ночью... Глаголикретања (прошлое време): иди/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать, бежать/бегать, нести/носить, вести/водить, везти/возить. Префиксални глаголикретања.</p> <p>Интонација у питних исказа безупитнеречи.</p> <p>(Интер)културнисадржаји: животне кадисад.</p>

<p>ИСКАЗИВАНЈЕ ПЛАНОВА И НАМЕРА</p>	<p><i>Кем ты станешь? Я стану лётчиком. А ты кем хочешь стать? Я хочу стать учительницей. Мой брат хочет быть программистом. Сегодня вечером мои родители идут в гости. После обеда я напишу домашнее задание. Завтра мы пойдём к бабушке в гости. У нас завтра контрольная работа по русскому языку. Буду в восторге. Буду в восторге глагола быть истать. Конструкция есть, быть + инфинитив. Неконгруентный атрибут выражения дативом предложено: контрольная по физике, специалист по математике. Садишь в восторге значенья буду в восторге.</i></p> <p>(Интер)культурни садржаји: свакодневни живот, обавезе и право; породични и пријатељски односи.</p>
<p>ИСКАЗИВАНЈЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕЋАЊА И ОСЕЋАЈА</p>	<p><i>Мне холодно/жарко. Мне хочется есть/пить. Надень куртку! Сними шапку! Как ты себя чувствуешь? Плохо. У меня болит голова. Как ты? Хорошо, спасибо. Налей мне воды, пожалуйста! Сделай мне бутерброд, пожалуйста, так хочется! Хочешь пойти к Борису? Конечно, хочу. Безличное предложение. Глагол хотеть. Глагол хотеться (безличное употребление: мне хочется). Заповедное предложение глагола есть и пить. Употребление глагола хотеть. Интонация.</i></p> <p>(Интер)культурни садржаји: мимика и жестикауляция; употребление модальных глаголов; эмпатия.</p>
<p>ИСКАЗИВАНЈЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА</p>	<p><i>Где книжный магазин? Рядом с нашей школой. Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Слева от шкафа – доска. Мой дом двухэтажный. Моя квартира трёхкомнатная. Моя комната большая. Слева от двери, у окна, стоит письменный стол. Посередине комнаты маленький диван со столиком. В углу стоит моя кровать. Под моим окном растёт большая липа. У моего дедушки в деревне красивая дача. Его дача больше дачи его брата. Генитив, инструментал, локатив предложима. Компаратив больше, меньше. Слагать придеवासименицама.</i></p> <p>(Интер)культурни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског истамбеног простора; локална мерење јединице; природа.</p>

<p>ИСКАЗИВАНЈЕВРЕМЕНА</p>	<p><i>Который час? Сколько времени? Когда начинается первый урок? Вполдевятого. Когда тебя тренировка по плаванию? По понедельникам четверг. Восколько? В котором часу? В пять часов. Сколько в классе девочек, а сколько мальчиков? Я родилась шестого февраля. Какая погода? Холодно. Снег идёт. Жарко и душно на улице. Какое сегодня число? Первое апреля. Какое число начинается чемпионат по футболу? Двадцатого апреля. Когда начинается матч? В три часа по московскому времени. Основни бројеви до 1000. Облиц час, часа, часов; основне бројеви. Редни бројеви. Слагање редног броја сименице муроду, броју упадежу (двадцатое апреля, двадцатого апреля). Безличнe реченице спредикативима (мне жарко, на улице холодно). Упитни искази безупитнe речи. Интонација. Упитне заменице и прилози.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: климатски услови.</p>
<p>ИЗРАЖАВАНЈЕ ПРИПАДАНЈА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. Это твоя собака? Нет, не моя. Это собака моего друга. Да, моя. У меня нет мобильного. У кого есть сестра/брат? У моей мамы светлые волосы. У них в голове только компьютеры. У неё много книг. Это дом бабушки. Это наша школа. Это мой город/моя страна. Чей это рюкзак? Конструкција за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у мамы); именица + именица у генитиву (дом мамы). Општане гација (нетине). Посебна негација (Не моя собака). Присвојне заменице. Интонација упитних исказа безупитнe речи. Упитно-присвојна заменица Чей?</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; односпрема својој титулој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАНЈЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАНЈА И НЕДОПАДАНЈА</p>	<p><i>У тебя есть хобби? Какое у тебя хобби? В свободное время я занимаюсь спортом. Она занимается в музыкальной школе. Я играю в волейбол. Я интересуюсь фигурным катанием и футболом. Я интересуюсь историей и культурой Сербии. Мне не нравятся зимние виды спорта. Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах. Мне нравится российская рок-музыка. Чем ты интересуешься? Глаголи заниматься, интересоваться чем. Безлична употреба глагола нравиться. Упитни искази безупитнe речи.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност, замлада, стрип, музика, филм).</p>

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>	<p><i>Сколько мальчиков, сколько девочек в классе? В классе 12 мальчиков и 15 девочек. Сколько тебе лет? Мне 15 лет. А твоей подруге? У нас в библиотеке мало книг. Нет, молока нет, но кефир есть. Там несколько яблок. Сколько стоит клубника? 150 рублей за килограмм. Список покупок продуктов: килограмм муки, два килограмма сахара, 300 грамм ветчины, 200 грамм сыра, 2 пакета молока. Мне, пожалуйста, борщ и котлету. Амне суп и макароны с сыром. Пожалуйста, я хочу заказать кофе и апельсиновый сок. Амне, пожалуйста, компот. Сколько нас? С нас 300 рублей. Упит не заменице и приложи. Основни бројеви до 1000. Интонација у питних исказа без упитних речи. Заповедни начини фреквентних глагола. Заменички бројеви сколько, несколько и прилошки бројеви много, мало + генитив множине именица (несколько яблок).</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; мерзатежину, валута, намирнице и производ специфични из рускојезичну културу.</p>
---	---

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

<p>Комуникативна функција</p>	<p>Језички садржаји</p>
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА.</p>	<p><i>Salut, ça va ? Ça va, merci ! Comment allez-vous ? Je vais bien, merci ! Bonsoir ! Bonnenuit ! Bonjour, Monsieur. Aurevoir, Madame. A demain. A bientôt. Jem'appelle Jean. Je suis français. J'habite à Lyon. Mon adresse est : 34, rue Jacques Prévert. Tu t'appelles comment ? Tu habites où ? Quelle est ton prénom ? Quelle est ton adresse ? J'aide nous. Je suis née le 14 décembre. Et toi, tu as quel âge ? Quelle est ta date de naissance ? C'est mon copain / ma copine. Elles'appelle Jelena. Elle est née à Kragujevac, mais elle vit à Novi Sad.</i></p> <p>Lične zamene. Sadašnje vreme frekventnih glagola. Pitanje intonacijom. Pitanje sa upitnim rečima (comment, où, quel...). Osnovni brojevi.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učivosti; titule uz prezimena osoba (Monsieur, Madame); imena i nadimci; način pisanja adrese.</p>

<p>OPISIVANJE BIČA, PREDMETA, POJAVI MESTA</p>	<p><i>Paula les yeux bleus et les cheveux blonds. Il est très gentil. C'est mon meilleur ami. Il porte une blouse verte. Lavache est un animal domestique, elle donne du lait. La rose a un beau parfum. C'est notre classe. Elle est grande et claire. Dans notre classe il y a un tableau blanc. Dans la ville il y a un cinéma et un musée. Paris, Lyon et Marseille sont les villes les plus grandes de France. Opisni pridevi: rod, broj i mesto. Poređeni prideva. Prisvojni pridevi. Sadašnje vreme i frekventnih glagola.</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: najvažnije geografske karakteristike frankofonih zemalja; biljni i životinjski svet.</p>
<p>POZIV I REAGOVANJE NA POZIV I VZAUČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI</p>	<p><i>On pourrait aller au cinéma demain. Jet invite à mon anniversaire vendredi soir. Viens avec moi ! Dans notre école on organise un atelier de BD et je vais m'inscrire; toi aussi, tu es intéressé ? C'est une bonne idée ! Pourquoi pas ? On y va ! Très bien ! Jet appelle demain. Désolé, je ne peux pas, je suis occupée. Cela ne m'intéresse pas beaucoup.</i></p> <p>Kondicional (pouvoir). Zapovedni način. Negacija. Sadašnje vreme i frekventnih glagola. Naglašeni lične zamenice.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: razonoda; prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva.</p>
<p>IZRAŽAVANJE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENJA, IZVINJENJA I ZAHVALNOSTI</p>	<p><i>Est-ce que tu pourrais m'aider, s'il te plaît ? Tu me passes les selles, s'il te plaît ? Oui, bien sûr. Volontiers. Voilà. Merci bien ! Vous êtes très gentil. Jet en prie / Je vous en prie. Derrien. Pouvez-vous me dire l'heure, s'il vous plaît ? Le train arrive à 15h30. A quelle heure commence le concert ? Pardon ? Je suis désolé, je ne sais pas. Excusez-moi ! Pitanje sa est-ce que. Inverzija (uustaljenim izrazima). Kondiciona učtivost (tu pourrais...).</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: pravilna učtiva komunikacija i druženje i prijateljski odnosi.</p>
<p>RAZUMEVANJE I DAVANJE PUSTAVI</p>	<p><i>Répondez aux questions. Complétez les phrases. Écoutez et répétez. Faites une enquête dans votre classe. Travaillez à deux. Dans ton cahier, classe les adjectifs dans le tableau. Lavez les pommes et les fraises. Coupez les fruits en morceaux. Mettez-les dans un saladier. Faites une ronde. Lance le ballon. Il n'est pas permis d'utiliser le téléphone portable.</i></p> <p>Zapovedni način.</p>

(Inter)kulturnisadržaji: tradicionalne/omiljenevrstejela; igre.	
UPUĆIVANJEČES TITKIIIZRAŽAVA NJEZAHVALNOS TIŽAJBENJA	<p><i>Bon anniversaire ! Bonneheureuseannée ! Bonnefête ! Joyeux Noël! Bravo, trèsbien! Merci, à toi / à vousaussi ! Meilleursvoeux ! Jesuisdésolé ! C'estdommage !</i></p> <p>Pridevi (bon, bonne). Uzvičnerečenice. Predlozi (à).</p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: najznačajnijiprazniciinačinobeležavanja /proslave.</p>
OPISIVANJEDOG AĐAJAIRADNJEU SADAŠNJOSTI	<p><i>Mesgrands-parentshabitent à lacampagne. Nousavonsunappartementautroisième étage. Lematinjemelève à 8 heures. Javaisaulitavantminuit. Sasoeurnevaspas à l'école. Les élèvesenFrancevont à l'écolelemercredimatinoulesamedimatin. Qu'est-ce quetufais ? Jeyoueaux jeux vidéo. Pendantlesvacancesd'été, jevaistoujoursauborddelamer. Određeniineodređeničlan. Sažetičlan (au). Sadašnjevremefrekventnihglagola, računajućiipovratne. Sadašnjevremenepравilnihglagola être, avoir, aller, faire. Prilozizavreme (toujours, souvent).</i></p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: porodičniživot; životuškoli – nastavneivannastavneaktivnosti; raspustiiputovanja.</p>
OPISIVANJEDOG AĐAJAIRADNJEU PROŠLOSTI	<p><i>Qu'est-ce quetuasfaithieraprès-midi ? Jesuisallée à lapiscine. Tuesarrivée à quelleheurechezMarie ? Ilavisité Parisenjuillet. Ilafaitdesphotosavecsonportable. JulesVerneestné à Nantes. Ila écritbeaucoupderomansd'aventures. Perfekat (passé composé).</i></p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: životnekadisad.</p>
ISKAZIVANJEPL ANOVAINAMERA	<p><i>Il y aunbonfilm à latélé cesoir, javaisleregarder. Jevaistemontremonnouveauportable. Vousallezvisiterl'exposition ? Qu'est-ce quetuferasce week-end ? Demainellenepuypassortir, elledoittravailler. Bliskobudućevreme (futurproche). Prostobudućevreme (futursimple). Sadašnjevreme (zaizražavanjebudućnosti).</i></p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: svakodnevnijživot, obavezeirazonoda; porodičniiprijateljskiidnosi.</p>

ISKAZIVANJE ŽE ĽA, POTREBA, OSETAIOSEĆANJ A	<p><i>J'aisommeil / chaud / froid. Jenemesenspabien. J'aimal à latête. Tuesfatigué ? Prendsunsandwich/ unverred'eau/ uneorange. Nonmerci, jen'aipassoif/ faim. Reposez-vousbien. J'aipeur. Cen'estrien, net'inquiètepas. Jesuistrèscontent. Ilestunpeutriste. C'estexcellent !</i></p> <p>Sadašnjevremeglagolaavoiri être. Sadašnjevremepovratnihglagola. Zapovedninačin.</p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: mimikaigestikulacija; upotrebaemotikona; empatija.</p>
ISKAZIVANJE PR OSTORNIHODNO SAIVELIČINA	<p><i>Laboulangeriesetrouveprèsdelaposte. Dansnotrevilleil y aungrandstadedefootball. Pouraller à lagare, tournez à droite. Labibliothèquesetrouveentrelemuséetelecollège. Danslaclasse, nousavonsuntableaunoiretuntableaublanc. Lesacestsouslatable. Lacuisineestenfacedelasalle à manger. Pourveniraulac, ilfauttraverserleparc.</i></p> <p>Neodređeničlan (un, une, des). Predlozi (dans, sous, sur, devant, derrière, entre). Prilozizamesto (ici, là, à côté).</p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: javniprostor; tipičanizgledškolskogistambenogprostora; priroda.</p>
ISKAZIVANJE VR EMENA	<p><i>Quelleheureest-il ? Ilestseptheuresetdemie. Ilestneufheuresmoinsle quart. Queljoursommes-nous ? Vendredi. Aujourd'huic'estle 21 mai. A quelleheurefinitnotrecours ? Lefilmcommence à 20 heures. Nousavonslesvacancesenjanvier. Queltempsest-il ? Ilpleut. Ilneige. Ilfaitbeau/ chaud/ froid. Ilfaitduvent. Dansmavilleilneigesouventl'hiver. EnProvenceilfaitpluschaud quedanslesAlpes.</i></p>
IZRAŽAVANJE PR IPADANJAIPOSE DOVANJA	<p>Unipersonalniglagoliikonstrukcije (ilest..., ilfait...). Osnovnibrojevi. Sadašnjevremenepравilnihglagola (être, aller, faire). Parcijalnopitanjesaupitnimrečima (quel/ quelle).</p> <p>(Inter)kulturnisadržaji: klimatskiusloviufrankofonizemljama; tipičnoradnovreme.</p> <p><i>Jecherchemonballon. Leurmaisonsetrouveauborddelamer. Cen'estpasmondictionnaire. C'estvotrevoiture ? Elleadeux chatsetunchien. Jen'aipassonnumérodetéléphone. C'est à moi. A quiestceportable? Atoiou à Pierre?</i></p>

	Konstrukcijazaiskazivanjepripadanja (à moi, à toi, à qui). Prisvojnipridevi. Negacija(ne/ n'... pas).
	(Inter)kulturnisadržaji: porodicaiprijatelji; odnospremasvojojitudojimovini.
	<i>Qu'est-ce que tu aimes faire quand tu n'es pas à l'école ? J'aime jouer aux jeux vidéo. Quel est ton sport préféré ? J'aime le tennis. Jen'aime pas le judo. Elle adore le chocolat. Cette BD me plaît.</i>
IZRAŽAVANJE IN TERESOVANJA, DOPADANJE I NE DOPADANJA	Određeničan (le, la, l', les). Sadašnjevremefrekventnihglagola. Konstrukcijasainfinitivom (j'aime jouer...). Negacija (ne/ n'... pas).
	(Inter)kulturnisadržaji: interesovanja, hobiji, zabava, razonoda, sportirekreacija; umetnost (književnostzamlade, strip, muzika, film).
IZRAŽAVANJE KO LIČINE, BROJEVA I CENA	<i>Dans le parc il y a 4 enfants : deux garçons et deux filles. Combien coûte cette trousse ? 5 euros. Il faut acheter deux baguettes à la boulangerie. J'ai acheté deux bouteilles d'eau minérale. Je voudrais un kilo de tomates et deux kilos de bananes. Dans le frigo il y a du jambon, mais il n'y a plus de fromage. Je mange beaucoup de fruits. Osnovni brojevi. Prilozi (beaucoup, peu, moins, plus). Upitnereči (combien). Prezentativil y a.</i>
	(Inter)kulturnisadržaji: društvenookruženje; valuta, namirniceiproizvodispecifičnizacijnukulturu.

Назив предмета	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученики изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постанесвесни својих права и одговорности, осетљиви за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уvažавајући демократске вредности.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– образложивезуправа и одговорности на примеру; – наведе примереза групуправаслобода да изаштита од; – аргументује значај инклузивног образовања, права и потреба за образовањем свих ученика; – штити своја права на начин којине угрожава друге и њихова права; – идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе; – сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт; –</p>	ЉУДСКА ПРАВА	<p>Права и одговорности Моја и твоја права – наша суправа. Права и одговорности. Посебна група права: слобода и припадајуће одговорности. Посебна група права: заштита и припадајуће одговорности. Правонаочување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности. Правна квалитетно образовање и једнако могућности засве и припадајуће одговорности. Инклузивно образовање – квалитетно образовање засве.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би</p>

<p>образложи улогу грађана у друштвеном систему власти на примеру; – разлику јестварну партиципацију ученика у оделјењу у школи од симболичке и декоративне; – позитивно користи интернет мобилних телефона за учење, информисање, дружење, покретање акција; – образложи могућности друштвених мрежа и ставове и деловање појединца; – примени 7 правила за сигурночетовање и коришћење СМ Спорука; – препознајеситуациједигиталног насиља и зна како да реагује и како да се обрати за помоћ; – учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; – учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; – презентује спроведено истраживање и добијен резултат; – процењује ефект спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке; – у дискусији показујевештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комунициранаконструктиван начин; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.</p>	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p>	<p>Демократско друштво и партиципација грађана Демократско друштво – појам, карактеристике. Грађанин. Дете као грађанин. Процедуре којима се регулише животоу заједници: које овлашћена доносе колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Ниво и границе власти. Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу деловања у школи.</p>	<p>требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којима ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Акцент би</p>
	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p>	<p>Употреба злоупотреба интернета и мобилних телефона Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицај друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности коришћења интернета и мобилног телефона. Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета. Карактеристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурночетовање и коришћење СМ Спорука. Реаговање у ситуацијама дигиталног</p>	<p>требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна</p>

		огнасилја. Одговорности ученика и школе.		информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	ГРАЂАНСКИ АКТ И ВИЗАМ	Планирање и извођење истраживања о нашој употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона. Шта су ставови, наче му се заснивају и каква је њихова веза са нашој ем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Спровођење истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резултата. Евалуација истраживања.		

Методе рада Облици рада
дијалогска, кооперативна, демонстрације, илустрације, вербално-текстуална индивидуални рад, рад у паровима, групни рад групна дискусија симулација играње улога
Начин остваривања програма
Програм наставног предмета <i>грађанско васпитање</i> , у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по моделу спирале и оријентисан је на остваривање исхода. Теме по областима се спирално развијају што значи да се постојећи садржаји из разреда у разред

проширују и продубљују, а многи исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, унапређују. Типичан пример таквог исхода су они који се односе на комуникацију. Активно слушање и конструктивно реаговање су исходи који се постепено унапређују кроз бројне активности и садржаје. Слично је и са јачањем осетљивости за потребе и права других, препознавање дискриминације и многе друге исходе који се не могу брзо и лако остварити обрадом само једног програмског садржаја. Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји природна веза.

Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе.

Садржај *грађанског васпитања* има природну везу са другим наставним предметима. То се види у исходима који се односе на препознавање добрих примера и кршење људских права у садржајима који се обрађују у историји или у књижевним делима која се читају у оквиру српског језика и књижевности, односно матерњег језика. Из тог разлога, међупредметно планирање је велика подршка остварењу циља овог предмета.

У предмету *грађанско васпитање* продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. Они се могу користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе, у раду ученичког парламента, у локалној заједници или локалним медијима.

За реализацију наставе овог предмета и остваривање дефинисаних исхода, врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем даје пример и доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима; он је тај који даје повратне информације и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Битно је да наставник обезбеди равноправну укљученост сваког ученика (уважавајући различитост како у стилевима учења тако и у типу личности). Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексивним наставним процесима на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Посебан захтев за наставнике представља потреба за припремом нових, актуелних материјала који најбоље одговарају садржају и исходима. Они се могу наћи у различитим изворима информација. За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове. Не треба занемарити ни интернет и различите социјалне мреже јер су то облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, другим

облицима кршења права, као и дигиталном насиљу. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости, уз обавезу да поштује и уважи друге и другачије погледе и мишљења. Наставник треба да подстиче код ученика способност да разумеју сопствену одговорност у ситуацијама дискриминације и насиља, као и да бирају конструктивне начине реаговања на њих.

Због специфичног статуса предмета (изборност у сваком разреду) сасвим је извесно да ће група у петом разреду бити хетерогена по искуству у области грађанског васпитања (најчешће промене изборног предмета дешавају се на преласку у други циклус). Зато је важно на почетку школске године пажљиво и уз поштовање процедура донети правила рада (јер група без реда и основних правила не може бити демократска).

Значај предмета налази се и у чињеници да исходи *грађанског васпитања* у великој мери доприносе развоју неколико међупредметних компетенција и да се његови садржаји врло добро уклапају у различите ваннаставне активности. Посебно је значајан допринос развоју међупредметне компетенције комуникација јер се при раду на свим садржајима инсистира на исказивању сопственог мишљења, осећања, ставова и то на начин који не угрожава друге, као међупредметне компетенције решавање проблема јер је приступ предмету да се у свакој тематској целини ученици оснажују да препознају проблеме али и активно траже решења.

Чињеница да се предмет описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. *Грађанско васпитање* пружа изузетну могућност за неговање саморефлексије (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да се остваре.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- дискусија, расправа, преговарање, дијалог, интервју, дописивање, прикупљање помоћидраматизација, - стичу знања, усвајају вредности и развијају примерене вештине учећи са другима

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**
 Годишњи фонд часова: **36**
 Разред: **Шести**

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЛЈ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
И - УВОД 1. Упознавање садржаја програма и начина рада	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања. 	<ul style="list-style-type: none"> моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе; моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. 	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са садржајем програма и начином рада 	<p>Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација ("знања о вери"), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.</p> <p>Врсте наставе Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <ul style="list-style-type: none"> теоријска настава (35 часова) практична настава (1 час) <p>Место реализације наставе</p>

<p>III - ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖИЈЕГ</p> <p>2. Историјске околности пред долазак Христов</p> <p>3. Јеврејско ишчекивање Месије</p> <p>4. Свети Јован Претеча</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознати ученике са културно-историјским приликама у Палестини пред Христово рођење; • Указати ученицима на старозаветна пророштва везана за долазак Спаситеља - Месије; • Објаснити ученицима улогу и значај Светог Јована Претече; • Развити свест код ученика о значају покајања и врлинског живота; 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе • моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава • моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа • моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом; 	<ul style="list-style-type: none"> • Историјске околности пред долазак Христов • Старозаветна пророштва о доласку Месије • Свети Јован Претеча 	<ul style="list-style-type: none"> • Теоријска настава се реализује у учионици; • Практична настава се реализује у цркви - учешћем у литургијском сабрању; <p>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</p> <ul style="list-style-type: none"> • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка
---	--	--	---	--

<p>ИИИ - УВОД У НОВИ ЗАВЕТ</p> <p>5. Нови Завет је испуњење Старог Завета</p> <p>6. Новозаветни списи</p> <p>7. Јеванђелисти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознати ученике са настанком новозаветних књига; • Објаснити ученицима кључне новозаветне појмове; • Пружити ученицима основ за разумевање смисла новозаветних догађаја; • Подстаћи ученике да самостално читају Свето Писмо. 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима. • моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка; • моћи да пронађе одређени библијски одељак; • моћи да каже да се Библија користи на богослужењима; • моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе; • бити подстакнут на читање Светог Писма. 	<ul style="list-style-type: none"> • Нови Завет је испуњење Старог Завета • Новозаветни списи (настанак, подела, функција, аутори...) • Јеванђелисти 	<p>решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе - узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <ul style="list-style-type: none"> • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. <p>Евалуација наставе Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина:</p> <ul style="list-style-type: none"> • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитивањем ставова;
<p>ИВ - БОГОЧОВЕК - ИСУС ХРИСТОС</p> <p>8. Пресвета Богородица - Благовести</p> <p>9. Богородичин и празници</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима основно знање о личности Пресвете Богородице; • Објаснити ученицима хришћанско поимање слободе; 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то "почетак спасења"; • моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих; • моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије 	<ul style="list-style-type: none"> • Пресвета Богородица - Благовести • Богородичини празници • Рођење Христово • Христос је Богочовек • Крштење Христово • Христова чуда • Новозаветне заповести и Беседа на гори 	<p>Оцењивање Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; <p>Оквирни број часова по темама Увод - 1 Припрема света за долазак Сина Божијег - 5 Увод у Нови Завет - 5</p>

<p>10. Рођење Христово 11. Христос је Богочовек 12. Крштење Христово 13. Христова чуда 14. Новозаветне заповести и Беседа на гори 15. Христос - "пут, истина и живот" 16. Лазарева Субота и Цвети 17. Тајна Вечера - прва Литургија 18. Страдање Христово 19. Васкрсење Христово</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима основно знање о јеванђељским казивањима о Господу Исусу Христу; • Објаснити ученицима разлог оваплоћења Сина Божијег; • Подстаћи ученике да у описима Христових чуда увиде љубав Божију • Кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори указати ученицима на значај љубави према Богу и ближњима. • Подстаћи ученике да живе 	<p>као израз слободе;</p> <ul style="list-style-type: none"> • моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога • моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима; • моћи да преприча библијски опис Рођења Христовог; • моћи да препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека • моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања; • моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима; • моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави; • бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор; 	<ul style="list-style-type: none"> • Христос - Онај који је наш "пут, истина и живот" • Лазарева Субота и Цвети • Тајна Вечера - прва Литургија • Страдање Христово • Васкрсење Христово 	<p>Богочовек Исус Христос - 16 Црква Духа Светога - 7 Евалуација - 1+1</p>
---	--	---	---	---

	<p>по Јеванђељу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Указати ученицима на повезаност Тајне Вечере и Свете Литургије; • Представити ученицима догађаје Страдања и Васкрсења Христовог као кључне за спасење света и човека. 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим; • моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности; • моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице; • моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију; • моћи да преприча библијски опис Христовог Страдања и Васкрсења • моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих; 		
<p>В - ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА</p> <p>20. Вазнесење</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Објаснити ученицима значај догађаја Вазнесења и Педесетнице; 	<ul style="list-style-type: none"> • моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; • моћи да каже да је силаском Духа Светог на 	<ul style="list-style-type: none"> • Вазнесење и Педесетница • Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела 	

<p>и Педесетница 21. Црква у Јерусалиму 22. Павле - апостол незнабожаца 23. Прогони хришћана 24. Свети цар Константин и крштење царства</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознати ученике са мисионарском делатношћу светих апостола; • Упознати ученике са особеностима сведочења вере у раној Цркви; • Указати ученицима на узроке гоњења хришћана; • Подстаћи ученике на толеранцију према припадницима других вероисповести. 	<p>апостоле рођена Црква Христова;</p> <ul style="list-style-type: none"> • моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота; • моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучеништва; • моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; • моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења; 	<p>апостолских</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мисионарско дело светог апостола Павла • Гоњења Цркве • Свети цар Константин и крштење царства 	
---	--	--	---	--

Методe рада
Облици рада

дијалoшкa, oоперaтивнa, дeмoнстрaцијe, илуcтpaцијe, вeрбaлно-тeкcтуaлноиндивидуaлни рaд,рaд у пaрoвимa, грyпни рaд

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Циљ наставе у 6. разреду јесте да се покаже да је Син Божји постао нови Адам, преко кога се остварује јединство створене природе и Бога. У контексту догађаја везаних за Христа треба ученицима скренути пажњу на слободу како Бога, тако и човека, као кључног елемента у остварењу јединства Бога и тварне природе у коме створена природа превазилази смрт. Треба нагласити, такође, да се у случају Христа слобода човека у односу на Бога изражава као вера у Бога оца и његово обећање, односно као љубав према Богу оцу која кроз литургију чини присутним у историји оно што нам је Бог обећао да ће се десити на крају, а то је Царство Божје. То треба довести у везу са дефиницијом вере код ап. Павла (Јев. 11,1 и даље), коју он поистовећује с љубављу, односно са литургијском заједницом (1 Кор. 12-13).

Активност наставника	Активност ученика
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитовање, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, процењивање, закључивање</p>

РОМСКИ ЈЕЗИК РОМАНИ ЧХИБ

(2 часа неделно, 72 часа годишње)

Ресо тхај бути

Ресо програмеско е букјако сито барјарипе дајака чхибјако тхај гатисарипе сикхавненго те пенцаренпе е фундоне кануненца пере дајака чхибјаке, те сиклон тхај те истемалкерен. Јекха јекх манглапе те баравалакерен поро алавари, бајакарен хачарибе прекал лачхо тхај те пенцаренпе е култура тхај историа е Роменги.

Сикловибаско програми ваш барјарипе романа дајака чхибјако гатисардо сито ваш одола сикловне ано фундоне сколе, савенги дајаки чхиб романи, а нахнена ано класе е српско сикловибаско чхибја јасе чхибја евер национално минотитетјенго. Бути едукациакотар дајаки чхиб акате ситон јекха јекх е букја едукациакотар српско сар дајаки чхиб ано сикљовибе, е спецификане карактеристика саве сиола романи чхиб.

Оперативно букја:

Барјарипе мујибаско тхај храмибаско мотховдипе сикљовненго.

Пендјарипе е сикљовнен е морфологиа сави ситој денди тхај е сикљовибаске програмеа ани паралелеа е материа ани србикани чхиб.

Манглапе те пендјарен е чхибјенге форме саве сикљиле.

Сикљовибе романо лекипаско педо фундо бахамја саве денане пало одова.

Барјарипе квалификуибе драбарибаско ко сикљовне.

Кана керелапе материа котар лилавнипе манглапе те сикавненпе сикљовне те анализиринен текстја котар белетристика, кокорете сикавен поро гндипе тхај те анен клидутнипе. Ано лирско текстја манглапе те дикхљарен поетикане пилте тхај хачарибе.

Мујеско тхај храмибаско дескрипција карактерјенги, дијалогјенги котар парамисја.

Буфљарипе активно лафорутне ко сикљовне.

Наставне теме	МОТХОДИПЕ ПРОГРАМЕСКО	Методе рада Облици рада
	<p>Мујеско вакхерибе Те дикхенпе форме вакхерибаске ано поанглуне класе тхај те сикавенпе. Сикљовне те чхивен пучибе пханде е текстса саво дикхљарлапе. Лунгарипе парамисаки педо фундо дендо англунот мотховдипе. Анава агореске. Дескрипција шејенги. Дескрипција персојенги котар поангле кедиме лафја (авруне тхај андруне карактеристике). Купатни дескрипција сколако амалеско по фундо дисаве пунктја дикхибаске. Сао берш те кеденпе лафја, сар ини вастушеа ваш хор мотховдипе тхај динамика стилески.</p> <p>Храмибаско вакхерибе Диктати чучавне текстјенго. Трансформациа лафорутнаки. Пхердипе тхај буфљардипе лафорутнако.</p>	

	<p>Керипе купатне концептеско. Сикљовибете керолпедескрипција по фундо концептеско. Аракхибедескрипциакетора котар е драбарутни. Дескрипциа персојненги, шејенги, пејсажја. Истемалкерибедатрибуџа тхај персонификација.</p> <p>Тезумавингон сикљовне педокоркорутно креативно бути (драбарипе храмиме букја сикљовненготхај оленго анализирибе).</p> <p>Приватно тхај официелно лил. Храмибедивутнеско.</p> <p>Сколаке храмибаске теме</p> <p>Котар о берш храминепапе дуј сколаке храмибаске теме тхај дуј кхерутне храмибаске теме. (Харне коркорутне букја).</p> <p>Граматица тхај лекхипе</p> <p>Анавнутне тхај форме анавнутјенге. Компарациа адјективјенго. Гендја тхај форме гендјенго: фундоне тхај рндоне. Пронуња тхај оленго семнибе.</p> <p>Компаративно сикљовибече ххибјако материако срибикана чхибјако.</p> <p>Лафорутни, котора лафорутнаке, авазипаске прмибе, вербеске вакхтја: аорист, футур, императив, потенцијал, фунндоне тхај комплексно вербјенге вакхтја.</p> <p>Драбарипе</p> <p>Сикљовибече хачарибаско драбарипе, сар ини шукар вакхерибе текстјенго тхај гиљенго. Шукар вакхерибе лафјенго тхај лафорутненго.</p> <p>Сикљовибече драбарипе анда песте педо фундо поангле денде теме (пхердипе, алосарибемисаљенготхај авер).</p> <p>Узи драбарутни шај те истемалкеренпече ххаврикане лила тхај авер адекватно парамисја.</p> <p>Литература</p> <p>Алосарибекотар стампими литература пи романи чхиб.</p> <p>Накхавди литература котар срибиканетхај лумиаке лилавнипе.</p> <p>Б. Станковић - "Коштана",</p> <p>И. Андрић; - "На Дрини Ћуприја"</p> <p>ДЈ. Јакшић; - "На липару";</p> <p>Бранко В. Радичевић; - "Песме";</p> <p>Александар Пушкин "Цигајна";</p> <p>Сервантес - "Дон Кихот";</p> <p>Лорка - "Ратвале бијава";</p> <p>Пустикја</p>	
--	--	--

	<p>Рајко Дјурић - Граматика романа чхибјаки Татомир Вукановић - "Цигани, Роми у Југославији" Раде Ухлик - "Језик Рома" Драбарутни Историја Рома Марсел Кортијаде - Романи чхиб; Трифун Димић "Традиционално тхемеско лилавнипе" Оријентационо рндипе бершеско фонди сахатјенго</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бути по тексти - 16 2. Вакхерибаске букја - 12 3. Храмибаске букја - 10 4. Храмибаске текстја - 5 5. Граматика е лекхипа - 16 6. Историа Роменги - 5 7. Лектира - 6 8. Систематизациа - 2 <p>Романи чхиб реализуинелапе 2 сахатја ано курко, јасе 72 сахатја ано берш.</p>	
Начин остваривања програма		
Активност наставника	Активност ученика	
<p>Организовање наставног процеса Мотивација и подстицање ученика Развијање интересовања ученика Давање упутстава и команди Давање информација Интерпретирање, односно објашњавање</p>	<p>Представљање себе и других Поздрављање Тражење и давање обавештења Описивање лица и предмета Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама) Разумевање и давање једноставних упутстава и команди</p>	

<p>Демонстрирање Постављање(логичких) питања Показивање на илустрацији</p>	<p>Постављање и одговарање на питања Слушање и реаговање на команде наставника или са траке Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина) Вежбе слушања Игре примерене узрасту. Певање у групи Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти Цртање по диктату, израда сликовног речника "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, наслова са текстом; Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе ; Разумевање писаног језика: - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...) препознавање везе између група слова и гласова извршавање прочитаних упутстава и наредби Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз Писмено изражавање: - повезивање гласова и групе слова; - проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер) - писање честитки и разгледница - писање краћих текстова</p>
--	---

СЕДМИ РАЗРЕД

ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023. Год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Предметна настава

Место	Број ученика	ИОП	Број одељења
	VII		
Врањска Бања	57	6	3
1. одељење	19	2	
2. одељење	19	2	
3. одељење	19	2	
Укупно за школу	57	63	3

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. Број ученика – путника у седмом разреду је 31.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У седмом разреду уписано је 14 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА

4.1. ПРЕДМЕТНА НАСТАВА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД	
		Број одељења 3	
		нед.	год.
1.	Српски језик	4	144
2.	Енглески језик	2	72
3.	Ликовна култура	1	36
4.	Музичка култура	1	36
5.	Историја	2	72
6.	Географија	2	72
7.	Физика	2	72
8.	Математика	4	144
9.	Биологија	2	72
10.	Хемија	2	72
11.	Техника и технологија	2	72
12.	Информатика и рачунарство	1	36
13.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
УКУПНО: А		28	936
Ред. број	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1.	Грађанско васпитање/Верска настава	1	36
2.	Руски језик/Француски језик	2	72
3.	Ромски језик са елементима националнекултуре	2	36
УКУПНО: Б		3-5	108-180
УКУПНО: А+Б		31-34	1116-1224
Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Редовна настава	31-34	1116-1224
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни рад	1	36
4.	СНА	1	36
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	СЕДМИИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36
3.	Екскурзија	1-2 дана годишње	

Правилник о наставном плану и програму за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања обдарене за математику: 2/2013-17, 12/2019-4

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

7. разред

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
Циљ	Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	144 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
– користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита;	КЊИЖЕВНОСТ	ЛЕКТИРА ЛИРИКА Јован Дучић: <i>Подне</i> Милан Ракић: <i>Божур</i> Владислав Петковић Дис: <i>Међу својима</i>	Комуникатив на компетенција , компетенција	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је

<ul style="list-style-type: none"> – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; – разликује основне одлике стиха и строфе –укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора 		<p>Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i> Десанка Максимовић: <i>Крвава бајка</i> Стеван Раичковић: <i>После кише</i> Јован Јовановић Змај: <i>Јутутунска јухахаха</i> Рабиндранат Тагоре: <i>Папирни бродови</i> Вислава Шимборска: <i>Облаци</i></p> <p>ЕПИКА</p> <p>Народна бајка (једна по избору): <i>Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован</i> Стефан Митров Љубиша: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак) Радоје Домановић: <i>Вођа</i> (одломак) Петар Кочић: <i>Кроз међаву</i> Иво Андрић: <i>Јелена, жена које нема</i> (одломак) Данило Киш: <i>Прича о печуркама / Еолска харфа</i> Алфонс Доде: <i>Последњи час / Владимир</i> Набоков: <i>Лош дан</i> <i>Дневник Ане Франк</i> (одломак) Ефраим Кишон: <i>Код куће је најгоре</i> (једна прича по избору) Афоризми (Душан Радовић и други)</p> <p>ДРАМА</p> <p>Бранислав Нушић: <i>Власт</i> (одломак) Вида Огњеновић: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана)</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p> <p>Обавезна дела Михајло Пупин: <i>Са паињака до научењака</i></p>	<p>за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p>
---	--	--	--	---

<p>књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; – уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; – доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; 		<p>(одломак) Јелена Димитријевић: <i>Седам мора и три океана</i> („Путем око света“ (одломак) или „Нови свет“ (одломак) / Милош Црњански: <i>Наша небеса</i> („Крф, плава гробница“ – одломак)</p> <p>Једно дело по избору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Цвијић: Охридско језеро (одломак) / Пеђа Милосављевић: <i>Потера за пејзажима</i> 2. Светлана Велмар Јанковић: <i>Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)</i> 3. Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја 4. Избор из енциклопедија и часописа за децу <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Епске народне песме покосовског тематског круга (<i>Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића</i> и песма по избору) 2. Епске народне песме о хајдучима и ускоцима (<i>Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана</i>) 3. <i>Свети Сава у књижевности</i>: <ul style="list-style-type: none"> - одломак из <i>Житија Светог Симеона</i> (о опроштају оца од сина); - избор из народних прича и предања (на пример <i>Свети Сава и ђаво</i>, легенде о Светом Сави); 	<p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог</p>
---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, 		<p style="text-align: center;">- избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: <i>Прича о Светом Сави</i>)</p> <p>4. Мирослав Антић: <i>Плави чуперак и Шашава књига</i> (избор)</p> <p>5. Ангоан де Сент Егзипери: <i>Мали Принц</i>; Момо Капор: <i>Мали Принц</i></p> <p>6. Јован Стерија Поповић: <i>Покондирена тиква</i></p> <p>7. Душан Ковачевић: <i>Свемирски змај</i></p> <p>8. Дејан Алексић: <i>Ципела на крају света</i> / Игор Коларов: <i>Дванаесто море</i></p> <p style="text-align: center;">ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3 дела)</p> <p>Милорад Павић: <i>Руски хрт</i> (одломак)</p> <p>Тургењев: <i>Шума и степа</i></p> <p>Антон Павлович Чехов: <i>Чиновникова смрт</i></p> <p>Јанко Веселиновић: <i>Хајдук Станко</i> (одломак из првог дела романа)</p> <p>Гордана Малетић: <i>Катарке Београда</i> (прича <i>Зебња</i> и друге)</p> <p>Урош Петровић: <i>Загонетне приче</i></p> <p>Александар Манић: <i>У свитање света</i></p> <p>Јасминка Петровић: <i>Лето кад сам научила да летим</i></p> <p>Градимиr Стојковић: <i>Хајдук у Београду</i></p> <p>Корнелија Функе: <i>Срце од мастила</i></p> <p>Душица Лукић: <i>Земља је у квару</i> (избор)</p> <p>Гордана Брајовић: из збирке песама <i>Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја)</i></p>	<p>постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и</p>
--	--	--	---

<p>синтагмом и реченицом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат; <p>– говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; 		<p>Душан Поп Ђурђевић: <i>Лет лионског Икара</i></p> <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</p> <p>Опкорачење. Рефрен.Цезура. Везани и слободни стих. ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација).</p> <p>Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози.</p> <p>Фабула и сиже. Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке. Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.</p>	<p>напредак других ученика.</p>
---	--	---	---------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опису изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални). 	ЈЕЗИК	Грама-тика	<p>Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне.</p> <p>Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици.</p> <p>Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Појам атрибута у оквиру синтагме.</p> <p>Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом.</p> <p>Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.</p> <p>Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни).</p> <p>Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене).</p> <p>Конгруенција – основни појмови.</p>		
		Правопис	<p>Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.</p> <p>Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница. правописних знакова.</p>		

		Ортоепи- ја	Дугоузлазни и дугосилазни акценат.		
		ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<p>Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Књижевноуметнички и публицистички текстови.</p> <p>Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.).</p> <p>Текст заснован на аргументима.</p> <p>Технички и сугестивни опис.</p> <p>Репортажа.</p> <p>Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова.</p> <p>Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго.</p> <p>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).</p> <p>Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: изражавање појмова помоћу различитих синтаксичких јединица (реч, синтагма, реченица);</p>		

		проширивање реченица атрибутима и друго. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.		
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних метода наставе те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Активност наставника	Активност ученика
<p>Планира, креира и организује наставу.</p> <p>Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства.</p> <p>Омогућује примену наученог. Партнер у учењу.</p> <p>Прати ефекте сопственог рада и рада ученика.</p>	<p>читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитовање, драмске игре, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, истраживање, процењивање, закључивање</p>

Назив предмета	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учењаСтраног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и 	<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).</p>
	<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и</p>

<p>збивања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или 		<p>фикционалног спектра.</p>
	<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;</p> <p>усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава</p> <p>извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.</p>
	<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p>
	<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ</p>	<p>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/</p>

<p>неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе 	У САДАШЊОСТИ	активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се

<p>на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> – затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; – разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; – формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење; 	<p>ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p>изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p>

- разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;
- размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.

**ИЗРАЖАВАЊЕ
КОЛИЧИНЕ,
ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА**

Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p><i>Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying,how about you?/Thanks for asking, and you?</i> <i>It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family.</i> <i>Is Dorian your first name? No, it's my middle name. My first name is David. What's your first/middle/last name/family name/surname?</i> <i>I was named after my great-grandfather, who was Russian. Who were you named after? My godparents chose this name for me.</i> <i>I grew up/was raised in Serbia, but my parents moved to Australia when I was ten. My paternal grandparents are still alive, but my maternal grandparents died when I was a child.</i> <i>These are my classmates, Vasilije and Neda; we've been friends for years. We belong to the the Drama Club, and we meet once a week/every Thursday afternoon. Which school club do you belong to?</i> <i>Who's that girl on the right/left - the one in the leather jacket and plain T-shirt? The picture was taken a few years ago, but it must be Elena, a girl from my class.She plays the guitar in the school orchestra. What instrument do you play?</i> <i>Luka and I go to the same school, but we aren't in the same class. We get on/along very well, although we don't always agree about everything. He doesn't live in my street; however, he lives very close to me, just round the corner. Who do you get on/along (well) in your class/school/family?</i> <i>Phillip's quite brainy, and he's really good with computers, but he's been really bad-tempered since his parents got divorced. Who has he lived with since then?</i> <i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи <i>The Past Simple Tense</i> глагола <i>to be</i> и осталих глагола (правилних и неправилних) <i>The Past Continuous Tense</i> <i>The Present Perfect Tense</i> учесталијих глагола (правилних и неправилних) Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i> Питања са препозиционим глаголима Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима (<i>go to school/by car/on foot...</i>), са основним географским појмовима (називима улица, градова, држава...)</p>

	<p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Већи градови у земљама циљне културе.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p><i>What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times. What does he/she look like? She's of medium height/build and she's got medium length straight/wavy/curly hair. She usually wears sporty clothes – she must love sports!</i> <i>My sister's too young to take the driving test. My brother isn't tall enough to play basketball.</i> <i>Fast food is unhealthy, isn't it? These potatoes are too salty, aren't they?</i> <i>Our results look great compared to theirs. We can't be worse than them.</i> <i>The lamp is broken! The news is fascinating/unbelievable.</i> <i>What an enormous fish! What a lovely drawing! What lovely weather! How interesting/boring!</i> <i>You can see/There's a church in the middle/in the background/in front of the picture.</i> <i>I didn't enjoy the amusement park – it was too scary!</i> <i>It was -10 degrees on the mountain - it was freezing cold and snowy.</i> <i>It rained/ snowed more heavily than last night.</i> <i>What's the title of the book/film? It's a novel/film entitled...</i> <i>Serbia is situated at the crossroads of Central and Southeast Europe. Belgrade is located at the confluence of the Danube and Sava Rivers.</i> <i>The United Kingdom consists of four countries: England, Wales, Scotland and Northern Ireland.</i> <i>The UK national anthem is called "God Save the Queen", while the US national anthem is called "The Star Spangled Banner". What's Serbian national anthem called? It's "God of Justice".</i> <i>What is/are the most endangered animal species in the world?</i> <i>What is/are the most popular teen TV series in your country?</i> <i>In Serbian tradition godparents are usually given the responsibility for naming a newborn child.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости, <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости Поређење прилога Придеви са наставцима <i>-ed</i> и <i>-ing</i></p>

	<p><i>Too (adjective) to... / (not) enough (adjective) to...</i> Творбаи употреба прилога значин (<i>beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...</i>) Употреба одређеног члана код поређења придева/прилога Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река...) Релативне заменице <i>who, which, that, whose, where...</i> Неодређене заменице (<i>somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...</i>). Питања са <i>What...like, How, Why...</i> Негативни префикси <i>un-, im-, ir-...</i> Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>) <i>What (a/an) + adjective + noun</i> <i>Question tags</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p>
<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p><i>Have a slice of bread!</i> <i>Help yourself/yourselves to the sandwiches!</i> <i>Less/More, please!</i> <i>He should cut down on sweets, shouldn't he?</i> <i>If you experience any form of bullying, you should immediately report it to the teachers.</i> <i>What should/shall I do if my Facebook account gets hacked?</i> <i>Are we meeting Pavle and Dorotea in front of the cinema?</i> <i>Let's go sightseeing, shall we?</i> <i>We'll play in the garden if the weather gets better, won't we?</i> <i>I'm on the team, aren't I?</i> <i>I'll keep my fingers crossed for you!</i> <i>Why don't we download some music from the Internet?</i> <i>Let me show you!</i> <i>It's lesson/break/quiz time!</i> <i>The game is over!</i></p>

	<p><i>They asked me to join their team.</i> <i>The doctor told me to stay in bed and drink plenty of fluids.</i> <i>She advised us to take a bus downtown/not to drink the water.</i></p> <p><i>Should</i> за давање савета Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...?</i> <i>Let's...</i> Модални глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i> Заповедни начин <i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње <i>Question tags</i> Индиректни предлози и савети Први кондиционал Повратне заменице</p> <p>(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p><i>Can I have my magazine back?</i> <i>Can/Could we have some advice/information about the trip?</i> <i>Could you speak a bit more slowly/speak up, please?</i> <i>Mother told the children to stop arguing/fighting.</i> <i>The flight attendant told the passengers to fasten their seat belts.</i> <i>The librarian asked us not to make noise in the library.</i> <i>Will you leave me alone, please? He asked me to leave him alone.</i> <i>She promised/refused to let me use her laptop/dictionary.</i> <i>I'm sorry for your loss!/I'm sorry to hear that! Thank you for your sympathy/kindness!</i> <i>He thanked me for my help/support.</i> <i>Sorry for being late. Thanks for coming. Thank you in advance!</i> <i>I'll put it down so that I don't make the same mistake again!</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – <i>can/could/may/will</i></p>

	<p>Индириктне наредбе и молбе <i>Gerund/Infinitive</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕУПУТСТАВА</p>	<p><i>If you want to help the charity, email... or call...</i> <i>If you want to recycle, sort out/separate different materials and put them in recycling containers.</i> <i>You can set up your account in just a few steps.</i> <i>Once you have finished, you can save your work and share the link.</i> <i>Make sure you check your essay for spelling mistakes before you hand it in!</i> <i>Make/ Do a class survey on their reading habits/ media preferences. Compare/ Present the results.</i> <i>The form must be completed in ink.</i> <i>Write your name and address in block capitals.</i> <i>Fill in the blanks.</i> <i>Don't let go of the handlebar on that bike!</i> <i>Keep your dog on a leash!</i> <i>Hold on! Hold the line!</i> <i>When a challenge is given don't step back. Step up!</i></p> <p>Први кондиционал Заповедни начин Пасивни облик модалних глагола</p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>How long does it take you to get to school? It takes me half an hour if I go by bus, but this week Dad's driving me to school, so it's taking me only half the time.</i> <i>Who's the teacher telling off?</i> <i>What are the police looking for?</i> <i>She's getting dressed for the party, isn't she? The children are dressed up for the celebration, aren't they?</i> <i>My parents have been married since 2002.</i> <i>Can you do a handstand/ a cartwheel/ a forward/backward roll/ a split/ a bridge?</i></p>

	<p><i>We've been able to use the application for over a year now.</i> <i>Teenagers don't watch TV as often as they used to.</i> <i>My neighbours have got a very big house with a swimming pool - they must be rich!</i> <i>Pavle can't be on holiday – I've just seen him!</i> <i>In Serbian tradition, if you hiccup, someone is talking about you.</i> <i>Plants die if they don't get enough water.</i> <i>The novel/film is based on an oral folk story/a historic fact.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних и привремених радњи. Разлике у употреби глаголских облика <i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i> <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају Нулти кондиционал Питања са препозиционим глаголима Сања изражавање способности у садашњости Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple</i>) <i>Question tags</i> (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework.</i> <i>Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!</i> <i>Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to?</i> <i>Have you ever read this book? No, but I'd like to.</i> <i>Has Marco finished his exams yet?</i> <i>She has already had supper, hasn't she?</i> <i>It's been ages since we last met, hasn't it?</i> <i>Everybody enjoyed themselves, didn't they?</i> <i>We've won! They've lost!</i> <i>Have the police been able to find the criminals who robbed the bank?</i> <i>When we looked up we could see the stars.</i> <i>I broke my glasses so I couldn't see the board at school.</i></p>

It was raining when I left home this morning.
While we were watching TV, I fell asleep.
Who were you talking to when I saw you at the party?
What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity? He was sitting in his garden when an apple fell on his head.
I didn't use to like animals, but I do now.
What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child?
Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.
The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows.
The plane was late so we had to wait for ages.
It was very warm so we didn't have to wear jumpers.
Did you have to study hard for your maths test?
I was given a lot of useful advice/information about the project.
How many people were killed in the hurricane/flood/earthquake?
How many homes were destroyed by the hurricane/flood/earthquake?
What was the deadliest hurricane/flood/earthquake?
America was discovered in 1492. When was George Washington elected the first president of the United States?
Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the Serbs, Croats and Slovenes. When was he proclaimed King of Serbia?
Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King George VI, died. When was she crowned?
"The Bridge on the Drina" was written by Ivo Andrić. Who was "Oliver Twist" written by?
The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе
The Past Continuous Tense, све употребе
 Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Past Continuous Tense*
The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet...*
 Контрастирање употребе и значења глаголских облика *The Past Simple Tense* и *The Present Perfect Simple Tense*
Used to
Could и *was/were able to* за изражавање способности у прошлости

	<p>Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i> Питања са препозиционим глаголима Пасивни облик глагола у простим временима (<i>PastSimple</i>) <i>Questiontags</i> (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p><i>I'm going to the dentist's/doctor's tomorrow morning.</i> <i>Anja is spending the weekend at her grandparents'.</i> <i>My auntie Sara is getting married next month.</i> <i>My mum's flying to Rome this afternoon. What time does her plane leave?</i> <i>The project will/could/may/might be finished by the end of the month.</i> <i>Will you be able to hand in your project in time?</i> <i>I hope the rain will stop soon!</i> <i>Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today!</i> <i>The car's going to hit the child! We're going to miss the train!</i> <i>Mina's going to take the final exam at the end of term - I'm sure she'll pass it.</i> <i>I'll let you know as soon as I get the results!</i> <i>Let's cross that bridge when we come to it!</i> <i>The teacher will get angry if we don't finish our homework, won't he?</i> <i>If Nenad doesn't do any revision for his exam, he will get bad marks and fail it.</i> <i>I haven't heard from my cousins for ages - I'll text them to check if they're OK.</i> <i>What will happen if we don't stop polluting our planet?</i> <i>In Serbian tradition, if your left palm is itching, you will get money, but if it's the right one then you will give money.</i> <i>ThePresentContinuousTense</i>за изражавање унапред договорених/испланираних радњи <i>ThePresentSimpleTense</i>за изражавањебудућих радњи које су део утврђених распореда/програма <i>TheFutureSimpleTense</i>за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања Модалниглаголиза изражавање вероватноће:<i>could/may/might</i> <i>Goingto</i>за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (<i>when, after, before, asoonas...</i>) <i>Stative verbs (promise, believe, think, hope...)</i></p>

	<p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Future Simple</i>) <i>Question tags</i> <i>Will be able to</i> за изражавање способности у будућности (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>
--	--

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu. You need some medicine. Get well/better soon!</i> <i>What do you want to talk about?</i> <i>She's been very lonely since her best friend moved house last year.</i> <i>Why's Sara angry with me? She might be jealous of you!</i> <i>He's disappointed with his test results.</i> <i>I'm (very) happy for you/about visiting my aunt in Dublin.</i> <i>My heart sank/ I was over the moon when I heard the news.</i> <i>My parents were very proud of me when I won the first prize.</i> <i>The cake smells/tastes delicious. Can I taste your pie?</i> <i>Teenagers aren't interested in reading the news.</i> <i>The children are not hungry enough to eat a whole pizza.</i> <i>I'm too tired to go out tonight.</i> <i>Stative verbs (be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...)</i> <i>Why don't we/you+ инфинитивна основа глагола.</i> <i>Would like+ именица/инфинитив глагола.</i> Употреба придевско-предлошких израта <i>tired of / sick of / fed up with / bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with / proud of / interested in...</i> <i>The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense</i> Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>) Заповедни начин Gerund/Infinitive <i>too (adjective) to/(not) enough (adjective) to</i> (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт</p>
--	---

	и рекреација.
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>Could you tell me the way to a nearby/the nearest station?</i> <i>The city hall is closer to/nearer the city centre than the cathedral.</i> <i>The Modern Art Museum is the farthest from the centre.</i> <i>They built their home in a forest on a mountain, among pine trees.</i> <i>We put up our tent on a campsite by the lake, and we slept under the stars.</i> <i>They went sledging down the steep hills.</i> <i>We often go for long walks along the river bank.</i> <i>You mustn't go across this road here.</i> <i>The children were running past/through/around the park.</i> <i>The plane was flying high above the clouds.</i> <i>I placed the speakers right against the wall.</i> <i>Can you wait outside/inside?</i> <i>The cat jumped onto/off the roof/over the wall and into the garden.</i> <i>Yuri Gagarin was the first human being to travel into space.</i> <i>How can I find these places on the map?</i> <i>Canada is north of, and Mexico is south of the United States.</i> <i>The UK is bordered to the south by the English Channel, which separates it from continental Europe, to the east by the North Sea</i> <i>and to the west by the Irish Sea and the Atlantic Ocean.</i> <i>Tara Mountain is located in western Serbia, while the Djerdap Gorge is situated in eastern Serbia.</i> <i>It's on the tip of my tongue!</i> <i>I wrote off the top of my head.</i></p> <p>Предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>in front of, behind, between, opposite, along, above, against...</i></p> <p>Предлози за глаголимакретања: <i>onto, into...</i></p> <p>Предлошки изрази са именицама за означавање страна света: <i>north of, south of, to the south, to the west...</i></p> <p>Придеви изведени од именица за означавање страна света: <i>western, eastern...</i></p> <p>Компаратив и суперлатив придева</p> <p>Заповедни начин</p>

	<p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>)</p> <p>Употреба/изостављање одређеног члана са основним географским појмовима (називима градова, држава, река, планина, мора, океана...)</p> <p>(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p>
<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p><i>The head teacher ordered us not to use our mobile phones in class.</i></p> <p><i>They must be put away before the beginning of class. What are the rules about using cell phones in your school?</i></p> <p><i>The local council warned the people not to pollute the river.</i></p> <p><i>My parents told me not to leave the house without their permission.</i></p> <p><i>The animals mustn't be disturbed. Don't let the children feed them!</i></p> <p><i>The teams cannot have more than 11 players on the field during a match.</i></p> <p><i>The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it.</i></p> <p><i>We're not allowed to talk during the performance.</i></p> <p><i>Don't go near Ljubica. She's got chicken pox.</i></p> <p><i>Look out! There's a car coming!</i></p> <p><i>Watch out! The floor/staircase/pavement is slippery.</i></p> <p><i>Be careful. You could burn yourself.</i></p> <p><i>Take care in the sun. You may/might get sunburnt.</i></p> <p><i>Keep off the grass!</i></p> <p><i>No entry!</i></p> <p><i>We should say good-bye now!</i></p> <p>Заповедни начин</p> <p>Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>could/may/might</i></p> <p><i>Let/Make+</i> инфинитивна основа глагола</p> <p>Индириктне наредбе и молбе</p> <p>Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима</p>

	<p>(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>That's your parents' car, isn't it?</i> <i>These are my sunglasses, aren't they?</i> <i>Is that Lazar's phone? I'm not sure, it could be Sanja's.</i> <i>This can't be my book, it must be yours; I left mine at home.</i></p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – <i>my friend's/friends' / children's books</i></p> <p>Присвојне заменице <i>mine, yours...</i></p> <p>Питања са <i>Whose</i></p> <p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)</p> <p><i>Questiontags</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>My most/least favourite outdoor/indoor activity is...</i> <i>Masha enjoys outdoor swimming, doesn't she?</i> <i>She can't be keen on skiing, she doesn't like winter sports.</i> <i>My sister prefers vanilla to chocolate ice-cream / traditional shopping to online shopping / downloading music to buying CDs.</i> <i>Which one do you prefer?</i> <i>It's not my cup of tea!</i></p> <p>Придевско-предлошке фразе – <i>interested in, good/bad at, crazy about, keen on...</i></p> <p>Глаголи <i>like/love/hate/enjoy/prefer/can't stand</i> + глаголска именица</p> <p>Питања са <i>What, Who, Why, Which...</i></p> <p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)</p> <p><i>Questiontags</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p>

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p><i>I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion?</i> <i>Who do you think will win/lose the match?</i> <i>What do you mean by that?</i> <i>They must/can't be rich/poor/famous...</i> <i>I agree/disagree with you on that!</i> <i>Stative verbs (think, like, agree, believe, mean...)</i> Питања са <i>What, Why, How...</i> Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>) Пасивни облик модалних глагола (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</p>	<p><i>What's the population of Belgrade? It's nearly 1.7 million people. It lies 116.75 metres above sea level.</i> <i>The Dead Sea is the world's lowest point of land at 423 metres below sea level.</i> <i>What's the height of the world's tallest building? It's a skyscraper in Dubai that reaches 829.8 m.</i> <i>My mum works on the 15th floor of a 29-storey building.</i> <i>What's the length of the world's longest river? It's the Nile in Africa, and it's 6,853 km (4,258 miles) long.</i> <i>What's the weight of the world's heaviest animal? It's the blue whale, and it weighs about 200 tonnes.</i> <i>What are the length, width and depth of the pool? It's 6 metres long, 4 metres wide and 2 metres deep.</i> <i>What's its size? Its area is 24 square metres.</i> <i>What's the size of the image? It's 29.6 KB.</i> <i>How much do these apples weigh? They're almost two and a half kilos/five and a half pounds.</i> <i>We need only 2 loaves of bread for the party.</i> <i>That's a bargain!</i> <i>This costs a lot!</i> <i>They gave us a lot of useful advice/information.</i> <i>I heard some amazing news this morning.</i> <i>How much homework did you have last night?</i> <i>We've got fewer subjects/ less homework this year.</i> <i>Neda got full marks in her test – ten out of ten!</i> Основни бројеви преко 1000</p>

	<p>Небројиве именице: <i>information, advice, news, homework...</i> Грађење именица за изражавање димензија: <i>high-height, long-length, deep-depth, wide-width...</i> (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p>	
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА		
<p>Енглески језик је један од најопсежнијих предмета, а уједно и основно средство споразумевања па је стога врло битно овладавање овим предметом како би се што успјешније овладало свим наставним предметима.</p> <p>Садржаји и задаће свих наставних подручја међусобно се прожимају и допуњују према начелу унутарпредметног повезивања, а према начелу међупредметног повезивања повезују се с осталим наставним предметима.</p>		
Активност наставника	Активност ученика	
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>слушање, писање, читање, певање, рецитовање, реаговање, класирање, упоређивање, проналажење, повезивање, разумевање, препричавање, описивање, богаћење речника</p>	

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, 	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	<p>Композиција. Боје и емоције, стилизација облика.</p> <p>Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска.</p> <p>Пропорције. Пропорције главе и тела.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о</p>

<p>обрађује и дели дигиталне фотографије;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима. 		Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.		<p>обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како</p>
	КОМУНИКАЦИЈА	<p>Теме. Историјска, религијска и митолошкатама. Оригинал, копија и плагијат.</p> <p>Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет.</p> <p>Анимација. Процес креирања, сториборд.</p> <p>Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука.</p> <p>Презентације.</p>		
	УМЕТНОСТ ОКО НАС	Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност.		

		<p>Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.</p>	<p>би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици

информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Садржаје програма ликовне културе треба остварити:

1. примањем (учењем), тако што ће ученицима бити омогућено да стичу знања из области ликовне културе, савладавају технолошке поступке ликовног рада у оквиру одређених средстава савремених материјала и медијума и да упознају законитости и елементе ликовног језика;

2. давањем (стварањем) путем подстицања ученика да се изражавају у оквиру ликовних активности и остварују резултате (увек на вишем нивоу култивисања и јачања ликовне осетљивости).

За наставу ликовне културе, на основу садржаја и методичких облика усмерености образовно-васпитног процеса у правцу богаћења дечијег естетског искуства, одређени циљеви и задаци произашли су из ликовне уметности теорије стваралаштва и развојне психологије.

Овако конципираним програмом наглашена је усмереност образовно-васпитног процеса у свим његовим временским сегментима-поједини часови, циклуси часова, проблемски кругови оперативних задатака и целине програма узрасних захтева - ка јачању ликовних способности ученика, затим ка богаћењу ликовног језика, а такође ка формирању позитивних навика и богаћењу властите сфере естетског искуства.

Активност наставника

Активност ученика

- објашњава, чита, пише, црта, образлаже,
упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до
закључка, усмерава, препоручује, задаје,

- посматрање,уочавање, цртање, бојење,
сецкање, лепљење,упоређивање, процењивање.
осмишљавање,реализацијаи презентација.

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	36

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или 	ЧОВЕК И МУЗИКА	<p><u>Барок.</u></p> <p>Рођење опере.</p> <p>Клаудио Монтеверди.</p> <p>Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање.</p> <p>Инструментални облици: свита, кончерто гресо.</p> <p>Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би</p>

<p>групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи 		<p><u>Класицизам</u></p> <p>Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике –опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен.</p> <p>Развој српске црквене музике.</p>		<p>требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што</p>
	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Жичани: трзачки и гудачки.</p> <p>Градитељске школе.</p> <p>Појам симфонијског оркестра</p> <p>Српски народни музички инструменти.</p>		<p>ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на</p>
	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.</p> <p>Слушање световне и духовне музике барока и класицизма.</p> <p>Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.</p>		<p>ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на</p>

<p>импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 		Слушање дела традиционалне народне музике.		квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи.</p> <p>Певање песама у комбинацији са покретом.</p> <p>Певање и свирање из нотног текстанародних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.</p> <p>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.</p> <p>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.</p>		
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	<p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.</p> <p>Креирање ритмичке пратње.</p> <p>Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.</p>		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Стицање знања

За усвајање и утврђивање знања из наставног предмета музичка култура у седмом разреду треба користити следеће наставне методе: дијалогску, демонстрацију и монолошку. Код обраде тема обавезно користити очигледна средства и увек их повезивати са слушним примерима и извођачком праксом.

Слушање музике

- усмеравање пажње ученика на аналитичко слушање музике стимулисањем активног праћења примера
- разликовање звучних боја музичких инструмената, упознавање њихових карактеристика (основне групе, грађа, техничко-извођачке могућности).
- подстицање различитих видова изражавања ученика у вези са слушањем музике и музичким доживљајем (ово се не сме сводити на пасивизацију улоге наставника и померање акцената са активног слушања на друге активности, обично ликовне или литерарне, за које наставник нема праву компетенцију тумачења и оцењивања)
- упознавање музичких дела, стваралаца и извођача.

Основе музичке писмености

- обнављање предзнака
- обнављање простих парних и непарних тактова са четвртинском и осминском јединицом бројања и ала бреве такта
- обрада мешовитих тактова (на примерима народних песама)
- обнављање ознака за динамику (p, mp, pp, f, mf, ff, crescendo, decrescendo) и темпо (adagio, andante, moderato, allegro, vivo, presto)
- понављање до сада научених лествица, појма тоналитет, упознавање акорда на главним ступњевима Це-дура, објашњење и увежбавање каденце, уваежбавање мелодијског мола.

Певање песама по слуху и из нотног текста

- неопходни су редовно указивање на значај правилне хигијене гласа, стална брига о положају тела при певању, вежбе за певачко дисање, вежбе артикулације, распевавање уз инструменталну пратњу и без ње, певање каденце
- учење песме почиње увођењем у тематику, затим следи наставничково тумачење литерарног текста са наглашавањем васпитних елемената
- код учења песама по слуху прво се демонстрира оригинални вид песме (у темпу, са динамиком), а затим ради једноставна анализа песме због разумевања форме (заједничко уочавање понављања и контраста)
- код учења песама из нотног текста, прво се ради анализа записа песме (уочавају се: кључ, предзнаци, такт уз пробу тактирања, динамичке и артикулационе ознаке, дужине и имена тонова), затим се нотни текст ишчитава парлато (са понављањима док се текст не утврди), уради се вежба распевавања и прелази на певање док наставник свира мелодију
- осмишљавање почетне интонације песме најбоље је дати кроз инструментални увод

- песма се учи по деловима и фразама уз инструменталну пратњу која се у почетку своди на мелодију (аранжмане додати тек пошто је песма научена)
- теже ритмичке фигуре и мелодијски скокови се обрађују кроз понављања
- током учења непрекидно се инсистира на изражајном и доживљеном певању.

Свирање

- свирање на инструменатима Орфовог инструментаријума
- свирање на фрулици, мелодици, тамбури,, гитари и другим доступним инструментима
- свирање примера из литературе.

Музичко стваралаштво

- импровизација мелодије на задати текст
- инструментална импровизација;
- коришћење плеса и импровизација покрета уз музику.

Активност наставника	Активност ученика
<p>- свира, пева, објашњава, чита, пише, подстиче, импровизује, уводи, понавља, препоручује, процењује, слуша, преноси знање, комбинује, развија предиспозиције за музичко обликовање, развија естетски однос према музици, образлаже,</p>	<p>- певање и свирање, - слушање музике и усвајање основних појмова - активности у музичком стваралаштву.</p>

Назив предмета	ИСТОРИЈА
Циљ	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности 	<p style="text-align: center;">ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата.</p> <p>Историјски извори за изучавање периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде</p>
	<p style="text-align: center;">ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА</p> <p style="text-align: center;">(од средине XVIII до средине XIX века)</p>	<p>Индустијска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе).</p> <p>Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма).</p>		

<p>друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); – анализирајући дате примере, уочава утицај 		<p>Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес).</p> <p>Свакодневни живот и култура(промене у начину живота).</p> <p>Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење).</p> <p>Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу.</p> <p>Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај).</p> <p>Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа).</p> <p>Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења).</p> <p>Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.</p>	<p>усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што</p>
---	--	--	---

<p>научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; – уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; – пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским 				<p>ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују</p>
--	--	--	--	--

<p>контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);</p> <ul style="list-style-type: none"> – пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; – уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; – употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању; – презентује, самостално или у групи, резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних 				<p>сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА</p>	<p>Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства).</p> <p>Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот).</p> <p>Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика; културна и просветна политика, свакодневни живот; Берлински конгрес, положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу).</p> <p>Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, Михаило, Милан, Наталија и Александар Обреновић, књаз Никола</p>		

<p>историјских извора и литературе, користећи ИКТ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других; – раздваја битно од небитног у историјској наративи; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. 		<p>Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић.</p>		
	<p>ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА</p>	<p>Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови).</p> <p>Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена).</p> <p>Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће у балканским ратовима).</p> <p>Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, учешће Србије и Црне Горе; преломнице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом у избеглиштву; Велики рат у сећању).</p> <p>Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, Петар и Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка</p>		

		Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.		
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода. Дужина и значај периода који се изучава у седмом разреду основног образовања и васпитања, а обухвата четири века људске историје, захтевају велику пажњу у избору наставних садржаја. Програм садржи најважније догађаје, појаве и процесе, као и знамените личности које су обележиле раздобље од краја XV века до седамдесетих година XIX века. Кључни садржаји у оквиру наставних тема дати су у заградама које се налазе иза назива наставних јединица. Оваква структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима јер му олакшава одређивање обима и дубине обраде појединих садржаја. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему уважавајући циљеве и задатке предмета.

Пожељно је овако осмишљен програм допунити садржајима из локалне прошлости, чиме се код ученика постиже јаснија слика о томе шта од историјске и културне баштине њиховог краја потиче из овог периода Савлађујући наставни програм историје ученици седмог разреда, осим што стичу знања о догађајима, појавама и процесима из прошлости, добијају и подстицаје за свој интелектуални развој. Они се, учећи историју, вежбају у логичком закључивању и схватању узрочно-последичних веза. *Историја* је изузетно погодан наставни предмет за подстицање развоја критичког мишљења, односно за разликовање чињеница од претпоставки, података од њихове интерпретације и битног од небитног. Због тога је од посебног значаја којим ће методским приступом да се обрађују наставни садржаји.

Историја као наративни предмет, у коме су усмено излагање, опис, разговор, објашњења, тумачења, аргументовање наставника и ученика главна активност, пружа велике могућности за подстицање ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били описани јасно, детаљно, живо и динамично. Настава не би смела бити статистичка збирка података и извештај о томе шта се некада збило, већ треба да помогне ученицима у стварању што јасније слике не само о томе шта се тада десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле. Наставник, поред тога што креира своја предавања, осмишљава и планира на који начин ће се ученици укључити у образовно-васпитни процес. Није битно да ли је ученичка активност организована као индивидуални рад, рад у пару, малој или великој групи, као радионица или домаћи задатак, већ колико и како „уводи” у

прошле догађаје, односно колико подстиче ученике да се дистанцирају од садашњости и сопственог угла гледања.

Да би схватио догађаје који су се збили у прошлости, ученик мора да их оживи у свом уму, у чему велику помоћ пружа употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације, као и обиласци културно-историјских споменика и посете установама културе). Коришћење историјских карата је од изузетне важности јер оне омогућавају ученицима не само да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, већ им и помажу да прате промене на одређеном простору кроз време.

Настава историје има утицаја и на развијање језичке и говорне културе јер историјски садржаји богате језички фонд ученика. Наравно, потребно је да се све речи и појмови који су непознати или недовољно добро познати ученицима прецизно објасне. Где год је могуће, треба избегавати појмове високог нивоа апстрактности. Како немају сви ученици једнак дар за вербално изражавање, наставник ће позитивно вредновати када се ученик добро сналази на историјској карти, поставља промишљена питања или вешто аргументује у дискусији, чак и онда када је његово изражавање, посматрано по броју речи, сиромашно.

У раду са ученицима треба имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености биолошких, географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време. Треба се чувати фрагментарног, изолованог знања историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања. Постоји природна веза историје са другим обавезним и изборним наставним предметима (*географија, српски језик, ликовна култура, музичка култура, народна традиција, свакодневни живот у прошлости, верска настава, грађанско васпитање...*) и зато је пожељна сарадња између предметних наставника, која се може остваривати на различите начине (редовна настава, додатни рад, слободне активности, излети и екскурзије...).

Активност наставника	Активност ученика
Усмерава рад, пружа знање, развија креативно и критичко мишљење код ученика, консултовање са другим наставницима,	Чита, разуме, стиче знања, упознаје културе, користи историјске карте

Назив предмета	ГЕОГРАФИЈА
Циљ	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.
Разред	седми
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на некој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; – препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, 	РЕГИ ОНА ЛНА ГЕОГ РАФ ИЈА	<p>Регионална географија, принципи и критеријуми регионализације.</p> <p>Хомогеност и хетерогеност географског простора.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим</p>

<p>односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; – открива узроке и последице процеса урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и предлаже различите начине издвајања регија; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; 			проблема	ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра
	ГЕОГ РАФ СКЕ РЕГИ ЈЕ ЕВРО ПЕ	<p>Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела.</p> <p>Државе Јужне Европе: Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике.</p> <p>Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Немачка – основне географске карактеристике.</p> <p>Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, ресурси и</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља; – истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; – вреднује улогу међународних организација у свету. 		<p>економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике.</p> <p>Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела.</p> <p>Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Русија – основне географске карактеристике.</p> <p>Европска унија– пример интеграционих процеса.</p>		<p>прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>АЗИЈА</p>	<p>Положај, границе и величина Азије.</p> <p>Природне одлике Азије.</p>		

		<p>Становништво Азије.</p> <p>Насеља Азије.</p> <p>Привреда Азије.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Југозападна Азија – ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Југоисточна Азија – ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Источна Азија– културно-цивилизацијске тековине,</p>	
--	--	---	--

		<p>савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Северна Азија – природни ресурси, етничка хетерогеност.</p> <p>Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.</p>		
	<p>АФРИКА</p>	<p>Положај, границе и величина Африке.</p> <p>Природне одлике Африке.</p> <p>Становништво Африке.</p> <p>Насеља Африке.</p> <p>Привреда Африке.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Сахарска Африка.</p>		

		Подсахарска Африка.		
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	<p>Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке.</p> <p>Природне одлике Северне Америке.</p> <p>Становништво Северне Америке.</p> <p>Насеља Северне Америке.</p> <p>Привреда Северне Америке.</p> <p>Политичка подела.</p>		
	ЈУЖНА АМЕРИКА	<p>Географски положај, границе и величина Јужне Америке.</p> <p>Природне одлике Јужне Америке.</p> <p>Становништво Јужне</p>		

		<p>Америке.</p> <p>Насеља Јужне Америке.</p> <p>Привреда Јужне Америке.</p> <p>Политичка подела.</p>		
	<p>АУСТРАЛ ИЈА И ОКЕАНИЈ А</p>	<p>Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније.</p> <p>Природне одлике Аустралије.</p> <p>Колонијални период и становништво Аустралије.</p> <p>Насеља Аустралије.</p> <p>Привреда Аустралије.</p> <p>Океанија – основна географска обележја.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p>		
	<p>ПОЛАРН Е ОБЛАСТ</p>	<p>Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај,</p>		

	И	<p>природне одлике, ресурси и научна истраживања.</p> <p>Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, величина, природне одлике, ресурси и савремена научна истраживања.</p>		
--	----------	---	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Садржаји програма наставног предмета географија у седмом разреду основне школе обухватају систематско изучавање регионалне географије ваневропских континената, а програмску структуру чини осам наставних тема.

Кроз прву наставну тему потребно је ученике упознати са сврхом, циљем, задацима и наставним садржајима географије за седми разред, са планом рада, начином рада, начином коришћења дидактичког материјала, стручне и научнопопуларне литературе.

У оквиру регионалне географије ваневропских континената предвиђена је обрада континената у целини, што треба да пружи могућност сагледавања општих одлика континената да би се на основу њих могле јасније уочити особености њихових регија и појединих држава.

Регионална географија ваневропских континената значајна је у васпитном и у образовном погледу јер пружа широке могућности да ученици упознају различите регије и државе на Земљи, како у погледу њихових природних одлика, тако и у погледу становништва, природних богатстава, друштвено-економских односа и степена развијености привреде.

Наставни садржаји регионалне географије ваневропских континената одабрани су по егземпларном и функционалном дидактичком принципу што је омогућило линеарно–степенасто структурирање по Керовом систему. Наставни програм чине наставне целине и теме за које је предложен оријентациони број часова, а слобода и креативност наставника се огледа у самосталном планирању и

распореду типова часова, избору наставних метода, техника, активности, дидактичких средстава и помагала.

Приликом обраде регија и појединих држава света потребно је истицати разноврсност природногеографских одлика (рељеф, клима, воде, биљни и животињски свет) којима се истичу поједине регије и указивати на разноврсност њиховог природног богатства. Природногеографске одлике односе се на опште одлике континената, регија и држава. Приликом обраде ових садржаја тежиште треба ставити на опште садржаје, као и на интерактивне везе и односе свих чинилаца географске средине. При обради ових географских садржаја посебну пажњу треба посветити проблемима заштите и унапређивања животне средине.

Потребно је такође истицати битне карактеристике становништва (број, размештај становништва, структуре, природни прираштај, културно-образовни ниво, миграције) што је значајно за друштвеноекономски положај држава у свету. Кроз друштвеногеографске садржаје упознати ученике са демографским развојем и насељеношћу појединих делова света. Ово наставно градиво треба повезивати са сличним садржајима других наставних предмета, у циљу сагледавања популационих проблема и изграђивања свести о неопходности заједничког живота различитих народа. Кроз садржаје ове наставне теме ученици се упознају са популационом политиком и њеним значајем. С тим у вези, неопходно је објаснити и указати на факторе који су довели до крупних промена и трансформација током прошлог и почетком овог века, што се снажно одражава на становништво и насеља у свету.

Потребно је наглашавати и међуусловљеност природногеографских и друштвеногеографских појава, процеса и односа који истовремено утичу на развој привреде регије или државе о којој је реч. Треба, такође, посебно указати на постојеће разлике у степену демографске развијености континената, као и на противуречности које постоје између њихових природних богатстава и нивоа развијености њихове привреде.

При обради садржаја који се односе на развој привреде у целини и појединих привредних делатности, као и о природно-географској основи развоја, тежиште треба ставити на најважније карактеристике развоја, територијални размештај и неравномерност у нивоу развијености, а избегавати сувопарно набрајање обиља бројчаних података.

Кроз обраду савремених интеграцијских процеса треба омогућити да ученици схвате разгранатост и развојност међусобне политичке, економске, културнопросветне и научнотехнолошке сарадње међу државама и организацијама у свету. Важно је упознати ученике са актуелним интеграцијским процесима у Европи и свету и указати на значај и место наше земље у овој сфери.

Наставне садржаје из регионалне географије ваневропских континената треба максимално користити за васпитно деловање на ученике, развијање духа солидарности и толеранције према другим народима у свету и указати на неопходност сарадње земаља у региону, на континенту и на глобалном нивоу.

У раду са ученицима препоручује се наставнику да користи различите наставне методе, облике и средства рада да би наставне садржаје учинио приступачнијим ученицима, њиховом узрасту и способностима. Потребно је да се избегава вербализам, а да се код ученика подстиче радозналост, систематичност и креативност. Фонд часова треба рационално користити у складу са наставним садржајима.

Уз помоћ наставника, групно или у пару, ученици могу вршити мала истраживања, а потом презентацију географских одлика неког дела света, на основу чега наставник може да сагледа обим и квалитет самосталног рада сваког појединца.

У настави географије неопходно је коришћење географских карата на свим типовима часова и у свим облицима наставног рада. Поред географских карата неопходно је користити табеле, дијаграме, схеме и остале дидактичке материјале који доприносе очигледности и трајности знања и умења код ученика.

Активност наставника	Активност ученика
<ul style="list-style-type: none"> ✓ планира, креира и организује наставу ✓ бира садржаје ✓ бира методе и облике учења/наставе ✓ обезбеђује ресурсе, наставна средства и помагала ✓ прикупља и пружа информације ученицима ✓ подстиче ученике, даје савете и пружа помоћ ✓ усмерава, реализује, деномстрира, објашњава, даје упутства... ✓ омогућује примену наученог, партнер у учењу ✓ прати ефекте сопственог рада и рада ученика ✓ организује и мотивише ученике да активно учествују у раду ✓ успоставља добру комуникацију код ученика и са ученицима ✓ уочава индивидуалне способности ученика и развија индивидуалност ученика подстиче ученике да повежу задати контекст са животним ситуацијама 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ прати – континуирано посматра ✓ бележи опажања – графички и симболички ✓ групише – уочава сличности и различитости ради класификовања ✓ практикује- у настави, свакодневном животу, игри и раду ✓ истражује-испитује својства и особине, везе... ✓ осмишља, реализује и презентује ✓ сарађује са другим ученицима у заједничким активностима

Назив предмета	ФИЗИКА
Циљ	Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.
Разред	седми
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; 	СИЛА И КРЕТАЊЕ	<p>Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања.</p> <p>Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон.</p> <p>Динамичко мерење силе.</p> <p>Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери</p> <p>Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања.</p> <p>Тренутна и средња брзина тела.</p> <p>Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околина,</p> <p>решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела 		<p>Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. – Кретање куглице низ Галилејев жљеб. – Кретање тела под дејством сталне силе. – Мерење силе динамометром. – Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине. 		<p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим</p>
	<p>КРЕТАЊЕ</p> <p>ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА</p>	<p>Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед.</p> <p>Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже.</p> <p>Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.</p>		

<p>потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...); – разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са 		<p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...). – Падање тела у разним срединама. – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра. <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања. 		<p>способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а</p>
	<p>РАВНОТЕЖА ТЕЛА</p>	<p>Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила.</p> <p>Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена.</p> <p>Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Врсте равнотеже помоћу лењира или 		

<p>једног тела на друго;</p> <ul style="list-style-type: none"> – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. 		<p>штапа.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Равнотежа полуге. – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...). <p>Лабораторијска вежба</p> <p>1.Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.</p>		<p>ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА</p>	<p>Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења.</p> <p>Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела.</p> <p>Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије.</p> <p>Снага. Коефицијент корисног дејства.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде 		

		<p>или енергије надуваног балона за вршење механичког рада.</p> <p>– Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом)</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама.</p> <p>2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.</p>		
	<p>ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање.</p> <p>Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре.</p> <p>Унутрашња енергија и температура.</p> <p>Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа.</p> <p>Агрегатна стања супстанције.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <p>– Дифузија и Брауново кретање.</p> <p>– Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлим водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...).</p> <p>Лабораторијска вежба</p>		

		1.Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.		
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

При изради програма узете су у обзир примедбе и сугестије наставника физике основних школа изречене на стручним скуповима и семинарима у оквиру разговора о програмима и настави физике у основним и средњим школама. Оне се могу сажети у следећем:

- смањити укупну оптерећеност ученика
- растеретити важећи програм свих садржаја који нису примерени
- психофизичким могућностима ученика
- „вратити“експеримент у наставу физике
- методски унапредити излагање програмских садржаја и
- извршити бољу корелацију редоследа излагања садржаја физике са
- математиком и предметима осталих природних наука.

Нови програм је по садржају, обиму и методском презентовању прилагођен ученицима основне школе.

Полазна опредељења при конципирању програма физике

При изради програма физике доминантну улогу имале су следеће чињенице:

- основно образовање је обавезно за целокупну популацију ученика
- код ученика основне школе способност апстрактног мишљења још није довољно развијена
- физика је апстрактна, егзактна и разуђена научна дисциплина чији се закони често исказују у математичкој форми која је ученику основне школе потпуно неприступачна
- у настави физике је запостављен оглед (иако је физика експериментална наука), а лабораторијске вежбе ученици све ређе изводе.

Наведене чињенице утицале су на *избор програмских садржаја и метода логичког закључивања*, као и на увођење једноставних експеримената, тзв. "*малих огледа*", који не захтевају скупу и сложену опрему за демонстрирање физичких појава.

1. Избор програмских садржаја

Из физике као научне дисциплине одабрани су само они садржаји које на одређеном нивоу могу да усвоје сви ученици основне

школе. То су, углавном, садржаји из основа класичне физике, док су у осмом разреду узети и неки садржаји атомске и нуклеарне физике. Обим одабраних програмских садржаја прилагођен је годишњем фонду часова физике у основној школи. Међутим, и на овако суженим садржајима ученици могу да упознају егзактност физичких закона и разноврсност физичких појава у макросвету, али и у микросвету који није директно доступан нашим чулима. Пошто су макрофизичке појаве очигледније за проучавање, оне доминирају у наставним садржајима шестог и седмог разреда. У осмом разреду, поред њих, дате су и тематске целине у којима се обрађују и неки процеси у микросвету (омотач и језгро атома).

2. Избор метода логичког закључивања.

Од свих метода логичког закључивања које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни, дедуктивни, закључивање по аналогiji итд.), ученицима основне школе најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике. Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод. На овако изабраним поглављима физике може се у потпуности илустровати суштина методологије која се и данас користи у физици и у свим природним наукама у *почетној етапи* научног истраживања, тј. у процесу сакупљања експерименталних чињеница и на основу њих формулисања основних закона о појавама које треба да се проуче. Ова етапа сазнајног процеса обухвата: посматрање појаве, уочавање битних својстава система на којима се појава одвија, занемаривање мање значајних својстава и параметара система, мерење у циљу проналажења међузависности одабраних величина, планирање нових експеримената ради прецизнијег формулисања физичких закона и сл. Са неким научним резултатима, до којих се дошло дедуктивним путем, треба да се упознају и ученици старијих разреда, али на информативном нивоу. Зато програм предвиђа да се нека знања до којих се дошло дедуктивним путем користе при објашњавању одређених физичких процеса у макро и микросвету.

3. Једноставни експерименти

Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ "враћање" огледа у наставу физике, развијање радозналости и интереса за физику и истраживачки приступ природним наукама.

Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће, користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота.

Начин презентовања програма

Програмски садржаји доследно су приказани у форми која задовољава основне методске захтеве наставе физике:

Поступност (од простијег ка сложенијем) при упознавању нових појмова и формулисању закона.

Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину побројано је више демонстрационих огледа).

Индуктивни приступ (од појединачног ка општем) при увођењу основних физичких појмова и закона.

Повезаност наставних садржаја (хоризонтална и вертикална).

Стога, приликом остваривања овог програма било би пожељно да се свака тематска целина обрађује оним редоследом који је назначен у програму. Тиме се омогућује да ученик лакше усваја нове појмове и спонтано развија способност за логичко мишљење.

Програм предвиђа да се унутар сваке веће тематске целине, после поступног и аналитичног излагања појединачних наставних

садржаја, кроз систематизацију и обнављање изложеног градива, изврши синтеза битних чињеница и закључака и да се кроз њихово обнављање омогући да их ученици у потпуности разумеју и трајно усвоје. Поред тога, програм предвиђа да свака тематска целина, на пример, у седмом разреду, почиње *обнављањем дела градива из шестог разреда које се односи на...* Тиме се постиже и вертикално повезивање наставних садржаја. Веома је важно да се кроз рад у разреду испоштује овај захтев Програма јер се тиме наглашава чињеница да су у физици све области међусобно повезане и омогућује се да ученик сагледа физику као кохерентну научну дисциплину у којој се почетак проучавања нове појаве наслања на резултате проучавања неких претходних.

Уз наслов сваке тематске целине наведен је (у загради) збир три броја. На пример, Топлотне појаве (3+5+1). Прва цифра означава број часова предвиђених за непосредну обраду садржаја тематске целине и извођење демонстрационих огледа, друга цифра одређује број часова за утврђивање тог градива и оцењивање ученика, док трећа цифра означава број часова за извођење лабораторијских вежби.

Свака тематска целина разбијена је на више тема које би требало обрађивати оним редоследом који је дат у Програму. Иза текста сваке теме, у загради, наведен је збир две цифре: прва означава оптимални број часова за обраду теме и извођење демонстрационих огледа, а друга даје оптимални број часова за утврђивање садржаја теме. При томе, на пример, збир (1+1) не треба схватити буквално, тј. да се један час користи само за излагање новог садржаја, а следећи час, само за обнављање и пропитивање. Напротив, при обради садржаја скоро сваке теме, на сваком часу део времена посвећује се обнављању градива, а део времена се користи за излагање нових садржаја. Иза назива сваке лабораторијске вежбе налази се, у загради, цифра која означава број часова предвиђених за њено остваривање.

Како програм математике за основну школу не обухвата садржаје из векторске алгебре, у оквиру програма физике није предвиђено да се физичке величине, које имају векторску природу (брзина, убрзање, сила итд.), експлицитно третирају као вектори, већ као величине које су једнозначно одређене са три податка: бројном вредношћу, правцем и смером.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје, прати рад, решава задатке, демонстрира,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информација, уме да прикупља податке посма...

Назив предмета	МАТЕМАТИКА			
Циљ	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.			
Разред	Седми			
Годишњи фонд часова	144 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, 	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	<p>Квадрат рационалног броја.</p> <p>Решавање једначине $x^2 = a$, $a \geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$).</p> <p>Реални бројеви и бројевна права.</p> <p>Квадратни корен, једнакост $\sqrt{a^2} = a$.</p> <p>Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околина, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би</p>

<p>$k \in R \setminus \{0\}$;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима; – примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; 		<p>операција с реалним бројевима.</p> <p>Функција директне пропорционалности $y = kx$, $k \in R \setminus \{0\}$.</p> <p>Продужена пропорција.</p>		<p>требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети</p>
	<p>ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА</p>	<p>Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме.</p> <p>Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима $\sqrt{2}$, $\sqrt{3}$, $\sqrt{5}$, итд.</p> <p>Растојање између две тачке у координатном систему.</p>		<p>иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик</p>
	<p>ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ</p>	<p>Први део</p> <p>Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена.</p> <p>Други део</p> <p>Алгебарски изрази. Полиноми и</p>		<p>започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик</p>

<ul style="list-style-type: none"> – преслика дати геометријски објекат ротацијом; – одређује средњу вредност, медијану и мод. 		<p>операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата.</p> <p>Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.</p>		<p>може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању</p>
	МНОГОУГАО	<p>Појам многоугла. Врсте многоуглова.</p> <p>Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла.</p> <p>Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла.</p> <p>Сложеније примене ставова подударности.</p>		<p>може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању</p>
	КРУГ	<p>Централни и периферијски угао у кругу.</p> <p>Обим круга, број π. Дужина кружног лука.</p>		<p>може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању</p>

		Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.		исхода предмета, као и напредак других ученика.
	ОБРАДА ПОДАТАКА	Средња вредност, медијана и мод.		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Да би се остварио постављени циљ наставе математике, неопходно је у току наставе успешно реализовати одређене образовне, васпитно-развојне и практичне циљеве. Реализација математике постиже се, пре свега, успешном организацијом наставног процеса. Све то, на одређени начин, треба да одрази интенције програма: подизање нивоа наставе и њену актуелизацију, стварање услова у којима ће ученици, улажући сопствене напоре, усвајати трајна и активна математичка знања и развијати способности за примену тих знања, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Методе рада које се користе у раду су:

1. дијалогска
2. демонстративна
3. илустративна

Облици рада:

1. фронтални
2. индивидуални
3. групни

Битна претпоставка за квалитетну и успешну реализацију програма јесте смишљено планирање и припремање наставе. Планирање наставе обухвата израду глобалних и оперативних планова. Следи оријентациони број часова по темама по моделу (укупан број часова за тему; број часова за обраду + број часова за понављање и увежбавање)

Реални бројеви (16; 7 + 9)

Питагорина теорема (16; 5 + 11)

Цели и рационални алгебарски изрази (46; 19 + 27)

Многоугао (13, 5 + 8)

Зависне величине и њихово графичко представљање (20; 7 + 13)

Круг (15; 6 + 9)

Сличност (10; 4 + 6)

Реални бројеви – Увести појам квадрата рационалног броја $\frac{p}{q}$ и илустровати га површином квадрата. Инсистирати на томе да је $\left(\frac{p}{q}\right)^2 > 0$

и кад је $\frac{p}{q} < 0$. Тема Реални бројеви наставља се представљањем мерних бројева дужи на бројевној правој. Цртање дужи чији је мерни број дати рационалан број. Пример дужи чији мерни број није рационалан; нпр. отвара се питање колики је мерни број странице квадрата чија је површина 2 и доказује (Аристотелов доказ) да тај број није рационалан. За такве бројеве кажемо да су ирационални, а онда за рационалне и ирационалне користимо заједнички назив реални бројеви. Као резултат претходног, ученици долазе до сазнања о узајамно једнозначној вези између тачака на правој с једне, и реалних бројева с друге стране.

Саопштити ученицима да рационални бројеви имају коначан или периодичан децималан запис, и на основу тога видети да ирационални бројеви морају имати бесконачан и непериодичан децимални запис. На конкретном примеру показати како се долази до приближних рационалних вредности за нпр. $\sqrt{2}$, уобичајеним поступком: одговарајући одсечак бројевне праве с целобројним крајевима поделити на десет једнаких делова (дати геометријску конструкцију дељења дужи на једнаке делове) и тај поступак узастопно понављати. Тачка која представља тај ирационални број увек остаје унутар једног од добијених интервала. Крајеви интервала су означени децималним разломцима за које се каже да су приближне вредности тог ирационалног броја. За грешку која се тако чини треба говорити да је мања од једног целог, једног десетог, једног стотог итд. и никакву другу причу о грешкама при заокружљивању не треба укључивати. Кад се горњи поступак дељења интервала замисли да се неограничено наставља, настају децимални разломци са неограниченим бројем децимала који ће представљати изабрани ирационални број.

Напоменути да рачунање са реалним бројевима иде по истим правилима које ученици знају да важе у пољу рационалних бројева.

Питагорина теорема – Ова теорема изражава једну значајну везу страница правоуглог троугла и има широке примене у рачунским и конструктивним задацима, па јој треба посветити одговарајућу пажњу (познавање формулације, једноставнијег доказа и разумевање суштине Питагорине теореме). Треба постићи увежбаност у њеној примени код разних фигура у којима се појављује правоугли троугао. Такође треба ученике увежбати да неке троуглове с целобројним страницама (на пример 3,4,5 и 5,12,13) препознају као правоугле. Корисно је навести и неке примере практичне примене (рецимо да провере да ли су два суседна зида просторије ортогонална или да помоћу конопца са чворовима на 3. 7. и 12. метру исцртају на тлу прав угао). Ученици такође треба да науче да конструишу тачке бројевне праве које одговарају бројевима $\sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{5}, \dots$

Цели и рационални алгебарски изрази – Основни циљ ове теме јесте да се код ученика изгради навика (на основу познавања својстава степена) да успешно врше идентичне трансформације полиномијалних изрази (полинома). Реализација ове теме започиње се даљом изградњом појма степена: упознавање степена чији је изложилац конкретан природан број и операција са таквим степенима, с примерима примене у физици и другим областима. После тога се може прећи на упознавање појма алгебарског изрази, уз израчунавање

вредности једноставнијих израза. Међу алгебарским изразима посебно се обрађују полиноми (при чему се моном третира као посебан случај полинома).

Рачунске операције с полиномима (у сређеном облику), односно идентичне трансформације збира и производа полинома врше се на основу познатих закона рачунских операција с бројевима (а то је случај и с било којим изразима). Од осталих идентичних трансформација полинома обрадити само растављање на чиниоце полинома типа $ax + bx$, $a^2 - b^2$, $a^2 + 2ab + b^2$; при томе је битно да се на конкретним примерима види сврха тих трансформација. Растављање на чиниоце може се искористити и за решавање једначина облика $ax^2 + bx = 0$ и $x^2 - c^2 = 0$.

Многоугао – Полазећи од раније стечених знања о појединим геометријским фигурама (област, изломљена линија, конвексна област, троугао, четвороугао), многоугао треба дефинисати као део равни ограничен многоугаоном линијом. Треба обрадити зависност збира углова и броја дијагонала ма ког многоугла од броја његових страница, па зависност међу елементима правилног многоугла, као и његову симетрију. Осим конструкција неких правилних многоуглова (са 3, 4, 6, 8, 12 страница), могу се цртати и други правилни многоуглови (са 7, 9, 10, ... страница) уз коришћење угломера. При томе треба јасно разликовати конструкцију од приближног цртања.

Зависне величине и њихово графичко представљање – Координатни систем, координате тачке и растојање две тачке изражено преко њихових координата. Примери зависних величина (време и температура, време пуњења базена водом и дубина воде, итд.) и њихово графичко представљање. Читање својстава с графика. За две променљиве величине x и y дефинисати директну (и обрнуту) пропорционалност везом $y = kx$ ($x \cdot y = k$, $x \neq 0$ и $y \neq 0$). Пропорција – својство и решавање по једном непознатом члану. Представљање директне пропорционалности и график зависности величина x и y везаних условом $y = kx$. Не уводи се општи појам функције, али може се говорити о линеарној функцији (у поменутом посебном случају). Директну пропорционалност везивати за размере на географским картама и рачунање стварног растојања.

Круг – Осим увођења појмова централног и периферијског угла круга и уочавања и доказивања њиховог односа, централна тема треба да буде одређивање обима и површине круга. То треба започети кроз практичне аспекте проблема (пут који пређе точак, ...). Добро је да се експерименталним путем осети, односно констатује, сталност односа обима и пречника круга, уз увођење броја π и информативно упознавање ученика с његовом (ирационалном) природом. По обради обима и површине круга извести обрасце за дужину кружног лука, површину кружног исечка и површину кружног прстена.

У практичним израчунавањима за π не треба увек узимати приближну вредност 3,14, него повремено радити и с другим приближним вредностима (3,142; 3,1427; 22/7 или мање тачним 3,1). Унети информацију о броју познатих децимала за број π и навести његову приближну вредност са, рецимо, 10 децимала.

Сличност – Два низа реалних бројева $a, b, c, \dots$ и $a', b', c', \dots$ су пропорционални ако је $\frac{a}{a'} = \frac{b}{b'} = \frac{c}{c'} = \dots$. Троуглови са једнаким угловима се дефинишу као слични. Код сличних троуглова аналогне странице су пропорционалне (без доказа). Примене: сторија о Талесу и фараону, одређивање висине дрвета мерењем углова и дужине његове сенке, мерење растојања до неприступачних места, итд.

Ставови сличности и њихова примена остају за осми разред.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- читати, записивати и упоређивати Усваја основне рачунске операције у скуповима, чита, саставља разне изразе, упознаје и решава једначине и неједначине, примењује правила,

Назив предмета	БИОЛОГИЈА			
Циљ	Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разумезначај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.			
Разред	седми			
Годишњи фонд часова	72 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и 	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	<p>Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија).</p> <p>ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип)</p> <p>Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација.</p> <p>Наслеђивање пола.</p> <p>Наследне болести.</p> <p>Животни циклуси биљака и</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i></p>

<p>анализираних информација о његовој грађи;</p> <ul style="list-style-type: none"> – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомних кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама 	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.</p> <p>Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај. Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице...</p> <p>Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма.</p> <p>Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним</p>	<p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа</p>
---	--	--	---

<p>на примерима конвергенције и дивергенције;</p> <ul style="list-style-type: none"> – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; 		<p>представницима.</p>		<p>ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима</p>
<ul style="list-style-type: none"> – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости. 	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе.</p> <p>Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).</p>		<p>– на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа</p>
	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције).</p> <p>Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације).</p> <p>Мреже исхране. Животне области.</p> <p>Конвергенција и дивергенција животних форми.</p>		<p>тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље</p>

		Заштита природе. Заштита биодиверзитета.		напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
--	--	--	--	---

	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<p>Примери наследних болести.</p> <p>Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима.</p> <p>Имунитет, вакцине.</p> <p>Пулс и крвни притисак.</p> <p>Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад).</p> <p>Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани.</p> <p>Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном.</p> <p>Промене у адолесценцији.</p> <p>Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд).</p> <p>Последице болести зависности – наркоманија.</p>		
--	----------------------------	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

Избор и систематизација програмских садржаја биологије резултат су захтева времена и најновијих достигнућа у биологији, а примерени су узрасту ученика и њиховом психо-физичком развоју. Наставне теме су логички распоређене, а обухватају садржаје науке о човеку, здравственој култури и репродуктивном здрављу. Овако конципиран програм пружа ученицима основна знања, а ради лакшег разумевања и усвајања градива, наставник не треба да инсистира на детаљном опису грађе и функције, већ на обољењима и повредама појединих органа, пружању прве помоћи и стицању неопходних хигијенских навика, очувању личног здравља и здравља других људи, као и одговорном односу према репродуктивном здрављу. Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода и употребу расположивих наставних средстава и информационих технологија на часовима обраде, вежби и систематизације градива. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа и опремљености кабинета.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.

Назив предмета	ХЕМИЈА
Циљ	Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере
				Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално 	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	<p>Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу.</p> <p>Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше. Демонстрациони огледи: демонстрирање узорака елемената, једињења и смеше.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини,</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација</p>

<p>појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневној животној и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; 			<p>решавање проблема</p>	<p>о обрасцима мишљења и условима под којима ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и</p>
--	--	--	--------------------------	--

<ul style="list-style-type: none"> – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци; – објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; – квантитативно тумачи 				<p>информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА</p>	<p>Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и хемијске промене супстанци. <u>Демонстрациони огледи:</u> демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних</p>		

<p>хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа. 		<p>лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци.</p> <p>Лабораторијска вежба I: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци.</p> <p>Лабораторијска вежба II: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце.</p> <p>Лабораторијска вежба III: физичке и хемијске промене супстанци.</p>		
	<p>АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ</p>	<p>Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови. Својства и примена.</p> <p>Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о</p>		

		<p>честичној грађи супстанци. Вежба IV: одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона.</p>		
	<p>МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p>	<p>Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом. Лабораторијска вежба V: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом.</p>		
	<p>ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ</p>	<p>Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи. Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. Демонстрациони огледи: састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и</p>		

		<p>презасићени раствори; раздвајање састојака смеша.</p> <p>Лабораторијска вежба VI: испитивање растворљивости супстанци.</p> <p>Лабораторијска вежба VII: раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.</p>		
	<p>ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ</p>	<p>Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине.</p> <p>Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему.</p> <p>Вежба VIII: састављање једначина хемијских реакција.</p>		
	<p>ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ</p>	<p>Релативна атомска и релативна молекулска маса.</p> <p>Количина супстанце имол.</p> <p>Моларна маса.</p> <p>Закон сталних односа маса.</p> <p>Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција.</p> <p>Лабораторијска вежба IX: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.</p>		

	ВОДОНИК И КИСЕОНИК, И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	<p>Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства. Хидроксида (базе): хемијске формуле, називи и основна својства. Мера киселости раствора: рН-скала. Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база). Соли: формуле и називи. Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације. Лабораторијска вежба X: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.</p>		
--	---	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Градиво хемије у основној школи организовано је тако да се у седмом разреду уче основни појмови опште хемије, а у осмом разреду садржаји неорганске и органске хемије. У седмом разреду садржај је организован у оквиру пет тема. У првој теми ученици би требало да сазнају шта је предмет изучавања хемије, о научном методу како хемичари долазе до сазнања и о примени и значају хемије у свакодневном животу за развој технологије и друштва. У оквиру друге теме уводе се основни хемијски појмови који се кроз наредне теме даље развијају. Циљ учења треће теме јесте сазнавање о честицама које изграђују супстанцу, начину на који се оне међусобно удружују и уређују и условљености својстава структуром супстанце. У четвртој теми ученици детаљније уче о појму раствора, растворљивости и квантитативном изражавању састава раствора, уз стално повезивање ових појмова са свакодневним животом. Пета тема обухвата детаљније разматрање хемијских промена, закона по којима се оне одвијају и квантитативног аспекта хемијских реакција.

У осмом разреду ученици би у прегледу требало да сазнају и кроз експериментални рад открију или утврде својства неметала и метала и њихових једињења. Циљ учења друге теме у осмом разреду јесте систематизација знања о неорганским једињењима, оксидима, киселинама и хидроксидима, стеченим у оквиру претходне теме. Поред тога, уводи се нова класа једињења, соли. У оквиру четири наредне теме ученици би требало да сазнају о основним својствима органских једињења, по којима се разликују од неорганских, и да сазнају о физичким и хемијским својствима неких класа органских једињења (угљоводоници, алкохоли, алдехиди и кетони, карбоксилне киселине и естри), укључујући и биолошки важна једињења.

Специфичност учења хемије огледа се у потреби да се хемијски појмови разматрају на три нивоа: макро нивоу, микро нивоу и симболичком нивоу. Ученицима треба омогућавати ситуације у којима ће промене које макроскопски опажају у огледима тумачити на нивоу честица које изграђују супстанцу и записивати коришћењем хемијских симбола, формула и хемијских једначина.

Формирање хемијских појмова требало би да буде резултат истраживачког приступа који обухвата: прикупљање података посматрањем или мерењем, представљање података на структуриран начин (табеларно), уочавање правилности међу подацима, формулисање објашњења и извођење закључака. Формирање хемијских појмова требало би да започне увек позивањем на примере из свакодневног живота и повезивањем с претходним знањем и искуством ученика. Такође, због апстрактне природе хемијских појмова, неопходно је да се њихово формирање заснује на огледима које демонстрира наставник или их ученици самостално изводе. Ако у школи не постоје супстанце предложене у програму за извођење демонстрационих огледа и лабораторијских вежби ученика, оне се могу заменити супстанцама доступним у продавницама и апотекама. За многе вежбе ученици могу донети различите материјале од куће. Да би ученици разумели својства супстанци, условљеност својстава структуром супстанце, промене којима супстанце подлежу и законе према којима се промене одвијају, њихове активности на часовима би требало да буду различите. Активности би требало планирати према оперативним задацима, наведеним уз сваку тему, имајући у виду која знања и способности ученици треба да развију. Те активности могу бити следеће:

- посматрање својстава супстанци и промена у огледу које наставник изводи
- анализирање резултата огледа и њихово повезивање са претходним експерименталним искуством и постојећим теоријским знањем
- формулисање претпоставки
- планирање огледа

- извођење огледа уз безбедно руковање лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- бележење резултата
- формулисање објашњења за правилности уочене међу прикупљеним подацима
- извођење закључака
- дискутовање
- претраживање и коришћење различите литературе
- претраживање Интернета ради прикупљања информација
- припремање извештаја о експерименталном раду
- извештавање
- сређивање радног места
- прављење наставних средстава
- решавање рачунских задатака, при чему се израчунавања могу повезати са експерименталним радом, итд.

Приликом планирања часа требало би поћи од оперативних задатака, према њима формулисати циљеве часа и изабрати методе које ће на датом садржају на најефикаснији начин омогућити ученицима да формирају знања или вештине. То укључује осмишљавање одговарајућих задатака, чијим ће испуњавањем, односно извођењем активности, највећи број ученика за расположиво време научити дати садржај.

Учење хемије у основној школи требало би да обезбеди сваком ученику формирање хемијске писмености. Хемијски писмена особа требало би да поседује такво знање хемије које јој обезбеђује сагледавање и разумевање животног окружења, функционисање на личном и будућем професионалном и друштвеном плану. Она би требало да познаје својства материјала којима је окружена и које користи, разуме да је употреба материјала условљена њиховим својствима и према томе бира одговарајући материјал и безбедно рукује њиме. Хемијска писменост требало би да омогући критичку процену информација из различитих извора и процену поузданости самих извора. Такво знање хемије требало би да омогући доношење различитих одлука, на пример, свакодневних, од ког произвођача купити одређени производ имајући у виду хемијски састав производа, уз критички однос према рекламним кампањама за производе итд.

Кроз обраду наставног садржаја требало би омогућавати ученицима разумевање како се применом научног метода долази до сазнања у хемији. Такође, веома је важно истицати практичан значај тих сазнања у свакодневном животу, за развој технологије и, уопште, за развој друштва.

Ученичка постигнућа требало би пратити на сваком часу и дати прилику ђацима да кроз различите начине проверавања покажу свој напредак у учењу хемије. При томе, треба имати у виду да начин проверавања и садржај обухваћен проверавањем одређују начин учења ученика, усмеравајући често њихову пажњу само на оне делове градива који су проверавањем обухваћени и на ниво знања који се од њих тражи. Зато је важно приликом осмишљавања задатака за испитивање ученичких постигнућа утврдити да ли се тим задацима проверава ниво знања прецизиран у оперативним задацима и у којој се мери задацима подстиче формирање целовитог знања, односно формирање система појмова.

Кроз наставу хемије ученици би требало да развијају и комуникационе способности, способности да изнесу идеје, да наводе аргументе, требало би да се оспособљавају за доношење одлука и преузимање одговорности. Истраживање у школској лабораторији (хемијском кабинету) као начин учења хемије, омогућава и подстиче развој наведених вештина. Ученици у таквим ситуацијама развијају способности да формулишу идеју у виду питања/проблема који се може истражити, да планирају, да се договарају, размењују знања и искуства, да извештавају о урађеном на јасан и структуриран начин.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.

Назив предмета	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА
Циљ	Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЃУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; – повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; – анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; – истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; – разликује врсте транспортних 	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<p>Појам, улога и развој машина и механизма.</p> <p>Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде.</p> <p>Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи.</p> <p>Зависност очувања животне средине од технологије.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу,</p> <p>естетичка компетенција,</p> <p>дигитална</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у</i></p>

<p>машина;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; – провери техничку исправност бицикла; – демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; – самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; – користи CAD технологију за креирање техничке документације; – управља моделима користећи рачунар; – објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; – аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; – идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; – користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; – врши операције обраде материјала 			<p>компетенциј а, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p><i>основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа</p>
---	--	--	--	--

<p>који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; – образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; – објасни основе конструкције робота; – класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; – самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; – изради производ у складу са принципима безбедности на раду; – тимски представи идеју, потупак израде и производ; – креира рекламу за израђен производ; – врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; – процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.). 			<p>ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену</p>
--	--	--	--

				напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	САОБРАЋАЈ	<p>Машине спољашњег и унутрашњег транспорта.</p> <p>Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони).</p> <p>Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.</p>		

	<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Специфичности техничких цртежа у машинству.</p> <p>Ортогонално и просторно приказивање предмета.</p> <p>Коришћење функција и алата програма за САД.</p> <p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.</p>		
	<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине.</p> <p>Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.).</p> <p>Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила).</p> <p>Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде).</p> <p>Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи).</p> <p>Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња.</p> <p>Појам, врсте, намена и конструкција</p>		

		<p>робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.</p>		
	<p>КОНСТРУКТОР СКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ.</p>		
<p>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p>				

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Градиво хемије у основној школи организовано је тако да се у седмом разреду уче основни појмови опште хемије, а у осмом разреду садржаји неорганске и органске хемије. У седмом разреду садржај је организован у оквиру пет тема. У првој теми ученици би требало да сазнају шта је предмет изучавања хемије, о научном методу како хемичари долазе до сазнања и о примени и значају хемије у свакодневном животу за развој технологије и друштва. У оквиру друге теме уводе се основни хемијски појмови који се кроз наредне теме даље развијају. Циљ учења треће теме јесте сазнавање о честицама које изграђују супстанцу, начину на који се оне међусобно удружују и уређују и условљености својстава структуром супстанце. У четвртој теми ученици детаљније уче о појму раствора, растворљивости и квантитативном изражавању састава раствора, уз стално повезивање ових појмова са свакодневним животом. Пета тема обухвата детаљније разматрање хемијских промена, закона по којима се оне одвијају и квантитативног аспекта хемијских реакција.

У осмом разреду ученици би у прегледу требало да сазнају и кроз експериментални рад открију или утврде својства неметала и метала и њихових једињења. Циљ учења друге теме у осмом разреду јесте систематизација знања о неорганским једињењима, оксидима, киселинама и хидроксидима, стеченим у оквиру претходне теме. Поред тога, уводи се нова класа једињења, соли. У оквиру четири наредне теме ученици би требало да сазнају о основним својствима органских једињења, по којима се разликују од неорганских, и да сазнају о физичким и хемијским својствима неких класа органских једињења (угљоводоници, алкохоли, алдехиди и кетони, карбоксилне киселине и естри), укључујући и биолошки важна једињења.

Специфичност учења хемије огледа се у потреби да се хемијски појмови разматрају на три нивоа: макро нивоу, микро нивоу и симболичком нивоу. Ученицима треба омогућавати ситуације у којима ће промене које макроскопски опажају у огледима тумачити на нивоу честица које изграђују супстанцу и записивати коришћењем хемијских симбола, формула и хемијских једначина.

Формирање хемијских појмова требало би да буде резултат истраживачког приступа који обухвата: прикупљање података посматрањем или мерењем, представљање података на структуриран начин (табеларно), учовање правилности међу подацима, формулисање објашњења и извођење закључака. Формирање хемијских појмова требало би да започне увек позивањем на примере из свакодневног живота и повезивањем с претходним знањем и искуством ученика. Такође, због апстрактне природе хемијских појмова, неопходно је да се њихово формирање заснује на огледима које демонстрира наставник или их ученици самостално изводе. Ако у школи не постоје супстанце предложене у програму за извођење демонстрационих огледа и лабораторијских вежби ученика, оне се могу заменити супстанцама доступним у продавницама и апотекама. За многе вежбе ученици могу донети различите материјале од куће. Да би ученици разумели својства супстанци, условљеност својстава структуром супстанце, промене којима супстанце подлежу и законе према

којима се промене одвијају, њихове активности на часовима би требало да буду различите. Активности би требало планирати према оперативним задацима, наведеним уз сваку тему, имајући у виду која знања и способности ученици треба да развију. Те активности могу бити следеће:

- посматрање својстава супстанци и промена у огледу које наставник изводи
- анализирање резултата огледа и њихово повезивање са претходним експерименталним искуством и постојећим теоријским знањем
- формулисање претпоставки
- планирање огледа
- извођење огледа уз безбедно руковање лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- бележење резултата
- формулисање објашњења за правилности уочене међу прикупљеним подацима
- извођење закључака
- дискутовање
- претраживање и коришћење различите литературе
- претраживање Интернета ради прикупљања информација
- припремање извештаја о експерименталном раду
- извештавање
- сређивање радног места
- прављење наставних средстава
- решавање рачунских задатака, при чему се израчунавања могу повезати са експерименталним радом, итд.

Приликом планирања часа требало би поћи од оперативних задатака, према њима формулисати циљеве часа и изабрати методе које ће на датом садржају на најефикаснији начин омогућити ученицима да формирају знања или вештине. То укључује осмишљавање одговарајућих задатака, чијим ће испуњавањем, односно извођењем активности, највећи број ученика за расположиво време научити дати садржај.

Учење хемије у основној школи требало би да обезбеди сваком ученику формирање хемијске писмености. Хемијски писмена особа требало би да поседује такво знање хемије које јој обезбеђује сагледавање и разумевање животног окружења, функционисање на личном и будућем професионалном и друштвеном плану. Она би требало да познаје својства материјала којима је окружена и које користи, разуме да је употреба материјала условљена њиховим својствима и према томе бира одговарајући материјал и безбедно рукује њиме. Хемијска писменост требало би да омогући критичку процену информација из различитих извора и процену поузданости самих извора. Такво знање хемије требало би да омогући доношење различитих одлука, на пример, свакодневних, од ког произвођача купити одређени производ имајући у виду хемијски састав производа, уз критички однос према рекламним кампањама за производе итд.

Кроз обраду наставног садржаја требало би омогућавати ученицима разумевање како се применом научног метода долази до сазнања у хемији. Такође, веома је важно истицати практичан значај тих сазнања у свакодневном животу, за развој технологије и,

уопште, за развој друштва.

Ученичка постигнућа требало би пратити на сваком часу и дати прилику ђацима да кроз различите начине проверавања покажу свој напредак у учењу хемије. При томе, треба имати у виду да начин проверавања и садржај обухваћен проверавањем одређују начин учења ученика, усмеравајући често њихову пажњу само на оне делове градива који су проверавањем обухваћени и на ниво знања који се од њих тражи. Зато је важно приликом осмишљавања задатака за испитивање ученичких постигнућа утврдити да ли се тим задацима проверава ниво знања прецизиран у оперативним задацима и у којој се мери задацима подстиче формирање целовитог знања, односно формирање система појмова.

Кроз наставу хемије ученици би требало да развијају и комуникационе способности, способности да изнесу идеје, да наводе аргументе, требало би да се оспособљавају за доношење одлука и преузимање одговорности. Истраживање у школској лабораторији (хемијском кабинету) као начин учења хемије, омогућава и подстиче развој наведених вештина. Ученици у таквим ситуацијама развијају способности да формулишу идеју у виду питања/проблема који се може истражити, да планирају, да се договарају, размењују знања и искуства, да извештавају о урађеном на јасан и структуриран начин.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.

Назив предмета

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Циљ

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред

седми

Годишњи фонд часова

36 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију;	ИКТ	<p>Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа.</p> <p>Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика).</p> <p>Рад у програму за растерску графику.</p> <p>Рад у програму за векторску графику.</p> <p>Израда гиф анимација.</p> <p>Коришћење алата за снимање екрана.</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i>

<ul style="list-style-type: none"> – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; 				<p>Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би</p>
--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. 			<p>требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака</p>
--	--	--	---

				<p>активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>URL, DNS, IP адреса.</p> <p>Хипервеза и хипертекст.</p> <p>Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште.</p> <p>Електронска пошта (контакти,</p>		

		<p>безбедност, нежељена пошта).</p> <p>Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку.</p>		
	РАЧУНАРСТВО	<p>Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике.</p> <p>Основне карактеристике изабране графичке библиотеке.</p> <p>Методе за исцртавање основних геометријских облика.</p> <p>Подешавање боја и положаја објеката.</p> <p>Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.</p>		
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	<p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.</p> <p>Вредновање резултата пројектног</p>		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Програм техничког и инфотматичког образовања у седмом разреду је иновiran у складу са дугорочном пројекцијом развоја о предмета и у складу са извршеним променама у петом и шестом разреду. Извршено је уједначавање и сажимање наставних области као претходним разредима. Због тога су уведене нове теме под називом Увод у машинску технику и Машине и механизми. Следеће теме преименоване због рационализације и то: уместо Технологија материјала уведена је тема Материјали; уместо Техничко комуницирање уведено је Техничко цртање у машинству; Мерење и контрола уместо Лабораторијске вежбе. Садржаји Саобраћајних система су убачени у област Енергетике. Измене које су унете неће битије утицати на реализацију програма јер су оне и настале на основу сугестивних предметних наставника.

Увод у машинску технику има задатак да уведе и заинтересује ученике за нову техничку област – машинство. Увођење машинство остварити обрадом основних појмова из области машина и механизма и њихових задатака. На основу знања из претходних разреда о ресурсима увести ученике у основе трансформације материје и енергије, пренос и трансформација оптерећења и кретања.

Техничко цртање у машинству - у оквиру техничког цртања проширивати знања са ортогоналним пројектовањем и просторним приказивањем објеката, затим специфичностима у области машинства (техничка документација у машинству ортогонална пројекција, котирање, пресеци, и упрошћавање, просторно приказивање). Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва - **Од идеје до реализације**.

Информатичка технологија – област која остварује континуитет информатичке писмености с циљем да ученици науче да користе рачунар за цртање и израду презентација. Посебан аспект употребе рачунара и периферних уређаја је у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс – систем веза са рачунаром). У ту сврху се са рачунаром повезује интерфејс а користе се готови програми (софтвер) за управљање. Ову наставну тему треба повезати са темом роботика. У практичним вежбама користити рад конструкторима на бази интерфејс – технологије, односно моделе управљани рачунаром.

У оним школама у којима се реализује изборна настава из информатике и рачунарства треба остварити корелацију како се не наставни садржаји преклапали.

Материјали - проширити знања о техничким материјалима које су ученици стекли у претходним разредима. Акцент је на машинским материјалима: метали, легуре, композити, неметали, погонски материјали. Упознати ученике са својствима метала и легура.

(испитивање тврдоће, чврстоће и др.) који се најчешће користе у машинству. Остварити везу са хемијом тако што треба ускладити временски обим реализације у оба наставна предмета.

Мерење и контрола - ова наставна јединица се надовезује на наставне садржаје из физике из претходног разреда. За техничко информатичко образовање посебно је важно да упознају мерење и мерна средства: дужине, угла, масе, силе и момента, мерења на металу. Ученици треба да науче да рукују помичним мерилом, микрометром, калибрима и угаоником.

Технологија обраде материјала - ова наставна тема се ослања на наставне садржаје из претходних разреда. У току реализације треба указати на принципе обраде метала са и без скидања стуготине, разлике у обради метала у односу на друге материјале, као и спајање металних делова. Осим ручне обраде уз одговарајуће мултимедијалне софтвере обрадити производне машине - принцип рада, састав и коришћење.

Није предвиђено да ученици раде на обради тешко обрадивих материјала. Посебно обратити пажњу на мере заштите на раду.

Машине и механизми - представља комплексну област која обухвата: основне појмове и принципе рада машина и механизма, елементе машина и механизма, елементе за везу, елементе за пренос снаге и кретања, специјалне елементи. Обрада ових елементарних појмова представља основу за следеће садржаје у оквиру ове теме тј. подсистеме саобраћајних машина и уређаја: машине спољашњег (бицикл, аутомобил, железничка озила, бродови, авиони и др.) и унутрашњег (транспортери, дизалице и др.) транспорта - принцип рада, састав, коришћење. Повезати са садржајима из енергетике тако да ученици могу да схвате међусобне односе погонских и преносних елемената у саобраћајним средствима.

Роботика је област која треба да интегрише наставне садржаје других области као што су информатичка технологија, машинство, механизме, енергетику, технологију обраде материјала. Ученици треба да упознају врсте робота, намену, конструкција (механика, погонско управљање) итд. За реализацију ове теме треба користити адекватне мултимедијалне презентације. Посебно је погодно организовање моделовања робота из конструкторских комплета и коришћење интерфејса.

Енергетика - ученици треба да упознају принципе рада енергетских преображајника, изворе, коришћење и трансформацију енергије. Упознати ученике са развојем погонских машина – мотора, као и врстама: хидраулични, пнеуматски, топлотни (цилиндричне турбине, парне машине и турбине, четворотактни бензински мотор, дизел мотор и остали мотори). Детаљније обрадити принципе рада делове СУС мотора. При реализацији по могућности користити делове мотора, моделе и аудиовизуелне медије, односно мултимедију.

Конструкторско моделовање - Модули - реализација модула је заснована на примени конструкторских елемената и самостално изради неких делова конструкције на основу пројекта. Ученици се могу одредити по сопственом избору за различите модуле конструкција модела машина и механизма, интерфејс технологија, роботика, рад на рачунару и др. Реализацијом модула остварује се диференцијација и индивидуализација ученика према способностима, интересовању и полу. Ученици приступају реализацији модула израдом **пројекта** који садржи **алгоритам од идеје до реализације**. У изради техничке документације за пројекат могу се користити једноставни бесплатни програми за техничко цртање.

Програм техничког и информатичког образовања се ослања на досадашња искуства у наставној пракси и на постојећу реалност. Циљ је има за циљ, поред модернизације предмета рационализацију наставе и растерећење ученика, тако да је програм еволутивне природе.

Промене у програму техничког и информатичког образовања ће се уводити по етапама. Реализација предходне етапе је услов за прелаз на следећу.

Наставни програм је **модуларног** типа. Модули представљају програмске целине који омогућавају ученицима креативну слободу омогућавају индивидуализацију наставе и диференцијацију према способностима, полу и интересовањима ученика, могућностима школских наставника и потребама животне средине. У приступу је избегнута дистрибуција наставних садржаја према врсти материјала који обрађују. **Тако, обрада материјала постаје средство а не циљ у настави техничког и информатичког образовања.**

Повезаност теорије и праксе постигнуто је кроз јединство теоријских садржаја, радионичких и лабораторијских вежби којима реализацији треба да се преплићу и допуњају, а функционално обезбеђују корелацију са сродним садржајима из наставних предмета физике, математике, биологије, хемије и др.

За успешно остваривање садржаја програма, односно циља и задатака наставе, неопходно је организовати наставу у складу са следећим захтевима:

- уводити ученике у свет технике и савремене технологије на занимљив и атрактиван начин, чиме се подстиче њихово интересовање техничко стваралаштво
- омогућити ученицима да исказују властите креативне способности, да траже и налазе сопствена техничка решења и да се доказују раду
- наставне садржаје треба остваривати на спојеним часовима, блок од два часа,
- с обзиром да је настава техничког образовања (техничког и информатичког образовања) теоријско - практичног карактера, часове треба остваривати са одељењем подељеним на две групе, односно са највише 20 ученика
- ученицима треба обезбедити да на најефикаснији начин стичу трајна и применљива научно - технолошка знања и да се навикавају правилну примену техничких средстава и технолошких поступака
- не инсистирати на учењу и запамћивању података, мање значајних чињеница и сличних теоријских садржаја
- ради што успешније корелације одговарајућих наставних садржаја, усклађивања терминологије, научног осмишљавања садржаја рационалног стицања знања, умења и навика неопходна је стална сарадња са наставницима физике, математике, хемије, биологије, ликовне културе и др.
- приликом конкретизације појединих садржаја програма, нарочито упознавања нових и савремених технологија, у обзир треба узимати специфичности средине и усклађивати их са њеним потребама.

Васпитно-образовни циљеви су идентични за све школе. Међутим, модули омогућавају различите начине за постизање тих циљева. За њихову реализацију потребно је поступно уводити ученике у **алгоритме конструкторског моделовања** при изради сопственог **пројекта** као израза слободног избора идеја, материјала, поступка и др. Алгоритмизовати наставу значи одредити прецизан систем правила и упутстава по којима ће се обављати све наставникове и ученикове активности, да би се најсигурније и најбрже дошло до постављених циљева.

За сваку програмску целину - **модул** постоји одређен оквир (циљ и задаци), а наставни садржаји се реализују као модули.

активности, реализацијом пројекта кога израђује сваки ученик према личном опредељењу и избору. **Пројекат** треба да садржи **идеју** (намену, изглед), **материјал** (избор), **скицу**, **технички цртеж**, **план редоследа и поступака обраде** и **потребног алата и прибора**. Пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. На извођењу модула активности може утицати и опремљеност радионица - кабинета алатом и материјалом. Модули садржаја ће се примењивати на следећој етапи развоја наставе техничког и информатичког образовања, када се у потпуности испуне услови за њихову примену.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба приказивати наставне филмове односно видео секвенце, као и мултимедијалне програме у којима је заступљена ова проблематика.

Ученицима се не задају домаћи задаци, већ све садржаје програма - знање, умења и вештине треба да усвоје на часовима редовне наставе и коришћењем одобреног уџбеника, радне свеске и дидактичког материјала.

У складу са прихваћеном концепцијом пројектовати етапни развој и набавку наставних средстава и дидактичког материјала.

С обзиром на различитост функција и карактера појединих делова програмских садржаја, као и психофизичких могућности ученика у појединим фазама, у настави техничког и информатичког образовања се, по правилу користе сви постојећи облици рада, који су иначе заступљени у осталим наставним предметима: фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални рад.

Фронтални облик рада примењује се најчешће зато што је економичан у припремању и одржавању часова и ученицима обезбеђује поступност, систематичност као и лакше праћење и контролисање рада и резултата рада ученика. Међутим, у настави техничког и информатичког образовања треба водити рачуна и о слабијим странама фронталног облика рада као што је спутавање иницијативности, самосталности у раду, немогућност ангажовања свих ученика у раду, појединци не могу да задовоље своје склоности и развију своје способности темпом који им одговара.

Групни облик рада се чешће користи у настави техничког и информатичког образовања, а посебно у реализацији наставних садржаја као што су: упознавање принципа и начина функционисања појединих справа, уређаја, апарата, машина и сл. Приликом њиховог расклапања и склапања; проучавање појединих технолошких процеса; примена практичних знања, умења и вештина и др.

Индивидуални облик у настави техничког и информатичког образовања има посебну улогу у реализацији модула конструкторског моделовања. Израда пројекта захтева од наставника индивидуални рад са сваком учеником тако да им омогући рад у складу са својим способностима, склоностима и интересовањима. Овај облик рада се примењује када ученици постигну одређена знања, умења и вештине и извесно искуство које могу примењивати у самосталном раду при реализацији "пројекта".

Избор **метода** зависи од циља и задатака наставног часа, опремљености кабинета наставним средствима и изабраног облика рада.

Ученике **оцењивати** према резултатима које постижу у усвајању наставних садржаја, узимајући у обзир и све њихове активно значајне у овој настави (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Не треба одвојено оцењивати теоријска и практична знања, нити примењивати класично пропитивање ученика, већ изводити оцене на основу сталног праћења рада ученика.

Очекивани резултати који треба да се постигну наведеним начином реализације предмета су специфицирани у односу на сваки разред:

У VII разреду ученик треба да:

- уме да примењује техничке цртеже и да на цртежу представи једноставан предмет у ортогоналној пројекцији;
- зна називе основних елемената машина и њихову намену и примену;
- уме да прикаже своју идеју скицом и техничким цртежом;
- да познаје конвенционалне и алтернативне облике енергије, рационално је користи;
- уме да користи рачунар у решавању једноставнијих проблема у обради текста, цртежа, за управљање на бази интерфејса.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- чита цртеж, познаје врсте материјала, стиче навике за рационално коришћење материјала, учи да користи рачунар

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	108 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Оствареност и исхода
<ul style="list-style-type: none"> – примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у</i>

<p>наставника са вредностима за свој узраст;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; 			<p>околини, решавање проблема</p>	<p><i>основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији .Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети</p>
---	--	--	-----------------------------------	---

<ul style="list-style-type: none"> – игра народно коло; – изведе основне корак плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; – процени своје способности и вештине у води; – скочи у воду на ноге и на главу; – рони у дужину у складу са својим могућностима; – поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње; – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; 			<p>иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација</p>
--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – процени последице nedovoljne fizičke aktivnosti; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликти на друштвеноприхватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у 			<p>бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода</p>
--	--	--	---

<p>ванредним ситуацијама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; 				<p>предмета, као и напредак других ученика.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; 	<p>МОТОРИ ЧКЕ ВЕШТИН Е СПОРТ И СПОРТСК Е ДИСЦИП ЛИНЕ</p>	<p>Атлетика</p>	<p>Основни садржаји Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а“.</p> <p>Проширени садржаји Скок увис (леђна техника). Тробој.</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничанима приликом вежбања. 		<p style="text-align: center;">Спортска гимнастика</p>	<p>Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда. Проширени садржаји: На тлу исправама сложеније вежбе и комбинације вежби.</p>		
		<p style="text-align: center;">Основе тимских и спортских игара</p>	<p>Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре. Футсал: Игра уз примену правила. Рукомет: Игра уз примену правила. Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. Активност по избору.</p>		
		<p style="text-align: center;">Плес и</p>	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p>		

		ритимика	<p>Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Вежбе са лоптом. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll.</p>		
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима		
	ФИЗИЧК А И ЗДРАВСТ ВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	<p>Основни садржаји</p> <p>Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.</p>		

			<p>Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе.</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике.</p> <p>Породица и вежбање</p> <p>Планирање вежбања.</p>		
		<p>Здравствено но васпитање</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем.</p> <p>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани.</p> <p>Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања.</p> <p>Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина).</p> <p>Вежбање у различитим временским условима.</p> <p>Чување околине при вежбању.</p> <p>Последице конзумирања дувана и алкохола.</p> <p>Додаци исхрани – суплементи.</p> <p>Вежбање и менструални циклус.</p> <p>Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.</p>		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програмска концепција физичког васпитања у основној школи заснива се на јединству наставних, ванчасовних и ваншколских

организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља физичког васпитања.

Програм физичког васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења, ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу. Из тих разлога, у програму су прецизирани оперативни задаци с обзиром на пол и узраст ученика, а програм се остварује кроз следеће етапе: утврђивање стања; одређивање радних задатака за појединце и групе ученика; утврђивање средстава и метода за остваривање радних задатака; остваривање васпитних задатака; праћење и вредновање ефеката рада; оцењивање.

Да би физичко васпитање било примерено индивидуалним разликама ученика, који се узимају као критеријум у диференцираном приступу, наставник ће сваког ученика или групе ученика, усмеравати на смањене или проширене садржаје, који су предвиђени наставним планом и програмом, у часовној ванчасовној и ваншколској организацији рада.

Програм полази од чињенице да се циљ физичког васпитања не може остварити без активног и свесног учешћа ученика у наставним и другим облицима рада, те се предвиђа стицање одређених теоријских знања, која омогућавају ученику да схвати законитости процеса на којима се заснива физичко вежбање. Теоријско образовање треба да буде усклађено са нивоом интелектуалне зрелости и знањима које су ученици стекли у другим наставним предметима. За обраду појединих тема не предвиђају се посебни часови, већ се користе разне могућности да се у току вежбања ученицима пружају потребне информације у вези са конкретним задатком.

Ученицима који, услед ослабљеног здравља, смањених физичких или функционалних способности, лошег држања тела и телесних деформитета не могу да прате обавезни програм обезбеђен је и корективно-педагошки рад, који се реализује у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Ради остваривања постављених програмских задатака, одређеним законским регулативима, прецизира се обавеза школе да обезбеди све просторне и материјалне услове рада за успешно остваривање врло сложених друштвених интереса у школском физичком васпитању.

Процес физичког васпитања усмерен је на:

- развијање физичких способности
- усвајање моторичких знања, умења и навика
- теоријско образовање.

Ове компоненте чине јединствен и веома сложен процес физичког васпитања, а у пракси сви ти задаци прожимају се и повезују са ситуацијама које настају у току рада.

У циљу **развијања физичких способности** – гipкости, снаге, брзине, издржљивости, окретности и прецизности на свим часовима, ванчасовним и ваншколским облицима рада, спроводи се низ поступака (метода) и облика рада путем којих се постижу оптималне вредности ових способности, као основ за успешно стицање моторичких знања, умења, навика и формирања правилног држања тела.

Програм за развијање физичких способности сачињава наставник. Овај програм се изводи путем вежби обликовања, фронтално, најчешће у припремном делу часа. У току рада наставник треба постепено да усмерава ученике на самостално извођење вежби како би његова пажња била усмерена на исправљање грешака. У овом делу часа могу се, такође, користити и вежбе које, као делови биомеханичке структуре основног задатка на главном делу часа, служе за обуку и увежбавање конкретног програмског задатка. Ученицима, који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити место за вежбање у овом делу часа. Затим, програм треба да буде у функцији развијања, пре свега, гipкости, снаге, брзине и издржљивости. Најпогодније методе за школско физичко васпитање прилагођене из спортског тренинга су: метода екстензивног и интензивног рада и метода трајног рада. Наставник, за сваког ученика, сачињава *радни картон*, са програмом вежби и индивидуалним оптерећењем за сваку вежбу.

Наставник може да користи и друге методе које су познате у теорији и пракси.

Од осталих организационих облика рада који треба да допринесу усвајању умења и навика које су од значаја за свакодневни живот, програм се реализује у ванчасовној и ваншколској организацији рада и предвиђа:

- упућивање ученика на самостално вежбање
- корективно – педагошки рад
- слободне активности
- кросеви
- зимовања
- такмичења.

Предметни наставници треба да упућују ученике да, у слободно време, *самостално вежбају*. Иако се програмски садржаји, у највећој мери, савладавају на часовима физичког васпитања, за развој моторичких способности потребан је обим рада, који се не може постићи само на часовима физичког васпитања. Због тога се упутства на самосталан рад односе, како на ученике чије моторичке способности нису на потребном нивоу, тако и на остале ученике, како би стекли трајну навикy за вежбање. У том смислу, током часова физичког васпитања, наставник треба да ученицима прикаже и објасни вежбе које они треба код својих кућа, самостално, или уз помоћ других, да савладају за одређено време. После извесног периода наставник на редовним часовима контролише резултате ученика

Кросеви се одржавају два пута годишње за све ученике. Организација овог задатка због великог броја учесника, осим што припада наставнику физичког васпитања, задатак је и свих наставника школе. Одржавање кросева претпоставља благовремене и добре припреме ученика. Крос се одржава у оквиру радних дана, планираних за ову активност. Актив наставника утврђује место одржавања и дужину стазе, као и целокупну организацију.

Такмичења ученика чине интегралну компонентну процеса физичког васпитања на којима ученик проверава резултат свога рада. Школа је обавезна да створи материјалне, организационе и друге услове како би школска такмичења била доступна свим ученицима. Актив наставника на почетку школске године сачињава план такмичења (пропозиције, време...). Обавезна су

унутародељењска и међудодељењска такмичења из *атлетике, вежби на тлу и справама и једне спортске игре*. Ученици учествују и на оним такмичењима која су у програму Министарства просвете и спорта.

Слободне активности - секције организују се најмање једном недељно према плану рада који сачињавају стручно веће и наставник физичког васпитања који води одређену секцију. На почетку школске године, ученици се опредељују за једну од активности за које школа има услова да их организује. Часови слободних активности организују се за више спортских грана.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	трчање, скакање, ходање, бацање и хватање лопте, пењање, вежбање, играи плес.

Назив програма	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ /ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – наведе и опише основне карактеристике људских права; – својим речима опише везу између права појединца и општег добра; – дискутује о односу права и правде и о сукобу права; – образложи личну одговорност у заштити свог здравља; – штити своја права на 	ЉУДСКА ПРАВА	<p>Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост.</p> <p>Опште добро.</p> <p>Права појединца и опште добро.</p> <p>Сукоб појединачних права и општег добра.</p> <p>Права и правда.</p> <p>Социјална правда.</p>	<p>Комуникативна компетенција,</p> <p>компетенција за учење,</p> <p>компетенција за сарадњу, естетичка компетенција,</p> <p>дигитална компетенција,</p> <p>одговоран однос према околини,</p> <p>решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са</p> <p><i>Правилником о оцењивању ученика у</i></p>

<p>начин који не угрожава друге и њихова права;</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи сврху постојања политичких странака; – аргументује потребу ограничења и контролу власти; – наведе кораке од предлагања до усвајања закона; – образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; – препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; – препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се; – учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, 	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p>	<p>Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе.</p> <p>Народна скупштина – сврха и надлежности.</p> <p>Народни посланици, посланичке групе.</p> <p>Процедуре у раду Народне скупштине.</p> <p>Скупштинске дебате.</p> <p>Предлагање и доношење закона.</p>	<p><i>основном образовању и васпитању. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа</i></p>
	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p>	<p>Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих. Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца.</p> <p>Вршњачки притисак.</p> <p>Конформизам.</p> <p>Приватност – обим и границе.</p> <p>Понашање људи у маси и угроженост права појединца.</p>	
	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>Симулација Народне скупштине</p> <p>Одређивање улога и процедура у скупштини.</p>	

<p>комуницира на конструктиван начин;</p> <ul style="list-style-type: none"> – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора. 		<p>Формирање посланичких група.</p> <p>Избор председника скупштине.</p> <p>Формулисање предлога закона.</p> <p>Скупштинска дебата.</p> <p>Гласање.</p> <p>Евалуација симулације.</p>		<p>ученика.</p> <p>Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака</p>
<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ /ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>		
<ul style="list-style-type: none"> – наведе и опише основне карактеристике људских права; – својим речима опише везу између права појединца и општег добра; – дискутује о односу права и правде и о сукобу права; – образложи личну одговорност у заштити свог здравља; – штити своја права на 	<p>ЉУДСКА ПРАВА</p> <p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p>	<p>Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост.</p> <p>Опште добро.</p> <p>Права појединца и опште добро.</p> <p>Сукоб појединачних права и општег добра.</p> <p>Права и правда.</p> <p>Социјална правда.</p> <p>Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе.</p> <p>Народна скупштина – сврха и надлежности.</p>		<p>квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака</p>

<p>начин који не угрожава друге и њихова права;</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи сврху постојања политичких странака; – аргументује потребу ограничења и контролу власти; – наведе кораке од предлагања до усвајања закона; – образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; – препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; – препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се; – учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, 		<p>Народни посланици, посланичке групе.</p> <p>Процедуре у раду Народне скупштине.</p> <p>Скупштинске дебате.</p> <p>Предлагање и доношење закона.</p>		<p>активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p>	<p>Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих.Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца.</p> <p>Вршњачки притисак.</p> <p>Конформизам.</p> <p>Приватност – обим и границе.</p> <p>Понашање људи у маси и угроженост права појединца.</p>		
	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>Симулација Народне скупштине</p> <p>Одређивање улога и процедура у скупштини.</p> <p>Формирање посланичких група.</p> <p>Избор председника скупштине.</p> <p>Формулисање предлога закона.</p> <p>Скупштинска дебата.</p> <p>Гласање.</p> <p>Евалуација симулације.</p>		

комуницира на конструктиван начин; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.				
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Учионица опште намене која ће омогућити седење у кругу и рад у одвојеним мањим групама. За реализацију предмета потребан је основни материјал и литература: фломасрери, бојице, селотејп, лепак, маказе, листови формата А 4 (бели и у боји) хамер, стикери и приручник за наставнике.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- дискусија, расправа, преговарање, дијалог, интервју, дописивање, прикупљање помоћидраматизација, - стичу знања, усвајају вредности и развијају примерене вештине учећи са другима

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ и задаци

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то се остварује како на информативно-сазнајном, тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе;
- развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу, али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање;
- изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом;
- развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим посредством човека и да тако живи вечно;
- развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- запазе да природа не постоји без личности;
- науче да личност у Богу претходи природи у онтолошком смислу;
- уоче да у стварном свету људска природа претходи човеку као личности у онтолошком смислу;
- запазе да се код створених бића, тј. код људи слобода може изразити и као негација, што није случај у Богу;
- запазе да је слобода Божија онтолошка, тј. да се изражава само као љубав према другој личности;
- запазе разлику између иконографског приказивања Св. Тројице у православној и римокатоличкој традицији.

Наставне теме	Наставни садржаји	Методе рада Облици рада
<p>УВОД1</p> <p>БОГ У КОГА ХРИШЋАНИ ВЕРУЈУ ЈЕСТЕ СВ. ТРОЈИЦА: ОТАЦ, СИН И СВЕТИ ДУХ (БОГОСЛУЖБЕНА, БИБЛИЈСКА И СВЕТООТАЧКА СВЕДОЧАНСТВА)</p> <p>10, 7+3</p> <p>УЗРОК БОЖИЈЕГ ПОСТОЈАЊА ЈЕ ОТАЦ (БИБЛИЈСКА, ЕВХАРИСТИЈСКА, СВЕТООТАЧКА И ДРУГА СВЕДОЧАНСТВА)</p> <p>9, 5+4</p> <p>ХРИШЋАНСКА ОНТОЛОГИЈА (БИЋЕ КАО ЗАЈЕДНИЦА СЛОБОДЕ)</p> <p>2, 1+1</p> <p>АНТРОПОЛОШКЕ ПОСЛЕДИЦЕ ВЕРЕ У СВ. ТРОЈИЦУ</p>	<p>Упознавање ученика са садржајима програма и начином рада.</p> <p>Бог је Света Тројица.</p> <p>Библијска и светоотачка сведочанства о Богу као Светој Тројици.</p> <p>Богослужбена сведочанства о Богу као Светој Тројици (крштење, евхаристија).</p> <p>Бог је Света Тројица (Отац, Син и Дух Свети су три вечне, конкретне личности).</p> <p>Света Тројица је један Бог (нераздељивост Божанске природе и несливеност Божанских личности).</p> <p>Љубав као израз слободе.</p> <p>Слобода се изражава као љубав.</p> <p>Бог Отац изражава своје слободно постојање као љубав према Сину и Светоме Духу.</p> <p>Личност може постојати само у слободном односу љубави према другој личности.</p> <p>Имена Свете Тројице показују да су то имена за однос. Постојање као заједница слободе.</p>	<p>дијалогска,</p> <p>кооперативна,</p> <p>демонстрације,</p> <p>илустрације,</p> <p>вербално-текстуална</p> <p>индивидуални рад,</p> <p>рад у паровима,</p> <p>групни рад</p>

односно људске природе, која једино постоји као конкретна личност: Милан, Марко, Милица итд.

Међутим, кад говоримо о Божанским личностима, Оцу, Сину и Св. Духу, не говоримо о три Бога, о три Божанске индивидуе, које су међусобно раздвојене по природи, као што је то случај с нама људима, где кад говоримо о човеку, говоримо о многим људима. Божанске личности су неразделјиве међу собом по природи. Зато што нису створене, односно зато што Божанска природа није створена, не постоји ни временско-просторна дистанца између постојања Оца и постојања Сина и Духа. (Примера ради, не постоји прво Отац као јединка, као индивидуа, који је касније родио Сина као јединку да би њихове природе биле раздвојене, као што је случај с нама људима, већ су обојица исте природе и савечни су). Једна Божанска природа постоји цела, неразделјива, у свакој од три личности: у личности Оца, у личности Сина и у личности Св. Духа, односно то су три личности, три савечна конкретна бића.

Узрок Божијег постојања, односно постојања Св. Тројице, јесте Отац. То значи да у Богу не претходи природа у односу на личност, односно не постоји прво једна безлична заједничка природа из које се рађају Отац, Син и Свети Дух као конкретна бића, већ личност Оца чини божанску природу постојећом и Он рађа Сина и исходи Светог Духа. (Слично људима који се не рађају из једне безличне људске природе, већ од конкретних личности које су носиоци постојања те природе.)

Овим се подвлачи да је постојање божанске природе слободно постојање, због тога што је њено постојање израз слободе личности Оца. Јер, мимо личности Оца не постоји божанска природа. Отац слободно постоји, жели и постоји, и зато је Један Бог Отац, једна конкретна личност, а не безлична божанска природа.

Што се, пак, тиче личности, она не може да постоји сама, без заједнице с другом личношћу. Отац је Отац у заједници са Сином. Ако нема Сина, нема ни Оца. Божија слобода постојања као Оца изражава се као љубав према другој личности, односно изражава се на тај начин што Отац вечно рађа Сина и исходи Св. Духа. Један Бог је Отац који је истовремено и Света Тројица као заједница љубави Оца са Сином и Св. Духом. Постојање личности Оца, која је носилац постојања природе у Богу, претпоставља постојање Св. Тројице. То има за последицу да се у Богу личност поистовећује са слободом, односно с љубављу према другој личности, и стога је Бог љубав зато што је Св. Тројица, као и то да постојање једне конкретне личности не искључује многе, већ напротив, постојање многих је претпоставка постојања једне конкретне личности.

Теме *Антрополошке последице вере у Бога као Св. Тројицу* и *Кроз Литургију се пројављује Св. Тројица* треба реализовати тумачењем одељка Светог писма Старог завета који говори о стварању човека као иконе Божије и опис Литургије.

За Оце Цркве човек је икона (слика) Божија. По природи човек је створен и зато његова природа подлеже ограничењима и на крају смрти. Но, и поред тога, човек је створен слободан. То значи да је призван да постоји не на начин на који постоји његова природа, већ слободно у односу на своју природу, односно, човек је позван да своју слободу изрази као љубав према другој личности, односно према Богу, и да тако постоји слично

Богу. На овај начин човек би ослободио своју природу последица њене створености, односно детерминисаности постојања, и обожио би се. Слично Христовом начину постојања.

Литургија указује на то да се у литургијском искуству Бог открива као Отац, Син и Св. Дух, као три конкретне личности, које се познају и пројављују односом који имају једна према другој. Христос, Син Божији, јесте онај који приноси дарове. Он их приноси Богу Оцу, док је Дух Свети онај који сабира многе људе око Христа, односно, Дух се пројављује као онај који конституише Литургију кроз Крштење, Миропомазање и Рукоположење. Истовремено треба указати ученицима на то да се Св. Тројица овде пројављује преко људи и њихових служби које они пројављују у односу један према другом. Овим се показује да је човек икона Божија и да се Бог не среће другачије осим преко човека у литургијском догађају.

За остваривање овог програма треба користити: Св. писмо Старог и Новог завета, литургијско искуство откривења Бога, литургијски начин постојања човека, као и помоћну литературу: Св. Григорије Ниски: *О стварању човека*; Св. Максим Исповедник: *Тумачење 14. беседе Св. Григорија Богослова*; И. Мидић: *Сећање на будућност*, Београд, 1994; Ј. Зизијулас: *Допринос Кападокије хришћанској мисли*; А. Шмеман: *За живот света*, Београд, 1981. и др.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитовање, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, процењивање, закључивање

Назив предмета	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК	
Циљ	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	
Разред	Седми	
Годишњи фонд часова	72	
ИСХОДИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; 	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл. Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.

<ul style="list-style-type: none"> – упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, 	<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге.</p> <p>Усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/ одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава</p> <p>извињење, захвалност. Усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.</p>
	<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сл), с визуелном подршком и без ње. Усмено и писано</p>

<p>догађај из прошлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; 		давање упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање мишљења у вези са сталним, уобичајеним или актуелним догађајима/ активностима и способностима. Усмено и писано описивање сталних, уобичајених или актуелних догађаја/ активности и способности.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање мишљења у вези са искуствима, догађајима/ активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја/ активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. Усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА,	Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама,

<ul style="list-style-type: none"> – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства; – пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта. 	ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	<p>осетима и осећањима. Усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.</p>
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и специфичнијим просторним односима. Усмено и писано размењивање информација у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.</p>
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама. Постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза.</p>
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем</p>

		и одговарање на њих.
	<p align="center">ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/ недопадања. Усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.</p>
	<p align="center">ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/ неслагања. Усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p>
	<p align="center">ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ЦЕНА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине. Постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); записивање и рачунање цена.</p>

РУСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕИ ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p><i>Как вас/ тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Как дела? Нормально. Это Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. Где ты живёшь? На улице Гагарина, дом 5, квартира 10. Второй этаж. Кем твой папа / твоя мама работает? Папа – учитель. Моя мама – медсестра. У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Нет, у меня нет сестры. Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан – немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве.</i></p> <p>Питања с упитним речима (<i>кто, где, куда, как...</i>)</p> <p>Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и одричне): у+ ген. личних заменица и именица (<i>у меня есть, у меня нет</i>)</p> <p>Присвојне заменице (<i>мой, твой, его, её, их</i>).</p> <p>Глагол <i>интересоваться</i> (чем) с инструменталом.</p> <p>Кратак облик придева <i>рад/рада</i>.</p> <p>Именице на <i>-ия</i> (<i>Сербия, Россия, Германия</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; нумерисање спратова, називи већих градова и познатијих држава и њихових становника, родно место.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p><i>Какой Миша? Как Миша выглядит, я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный. Какая Маша? Маша высокая, полная. Какой у него рост? Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые. В чём она? В куртке и джинсах. Миша хорошо знает математику и помогает Маше.</i></p>

	<p><i>Маша очень хорошо плавает. Идёт дождь, дует ветер, холодно очень. Завтра будет солнечная погода, без дождя. Мы очень плохо себя чувствуем сегодня. Мы жили в спортивном лагере прошлым летом. Он спал в большой палатке. Это – памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Слева от моего дома находится супермаркет. Придеви. Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу. Прилози за начин, место, време. Фреквентне временске конструкције (прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году) Садашње време фреквентних глагола. Прошло време фреквентных глагола. Будуће време (просто и сложено). Прости облици компаратива придева/прилога <i>больше, меньше, лучше</i>. (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</i></p>
<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p><i>Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Что ты будешь делать на следующей неделе? Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в воскресенье играть в футбол? Когда? В пять. Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Маша, давай пойдём к Лене вечером, она болеет вторую неделю. Вечером мне надо на тренировку, не смогу. Может, пойдём завтра вечером? Хорошо. завтра пойдём. Мне нужно сейчас присмотреть за братом, только вечером буду свободен.</i></p>

	<p>Заповедни начин (позив на заједничку активност) . Безличне модалне конструкције с предикативима (<i>мне нужно, мне надо, мне необходимо</i>). Упитни искази без упитне речи. Интонација. Садашње време у значењу будућег. Просто и сложено будуће време. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p><i>Вы не могли бы помочь мне, пожалуйста?</i> <i>Вам помочь? Да, спасибо, возьмите эту сумку, пожалуйста. Спасибо. Благодарю вас. Не за что.</i> <i>Ничего. Дай мне, пожалуйста, тетрадь.</i> <i>Минуточку. Вот она.</i> <i>Можно я подойду? Можно.</i> <i>Извините, можно вопрос? Можно.</i> <i>Вы не скажете, как дойти до Красной площади? Конечно, скажу.</i> <i>Простите за беспокойство. Извините за опоздание.</i> Заповедни начин. Садашње време глагола. Предикатив <i>можно</i>. Именице треће дефлекције (типа <i>боль, кость</i>). Упитни искази без упитне речи. Интонација. Глагол <i>мочь</i> у прошлом времену. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p><i>Прочитай внимательно вопросы к тексту и обведи кружком букву правильного ответа.</i> <i>Отметь правильный ответ.</i> <i>Сделай проект-плакат (проект-альбом), презентацию на тему „Мой любимый город”.</i> <i>Нарежь картошку кубиками, положи в салатницу.</i> <i>Обрати внимание! Составь предложения! Старайтесь угадать! Закрой глаза!</i> Заповедни начин. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>Мой дедушка живёт в деревне. Я живу в Белграде. В школу я езжу на автобусе. В свободное время я играю в футбол, люблю играть в компьютерные игры.</i> <i>Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре.</i></p>

	<p><i>Когда ты обычно просыпаешься? Что ты делаешь? Пишу задание. Она учится на филологическом факультете. Она интересуется иностранными языками. Он занимается баскетболом. В каком классе учишься? Обычно я получаю хорошие отметки по математике. Глаголи кретања: <i>идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать</i>. Прилози за време, начин Садашње време глагола <i>есть</i> и <i>пить</i>. Употреба глагола <i>играть</i> (во что, на чём). Садашње време глагола <i>петь</i> и <i>танцевать</i>. Употреба глагола <i>интересоваться, заниматься</i> (чем). Садашње и прошло време глагола са суфиксима <i>-ова-/-ева-</i>. Неконгруентни атрибут у дативу с предлогом <i>по</i>: <i>контрольная по математике</i>. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</i></p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>Где он родился? На прошлой неделе мы посмотрели хороший фильм. Что ты делал/делала вчера вечером? Мама нашла свой мобильник. Он помог мне выучить урок. Мы в прошлом году ездили на машине на море. Прошло време фреквентних глагола. Прошло време повратних глагола. Прошло време глагола с суфиксима <i>-чь</i> (мочь), <i>-ти</i> (идти). Употреба глагола кретања у прошлом времени. Прилози и прилошке одредбе за време. (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</i></p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p><i>Когда вырасту, я стану врачом. Кем ты будешь, когда вырастешь? Он напишет тебе эсмэску, когда приедет.</i></p>

	<p><i>Я пойду погулять с собакой.</i> <i>Ты не прочитал книгу, а завтра у тебя будет контрольная? Я буду весь день завтра читать.</i> <i>У меня на следующей неделе день рождения.</i> <i>У меня будет вечеринка, придут мои друзья.</i> Употреба глагола <i>стать</i> и <i>быть</i> (кем). Просто и сложено будуће време. Прилози и прилошке одредбе за време. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>Мне холодно. Мне жарко.</i> <i>Мне хочется есть/пить.</i> <i>У меня голова болит. Возьми лекарство!</i> <i>Надень куртку!</i> <i>Налей мне воды, пожалуйста!</i> <i>Сделай мне бутерброд, пожалуйста, так есть хочется!</i> <i>Я не хочу больше играть! Скучно!</i> <i>Мне плохо! Мне нужно выйти!</i> <i>Я должен писать домашнее задание.</i> <i>Можно я выйду, мне плохо?</i> <i>Как ты себя чувствуешь? Всё в порядке?</i> Безличне реченице. Глагол <i>хотеть</i>. Глагол <i>хотеться</i> (безлична употреба: <i>мне хочется</i>). Глагол <i>чувствовать себя</i>. Модалне конструкције (личне и безличне) с <i>нужно</i> и <i>должен</i>. Заповедни начин. Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација, интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>Извините, как дойти до книжного магазина?</i> <i>Простите, где находится библиотека?</i> <i>Идите прямо, потом поверните налево.</i> <i>С правой стороны – книжный магазин.</i></p>

	<p><i>За углом мой дом.</i> <i>Идите прямо до театра, напротив находится библиотека.</i> Заповедни начин. Промена именица прве, друге и треће деклинације. Прилози за место и правац. Префиксални глаголи кретања. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места.</p>
<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p><i>По газонам ходить нельзя!</i> <i>Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению.</i> <i>Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста?</i> <i>Вы должны отключить свои мобильники на уроке.</i> <i>Мы должны носить школьную форму.</i> <i>Он не может прийти, потому что у него много работы.</i> Заповедни начин. Безличне модалне реченице с предикативима <i>можно, нельзя, надо, нужно.</i> Модална конструкција <i>должен/должна/должны.</i> (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>Это твоя собака? Нет, не моя. Чья это собака? Моего друга Саши.</i> <i>У тебя есть красная ручка? Да, у меня есть.</i> <i>Нет, у меня нет книги.</i> <i>У тебя есть фотография Красной площади?</i> <i>У меня нет, но у Иры есть.</i> <i>У неё нет чемодана, потеряла.</i> <i>Это твой пенал? Нет, не мой.</i> Питања с присвојном упитном заменицом <i>Чей.</i> Конструкције за изражавање посесивности. Општа и посебна негација. Присвојне заменице. Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>У тебе есть хобби? Какое у тебя хобби? Я собираю куклы. Я ращу кактусы.</i> <i>Я интересуюсь плаванием.</i> <i>Мне нравятся зимние виды спорта.</i> <i>Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах. Мой любимый спорт – теннис. Мне интересно смотреть теннис.</i> <i>Чем ты интересуешься?</i> <i>Тебе нравится играть в волейбол?</i> <i>Ты любишь смотреть фильмы? Обожаю читать!</i> <i>Вчера я читал „Столичную штучку“ Галины Гордиенко. Отличная книга!</i> Глаголи заниматься, интересоваться (чем) Безлична употреба глагола нравиться. (Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p><i>Что ты думаешь на эту тему?</i> <i>Пожалуйста, расскажи мне об этой книге! Она интересная? Как тебе кажется, он завтра придет? Мне кажется, что не придет.</i> <i>Да, я согласен/согласна. Нет, мы не согласны.</i> Кратки облици придева согласен. Безлична употреба глагола казаться. <i>Мне кажется.</i> (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>	<p><i>Сколько людей видишь на этой картинке?</i> <i>Сколько мальчиков? Сколько девочек?</i> <i>На полке мало книг.</i> <i>Сколько стоит эта книга? Она очень дорогая, 2350 рублей (две тысячи триста пятьдесят).</i> <i>Пожалуйста, я хочу заказать спагетти и пиво.</i> <i>Мне, пожалуйста, блины с икрой.</i> <i>Сколько с нас? С вас 1326 рублей.</i> <i>Самое высокое здание в «Москва-Сити» – Башня Восток. Её высота – 348 метров.</i> <i>Моя мама работает на 16-ом этаже Башни Восток в «Москва-Сити».</i> <i>Самая длинная река в России – Лена (4.400 километров).</i> Основнибројевипреко 1000.</p>

	<p>Употреба прилога за количину <i>много, мало, неколико</i> уз генитив множине именица. Питања са <i>Сколько</i>. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p>
--	--

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	<p><i>Quel est ton nom/ prénom/ surnom ?</i> <i>Quel est votre nom, Madame/ Monsieur ?</i> <i>Je te/ vous présente Julie.</i> <i>C'est Robert, il est nouveau dans notre classe.</i> <i>Bienvenu !</i> <i>Où habites-tu/habitez-vous ? J'habite 72, rue François Mauriac. Tu habites à quel étage ? Au troisième étage.</i> <i>Je fais du football/ de la natation.</i> <i>Comment vas-tu à l'école. J'y vais à pieds. Je prends le bus.</i> <i>Quelle est la profession de ton père. Il est ingénieur.</i> <i>Tu as des frères et des sœurs ? Oui, j'ai une petite sœur.</i> <i>C'est mon oncle, il habite à Poitiers, mais il est né à Marseille.</i> <i>Mes cousines s'appellent Pauline et Brigitte.</i></p> <p>Садашње време фреквентних глагола Питања супитним речима (<i>comment, quel, où...</i>) Личне заменице Присвојни придеви Бројеви (основни и редни) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивих комуникација; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већиградови и земљама циљне културе.</p>
ОПИСИВАЊЕ БИЋА,	<i>Comment est Pierre ? Il est plus petit que Paul, il a les yeux marron et les cheveux noirs. Et il est très</i>

<p>ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊАИЗБИВАЊА</p>	<p><i>sympathique, généreux et un peu timide. Il porte un jean bleu et un t-shirt jaune. L'éléphant est un des plus grands animaux sur terre. La tortue est plus lente que le lapin. La moto est moins économique que le vélo. La voiture de mon père est plus rapide que celle de notre voisin. Besançon est une ville plus tranquille que Marseille.</i> Описнипридеви: род, бројиместо. Поређењепридева (<i>plus grand, meilleur</i>). Садашње времефреквентнихглагола, рачунајућииповратне. (Интер)културнисадржаји: особеностинашеземљеиземаљаговорногподручјациљногјезика (знаменитости, географскекарактеристикеисл.)</p>
<p>ИЗНОШЕЊЕПРЕДЛОГАИСАВЕ ТА, УПУЋИВАЊЕПОЗИВАЗАУЧЕ ШЋЕУЗАЈЕДНИЧКОЈАКТИВН ОСТИИРЕАГОВАЊЕНАЊИХ</p>	<p><i>Et si on allait ensemble au concert ? Il commence à 20 heures. Je sais que tu aimes ce chanteur. Viens chez moi après l'école et porte tes CD. On pourrait se promener un peu. Oui, pourquoi pas ! Volontiers. Désolée, je ne peux pas. Je ne me sens pas bien. Tu devrais manger plus de fruits et de légumes. Si tu ne te sens pas bien, tu dois aller chez le médecin.</i> Питање интонацијом. Заповедни начин. Негација (<i>ne/ n'... pas</i>). Заменица <i>on</i>. Садашње време фреквентних неправилних глагола. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p><i>Je peux t'aider si tu veux. Oui, merci, c'est très gentil. Bonjour Madame, je cherche une jupe en coton. Quelle est votre taille, mademoiselle ? A quelle heure part le TGV pour Lyon ? A 9h05. Excusez-moi Monsieur, vous pourriez me dire comment venir à la gare ? Oui, vous continuez tout droit, elle est au fond de cette rue. Merci Monsieur. Je vous en prie. Où se trouve l'arrêt de bus 23 ? Il n'est pas loin d'ici.</i> Питањеинтонацијом. Питања саупитнимречима. Негација (<i>ne/ n'... pas</i>). Основнибројеви (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји,</p>

	<p>честитања.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕИДАВАЊЕУПУ ТСТАВА</p>	<p><i>Lis le texte et fais l'activité numéro 2 !</i> <i>Il faut lire la consigne avant de faire l'exercice.</i> <i>Vous allez faire un projet sur votre ville/ quartier/ animal préféré. Réfléchis bien et réponds !</i> <i>Vérifiez vos réponses !</i> <i>Vous allez réécouter le dialogue, mais n'ouvrez pas encore vos livres !</i> Заповедни начин. Конструкција <i>il faut</i> са инфинитивом. Блиско будуће време (<i>futurproche</i>) (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>J'habite dans une maison au centre de la ville.</i> <i>A quelle heure tu te lèves ? Tous les matins je me lève à 8 heures.</i> <i>D'habitude, nous mangeons à 14 heures.</i> <i>Qu'est-ce que tu fais ? Je regarde la télé.</i> <i>Mon frère va à la piscine tous les jours, il adore nager.</i> <i>Elle est forte en biologie, mais très faible en allemand.</i> Предлози. Питања са упитним речима (<i>que, quel, quand</i>). Редни бројеви до 20. Прилози за време (<i>maintenant, toujours</i>). Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>Au Moyen Âge les chevaliers vivaient au château.</i> <i>Les frères Lumière ont inventé le cinéma.</i> <i>Comment as-tu passé le week-end ?</i> <i>Avez-vous déjà visité la France ?</i> <i>Quand ma mère était jeune, elle faisait du basket.</i></p>

	<p><i>Tu as fait ton travail de géographie ? J'ai appelé Sophie, mais elle n'a pas répondu.</i> Сложени перфект. Заповедни начин. Питања интонацијом и инверзијом. Питања са упитним речима (<i>où, comment</i>). Негација (<i>ne/ n'... pas</i>). (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важни јеличности из прошлости.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p><i>Qu'est-ce que tu aimerais faire quand tu seras grand? Cet après-midi je vais sortir avec mes cousins. La semaine prochaine j'aurai 13 ans. Samedi soir j'organiserai une boum, j'inviterai mes copains. Je t'aiderai à faire ton devoir de biologie. Cette BD, je vais la lire pendant les vacances.</i> Блиски футур (<i>futur proche</i>) Футур први (<i>futur simple</i>) Кондиционал глагола <i>aimer</i>. Питања са упитним речима (<i>que</i>). Присвојни придеви. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>J'ai mal à la tête/ à la gorge/ au pied. Tu es fatigué ? La musique classique m'intéresse beaucoup. J'ai envie de sortir/ de me reposer. J'ai besoin de dormir/ de manger. Je vais me coucher maintenant. Faites attention ! Ne parlez pas ! Oh, quel dommage ! Je suis désolée !</i> Заповедни начин. Израз са глаголима <i>avoir</i> и <i>être</i>.</p>

	<p>Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>Je suis chez Michel. Il habite près de chez moi.</i> <i>Pour venir chez nous, prenez la première rue à droite, puis la deuxième à gauche.</i> <i>Vous devez tourner à gauche au deuxième feu.</i> <i>Le cinéma se trouve à côté du supermarché.</i> <i>Où est-elle ? Je pense qu'elle est restée chez elle.</i> <i>Je vais à la bibliothèque. Elle se trouve entre le musée et le collège.</i> Питање интонацијом. Презент фреквентних глагола. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичанизглед места.</p>
<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p><i>Est-ce que il y a des places libres dans la salle ? Oui, vous pouvez entrer.</i> <i>Vous ne pouvez pas passer par ici. Ce n'est pas possible.</i> <i>Vous devez déposer votre sac à la réception.</i> <i>Il est interdit de fumer dans la salle.</i> <i>Je ne peux pas sortir, je dois me préparer pour le test d'anglais.</i> <i>Il faut promener son chien chaque jour.</i> Питање интонацијом и упитном конструкцијом <i>est-ce que</i>. Негација (<i>ne/ n'... pas</i>). Конструкција <i>il faut</i> са инфинитивом. Модални глаголи (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>Nous avons des amis en France.</i> <i>Ils ont des jeux de société.</i> <i>Ils n'ont pas de lecteur DVD dans leur classe.</i> <i>Ces deux filles sont ses sœurs.</i> <i>J'ai un petit chien blanc. Ma cousine a aussi un chien, mais le sien est gris.</i> <i>A qui est ce parapluie, à toi ou à Pierre ?</i> Негација (<i>ne/ n'... pas</i>). Присвојни придеви. Присвојне заменице.</p>

	<p>Конструкције за изражавање припадања (<i>à moi, à toi, à Pierre, à qui</i>).</p> <p>Презентативи (<i>c'est / cesont...</i>)</p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	<p><i>Quelles sont tes loisirs préférés ? J'adore les jeux vidéo.</i></p> <p><i>Tu l'aimes beaucoup? Oui, je l'adore.</i></p> <p><i>La Suisse, c'est un très beau pays.</i></p> <p><i>Je n'aime pas la poésie, mais j'aime beaucoup les romans policiers.</i></p> <p><i>Tu préfères regarder les films à la télé ou à l'ordinateur ?</i></p> <p><i>Cette BD ne me plaît pas.</i></p> <p>Питањеинтонацијом.</p> <p>Личнезаменицеуслужбидиректногииндиректногобјекта.</p> <p>Негација (<i>ne/ n'... pas</i>).</p> <p>Прилозизаколичину (<i>beaucoup, très</i>).</p> <p>Садашњевремефреквентнихглагола.</p> <p>(Интер)културнисадржаји: уметност, књижевностзамладе, стрип, музика, филм.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	<p><i>Je pense qu'il faut l'aider. Moi aussi.</i></p> <p><i>Oui, tu as raison.</i></p> <p><i>Bien sûr, je suis d'accord avec lui.</i></p> <p><i>Non, je ne suis pas tout à fait d'accord.</i></p> <p><i>C'est bien/ ce n'est pas bien.</i></p> <p><i>Qu'est-ce que vous pensez de... ?</i></p> <p>Наглашенеличнезаменице.</p> <p>Негација.</p> <p>Садашњевремефреквентнихглагола.</p> <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <p>поштовањеосновнихнормиучтивостиукомуникацијисавршњацимаиодраслима.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕКОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВАИЦЕНА	<p><i>Combien d'enfants y a-t-il dans le parc ? Il y a quatre garçons et cinq filles.</i></p> <p><i>Cette guitare coûte 150 euros.</i></p> <p><i>Je voudrais encore un peu de jus de fruits, s'il vous plaît. Il n'y en a plus.</i></p> <p><i>Qui est arrivé le premier ?</i></p> <p><i>Il habite dans le dixième arrondissement.</i></p> <p>Основнибројевидо 1000.</p>

РОМСКИ ЈЕЗИК РОМАНИ ЧХИБ

Сиклјовибаско плани ваш барјарипе романа дајака чхибјако гатисардо сито ваш одола сиклјовне ано фундоне сколе, савенго дајаки чхиб романи, а накхена ано класе е српско сиклјовибаско чхибја јасе чхибја авер национално миноритетјенго. Бути едукацијако котар дајаки чхиб акате ситон јекха-јекх е букја едукацијако котар српско сар дајаки чхиб ано сиклјовибе, е спецификане карактеристика саве си ола романи чхиб.

Ресо програми е букјако сито барјарипе дајака чхибјако тхај гатисарипе сикавненго те храминен, драбарен тхај шукар те вакхарен дајаки чхиб. Узо одова, ресо сито о сиклјовне те пенцаренпе е фундоне кануненца пере дајака чхибјаке, те сиклјон олен тхај те истемалкерен. Јекха-јекх манглапе те баравалакарен поро алавари, бајакарен хачарибе прекал лачхо тхај те пенцаренпе е култура тхај историа Роменги.

Оперативно букја

Сиклјовне манглапе те пхаген халјовиба, сиг, авазеско драбарипе тхај храмибе анда песте.

Барвалипе активно лафорутња е сиклјовнеско.

Планикано барјарипе мујеско тхај храмибаско вакхерибе сиклјовнеско.

Те ленпе дјанипе ваш мотхавибе, дескрипција, дескрипција карактерески, рапортирибе, храмибе лиленго.

Сиклјовне манглапе те пендјарен тхај те мотхавен чхибјаке ситуациа.

Сиклјовибе лекипаско пхандо е кануњенца ани чхиб.

Те дикхлјаренпе лилавнибаске керибе саве дендиле ано сиклјовибаско плани, коркорибаско дикхлјарипе лирикаке тхај епикаке керибе

Наставне теме	Наставни садржаји	Методе и облици рада
	<p style="text-align: center;">КУЛТУРА ВАКХЕРИБАСКЕ</p> <p>Мујибаско вакхерибе Пана сиклјовибе форменго саве сиклјиле ано англуне класе. Лунгарипе парамисјако прекал дендо англомотховдипе. Дескрипција шејенги, пејсаженги тхај персоненги. Вакхерибе котар тема е парамисенги саве драбарисале педи коркорибаски инициатива. Сикавипе натурако, рндибаско прмибе агорисибе динамикаке тхај статистикаке пилте тхај сцене ани дескрипција е парамисјенги. Дескрипција карактерјенги педо фундо алосардо литерарно о рола јасе шукар пендјардо хероји котар популарно литература. Дескрипција персонаки котар директно машкарибе (папо, нана, комшиа, бикиндутно невипенго, бућарно ано маркети...).</p> <p>Рапорти котар сколаки букјаки акција, манифестациа, фестуибе, тхај авер). Ано са берш те сиклјовенпе те ленпе неве лафја. Шукар истемалкерибе ффразако, идиоми, лачхо</p>	

вакхерибе, компарациа кана храниненапе текстја.

Храмибаско вакхерибе

Те сиклјолпе керибе концептеско ваш дикхлјардо тексти.

Те мотхаволпе дикхлјардо тексти ано авер вербенго вакхти тхај ано дујто персона (кана дикхелапе о оригинали).

Коркорибаско храмибаски бути педо фундо дендо англомотховдипе.

Сиклјовибе дескрипциако тексти педо фундо дјанибе котар англуне класе. Комплексни форма дескрипциа карактеренги (чучавни дескрипциа е диалогеа, е дескрипциа активно денди персона). Мотховдипе тхај дескрипциако тексти (репродукција тхај педо фундо авантурако).

Сиклјовибе храмибе лиленго. Храмибе дивутнеско. Мотховдипе, вакхерибе котар денде теме.

Храмибаске теме

Ано сколако берш храниненапе дуј сколаке тхај дуј кхерутне храмибаске теме (јекх авантура, јекх дескрипциа, јекх лил, тхај јекх дескрипциа карактери).

ЧАЧИПЕ ЧХИБЈАКО ТХАЈ ЛЕКИПЕ

Лафорутни - предикати, субјекти, објекти.

Адвербја: ваш тханеске, вакхти, форма.

Атрибутја, форма атрибутјенге: атрибутја саве дена карактери, гендо јасе мотховдипе.

Чучавне лафорутне, бипхерде лафорутне, буфлјарде лафорутне.

Сиклјовибе материа котар фонетика, морфологиа тхај синтакса. Систематизуибе дјанибаско котар лекипе. Сиклјовибе истемалкерибе алавареско.

Компаративно сиклјовибе материако котар граматика ваш ВИИ класа сиклјовибаско пи сrbикани чхиб.

Драбарипе

Драбарипе педо авази, пхандипа котар карактери текстеско. Сиклјовибе хачарибаско драбарипе анда песте педо фундо поангле денде букја.

Сиклјовибе сиг драбарибаско.

Узо драбарутни шај те истемалкеренпе ини невиде ваш чхаворенге.

ЛИТЕРАТУРА

Романи тематика ани лумиаки литература

Рома ани европаки литература

Рајко Дјурић "Сеобе Рома"

Литерално керибе европаке романе лилавненго

	<p>Алосарибе керибаско (проза тхај поезиа) србикане лилавненго накхавде пи романи чхиб Пустикја Драбарутни ваш ВИИ класа Граматака романа чхибјаки (Рајко Дјурић) Марсел Кортијаде - Нормализациа, кодификациа, тхај стандардизациа романа чхибјаки Георги Сарау - Чхиб тхај историа Роменги Раде Ухлик - Алавари Раде Ухлик - Кедутно букјенго ОРИЈЕНТАЦИОНО РНДИПЕ БЕРШЕСКО ФОНДИ САХАТЈЕНГО</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бути по тексти - 17 2. Вакхерибаске тестја - 12 3. Храмибаске тестја - 8 4. Храмибаске букја - 4 5. Граматака е лекипа - 15 6. Лектира - 6 7. Историја тхај култура Роменги - 8 8. Систематизациа - 2 <p>Програми реализуинелапе 2 сахатја ано курко, 72 сахатја ано берш.</p>	
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА		
Активност наставника	Активност ученика	
<p>- објашњава, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>- слуша, прати, понавља, упоређивање, проналажење, повезивање, разумевање,</p>	

ОСМИ РАЗРЕД

ШКОЛСКЕ 2022/23. ГОДИНЕ

РЕАЛИЗУЈЕ СЕ У ПЕРИОДУ

ОД 1. IX 2022. до 31. VIII 2023. год.

1. БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА

1.1. Предметна настава

Место	Број ученика	ИОП	Број одељења
	VIII		
Врањска Бања	58	4	3
1. одељење	19	2	
2. одељење	22		
3. одељење	17	2	
Укупно за школу	58	62	3

Специфичности:

- Постоји организован превоз ученика до школе, тако да ученици који станују у кућама удаљеним од школе могу у школу долазити школским аутобусом. Број ученика – путника у осмом разреду је 34.
- Школу похађају ученици ромске мањинске заједнице. У осмом разреду уписано је 5 ученика Рома. Они имају иста права и обавезе као и остали ученици.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА И ФОНД ЧАСОВА

4.1. ПРЕДМЕТНА НАСТАВА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ОСМИ РАЗРЕД	
		Број одељења 3	
		нед.	год.
1.	Српски језик	4	136
2.	Енглески језик	2	68
3.	Ликовна култура	1	34
4.	Музичка култура	1	34
5.	Историја	2	68
6.	Географија	2	68
7.	Физика	2	68
8.	Математика	4	136
9.	Биологија	2	68
10.	Хемија	2	68
11.	Техника и технологија	2	68
11.	Информатика и рачунарство	1	34
12.	Физичко и здравствено васпитање васпитање	3	102
УКУПНО: А		28	952
Ред. број	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1.	Грађанско васпитање/Верска настава	1	34
2.	Руски језик/Француски језик	2	68
3.	Ромски језик са елементима националнекултуре	1	34
УКУПНО: Б		3-5	102-170
УКУПНО: А+Б		31-34	1054-1122

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Редовна настава	31-33	1054-1122
2.	СНА	1	34
2.	Допунска настава	1	34
3.	Додатни рад	1	34

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	34
2.	Ваннаставне активности	1	34
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње	

Правилник о наставном плану и програму за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања обдарене за математику: 2/2013-17, 12/2019-4

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ

8. разред

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ			
Циљ	Циљеви учења предмета <i>Српски језик и књижевност</i> јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	136 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
– чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине	КЊИЖЕВНОСТ	ЛЕКТИРА ЛИРИКА 1. Ђура Јакшић: „Отаџбина” 2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови” 3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” (избор) 4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма” /	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и

<p>и појмове;</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и 		<p>„Опомена”</p> <p>5. Момчило Настасијевић: „Труба”</p> <p>6. Иван В. Лалић: „Ветар”</p> <p>7. Марина Цветајева: „Месечев сјај”</p> <p>ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ</p> <p>1. Бранко Радичевић: <i>Ђачки растанак</i> (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”)</p> <p>2. Народна епско-лирска песма: <i>Женидба Милића Барјактара</i></p> <p>ЕПИКА</p> <p>1. Вук Стефановић Караџић: <i>О народним певачима</i></p> <p>2. Вук Стефановић Караџић: <i>Житије Ајдук Вељка Петровића</i> (одломак)</p> <p>3. Доситеј Обрадовић: <i>Живот и прикљученија</i> (одломак)</p> <p>4. Прота Матеја Ненадовић: <i>Мемоари</i> (одломак)</p> <p>5. Петар Петровић Његош: <i>Горски вијенац</i> (одломак „Бадње вече”)</p> <p>6. Симо Матавуљ: „Пилипенда”</p> <p>7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити”</p> <p>8. Милош Црњански: <i>Сеобе</i> (одломак) / <i>Роман о Лондону</i> („Пролеће је стигло у Лондон”)</p> <p>9. Бранимир Ћосић: <i>Покошено поље</i> (одломак из прве књиге „Читава једна младост”)</p> <p>10. Дино Буцати: „Колумбар”</p> <p>11. Херман Хесе: „Магија књиге” / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења” / Милорад Павић: <i>Роман као држава</i> (избор одломака из огледа: „Кратка</p>	<p>компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа</p>
--	--	---	---	---

<p>начина њихове обраде и представљања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примени правописну норму; – примени основна правила о распореду акцената; – уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење 		<p>историја читања”, „Последњих сто читалаца”, „Нова генерација електронске књиге”, „Скакутаво читање или повратак фусноте”, „Романи без речи”)</p> <p>ДРАМА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Данило Киш: <i>Ноћ и магла</i> 2. Петар Кочић: <i>Јазавац пред судом</i> (одломак) 3. Жан Батист Поклен Молијер: <i>Грађанин племић</i> (одломак) <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима” 2. Милутин Миланковић: <i>Кроз васиону и векове</i> (одломак) 3. Хилда Дајч: <i>Писма</i> – одломак, (обавезна напомена о власнику права: ©Јеврејски историјски музеј) 4. Споменка Крајчевић: <i>Кругом двојке</i> (избор одломака: „Унутрашња пруга”: „Станица пристаниште” – „Почетак и крај”, „Одлазак”; „Станица Калемегдан” – „Гозбе”, „Теорија”; „Станица Браће Барух” – „Извесност”, „Тајна”; „Станица Вуков споменик” – „Простор”, „Булеварска бајка”) 5. Герман Титов: „25 сати у свемиру” <p>Са наведеног списка, обавезан је избор два дела за обраду.</p>	<p>постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је</p>
---	--	--	---

<p>вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију;</p> <p>– разуме значење застарелих речи и неологизама;</p> <p>– користи речник, енциклопедију и лексикон;</p> <p>– уочи манипулацију у пропагандним текстовима;</p> <p>– напише приказ, расправу и краћи есеј;</p> <p>– разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи;</p> <p>– повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.</p>				<p>добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
		<p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <p>1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на Мишару”, „Бој на Чокешини”...)</p> <p>2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне народне лирске песме (избор)</p> <p>3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао</p>		

		<p>Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...)</p> <p>4. Иво Андрић: <i>Деца</i> („Деца”, „Књига” и „Панорама”)</p> <p>5. Бранислав Нушић: <i>Сумњиво лице</i></p> <p>6. Клод Кампањ: <i>Збогом мојих петнаест година</i></p> <p>7. Давид Албахари, <i>Мамац</i></p> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3–6 дела)</p> <p>1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови”</p> <p>2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор)</p> <p>3. Бранко Ћопић: <i>Мала моја из Босанске Крупе</i></p> <p>4. Станислав Винавер: <i>Ратни другови</i> („Аритон”)</p> <p>5. Народна приповетка: <i>Усуд</i></p> <p>6. Вук Стефановић Караџић: <i>Српски рјечник</i> (избор, нпр. „Отмица”...);</p> <p>7. Растко Петровић: <i>Африка</i> (одломци)</p> <p>8. Радослав Братић: <i>Мајсторова рука</i> (одломак)</p> <p>9. Милорад Павић: <i>Хазарски речник</i>, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци)</p> <p>10. Душан Ковачевић: <i>Ко то тамо пева</i></p> <p>11. Гроздана Олујић: <i>Гласам за љубав</i></p> <p>12. Џон Селинџер: <i>Ловац у житу</i></p> <p>13. Ричард Бах: <i>Галеб Џонатан Ливингстон</i></p> <p>14. Кајо Ритер: <i>Дечко који није био из Ливерпула</i></p> <p>15. Џон Бојн: <i>Дечак у пругастој пиџами</i></p> <p>16. Сју Таузенд: <i>Дневник Адријана Мола.</i></p> <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</p>		
--	--	---	--	--

		<p>Стилска средства: анафора и епифора, апострофа.</p> <p>Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска).</p> <p>Епско-лирске врсте: поема, балада.</p> <p>Драмски спев.</p> <p>Мемоари. Биографија.</p>			
	ЈЕЗИК	Грамматика	<p>Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба.</p> <p>Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица).</p> <p>Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски језик.</p> <p>Вук Карацић – реформа језика, писма и правописа.</p> <p>Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци).</p> <p>Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика.</p> <p>Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према</p>		

		<p>Уставу. Језици националних мањина (основни подаци).</p> <p>Језик – основне особине говорног и писаног језика.</p> <p>Грађење речи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основни модели: извођење, слагање, префиксација; – просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); – састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. <p>Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе.</p> <p>Фонетика: подела гласова и гласовне промене.</p> <p>Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије.</p> <p>Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова.</p>		
	Правопис	<p>Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену.</p> <p>Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме).</p> <p>Генитивни знак.</p> <p>Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци.</p>		

		Ортоепија	Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).		
		ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<p>Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе.</p> <p>Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина).</p> <p>Лексикологија:</p> <ul style="list-style-type: none"> – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија. <p>Пропагандни текстови (рекламе и слично).</p> <p>Расправа и есеј на задату тему.</p> <p>Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.).</p> <p>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и</p>		

	<p>коментара.</p> <p>Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама.</p> <p>Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема.</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.</p>		
--	--	--	--

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Поједини наставни садржаји за које наставник процени да се током године не могу реализовати на редовним часовима, могу се планирати за обраду на часовима пројектне наставе, амбијенталне, као и на часовима додатног рада и рада у секцијама.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност – 52 часа, Језик – 50 часова и Језичка култура – 34 часа. Укупан фонд часова, на годишњем нивоу,

износи 136 часова. Све три области програма наставе и учења се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима. Предвиђени часови у оквиру области Језичка култура у одређеном обиму изједначени су са часовима утврђивања садржаја из подобласти Књижевност, што доприноси преливању и функционалном повезивању наставног градива.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета. На крају осмог разреда исходи досегнути у разредима од петог до осмог здружују се у стандарде, дефинисане у различитим областима предмета, на три нивоа ученичких постигнућа.

Активност наставника	Активност ученика
Планира, креира и организује наставу. Бира садржаје. Усмерава, реализује, демонстрира, објашњава, даје упутства. Омогућује примену наученог. Партнер у учењу. Прати ефекте сопственог рада и рада ученика.	читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитовање, драмске игре, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, истраживање, процењивање, закључивање

Назив предмета	СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	
Циљ	Циљ учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	
Разред	Осми	
Годишњи фонд часова	68	
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
– разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе; – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства;	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл).
– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, места из искуственог света и фикционалног спектра.
– повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностима; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости,

<p>– упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p> <p>– затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</p> <p>– разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих;</p> <p>– саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања;</p> <p>– разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење;</p> <p>– упуту честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p> <p>– разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости;</p> <p>– размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа користећи неколико</p>	ЊИХ	усхићености и сл).
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.

<p>везаних исказа;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости;</p> <p>– размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <p>– опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности;</p> <p>– размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности;</p> <p>– саопшти планове, намере и предвиђања;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;</p> <p>– размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима;</p> <p>– исказе и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања;</p> <p>– разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања;</p> <p>– затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања;</p> <p>– разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и</p>	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.</p>
	<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се говори о томе шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/ недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.</p>

<p>обавезе и реагује на њих;</p> <ul style="list-style-type: none"> – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања; 		
<ul style="list-style-type: none"> – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на изражавање допадања и недопадања и даје кратка образложења; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења; – разуме краће низове исказа који се односе на количину, димензије и цене; – размени информације у вези са количином, димензијама и ценама. 		

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ	<i>How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see! Yes, it's been a</i>

<p>Е И ПРЕДСТАВЉА ЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p><i>while.</i></p> <p><i>I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?</i></p> <p><i>We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do you live in?</i></p> <p><i>I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.</i></p> <p><i>Is Luka your relative? Yes, he's my second cousin. / He's my close/distant relative. / No, we're not related. He's just a friend of mine. What country was he born in? What/Which school did he go to? Have you got any family in an English speaking country?</i></p> <p><i>Is your step brother the same age as you? No, he's twice/half as old as me. He doesn't go to school, he goes to kindergarten.</i></p> <p><i>The boy in the photo is our schoolmate/teammate/roommate and our mutual friend. He's my namesake. Our name is pronounced... , but it is spelled.... My mum's the only person who calls me by my first name, and it usually means I'm in trouble! Do your friends call you by your first name or your nickname?</i></p> <p><i>Dunja's my soulmate; we are inseperable.</i></p> <p><i>Who's your role model? My dad's my main role model, I have always looked up to/admired him. Who has been the most important and most influential person in your life?</i></p> <p><i>Mark Twain was a pen name of the American writer whose real name was Samuel Clemens. What other names did Samuel Clemens write under?</i></p> <p><i>What was Agatha Christie famous for? She was famous for her detective stories.</i></p> <p><i>What films did Daniel Radcliffe play in? He played the title character in the Harry Potter film series.</i></p> <p><i>It's been nice meeting you/talking to you.</i></p> <p><i>Have a good life!</i></p> <p><i>Farewell, my friends!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости</i></p> <p><i>The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости</i></p> <p><i>The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају</i></p> <p><i>Питања са Who/What/Which/Where/When/Why/How...</i></p> <p><i>Питања са препозиционим глаголима</i></p> <p><i>Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple)</i></p> <p><i>Саксонски и нормански генитив</i></p> <p><i>Twice/three times.../half as (adjective) as</i></p> <p><i>Префикси over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...</i></p>
--	--

	<p>(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе; важније личности из света књижевности, музике, филма и спорта.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p><i>My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s.</i> <i>My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.</i> <i>My parents are middle-aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight.</i> <i>My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?</i> <i>My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/Who do you resemble most? I resemble my mother, while my brother looks more like my father.</i> <i>I was oversensitive about my looks/to criticism as a child. What were you like as a child?</i> <i>What did the man look like? He looked/seemed/appeared annoyed. He also sounded strange/upset. How interesting!</i> <i>Jason was wearing a hoodie and sports trousers/pants at the party. Sophia was wearing a circular/semicircular/rectangular/triangular/heart-shaped pendant made of silver/gold.</i> <i>This steak is undercooked/overcooked. It tastes/smells horrible! What does your steak taste/smell like?</i> <i>Novi Sad is a major city in Serbia. What's its high/main street?</i> <i>New York City is nicknamed the Big Apple. Has your city/town got a nickname? By what name was your hometown previously known?</i> <i>The 50 stars on the American flag represent the 50 states, while the 13 stripes represent the thirteen British colonies that declared independence from Great Britain and became the first states in the U.S. The UK flag is called the Union Jack, or Union Flag.</i> <i>The Serbian coat of arms consists of two main national symbols: a white double-headed eagle and a shield with a cross.</i> <i>Statehood Day is a national holiday in Serbia. It's celebrated on 15th February to commemorate the outbreak of the First Serbian Uprising against Ottoman rule in 1804. On the same day in 1835, during the rule of Miloš Obrenović, the first modern Serbian constitution was adopted, known as Sretenje Constitution.</i> <i>Armistice Day is celebrated in memory of the day when the armistice was signed between the Allies of World War I and Germany on the 11th of November, 1918.</i> <i>Saint Sava is considered the patron saint of education and all the schools in Serbia. He's also the patron saint of our school.</i> <i>Professor Moriarty is Sherlock Holmes's mortal enemy.</i> <i>My sister loves video games with immortal characters – so-called immortality games.</i> <i>The series was voted the best teenage series of all times.</i> <i>My score is twice as good/bad as yours.</i> <i>Dragana ran half as fast as Relja.</i> <i>You can't compare these two things - that's mixing apples and oranges!</i> <i>It's water under the bridge!</i> <i>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости</i></p>

	<p><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и радњи које су почеле у прошлости и још увек трају</p> <p><i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i> за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости</p> <p><i>Stative verbs (look, seem, appear, sound, taste, smell...)</i></p> <p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>)</p> <p>Питања са <i>Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...</i></p> <p>Префикси <i>over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...</i></p> <p><i>Twice/three times... as (adjective/adverb) as</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике, национална обележја и сл.); метафоричка употреба језика/идиоми.</p>
<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p><i>There aren't enough computers for everybody; why don't we take turns to work on them? Fine, let's do that!</i></p> <p><i>Let's go out for ice cream - my treat this time! Well, I'm trying to cut down on sweets, how/what about having some fruit salad instead?</i></p> <p><i>Why don't we split the bill?</i></p> <p><i>Let's start over, shall we? What do you mean? Can/Could you share a link to an example?</i></p> <p><i>Shall I ask him to join us? I think he would love that! He'd better not be late this time!</i></p> <p><i>Shall we meet at my place? Okay, what time?</i></p> <p><i>Is this time next week ok with you? That sounds good to me./That would be great!</i></p> <p><i>Would you like/Do you want me to help you with your English assignment? No thank you, I can manage.</i></p> <p><i>You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now.</i></p> <p><i>You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!</i></p> <p><i>Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!</i></p> <p><i>The doctor advised me to have regular meals and a balanced diet in order to stay healthy. She also recommended taking up a sport instead of dieting.</i></p> <p><i>My parents told me not to put off doing things I have to do, because I could regret later.</i></p> <p><i>If I were you I would stop being late for school. You might get expelled.</i></p> <p><i>What would you do if you were in my place/shoes?</i></p> <p><i>Let's not split hairs about it!</i></p> <p><i>Should/Ought to/Had better</i> за давање савета</p> <p>Изрази: <i>How/What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i></p> <p><i>Stative verbs (think, mean, sound...)</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање предлога и вероватноће - <i>can/could/may/might...</i></p> <p>Пасивни облик модалних глагола</p>

	<p>Заповедни начин</p> <p><i>Gerund/Infinitive</i></p> <p>Индириктни предлози и савети</p> <p>Први и други кондиционал</p> <p>Негативни префикси <i>un-, im-, ir-, il-...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на њих; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ</p> <p>МОЛБИ,</p> <p>ЗАХТЕВА,</p> <p>ОБАВЕШТЕЊ</p> <p>А,</p> <p>ИЗВИЊЕЊА,</p> <p>ЧЕСТИТАЊА</p> <p>И</p> <p>ЗАХВАЛНОСТ</p> <p>И</p>	<p><i>Can/Could/May I retake the listening text? I've misheard some questions.</i></p> <p><i>Can/Could/Will you rewrite the essay? You've misspelled/misspelt some words.</i></p> <p><i>Excuse me teacher, can you draw/pull/close the curtains? Ok, you put the light on. Can you now draw/pull/open them? Ok, let's have some sunlight in!</i></p> <p><i>Could/Would you come to my place tonight if you had time? Your place, sixish!</i></p> <p><i>Please don't tattle on me to my mother/teacher. / Don't be such a tattletale!</i></p> <p><i>Promise not to tell anyone! I promise!</i></p> <p><i>Stop showing off! Nobody likes a show-off!</i></p> <p><i>Stop arguing, will you? Can I tell my side if you let me talk?</i></p> <p><i>Stop beating around the bush and tell me what the problem is!</i></p> <p><i>She told me to stop making fuss about nothing!</i></p> <p><i>My mum asked/warned us to stop giggling.</i></p> <p><i>The head teacher promised to look into the matter.</i></p> <p><i>I'm sorry I overslept/overreacted. It's ok, make sure you don't do that again!</i></p> <p><i>Sorry to disturb/interrupt!</i></p> <p><i>Sorry, it wasn't on purpose. I'm truly sorry.</i></p> <p><i>Thanks for letting me stay/for waiting for me!</i></p> <p><i>Thank you, you've been very kind.</i></p> <p><i>Many thanks in advance! I (really) appreciate that/your help.</i></p> <p><i>Tell your parents I said thank you. Say hi for me!</i></p> <p><i>Pretty please!</i></p> <p><i>Happy anniversary!</i></p> <p><i>Better luck next time! Fingers crossed!</i></p> <p><i>Congrats on your exams!</i></p>

	<p>Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – <i>can/could/may/will</i></p> <p>Заповедни начин</p> <p>Први и други кондиционал</p> <p>Индириктне наредбе и молбе</p> <p><i>Gerund/Infinitive</i></p> <p>Префикси <i>over-, mis-, over-, re...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ , ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p><i>Choose a person in the classroom, but keep the name secret. Note down as much information about the person as you can. What shall we do next? Take turns to ask questions, and try to guess your partner's person!</i></p> <p><i>Find out about an eco-project in your country. Produce a leaflet explaining where it is and what happens there.</i></p> <p><i>What can I use this application for?</i></p> <p><i>Click on the photos if you want to find out more.</i></p> <p><i>If you want to make an appointment/need further information call our office at 555-333.</i></p> <p><i>I think I've been overcharged for my mobile phone bill. What shall/should I do first? Dial these numbers to speak to customer service...</i></p> <p><i>Read the exercise in silence/silently.</i></p> <p><i>Time's up! Put down your pens and hand in your tests.</i></p> <p><i>Sit tight! Sit up straight! Straighten your back! Behave yourself!</i></p> <p><i>Turn sideways! Why/What for? Move over to make room for some more students.</i></p> <p><i>Look me in the eye! Speak when spoken to! Don't speak/talk out of turn! Speak your mind!</i></p> <p><i>Don't blame me, it's not my fault!</i></p> <p><i>Don't wait for me! I might be long!</i></p> <p><i>Don't peek! It's none of your business!</i></p> <p><i>Don't touch the stove until it gets cool.</i></p> <p><i>Hold this for me!</i></p> <p><i>He told me to hold on to his arm.</i></p> <p><i>Tell me who the book belongs to.</i></p> <p><i>The P.E. teacher told/instructed us to pass the ball to each other/one another.</i></p> <p><i>Mind your step!</i></p> <p><i>Beware of the dog!</i></p> <p><i>Caution: wet floor!</i></p> <p><i>Danger: strong current!</i></p>

	<p><i>Don't limit your challenges – challenge your limits!</i> <i>Let go of bad memories and be happy!</i> Заповедни начин</p> <p>Модални глаголи <i>shall/should</i> за тражење упутстава Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>might/may/could</i> Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима</p> <p>Први и други кондиционал Индиректне наредбе и молбе Префикси <i>over-, un-, im-, ir-, il-...</i> (Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТ И	<p><i>It's getting dark/late/cold/hotter...</i> <i>She's getting hungry/tired/better/worse...</i> <i>The weather is getting worse by the minute.</i> <i>What's bothering/puzzling you? I can't solve this problem.</i> <i>Who are you doing that for? I'm doing this for my classmate Milica.</i> <i>Where's Jacob? He's at a sleepover. / He's sleeping/spending the night at a friend's. He often sleeps over at Filip's house. How often do you sleep over at your friends' place?</i> <i>Who does the new teacher remind you of? He reminds me of my Australian uncle.</i> <i>This reminds me, have you applied for the competition yet?</i> <i>This is the first time I've used a crib sheet.</i> <i>Can I trust you with something?</i> <i>Anyone can use the application, can't they?</i> <i>The class teacher tells us to always report the absent students.</i> <i>I don't know what they are arguing about/who they are laughing at.</i> <i>My teacher says that the English drink the most tea in the world.</i> <i>My mum asks me who the message is from.</i> <i>My friend wants to know which team you support / whether/if you support Red Star or Partisan.</i> <i>Danilo asks how long I have kept my diary/blog.</i> <i>Jelena complains that she keeps forgetting her parents' birthdays!</i> <i>Do you know who I met yesterday?</i> <i>What does UNICEF/the abbreviation stand for?</i></p>

	<p><i>What happens if students misbehave in class in your school? Do they get punished for their misbehaviour? I would/could help you if I had time now. What would you do if you were rich? The Harry Potter film series is based on Joanna Rowling's novels. Which book is the play based on? The story/novel is set in the 19th century. In my country a lot of children live in a single-parent family or in a family with a step-parent and step brothers and sisters. Some city people live in a high rise, but most people live in detached or semi-detached houses. International Mother Language Day is held on 21 February to promote awareness of linguistic and cultural diversity. How's Labour Day celebrated in your country? There are approximately 1000 giant pandas remaining in the world. It is estimated that/According to the statistics, 2 million alligators live in the state of Florida. The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи Stative verbs (taste, smell, remind...) The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају и у изразима This is the first/second/third time... Други кондиционал Can за изражавање способности у садашњости Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must/can't/might/may/could) Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple) Индиректне наредбе и молбе Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену Gerund/Infinitive Питања са препозиционим глаголима Get + adjective (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји; метафоричка употреба језика/идиоми.</i></p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>I went to the park with some friends of mine yesterday afternoon. We had a two months' holiday. What did you do on your holiday/spring/term break? We were having the time of our life! Why didn't you tell me about that? I didn't want you to know! My friend turned pale/jumped for joy when she heard the news. Who forgot their phone? When did the centre reopen?</i></p>

What was the first concert you went to? Who were you there with?
My friends threw me a going away/goodbye/farewell party before I moved away/left the town/country. They saw me off at the airport.
My dad couldn't afford to go to university, but I can now.
Anastasija was able to answer all of her questions correctly, but I answered mine incorrectly.
I misheard you. I was mistaken. She misunderstood my message.
Something's just crossed my mind. I've changed my mind. Have you made up your mind yet?
I've lost my train of thoughts. / My mind's gone blank.
Have you read/heard today's/yesterday's news?
Have you passed to the next round?
Has it stopped raining?
I've misplaced my pen / miscalculated the numbers.
He's gone bananas!
We were having a rehearsal while the storm was raging/when there was a power cut.
My mum told me to stop to buy some bread on my way home.
The old lady asked/begged us to help her.
I was voted the class president in the previous class meeting.
Who was the book published by? It has been adapted into a film.
The people have been stricken by a lightning.
The cat's been run over by a car.
I haven't been invited to the party.
The industrial revolution started in the 18th century.
YouTube, the popular video sharing website, was created in 2005.
The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе
The Past Continuous Tense, све употребе
The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са *ever, never, just, already, yet...*
Could и *was/were able to* за изражавање способности у прошлости
Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Perfect Simple, Past Simple*)
Индириктне наредбе и молбе
Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why...*
Питања са препозиционим глаголима
Герунд/Инфинитив

	<p>Префикси <i>mis-, over-, re...</i> (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p><i>Who are you going to the prom with?</i> <i>When are you leaving for the airport? When does your plane leave? / What time is your flight? What time does the flight from Moscow arrive? Which platform does the train leave from?</i> <i>When does the rerun of season 1 begin? I guess/suppose it starts in 2 weeks' time.</i> <i>We're going to make up the missed class next week. Let me know when/the time!</i> <i>I'll leave school in 2 years' time. When will you leave school? What are you going to do after you leave school?</i> <i>Emma will turn 15 in 2 months.</i> <i>Noah might/may/could take part in the karate tournament/marathon race next week.</i> <i>I think the party will be over/finished by the time/before we get to Kristina and Helena's place!</i> <i>We'll figure out/decide what to do as soon as/when/after we all get together.</i> <i>See you when you get back!</i> <i>Take your umbrella in case it rains tonight!</i> <i>I'll tell on you to the teacher unless you stop!</i> <i>If it's a tie, will we be able to play another round?</i> <i>If I wish on a shooting star, will my wishes come true?</i> <i>What will happen if we keep littering?</i> <i>What would you do if you saw aliens? Would you run away or speak to them?</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи <i>The Present Simple Tense</i> за изражавање будућих радњи које су део утврђених распореда/програма <i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања</p> <p>Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>may/might/could</i> <i>Going to</i> за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на основу чулних опажања Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (<i>when, after, before, as soon as, by the time...</i>) <i>Stative verbs (promise, believe, think, guess, suppose, hope...)</i> Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Future Simple</i>) Први и други кондиционал <i>Will be able to</i> за изражавање способности у будућности (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВА ЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>What's the matter? My finger/hand is swollen. I've been stung by a bee. That must hurt! Let me have a look. Do you need some tissues? Are you fine with this?</i></p> <p><i>What's the matter with Helen? She's been bitten by a strayed dog. She needs to go to hospital. Why haven't you called an ambulance? She wants us to help her. / She asks if we could help her.</i></p> <p><i>I've got goose bumps/butterflies in my stomach/stage fright. My schoolmates expect me to win/hope that I will win the race/game/competition. You needn't worry! We're on your side!</i></p> <p><i>What would you like to spend the money on? Who would you like to celebrate with if you won?</i></p> <p><i>Why are you smelling the food? What does it smell like? My hands smell of onions!</i></p> <p><i>Iva's tasting the coffee. She says it tastes awful. How do you like yours? Can I taste your pie?</i></p> <p><i>Liam felt embarrassed by his friends' insensitive remarks. He says they really hurt him.</i></p> <p><i>Sanja was pleased with her test results. She hopes to enrol in an art school if she passes her final exams with flying colours. Who wasn't happy with their marks?</i></p> <p><i>What were you good at as a child? I enjoyed being active, but now I'm really into/keen on studying.</i></p> <p><i>I've always been interested in clothes and fashion.</i></p> <p><i>Our parents have always taught us to treat people the way we want to be treated.</i></p> <p><i>I don't want this moment to ever end!</i></p> <p><i>I hope you make wonderful memories today!</i></p> <p><i>We need to laugh. Laughter is the best medicine!</i></p> <p><i>The Present Simple / Past Simple / Present Perfect Simple Tense</i></p> <p><i>Stative verbs (be, want, wish, need, expect, hope, have, hurt, feel, smell, taste...)</i></p> <p><i>Need/Needn't</i></p> <p><i>Why don't/haven't you...</i></p> <p>Питања са препозиционим глаголима</p> <p>Придевско-предлошке фразе – <i>interested in, keen on, pleased with, embarrassed by...</i></p> <p>Глаголско-предлошке фразе - <i>be into...</i></p> <p>Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple</i>)</p> <p>Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену</p> <p>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (<i>must, can't, may...</i>)</p> <p>Први и други кондиционал</p> <p>Заповедни начин</p> <p><i>Gerund/Infinitive</i></p>
---	---

	(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација;
ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈ У У ПРОСТОРУ	<p><i>Let's meet at the entrance to/exit from the museum!</i></p> <p><i>Could you tell me where the pedestrian area/zone / the main square / the city/town hall is. Go past the traffic lights and go straight on until you get to the roundabout. At the roundabout turn left. You can't miss it!</i></p> <p><i>I live as close/near as you from the school.</i></p> <p><i>The Science and Technology Park is twice as far as the Natural History Museum.</i></p> <p><i>What would happen if the Sun was twice as far from the Earth?</i></p> <p><i>Čačak is a large industrial town halfway between Kraljevo and Užice.</i></p> <p><i>The baker's/pastry shop is halfway between my home and school.</i></p> <p><i>I don't know where the icon is. It's on the left/right side/at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner of the screen.</i></p> <p><i>Move over towards the door.</i></p> <p><i>I slipped as I stepped onto the platform.</i></p> <p><i>We went for a walk along the beach/river bank at dawn.</i></p> <p><i>The boys swam across the lake.</i></p> <p><i>This is the first time I've flown across the Atlantic.</i></p> <p>Индиректна питања са уводним глаголом у садашњем времену</p> <p>Предлошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: <i>halfway between / on the left/right side / at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner...</i></p> <p>Предлози са глаголима кретања: <i>towards, onto, into, across, along...</i></p> <p><i>as + adjective + as: as close/near/far... as</i></p> <p><i>twice/three times... + adjective + as: twice/three times... as (far) as</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.</p>
ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	<p><i>You needn't take that subject. It's optional!</i></p> <p><i>You mustn't cheat in exams. It's illegal!</i></p> <p><i>I've had to study hard this month.</i></p> <p><i>We had to make the decision in a split second.</i></p> <p><i>We can't both use the bike at once so we'll have to take turns.</i></p> <p><i>I'm underage – I'm not allowed in pubs!</i></p> <p><i>It's a rude question – you should apologise to the teacher!</i></p> <p><i>I don't think you should drink that water!</i></p> <p><i>I wouldn't swim here if I were you!</i></p>

	<p><i>My parents always remind me to throw the tissue in the bin after using it.</i> <i>The government/local authorities should/ought to take more care of the unemployed/homeless/poor/elderly / unemployed/homeless/poor/elderly people.</i> <i>In my country the young/young people are not permitted to vote until the age of 18.</i> <i>The Louvre is a must for visitors to Paris.</i> <i>These are dos and don'ts of social etiquette.</i></p> <p>Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, упозорења, правила понашања и присуства/одсуства обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, need/needn't, should/shouldn't, ought (not) to, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i></p> <p>Употреба и изостављање одређеног члана у изразима: <i>the unemployed/homeless/poor/elderly/young... и unemployed/homeless/poor/elderly/young... people</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>He's a friend of mine. Is that a friend of your cousin's?</i> <i>My father owns a book/food stall. Who's the owner of that restaurant?</i> <i>This house has always belonged to my family. Who does that house belong to?</i> <i>Someday, I would like to possess a sailboat.</i> <i>How much money does he owe you? He owes me 100 dinars.</i></p> <p>Саксонски, нормански и дупли генитив</p> <p>Присвојне заменице <i>mine, yours...</i></p> <p>Stative verbs (<i>have, own, belong, possess, owe</i>)</p> <p>(Интер)културни садржаји: однос према имовини</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>How do you like this colour? I'd prefer a darker/lighter shade.</i> <i>My dog loves being cuddled/spending time with us.</i> <i>Would you fancy a drink?</i> <i>I didn't fancy swimming in that water.</i> <i>We enjoyed ourselves at the party.</i> <i>Please don't throw these photos away. They're really close to my heart!</i> <i>I like doing jumping jacks. They are great for warming up before my gym exercise!</i> <i>Cycling/Rollerblading is my most liked/preferred leisure activity.</i> <i>What's your family's favourite pastime? I would say our favourite pastime has always been watching informational videos / exploring interesting places closer to home.</i> <i>Yoda from the Star Wars series has been one of my best-loved science fiction characters for as long as I can remember. Who's your</i></p>

	<p><i>favourite film character?</i> <i>One third of the class prefers fantasy books, they say they expand their imagination.</i> <i>Stative verbs (like/dislike/love/hate/fancy/prefer...)</i> <i>Gerund/Infinitive</i> Питања са <i>What, Who, Why, Which, How...</i> (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	<p><i>I agree/disagree. So do I. / Well, I don't.</i> <i>I don't agree. Neither do I. / I don't agree either. / Well, I do!</i> <i>I didn't think of that - good idea!</i> <i>I guess/suppose we should never learn anything by heart.</i> <i>What exactly do you mean by 'lousy singing'?</i> <i>It's not a big deal/no biggie.</i> <i>That's embarrassing/correct/ incorrect/possible/impossible/regular/irregular/convenient/inconvenient/honest/dishonest...</i> <i>How icredible/disappointing!</i> <i>Stative verbs (think, guess, suppose, agree, disagree, believe, mean, promise...)</i> Питања са <i>What, Why, How...</i> <i>So/Neither/Either</i> за изражавање слагања и неслагања. Префикси <i>un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...</i> (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	<p><i>It's only half-an-hour's drive / a couple of minutes' walk.</i> <i>He gave me a few tips/a piece of/some advice.</i> <i>They told us an interesting piece/a bit of information.</i> <i>She bought a bunch of grapes/flowers / a bar of chocolate/soap / a jar of honey/jam.</i> <i>The man was so weak that he could only take a sip of water.</i> <i>How much sugar do you take in your tea? Half a teaspoon, please.</i> <i>I don't have as many DVDs as you!</i> <i>My sister doesn't eat as much chocolate as I do.</i> <i>There is ten times as much traffic in my town as in yours.</i> <i>The deep end of the pool is 2 metres deep. The shallow end is only half as deep.</i> <i>This jacket is twice as expensive as that one.</i> <i>How much is the return/one-way fare from London to Brighton?</i></p>

What's the bus fare in London? A single bus fare costs £1.50.
How much did the roasted chestnuts cost? They cost 90 pence/cents a/per cone. How much did they weigh? They weighed 100 g.
None of my classmates won the prize.
Neither of my parents speaks/speak a foreign language.
 Саксонски генитив са временским периодима: *half-an-hour's, couple of minutes'...*
 Партитиви: *a piece/bit/bunch/bar/jar/sip of...*
Twice/three times.../half as (adjective) as
None/Neither
(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разликују, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	слушање, писање, читање, певање, рецитовање, реаговање, класирање, упоређивање, проналажење, повезивање, разумевање, препричавање, описивање, богаћење речника

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА			
Циљ	Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	34 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења; – прави презентације усклађујући 	КОМПОЗИЦИЈА	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива).	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом
	НАСЛЕЂЕ	Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету.		
	КОМУНИКАЦИЈА	Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурали, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...).		

<p>слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације;</p> <p>– тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику;</p> <p>– разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље.</p>			<p>нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	--	--

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОПШТИ ДЕО

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. Централни појам указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Кључни појмови који чине конструкцију програма надограђују се у сваком разреду другим појмовима према избору наставника, а у складу са предзнањима и сазнајним способностима ученика.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- посматрање, уочавање, цртање, бојење, сецкање, лепљење, упоређивање, процењивање, осмишљавање, реализација и презентација.

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА			
Циљ	Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	34			
ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; – препознаје националне игре у делима уметничке музике; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује 	ЧОВЕК И МУЗИКА	<p>Романтизам</p> <p>Програмска и апсолутна музика</p> <p>Соло песма</p> <p>Клавирска минијатура</p> <p>Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...)</p> <p>Музичко-сценска дела</p> <p>Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац</p> <p>Импресионизам</p> <p>Равел, Дебиси</p> <p>Савремено доба</p> <p>Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало</p>

<p>репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба;</p> <p>– идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба;</p> <p>– препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку;</p> <p>– опише начин добијања тона код дувачких инструмената;</p> <p>– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;</p> <p>– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената;</p> <p>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи;</p>		<p>Импровизација (појам)</p> <p>Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић</p>		<p>да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Дувачки инструменти		
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.</p> <p>Слушање световне и духовне</p>		

<p>– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;</p> <p>– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом;</p> <p>– учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката;</p> <p>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);</p> <p>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању;</p> <p>– се понаша у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;</p> <p>– критички просуђује утицај музике на здравље;</p> <p>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање,</p>		<p>музике романтизма, импресионизма и савременог доба.</p> <p>Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.</p> <p>Слушање дела традиционалне народне музике.</p>		
	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи.</p> <p>Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху.</p> <p>Певање песама у комбинацији са плесним покретом.</p> <p>Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.</p> <p>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.</p> <p>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.</p>		

извођење и стваралаштво.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.		
--------------------------	---------------------------------	--	--	--

Кључни појмови садржаја: романтизам, Програмска и апсолутна музика, соло песма, клавирска минијатура, музичко-сценска дела, савремено доба, музички жанрови.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Природа саме музике, па и предмета музичка култура, указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја из живота ученика. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче мисаону активност, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, и представља одличну основу за интеграцију са другим предметима.

Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу *од звука ка нотној слици и тумачењу*.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика.
- Музички инструменти.
- Слушање музике.

- Извођење музике.
- Музичко стваралаштво.

Да би постигао очекиване исходе образовног-васпитног процеса, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих технологија као и развијене моделе мултимедијалне наставе. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања информацијама и њиховог коришћења (књиге, интернет...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.

Програм наставе и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Активност наставника	Активност ученика
- свира, пева, објашњава, чита, пише, подстиче, импровизује, уводи, понавља, препоручује, процењује, слуша, преноси знање, комбинује, развија предиспозиције за музичко обликовање, развија естетски однос према музици, образлаже,	- певање и свирање, - слушање музике и усвајање основних појмова - активности у музичком стваралаштву.

Назив предмета	ИСТОРИЈА			
Циљ	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	68			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
– смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора;	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети
	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе;		

<p>– доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;</p> <p>– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба;</p> <p>– образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;</p> <p>– уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности;</p> <p>– изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера;</p> <p>– образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво;</p> <p>– идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и</p>		<p>култура, наука и уметност, свакодневни живот).</p> <p>Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).</p> <p>Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић.</p>	<p>иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
--	--	---	---

<p>наводи њихове последице у историјском и савременом контексту;</p> <p>– препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права;</p>				
<p>– наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;</p> <p>– пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба;</p> <p>– илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу;</p> <p>– образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере;</p> <p>– препозна како су културне интеракције, и сарадња</p>	<p>ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ</p>	<p>Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зарађене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције.</p> <p>Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату.</p> <p>Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН.</p> <p>Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.</p>		

<p>различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот;</p> <p>– наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва;</p> <p>– идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта;</p> <p>– објасни значење појмова геноцид и Холокауст;</p> <p>– изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности;</p>	<p>СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА</p>	<p>Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура.</p> <p>Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури.</p> <p>Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.</p>		
<p>– изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника;</p> <p>– препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском</p>	<p>СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА</p>	<p>Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија),</p>		

<p>извору и формулише став који се супротставља манипулацији;</p> <p>– критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама;</p> <p>– анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;</p> <p>– осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ;</p> <p>– образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба;</p> <p>– истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања;</p> <p>– покаже одговоран однос према културно-</p>		<p>претња тероризма, миграције, савремени културни покрети.</p> <p>Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт.</p> <p>Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.</p>		
--	--	--	--	--

<p>историјском наслеђу сопственог и других народа;</p> <p>– уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима;</p> <p>– препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији.</p>				
---	--	--	--	--

Кључни појмови садржаја: Октобарска револуција, Версајски уговор, Друштво народа, тоталитаризам, диктатуре, комунизам, фашизам, нацизам, социјализам, антифашизам, антисемитизам, милитаризам, Други светски рат, гето, Холокауст, геноцид, Аушвиц, Јасеновац, Организација Уједињених нација, феминизам, шовинизам, ксенофобија, репресија, пацифизам, деколонизација, људска права, националне мањине, дискриминација, демократија, тероризам, хладни рат, атомска енергија, глобализација, миграције, југословенска идеја, југословенска држава, Република Србија, транзиција, дигитална револуција, популарна култура.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су уз дефинисане исходе за крај разреда и кључне појмове, за сваку од пет тематских целина (ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ; ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА; ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ; СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА и СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА), дати и садржаји.

Приступ настави заснован на процесу и исходима учења подразумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм наставе и учења, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.

Важна карактеристика наставе и учења усмерених на остваривање исхода је та да су фокусирани на учење у школи. Ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Активност наставника	Активност ученика
Усмерава рад, пружа знање, развија креативно и критичко мишљење код ученика, консултовање са другим наставницима,	Чита, разуме, стиче знања, упознаје културе, користи историјске карте

Назив предмета	ГЕОГРАФИЈА			
Циљ	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	68 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; – анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије; – опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; – класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; 	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	<p>Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси.</p> <p>Географски положај Србије.</p> <p>Историјско-географски развој Србије.</p> <p>Симболи Србије.</p> <p>Границе и проблеми пограничних крајева.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и</p>
	ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	<p>Геотектонски процеси на територији Србије.</p> <p>Сеизмизам Србије.</p> <p>Тектонски облици рељефа.</p> <p>Падински процеси и рељеф настао деловањем воде.</p>		

<p>– анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије;</p> <p>– класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије;</p> <p>– наводи начине коришћења вода Србије;</p> <p>– препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода;</p> <p>– доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;</p> <p>– објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције;</p> <p>– изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи;</p> <p>– изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике;</p> <p>– израђује и анализира графичке</p>		<p>Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека.</p> <p>Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека.</p> <p>Климатски фактори и елементи.</p> <p>Климатске области у Србији.</p> <p>Подземне воде Србије.</p> <p>Реке Србије.</p> <p>Језера Србије.</p> <p>Заштита вода и заштита од вода.</p> <p>Земљишта Србије.</p> <p>Распрострањеност биљног и животињског света.</p>	<p>неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а</p>
--	--	---	--

<p>приказе структура становништва;</p> <p>– објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи;</p> <p>– уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи;</p>				<p>ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
<p>– доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи;</p> <p>– препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;</p> <p>– описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти;</p> <p>– процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;</p> <p>– објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.</p>	<p>ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<p>Кретање броја становника и њихов просторни размештај.</p> <p>Природно кретање.</p> <p>Миграциони процеси. Структуре становништва. Демографски проблеми и популациона политика.</p> <p>Прва насеља у Србији.</p> <p>Село и рурални процеси.</p> <p>Градови.</p> <p>Урбанизација и проблеми урбаног развоја.</p> <p>Београд.</p> <p>Природни ресурси и привредни развој.</p> <p>Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде.</p> <p>Пољопривреда и географски простор.</p> <p>Индустрија и географски простор.</p> <p>Саобраћај и географски простор.</p>		

		Туризам и трговина. Делатности кварталног сектора.		
	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	Природна баштина Србије. Културна баштина Србије. Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији.		
	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике. Друштвене карактеристике.		
	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	Срби у Црној Гори. Срби у БиХ – Република Српска. Срби у Хрватској. Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори.		

Кључни појмови садржаја: географски положај, границе и величина територије Србије, физичко-географске одлике Србије, друштвено-географске одлике Србије, природна и културна баштина Србије, географија завичаја, Срби у региону и дијаспори.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању процеса наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и препоручених садржаја, образовних стандарда за крај обавезног образовања, циљева и исхода образовања и васпитања, кључних компетенција за целоживотно учење, предметних и општих међупредметних компетенција, наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Наставник има слободу да сам одреди број часова за дате теме у годишњем плану.

Предметни исходи су дефинисани на нивоу разреда у складу са ревидираном Блумовом таксономијом и највећи број њих је на нивоу примене. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Од наставника се очекује да операционализује дате исходе у својим оперативним плановима за конкретну тему, тако да тема буде једна заокружена целина која укључује могућа међупредметна повезивања. У фази планирања и писања припреме за час наставник дефинише циљ и исходе часа.

Активност наставника	Активност ученика
<ul style="list-style-type: none"> планира, креира и организује наставу ✓ бира садржаје ✓ бира методе и облике учења/наставе ✓ обезбеђује ресурсе, наставна средства и помагала ✓ прикупља и пружа информације ученицима ✓ подстиче ученике, даје савете и пружа помоћ ✓ усмерава, реализује, деномстрира, објашњава, даје упутства... ✓ омогућује примену наученог, партнер у учењу ✓ прати ефекте сопственог рада и рада ученика ✓ организује и мотивише ученике 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ прати – континуирано посматра ✓ бележи опажања – графички и симболички ✓ групише – уочава сличности и различитости ради класификовања ✓ практикује- у настави, свакодневном животу, игри и раду ✓ истражује-испитује својства и особине, везе... ✓ осмишља, реализује и презентује ✓ сарађује са другим ученицима у заједничким активностима

Назив предмета	ФИЗИКА			
Циљ	Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.			
Разред	осми			
Годишњи фонд часова	68 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; – описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; – анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; – демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова; – демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; – примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног 	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	<p>Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела.</p> <p>Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина).</p> <p>Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и</p>

<p>излагања Сунчевом зрачењу;</p> <p>– демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи;</p> <p>– прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља;</p>		<p>када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом)</p> <p>Лабораторијска вежба</p> <p>1. Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи</p> <p>2. Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна</p>		<p>условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p>
<p>– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика;</p> <p>– наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже;</p> <p>– познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички;</p> <p>– описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје;</p> <p>– описује узајамно деловање два</p>	<p>СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>Карактеристике светлости. Правoliniјско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца).</p> <p>Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета.</p> <p>Брзина светлости у различитим срединама.</p> <p>Индекс преламања и закон преламања светлости.</p> <p>Тотална рефлексija.</p> <p>Преламање светлости кроз призму и сочива.</p> <p>Одређивање положаја ликова код сочива.</p> <p>Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично урођен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње).</p> <p>Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламање светлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа, геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водом као сочиво). Лупа и микроскоп.</p>		<p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна</p>

<p>паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора;</p> <p>– објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља;</p> <p>– користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи;</p> <p>– препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу;</p> <p>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p> <p>– објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе;</p> <p>– опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите;</p> <p>– разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.</p>	<p>ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ</p>	<p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала. 2. Одређивање жижне даљине сабирног сочива. <p>Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон.</p> <p>Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери.</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у ричинусовом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана.</p>	<p>информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
---	-----------------------------------	---	--

	<p>ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА</p>	<p>Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона.</p> <p>Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника.</p> <p>Електрична струја у течностима и гасовима.</p> <p>Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји).</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пражњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора.</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зависност електричне струје од напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности). 2. Одређивање електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и 		
--	-------------------------------------	--	--	--

		<p>волтметра.</p> <p>3. Мерење електричне струје и напона у колу са серијски и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности.</p>		
	МАГНЕТНО ПОЉЕ	<p>Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље.</p> <p>Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник.</p> <p>Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени.</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед.</p> <p>Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја.</p>		
	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	<p>Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе.</p> <p>Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења.</p> <p>Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења.</p> <p><i>Демонстрациони оглед.</i></p> <p>Детекција присуства радиоактивног зрачења.</p>		

		(школски Гајгер-Милеров бројач)		
	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож...) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)		

Кључни појмови садржаја: осцилације, таласи, звук, светлост, електрично поље, магнетно поље, електрична струја, атом, атомско језгро, радиоактивност.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Полазна опредељења при дефинисању исхода и конципирању програма физике били су Образовни стандарди за крај обавезног образовања.

Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина и ставова које ученик стиче у процесу остваривања наставе у седам области предмета: *Осцилаторно и таласно кретање, Светлосне појаве, Електрично поље, Електрична струја, Магнетно поље, Елементи атомске и нуклеарне физике и Физика и савремени свет.*

Обнављање дела градива из седмог разреда, које се односи на Закон одржања механичке енергије, треба да послужи као увод и обезбеди континуитет.

Ученици осмог разреда треба да наставе са учењем основних појмова и закона физике на основу којих ће разумети појаве у природи и значај физике у образовању и свакодневном животу. Они треба да стекну знање и вештине да би досегли стандарде за крај обавезног образовања.

Полазна опредељења утицала су на избор програмских садржаја и метода логичког закључивања, демонстрационих огледа и лабораторијских вежби, оријентисаних на очекиване исходе.

Из физике као научне дисциплине одабрани су они садржаји које на одређеном нивоу, у складу са образовним стандардима и исходима, могу да усвоје сви ученици осмог разреда.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје, прати рад, решава задатке, демонстрира	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информација, уме да прикупи податке посма...

Назив предмета	МАТЕМАТИКА			
Циљ	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	136 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту; – анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту; 	СЛИЧНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности. 	<ul style="list-style-type: none"> Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема 	<ul style="list-style-type: none"> Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање
	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	<ul style="list-style-type: none"> Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван 		

<p>– реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате;</p>		<p>(тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.</p>		
<p>– реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате;</p> <p>– израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде;</p> <p>– израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте;</p>	<p>ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ</p>	<p>Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.</p>		
<p>– примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;</p> <p>– нацрта и анализира график линеарне функције;</p>	<p>ПРИЗМА</p>	<p>Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.</p>		
<p>– учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.</p>	<p>ПИРАМИДА</p>	<p>Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.</p>		
	<p>ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА</p>	<p>Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.</p>		
	<p>СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С</p>	<p>Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате.</p>		

стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену

	ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама.		напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
	ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.		

Кључни појмови садржаја: сличност, линеарна функција, систем линеарних једначина, призма, пирамида, ваљак, купа и лопта.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

При избору садржаја и писању исхода за предмет математика узета је у обзир чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука. Такође, у обзир је узета и чињеница да сам процес учења математике има своје посебности које се огледају у броју година изучавања и недељног броја часова предмета и неопходности стицања континуираних знања.

Наставници у својој свакодневној наставној пракси, треба да се ослањају на исходе, јер они указују шта је оно за шта ученици треба да буду оспособљени током учења предмета у једној школској години. Исходи представљају очекиване и дефинисане резултате учења и наставе. Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

Предлог за реализацију програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

1. Сличност (16; 6 + 10)
2. Тачка, права и раван (12; 6 + 6)
3. Линеарне једначине и неједначине с једном непознатом (18; 6 + 12)
4. Призма (14; 6 + 8)
5. Пирамида (16; 6 + 10)
6. Линеарна функција (12; 5 + 7)
7. Системи линеарних једначина с две непознате (15; 6 + 9)
8. Ваљак, купа и лопта (16; 6 + 10)

Пројектни задатак (5)

Предложени редослед реализације тема није обавезан, већ само представља један од могућих модела.

Напомена: За обнављање градива, иницијални тест и анализу резултата иницијалног теста, планирана су 4 часа, а за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- читати, записивати и упоређивати Усваја основне рачунске операције у скуповима, чита, састављаразне изразе, упознаје и решава једначине и неједначине, примењује правила,

Назив предмета	БИОЛОГИЈА			
Циљ	Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	68 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; – одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стилевима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; 	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	<p>Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми.</p> <p>Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције.</p> <p>Принцип економичности грађе и функције живих бића</p> <p>Улога и значај ензима.</p> <p>Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња.</p> <p>Надражљивост, проводљивост, контрактилност.</p> <p>Чулно-нервни систем животиња.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да</p>

<p>– идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;</p> <p>– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;</p> <p>– истражи давно нестале екосистеме;</p> <p>– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена;</p> <p>– повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;</p>		<p>Рефлексни лук.</p> <p>Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула.</p> <p>Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај.</p> <p>Хомеостаза – принцип повратне спреге.</p> <p>Фотосинтеза.</p> <p>Ћелијско дисање.</p> <p>Транспирација.</p> <p>Температурна регулација.</p>	<p>примени знање стечено током настав језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика.</p>
<p>– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране;</p> <p>– критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина.</p> <p>Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности).</p> <p>Заштита од полно преносивих болести контрацепција.</p> <p>Одговорност за сопствено здравље.</p>	<p>Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и</p>
<p>– повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије;</p> <p>– истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања.</p> <p>Значај алги (цијанобактерија) и</p>	

<p>насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.</p>		<p>биљака за продукцију O₂ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.</p>		<p>информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодношеће и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.</p>		
	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H₂O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (Н.І.Р.Р.О. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и</p>		

		инвазивне врсте.		
		Последице глобалних промена.		

Кључни појмови садржаја: ћелијски метаболизам, хомеостаза, здрави стилови живота, адолесценција, „календар живота“, теорија еволуције, циклуси кружења супстанце, капацитет средине, глобалне промене, инвазивне врсте.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм Биологије за осми разред је завршни део спиралног програма Биологије за основну школу и оријентисан је на достизање исхода. Основна идеја увођења спиралног курикулума наставе биологије у основним школама је изучавање живота и животних процеса као целине, у складу са постојећим условима и окружењем. У том смислу, све изучаване функције живота треба ставити у реалан контекст и нагласити њихову повезаност. На тај начин ученици на крају другог циклуса образовања заокружују своје знање о целовитости организма и његовом динамичком односу са околином.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију и друге предмете. Исходи се односе на пет области предмета: *Наслеђивање и еволуција, Јединство грађе и функције као основа живота, Порекло и разноврсност живота, Живот у екосистему и Човек и здравље.* (Исходи за шесту област *Посматрање, мерење и експеримент* у биологији су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.)

Достизање исхода води развоју предметних, свих кључних и општих међупредметних компетенција и остваривању образовних стандарда. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене као минимуму.

Важна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је да је настава усмерена на учење у школи. Ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.

Назив предмета	ХЕМИЈА			
Циљ	Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	68 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре 	МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	<p>Метали у неживој и живој природи.</p> <p>Општа физичка и хемијска својства метала.</p> <p>Алкални и земноалкални метали.</p> <p>Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена.</p> <p>Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена.</p> <p>Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус-хартије; испитивање електропроводљивости</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о</p>

<p>атома и положаја елемената у Периодном систему;</p> <p>– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли;</p>		<p>раствора натријум-хидроксида.</p> <p>Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.</p>		<p>обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање</p>
<p>– испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;</p> <p>– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала;</p> <p>– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;</p> <p>– препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;</p> <p>– напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;</p> <p>– разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p> <p>– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства</p>	<p>НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ</p>	<p>Неметали у неживој и живој природи.</p> <p>Општа физичка и хемијска својства неметала.</p> <p>Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник.</p> <p>Оксиди неметала и киселине, својства и примена.</p> <p>Демонстрациони огледи: добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава;</p> <p>испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине;</p> <p>доказивање базних својстава воденог раствора амонијака.</p> <p>Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала.</p> <p>Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских</p>		<p>стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог</p>

<p>једињења са њиховом практичном применом;</p>		<p>киселина помоћу лакмус-хартије.</p>		<p>постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
<p>– објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;</p> <p>– опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина;</p> <p>– опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине;</p> <p>– објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина;</p> <p>– наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи;</p>	<p>СОЛИ</p>	<p>Добијање соли.</p> <p>Формуле соли и називи. Дисоцијација соли.</p> <p>Физичка и хемијска својства соли.</p> <p>Примена соли.</p> <p>Демонстрациони огледи:</p> <p>реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида;</p> <p>реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро-нитрата и натријум-хлорида.</p> <p>Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум-сулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум-карбоната.</p>		
<p>– изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци;</p> <p>– рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности,</p>	<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА</p>	<p>Својства атома угљеника и многобројност органских једињења.</p> <p>Функционалне групе и класе органских једињења.</p> <p>Општа својства органских једињења.</p>		

<p>упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада;</p> <p>– наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину;</p> <p>– критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха;</p> <p>– објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.</p>		<p>Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама.</p>		
	<p>УГЉОВОДОНИЦИ</p>	<p>Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: испитивање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника.</p>		
	<p>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ</p>	<p>Алкохоли – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине. Естри – номенклатура, својства и примена. Демонстрациони огледи: добијање алкохола алкохолним</p>		

		<p>врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина;</p> <p>лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата.</p> <p>Лабораторијска вежба VI: физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум-хидрогенкарбонатом.</p>		
	<p>БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p>	<p>Масти и уља.</p> <p>Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза).</p> <p>Амино-киселине. Протеини.</p> <p>Витамини.</p> <p>Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни.</p> <p>Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина.</p>		
	<p>ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ</p>	<p>Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања.</p>		

	СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	Рециклажа. Зелена хемија.		
--	--	------------------------------	--	--

Кључни појмови садржаја: метали, неметали, оксиди, киселине, хидроксида, соли, угљоводоници, адиција, супституција, полимери, алкохоли, карбоксилне киселине, естри, масти и уља, угљени хидрати, протеини, загађујуће супстанце, рециклажа, зелена хемија.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења Хемије првенствено је оријентисан на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ће ученик бити у стању да: учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама, које је градио и развијао током школске године учећи хемију. Они омогућавају да се циљ наставе хемије достигне у складу с предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водила наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења хемије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји, а ради лакшег планирања наставе предлаже се оријентациони број часова по темама.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода Хемије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из хемије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Активност наставника	Активност ученика
објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	Зна и разуме појмове, користи усмена и писмена упутства, описује речима поступке и кораке у истраживању, користи различите изворе информа.

Назив предмета	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА			
Циљ	Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	68 часова			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу;</p> <p>– анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи;</p> <p>– образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству;</p> <p>– повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима;</p> <p>– упореди карактеристике електричних и хибридни саобраћајних средстава са конвенционалним;</p> <p>– разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима;</p> <p>– користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;</p> <p>– класификује компоненте ИКТ уређаја према намени;</p>	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<p>Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику.</p> <p>Електрична инсталација-опасност и мере заштите.</p> <p>Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност.</p> <p>Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и</p>
	САОБРАЋАЈ	<p>Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила.</p> <p>Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима.</p> <p>Основи телекомуникација.</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; – црта електричне шеме правилно користећи симболе; – користи софтвере за симулацију рада електричних кола; – састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса; – објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; – анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; – разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; – аргументује значај рециклаже електронских компоненти; – самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским 	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.</p> <p>Основни симболи у електротехници.</p> <p>Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола.</p> <p>Израда и управљање електромеханичким моделом.</p>		<p>условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневной формалној и неформалној комуникацији.</p> <p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако</p>
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	<p>Електроенергетски систем.</p> <p>Производња, трансформација и пренос електричне енергије.</p> <p>Обновљиви извори електричне енергије.</p> <p>Електроинсталациони материјал и прибор.</p> <p>Кућне електричне инсталације.</p> <p>Састављање електричних кола</p> <p>Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром.</p> <p>Електричне машине.</p> <p>Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству.</p> <p>Основни електронике.</p>		

<p>роботом или мехатроничким моделом; – представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.</p>	<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>Рециклажа електронских компоненти.</p> <p>Моделовање електричних машина и уређаја.</p> <p>Огледи са електропанелима.</p> <p>Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара.</p> <p>Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета.</p> <p>Рад на пројекту: – израда производа/модела; – управљање моделом; – представљање производа/модела.</p>	<p>што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
---	---	---	--

Кључни појмови садржаја: електротехника, електроника, мехатроника, роботика, предузимљивост и иницијатива.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Предмет *Техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за осми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *Техника и технологија*. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *Животно и радно окружење, Саобраћај, Техничка и дигитална писменост, Ресурси и производња и Конструкторско моделовање*.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- чита цтреж, познаје врсте материјала, стиче навике за рационално коришћење материјала, учи да користи рачунар

Назив предмета	ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО			
Циљ	Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	34 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – примени основне функције формирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; – приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа; – разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; – разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; – разуме везу између ризика на интернету и кршења права; 	ИКТ	<p>Радно окружење програма за табеларне прорачуне.</p> <p>Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....).</p> <p>Формуле и функције.</p> <p>Примена формула за израчунавање статистика.</p> <p>Сортирање и филтрирање података.</p> <p>Груписање података и израчунавање статистика по групама.</p> <p>Визуелизација података – израда графикона.</p> <p>Формирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу.</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе ј у свакодневној</p>

<ul style="list-style-type: none"> – објасни појам „отворени подаци”; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; 		<p>Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).</p>	<p>формалној и неформалној комуникацији. Процес</p>
<ul style="list-style-type: none"> – унесе серију (низ) података; – изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); – графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); 	<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Заштита личних података. Права детета у дигиталном добу Отворени подаци.</p>	<p>праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да</p>
<ul style="list-style-type: none"> – унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); – изврши анализе које укључују статистике по групама; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; – самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; 	<p>РАЧУНАРСТВО</p>	<p>Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...).</p> <p>Унос података у једнодимензионе низове.</p> <p>Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање).</p> <p>Графичко представљање низова података.</p> <p>Унос и представљање табеларно записаних података.</p> <p>Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте,</p>	<p>буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање</p>

<p>– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</p>		<p>...).</p> <p>Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...).</p> <p>Груписање података и одређивање статистика за сваку групу.</p>		<p>повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ</p>	<p>Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и безбедност).</p> <p>Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација).</p> <p>Отворени подаци.</p> <p>Инфографик.</p> <p>Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја).</p> <p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.</p> <p>Вредновање резултата пројектног задака.</p>		

Кључни појмови садржаја: анализа података, табеларни прорачуни, статистика, визуализација података, дељене табеле, лични подаци, отворени подаци, инфографик

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство.

Да би сви ученици остварили предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник треба да осмисли активности тако да укључују практичан рад уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима. Пожељно је да планиране активности ученика на часу прати сажето и јасно упутство за реализацију задатка, уз евентуалну претходну демонстрацију поступка од стране наставника. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност – кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, аналитичност, истрајност, самосталност у раду, али и спремност на сарадњу и одговоран приступ тимском раду.

Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету и у литератури се могу наћи примери добре праксе које, уз прилагођавање условима рада и поштовање ауторских права, треба користити у настави и учењу.

С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе. Програм наставе и учења може се остваривати на самосталним или спојеним часовима у складу са могућностима школе. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара).

Наставницима се препоручује да у току осмог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.

Предлог за реализацију програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива).

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- чита цтрех, познаје врсте материјала, стиче навике за рационално коришћење материјала, учи да користи рачунар

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ			
Циљ	Циљ учења предмета <i>Физичко и здравствено васпитање</i> је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	102 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању; – користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима; – примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. 	<ul style="list-style-type: none"> Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема 	<ul style="list-style-type: none"> Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о

<p>– примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности;</p>				<p>обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде</p>
<p>– изведе елементе усвојених тимских и спортских игара;</p> <p>– примени основна правила тимских и спортских игара;</p> <p>– користи усвојене елементе технике у спортским играма;</p> <p>– примени основне тактичке елементе;</p> <p>– учествује на унутар одељенским такмичењима;</p>	<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p>	<p>Атлетика</p>	<p>Истрајно трчање Спринтерско трчање. Штафетно трчање Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (леђна техника). Бацање „вортекс-а“. Четворобој</p>	<p>на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна,</p>
<p>– изведе кретања у различитом ритму;</p> <p>– игра народно коло;</p> <p>– изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;</p> <p>– изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу;</p> <p>– плива техником краула и леђног краула и прсном техником;</p> <p>– преплива најмање 50m;</p> <p>– процени своје способности и вештине у води;</p> <p>– скочи у воду на ноге и на главу;</p> <p>– рони у дужину у складу са својим могућностима;</p> <p>– поштује правила понашања у води, и</p>		<p>Спортска гимнастика</p>	<p>Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније</p>	<p>на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна,</p>

<p>око водене средине;</p> <p>– уочи ризичне ситуације у води и око ње;</p> <p>– вреднује утицај примењених вежби на организам</p> <p>– одреди ниво сопствене дневне физичке активности;</p> <p>– користи вежбе ради побољшања својих физичких способности;</p> <p>– предвиди елиминише последице недовољне физичке активности;</p> <p>– примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње;</p> <p>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;</p> <p>– примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;</p> <p>– примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима;</p> <p>– решава конфликте на друштвено прихватљив начин;</p> <p>– користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спорско-рекреативних активности;</p> <p>– прихвати победу и пораз;</p> <p>– процени вредност различитих</p>			<p>вежбе и комбинације вежби</p>		<p>како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
		<p>Тимске и спортске игре</p>	<p>Футсал: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила</p> <p>Рукомет: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила.</p> <p>Кошарка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила.</p> <p>Одбојка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила.</p> <p>Активност по избору</p>		
		<p>Плес и ритмика</p>	<p>Вежбе са вијачом.</p> <p>Вежбе са обручем.</p> <p>Народно коло „Моравац“.</p> <p>Народно коло из краја у којем се школа налази.</p> <p>Енглески валцер.</p>		
	<p>Пливање и Ватерполо</p>	<p>Пливање Техника крауле, леђног краула и прсног пливања.</p> <p>Одржавање на води на разне начине и самопомоћ.</p> <p>Роњење у дужину 10–15m.</p>			

<p>спортова без обзира на лично интересовање;</p> <p>– примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;</p> <p>– вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;</p> <p>– подстиче породицу на редовно вежбање;</p> <p>– повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље;</p> <p>– планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама;</p> <p>– разликује здраве од нездравих облика исхране</p> <p>– правилно користи додатке исхрани;</p> <p>– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању;</p> <p>– правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;</p> <p>– чува животну средину током вежбања;</p> <p>– анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци.</p>			<p>Скокови на ноге и главу.</p> <p>Мешовито пливање.</p> <p>Игре у води.</p> <p>Помоћ другима у води</p> <p>Ватерполо</p> <p>Пливање са лоптом.</p> <p>Хватање и додавање.</p> <p>Основни елементи тактике и игра.</p>		
		Полигони	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p> <p>Полигон са препрекама</p>		
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	<p>Подела моторичких способности.</p> <p>Функција срчано-дисајног система.</p> <p>Основна правила и тактика спортских игара.</p> <p>Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама.</p> <p>Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању.</p> <p>Превенција насиља у физичком васпитању и спорту.</p>		

			<p>Решавање спорних ситуација.</p> <p>Коришћење писаних и електронских извора информација из области физчког васпитања и спорта.</p> <p>Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.</p> <p>Значај и улога физчког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима.</p> <p>Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).</p>		
		<p>Здравствено васпитање</p>	<p>Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште.</p> <p>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.</p> <p>Значај правилне исхране.</p> <p>Енергетски напаци и њихова штетност.</p> <p>Прва помоћ након површинских повреда,</p>		

			уганућа у прелома. Значај вежбања у природи. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања		
--	--	--	--	--	--

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Циљ и исходи предмета се остварују кроз јединство наставе Физичког и здравственог васпитања, ваннаставних и ваншколских активности у складу са програмом. Програм седмог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из претходних разреда.

Настава Физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ваннаставној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

НАСТАВНЕ АКТИВНОСИ

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I. Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

– развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;

– подстицање ученика на самостално вежбање;

– правилно држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II. Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, пливања и ватерпола, примењујући основне дидактичко- методичке приципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навика треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији, свакодневним и специфичним ситуацијама.

СТИЦАЊЕ ЗНАЊА, УМЕЊА И НАВИКА ЈЕ КОНТИНУИРАНИ ПРОЦЕС ИНДИВИДУАЛНОГ НАПРЕДОВАЊА УЧЕНИКА У СКЛАДУ СА ЊИХОВИМ ПСИХОФИЗИЧКИМ СПОСОБНОСТИМА.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд).

У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

III. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у Физичком и здравственом васпитању уз практичан рад и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

Физичка и здравствена култура

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Физичко вежбање и спорт* и *Здравствено васпитање*.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	трчање, скакање, ходање, бацање и хватање лопте, пењање, вежбање, играи плес.

. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

Назив програма	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ			
Циљ	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.			
Разред	Осми			
Годишњи фонд часова	34 часа			
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> – изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; – образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; – наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; – покаже интересовање за упознавање различитих култура; – наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; – разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; – уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продукцијама 	ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група	<p>Припадност држави и нацији Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима. Начини изражавања патриотизма.</p> <p>Обесправљивање и угрожавање слободе људи. Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам.</p> <p>Заједница различитих културних група Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота.</p> <p>Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода</p>	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.</i> Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и

<p>културе на који начин се преносе родни обрасци;</p> <ul style="list-style-type: none"> – указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; – дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу; – наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; – препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; – наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником; – наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; – образложи значај слободе медија за развој демократије; – у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; – препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; – проналази и користи информације из 	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност</p>	<p>припадника националних мањина.</p> <p>Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), насупротив разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена).</p> <p>Преношење родних образаца.</p> <p>Стереотипи и предрасуде о роду.</p> <p>Родна перспектива Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...).</p> <p>Родна равноправност Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца у постизању родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...).</p> <p>Родно засновано насиље Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или</p>	<p>условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра</p>
--	--	---	---

<p>различитих извора, критички их разматра и вреднује;</p> <p>– препозна пример злоупотребе деце у медијима;</p> <p>– у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;</p> <p>– учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма,</p> <p>– учествује у избору садржаја и начина рада.</p>		<p>која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.</p>		<p>прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији</p>	<p>Медији Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...).</p> <p>Медијска писменост Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја.</p> <p>Кодекс у медијима Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе изражавања.</p>		
	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва</p>	<p>Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа.</p>		

		Презентација.		
		Евалуација.		

Кључни појмови садржаја: патриотизам, ксенофобија, интеркултуралност, медији, родна равноправност и родно засновано насиље

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за осми разред организован је, као и претходни програми, по моделу спирале, што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам*), али се они проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. По свом садржају ово је најзахтевнији програм, који се ослања на исходе у програмима Грађанског васпитања за претходне разреде, на исходе из програма обавезних предмета, као и на ваншколско искуство ученика који на крају основне школе имају све сложеније социјалне релације.

У програму су наведени садржаји које наставник, као и у претходним разредама, може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада, али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика, да буду мерљиви и проверљиви, односно да наставник, пратећи активности ученика, може лако да утврди да ли их они достижу и у којој мери. Најчешће су исходи дати на нивоу примене, што значи да се знање и разумевање подразумевају, јер без тога нема примене. Такав приступ одговара концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код ученика развија конативну, вољну компоненту, која долази до изражаја у понашању. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља предмета и развој међупредметних компетенција. Између исхода постоји повезаност. Достижање једног исхода доприноси достизању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода, што се препознаје у томе да се неки исходи у истој или сличној формулацији налазе у програмима и за претходне разреде, али се очекује да постоји напредак у квалитету. На пример, *исход ученик ће бити у стању да износи свој став заснован на аргументима* подстиче се током више разреда, а очекује се да је квалитет аргумената све бољи.

Посебност Грађанског васпитања је у томе што је оно део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са обавезним предметима, ваннаставним активностима и уопште етосом школе. Најјача веза је са предметима Историја и Српски језик и књижевност, јер имају садржаје који се односе на појаве као што су мултикултуралност, ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам, родно засновано насиље. Поред ова два предмета, веза се може направити и са Биологијом, чији програм за осми разред, у оквиру теме *Човек и здравље*, предвиђа да се ученици баве питањима родног и полног идентитета, наравно у контексту хормонских активности и индивидуалне генетичке варијабилности што се природно надовезује на садржај овог програма у делу *Родна (не)равноправност*.

Активност наставника	Активност ученика
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>- дискусија, расправа, преговарање, дијалог, интервју, дописивање, прикупљање помоћидраматизација, - стичу знања, усвајају вредности и развијају примерене вештине учећи са другима</p>

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Ученици треба да упознају веру и духовне вредности сопствене, историјски дате цркве или верске заједнице у отвореном и толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, као и научних сазнања и свих позитивних искустава и достигнућа човечанства.

Задаци верске наставе су да код ученика:

- развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развија способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и о сопственој одговорности за друге, за свет као творевину божју и за себе;
- развија тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остваривању сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

Наставне теме	Наставни садржаји	Методе рада Облици рада
----------------------	--------------------------	------------------------------------

	<p>Учење о личности на основу православне триадологије. Разлика између природе и личности у Богу. Онтолошке последице православне триадологије по човека и створени свет (личност као носилац постојања природе). Човек као личност (личност као заједница). Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој (Халкидонски, Четврти Васељенски. сабор и његове одлуке). Обожење створене природе у Христовој личности (личност као носилац постојања природе може имати више природа у себи). Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве). Будуће Царство Божије као узрок Цркве (последњи догађај Царства Божијег даје истинитост историјским догађајима). Светост и Царство Божије у православној иконографији. Методске јединице</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање са планом и програмом 2. Систематизација (обнављање раније пређеног градива) 3. Хришћанско схватање личности (личност је назив за однос) 4. Систематизација 5. Слобода као предуслов постојања личности 6. Систематизација 7. Учење о личности на основу православне триадологије 8. Систематизација 9. Личност као носилац постојања природе (онтолошке последице православне триадологије по човека и свет) 10. Систематизација 11. Човек као личност 12. Јединственост и непоновљивост сваке личности 13. Систематизација 14. Христос - истинити Бог и истинити Човек 15. Христос - истинити Бог и истинити Човек (тумачење симбола вере и одлуке Четвртог Васељенског сабора) 16. Систематизација 	<p>дијалогска, кооперативна, демонстрације, илустрације, вербално-текстуална индивидуални рад, рад у паровима, групни рад</p>
--	--	---

	17. Створена природа, да би постојала, мора ући у заједницу са Богом 18. Систематизација 19. Обожење створене природе у Христу 20. Систематизација 21. Обожење као циљ постојања створене природе 22. Систематизација 23. Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве) 24. Систематизација 25. Јединство многих у Христу 26. Систематизација 27. Јединство света и човека у Христу (у Литургији) 28. Систематизација 29. Будуће Царство Божије као узрок постојања Цркве 30. Будуће Царство Божије као узрок постојања Цркве 31. Систематизација 32. Светлост и Царство Божије у православној иконографији 33. Светлост и Царство Божије у православној иконографији 34. Систематизација	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Циљ наставе православног катихизиса у осмом разреду јесте рекапитулација целокупног градива из претходних разреда с посебним истицањем следећих елемената:

- да је метафизичко начело постојања Бог, односно да истинско биће треба тражити у Богу који је Св. Тројица;
- да је онтолошко начело на основу православног учења о Богу као Св. Тројици личност, а не природа;
- да је личност заједница слободе са другом личношћу;
- да је човек створен као личност и да је позван да постоји на начин на који постоји Св. Тројица ако жели да превазиђе ограничења своје природе, што се остварује у Христу, односно у Литургији.

Схватање човека као личности, односно као апсолутног и непоновљивог бића, извире из хришћанске триадологије. До појаве хришћанства, свету није био познат појам човека као личности. Старојелинска философија, ма колико била узвишена, појединачној личности никад није давала онтолошку улогу. Конкретног човека, односно појединачну личност, посматрала је као део општег бића. Личност је била подређена природи. Захваљујући хришћанству, личност је добила онтолошку важност и то је тековина којом се данас служи, не само хришћански свет, већ свет уопште.

Међутим, за хришћане личност није индивидуа. Једна личност једнако је ниједна личност. Личност извире из заједнице слободе са

другом личношћу. Истовремено, личност није део природе, већ је носилац постојања целокупне природе. (Да бисмо ово показали, треба се позвати на искуство љубави према једној личности и искуство губитка те личности. Кад заволимо једног човека, онда у том искуству откривамо да је он апсолутно и непоновљиво биће, личност. Кад изгубимо личност коју волимо и за коју смо везани, онда као да се за нас са њом губи читав свет. Пример како мајка гледа на губитак свога детета, а како гледају други на тај исти догађај, може послужити као средство за боље објашњење ове проблематике. Мајка гледа на своје дете као на личност, зато што га неизмерно воли, и због тога је његова смрт за њу ненадокнадив губитак, док је за оне који нису остварили никакву личну заједницу са дететом оно индивидуа, тј. оно је само део људске врсте и зато његов губитак другачије виде, односно у догађају смрти не виде никакав губитак, него само природан процес).

Теме *Учење о личности на основу православне трилогије и Разлика између природе и личности у Богу* реализовати у контексту триадологије, како је изложена код православних отаца: Василија Великог, Григорија Богослова и других. Као помоћну литературу за разумевање овог учења, треба узети чланке Ј. Зизиуласа, *Допринос Кападокије хришћанској мисли у Православна Теологија*, Београд, 1995; и *Од маске до личности*, Београд, 1989. и сл.

У контексту излагања Божијег постојања, а касније и постојања људи, треба посебну пажњу обратити на разлику између природе и личности у Богу, односно у човеку. Природа је нешто опште, заједничко свим личностима. Личност је начин постојања природе. Природа указује на то да нешто јесте, да нешто постоји, док личност указује на то како нешто јесте, односно на који начин то нешто постоји. Својства Божанске природе су нествореност, бесмртност, неограниченост, недељивост, док су створеност, индивидуализам, растављеност, састављеност, смртност својства створене природе. Али, од личности зависи на који ће начин постојати природа и да ли ће превазићи своју детерминисаност. Тако, на пример, Бог је по својој природи бестелесан, нестрадалан, али је ипак ради нас и нашег спасења, постао човек и страдао. Из овога произлази да је личност носилац постојања природе. Природа без личности не постоји.

Тема *Човек као личност* треба да буде логичан закључак да је и човек личност због тога што је створен као икона Божија. Човек је створен по икони Божијој, а то значи да је створен као личност. Слика Божија у човеку тиче се тога како човек постоји, а не онога што он јесте. Зато и поред тога што је природа човекова, будући створена, ограничена, односно смртна, од личности човека, од његове слободе, зависи да ли ће он превазићи ограничења своје природе и на крају смрт, или неће. Ако човек жели да превазиђе ограничености своје природе, онда он треба да постоји на начин на који постоји Бог. Човек је позван на подвиг, тј. да постоји не на основу закона природе, већ на начин слободан од њих. Тај начин постојања, на основу којег човек постаје Бог, остварује се Крштењем у Литургији и као Литургија.

Теме *Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој и Обожење створене природе у Христовој личности* треба реализовати у контексту дефиниције ове проблематике на 4. Васељенском сабору уз следеће објашњење: личност може бити носилац постојања више природа. На пример, човек као личност има у себи многе природе, воду, ваздух, минерале, материјалну природу, духовну, али све те природе постоје у свакој од конкретних личности на посебан начин, не престајући да буду то што јесу по природи. Такође, после оваплоћења, Син Божији има поред Божанске и људску природу. Међутим, људска природа у Христу постоји сада на божански начин, не престајући да буде људска природа, односно људска природа у Христу је превазишла своје ограничености, тј.

обожила се захваљујући личности Сина Божијег.

Тему *Црква као Тело Христово* треба реализовати на основу објашњења које о томе даје ап. Павле у 1.Кор.12. После оваплоћења створена природа је уипостазирана у Христову личност, односно постала је тело Христово, Христова природа. Будући да створена људска природа не постоји мимо конкретних личности, процес њеног узимања од стране Сина Божијег - Христа претпоставља заједницу људских личности са Сином Божијим - Христом. Овај процес почиње Христовим оваплоћењем и наставља се Духом Светим кроз крштење у Литургији. Зато је Црква Тело Христово, јер је Христова личност носилац постојања створене природе која постоји као заједница многих у Христу, тј. као литургијска заједница која је преко њеног начелника Христа у заједници с Богом Оцем.

Тему *Будуће Царство као узрок Цркве* треба обрадити на основу објашњења које о овоме даје Св. Максим Исповедник (РГ 4, 157). Бог је створио свет и људе са жељом да се сједине са Њим преко једног човека, што указује на Тајну Христову, односно на Литургију, како би постојали вечно. Дакле, будуће Царство је узрок стварања и постојања света и људи. На тај начин Св. Максим указује да узрок постојања света није у прошлости, као што су о томе говорили грчки философи, већ у будућности, у будућем догађају који се још увек није збио, али који се остварује кроз историју. Тиме се мења поглед на историју у односу на јелинистичко схватање историје, која за Јелине значи вечно кружење, вечно понављање истог. Хришћанска историја има почетак и крај, циљ. Крај, односно циљ историје, јесте узрок њеног почетка. Тачније речено, литургијско постојање Цркве јесте иконично постојање Царства Божијег у историји, које је истовремено и дар Божији и историјски догађај који остварују људи. (Као помоћну литературу за реализацију ове теме треба користити студију: Ј. Зизијулас, *Евхаристија и Царство Божије*). Приказујући човека и природу као слободне у односу на законе природе (на пример, на иконама светлост не оставља сенке, ап. Павле се приказује у сцени силаска Св. Духа на апостоле, иако је он после овог догађаја постао хришћанин итд.), православна иконографија жели да их прикаже како ће они изгледати у будућем Царству Божијем. (За реализацију ове теме треба користити студију: С. Склирис, *Од портрета до иконе*, у "Беседи", Нови Сад 1993.)

Активност наставника	Активност ученика
<p>- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,</p>	<p>читање, причање, препричавање, богађење речника, рецитоване, описивање, писање, слушање, уочавање, откривање, процењивање, закључивање</p>

РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Nav predmetosko	RROMANI ČHIB E KOTORENCA PALE NACIONALNO KULTURA			
Res	Res sikavimasko ande predmeto <i>Rromani čhib e kotorenca pale nacionalno kultura</i> si te pindžaras thaj zuravas džanglipe pale rromani čhib, lilaripe thaj e kultura rromengi, sar vi te barjaras džanglipe čhibako ande averčhande trajoske kotora, sar vi barjaripe gindosko pale nacionalno identiteto, sar amarengo khajda vi aver manušengo save trajin paša amende.			
Klaso	Oxtoto			
Beršesko fondo sikavimasko	72 časurja			
ISHODO SIKAVIMSKO Kana del pes gata e tema/kotor sikljarno džanela te:	KOTOR/E TEMA	SAINĆARIPE	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТ НЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Начин провере Остварености исхода
<p>– Šaj te keren svato ande 1. thaj 3. lingo, sar si ramosardo ando programo;</p> <p>– Džanen te losaren kotora andar o lil;</p> <p>– Džanen te keren svato aver manušenca, jakha ande jakha, numaj prikal o telefono sar kerel pes orta svato;</p> <p>– Šaj te mothon e paramiča savi si čhutini ande futuro;</p> <p>– Šaj te mothon e paramiča kana des len but pučipa pe save musaj te mothon e paramiča.</p>	ČHIBAKI KULTURA	VORBA	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.</p>
– Lel sama so aver keren svato, thaj či činavel len ando svato;		E recepcia	<p>Orta numaj aver khelimata. E recepcia vakerimaski.</p>	

<p>– Ašunel, xaćarel thaj phenel so xaćarda; – Xaćarel krlesa xarno drabaripe džanlipasko ramoipe; – Xaćarel interpretativno drabaripe ande lilaripe.</p>			<p>E recepacia kana krlesa drabaren paramiča. Vakerimasko res. Khlemata save zuraven ašundipe. E interpretacia džanglipaski. E interpretacia lilaripaski.</p>		<p>Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени</p>
<p>– Šaj te mothon e paramiča thaj šaj te ramon la; – Orta lekharan sar ramol ande standardno lekharipe.</p>		<p>Ramosaripe</p>	<p>Nakhaven e alavaresa. Lekharimaske vežbe. Drabaripe kova so ramosarde angle amala. Ramon e paramiča ande futuro, kamavas te avav/ovav...; Ramon e paramiča sar ramol pes ande Lil lekharimasko.</p>		<p>примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени</p>
<p>– Pindžaren lilaripake kotora; – Džanen te ande gilja dikhen e strofa, stiho, thaj e rima; – Šaj te dikhen ververipe maškar tradiciako thaj artistikano lilaripe; – Šaj te pindžaren fundo giljako, paramičako; – Džanen te dikhen ande paramičaki vrijama, than, thaj so kerel pes ande paramiča; – Šaj te dikhen vervripe maškar e manuša ande paramiča; – Pindžaren e kompozicia ande drama (čino, scena, dikhipe); – Dikhen ververipe maškar e balada thaj e romansa, thaj šaj te mothol so si jekh, a so aver; – Šaj te pindžaren e stilske figure ande</p>	<p>LILARIPE</p>		<p>Školaki lektira – Losaripe 1. A. Krasnići: Antologija romske poezije. 2. A. Krasnići: Indijske bajke-Indijake paramiča. 3. Tradicijake rromane gilja. 4. Kotor andar dramsko lil. Lila: Lil drabarimasko pale oxtoto klaso; E gramatika pale rromani čhib thaj orta lekharipe; Bućarno lil. E lirika Rromane balade Bila, Rina. E stilske figure hiperbola, kontrasto, alegorja. Kotora ande rromani lirika: (lirske gilja, kamavipaske, abjavimaske,</p>		

<p>lirsko – epikane gilja; – Šaj te pindžaren o motivo ande lirske gilja; – Šaj te mothon so si bućako res ande paramiča thaj te mothon so sas ande paramiča; – Dikhen ververipe maškar tradiciako thaj artistikani paramiča; – Šaj te pindžaren sar anel e artistikani paramiča.</p>		<p>pherjavimsake gilja, džamnbaske, dromarimaske gilja). E proza Lilvarno, naratoro. – Motivo, fabula, toko bućako; Tradiciaki thaj artistikani paramiča. E drama Lilaripake alava Čino, dikhipe, e scena.</p>		<p>напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>
<p>– Džanen te ververkeren tematske katar atematske kernavna; – Džanen te ande svato čhon irimaske kernavna; – Šaj te dikhen so si avrčhande maškar refleksne thaj aver kernavna; – Orta džanen te pindžaren kernavnengi vrijama; – Orta džanen te lekharen.</p>	<p>E GRAMATIKA</p>	<p>Lila: R. Đurić, <i>Standardizacija romskog jezika</i>, Kali Sara, Sarajevo 2012. R. Đurić, <i>Parvipos romskog jezika</i>, Visoka škola strukovnih studija za vaspitače, Vršac 2011. Đindirja, kidimaske đindurja. Tematske thaj atematske kernavna. Irimaske kernavna. Kernavnengi vrijama. Kotora prezentoske. Orta vakeripe, kotora alavenge thaj vakerora, intonacija krleski.</p>		

Importantne alava: lirsko gili, paramiča, kernavnengi vrijama, irimaske kernavna.

E korelacia: bašalimaski kultura, pinturaki kultura.

I. SAINĆARIPE PROGRAMOSKO

Kana sikljona čavorrenca o predmeto *Rromani čhib e kotorencia pale nacionalno kultura* trubun te len sama pe fundoske pedagogikane gindurja kaj si o sikamno ande sikavimakso centro, godolastar sikljarno trubul te pindžarel thaj te dikhel so šaj te sikljol o čavorro thaj te khajda arakhel o metodo sar trubul te sikljol lesa, thaj te šaj so majbut sikljol neve sikavimaske kotora.

Ande sikavipe trubul te so majlačhe prezentuil lilaripa save sikamne bi pharimasa sičona. Gadava trubula lenge pale majdur sikljope, te barjaren o džanglipe pale rromani čhib thaj e kultura.

Paše fundoske metode, ande sikavipe trubun te avel tumen vi:

– e metoda drabarimaski

– e metoda vorbaki – vorbaki metoda

– e metoda haljarimaski (monološko metoda)

– e metoda praktikane bućako – naučno-rodipaski metoda andar e čhibake kotora, e dijalektologija, prozodija, rromane dijalekturja, kidipe averčhande tradicijake lilaripasa, buti neve tehnologijasa.

Trubun te ande buti čavorrenca si tumen averčhande kotora bućake sar kaj si: buti jekhe čhavoresa, buti duje čavorrenca, buti ketane čavorrenca – sikljope trujal averčhande khelimata sar kaj si e kvizurja, mothovipa andar o muj thaj aver sar te alava save but drom phenen pes sikljon. Pučipa thaj boldo svato – pučipe khajda te vazden o krlo. E vežbe – pučas, das boldo svato kaj naj vareso numaj te si vareso, ande xarni thaj lungo forma, e intonacia pučimaski thaj boldo alav e intonacijasa. Vakeripe – pale kova so sas amenge, so ašundam, dikhlam. Mothovipe – pale trujalipe thaj e manuša (kon, so, kana, sar, kaj), mothovipe pherde alavenca. Dijalogo – maškar sikamne pale vareso so džanen, so sas lenge ketane.

Vakeripe – xarne paramiča, e basne, kova so xačarde. Fundosko svato pale rromane garadine alava, đilabipe gilengo. E konstrukcija pale vorbaki komunikacija. Len sama te orta mothon e grafemenge krla, alava, e intonacija rindo alavengo, aver alava save si čutine ande rromani čhib. Barjaripe alavengo, alava pale manuša thaj šeja ande prezento, perfekto thaj futuro. Sikavipe rromane čhibako e kotorenca pale nacionalno kultura del fundoske džanglipa andar e čhib, lilaripe thaj nacionalno kultura. Ko sikamno trubus te džungadon kamipe te drabaren, ramon, kiden rromane alava, te pindžaren, sikljon thaj afirmišin rromani kultura, tradicia thaj rromano trajo. Sikljope si lačhardo khajda te pindžaren, len sama, thaj te afirmišin rromani kultura, sikljon stanadardno rromani čhib te keren svato thaj te ramon, te barjaren rromani čhib thaj rromano alavari, te pindžaren sikamnes e rromane tradicijasa thaj historijasa.

Активност наставника	Активност ученика
- објашњава, чита, пише, црта, образлаже, упоређује, доказује, смишља, истиче, доводи до закључка, усмерава, препоручује, задаје,	- дискусија, расправа, преговарање, дијалог, интервју, дописивање, прикупљање помоћидраматизација, - стичу знања, усвајају вредности и развијају примерене вештине учећи са другима
Назив предмета	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног

	језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	
Разред	Осми	
Годишњи фонд часова	68	
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).
– размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра.
– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).
– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА,	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита,

<p>одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>– упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p>	<p>ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p>тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.</p>
<p>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</p>	<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p>
<p>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</p> <p>– упуту уобичајене молбе и захтеве;</p>	<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.</p>
<p>– честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;</p> <p>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа</p>	<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.</p>

<p>користећи неколико везаних исказа;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <p>– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;</p>		
<p>– опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p>	<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.</p>
<p>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p>	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.</p>
<p>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;</p> <p>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих;</p>	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.</p>
<p>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p> <p>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета,</p>	<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.</p>

<p>бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;</p> <p>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;</p>	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.</p>
<p>– опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима;</p>	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања.</p>
<p>– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;</p>	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p>
<p>– размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</p> <p>– формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;</p> <p>– изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;</p> <p>– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;</p> <p>– изражава мишљење, слагање/неслагање и</p>	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.</p>

<p>даје кратко образложење;</p> <p>– разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;</p> <p>– размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.</p>		
--	--	--

РУСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p><i>Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Разрешите/ позвольте вам представить...Это мой друг Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться.</i></p> <p><i>Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Разрешите/ позвольте вам представить...</i></p> <p><i>Это мой друг Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. А кто это? Это моя родственница Света. Она занимается музыкой. Мне кажется, что она хочет стать известной пианисткой.</i></p> <p><i>Где ты живёшь? На улице Гагарина, дом 5, квартира 10. На втором этаже, а ты? Я живу на улице Ленина, в доме номер 13, в квартире 17, на четвёртом этаже. Ты знаешь мою соседку Лену? Мне кажется, что вы вместе учились в начальной школе имени Бранислав Нушич. Это его родители. Его папа работает инженером, а его мама медсестрой.</i></p> <p><i>У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Он моложе меня. Ему 7 лет. Нет, у меня нет сестры.</i></p> <p><i>Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт.</i></p> <p><i>У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан – немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве. Это мой дядя Иван. Он очень интересный человек, художник. Он живёт и работает в деревне Иваново.</i></p> <p><i>Я очень рад переписываться с тобой.</i></p> <p><i>Это их подруги.</i></p> <p><i>Как дела? Нормально. Всё в порядке. Спасибо за мейл (письмо). Большое вам спасибо. Не за что.</i></p> <p>Номинатив множине именица мушког рода са наставком –а/ -я (дом –домá, город – городá, учитель – учителя)</p> <p>Реченице с упитним речима (кто, где, как...)</p> <p>Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и одричне): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня</p>

	<p><i>нет</i>).</p> <p>Личне заменице 3.лице са и без предлога (<i>к ней, ей</i>)</p> <p>Присвојне заменице</p> <p>Непромењиве присвојне заменице за изражавање припадности трећем лицу <i>его, её; их</i></p> <p>Глаголи <i>заниматься, интересоваться, стать</i> + инструментал.</p> <p>Кратак облик придева <i>рад/рада; рады</i>.</p> <p>Безличне реченице са одричним заменицама са префиксом <i>не</i> у предикату. <i>Не за что</i>.</p> <p>(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; нумерисање спратова, називи већих градова, познатијих држава и њихових становника, родно место.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p><i>Какой это город/деревня? Какие интересные места, улицы и исторические памятники находятся там? Какие достопримечательности в столице России, а какие в столице Сербии? Это – памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Этот памятник мне известен.</i></p> <p><i>Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный.</i></p> <p><i>Какая Маша? Маша высокая, полная.</i></p> <p><i>Какой у него рост?</i></p> <p><i>Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые.</i></p> <p><i>В чём она? На ней блузка в полоску.</i></p> <p><i>Миша хорошо знает математику и помогает Маше. Маша очень хорошо плавает. Она живёт в центре Екатеринбурга в многоэтажном доме. Её квартира небольшая. Опиши свою комнату! Моя кровать большая и удобная.</i></p> <p><i>Идёт дождь, дует ветер, холодно очень. Завтра будет солнечная погода, без дождя. Ночью поднялся сильный ветер и пошел дождь.</i></p> <p><i>Я очень плохо себя чувствую. Болит голова и глотать больно. У меня температура. У него сильно болит спина. У неё грипп/ангина.</i></p> <p><i>Мы жили в спортивном лагере прошлым летом. Он спал в большой палатке.</i></p> <p>Промена именица треће дефлекције типа <i>область</i></p> <p>Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу.</p> <p>Кратки придеви – облици промене кратких придева, значење и употреба кратких придева (у предикативној функцији) <i>Башня видна издали. Я рад, что вы приехали.</i></p> <p>Прилози за начин, место, време.</p> <p>Фреквентне временске конструкције (<i>прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году</i>)</p>

	<p>Садашње време фреквентних глагола.</p> <p>Прошло време фреквентних глагола.</p> <p>Будуће време (просто и сложено).</p> <p>Прости облици компаратива придева/прилога</p> <p>Повратна заменица <i>себя</i></p> <p>Неодређеноличне реченице без субјекта са предикатом у неодређеноличном глаголском облику (треће лице множине) <i>Здесь продают билеты. Говорят, что это было давно.</i></p> <p>Безличне реченице у којима лице на које се односи радња безличног глагола може стајати у акузативу. <i>Меня тошнит.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: карактеристике наше земље и Русије (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p>
<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p><i>Уберите веци! А давайте посмотрим с вами, что там лежит. Давайте вместе приберёмся в нашей группе! Разложим книги по местам. Помогите мне пожалуйста, давайте все вместе!</i></p> <p><i>Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Сегодня мы с вами сделали очень много. Какие молодцы! Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо.</i></p> <p><i>Что ты будешь делать на следующей неделе?</i></p> <p><i>Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Внимание! Срочно отправляемся на прогулку!</i></p> <p><i>Будем в воскресенье играть в футбол? Когда? В пять. Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке.</i></p> <p><i>Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро.</i></p> <p><i>Нажмите здесь и зарегистрируйтесь!</i></p> <p><i>Не переживай! В следующий раз получится лучше!</i></p> <p><i>У семьи и школы одни беды и проблемы. Давайте искать совместные пути решения!</i></p> <p><i>Дорогие ученики! Приглашаем вас принять участие в творческом проекте «Как хорошо любить читать».</i></p> <p><i>Мне понравилось, как вы справились с заданием. Наша работа сегодня была очень полезной.</i></p> <p>Промена именица женског рода треће деклинације чија се основа завршава на <i>-чь, -щь ; -жь, -шь</i>.</p> <p>Заповедни начин (позив на заједничку активност) .</p> <p>Безличне модалне конструкције с предикативима (<i>мне нужно, мне надо, мне необходимо</i>).</p> <p>Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p>Садашње време у значењу будућег.</p> <p>Будуће време.</p>

	<p>Промена броја <i>один,одна, одно; одни</i> Одредбени прилози времена: <i>утром, вчера, завтра, сейчас, опять ...</i> Одредбени прилози количине (мере): <i>очень, совсем, слишком ...</i> (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p><i>Вы поняли как выполнить домашнее задание? Скажите, как вы справились с текстом и вопросы?</i> <i>Не забудьте, что у каждого ученика своя роль.</i> <i>Давайте споём эту песню. Пусть они читают.</i> <i>Не ешьте гамбургеры на завтрак. Составьте здоровое меню на день рождения с друзьями. Дайте советы о здоровом питании! Занимайтесь спортом серьёзнее!</i> <i>Я согласен (согласна) с тобой. Я не согласна с твоим мнением. Вам помочь? Да, спасибо, возьмите эту сумку, пожалуйста. Спасибо. Благодарю вас. Не за что. Ничего.</i> <i>Дай мне, пожалуйста, тетрадь. Минуточку. Вот она.</i> <i>Можно я подойду? Можно. Мне кажется, что ...</i> <i>Это для меня (не)важно. По – моему, ... Я считаю, что ... Я хотела бы танцевать с тобой..</i> <i>Извините, можно вопрос? Можно.</i> <i>Приезжайте к нам в Сочи!</i> <i>Вы не скажете, как дойти до Красной площади? Конечно, скажу.</i> <i>Простите за беспокойство. Извините за опоздание.</i> Заповедни начин (позив на заједничку активност) Глаголи са нерегуларном коњугацијом: 1) глаголи са специфичном коњугацијом: <i>есть, дать</i> 2) глаголи са мешовитом коњугацијом:<i>хотеть, бежать</i> Предикативи који означавају однос лица према некој радњи, стању, предмету и слично: <i>можно, нужно, надо, ...</i> Упитни искази без упитне речи. Интонација. Безличне реченице типа: <i>Мне кажется ...</i> Прошло време глагола са инфинитивном основом на сугласник (<i>мочь, лечь, печь</i>) Кондиционал за изражавање предлога, жеља (у простој реченици): <i>Я хотела бы...</i> (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p><i>Дай такую же книгу. Запомните названные слова. Отметь правильный ответ. Проверьте свои ответы.</i> <i>Используйте сайт ... Из каких частей состоит он-лайн тестирование?</i> <i>Прочитай внимательно вопросы к тексту и обведи кружком букву правильного ответа.</i> <i>Открой рот и скажи «А- а- а». Это лекарство тебе надо принимать три раза в день. Тебе надо лежать в постели пять</i></p>

	<p>дней. Сделайте проект-плакат презентацию на тему „Мой любимый город”. Найдите ошибки в тексте! Встаньте! Нарежь картошку кубиками, положи в салатницу. Обрати внимание! Составьте предложения! Вы всё поняли? Старайтесь угадать! Закрой глаза! Правильно ли это? Помните, вам надо прочитать её всего один раз. Вставьте выбранное вами ключевое слово в соответствующем месте. Ответьте на те вопросы, которые кажутся вам наиболее легкими. Не обязательно придерживаться того порядка, в котором приведены вопросы. Один раз топни ногой, подойди к двери и похлопай в ладоши! С трёх до четырёх я провожу время со своими друзьями. Промена бројева два, три, четыре Заповедни начин фреквентних глагола на нулти суфикс: <i>встань/те, составь/те, не забудь/те, проверь/те....</i> Употреба простог непромењивог облика компаратива <i>более, менее</i> (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	<p>Моя семья любит по праздникам собираться с близкими родственниками. В выходные мы ходим в кино или ездим на дачу. Я живу в Москве. Моя бабушка живёт в деревне Азово, недалеко от города Омска. Летом мы ходим купаться на пруд. В Новгороде тоже есть кремль. Я учусь в седьмом классе. В школу я езжу на автобусе. Каждый день я встречаюсь с друзьями. Мы играем в футбол или в волейбол на школьной спортплощадке. Ты активно занимаешься спортом? Какой вид спорта ты можешь мне порекомендовать? В свободное время я играю в компьютерные игры. Я ищу МП4 - плеер. Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре. Какие книги ты любишь? А я как раз сейчас читаю Андрича. Если хочешь, можешь взять почитать. Я каждый день примерно пять часов сижу в Интернете. Обычно я встаю в шесть часов. Сначала я включаю ноутбук и читаю электронную почту. С восьми до десяти или одиннадцати мама и папа смотрят телевизор. С шести до семи я делаю уроки. Город Сочи называют южной или курортной столицей России. Здесь можно купаться или ходить по музеям. Зимой мы катаемся на лыжах. Пётр часто ездит на озеро ловить рыбу. Сколько времени поезд едет от Москвы до Владивостока? Самолёт летит в Белград. Глаголски вид, разлике у употреби глаголског вида у руском и српском језику (<i>обещать, завтракать...</i>) Садашње време</p>

	<p>Повратни глаголи, разлике у употреби повратних глагола у руском и српском језику (<i>играть, отдыхать, загорать, учиться...</i>)</p> <p>Глаголи кретања: <i>идти/ ходить, ехать/ ездить, лететь/ летать, плыть/ плавать, бежать/ бегать, нести/ носить.</i></p> <p>Употреба глагола <i>играть</i> (<i>во что, на чём</i>).</p> <p>Употреба глагола <i>есть</i></p> <p>Прилози за време, начин</p> <p>Предикативи који означавају просторни однос <i>далеко, недалеко...</i></p> <p>Промена бројева од 5 до 20</p> <p>Придевске упитне заменице <i>какой, который</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем друштвеном окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>Где он родиося? В каком городе он жил?</i></p> <p><i>На прошлой неделе мы посмотрели хороший фильм.</i></p> <p><i>Что ты делал/делала вчера вечером?</i></p> <p><i>Мама нашла свой мобильник.</i></p> <p><i>Он помог мне выучить урок. Задание сделали быстро.</i></p> <p><i>Сегодня мама пришла с работы в семь часов. Саша не ушёл в свою комнату.</i></p> <p><i>Твоя семья когда-нибудь переезжала из одной квартиры в другую.</i></p> <p><i>Мы прилетели вчера вечером. Когда вылетает твой самолёт.</i></p> <p><i>Мы в прошлом году ездили на машине на море.</i></p> <p><i>Я нашла в Интернете информацию о Максиме Горьком. Александр Сергеевич Пушкин родился 6 июня 1799 года в Москве.</i></p> <p><i>Название «Сибирь» появилось на карте в 14в.</i></p> <p><i>Белград был основан кельтами в IV- III вв. до н.э, поселение называлось Сингидунум. В 1521 году город захватили турки.</i></p> <p><i>Открытия Николы Теслы навсегда изменили мир.</i></p> <p><i>Бранислав Нушич умер 19 января 1938 г.</i></p> <p>Прошло време повратних глагола.</p> <p>Прошло време глагола кретања са и без префикса</p> <p>Употреба глагола кретања у прошлом времену.</p> <p>Прошло време глагола с суфиксима <i>-чь (мочь), -ти (идти).</i></p> <p>Употреба речи <i>тысяча</i></p>

	<p>Временске конструкције с именицом <i>год</i>: в 1978 году; в сентябре 1978-го года. Промена редних бројева преко 10.</p> <p>Фреквентне временске конструкције (<i>прошлым летом, в прошлую среду, в прошлом году</i>) Безличне реченице са безличним обликом глагола</p> <p>Прилози и прилошке одредбе за време.</p> <p>(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p><i>Завтра утром я пойду к врачу.</i> <i>Майя проведёт летние каникулы у бабушки в деревне.</i> <i>На следующей неделе моя старшая сестра выходит замуж.</i> <i>Мой брат улетает в Рим сегодня вечером. Во сколько его самолёт вылетает?</i> <i>Мы закончим проект до конца недели.</i> <i>Я надеюсь, что завтра будет хорошая погода.</i> <i>Сегодня солнце светит, будет прекрасная погода!</i> <i>Завтра моя сестра сдаёт экзамен по русскому языку на факультете.</i> <i>Если мы не сделаем домашнее задание, наш учитель рассердится.</i> <i>Что будет в будущем, если человек продолжит загрязнять планету?</i></p> <p>Глаголски вид.</p> <p>Просто и сложено будуће време.</p> <p>Прилози и прилошке одредбе за време.</p> <p>Фреквентне временске конструкције (<i>на следующей неделе, в следующую среду</i>)</p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>Что с тобой? Как ты себя чувствуешь? У меня сильный насморк и голова очень болит. И температура повышена. У тебя, наверное, грипп. Тебе нужно лекарство. Выздоровливай быстро!</i> <i>Почему Володя сердится на меня?</i> <i>Желаю тебе счастья и успехов! Удачи тебе!</i> <i>Ой, я очень волнуюсь! Я так переживаю за тебя!</i> <i>Моя тётя приезжает завтра в Москву. Я так радуюсь!</i> <i>Это пирожное так вкусно пахнет. Можно я попробую?</i> <i>Так есть хочется! Я проголодался/ проголодалась. Хочу пить! Дайте мне, пожалуйста, стакан воды.</i> <i>Я так устал/а! Так спать хочется!</i></p>

	<p><i>Я очень интересуюсь историей. А я увлекаюсь пением.</i> Безличне реченице. Глагол <i>хотеть</i>. Глагол <i>хотеться</i> (безлична употреба: <i>мне хочется</i>). Глагол <i>чувствовать себя</i>. Модалне конструкције (лично и безлично) <i>с нужно и должен</i> Заповедни начин. Упитни искази без упитне речи. Интонација. Глаголи <i>интересоваться, увлекаться чем</i>. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>Простите, вы не скажете, где находится ближайшая остановка автобуса? Да, конечно. Идите прямо до конца улицы. За углом – остановка.</i> <i>Извините, остановка одиннадцатого автобуса напротив?</i> <i>Мы гуляли весь день по набережной.</i> <i>У моих родителей дача в горах.</i> <i>Национальный музей находится в центре города.</i> <i>Дети весь день бегали по парку.</i> <i>Подожди, пожалуйста, за дверью.</i> <i>Первым человеком в космосе был Юрий Гагарин.</i> <i>Сибирь находится в центральных и восточных районах России.</i> <i>Гора Златар находится на западе Сербии. Ущелье Джердап находится в восточной Сербии. На юге Россия граничит с Китаем и Монголией.</i> Предлошко-падежне конструкције за изражавање места и правца (за <i>дверью, в космосе, на юге, в центре...</i>). Прилози за место и правац. Глаголи кретања. Префиксални глаголи кретања. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.</p>
<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА,</p>	<p><i>По газонам ходить нельзя!</i> <i>Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению. Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста?</i></p>

<p>ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p><i>Вы должны отключить свои мобильники на уроке.</i> <i>Мы должны носить школьную форму.</i> <i>Он не может прийти, потому что у него много работы.</i> <i>Осторожно! Двери закрываются!</i> <i>Животных кормить запрещено!</i> <i>Куриль запрещено!</i> Заповедни начин.</p> <p>Безличне модалне реченице с предикативима <i>можно, нельзя, надо, нужно.</i> Модална конструкција с речима <i>должен/должна/должны.</i> Управни и неуправни говор.</p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>Это родители моего друга Саши.</i> <i>Чьи это очки? Мои или его?</i> <i>У неё нет чемодана, потеряла.</i> <i>Это твой пенал? Нет, не мой.</i></p> <p>Питања с присвојном упитном заменицом <i>Чей.</i> Конструкције за изражавање посесивности.</p> <p>Општа и посебна негација.</p> <p>Присвојне заменице.</p> <p>Упитни искази без упитне речи. Интонација.</p> <p>(Интер)културни садржаји: однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>Когда у меня есть свободное время, я хожу/ езжу...</i> <i>Мне нравится смотреть в интернете фильмы, слушать музыку. Вчера я скачал/ скачала из интернета новую песню ДДТ.</i> <i>Мне нравятся зимние виды спорта. Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах.</i> <i>Мой любимый спорт – теннис. Мне интересно смотреть теннис.</i> <i>Мне не очень нравится новый сериал.</i> <i>Я занимаюсь баскетболом. У меня тренировки каждый день.</i></p> <p>Глаголи <i>заниматься, интересоваться (чем).</i></p> <p>Безлична употреба глагола <i>нравиться.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p>

ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	<p><i>Я думаю, что в школах нужны мобильники. На уроке их можно использовать. Что ты думаешь на эту тему?</i></p> <p><i>Пожалуйста, расскажи мне об этой книге. Тебе нравится книга?</i></p> <p><i>Как тебе кажется, кто выиграет? Что ты думаешь по этому поводу?</i></p> <p><i>Да, я согласен/согласна. Нет, мы не согласны.</i></p> <p><i>Кратки облици придева согласен.</i></p> <p><i>Безлична употреба глагола казаться. Мне кажется.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	<p><i>Сколько жителей в Белграде? Почти два миллиона.</i></p> <p><i>Самое высокое здание в «Москва-Сити» – Башня Восток. Её высота – 348 метров.</i></p> <p><i>Моя мама работает на 16-ом этаже Башни Восток в «Москва-Сити».</i></p> <p><i>Самая длинная река в России – Лена (4.400 километров).</i></p> <p><i>Сколько весит яблоко? 200 грамм.</i></p> <p><i>Сколько весят эти яблоки? Три с половиной килограмма.</i></p> <p><i>У тебя было много домашнего задания?</i></p> <p><i>Это дорого!</i></p> <p><i>У нас больше/ меньше предметов в этом году.</i></p> <p><i>Я получил пятёрку по биологии.</i></p> <p><i>Основни бројеви преко 1000.</i></p> <p><i>Употреба бројних именица тысяча, миллион, половина.</i></p> <p><i>Употреба прилога за количину много, мало, несколько уз генитив множине именица.</i></p> <p><i>Редни бројеви преко 10.</i></p> <p><i>Питања са Сколько.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p>

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/	<p><i>Tu connais Michel ? Il vient de Poitiers.</i></p> <p><i>Je vous présente Monsieur Dupont. Tiens, je te présente Valérie, c'est ma meilleure amie. Moi, c'est René. Bonjour. Enchanté.</i></p> <p><i>Salut.</i></p> <p><i>C'est ton grand-père sur cette photo, n'est-ce pas? Oui, c'est mon papi, je m'appelle comme lui. Maintenant il a 73 ans.</i></p>

<p>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p><i>Melheureusement, ma grand-mère est morte.</i> <i>Le grand garçon blond aux yeux verts, avec un pull bleu, c'est Louis. Il s'intéresse à la musique. Qui est cette petite fille à côté de lui ? C'est sa sœur, elle s'appelle Hélène, elle est très gentille.</i> <i>Lucas et moi, nous habitons dans la même rue, mais nous ne sommes pas dans la même classe. Nous nous rencontrons souvent devant l'école.</i> Презентативи (<i>c'est, ce sont</i>). Питања интонацијом. Упитна морфема <i>n'est-ce pas?</i> Описни придеви. Презент повратних глагола. Наглашене личне заменице. (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА</p>	<p><i>Yves est le garçon le plus grand dans ma classe. Il joue au basket.</i> <i>Elle est médecin. Il est boulanger.</i> <i>Elle est très nerveuse, mais elle voudrait être plus calme.</i> <i>Tu regardes quel animal ? Je regarde ce cheval blanc parce que j'adore les chevaux.</i> <i>Quel est ce livre sur ton bureau ? C'est le livre de français que Sarah m'a prêté.</i> <i>À mon avis, dans la revue qui est devant vous, il n'y a rien d'intéressant.</i> <i>Ce portable ne fait pas de photos et on ne peut pas recevoir des e-mails. Celui-là est meilleur, mais il est plus cher aussi.</i> <i>Pour se relaxer, ma mère fait l'exercice suivant: d'abord, elle se met debout, le dos au mur. Puis, elle lève les bras le plus haut possible. Elle tient cette position pendant 6 secondes. Elle respire normalement. Enfin, elle se repose 6 secondes.</i> <i>On parle français en France, mais aussi en Suisse, au Luxembourg et en Belgique. Le drapeau français est tricolore, le drapeau serbe aussi.</i> Презент фреквентних глагола. Поређење придева (компаратив, суперлатив). Показни придеви. Негација (<i>ne/ n'... pas, ne jamais, ne rien, ne personne</i>). Предлози испред назива земаља.</p>

	<p>Односне заменице: <i>que, qui, où</i> Изостављање одређеног члана испред назива занимања.</p> <p>Средства за исказивање аргумената и логичких односа: <i>d'abord, puis/ensuite, enfin ; mais, pour + infinitif, car, parce que</i> (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p>
<p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p><i>Je te propose de voir ce film, toi aussi.</i> <i>Si elle a mal à la dent, elle doit aller chez le dentiste.</i> <i>On peut aller chez moi si tu es libre après l'école. Ça me va ! / Pourquoi pas ? / D'accord, et on va jouer aux jeux vidéo.</i> <i>Voulez-vous essayer ? Oui, pourquoi pas ?</i> <i>On ira voir le match si tu finis tes devoirs. J'aimerais bien y aller.</i> <i>Sois patiente. N'ayez pas peur.</i> <i>Et si on allait à la piscine ? C'est une bonne idée.</i></p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p>Модални глаголи: <i>pouvoir, devoir, vouloir</i>.</p> <p>Будуће време.</p> <p>Кондиционал презента.</p> <p>Хипотетична реченица – вероватни потенцијал.</p> <p>Конструкција : <i>(Et) si + imparfait</i> Субјунктив/ императив глагола <i>avoir</i> и <i>être</i> у устаљеним изразима.</p> <p>(Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p><i>Excusez-moi, est-ce que je peux parler à Louise ?</i> <i>Bien, merci et au revoir !</i> <i>Je peux m'asseoir à côté de vous ?</i> <i>Je voudrais savoir si le centre est ouvert cet après-midi. Est-ce que vous avez l'adresse du Centre ? Bonjour Madame, vous pouvez me dire à quelle heure ouvre le Centre cet après-midi ?</i> <i>Je voudrais cette revue pour adolescents. Celle-là, son titre est Okapi.</i> <i>Regarde-moi! Ouvre-lui! Téléphonez-leur!</i> <i>Je suis vraiment désolé, Monsieur. Je vous demande pardon. Ne t'inquiète pas !</i> <i>Je suis fier de toi. Toutes mes félicitations ! Je vous remercie beaucoup, Madame !</i></p> <p>Кондиционал модалних глагола.</p>

	<p>Упитна реченица са конструкцијом <i>est-ce que</i>. Личне заменице у функцији директног и индиректног објекта. Показне заменице (<i>celui, celle, ceux, celles</i>). Императив. Узвичне реченице. Индиректни говор (упитна реченица) (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p>	<p><i>Jeu de mémoire</i> <i>Règles du jeu : - Mélanger les cartes et bien les ordonner face contre table. - Tour à tour, chaque élève retourne deux cartes : s'il retourne une paire, il la garde et peut rejouer.</i> <i>Il faut que tu racontes ça à ton frère.</i> <i>Avez-vous compris ? Pour apprendre, il faut bien écouter.</i> <i>Tu devrais aller à la pharmacie.</i> <i>Tu dois faire les courses aujourd'hui.</i> <i>Tu peux écrire au courrier des lecteurs de ce magazine. Ils vont te répondre.</i> <i>Pourriez/Pouvez-vous me dire où est la gare ?</i> Императив. Инфинитив. Конструкција <i>il faut</i> + субјунктив (глаголи 1. групе). Конструкција <i>il faut</i> + инфинитив. Модални глаголи. Упитна реченица. Индиректни говор (упитна реченица) (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>Tu vas à Nice ? Non, j'en viens. Tu vas souvent à la campagne ? J'y vais chaque été.</i> <i>On est ici depuis lundi.</i> <i>Le mercredi, je fais du tennis.</i> <i>Je sais danser et chanter. Je peux aussi jouer avec les enfants.</i> <i>Quand je veux organiser une fête, je choisis d'abord une date et je réserve un endroit. Ensuite, je fais une liste d'invités. Je prépare</i></p>

	<p><i>des invitations toute seule parce que j'adore dessiner. Enfin, je choisis la nourriture et la musique. Les filles mettent leurs nouvelles robes parce qu'elles se préparent pour la fête.</i></p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p>Негација (<i>ne/ n'... pas, ne jamais, ne rien, ne personne</i>).</p> <p>Прилошке заменице (<i>en, y</i>).</p> <p>Предлози и предлошки изрази (<i>à côté de, chez, depuis</i>).</p> <p>Прилози.</p> <p>Прилози за место (<i>ici, là</i>).</p> <p>Средства за исказивање аргумената и логичких односа: <i>d'abord, puis/ensuite, enfin ; mais, parce que</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p><i>Nous sommes arrivés il y a trois jours.</i></p> <p><i>Je n'ai jamais été chez eux.</i></p> <p><i>Hier c'était dimanche, je me suis réveillé à 10 heures.</i></p> <p><i>Elle a écouté le dernier disque de ce chanteur et elle a décidé d'aller à son concert.</i></p> <p><i>J'ai découvert Paris il y a deux ans.</i></p> <p><i>Il est né à Genève, mais il a grandi à Lyon parce que ses parents ont déménagé.</i></p> <p><i>J'écoutais de la musique quand soudain Pauline est entrée.</i></p> <p><i>Quand mes parents étaient petits, l'ordinateur n'existait pas.</i></p> <p><i>Il s'est trompé à cause de moi. Je suis désolé.</i></p> <p><i>Elle a réussi grâce à ses amis.</i></p> <p><i>Les frères Lumière ont inventé le cinéma.</i></p> <p><i>Napoléon Bonaparte était le premier empereur des Français. Il est né en Corse.</i></p> <p><i>Astérix et Obélix ont vécu dans un petit village gaulois et ils ont lutté contre les Romains.</i></p> <p>Перфекат (<i>passé composé</i>).</p> <p>Имперфекат.</p> <p>Негација (<i>ne/ n'... pas, ne jamais, ne rien, ne personne</i>).</p> <p>Предлози и предлошки изрази (<i>il y a</i>).</p> <p>Временска реченица: <i>quand</i>.</p> <p>Средства за исказивање аргумената и логичких односа: <i>d'abord, puis/ensuite, enfin ; mais, grâce à, à cause de, parce que</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p>

<p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)</p>	<p><i>Quand est-ce qu'on part ? Il demande quand on part. Je pars dans deux jours. D'abord, je vais finir mes devoirs, puis j'irai au cinéma. Si mes parents me laissent partir, je viendrai avec toi! S'il fait beau demain, on va à la piscine. Si j'avais du temps libre, je sortirais ce soir. Qui va jouer les personnages ? Qui va à ce spectacle ? C'est Pierre qui va le faire. Cette année, je vais faire plus de sport et je vais aller à un atelier de peinture. Nous finirons notre projet dans dix jours. Je crois que `il va neiger demain. Je suis sûr que tu réussiras.</i></p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p><i>Futur simple. Futur proche.</i></p> <p>Негација (<i>ne/ n'... pas, ne jamais, ne rien, ne personne</i>).</p> <p>Предлози: <i>dans</i> + временска одредница</p> <p>Хипотетичне реченице – вероватни и могући потенцијал.</p> <p>Средства за исказивање аргумената и логичких односа: <i>d'abord, puis/ensuite, enfin</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>Bonne chance! Bon appétit ! Tu as envie de quoi ? J'ai envie d'aller au cinéma. Moi, je n'ai pas envie. J'aimerais être célèbre. Je voudrais voyager partout dans le monde. Je trouve ça intéressant. Je ne trouve pas ça intéressant. J'espère qu'il viendra. Ça me fait plaisir de te revoir ! Tout va bien maintenant. Je n'aime pas le café. Tu as réussi, je suis très content ! Elle n'est pas venue, c'est dommage !</i></p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p>Кондиционал презента фреквентних глагола.</p>

	<p>Узвична реченица.</p> <p>Негација.</p> <p>(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p><i>Où sont mes affaires? Elle demande où sont ses affaires.</i></p> <p><i>Vous ne pouvez pas traverser la rue ici.</i></p> <p><i>Au-dessous de mon appartement il y a un parc où je peux voir les enfants qui jouent.</i></p> <p><i>Pouvez-vous me montrer où est la gare, s'il vous plaît ?</i></p> <p><i>Ma ville est située à 75km au nord de Belgrade.</i></p> <p><i>Le Musée national se trouve dans le centre-ville, en face du Théâtre national.</i></p> <p><i>Elle habite à Subotica, dans le nord de la Serbie, à la frontière avec la Hongrie.</i></p> <p><i>En Serbie il y a cinq parcs nationaux: Djerdap, Kopaonik, Tara, Šar, Fruška Gora.</i></p> <p><i>Le tunnel du Mont-Blanc relie Chamonix en France et Courmayeur en Italie.</i></p> <p><i>Ils se promènent au bord de la mer.</i></p> <p>Индијектно питање.</p> <p>Релативне заменице (<i>qui, que, où</i>).</p> <p>Основни бројеви.</p> <p>Стране света.</p> <p>Прилози за место (<i>ici, là</i>).</p> <p>Предлози (<i>à, de, en, près de, à côté de, en face de, au bord de...</i>)</p> <p>(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.</p>
<p>ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p><i>Maman me dit que je peux inviter tous mes copains à mon anniversaire.</i></p> <p><i>Tous mes amis vont au cinéma, mais pas moi. Mon papa ne me permet pas.</i></p> <p><i>Ne lui dis rien!</i></p> <p><i>Tu dois apprendre beaucoup cette semaine.</i></p> <p><i>C'est toi qui as jeté la bouteille dans l'herbe ? Non, ce n'est pas moi, je respecte la nature.</i></p> <p><i>Cherche une poubelle pour jeter ce papier !</i></p> <p><i>N'ouvrez pas le livre pour le moment ! Ne pas ouvrir les fenêtres. Ne pas se pencher. Assez ! Ça suffit ! On ne mange pas avec ses mains.</i></p> <p><i>Il ne faut pas allumer le feu.</i></p>

	<p><i>Il ne faut pas jeter des ordures.</i> <i>Il est interdit de fumer ici.</i> Презент фреквентних глагола. Модални глаголи. Императив. Инфинитив. Индиректни говор – изјавне реченице (уводни глагол у презенту). Конструкција <i>il faut / il ne faut pas</i> + инфинитив. Личне заменице у функцији индиректног објекта. Негација. Узвичне реченице. (Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>Cette moto? C'est celle de mon grand frère.</i> <i>C'est à moi. Ils sont à vous.</i> <i>J'ai fait ma valise. Tu as fait la tienne ?</i> <i>Il est à toi, ce portable rouge, n'est-ce pas ? Non, pas du tout, il est à cette dame-là. J'ai laissé le mien à la maison.</i> Презентативи (<i>c'est, ce sont</i>). Присвојни придеви и заменице. Наглашене личне заменице. Негација. Упитна морфема <i>n'est-ce pas?</i> Конструкција за исказивање припадности. (Интер)културни садржаји: однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>C'est toi que j'aime. Je l'aime comme un frère.</i> <i>Les enfants aiment les jeux de société. Le frère de Mia aime jouer au Scrabble.</i> <i>Comme c'est joli ! Comme sa robe est belle ! Quel beau film !</i> <i>J'aime les pommes, mais je préfère les bananes.</i> <i>Je déteste la science fiction.</i></p>

	<p><i>J'adore faire du ski.</i> <i>Tu as aimé le film ? Non, il ne me plaît pas.</i> Конструкција за наглашавање (<i>c'est... que</i>). Упитна реченица. Узвична реченица. Негација. (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	<p><i>Je suis d'accord avec lui. Je pense que non. Je crois que tu n'as pas raison.</i> <i>Qu'est-ce que vous pensez ? Je ne suis pas sûr, mais je pense qu'il faut attendre encore un peu.</i> <i>Qu'est-ce que tu en penses ? Je crois que Marc n'est pas coupable</i> <i>Ce n'est pas juste ! Ce n'est pas bien !</i> <i>À ton avis, quelle équipe a mieux joué ?</i> <i>Selon/Pour moi, c'est l'équipe de mon école.</i> <i>À mon avis, il n'est pas possible de terminer tout en cinq minutes.</i> <i>Je propose une autre solution.</i> Презент фреквентних глагола. Изрази: <i>selon...</i>, <i>pour...</i>, <i>à mon avis</i> Наглашене личне заменице. Упитна реченица. Објекатска реченица – глаголи мишљења (индикатив). Негација. (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>
ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	<p><i>Novi Sad est une grande ville? C'est la plus grande ville de la Voïvodine avec presque 300.000 habitants.</i> <i>La France compte près de 67 millions d'habitants.</i> <i>Combien de crayons avez-vous acheté? J'ai acheté deux crayons.</i> <i>Tu as mangé tous les gâteaux ? Oui, je les ai mangés.</i> <i>Ça coûte combien ? Ces baskets coûtent combien ? Ils coûtent 40 euros. Merci ! Au revoir !</i> <i>Je voudrais un kilo de pommes et un litre de lait. Voilà ! Ça fait combien ? 11,30 € trente. 11 euros 30 centimes ? C'est cher !</i> <i>Cette tour fait plus de 500 mètres de haut.</i></p>

<p><i>Nous habitons au cinquième étage.</i> <i>Cette année je suis en 8ème.</i> <i>J'ai autant d'amis que toi.</i> <i>Il a plus de temps libre que moi.</i>   Основни бројеви преко 1000.   Редни бројеви.   Партитивни члан.   Партитивно <i>de</i>.   Компарација.   Личне заменице у функцији директног објекта.   Упитна реченица.   Презентативи (<i>voilà, c'est</i>). (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура; правописне конвенције при раздвајању хиљада, као и целих од децималних бројева; конвенције у изговору децималних бројева; метрички и неметрички систем мерних јединица.</p>

Начин остваривања програма

Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- почев од петог разреда очекује се да наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и количину језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема;
- наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала;

- учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
 - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;

Активност наставника	Активност ученика
Организовање наставног процеса Мотивација и подстицање ученика Развијање интересовања ученика Давање упутстава и команди Давање информација Интерпретирање, односно објашњавање Демонстрирање Постављање (логичких) питања Показивање на илустрацији	Представљање себе и других Поздрављање Тражење и давање обавештења Описивање лица и предмета Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама) Разумевање и давање једноставних упутстава и команди Постављање и одговарање на питања Слушање и реаговање на команде наставника или са траке (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту. Певање у групи Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације) Разумевање писаног језика: - уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...) препознавање везе између група слова и гласова извршавање прочитаних упутстава и наредби Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз,

	<p>Писмено изражавање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повезивање гласова и групе слова; (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; <p>Писање по диктату, попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер)</p> <ul style="list-style-type: none"> - писање честитки и разгледница - писање краћих текстова
--	---

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОДАТНЕ НАСТАВЕ
ЗА ШКОЛСКУ 2022 -2023. ГОДИНУ

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ПЕТИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ											ОБРАДА	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				
1. КЊИЖЕВНОСТ	1	1	1	1	1	1	1	1		1	-	8	-	8
2. ЈЕЗИК	-	1	1			1	-	1	1	1		6	-	6
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1		-	4	4
УКУПНО	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2		14	4	18

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ
ЗА ШКОЛСКУ 2022 -2023. ГОДИНУ

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ПЕТИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ											УТВРЂИВАЊ Е	ОСТАЛ И ЧАСОВ И	СВЕГ А
	I X	X	X I	XI I	I	I I	II I	I V	V	V I				
1. КЊИЖЕВНОС Т	1	1	1	1	1	1	1		1	-		8		8
2. ЈЕЗИК	-	1	1			1	-	1	1	1		6	-	6
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1		-	4	4
УКУПНО	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2		14	4	18

**ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ШКОЛСКУ 2022/2023.
ГОДИНУ**

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ШЕСТИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА	
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				
1. КЊИЖЕВНОСТ	1	1	1	1	1	1	1			1	-	8	-	8
2. ЈЕЗИК	-	1	1			1	-	1	1	1		6	-	6
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1		-	4	4
УКУПНО	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2		14	4	18

**ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ШКОЛСКУ 2022/2023.
ГОДИНУ**

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ШЕСТИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ										УТВРЂИВАЊЕ	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА	
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				
1. КЊИЖЕВНОСТ	1	1	1	1	1	1	1			1	-	8		8
2. ЈЕЗИК	-	1	1			1	-	1	1	1		6	-	6
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1		-	4	4
УКУПНО	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2		14	4	18

**ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ШКОЛСКУ 2022/2023.
ГОДИНУ**

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: СЕДМИ

ОБЛАСТ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЈЕЗИК	1		1						1		2	1	3
2.	КЊИЖЕВНОСТ		1		1			1				2	1	3
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА					1						1		1
УКУПНО		1	1	1	1	1		1		1		5	2	7

**ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ШКОЛСКУ 2022/2023.
ГОДИНУ**

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: СЕДМИ

ОБЛАСТ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЈЕЗИК	1			1					1		2	1	3
2.	КЊИЖЕВНОСТ		1		1			1				2	1	3
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА						1					1		1
УКУПНО		1	1		2		1	1		1		5	2	7

**ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ШКОЛСКУ 2022/2023.
ГОДИНУ**

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ОСМИ

ОБЛАСТ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЈЕЗИК	1	1	1	2		2	2		1		4	6	10
2.	КЊИЖЕВНОСТ	1	1	1	2			2	1	1		3	6	9
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА				1		1		1			1	2	3
УКУПНО		2	2	2	5		3	4	2	2		8	14	22

**ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ШКОЛСКУ 2022/2023.
ГОДИНУ**

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ОСМИ

ОБЛАСТ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	ОСТАЛИ ЧАСОВИ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЈЕЗИК	2	1	2	2	1		1	1	1		4	7	11
2.	КЊИЖЕВНОСТ		1	1	1		3	1	1			2	6	8
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА				1		1			1		1	2	3
УКУПНО		2	2	3	4	1	4	2	2	2		7	15	22

**Годишњи план рада наставника за допунску наставу, за
школску 2022/2023.**

Наставни предмет: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Разред 5.

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за			
		обраду	утврђивање	вежбање	Проверу
1.	Развијање позитивног односа према животној средини			2	
2.	Људи око нас			2	
3.	Исхрана и култура			2	
	ПРВО ПОЛУГОЂЕ	УКУПНО		7	
4	Медији			1	
5	Уређење простора			2	
6.	Традиција, култура и обичаји			3	
	ДРУГО ПОЛУГОЂЕ		0	5	
		УКУПНО 12			

Годишњи фонд наставних часова	I полугодиште	II полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	7	5	12
2. Број наставних часова	7	5	12

Годишњи план рада наставника за додатну наставу, за школску 2022/2023.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред 5.

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за			
		обраду	утврђивање	вежбање	Проверу
1.	Развијање позитивног односа према животној средини	–	–	2	–
2.	Људи око нас	–	–	2	-
3.	Исхрана и култура	-	0	2	–
	ПРВО ПОЛУГОЂЕ	УКУПНО		7	
4	Медији		-	1	
5	Уређење простора	-	-	2	-
6.	Традиција, култура и обичаји	-	-	3	1
	ДРУГО ПОЛУГОЂЕ	0	0	5	
		УКУПНО 12			

Годишњи фонд наставних часова	I полугодиште	II полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	7	5	12
2. Број наставних часова	7	5	12

Р.бр. часа у години	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1.	My Town	веубаве
2.	Interesting Species	везбање
3.	New Year Around The World!	везбање
4.	Food Facts	везбање
5.	Sports-Importance of Physical Education	везбање
6.	Climate and It`s Changing	везбање
7.	Beautiful cities	везбање
8.	I wish...	везбање
9.	Summertime!	везбање

Предмет: допунска-енглески језик

Разред: 6.

Р.бр. часа у години	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1.	Auxiliary Verbs – Present Tense	везбање
2.	The Present Simple Tense	везбање
3.	Reading Comprehension	везбање
4.	The Present Continuous Tense	везбање
5.	The Past Simple Tense	везбање
6.	Irregular Verbs	везбање
7.	Reading Comprehension	везбање
8.	Reading Comprehension	везбање
9.	Reading Comprehension	везбање

Глобални план рада наставника за додатну наставу, за школску 2021/2022.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред VII

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за		
		обраду	утврђивање	вежбање
1.	Our world	–	–	2
2.	Me and the others	–	–	2
3.	What If...	-	–	2
	ПРВО ПОЛУГОЂЕ	УКУПНО		6
4	Arts and festivals			2
5	Health is wealth	-	-	2
6	In the news			2
	ДРУГО ПОЛУГОЂЕ	0	/	6
		УКУПНО	12	

Годишњи фонд наставних часова	I полугодиште	II полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	6	6	12
2. Број наставних часова	6	6	12

Глобални план рада наставника за допунску наставу, за школску 2021./2022.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред VII

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за		
		обраду	утврђивање	вежбање
1.	Our world	–	–	2
2.	Me and the others	–	–	2
3.	What IF...	-	–	2
	ПРВО ПОЛУГОЂЕ	УКУПНО		6
4	Arts and festivals			2
5	Health is Wealth	-	-	2
6	In the news			2
	ДРУГО ПОЛУГОЂЕ	0	/	6
		УКУПНО	12	

Годишњи фонд наставних часова	I полугодиште	II полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	8	6	14
2. Број наставних часова	8	6	14

Годишњи план рада наставника за додатну наставу, за школску 2022/2023.

Наставни предмет: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Разред VIII

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за			
		обраду	утврђивање	вежбање	Проверу
1.	Развијање позитивног односа према животној средини	–	–	1	–
2.	Људи око нас	–	–	2	-
3.	Исхрана и култура	-	-	2	-
4.	Медији	-	-	1	-
ПРВО ПОЛУГОЂЕ		УКУПНО		6	
5.	Уређење простора	-	-	3	-
6.	Традиција, култура и обичаји	-		2	–
7.	Путовања	-		–	–
8.	Преузимање одговорности	-		1	
ДРУГО ПОЛУГОЂЕ					
		УКУПНО		6	
		УКУПНО 12			

Годишњи фонд наставних часова	I полугодиште	II полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	6	6	12
2. Број наставних часова	6	6	12

Годишњи план рада наставника задопунску наставу, за школску 2022/2023.

Наставни предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред VIII

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за			
		обраду	утврђивање	вежбање	Проверу
1.	Развијање позитивног односа према животној средини	–	–	2	–
2.	Људи око нас	–	–	2	-
3.	Исхрана и култура	-	-	2	-
4.	Медији	-	-		-
	ПРВО ПОЛУГОЂЕ	УКУПНО		6	
5.	Уређење простора	-	-	1	-
6.	Традиција, култура и обичаји	-		3	–
7.	Путовања	-		1	–
8.	Преузимање одговорности	-		1	
	ДРУГО ПОЛУГОЂЕ			6	
		УКУПНО		6	
		УКУПНО 12			

Годишњи фонд наставних часова	I полугодиште	II полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	6	6	12
2. Број наставних часова	6	6	12

ИСТОРИЈА

ДОДАТНА НАСТАВА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Време и простор	обнављање
2	XI	Култура народа Старог истока	обнављање
3	XII	Грчка култура – религија и филозофија	обнављање
4	II	Држава и друштво Рима	обнављање
5	III	Културна достигнућа старог Рима	обнављање
6	IV	Културна достигнућа старог Рима и хришћанство	обнављање
7	V	Римско наслеђе на тлу Балкана и Србије	обнављање
8	VI		обнављање

ДОПУНСКА НАСТАВА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Историјски извори	обнављање
2	XI	Стари исток – настанак првих држава	обнављање
3	XII	Најстарији период грчке историје	обнављање
4	II	Хеленистичко доба и његова култура	обнављање
5	III	Рим у доба царства	обнављање
6	IV	Пропаст Западног римског царства	обнављање
7	V	Римско наслеђе на тлу Балкана и Србије	обнављање
8	VI		обнављање

ДОДАТНА НАСТАВА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Срби и српске земље од VII до XII века	обнављање
2	XI	Покрштавање и култура срба	обнављање
3	XII	Немања, Првовенчани	обнављање
4	II	Свети Сава	обнављање
5	III	Милутин и Дечански	обнављање
6	IV	Српско царство	обнављање
7	V	Лазаревићи	обнављање
8	VI	Пад српске деспотовине	обнављање

ДОПУНСКА НАСТАВА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Српска писма и књиге и вера у раном ср. веку	обнављање
2	XI	Стефан Немања	обнављање
3	XII	Свети Сава	обнављање
4	II	Милутин	обнављање
5	III	Душан	обнављање
6	IV	Косовска битка и легенда	обнављање
7	V	Лазаревићи	обнављање
8	VI	Бранковићи	обнављање

ДОДАТНА НАСТАВА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Карађорђе Петровић	обнављање
2	XI	Милош Обреновић	обнављање
3	XII	Михајло Обреновић	обнављање
4	II	Александар Карађорђевић и Уставобранитељи	обнављање
5	III	Милан Обреновић	обнављање
6	IV	Александар Обреновић	обнављање
7	V	Петар I Карађорђевић	обнављање
8	VI	Краљ Александар I Карађорђевић	обнављање

ДОПУНСКА НАСТАВА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Положај срба под турском влашћу	обнављање
2	XI	Први српски устанак	обнављање
3	XII	Други српски устанак	обнављање
4	II	Стицање и одбрана аутономије	обнављање
5	III	Стицање независности	обнављање
6	IV	Балкански ратови	обнављање
7	V	Први светски рат	обнављање
8	VI	Албанска голгота	обнављање

ДОДАТНА НАСТАВА ЗА ОСМИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Мајски преврат	обнављање
2	XI	Краљ Александар Ујединитељ	обнављање
3	XII	Грађански рат 1941/45	обнављање
4	II	Дража Михајловић	обнављање
5	III	Тито и КПЈ	обнављање
6	IV	Послератна Југославија	обнављање
7	V	Распад СФРЈ и ратови	обнављање
8	VI	Агресија НАТО пакта	обнављање

ДОПУНСКА НАСТАВА ЗА ОСМИ РАЗРЕД

Редни број	Месец рада	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	X	Српски владари са краја 19. и поч. 20.века	обнављање
2	XI	Краљевина СХС	обнављање
3	XII	Геноцид над Србима 1941-45	обнављање
4	II	Други светски рат	обнављање
5	III	Дража и Тито	обнављање
6	IV	Послератни развој југославије	обнављање
7	V	Распад СФРЈ и стварање Србије	обнављање
8	VI	Агресија НАТО пакта	обнављање

Глобални план рада наставника																			
Географија допунска пети 2022/23.																			
Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	У	п	с	свега	о	в	У	п	с	свега	о	в	У	п	с	свега
1.	Човек и географија																		
2.	Васиона															1			1
3.	Планета Земља																		
3.1.	<i>Облик Земље и структура њене површине</i>															1			1
3.2.	<i>Земљина кретања</i>															1			1
3.3.	<i>Унутрашња грађа и рељеф Земље</i>															3			3
3.4.	<i>Ваздушни омотач Земље</i>															1			1
3.5.	<i>Воде на Земљи</i>															1			1
3.6.	<i>Биљни и животињски свет на Земљи</i>															1			1
	Укупно															9			9

Глобални план рада наставника

Географија допунска

шести

2022/23.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
I	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА																		
II	ГЕОГРАФСКА КАРТА			2			2									2			2
III	СТАНОВНИШТВО			1			1									1			1
IV	НАСЕЉА			1			1									1			1
V	ПРИВРЕДА									2			2			2			2
VI	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ									1			1			1			1
VII	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ									2			2			2			2
	УКУПНО			4			4			5			5			9			9

Глобални план рада наставника

Географија-додатна

седми

2022/23.

(наставим предмет)

(разред]

(школска година)

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
I	РЕГИЈА И РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА																		
II	ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ														3				3
III	АЗИЈА														2				2
IV	АФРИКА														2				2
V	АМЕРИКА - Северна - Јужна														2				2
VI	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА																		
VII	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ																		
	Укупно														9				9

Глобални план рада наставника додатне наставе из																			
Географије - допунска		осми										2022/23.							
(наставим предмет)		(разред]										(школска							
Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
I	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ															1			1
II	ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ															2			2
III	ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ															4			4
IV	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ																		
V	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА															1			1
VI	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ															1			1
	УКУПНО															9			9

Глобални план рада наставника																			
Географија		додатна					пети					2022/23.							
Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	У	п	с	свега	о	в	У	п	с	свега	о	в	У	п	с	свега
1.	Човек и географија																		
2.	Васиона															1			1
3.	Планета Земља																		
3.1.	<i>Облик Земље и структура њене површине</i>															1			1
3.2.	<i>Земљина кретања</i>															1			1
3.3.	<i>Унутрашња грађа и рељеф Земље</i>															3			3
3.4.	<i>Ваздушни омотач Земље</i>															1			1
3.5.	<i>Воде на Земљи</i>															1			1
3.6.	<i>Биљни и животињски свет на Земљи</i>															1			1
	Укупно															9			9

Глобални план рада наставника

Географија-додатна

шести

2022/23.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
I	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА																		
II	ГЕОГРАФСКА КАРТА			2			2									2			2
III	СТАНОВНИШТВО			1			1									1			1
IV	НАСЕЉА			1			1									1			1
V	ПРИВРЕДА									2			2			2			2
VI	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ									1			1			1			1
VII	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ									2			2			2			2
	УКУПНО			4			4			5			5			9			9

Глобални план рада наставника

Географија-додатна

седми

2022/23.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
I	РЕГИЈА И РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА																		
II	ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ														3				3
III	АЗИЈА														2				2
IV	АФРИКА														2				2
V	АМЕРИКА - Северна - Јужна														2				2
VI	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА																		
VII	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ																		
	Укупно														9				9

Глобални план рада наставника додатне наставе из

Географија - додатна

осми

2022/23.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште						Друго полугодиште						Укупно за школску годину					
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
I	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ															1			1
II	ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ															2			2
III	ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ															4			4
IV	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ																		
V	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА															1			1
VI	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ															1			1
	УКУПНО															9			9

Глобални план рада наставника

Физика

шести додатна настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину							
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
1.	Увод		1				1												1
2.	Кретање		1				1												1
3.	Сила							2				2							2
4.	Мерење							1				1							1
5.	Маса и густина							2				2							2
6.	Притисак							1				1							1
Укупно:							2					6							8

Глобални план рада наставника

Физика

шести допунска настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину							
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
1.	Увод		1				1												1
2.	Кретање		1				1												1
3.	Сила							2				2							2
4.	Мерење							1				1							1
5.	Маса и густина							2				2							2
6.	Притисак							1				1							1
Укупно:							2					6							8

Глобални план рада наставника

Физика

седми додатна настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину						
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с
1.	Сила и кретање		1				1											1
2.	Кретање под утицајем земљине теже		1				1											1
3.	Равнотежа тела							2					2					2
4.	Механички рад и енергија							2					2					2
5.	Топлотне појаве							2					2					2
Укупно:							2						6					8

Глобални план рада наставника

Физика

седми допунска настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину						
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с
1.	Сила и кретање		1				1											1
2.	Кретање под утицајем земљине теже		1				1											1
3.	Равнотежа тела							2					2					2
4.	Механички рад и енергија							2					2					2
5.	Топлотне појаве							2					2					2
Укупно:							2						6					8

Глобални план рада наставника

Физика

осми додатна настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину											
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега				
1.	Осцилаторно и таласно кретање		1				1																1
2.	Светлосне појаве		2				2																1
3.	Електрично поље		1				1																2
4.	Електрична струја							1					1										1
5.	Магнетно поље							1					1										1
6.	Елементи атомске и нуклеарне физике																						
7.	Физика и савремени свет																						
Укупно:							4						2										6

Глобални план рада наставника

Физика

осми допунска настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину											
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега				
1.	Осцилаторно и таласно кретање		1				1																1
2.	Светлосне појаве		1				1																1
3.	Електрично поље							1					1										2
4.	Електрична струја							1					1										1
5.	Магнетно поље							1					1										1
6.	Елементи атомске и нуклеарне физике							1					1										1
7.	Физика и савремени свет																						
Укупно:							2						4										6

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Математика   РАЗРЕД : Пети

ГОДИНА: 2022/2023.

Ред. број часа наставне јединице	НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	Тип часа
1.	Коцка-површина и запремина	Вежбање
2.	Квадар-површина и запремина	Вежбање
3.	Пребројавање скупова тачака, фигура и бројева	Вежбање
4.	Логички и логичко-комбинаторни задаци	Вежбање
5.	Логички и логичко-комбинаторни задаци	Вежбање
6.	Диофантове једначине(у скупу природних бројева).	Вежбање
7.	Диофантове једначине(у скупу природних бројева).	Вежбање

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Математика   РАЗРЕД : Пети

ГОДИНА: 2022./2023.

Ред. број часа наставне јединице	НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	Тип часа
1.	Скуповне операције	Вежбање
2.	Дељивост	Вежбање
3.	Најмањи заједнички садржалац и највећи заједнички делилац	Вежбање
4.	Превођење разломка у децимални број, Превођење децималног броја у разломак.	Вежбање
5.	Угао	Вежбање
6.	Једначине и неједнакосте у скупу рационалних бројева	Вежбање
7.	Бројевни изрази у скупу рационалних бројева	Вежбање

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Математика   РАЗРЕД : Шести

ГОДИНА: 2022/2023.

Редни број часа	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
2	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
3	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
4	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
5	Избор конструктивних задатака који се решавају помоћу лењира	вежбање
6	Избор конструктивних задатака који се решавају помоћу лењира	вежбање
7	Избор конструктивних задатака који се решавају помоћу шестара	вежбање
8	Избор конструктивних задатака који се решавају помоћу шестара	вежбање
9	Једнакост многоугла – разложива и допунска	обрада
10	Једнакост многоугла – разложива и допунска	вежбање
11	Резање и састављање равних фигура	вежбање
12	Одабрани конструктивни задаци о троуглу	вежбање
13	Одабрани конструктивни задаци о троуглу	вежбање
14	Одабрани конструктивни задаци о троуглу	вежбање
15	Задаци са математичких такмичења	вежбање
16	Задаци са математичких такмичења	вежбање
17	Задаци са математичких такмичења	вежбање
18	Задаци са математичких такмичења	вежбање
19	Задаци са математичких такмичења	вежбање
20	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
21	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
22	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
23	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
24	Задаци логично-комбинаторне природе нестандарни који се свODE на Дирихлеов принцип	вежбање
25	Задаци логично-комбинаторне природе	вежбање
26	Задаци логично-комбинаторне природе	вежбање
27	Приказивање односа величина помоћу круга и правоугаоника	обрада
28	Приказивање односа величина помоћу круга и правоугаоника	вежбање
29	Решавање задатака помоћу дијаграма	вежбање
30	Решавање задатака помоћу дијаграма	вежбање
31	Решавање задатака помоћу дијаграма	вежбање
32	Одабрани конструктивни задаци о четвороуглу	вежбање
33	Одабрани конструктивни задаци о четвороуглу	вежбање
34	Одабрани конструктивни задаци о четвороуглу	вежбање
35	Развој геометрије : Талес, Еуклид	обрада
36	Развој геометрије : Талес, Еуклид	обрада

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Математика

РАЗРЕД : Шести

ГОДИНА: 2022./2023.

Редни број часа у години	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Тип часа
1	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
2	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
3	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
4	Цели бројеви – одабрани задаци	вежбање
5	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
6	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
7	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
8	Задаци логично-комбинаторне природе нестандарни који се свде на Дирихлеов принцип	вежбање
9	Задаци логично-комбинаторне природе	вежбање
10	Задаци логично-комбинаторне природе	вежбање
11	Задаци са математичких такмичења	вежбање
12	Задаци са математичких такмичења	вежбање
13	Задаци са математичких такмичења	вежбање
14	Задаци са математичких такмичења	вежбање
15	Задаци са математичких такмичења	вежбање
16	Задаци са математичких такмичења	вежбање
17	Задаци са математичких такмичења	вежбање
18	Задаци са математичких такмичења	вежбање
19	Задаци са математичких такмичења	вежбање
21	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање
22	Рационални бројеви – одабрани задаци	вежбање

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОДАТНА НАСТАВА 7.р.

Р.бр.наст. јед.	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	ТИП ЧАСА
1.	Пропорције, проценти и примене	Вежбање
2.	Пропорције, проценти и примене	Вежбање
3.	Пропорције, проценти и примене	Вежбање
4.	Пропорције, проценти и примене	Вежбање
5.	Херонова формула и примене	Обрада
6.	Херонова формула и примене	Вежбање
7.	Херонова формула и примене	Вежбање
8.	Херонова формула и примене	Вежбање
9.	Значајне тачке троугла	Вежбање
10.	Значајне тачке троугла	Вежбање
11.	Значајне тачке троугла	Вежбање
12.	Увод у комбинаторику	Вежбање
13.	Увод у комбинаторику	Вежбање
14.	Решавање проблема коришћењем последње цифре	Вежбање
15.	Решавање проблема коришћењем последње цифре	Вежбање
16.	Алгебарски разломци	Вежбање
17.	Алгебарски разломци	Вежбање
18.	Алгебарски разломци	Вежбање
19.	Динихлеов принцип у геометрији	Обрада
20.	Динихлеов принцип у геометрији	Вежбање
21.	Диофантове једначине/ примена алгебарске трансформације/	Обрада
22.	Диофантове једначине/ примена алгебарске трансформације/	Вежбање

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА 7. Р.

Р.бр.наст. јед.	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	ТИП ЧАСА
1.	Операције са реалним бројевима	Вежбање
2.	Операције са коренима	Вежбање
3.	Реални бројеви	Вежбање
4.	Реални бројеви	Вежбање
5.	Питагорина теорема	Вежбање
6.	Питагорина теорема	Вежбање
7.	Питагорина теорема	Вежбање
8.	Питагорина теорема	Вежбање
9.	Операције са степенима	Вежбање
10.	Операције са степенима	Вежбање
11.	Операције са степенима	Вежбање
12.	Операције са полиномима	Вежбање
13.	Операције са полиномима	Вежбање
14.	Операције са полиномима	Вежбање
15.	Многоугао	Вежбање
16.	Многоугао	Вежбање
17.	Многоугао	Вежбање
18.	Многоугао	Вежбање
19.	Круг	Вежбање
20.	Круг	Вежбање
21.	Круг	Вежбање
22.	Круг	Вежбање

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Математика

РАЗРЕД : Осми

ГОДИНА: 2022/2023.

Р.бр. наст. јед.	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	ТИП ЧАСА
1.	Тангентни и тетивни четвороугао	Обрада
2.	Тангентни и тетивни четвороугао	Вежбање
3.	Једначине са апсолутном вредношћу	Вежбање
4.	Једначинесаапсолутномвредношћу	Вежбање
5.	Линеране Диофантове једначине	Обрада
6.	Линеране Диофантове једначине	Вежбање
7.	Нелинеарне Диофантове једначине	Обрада
8.	Нелинеарне Диофантове једначине	Вежбање
9.	Конгруенција по модулу	Обрада
10.	Конгруенција по модулу	Вежбање
11.	Нејаднокости и примена	Вежбање
12.	Нејаднокости и примена	Вежбање
13.	Ементарни проблеми екстерних вредности	Обрада
14.	Ементарни проблеми екстерних вредности	Вежбање

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Математика

РАЗРЕД : Осми

ГОДИНА: 2022./2023.

Р.бр. наст. јед.	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	ТИП ЧАСА
1.	Сличност	Вежбање
2.	Сличност	Вежбање
3.	Тачка , права,раван	Вежбање
4.	Тачка , права,раван	Вежбање
5.	Линеарна једначина и неједначина	Вежбање
6.	Линеарна једначина и неједначина	Вежбање
7.	Призма	Вежбање
8.	Пизма	Вежбање
9.	Пирамида	Вежбање
10.	Пирамида	Вежбање
11.	Линеарна функција	Вежбање
12.	Линеарна функција	Вежбање
13.	Систем једнчина	Вежбање
14.	Систем једначина	Вежбање

Глобални план рада додатне наставе предмета Биологија за 5. разред

основне школе за школску 2022/2023.

Редни број часа	Наставна област/тема	Препоручен број часова за:				
		обраду	вежбе	понављање/ утврђивање	систематизацију	Укупан број часова
1.	Јединство грађе и функције као основа живота		1	1		2
2.	Живот у екосистему			1		1
3.	Наслеђивање и еволуција			1		1
4.	Порекло и разноврсност живог света			1		1
5.	Човек и здравље		3			3
	Укупно:		4	4		8

Глобални план рада допунске наставе предмета Биологија за 5. Разред основне школе за школску 2022/2023.

Редни број часа	Наставна област/тема	Препоручен број часова за:				
		обраду	вежбе	понављање/ утврђивање	систематизација	Укупан број часова
1.	Јединство грађе и функције као основа живота			1		2
2.	Живот у екосистему			2		2
3.	Наслеђивање и еволуција			1		1
4.	Порекло и разноврсност живог света			1		1
5.	Човек и здравље	1		1		2
	Укупно:	1		6	1	8

**Глобални план рада додатне наставе предмета Биологија за 6. разред
основне школе за школску 2022/2023.**

Редни број часа	Наставна област/тема	Препоручен број часова за:				
		обраду	вежбе	понављање/ утврђивање	систематизацију	Укупан број часова
1.	Јединство грађе и функције као основа живота		1	1		2
2.	Живот у екосистему			1		1
3.	Наслеђивање и еволуција			1		1
4.	Порекло и разноврсност живог света			1		1
5.	Човек и здравље		3			3
	Укупно:		4	4		8

Глобални план рада допунске наставе предмета

Биологија за 6. разред

основне школе за школску 2022/2023.

Редни број часа	Наставна област/тема	Препоручен број часова за:				
		обраду	вежбе	понављање/ утврђивање	систематизацију	Укупан број часова
1.	Јединство грађе и функције као основа живота		1	1		2
2.	Живот у екосистему			1		1
3.	Наслеђивање и еволуција			1		1
4.	Порекло и разноврсност живог света			1		1
5.	Човек и здравље		3			3
	Укупно:		4	4		8

**Глобални план рада додатне наставе за 7. разред основне школе за школску
2022/23.**

Р. Бр.	Наставна област/тема	Препоручен број часова за:						Укупан број часова
		обраду	обраду и вежбе	вежбе	утврђивање и вежбе	утврђивање	систематизацију	
1.	Наслеђивање и еволуција	2				1		3
2.	Порекло и разноврсност живота	1				1		2
3.	Јединство грађе и функције као основа живота		1			1		2
4.	Живот у екосистему					1		1
5.	Човек и здравље			1		1		2
	Укупно:	3	1	1		5		10

Глобални план рада допунске наставе из биологије за 7. разред

основне школе за школску 2022/23.

Р. Бр.	Наставна област/тема	Препоручен број часова за:						Укупан број часова
		обраду	обраду и вежбе	вежбе	утврђивање и вежбе	утврђивање	системагизацију	
1.	Наслеђивање и еволуција	1				1		2
2.	Јединство грађе и функције као основа живота	1				1		2
3.	Порекло и разноврсност живог света		1			1		2
4.	Живот у екосистему					2		2
5.	Човек и здравље			1		1		2
	Укупно:	2	1	1		6		10

ДОДАТНА НАСТАВА

Школа: „Предраг Девеџић”-Врањска Бања

Разред: VIII

Наставни предмет: Биологија 2022/2023.

	НАСТАВНА ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА ОБРАДЕ	БРОЈ ЧАСОВА ВЕЖБИ-ПРАКТИЧАН РАД	БРОЈ ЧАСОВА УТВРЂИ-ВАНЈА	БРОЈ ЧАСОВА ПОНА-ВЛЈАНЈА	УКУПАН БРОЈ ЧАСОВА ПО ТЕМИ
I	Јединство грађе и функције као основа живота	1				1
II	Човек и здравље		1		1	2
III	Порекло и разноврсност живота	2				2
IV	Наслеђивање и еволуција	1			1	2
V	Живот у екосистему	1	1	1		3

УКУПНО (5+ 2 + 1 + 2) =10

ДОПУНСКА НАСТАВА

Школа: „Предраг Девеџић”-Врањска Бања

Разред: VIII

Наставни предмет: Биологија 2022/2023.

	НАСТАВНА ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА ОБРАДЕ	БРОЈ ЧАСОВА ВЕЖБИ-ПРАКТИЧАН РАД	БРОЈ ЧАСОВА УТВРЂИ-ВАНЈА	БРОЈ ЧАСОВА ПОНА-ВЛЈАНЈА	УКУПАН БРОЈ ЧАСОВА ПО ТЕМИ
I	Јединство грађе и функције као основа живота			1		
II	Човек и здравље		1	2	1	2
III	Порекло и разноврсност живота			1		5
IV	Наслеђивање и еволуција			1		3
V	Живот у екосистему		1	2		2

УКУПНО (/+ /2 + 7 1) = 10

Глобални план рада наставника																			
Хемија		осми додатна настава										2022/2023.							
Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину							
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
1.	Метали, оксиди метала и хидроксиди			1		1	2												2
2.	Неметали, оксиди неметала			1		1	2												2
3.	Соли, добијање, својства и примена					1	1												1
4.	Угљоводоници									2			2						2
5.	Органска једињења са кисеоником							1				1	2						2
6.	Биолошки важна органска једињења									1			1						1
7.	Хемија животне средине																		
Укупно:							5						5						10

Глобални план рада наставника																			
Хемија		осми допунска настава										2022/2023.							
Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину							
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
1.	Метали, оксиди метала и хидроксиди			1		1	2												2
2.	Неметали, оксиди неметала		1	1			2												2
3.	Соли, добијање, својства и примена			1			1												1
4.	Угљоводоници									1		1	2						2
5.	Органска једињења са кисеоником							1		1			2						2
6.	Биолошки важна органска једињења									1			1						1
7.	Хемија животне средине																		
Укупно:							5						4						10

Глобални план рада наставника

Хемија

седми додатна настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину												
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега					
1.	Хемија и њен значај			1			1																1	
2.	Основни хемијски појмови	1	1	1		1	4																4	
3.	Хомогене смеше, раствори	1	1	1	1	1	5																5	
4.	Структура супстанце									1		1	2											2
5.	Хемиске реакције, израчунавање							1	1				2											2
Укупно:							10						4											14

Глобални план рада наставника

Хемија

седми допунска настава

2022/2023.

Наставна тема/подручје		Прво полугодиште					Друго полугодиште					Укупно за школску годину												
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега					
1.	Хемија и њен значај			1			1																1	
2.	Основни хемијски појмови	1	1	1		1	4																4	
3.	Хомогене смеше, раствори	1	1	1	1	1	5																5	
4.	Структура супстанце								1	1		1	3											3
5.	Хемиске реакције, израчунавање							1	1				2											2
Укупно:							10						5											15

РУСКИ ЈЕЗИК - 5. РАЗРЕД

Годишњи план допунског рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Азбука	1
XI	Азбука	1
XII	Звуки и буквы	2
I	Звуки и буквы	1
II	Звуки и буквы	1
III	Семья	1
IV	Семья	1
V	Семья	1
		Укупно: 8

РУСКИ ЈЕЗИК - 6. РАЗРЕД

Годишњи план додатног рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Школа – разговорна тема	1
XI	Свободно време – разговорна тема	1
XII	День рождения – разговорна тема	1
I	Падеж	2
II	Спорт – разговорна тема	1
III	Маслиница – разговорна тема	2
IV	Санкт-Петербург	1
V	Мой любимец – разговорна тема	1
		Укупно: 10

Годишњи план допунског рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Читање и писање	1
XI		1
XII		1
I		1
II		1
III		1
IV		1
V		1
		Укупно: 8

РУСКИ ЈЕЗИК - 7. РАЗРЕД

Годишњи план додатног рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Спорт – разговорна тема	2
XI	Мода – разговорна тема	1
XII	Праздници – разговорна тема	1
II	Стихи руских писателј	1
III	Приготовление пици – разговорна тема	2
IV	Театр и кино – разговорна тема	1
V	Пророда – разговорна тема	1
VI	Давайте споём!	1
		Укупно: 10

Годишњи план допунског рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Читање и писање	1
XI		1
XII		1
I		1
II		1
III		1
IV		1
V		1
		Укупно: 8

РУСКИ ЈЕЗИК - 8. РАЗРЕД

Годишњи план додатног рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Настоящее время. Прошедшее время	2
XI	Моя семья – разговорная тема	1
XII	Белград – разговорная тема	2
I	Будущее время. Повелительное наклонение	1
II	Стихи русских писателей	1
III	Москва – разговорная тема	2
IV	Так говорят русские...	1
V	Кем быть? – разговорная тема. Давайте споём!	2
		Укупно: 12

Годишњи план допунског рада

Месец	Наставна јединица	Број часова
X	Снова за партой	1
XI	Годовой круговорот	1
XII	Кто в Москве не бывал, красоты не видел	1
I	Глаголы	1
II	Существительные	1
III	Прилагательные	1
IV	Местоимения	1
V	Едем на экскурсию	1
		Укупно: 8

ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА за додатни рад из ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА за VI РАЗРЕД У ШКОЛСКОЈ 2022/2023.ГОД.

Редни број	Назив наставне целине (области- подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА						СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе- практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	Систематизација	
1.	МЛАДИ И ЊИХОВЕ АКТИВНОСТИ			2				2
2.	МОДА			1				1
3.	ПОРОДИЦА			2				2
4.	ХРАНА			2				2
УКУПНО ГОДИШЊЕ				7				7

ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА за допунски рад из ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА за VI РАЗРЕД У ШКОЛСКОЈ 2022/2023.ГОД.

Редни број	Назив наставне целине (области- подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА						СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе- практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	Систематизација	
1.	МЛАДИ И ЊИХОВЕ АКТИВНОСТИ			2				2
2.	МОДА			1				1
3.	ПОРОДИЦА			1				1
4.	ХРАНА			2				2
5.	ЗАНИМАЊА			1				1
УКУПНО ГОДИШЊЕ				7				7

**ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА за додатни рад ИЗ ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА VII РАЗРЕД (3.г.)
у школској 2022/2023.ГОД.**

Редни број	Назив наставне целине (области-подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА						СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе-практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	Систематизација	
1.	МЛАДИ И ЊИХОВЕ АКТИВНОСТИ			2				2
2.	СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ			2				2
3.	ПРИПРЕМА ЗА БУДУЋНОСТ			2				2
4.	РАЗМЕНА ИНФОРМАЦИЈА			2				2
УКУПНО ГОДИШЊЕ				8				8

**ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА за допунску наставу из ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА VII РАЗРЕД (3.г.)
у школској 2022/2023.ГОД.**

Редни број	Назив наставне целине (области-подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА						СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе-практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	Систематизација	
1.	ШКОЛА И ДРУГОВИ			2				2
2.	У ЗДРАВОМ ТЕЛУ ЗДРАВ ДУХ			2				2
3.	НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ			1				1
4.	ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ			1				1
5.	ФОНЕТИКА			2				2
УКУПНО ГОДИШЊЕ				8				8

ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА за додатни рад из ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА VIII РАЗРЕД (4.г.)

у школској 2022/2023.ГОД.

Редни број	Назив наставне целине (области-подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА						СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе-практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	Систематизација	
1.	ШКОЛА И ДРУГОВИ			2				2
2.	У ЗДРАВОМ ТЕЛУ ЗДРАВ ДУХ			2				2
3.	НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ			2				2
4.	ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ			2				2
УКУПНО ГОДИШЊЕ				8				8

ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА за допунску наставу из ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА VIII РАЗРЕД (4.г.)

у школској 2022/2023.ГОД.

Редни број	Назив наставне целине (области-подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА						СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе-практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	Систематизација	
1.	ШКОЛА И ДРУГОВИ			2				2
2.	ФОНЕТИКА			2				2
3.	НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ			2				2
4.	ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ			2				2
УКУПНО ГОДИШЊЕ				8				8

ПЛАН РАДА ЛИТЕРАРНЕ СЕКЦИЈЕ
Школска 2022 – 2023.

ВРЕМЕ	САДРЖАЈА РАДА	БРОЈ ЧАСОВА	ТИП ЧАСА
СЕПТЕМБАР	-Формирање секције и договор о раду - Посматрање свега што чини живот, избор мотива за литерарно стварање	1 1	уводни час обрада
ОКТОБАР	- Дескриптивна поезија - Читање ученичких радова	1 1	обрада вежбање
НОВЕМБАР	- Омладински листови и часописи - Истраживање народног језичког блага(шаљиве песме) - Локални говори и стандардни језик	1 1 1	обрада обрада обрада
ДЕЦЕМБАР	- Вук Караџић: Народно језичко благо - Најлепша новогодишња честитка: изложба радова	1 1	обрада утврђивање/вежбање
ЈАНУАР	-Учешће секције на прослави Дана Светог Саве	1	утврђивање/вежбање
ФЕБРУАР	- Завичајни говор у делима Боре Станковића - Завичајни говор – стандардни језик	1 1	вежбање обрада/ вежбање
МАРТ	- Књижевно дело на језику родног краја - Лик жене у књижевности -Читање радова за школски лист	1 1 1	увежбавање обрада/ вежбање вежбање
АПРИЛ	- Пролеће и љубав у поезији	1	обрада
МАЈ	-Стваралачки писмени рад:писање сценских дела(дијалог)	1	обрада/вежбање
ЈУН	-Анализа рада секције	1	завршни час

ПЛАН РАДА НОВИНАРСКЕ СЕКЦИЈЕ
Школска 2022 – 2023.

ВРЕМЕ	САДРЖАЈА РАДА	БРОЈ ЧАСОВА	ТИП ЧАСА
СЕПТЕМБАР	-Упознавање ученика са програмом рада Новинарске секције	1	уводни час
	- Формирање руководства Новинарске секције (начин и термин рада)	1	обучавање
ОКТОБАР	- Упознавање са облицима новинарског изражавања – вест	1	обрада
	- Вести из нашег краја – поступак при формирању вести	1	обрада
НОВЕМБАР	- Самостално писање вести	1	вежбање
	- Анализа написаних вести	1	вежбање
ДЕЦЕМБАР	- Упознавање са облицима новинарског изражавања – интервју	1	обрада
	- Анализа једног интервјуа	1	вежбање
ЈАНУАР	-Упознавање са облицима новинарског изражавања – репортажа	1	обрада
ФЕБРУАР	- Читање одабраних репортажа	1	вежбање
МАРТ	-Одабир текстова за садржину часописа	1	вежбање
	-Припрема за извештавање са прославе Дана школе	1	вежбање
АПРИЛ	- Анализа штампаног броја часописа „Зрчак“	1	вежбање
	-Извештавање о спортским догађајима на нивоу школе	1	обрада/вежбање
МАЈ	-Како ради новинар – читање разних прилога од разних аутора -Одабир најуспешнијег извештаја,вести и репортаже	1 1	обрада/вежбање вежбање
ЈУН	- Подела задужења за период летњег распуста – предлози и сугестије	1	обучавање
	-Анализа рада секције	1	завршни час

ДРАМСКО-РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА

Редни број часа	Наставна јединица
1.	Конститисање Секције; договор око термина
2.	Утврђивање плана рада за предстојећу школску годину
3.	Говорна уметност
4.	Припрема за рецитал поводом ослобођења Врањске Бање у Првом светском рату
5.	Основни појмови из позоришне уметности
6.	Гледање позоришног дела са истраживачким задацима
7.	Вежбе ритма и темпа
8.	Вежбе акцента и паузе
9.	Израда и постављање декора – сценографија
10.	Припрема костима – костимографија
11.	Одабир текстова за школско такмичење рецитатора поводом Савиндана
12.	Читачка проба
13.	Читачка проба
14.	Одабир сценарија за прославу Савиндана
15.	Подела улога и задужења
16.	Проучавање одабраног текста – читачка проба
17.	Увежбавање садржаја – читачка проба
18.	Костимографија и сценографија
19.	Генерална проба пред наступ
20.	Гледање представе и анализа

21.	Школско такмичење рецитатора
22.	Упознавање са програмом за обележавање Дана школе
23.	Подела улога и задужења
24.	Проучавање одабраног текста – читачка проба
25.	Увежбавање садржаја – читачка проба
26.	Распоредна проба – груписање лица и ствари на сцени
27.	Распоредна проба – вежбе покрета и гестова
28.	Припрема костима
29.	Читачка проба
30.	Анализа приредбе
31.	Стваралачки рад – групно писање сценарија
32.	Стваралачки рад – групно писање сценарија
33.	Читање написаног текста – анализа и кориговање
34.	Драматизација написаног сценарија
35.	Час слободног рецитавања
36.	Анализа рада Секције

План рада ликовне секције за школску 2022/2023. годину

Глобални тематски план рада ликовне секције за школску 2022/2023.год.		
I	Обликовање и заштита средине	5 часова
II	Архитектура	3 часа
III	Слободне активности	8 часова
IV	Уметничко наслеђе	2 часа
V	Сликарске зидне дисциплине	5 часова
VI	Примењена	4 часа
VII	Вајање	4 часа
VIII	Таписерија	3 часа
IX	Преглед годишњих ликовних активности	2 часа

ПЛАН РАДА БИБЛИОТЕЧКЕ СЕКЦИЈЕ

Месец	Недеља	Садржај рада секције	Месец	Недеља	Садржај рада секције
Септембар	1.	Формирање секције „Млади библиотекари“.	Фебруар	1.	Обележавање дана рођења Мире Алечковић (82.2.1924)
	2.	Упознавање са деловима књиге. Упознавање са смештајем књига. Упознавање са техником издавања и илустрација. Утврђивање правила понашања у библиотеци.		2.	Прављење паралеле између Светог Трифуна и Светог Валентина (живот и дело Светог Трифуна - прављење панела са текстовима и сликама).
	3.	Презентација сликовница првом разреду.		3.	Сређивање полица са књигама и естетско уређење библиотеке.
	4.	Обележавање дана рођења Добрице Ерића (22.08 1936).		4.	Обележавање Националног дана књиге. (28. фебруар)
Октобар	1.	Обележавање Дечије недеље.	Март	1.	Обележавање дана рођења Мирослава Антића. (14.03.1932)
	2.	Рад на сређивању простора школске библиотеке.		2.	Обележавање Светског дана поезије.
	3.	Разгледница мога завичаја.		3.	Позоришна представа.

	4.	Остваривање мњџушколске сарадње.		4.	Учествовање у обележавању Школе школе(19.Март.)
Месец	Недеља	Садржај рада секције	Месец	Недеља	Садржај рада секције
Новембар	1.	Новембар-месец борбе против болести зависности..	Април	1.	Учествовање на васкршњој изложби јаја и ликовних радова.
	2.	Спровођење акције „Поклони књигу библиотеци“.		2.	На паноу кроз вид зидних новина развијати културан однос према књизи (кроз ликовне радове и поруке које ће гушити деструктиван однос према књизи-остварити сарадњу са ликовном и литерарном секцијом).
	3.	Књижевни сусрерт.		3.	Књижевни сусрет.
	4.	Одлазак на сајам књига.		4.	Обележавање Светског дана књиге.. (23 април)
Децембар	1.	Декорација школе.	Мај	1.	Позоришна представа.

	2.	Обележавање дана рођења Јована Јовановића Змаја (16.12.1833).		2.	Присуствовање обележавању Св. Дана пријатељства у продуженом боравку.
	3.	Пркључивање акцији „Друг другу“.		3.	Посета куће Боре Станковића.
	4.	Организовање новогодишњег вашара.		4.	Организовање квиза-колико се добро сналазим у књигама енциклопедија.

Јануар	1.	Презентација енциклопедија четвртог разреду.	Јун	1.	Излет до Првонека. Организација око враћања књига на крају школске године.
	2.	Учествовање у обележавању Светосавске недеље (27. јануар).		2.	Извештај о раду секције.

СЕКЦИЈА: Хор

РАЗРЕД: 5-8

ШКОЛСКА 2022//23 Г.

Укупно часова	Садржаји програма
1	Вежбе дисања, вежбе за дуг дах
3	Химна „Боже правде,,
2	Школска химна
2	„Ал је леп овај свет,, С.С.Мокрањац
2	„Вива ла музика,, М.Праеториус
2	„Ој Србијо,, В Шистек
1	Вокализација, распевавање
2	„Светосавска химна,,
3	„На ранилу,, Мокрањац

Укупно часова	Садржаји програма
1	„Српкиња,, И.Бајић
3	„На студенцу,, Б. Трудић
2	Динамичко нијансирање
2	Сплет народних песама
2	„Девојачки пркос,, М. Бајшански
2	„Ах што волим,, , Ј.С.Бах
1	Канонско распевавање
2	Певање пређених песама, намењене приредби поводом прославе Светог Саве. „Ко удара тако позно,, „Чаролија,, „Свако дете,,
3	„Тебе појем,, С.С Мокрањац

Укупно часова	Садржаји програма
1	„Девојко мала,,
3	„Чамац на Тиси,,
2	„Креће се лађа Француска,,
2	„Ајде Като,,
2	„Шапутање,,
2	„Деца су украс света,,
1	Сцена и припрема за сценски наступ
2	Певање обрађених песама
3	„Тамо далеко,,

ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА СЕКЦИЈЕ ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА У ШКОЛСКОЈ 2022/2023.ГОД.

Редни број	Назив наставне целине (области-подручја) теме и подтеме	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА					СВЕГА
		Обрада	Утврђивање	Вежбе-практични рад	Пис.вежбе, тестирање, писмени задаци	Понављање	
1.	ШКОЛА	2		2			4
2.	МОЈЕ ОКРУЖЕЊЕ	2		2			4
3.	ПОРОДИЦА	2		2			4
4.	ПРАЗНИЦИ,ВАЖНИ ДАТУМИ	4		6			10
5.	ВРЕМЕ У СВЕТУ	2		2			4
6.	ХРАНА	1		1			2
7.	ОБИЧАЈИ, НАВИКЕ	3		3			6
УКУПНО ГОДИШЊЕ		16		18			34

ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА СЕКЦИЈЕ РУСКОГ ЈЕЗИКА У ШКОЛСКОЈ 2022/2023.ГОД.

Редни број часа	Месец	Наставна јединица
1.	септембар	Формирање Секцијеруског језика „Кружок“ и упознавање са програмом, начином и термином рада
2.	септембар	Европски дан страних језика
3.	октобар	«Знание — это сила» Моя школа
4.	октобар	В нашей школе нескучно
5.	октобар	Моя семья. Семейные традиции
6.	октобар	Трудные родители или трудные дети?
7.	ноембар	Молодёжь 21-ого века
8.	ноембар	СМИ и молодёжь
9.	ноембар	Реклама в нашей жизни
10.	ноембар	Здесь мне нравится жить: Враньска Баня
11.	ноембар	Интересные деревни и города России
12.	децембар	В далёкие края: Транссиб
13.	децембар	Спорт и здоровье
14.	децембар	Фильм
15.	децембар	Новый год
16.	јануар	С праздником!
17.	јануар	Мода
18.	февруар	Первая любовь Песня из фильма <i>Костя Ника</i>
19.	февруар	День Святого Валентина (День всех влюбленных)
20.	февруар	Как провести свободное время
21.	март	Припремање прилога за школски часопис „Зрчак“

**ГЛОБАЛНИ ТЕМАТСКИ ПЛАН РАДА СЕКЦИЈЕ РУСКОГ ЈЕЗИКА У
ШКОЛСКОЈ 2022/2023.ГОД.**

22.	март	Дан наше школе
23.	март	О великих руских писателјих
24.	март	Масленица
25.	март	Масленица
26.	април	Дeнь смеха (Дeнь дурака). Шутки
27.	април	Филм
28.	април	Пасха
29.	април	Русский вечер
30.	мај	Русский вечер
31.	мај	Дeнь воинской славы России — Дeнь Победы советского народа в Великой Отечественной войне 1941—1945 годов
32.	мај	Русская современная музыка
33.	мај	Припрема обележавања Дана руског језика
34.	мај	Анализа рада Секције руског језика: похвале Подела задужења за период летњег распуста – предлози и сугестије

**Годишњи план рада секције „English club,,
школска 2022/2023.**

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за			
		обраду	утврђивање	вежбање	Проверу
1.	Обичаји и празници			7	
2.	Чињенице о Енглеској и Великој Британији			3	
3.	Исхрана и култура			3	
4.	Забава			4	
	ПРВО ПОЛУГОЂЕ	УКУПНО		17	
5.	Израда панона и пројеката			4	
6.	Традиција и култура			6	
7.	Путовања			2	
8.	Мода,музика,спорт			5	
	ДРУГО ПОЛУГОЂЕ			17	
		УКУПНО		34	

Годишњи фонд наставних часова	І полугодиште	ІІ полугодиште	Свега
1. Број наставних недеља	17	17	34
2. Број наставних часова	17	17	34

Редни број часа у години	Наставна јединица	Тип часа
1	Основи еколошких појмова Упознавање чланова са обавезама, пламом и програмом рада	
2	Упознавање ученика са наставним средствима за биологију	обрада
3	Еколошка акција-уређење школског дворишта	вежба
4	Уређивање биолош. кабинета, преглед прибора, апарта и збирки	вежба
5	Неговања цвећа у биолошком кабинету	вежба
6	Обележавање дана здраве хране	вежба
7	Неговање цвећа у учионицама	вежба
8	Размножавање саксијског цвећа у кабинету	вежба
9	Обележавање Светског дана чистог ваздуха	вежба
10	Обележавање Светског дана еколошког покрета	вежба
11	Како заштитити ваздух од загађења	вежба
12	Светски дан еколошког покрета-обележавање	обрада
13	Како заштити воду од загађења	обрада
14	Како заштити земљиште од загађења	обрада
15	Како заштитити храну од загађења	обрада
16	Рециклажа. Формирање новогодишњег кутка	обрада
17	Изложба и продаја рециклажних украса	практични рад
18	Читање реферата на тему Заштита животне средине	обрада
19	Организовање изложбе на тему заштите и унапређивања жив. Средине	обрада
20	Наше ретке и угрожене врсте	обрада
21	Како деца могу спасити Планету Земљу	вежба

22	Чување енергије и редукција загађења	обрада
23	Рецклажа	обрада
24	Организовање квиза знања	обрада
25	Организовање изложбе на тему заштите и унапређивања жив. Средине	обрада
26	Болести зависности	обрада
27	Алкохолизам и наркоманија - узроци и последице	практични рад
28	Заразна болест - сида	обрада
29	Уређивање школског дворишта	обрада
30	Неговање биљака у биол. Кабин.	обрада
31	Излазак у природу-шумски екосистем. одређивање покровности	реферат
32	Уређивање школског дворишта	обрада
33	Уређивање школског дворишта	обрада
34	Уређивање школског дворишта	вежб.
35	Уређивање школског дворишта	вежб.
36	Сумирање резултата и дружење са ученицима	обрада

**ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА МАТЕМАТИЧКЕ СЕКЦИЈЕ
У ШКОЛСКОЈ 2022./2023.ГОДИНИ**

Редни број	Назив наставне целине(области,подручја),теме и подтеме	Годишњи фонд часова за						СВЕГА
		Обраду	Утврђивање	Вежбе,практични рад	Писмене вежбе,тестирања,контролни задаци	Понављање	Систематизација	
I	Делљивост		4					4
II	Задаци логичко – комбинаторне примене		5					5
III	Из историје математике	2						2
IV	Рационални поступци рачунања		2					2
V	Задаци са математичких такмичења		6					6
VI	Решавање помоћу дијаграма		4					4
VII	Танграм	1	1					2
VIII	Магични квадрати		2					2
IX	Математичке конструкције		3					3
X	Златни пресек	2						2
XI	Древна открића у математици	4						4
УКУПНО		9	27					36

СЕКЦИЈА ФИЗИКЕ		
	Садржај рада секције	Време реализације
1.	Промовисање садржаја рада у секцији	септембар
2.	Пријављивање ученика и формирање групе/а	септембар
3.	„Доручак у кухињи без тежине“ - вежбе мерења тежине динамометром.График – истезање динамометра	октобар
4.	„Земљо ,заустави се!“ Оглед: Доказивање I Њутновог закона. Реферат: Инерција и њене последице	октобар
5.	Да ли је Архимед могао подићи Земљу? Огледи: Примењена полуга Задаци : Полуга у разним специјалним облицима	новембар
6.	„Како би изгледао свет без трења?“ Вежба: одређивање коефицијента трења Реферат: Точак једно од највећих открића у историји човечанства	новембар
7.	„Еурека“ Вежба: Одређивање густине тела на основу Архимедовог закона Реферат: Архимед и његово дело	децембар
8.	„Гравитационо поље“ Огледи: Бацање тела са спрата школе Реферат:Коси торањ у Пизи – Галилео Галилеј –вечити покретач	децембар
9.	„У мору светлости“ Огледи са оптичком клупом. Реферат: Фатаморгана	децембар
10.	„Дуга“ Огледи са оптичком призмом. Реферат: Спектрална анализа	јануар
11.	„Краљевима је одузео скиптар а боговима фуњу“ Огледи: електростатика Реферат: Бенџамин Франклин	фебруар
12.	Луиђи Ђовани и Александро Волта Оглади: Хемијски извори струје Реферат: Животињски електрицитет	фебруар
13.	„Пут до дигитрона“ Огледи са Гајслеровим и круковим цевима Реферат: На чему базира дигитална техника	март
14.	„Тесла велики научник и хуманиста“ Огледи: Трансформатор,трофазни мотор,генератор ултрависоке фреквенције Реферат о Тесли	март
15.	„Фотоћелија у служби човека“ Оглед са фотоефектом	април

	Реферат о примени и принципу рада фотоћелије	
16.	„Наш пријатељ атом“ Реферати: Радиоактивност,Ланчана реакција,Нуклеарна енергија у служби човека	април

План рада секције „Млади хемичари“ школска 2022/23. година

Редни бр. часа	Наставна јединица	Тип часа
1	Сређивање хемијског кабинета	Практичан рад
2	Цртање збирних шема	Лабараторијске вежбе
3	Хемија свуда око нас	Обрада
4	Проблем загађивања воде	обрада
5	Киселе кише	обрада
6	Озон, озонске рупе, стаклена башта	Вежбање
7	Алкохол, дрога, млади	Проширење знања
8	Грађа атома	Проширење знања
9	Грађа молекула	Проширење знања
10	Стехиометрија	Вежбање
11	Припремање раствора	Лабараторијске вежбе
12	Хидролиза соли	обрада
13	Проблем загађивања воде	обрада
14	Израда молекула органских једињења	Вежбање
15	Сапуни и детрџенти(начин њиховог деловања при прању)	Лабараторијске вежбе
16	Израда пројекта	Обрада
17	Самостални рад на пројекту	Систематизација
18	Презентација пројекта	Систематизација

Програм рада секције „млади историчари“ 2022/23

Редни бр. часа	Месец рада	АКТИВНОСТ	Методе рада	Место извођења активности
1	9	Формирање секције. Избор група и руководства по групама	дијалог	Учионица
2	10	Упутства и договор за рад са групом за архивску грађу и писану документацију (Г1)	дијалог	Учионица
3	10	Упутства и договор за рад са групом за попуњу библиотеке историјским делима (Г2)	дијалог	Учионица
4	10	Упутства и договор за рад са групом за нумизматику и археологију (Г3)	дијалог	Учионица
5	10	Упутства и договор за рад са групом за обележавање важних историјски датума(Г4)	дијалог	Учионица
6	10	Консултативни састанак са групом (Г1)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
7	11	Консултативни састанак са групом (Г2)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
8	11	Консултативни састанак са групом (Г3)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
9	11	Консултативни састанак са групом (Г4)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
10	11	Консултативни састанак са групом (Г1)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
11	12	Консултативни састанак са групом (Г2)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
12	12	Консултативни састанак са групом (Г3)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
13	12	Консултативни састанак са групом (Г4)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
14	1	Припрема и организовање изложбе поводом дана Св. Саве	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
15	1	Припрема и организовање изложбе поводом дана Св. Саве	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
16	2	Консултативни састанак са групом (Г1)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
17	2	Консултативни састанак са групом (Г2)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
18	2	Консултативни састанак са групом (Г3)	Дијалог, истраживање	Учионица, терен
19	3	Припрема и организовање изложбе поводом дана школе	Дијалог, истраживање	Учионица, хол школе
20	3	Припрема и организовање изложбе поводом дана школе	Дијалог, истраживање	Учионица, хол школе
21	3	Посета историјском архиву	истраживање	Историјски архив Врање
22	4	Изложба прикупљене архивске грађе	истраживање демонстрација	Учионица, хол школе
23	4	Предаја прикупљених историјских дела и увођење у евиденцију у школској библиотеци	истраживање, демонстрација	Учионица, хол школе
24	5	Припрема и постављање нумизматичке изложбе	истраживање демонстрација	Учионица, хол школе
25	5	Постављање изложбе о завршетку школске године и прослави матуре	истраживање демонстрација	Учионица, хол школе
26	6	Завршни састанак. Утисци и планови	истраживање	Учионица

**ГОДИШЊИ ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА ГЕОГРАФСКЕ СЕКЦИЈЕ
„МЛАДИ ГЕОГРАФИ“ ЗА ШК. 2022/23. ГОД.**

ВРЕМЕ	САДРЖАЈ		НОСИОЦ АКТИВНООСТИ
СЕПТЕМБАР	1.	Формирање секције и договор о раду.	Чланови секције Предметни наставник
	2.	Усвајање плана рада секције за 2021/2022.	
	3.	Важни еколошки датуми	
	4.	Место у коме живим - представљање	
ОКТОБАР	5.	Географски положај Србије и врањског краја	Чланови секције Предметни наставник
	6.	Врањски крај на географској кари	
	7.	Израда панона, скица, зидних новина	
	8.	Рељефни облици у нашем крају	
НОВЕМБАР	9.	Речна мрежа врањског краја	Чланови секције Предметни наставник
	10.	Клима врањског краја	
	11.	Метеоролошки инструменти	
	12.	Биљне и животињске врсте у нашем крају	
ДЕЦЕМБАР	13.	Израда дидактичког материјала за потребе наставе географије	Чланови секције Предметни наставник
	14.	Структура становништва врањског краја	
	15.	Старосна пирамида врањског краја	
	16.	Насеља врањског краја	
ЈАНУАР	17.	Природни ресурси и могућности њиховог искоришћавања	Чланови секције Предметни наставник
ФЕБРУАР	18.	Туристички потенцијал врањског краја	
	19.	Проблеми у саобраћају врањског краја и могућности развоја	
	20.	Привреда врањског краја	Чланови секције Предметни наставник
МАРТ	21.	Актуелни новински чланци	
	22.	Израда немих карата на хамер папиру	Чланови секције Предметни наставник
	23.	Израда презентација врањског краја	
	24.	Презентација дечјих радова	
	25.	Светски дан воде	
АПРИЛ	26.	Светски Дан здравља	Чланови секције Предметни наставник
	27.	Природне катастрофе на Земљи	
	28.	Светски Дан планете	
	29.	Мој сан о путовању	
МАЈ	30.	Свет је мали	Чланови секције Предметни наставник
	31.	Природа помаже сама себи	
	32.	Човек помаже природи	
	33.	Сачувајмо своје окружење	
ЈУН	34.	Светски дан заштите животне средине	Чланови секције Предметни наставник
	35.	Моја географска порука	
	36.	Сумирање рада секције и идеје за следећу школску годину	

Глобални тематски план рада из саобраћајне секције

Наставна тема/подручје		Укупно за школску годину																	
		о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега	о	в	у	п	с	свега
1.	ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ	3		1			4							3		1			4
2.	САОБРАЋАЈНИ ЗНАЦИ	4		2			6							4		2			6
3.	БЕЗБЕДНО ПРЕЛАЗЕЊЕ ПУТА И УЛИЦЕ	2		2			4							2		2			4
4.	ПОЗНАВАЊЕ САОБРАЋАЈНИХ ПРАВИЛА И ПРОПИСА	4	1	1			6							4	1	1			6
5.	БИЦИКЛ-ПОЗНАВАЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ	1					1	1	1	1			3	2	1	1			4
6.	САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН							1	11				12	1	11				12
Укупно		14	1	6			21	2	12	1			15	16	13	7			36

ГЛОБАЛНИ (ГОДИШЊИ) ПЛАН РАДА – ПРОГРАМЕРСКА СЕКЦИЈА

Школска година: 2022/2023.

Р.Б	Наставна тема / област	Број часова према типу часа					Укупно	
		Обнављање	Обрада	Вежбање	Обрада/вежбање	Провера знања		Пројектне активности
1.	SCRATCH		2	8	8			18
2.	PYTHON		1	6	9			16
3.	MICROBIT		1					1
4.	DRON		1					1
УКУПНО		4	2	10	15			36

**ПЛАН РАДА
СЕКЦИЈЕ ЗА КОШАРКУ**

КОШАРКА

Час	Наставна јединица	М			Ж		
		Обуч	Увезж	Утерђ	Обуч	Увезж	Утерђ
1	Окупљање ученика, формирање две екипе			1			
2	Техника вођења, додавања и хватања лопте	1					
3	Техника вођења, додавања и хватања лопте		1				
4	Вођење лопте, дриблинг и двокорак	1					
5	Вођење лопте, дриблинг и двокорак, леви и десни		1				
6	Техника вођења, додавања и скок шута	1					
7	Финтирање са скок шутот, рад у паровима	1					
8	Финтирање са скок шутот, рад у паровима		1		1		
9	Игра на један кош, увезбавање пређених елемената		1				
10	Игра на један кош, увезбавање пређених елемената		1				
11	Рад по групама, бекови, крила, центри	1					
12	Рад по групама, бекови, крила, центри		1				
13	Игра зонска одбрана 2 : 1 : 2	1					
14	Игра зонска одбрана 2 : 1 : 2		1				
15	Игра један на један са преузимањем играча	1					
16	Игра један на један са преузимањем играча		1				
17	Игра један на један са преузимањем играча, провера					1	
18	Шутерски тренинг	1					
19	Шутерски тренинг		1				
20	Игра зона 3 : 2 - полуконтра	1					
21	Игра зона 3 : 2 - полуконтра		1				
22	Контранапад	1					
23	Контранапад, преко центра	1					
24	Контранапад, преко центра и крила	1					
25	Контранапад, преко центра и крила						
26	Игра на два коша, скок шут		1		1		
27	Игра на два коша, скок шут, блокаде	1					
28	Игра на два коша, скок шут, блокаде					1	
29	Пресинг игра на пола терена	1					
30	Пресинг игра на целом терену	1					
31	Игра на два коша, примена зонске одбране	1					
32	Игра на два коша, примена зонске одбране		1				
33	Ушутерски тренинг	1					
34	Шутерски тренинг		1				
35	Игра на два коша, правила		1		1		
36	Игра на два коша, правила					1	

**ПЛАН РАДА
СЕКЦИЈЕ ЗА СТОНИ ТЕНИС**

СТОНИ ТЕНИС

Час	Наставна јединица	М			Ж		
		Обуч	Увезж	Утерђ	Обуч	Увезж	Утерђ
1	Окупљање ученика, формирање две екипе			1			
2	Основни ставовиу месту и из кретања	1					
3	Основни ставовиу месту и из кретања		1				
4	Увезбавање бекенд удараца	1					
5	Увезбавање бекенд удараца и одбрану од истог	1					
6	Увезбавање бекенд удараца и одбрану од истог		1				
7	Увезбавање бекенд удараца и одбрану од истог					1	
8	Школски сервис, игра	1					
9	Школски сервис, игра, правила		1				
10	Сервирања са "фелшом"	1					
11	Сервирања са "фелшом", игра и правила		1				
12	Сервирања са "фелшом", игра и правила					1	
13	Увезбавање форхенд ударца, игра и одбрана од истог	1					
14	Увезбавање форхенд ударца, игра и одбрана од истог		1				
15	Увезбавање форхенд ударца, игра и одбрана од истог					1	
16	Увезбавање "резаних" лопти	1					
17	Увезбавање "резаних" лопти, игра		1				
18	Увезбавање "резаних" лопти, игра и правила					1	
19	Контра после "меког" сервиса	1					
20	Контра после "меког" сервиса, игра		1				
21	Контра после "меког" сервиса, игра и правила					1	
22	Игра парова и дубла	1					
23	Игра парова и дубла, игра		1				
24	Игра парова и дубла, игра					1	
25	Формирање првих и других екипа		1			1	
26	Формирање првих и других екипа, игра	1					
27	Игра мешовитих екипа (м + ж), самостално суђење		1				
28	Игра за најбољег сервера у школи	1					
29	Игра за најбољег сервера у школи		1				
30	Појединачно првенство - Турнир (пионири)	1					
31	Појединачно првенство - Турнир (пионири)		1				
32	Појединачно првенство - Турнир (пионирке)	1					
33	Појединачно првенство - Турнир (пионирке)		1				
34	Финале за пионире и пионирке	1					
35	Слободно надигравање	1					
36	Слободно надигравање		1			1	

**ПЛАН РАДА
СЕКЦИЈЕ ЗА ФУДБАЛ**

ФУДБАЛ

Час	Наставна јединица	М			Ж		
		Обуч	Увезж	Утерђ	Обуч	Увезж	Утерђ
1	Окупљање ученика, формирање две екипе			1			
2	Техника вођења, додавања и пријема лопте у месту	1					
3	Техника вођења, додавања и пријема лопте у месту		1				
4	Додавање и пријем лопте у кретању	1					
5	Вођење лопте, дриблинг леви и десни	1					
6	Вођење лопте, дриблинг леви и десни		1				
7	Ударац лопте пуним рисом, спољашним делом стопала	1					
8	Ударац лопте пуним рисом, спољашним делом стопала		1	1			
9	Ударац лопте главом, убацивање лопте у игру	1					
10	Ударац лопте главом, убацивање лопте у игру		1				
11	Рад по групама, бекови, крила, центарфор	1					
12	Рад по групама, бекови, крила, центарфор		1				
13	Дриблинзи и финте	1					
14	Дриблинзи и финте		1				
15	Игра један на један гол са преузимањем играча	1					
16	Игра један на један гол са преузимањем играча		1				
17	Игра један на један са преузимањем играча, провера					1	
18	Шутерски тренинг	1					
19	Шутерски тренинг		1				
20	Игра у нападу, убацивање лопте по крилу	1					
21	Игра у нападу, убацивање лопте по крилу		1				
22	Контранапад	1					
23	Контранапад, преко центра	1					
24	Контранапад, преко центра и крила	1					
25	Контранапад, преко центра и крила		1	1			
26	Дриблинзи и финте, одбрана	1					
27	Дриблинзи и финте, одбрана		1				
28	Увезбавање пређених елемената кроз игру					1	
29	Увезбавање пређених елемената кроз игру, правила					1	
30	Пресинг игра на пола терена	1					
31	Шутерски тренинг, рад са голманом	1					
32	Шутерски тренинг, рад са голманом		1				
33	Шутерски тренинг		1	1			
34	Игра на два гола уз примену правила		1				
35	Игра на два гола са измешаним екипама (м + ж)	1					
36	Игра на два гола са измешаним екипама (м + ж)		1	1			

**ПЛАН РАДА
СЕКЦИЈЕ ЗА ОДБОЈКУ**

ОДБОЈКА

Час	Наставна јединица	М			Ж		
		Обуч	Увезж	Утерђ	Обуч	Увезж	Утерђ
1	Окупљање ученика, формирање две екипе			1			
2	Основни ставовиу месту и из кретања	1					
3	Основни ставовиу месту и из кретања		1				
4	Додавање лопте прстима и чекићем	1					
5	Додавање лопте прстима и чекићем	1					
6	Школски сервис, игра	1	1				
7	Школски сервис, игра, правила	1					
8	Тенис сервис (горњи)	1					
9	Тенис сервис (горњи), игра		1				
10	Дизање лопте, игра, увезбавање са сервисом	1					
11	Дизање лопте, игра, увезбавање са сервисом		1				
12	Дизање лопте, игра, увезбавање са сервисом					1	
13	Смечирање лопте, игра уз понављање сервиса	1					
14	Смечирање лопте, игра уз понављање сервиса		1				
15	Смечирање лопте, игра уз понављање сервиса					1	
16	Блокирање лопте, игра и понављање пређених елемената	1					
17	Блокирање лопте, игра и понављање пређених елемената		1				
18	Блокирање лопте, игра и понављање пређених елемената					1	
19	Одбрана и напад кроз игру	1					
20	Одбрана и напад кроз игру		1				
21	Одбрана и напад кроз игру, уз примену правила		1				
22	Одбрана и напад кроз игру, уз примену правила		1				
23	Одбрана и напад кроз игру, уз примену правила					1	
24	Формирање првих и других екипа	1					
25	Формирање првих и других екипа, игра		1			1	
26	Игра мешовитих екипа (м + ж), самостално суђење	1					
27	Игра мешовитих екипа (м + ж), самостално суђење		1				
28	Игра мешовитих екипа (м + ж), самостално суђење					1	
29	Игра првих екипа за назив "Најбољи смечер, блокер, сервер"	1					
30	Игра првих екипа за назив "Најбољи смечер, блокер, сервер"		1				
31	Игра првих екипа за назив "Најбољи смечер, блокер, сервер"					1	
32	Игра првих екипа за назив "Најбољи смечер, блокер, сервер"					1	
33	Игра за најбољег коректора	1					
34	Игра за најбољег коректора		1				
35	Слободно надигравање					1	
36	Игра на два гола са измешаним екипама (м + ж)		1			1	

СТРЕЉАШТВО

ПЛАН РАДА
СЕКЦИЈЕ ЗА СТРЕЉАШТВО

Час	Наставна јединица	М		Ж	
		Обуч	Увезж	Утврђ	
1	Окупљање ученика, формирање две екипе			1	
2	Основни став у гађању ваздушном пушком	1			
3	Основни став у гађању ваздушном пушком		1		
4	Начини нишањења, уочавање грешака	1			
5	Начини нишањења, уочавање грешака, почетно гађање	1			
6	Начини нишањења, уочавање грешака, почетно гађање		1		
7	Пуњење оружја, уочавање грешака	1			
8	Пуњење оружја, уочавање грешака	1			
9	Гађање са пробним хицима	1			
10	Гађање са пробним хицима, увезбавање		1		
11	Увезбавање става, пуњење, основно пуцање		1	1	
12	Увезбавање става, пуњење, основно пуцање				1
13	Увезбавање става, пуњење, основно пуцање	1			
14	Пуцање у мету, техника дусања, опуштања	1			
15	Пуцање у мету, техника дусања, опуштања		1		
16	Пуцање у мету, техника дусања, опуштања		1		
17	Пуцање у мету, техника дусања, опуштања, правила		1	1	
18	Формирање прве и друге екипе у обе селекције	1			
19	Формирање прве и друге екипе у обе селекције		1		
20	Понављање научених елемената		1		
21	Понављање научених елемената				1
22	Гађање за назив "Најбољи стрелац у школи" (пионири)	1			
23	Гађање за назив "Најбољи стрелац у школи" (пионири)		1		
24	Гађање за назив "Најбољи стрелац у школи" (пионири)				1
25	Гађање за назив "Најбољи стрелац у школи" (пионирке)		1	1	
26	Гађање за назив "Најбољи стрелац у школи" (пионирке)	1			
27	Гађање за назив "Најбољи стрелац у школи" (пионирке)		1		
28	Присуство тренингу професионалаца	1			
29	Присуство тренингу професионалаца		1		
30	Присуство тренингу професионалаца				1
31	Гађање са професионалцима (пионири)	1			
32	Гађање са професионалцима (пионирке)	1			
33	Слободно испуцавање		1		
34	Слободно испуцавање	1			
35	Слободно испуцавање	1			
36	Слободно испуцавање		1	1	